ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

Атлас. Слоўнік

Мінск, «Права і эканоміка», 2008

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа
і Янкі Купалы

БЕЛАРУСКІ РЭСПУБЛІКАНСКІ ФОНД
ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

АТЛАС

СЛОЎНІК

МІНСК
ВТАА "Права і эканоміка"
2008

УДК 808.26-3
ББК 83.3
Л43

Укладальнікі:

Г.Ф. Вештарт, Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая, І.І. Лучыц-Федарэц

Пры падрыхтоўцы выдання былі выкарыстаны матэрыялы
Л.Ц. Выгоннай (па тэме “Земляробчая лексіка”),
А.С. Сакалоўскай (па тэме “Назвы адзення і абутку”),
Г.А. Цыхуна (па тэме “Назвы посуду”)

Рэдактары:

Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая

Рэцэнзенты:

кандыдат філалагічных навук А.А. Акуленка
кандыдат філалагічных навук П.А. Міхайлаў

Рэкамендавана да друку
вучоным саветам Інстытута мовы і літаратуры
імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі

Л43 **Лексіка гаворак** Беларускага Прыпяцкага Палесся. Атлас. Слоўнік. / Г.Ф. Вештарт, Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая, І.І. Лучыц-Федарэц; Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі. – Мінск: Права і эканоміка, 2008. – 353 с. – ISBN 978-985-442-618-1.

УДК 808.26-3
ББК 83.3

Праца выдадзена пры фінансавай падтрымцы Беларускага
рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў

ISBN 978-985-442-618-1

ЗМЕСТ

ПРАДМОВА

Палессе прыцягвае пільную ўвагу вучоных з XIX ст. Мяркуецца, што гэтая зона ўнікальная, а ў плане мовазнаўчым – архаічная, паколькі, на думку вучоных, праз Палессе пралягалі шляхі першага масавага перасялення праславян на ўсход. Таму структурна-тыпалагічны аналіз семантычных зрухаў і перабудоў у лексіцы, які праводзіцца ў нашым даследаванні, набывае першараднае значэнне.

Як паказалі многія карты, што адлюстроўваюць архаічную лексіку, пучкі ізалекс дзеляць тэрыторыю Беларускага Прыпяцкага Палесся на дзве часткі – заходнюю і ўсходнюю. Мяжа паміж імі ўмоўна праходзіць па лініі рэк: Ясельды – Прыпяці – Гарыні.

Прыблізна такое ж дзяленне праследжваецца і ў археалагічных культурах. Коратка разгледзім іх.

Засяленне Палесся, якое пачалося пасля адступлення ледніка ў мезаліце, працягвалася таксама і ў неалітычны перыяд. Мезалітычныя стаянкі чалавека размяшчаліся на прыбярэжных дзюнах і радзей – на абалонах рэк. Абломкі гліняных сасудаў, знойдзеныя на пасяленнях, адносяцца да трох асноўных археалагічных культур: грабеньчатай керамікі, лейкападобных кубкаў і шарападобных амфар. Найбольш праўдападобнае існаванне палескіх пасяленцаў з грабеньчатай керамікай адносіцца да IV–II тыс. да н. э.; пасяленні з лейкападобнымі кубкамі размяшчаюцца ў заходніх раёнах, суседніх з Польшчай – гэтая культура прыйшла на Палессе з захаду: яна склалася ў раёне паміж Эльбай і Віслай і недзе каля 2100 г. да н. э. была выцеснена прышлымі плямёнамі культуры шарападобных амфар.

У самым пачатку эпохі бронзы (бронзавы век прыпадае на другую палову III тыс. – сярэдзіну II тыс. да н. э.) на Палессі з’яўляюцца помнікі шнуравой керамікі, якія можна датаваць толькі прыблізна: усходнепалескія, як і помнікі сярэднедняпроўскай культуры, – да 2100–1500 гг. да н. э., а заходнепалескія звычайна датуюцца археолагамі перыядам 1800–1400 гг. да н. э. Большасць даследчыкаў мяркуе, што носьбіты культуры шнуравой керамікі – індаеўрапейцы (продкі славян, балтаў, германцаў і інш.).

Іх змяняюць помнікі дзвюх блізкіх культур: тшцінецкай (у заходніх раёнах), – яе помнікі можна датаваць перыядам з 1500 да 1200 гг. да н. э., і сасніцкай (усходнія раёны), помнікі якой адносяцца да перыяду з другой паловы II тыс. – да пачатку I тыс. да н. э. Пазней, перад пачаткам жалезнага веку (IX–VII ст. да н. э.) яны змяняюцца помнікамі мілаградскай культуры. Тшцінецкія помнікі дажылі на Палессі аж да паяўлення там помнікаў лужыцкай культуры; яны з’явіліся тут яшчэ ў бронзавым веку і існавалі да пачатку жалезнага веку. На самым поўдні Заходняга Палесся на мяжы з Валынню ўзнікаюць блізкія да лужыцкіх помнікі высоцкай культуры. І адны, і другія працягвалі існаваць яшчэ і ў пачатку жалезнага веку, а потым іх месца занялі помнікі паморскай культуры, тэрыторыя пашырэння якой на Палессі супадае з распаўсюджаннем тут помнікаў лужыцкай культуры (якая прасціралася ад Балтыкі да Дуная і ад Шпрэі ва ўсходняй Германіі да Валыні) у XV—IV стст. да н. э.

Археолагі мяркуюць, што помнікі лужыцкай культуры – гэта ўжо славянскія помнікі, а мілаградскія помнікі і помнікі культуры штрыхаванай керамікі (VII ст. да н. э. – V ст. н. э.) належалі балцкім плямёнам. Як і раней, назіраецца ўсё тая ж прывычная для Палесся карціна: яго заходнія раёны складаюць ўсходнюю ўскраіну сярэднееўрапейскіх культур, а ўсходнія з’яўляюцца ўскраінай прыдняпроўскіх культур, і мяжа паміж імі, як і раней, праходзіць па лініі рэк: Ясельда – Прыпяць (да Гарыні) – Гарынь.

У канцы II ст. да н. э. (да IV ст. н. э.) па ўсёй тэрыторыі Палесся на поўдзень ад Ясельды паяўляюцца помнікі зарубінецкай культуры (III ст. да н. э. – V ст. н. э.), якая – першая з часоў неалітычнай культуры грабеньчатай керамікі) – на нейкі час аб’яднала заходнія раёны з паўднёва-ўсходнімі ў адно цэлае. Археолагі мяркуюць, што зарубінецкая культура этнічна з’яўляецца славянскай.

Але ў II ст. н. э. з паўночнага захаду ўварваліся готы і роднасныя ім іншыя германскія плямёны. Пасоўваючыся да Чорнага мора, яны занялі заходнія раёны Палесся і на нейкі час прыпыніліся на Валыні і Падоллі, а самая паўночна-ўсходняя ўскраіна (басейн Случы і Пцічы) працягвала быць балцкай (культура штрыхаванай керамікі). Гота-гепідская культура праіснавала ў Заходнім Палессі да канца IV ст. н. э., калі готы былі разбітыя ў Прычарнамор'і. Нейкі час, прыблізна да другой паловы VI ст. заходнія раёны былі незаселеныя. Пасля гэтага на месцы зарубінецкай культуры паяўляюцца помнікі пражскага тыпу (V–VIII ст. н. э.) – дакладна славянскія. Яны не знікаюць бясследна, як зарубінецкія, а звязваюцца ў часе і прасторы з познімі славянскімі помнікамі VIII–X стст., а праз іх – са старажытнаўсходнеславянскімі наступнага перыяду. Помнікі пражскага тыпу на тэрыторыі Палесся і Валыні складаюць усходнюю ўскраіну познепраславянскай тэрыторыі. Яны, хутчэй за ўсё, належалі дулебам.

Пасля аварскага нашэсця ў VI ст. н. э. помнікі пражскага тыпу распаліся на дулебскую групу (заходняя частка) і на драўлянскую (усходняя частка). На поўнач, за лінію Ясельда – Прыпяць, помнікі пражскага тыпу не пашыраюцца. І балты ў V–VIII стст. сядзелі на тых жа самых месцах – на поўнач ад Прыпяці, – што і плямёны культуры штрыхаванай керамікі. У пачатку X ст. дулебы разам з драўлянамі і іншымі славянскімі плямёнамі ўваходзілі ў Кіеўскую дзяржаву і нават удзельнічалі ў паходзе Ігара на Царград. Пасля гэтага часу іх назва знікае з нашых летапісаў, уступіўшы месца валынянам і бужанам, якія ў X–XIII стст. займалі тую ж тэрыторыю, што і дулебы ў папярэдні перыяд.

Аднак назва *дулебы* сустракаецца ў гістарычных помніках на іншых славянскіх тэрыторыях. Так, у географа Баварскага і арабскага гісторыка аль-Масудзі (X ст.) згадваецца пра горад Dudleby і племя Dulaba; адзін раз у чэшскага храніста Космы згадваецца пра горад Dudlebi ў паўднёвай Чэхіі. Тэрыторыя ду(д)лебаў размешчана ў верхнім басейне р. Влтавы.

Наступная тэрыторыя, дзе адзначаны яе жыхары як Dudleipa, Dudleipin – гэта Панонія (у дакументах зальцбургскага архібіскупа Людвіка з 860 г.), а таксама пасяленне Du(d)lieb у заходняй Карынціі. Адносна апошніх Л. Нідэрле меркаваў, што гэтую назву сюды прынеслі панонскія дулебы.

Гэтыя чатыры лакалізацыі назваў, звязаных з дулебамі, ілюструюць шлях міграцыі славянскіх плямёнаў з Заходняга Палесся, які праходзіў ад р. Буг праз паўднёвую Чэхію ў Ніжнюю Панонію і далей – у заходнюю Карынцію (G. Labuda. Starożytności Słowiańskie. T. 1 C–D. Wrocław—Warsawa–Kraków. C. 399–401).

З X ст. н. э. (а, магчыма, яшчэ раней – з VIII ст.) у раёнах на поўнач ад Прыпяці, занятых калісьці балтамі, паяўляюцца помнікі славянскіх плямёнаў дрыгавічоў. Усё Палессе стала славянскім.

Такім чынам, к пачатку II тысячагоддзя н. э. Палессе поўнасцю стала славянскім: знікае рэзкае дзяленне Палесся на дзве гістарычна-культурныя вобласці – заходнюю і ўсходнюю. Гэтае дзяленне, выклікане наяўнасцю рознага паводле этнічнай прыналежнасці насельніцтва робіць немагчымым сцвярджаць, што Палессе было прарадзімай славян. Мы прытрымліваемся думкі, што прарадзіма славян знаходзілася на захад ад Палесся – на тэрыторыі паміж Одэрам і Віслай, і што Палессе і суседняя Валынь былі ўсходняй ускраінай гэтай прарадзімы.

Трэба, аднак, падкрэсліць, што славяне з Палесся хадзілі на поўдзень яшчэ раней. Частка іх разам з готамі пасля іх разгрому гунамі ў 375 г. уваходзіла ў гунскі племянны саюз, які ўзнік у басейне Дняпра ў IV ст. н. э. У VI ст. частка ўсходнепалескіх славян пайшла разам з гунамі ў Прычарнамор'е, другая частка – у VII ст. – з булгарамі (цюркскімі дружынамі) на тэрыторыю сучаснай Усходняй Балгарыі. Мяркуецца таксама (Бязлай, 1969), што адбывалася перасяленне ўсходнепалескіх насельнікаў у Славенію. Гэтым можна растлумачыць шэраг палеска-балгарскіх, палеска-славенскіх і літоўска-славенскіх ізалекс, якія нельга растлумачыць як праславянскія архаізмы. З візіготамі славяне дайшлі аж да Іспаніі.

Блізкасць рассялення балтаў і праславян спрыяла таму, што да вылучэння праславянскай мовы як самастойнай недзе на пачатку II тыс. да н. э. існаваў кароткі перыяд балта-славянскага адзінства. Балта-славянская група – самая цесная ў індаеўрапейскай сям'і група з пункту гледжання блізкасці і падабенства моў пасля індаіранскай.

Першы, асноўны перыяд праславянскай мовы працягваўся да V ст. н. э. да вялікіх міграцый праславян на ўсход, захад і поўдзень. Каля IV ст. н. э. праславянская мова ўжо займала тэрыторыю паміж Одрай і Віслай і Сярэднім Дняпром, на поўначы – да Балтыйскага мора і Мазурскага Прыазёр'я, Падляшша і басейна Прыпяці, на поўдні – да Карпат і Судэтаў. У V ст., як гаварылася, гэтыя тэрыторыі пашырыліся ў кірунку Верхняга Дняпра і на поўнач ад Прыпяці, на былыя балцкія землі. Пасля 500 г. н. э. славяне перайшлі Карпаты і Судэты. У VI–VII стст. яны запаланілі ўвесь Балканскі паўвостраў, пранікаючы нават у Пелапанес і на астравы Эгейскага мора.

У VI ст. славянамі былі заселены Усходнія Альпы (цяперашняя Ніжняя Аўстрыя, Штырыя і Карынцыя).

Да X ст. славяне занялі вялізныя абшары ад поўдня Ютланскага паўвострава да Фінскага заліва і вытокаў Акі і Волгі (на поўначы) да Сярэдняга Дняпра (на ўсходзе) і да Ніжняй Лабы, Чэшскага Лесу і ўсходніх Альпаў – на захадзе.

Як доўга працягваўся перыяд праславянскай мовы? Як паказваюць меркаванні вучоных, X век быў важным перыядам канчатковага распаду праславянскага адзінства, аддзялення паўночных славянаў ад паўднёвых. Гэтаму спрыяў прыход мадзьяраў у IX ст. у Панонію. З дыялектна-дыферэнцыраванай праславянскай мовы паступова вылучаюцца асобныя славянскія мовы (F. Sławski. Języki indoeuropejskie, II. Warszawa, 1988, PWN. C. 908–914).

Аднак асобная палеская мова не ўзнікла – не спрыялі гістарычныя абставіны. Як ускраінная тэрыторыя, Палессе заўсёды ўваходзіла ў вялікія і моцныя тэрытарыяльныя ўтварэнні. Нягледзячы на гэта палескія гаворкі выяўляюць архаічны характар, хоць і з'яўляюцца вельмі разнастайнымі. Калі на іншай беларускай тэрыторыі гаворкі больш-менш блізкія паміж сабой, аднастайныя, то на Палессі гаворкі суседніх вёсак значна адрозніваюцца адна ад адной. Гэты факт можа тлумачыцца як шматлікімі міграцыямі на працягу гістарычнага перыяду, так і прытокам суседняга насельніцтва (у асноўным – з украінскай тэрыторыі), які неаднаразова меў месца пасля разбуральных і знішчальных войнаў, што неаднаразова пракочваліся праз Палессе і Беларусь.

Актыўнае вывучэнне гаворак Беларускага Палесся пачалося ў 60-х гадах мінулага стагоддзя пасля прыняцця рэзалюцыі Першай усесаюзнай каардынацыйнай нарады па актуальных праблемах славяназнаўства, якая адбылася ў Маскве ў студзені 1961 г. Галаўной установай па распрацоўцы і даследаванні палескіх гаворак быў зацверджаны Інстытут славяназнаўства АН СССР. Кіраўніком тэмы быў прызначаны ст. нав. супрацоўнік Інстытута Мікіта Ільіч Талстой. Вывучэнне палескіх гаворак было ўключана ў сямігадовы навуковы план Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. Інстытут вызначыў агульныя задачы даследаванняў, быў распрацаваны дэтальны план будучых работ. Кіраўнік тэмы прапанаваў свой метад збірання і апрацоўкі сабранага дыялектнага матэрыялу. Галоўная ўвага звярталася на метады і тэхніку збору, а таксама на семантыку слоў. Дакладнае выяўленне ўсіх значэнняў слова давала магчымасць для ўстанаўлення семантычных мікрапалёў з пэўнымі дыферэнцыяльнымі прыкметамі.

З 1962 г. пачаўся збор дыялектнага матэрыялу на тэрыторыі Палесся. У экспедыцыях прымалі ўдзел таксама супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. Яны ў асноўным праводзілі апытанні ў вёсках Брэсцкай і Гомельскай абласцей. Менавіта ў гэтай своеасаблівай лінгвістычнай вобласці інтэнсіўнасць моўных кантактаў ніжэйшая, чым у іншых зонах Беларусі, што дало магчымасць выявіць рэальную карціну першасных узаемаадносін гэтых гаворак. Важнасць палескага дыялектнага матэрыялу ў сувязі з гэтым павышаецца пры рэканструкцыі папярэдніх этапаў развіцця славянскіх моў.

Беларускімі вучонымі была сабрана лексіка па наступных тэмах: ганчарная тэрміналогія, тапаніміка, назвы адзення (В.Л. Вярэніч), назвы ежы (Г.Ф. Вештарт), сельскагаспадарчая тэрміналогія (Л.Ц. Выгонная), рыбалоўная і ганчарная тэрміналогія (А.А. Крывіцкі), назвы адзення і абутку (А.С. Сакалоўская), назвы посуду (Г.А. Цыхун), будаўнічая тэрміналогія (М.С. Шушкевіч, Н.Д. Корань).

Маскоўскімі даследчыкамі быў сабраны матэрыял па тэрміналогіі ткацтва (Н.Г. Уладзімірская), па тэрміналогіі транспарту (Л.І. Масленікава), па тэрміналогіі пчалаводства (В.В. Анохіна і ўкраінскі вучоны М.В. Ніканчук), па батанічнай тэрміналогіі (Д.А. Бейліна), па назвах птушак (М.В.Ніканчук).

Папярэднія матэрыялы і вынікі даследавання на іх аснове былі апублікаваны ў зборніках “Лексіка Палесся. Матэрыялы для палескага дыялектнага слоўніка” (Выд-ва “Наука”. М., 1968 г., 476 стар.) і ў зборніку “Полесье” (Лингвистика. Археология. Топонимика) (Выд-ва “Наука”. М., 1968 г., 304 стар.).

Далейшы збор дыялектнага матэрыялу і яго апісанне працягвалі ў II палове 60– пач. 70-х гг. мінулага стагоддзя Л.Ц.Выгонная, Г.Ф.Вештарт, А.С.Сакалоўская па ўказаных вышэй тэмах. Назвы дома і гаспадарчых збудаванняў па новай праграме збіраў І.І. Лучыц-Федарэц.

Пэўная частка сабранай лексікі была даследавана імі ў падрыхтаваных і абароненых дысертацыйных працах на атрыманне ступені кандыдата філалагічных навук. Другая частка выкарыстана ў прапануемым даследаванні (пры складанні атласа і слоўніка лексікі Беларускага Прыпяцкага Палесся). Акрамя таго пры падрыхтоўцы выдання “Лексіка гаворак Беларускага Прыпяцкага Палесся” улічваліся матэрыялы, апублікаваныя ў выглядзе як асобных слоўнікаў (Л.Ф. Шаталава. “Беларускае дыялектнае слова”. Выд-ва “Навука і тэхніка”, Мн., 1975; Т.С. Янкова. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны, Мн., 1982; Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча, т. 1–5, Мн., 1979–1986; Тураўскі слоўнік, т. 1–5, Мн., 1982–1987; І.М. Кучук, А.К. Малюк. Палескі слоўнік: Лельчыцкі раён. Мазыр, 2000 г.; Дыялектны слоўнік Брэстчыны. Мн., 1989 г.; “Матэрыялы для слоўніка Гомельшчыны” ў “Беларуская мова і мовазнаўства”, вып. 3–4, Мн., 1975–1976, і ў “Беларуская мова”, вып. 5–10, Мн., 1977–1982 гг.), так і з падборак дыялектнага матэрыялу, якія змешчаны ў дыялектных зборніках: “З народнага слоўніка” (Мн., 1975 г.), “Народнае слова” (Мн., 1976 г.), “Народная лексіка” (Мн., 1977 г.), “Жывое слова” (Мн., 1978 г.),

Выданне “Лексіка гаворак Беларускага Прыпяцкага Палесся” складаецца з дзвюх звязаных паміж сабой раздзелаў (атласа і слоўніка), у якіх прадстаўлены некалькі груп палескай лексікі: “назвы дома і гаспадарчых збудаванняў”, “земляробчая лексіка”, “назвы ежы”, “назвы адзення і абутку”, “назвы посуду”.

Карты атласа складзены на аснове матэрыялу слоўніка і вышэй названых крыніц. Тэма кожнай карты раскрываецца ў яе назве.

У слоўніку, які налічвае больш за 3500 слоўнікавых артыкулаў, прадстаўлены наступныя групы лексікі: “назвы дома і гаспадарчых збудаванняў”, “земляробчая лексіка”, “назвы ежы”, “назвы адзення і абутку”. Кожная група прадстаўлена асобным падраздзелам.

Рэестравым словам слоўнікавага артыкула ўзята адпаведнае слова беларускай літаратурнай мовы. У выпадках, калі ў літаратурнай мове няма адпаведніка, рэканструяванае слова пададзена ў квадратных дужках ([ ]). Адразу за рэестравым словам даюцца фанетычныя варыянты лексемы з указаннем месца запісу. Пры наяўнасці некалькіх значэнняў слова лічбы пунктаў прыводзяцца пасля кожнага з іх, а таксама пасля кожнага з прыкладаў. Далей падаецца значэне (або значэнні) лексемы; пасля кожнага значэння лексемы ставіцца нумар населенага пункта, у якім зафіксавана дадзеная лексема ў гэтым значэнні. Калі значэнне вядома ва ўсіх населеных пунктах, нумары іх за значэннем адсутнічаюць. Значэнне большасці лексем праілюстравана прыкладамі

ўжывання. Кожны фанетычны варыянт лексемы артыкула мае асноўныя граматычныя пазнакі (род, лік, трыванне і г. д.).

Лексемы ў слоўніку дадзены ў спрошчанай фанетычнай транскрыпцыі (*ы – і, э – е, а – а, о – о, у – у* абазначаюць (адпаведна) галосныя ў парах з цвёрдымі і мяккімі зычнымі). Мяккасць зычных перадаецца значком ’, падоўжаныя зычныя – падваеннем, графема *ґ* абазначае *г* выбухное, а *г – г* фрыкатыўнае, *й – і* нескладовае і йот.

У некаторых слоўнікавых артыкулах прыводзяцца фразеалагічныя злучэнні, у якія ўваходзіць рэестравае слова. Злучэнні падаюцца пасля значэння і аддзяляюцца ад яго ромбам ◊.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

гл. – глядзі
дзеясл. – дзеяслоў
ж. р. – жаночы род
зак. – закончанае трыванне
зборны – зборны назоўнік
зневаж. – зневажальнае
м. р. – мужчынскі род
мн. – множны лік
н. р. – ніякі род
незак. – незакончанае трыванне
памянш. – памяншальнае
параўн. – параўнай
прым. – прыметнік
прысл. – прыслоўе
рэдк. – рэдкае
трад. – традыцыйнае

СПІС АБСЛЕДАВАНЫХ НАСЕЛЕНЫХ ПУНКТАЎ

Брэсцкая вобласць

Камянецкі раён:

1 –- Камянюкі, 2 – Бярозаўка, 3 – Бародзічы, 4 – Расна, 5 – Войская (Вайская), 6 – Замосты, 7 – Воўчын, 7а – Баршчэва (Баршчова), 7б – Ставы, 8 – Відамля.

Брэсцкі раён:

9 – Лышчыцы, 10 – Астрамечава, 11 – Трасцяніца, 12 – Малая Курніца, 13 – Нэплі, 14 – Хабы, 15 – Страдзечы (Страдзічы), 16 – Ляплёўка (Ліплёўка), 16а – Прыбарава, 17 – Камароўка, 20 – Радванічы, 20а – Міхалін (Міхаліны).

Жабінкаўскі раён:

18 – Абрамавічы (Абрамовічы), 18а – Крыўляны, 19 – Стрыганец, 19а – Ракітніца, 20, 20а – *гл.* Брэсцкі раён, 21 – Азяты.

Маларыцкі раён:

22 – Чарняны, 23 – Малінаўка, 24 – Вялікарыта, 25 – Гусак, 26 – Лукава, 27 – Забалацце (Забалоцце), 28 – Гвозніца, 29 – Макраны, 30 – Збураж, 31 – Радзеж, 32 – Олтуш, 33 – Навалессе, 34 – Арэхава.

Пружанскі раён:

35 – Брады, 35а – Перадзельск (Перадзейск), 36 – Харава (Харэва), 36а – Смаляніца, 36б – Мурава, 36в – Андрыянаўка, 37 – Гарадняны, 37а – Шарашова.

Кобрынскі раён:

38 – Тэўлі, 39 – Агароднікі, 40 – Запруды (Запруда), 41 – Залессе, 42 – Грушава, 43 – Чыжэўшчына, 44 – Пецькі, 45 – Гірск, 46 – Мяфёдавічы, 47 – Верхалессе, 48 – Добрае, 49 – Воса (Оса), 49а – Дзівін, 50 – Павіцце (Павіць, Повіць), 51 – Карталісы Ратненск. (Украіна).

Бярозаўскі раён:

52 – Сялец, 53 – Агароднікі, 54 – Малеч, 55 – Шылін, 56 – Нівы, 57 – Хрысы, 58 – Пузі, 59 – Здзітава (Здытава), 60 – Спорава, 61 – *гл.* Драгічынскі раён, 62 – Падкраічы, 63 – Боркі, 64а – Лясковічы.

Драгічынскі раён:

61 – Какорыца, 64 – Дзераўная, 64а – *гл.* Бярозаўскі раён, 65 – Сычы, 66 – Асаўляны, 66а – Акропна, 67 – Сіманавічы, 67а – Пікачы (Пыкачы), 68 – Хомск, 69 – Застаўе, 70 – Валавель, 70а – Падлессе, 71, – Ляхавічы, 71а – Зарэчка, 71б – Вялікі Лес, 72 – Сварынь,

72а – Радастава (Радастаў).

Іванаўскі раён:

73 – Опаль, 74 – Асаўніца (Асноўніца), 74а – Тышкавічы, 75 – Моладава, 75а – Буса, 75б – Дастоева, 76 – Сычэва, 77 – Вярхусце, 77а – Рудск, 78 – Варацэвічы, 79 – Яечкавічы, 79а – Вулька, Махро, 79б – Сулавы, 80 – Адрыжын.

Івацэвіцкі раён:

81 – Жытлін, 82 – Святая Воля, 83 – Горталь, 83а – Краглевічы, 83б – Амяльная, 84 – Рудня.

Ляхавіцкі раён:

85а – Мазуркі, 85б – Падлаззе.

Пінскі раён:

85 – Бобрык, 86 – Ліпнікі, 86а – Чухава, 87 – Пласкінь (Плоскінь), 87а – Чамля, 88 – Лышча, 88а – Мокрая Дуброва, 89 – Табулкі, 90 – Парэчча, 91 – Крыўчыцы, 92 – Выжлавічы, 93 – Ермакі (Выгонная), Заазер'е (Вештарт), 93а – Селішча (Сялішча), 94 – Велясніца, 95 – Жытнавічы, 95а – Ізін, 96 – Плешчыцы, 97 – Чорнава, 98 – Лапацін, 99 – Сямехавічы, 99а – *гл.* Іванаўскі раён: 72а – Махро; 100 – Хойна, 101 – Ласіцк, 102 – Барычавічы, 117а – Гальцы (Гольцы) (да 1987 г. у складзе Столінскага раёна).

Ганцавіцкі раён:

103 – Задуб'е, 103а – Хатынічы, 104 – Малькавічы (Малькевічы).

Лунінецкі раён:

105 – Велута, 105а – Чучавічы, 105б – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці, 106 – Грыбок, 107 – Бастынь, 108 – Лоўча (Лобча), 109 – Лунін, 110 – Дзятлавічы, 111 – Вулька II, 111а – Засценак, 112 – Красная Воля, 113 – Дварэц-Вічын (Вітчын), (Дварэц), 114 – Азярніца, 114а – Обруб, 115 – Кажан-Гарадок – Дрэбск, 115а – Лахва, 116 – Пясчанікі (Пяшчанікі, Пясчанкі), 116а – Любань, 121а – Сітніца, 134а – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці.

Столінскі раён:

117 – Кораб'е (Кароб'е), 117а – *гл.* Пінскі раён, 118 – Лядзец, 119 – Асавая (Асава), 119а – Стахава, 120 – Харомск, 121 – Альшаны, 121а – *гл.* Лунінецкі р-н, 121б – Рамель, 122 – Вялікае Малешава (Вялікі Малешаў), 122а – Цярэблічы, 123 – Аздамічы, 123а – Кароцічы (Карочычы), 124 – Рубель, 125 – Радчыцк (Радчыск), 126 – Гарадная, 127 – Дзераўная, 128 – Белавуша, 128а – Беражное, 129 – Манькавічы, 130 – Струга, 131 – Кашара Альманская (Кашара, Кашары), 132 – Альманы, 133 – Вялье, 133а – Рубрынь, 165а – Мярлін (Мэрлін), 171а – Колкі.

<u>Гомельская вобласць</u>

Жыткавіцкі раён:

134 – Мілевічы (Мілавічы), 134а – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці), 134б – Залюцічы, 135 – Грычынавічы, 136 – Юркевічы, 137 – Дзякавічы, 138 – Хвойка, 139 – Пухавічы, 140 – Навуць, 141 – Буда, 142 – Грэбень, 143 – Буразь (Буразі), 144 – Запясочча, 145 – Азяраны, 146 – Бечы (Беч), 147 – Хваенск (Хвоенск), 148 – Хлупін, 149 – Зябонь, 150 – Бярэжцы (Беражцы), 164 – Млынок-Пераpоўскі.

Петрыкаўскі раён:

151 – Яўсеевічы (Яўсевічы), 152 – Колкі, 153 – Залессе, 153а – Курыцічы, 154 – Вялікія Сялюцічы, 155 – Глінка, 156 – Аголічы, 157 – Галубіца, 157а – Дарашэвічы, 158 – Белка, 159 – Пціч, 159а – Конкавічы, 160 – Шастовічы (Шаставічы), 162а – Свіднае.

Лельчыцкі раён:

161 – Астражанка (Астрожанка), 162 – Замошша, 163 – Новае Палессе, Ударная (Ударнае), 164 – *гл.* Жыткавіцкі раён, 165 – Тонеж, 165а – *гл.* Столінскі р-н, 166 – Злодзін, 167 – Буйнавічы, 168 – Буда-Сафіеўка, 169 – Дуброва, 170 – Стадолічы, 171 – Дзяржынск, 171а – *гл.* Столінскі р-н, 172 – Мілашэвічы, 173 –Баравое, 174 – Гушкавічы, 175 – Запясочнае.

Мазырскі раён:

176 – Балажэвічы, 177 – Белая, 178 – Прудок, 179 – Бібікі, 180 – Мялешкавічы, 181 – Міхалкі.

***Ельскі раён*:**

182 – Вішанькі (Вішанька), 183 – *гл.* Нараўлянскі раён, 183а – Казловічы, 184 – Дабрынь (Добрынь), 184а – Кочышчы (Кочышча), 185 – Валаўск, 186 – Засінцы, 186а – Скароднае.

***Калінкавіцкі раён*:**

187 – Казловічы, 188 – Кротаў, 189 – Фабіянаўка, 190 – Дудзічы, 191 – Міхнавічы, 192 – *гл.* Рэчыцкі р-н, 192а – Вязавіца, 193 – Муціжар.

***Хойніцкі раён*:**

194 – Слабажанка.

***Нараўлянскі раён*:**

183 – Галоўчыцкая Буда (Буда Галаўчанская), 195 – Калінічы, 196 – Канатоп, 197 – Галоўчыцы, 198 – Вербавічы, 198а – Тульгавічы, 199 – Антонаў, 200 – Грушаўка, 201 – Лубень, 202 – Дзёрнавічы, 203 – Кіраў (Кірава), 204 – Даўляды, 205 – Хаткі.

Рэчыцкі раён:

192 – Глінная (Глінная Слабада).

Мінская вобласць

Салігорскі раён:

105б – Гаўрыльчыцы (да 1979 г. у складзе Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці), 134а – Хорастаў (да 1965 г. у складзе Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці).

Украіна

Валынская вобласць:

Ратнаўскі раён: 50а – Самары, 51 – Карталісы (Карталысы).

АТЛАС

КАМЕНТАРЫІ ДА КАРТ

Атлас ўключае 159 карт. Асновай 115 карт сталі матэрыялы кандыдацкіх дысертацый І.І. Лучыца-Федарца, Г.Ф. Вештарт і Л.Ц. Выгоннай:

– Вештарт Г.Ф. Лінгвагеаграфічная дыферэнцыяцыя Прыпяцкага Палесся (на матэрыяле назваў ежы): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1969.

– Выгонная Л.Ц. Палеская земляробчая лексіка (тыпалагічная і арэальная дыферэнцыяцыя): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1969.

– Лучыц-Федарэц І.І. Лінгвагеаграфічнае размеркаванне і рэканструкцыя адной групы лексікі (жыллё і гаспадарчыя будынкі): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1973.

Карты перапрацаваны з улікам дасягненнняў сучаснай беларускай і славянскай лінгвістычнай картаграфіі.

У Атласе захавана сетка, прынятая І.І. Лучыцам-Федарцом, Г.Ф. Вештарт, Л.Ц. Выгоннай да карт у сваіх дысертацыйных працах. Гэтая ж сетка прынята да карт у калектыўнай манаграфіі “Лексіка Палесся ў прасторы і часе” (Мінск, 1971), аўтарамі якой з’яўляюцца І.І. Лучыц-Федарэц, Г.Ф. Вештарт, Л.Ц. Выгонная, а таксама В.У. Мартынаў (ён жа – рэдактар манаграфіі). У нашым выданні сетка карт некалькі пашырана за кошт новых лексікаграфічных матэрыялаў, выдадзеных пасля выхаду манаграфіі. Сетка ўключае каля 250 населеных пунктаў. Кожнаму населенаму пункту адпавядае нумар на карце. Каля нумароў пастаўлены значкі. Кожны значок абазначае лексему ці словаформу, занатаваную ў дадзеным населеным пункце ці ў суседніх пунктах.

43 карты распрацаваны Ф.Д. Клімчуком спецыяльна для дадзенага выдання. Асноўны матэрыял для іх узяты з кандыдацкай дысертацыі А.С. Сакалоўскай “Лексічная тыпалогія гаворак Прыпяцкага Палесся (на матэрыяле назваў адзення і абутку” (Мінск, 1967) і артыкула Г.А. Цыхуна “Палескія назвы посуду, бочак, кошыкаў і іншых ёмістасцей” (у зборніку “З народнага слоўніка”. Мінск: Навука і тэхніка, 1975, с. 184—203).

Пры складанні карт аўтары даследавання прытрымліваліся наступных агульнапрынятых прынцыпаў картаграфавання лексічных з’яў:

- корань слова звычайна абазначаецца фігурай (круг, трохвугольнік, квадрат і інш.);
- суфікс часцей за ўсё абазначаецца запаўненнем знака (поўнае запаўненне, палова, штрыхоўка);
- прыстаўка часцей за ўсё абазначаецца дадатковым значком звонку асноўнай фігуры;
- складанае слова абазначаецца ўпісваннем фігуры ў фігуру (трохвугольнік у крузе, трохвугольнік у квадраце і інш.);
- словазлучэнні абазначаюцца фігурай у фігуры;
- адзінкавыя назвы пераважна абазначаюцца спецыяльным простым сімвалам;
- моўныя асаблівасці іншага характару адлюстроўваюцца значкамі ўнутры знака ці звонку яго;
- азначэнні могуць картаграфавацца значкамі звонку знака або невялікімі дадатковымі значкамі каля асноўнага знака;
- націск можа быць абазначаны дадатковым простым значком звонку асноўнай фігуры.

Паводле гэтых прынцыпаў складзены ўсе карты, апрача 10 карт з раздзела “Назвы ежы”, пабудаваных з улікам сістэмы мікрапалёў. Ніжэй падаецца характарыстыка і структура мікрапалёў.

Характарыстыка мікраполя (каментар да картаў мікрапалёў)

Па мікрапалях картаграфуюцца семантычна ўскладненыя лексемы з поўным аб’ёмам значэнняў і ў суадносінах з іншымі лексемамі (назвы прыёмаў ежы, назвы прадуктаў і

некаторых страў, некаторых працэсаў прыгатавання ежы). Пад семантычна ўскладненымі лексемамі маюцца на ўвазе лексемы, якія ў розных гаворках абазначаюць розныя члены аднаго семантычнага проціпастаўлення: ‘прыём ежы раніцай – прыём ежы ў полудзень’ можа ў розных гаворках мецць адну семантычна ўскладненую назву абед; семемы ‘кавалак хлеба наогул – тоўсты кавалак хлеба – першы кавалак хлеба ад новай буханкі’ ў розных гаворках могуць называцца *акрушак*. З вызначэння поўнага набору семем або дыферэнцыяльных прыкмет (ДП)у адной лексіка-семантычнай групе пачынаецца пабудова семантычнага мікраполя. ДП лічыцца рэлевантнай, калі яна выражаецца асобнай лексемай або семантычнымі проціпастаўленнямі сінанімічных дыялектных назваў пры іх паралельным ужыванні. Паводле наяўных семантычных проціпастаўленняў вызначаецца набор ДП – клетак мікраполя. Межы атрыманага такім чынам мікраполя практычна супадаюць з аб’ёмам значэнняў апорнай, семантычна найбольш развітай лексемы, часам пераўзыходзячы яго за кошт рэальных ДП. Мікраполе ўключае ў сябе максімальную колькасць ДП, з якіх не ўсе могуць рэалізавацца ў асобных гаворках. Мікраполе фактычна з’яўляецца той сеткай-мадэллю, па якой праводзіцца параўнанне асобных гаворак або моў у межах адной лексіка-семантычнай групы.

Пасля пабудовы мікраполя на атрыманую сетку-мадэль накладваецца канкрэтны лексічны матэрыял гаворак, выдзяляюцца тыпы і падтыпы мікраполя. Пры адрозненні хаця б у адной клетцы мікраполя, як правіла, гаворкі адносяцца да розных тыпаў. У выпадках, калі назвы вызначаюцца значнай сінанімічнасцю або прыкмета няўстойлівая на Палессі, пры адрозненні ў падобных клетках і тоеснасці ў астатніх гаворкі адносяцца да розных падтыпаў аднаго тыпу. Кожнаму тыпу можа быць прыпісаны асобны знак, а затым усе яны картаграфуюцца. У такім выпадку на карце адлюстроўваюцца не толькі семантычны аб’ём кожнай лексемы ў тым або іншым пункце, але і суаднесенасць паміж лексемамі.

Структура асобных мікрапалёў:

Карта № 63
Мікраполе ‘прыёмы ежы’

Тыпы мікра поля	Назвы ранішняга прыёму ежы	Назвы сяроддзённага прыёму ежы		Назвы прыёму ежы перад вечарам	Назвы вячэрняга прыёму ежы	Назвы памінальнага прыёму ежы
		Дома (поўны)	Не дома (не поўны)			
Іа	*абе́д*	*по́лудзень*		–	*вячэра*,	*абе́д*
Іб	*абе́д*	*по́лудзень*		–	*вячэра*,	*вячэра*
ІІ	*сне́данне*	*по́лудзень*		*падвячо́рак*	*вячэра*	*абе́д*
ІІІа	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	?
ІІІб	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	*вячэра*
ІІІв	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	*по́мінкі*
ІV	*сне́данне*	*абе́д*	*по́лудзень*	*падвячо́рак*	*вячэра*	?

Карта № 64
Мікраполе ‘сыр – тварог’

Тыпы мікраполя	Назвы сыру	Назвы тварагу	Назвы розмінкі
Іа	*сыр*	*твaро́г*	*твaро́г* *твaро́г са смята́най*
Іб	*сыр*	*твaро́г*	*мача́нне*
Ів	*сыр*	*твaро́г*	*ро́змінка*

II	*сыр*		*тварóг*
IIIа	*сыр*		
IIIб	*сыр*		*смятáна*
IV	*сыр*	*вóдкідка*	–

Карта № 65
Мікраполе ‘верх – смятана’

Тыпы мікраполя	Назвы смятаны			
	Знятая		Не знятая	
	Кіслая	Не кіслая	Кіслая	Не кіслая
I	*смятáна*		*верх*	
II	*смятáна*	*верх*	*смятáна*	*верх*
III	*верх*	*смятáна*	*верх*	*смятáна*
IV	*верх*			
V	*смятáна*			

Карта № 66
Мікраполе ‘буханка – пірог’

Тыпы мікраполя	Назвы буханкі	
	Жытняй	Пшанічнай
I	*бухáнка*	*пірóг*
II	*бухáнка*	*бýлка*
II	*бýлка*	*пірóг*
IV	*кулíдка*	*пірóг*
V	*малáй*	*пірóг*
VIа	*кулíдка*	*бýлка*
VIб	*кулíдка, паляніца*	*бýлка*
VII	*кулíдка*	*паляніца*

Карта № 67
Мікраполе ‘юшка — расол – квас’

Тыпы мікра поля	Вадкае наогул				
	У вараным	У квашанай, соленай гароднiне			У селядцы
		У капусце	У агурках	У бураках	
I	*шчóлак*	*расóл*			*ляк*
II	*шчóлак*	*расóл*		*квас*	*ляк*
II	*юшка*	*расóл*			*ляк, слядзíўка*
IV	*юшка*	*расóл*		*квас*	*ляк*
V	*юшка*	*юшка*	*расóл*	*квас*	*прасóл*
VI	*юшка*	*ляк*	*расóл*	*квас*	*ляк*
VII	*юшка*	*расол*	*расóл*	*квас*	*юшка*
VIII	*юшка*	*расол*	*расóл*	*квас*	*рапа расóл*

IX	*юшка*	*рапа*	*расóл*	*квас*	*рапа*

Карта № 68
Мікраполе ‘галоўка – качан’

Тыпы мікра поля	Назвы галоўкі	Назвы палавіны галоўкі	Назвы храпкі	Назвы капусты
Іа	*галóўка*	*палавіна*	*качáн*	*капýста*
Іб	*галóўка*	*палютка*	*качáн*	*капýста*
Ів	*галóўка*	*скрыль*	*качáн*	*капýста*
ІІа	*качáн*	*палавіна*	*хрáпка*	*капýста*
ІІб	*качáн*	*плáшка*	*хрáпка*	*капýста*
ІІІв	*качáн*	*палютка*	*хрáпка*	*капýста*
ІІІг	*качáн*	*плітка*	*хрáпка*	*капýста*
ІІІд	*качáн*	*палóйка*	*хрáпка*	*капýста*
ІУ	*качáн*	*палавіна*	*хрáпка*	*капýста*
ІІ	*палютка*	*палавіна*	*качáн*	*капýста*

Карта № 69
Мікраполе ‘сала – здор – затаўка’

<table>
<tr><th rowspan="2">Тыпы мікра поля</th><th colspan="3">Верхняе сала</th><th colspan="3">Нутраное сала</th></tr>
<tr><th>Тоўстае</th><th>Наогул</th><th>Тонкае</th><th>Тоўстае</th><th>Наогул</th><th>Тонкае</th></tr>
<tr><td>Іа</td><td colspan="3">сáла, саланіна</td><td colspan="3">сáла</td></tr>
<tr><td>Іб</td><td>сáла, саланіна</td><td colspan="5">сáла</td></tr>
<tr><td>ІІ</td><td colspan="5">сáла</td><td>здор</td></tr>
<tr><td>ІІІа</td><td colspan="3">сáла</td><td colspan="2">сядрó, мел, сáла</td><td>сáла</td></tr>
<tr><td>ІІІб</td><td colspan="3">сáла</td><td>здор, сáла</td><td colspan="2">сáла</td></tr>
<tr><td>ІІІв</td><td colspan="3">сáла</td><td>зáтаўка сáла</td><td colspan="2">сáла</td></tr>
<tr><td>IV</td><td colspan="3">шпéрка</td><td>здор сáла</td><td colspan="2">сáла</td></tr>
<tr><td>V</td><td>саланіна</td><td>сáла</td><td>шпéрка</td><td colspan="3">сáла</td></tr>
<tr><td>VI</td><td colspan="3">сáла</td><td colspan="3">здор</td></tr>
<tr><td>VII</td><td colspan="3">сáла</td><td colspan="2">зáтаўка</td><td>атóчыны</td></tr>
<tr><td>VIII</td><td colspan="3">сáла</td><td colspan="2">зáтаўка</td><td>здор атóчыны</td></tr>
<tr><td>IX</td><td colspan="3">сáла</td><td>здор зáтаўка</td><td colspan="2">зáтаўка</td></tr>
<tr><td>X</td><td colspan="3">сáла</td><td colspan="2">здор</td><td>атóчыны</td></tr>
</table>

Карта № 70
Мікраполе ‘пячы – пражыць’

Тыпы мікра поля	Пячы сала	Пячы на тлушчы	Пячы без тлушчу	Пражыць гарох
I	*сква́рыць*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*
IIa	*пячы*			*пра́жыць*
IIб	*пячы*			?
III	*пячы*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*
IV	*п р а́ ж ы ц ь*		*пячы*	*пра́жыць*
V	*пра́жыць*	*сма́жыць*	*пячы*	
VI	*с м а́ ж ы ц ь*		*пячы*	
VII	*жа́рыць*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*

Карта № 71
Мікраполе ‘лупіць – шкрэбці’

Тыпы мікраполя	Чысціць бульбу		
	Маладую	Старую	Вараную
I	*скаблі́ць*		*лупі́ць*
II	*скраба́ць*	*скаблі́ць*	*абіра́ць*
III	*скрабта́ць*	*абіра́ць*	
IV	*скраба́ць*	*абіра́ць*	*лупі́ць*
V	*скаблі́ць*	*абіра́ць*	*лупі́ць*
VI	*скаблі́ць*	*абіра́ць*	
VII	*скаблі́ць*	*абраза́ць*	*лупі́ць*
VIII	*скрэбці*	*абраза́ць*	*лупі́ць*
IX	*скрэбці*	*лупі́ць*	
X	*скрэбці*		*лупі́ць*
XI	*чохаць*	*шкрэбці*	*лупі́ць*
XII	*скаблі́ць*	*лупі́ць*	

Карта № 72
Мікраполе ‘свежы – салодкі – прэсны’

Тыпы мікра поля	Свежы (нядаўні)	Свежы (не квашаны)	Недастаткова кіслы	Без закваскі
I	*све́жы*	*сало́дкі*	*прэсны*	*прэсны*
II	*све́жы*	*сало́дкі*	*прэсны, сало́дкі*	*прэсны*
III	*све́жы*	*сало́дкі*	*сало́дкі*	*прэсны*
IV	*све́жы, прэсны*	*прэсны, сало́дкі*	*сало́дкі*	*прэсны*

Пры дапрацоўцы карт для “Атласа лексікі Палесся” выкарыстаны дадатковыя матэрыялы, якія часцей за ўсё адсутнічаюць у названых вышэй дысертацыйных працах. У тых выпадках, калі гэта палявыя матэрыялы, яны прыводзяцца ніжэй. Калі ж гэта матэрыялы, узятыя з апублікаваных крыніц, яны ў нашай працы за рэдкімі выключэннямі не прыводзяцца (акрамя знакаў на картах).

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме "Назвы ежы"

Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках падаецца нумар карты, на якой адпаведная лексема картаграфуецца.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *молокó с-пуд (од) корóвы* (72), *кы́слэ молокó* (73), *пырэ́пычок* (74), *лу́ста* (75), *скы́бка* (75), *окру́жчык* (76), *окрáйчык* (77), *пáрыш* (78), *затíрка* (79), *зáтырка* (79), *соломáха* (79), *галушкы́* (80), *лóкша* (81), *тю́ра* (82), *каплу́н* (82), *картóплі* (83), *солё́нці* (84), *картóплі з лупяйкáмы* (85), *пычóнці* (86), *крышаны́* (87), *товчэ́ня* (88), *бáбка* (89), *блін* (90), *картопля́ный блін* (91), *кыпятóк* (92), *квáшылына* (93), *юць* (94), *юць з мня́сом* (94), *салтісóн* (94), *скалкы́* (95), *кровянáя кубасá* (96), *тэ́рты* (97), *крáяты* (98), *гы́ркэ* (99), *зжóвклэ* (99), *осу́шчык* (100), *ґу́ля* (100), *лыпэ́нык* (101), *крыша́н* (102), *коржí* (103), *кóржыкы* (103), *скоры́нка* (104), *голóвка* (105), *палю́тына* (106), *шкваркы́* (107), *тлу́ста* (108), *прíсный* (109), *лупы́ты* (110), *обрíзуваты* (111), *скрыптáты* (112), *лупяйкы́* (113), *шкаралю́па* (114), *кру́пнык* (115), *кулíш*, устарэлае (115). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Асаўляны** Драгічынскага раёна: *пырэ́пычок* (74). Матэрыял картаграфуецца пад № 66 сеткі атласа.

Вёска **Заверша** Драгічынскага раёна: *млынэ́ць* (90), *картоплё́вый млынэ́ць* (91). Матэрыял картаграфуецца пад № 69 сеткі атласа.

Вёска **Заяленне** Драгічынскага раёна: *млынэ́ц* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 68 сеткі атласа.

Вёска **Опаль** Іванаўскага раёна: *палю́тына* (106). Матэрыял картаграфуецца пад № 73 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *крáяты* (98). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Драгічынскага раёна: *палё́шкэ* (80), *пудпáлокь* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна: *крóіці* (98). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *шкваркэ́* (107). Матэрыял картаграфуецца пад № 165 сеткі атласа.

Вёска **Церабяжоў** Столінскага раёна: *блінéц* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 130 сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме "Назвы дома і гаспадарчых збудаванняў"

Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках падаецца нумар карты, на якой адпаведная лексема картаграфуецца.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *буды́нок* (1), *ку́чка* (2, 12), *двир, пудвúр'е* (3), *зáгородка* (4), *гумнó* (5), *хлів* (6, 7, 8), *хлíвчык, хлывэ́ць* (151), *свыны́нэць* (152), *сты́йло* (153), *клу́ня* (155), *сылны́к* (156), *зымня́* (157), *сторонá* (158), *пры́сторонок* (17), *вы́шкы* (18), *стэ́ля* (19), *на хáты* (20), *сцё́пка* (21), *комóра* (21), *скопэ́ць* (23), *бурт* (24), *я́рус* (24), *рэ́я* (24), *лёх* (25), *пудлóга* (26), *пудру́ба* (28), *колэ́шня* (29), *сíны* (30), *горóджа* (31), *плыт* (33), *баля́скы* (34), *штахэ́ты* (36), *баркáн,* устарэлае (36). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *клю́ня* (13). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Асаўляны** Драгічынскага раёна: *сíны* (30). Матэрыял картаграфуецца пад № 66 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *склеп* (25). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме “Назвы адзення”

І. Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Відзібар** Столінскага раёна: *облямýвка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *обýток* (119), *одэ́жа* (120), *вдэ́жа* (120), *плáтте* (120), *опы́начка* (121), *домоткáн* (122), *чóботы* (123), *вáлёнкы* (124), *пацюркы́* (125), *раднó* (126), *кудэ́ляна радю́жка* (127), *ґарýнкы* (128), *кусны́к* (129), *кумнíр* (130), *воротнíк* (новае) (130), *клынóк* (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (132), *намíтка* (133), *плáтте* (адзенне) (134), *пóяс* (125), *крáйка* (135), *пíрнач (одывáтыса)* (136), *пыры́на (под бук)* (136), *рóспорка* (137), *солóмнянык* (140), *сукэ́нка* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Дружылавічы** Іванаўскага раёна: *облямíвка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *óбуя* (119), *одэ́жа* (120), *опы́начка* (121), *чóботы* (123), *вáлінкы* (124), *вáлёнкы* (рэдк.) (124), *радю́га* (127), *ґарýнкы* (128), *косны́к* (129), *комнíр* (130), *воротнíк* (новы крой) (130), *клын* (131), *свы́голь* (рэдк., звычайна ў кашулі) (131), *нáволока* (132), *нáволочка* (малая) (132), *нáмытка* (133), *пóяс* (135), *пáзушка* (137), *солóмнянка* (140), *сукэ́нка* (141), *плáтте* (новае, рэдк.) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 77 сеткі атласа.

Вёска **Камянюкі** Камянецкага раёна: *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *удэ́жа* (120), *одэ́жа* (120), *óдяга* (120), *вылíка хýстка* (121), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацё́ры* (125), *пóстылка* (127), *бры́жы* (128), *кытáйка* (129), *кумны́р* (130), *воротнíк* (новае) (130), *клінóк* (131), *нáволочка* (132), *пóяс* (135), *рóспорка* (137), *сы́ннык* (140), *каптáн* (141), *плáтте* (рэдк., новае) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 1 сеткі атласа.

Вёска **Ласіцк** Пінскага раёна: *облямíвка* (116), *волóкы* (1172), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацёркы́* (125), *раннó* (126), *радю́жка* (127), *карýнкы* (128), *лéнта* (вузкая) (129), *косны́к* (шырокі) (129), *ковнíр* (130), *ля́стка* (у штанах) (131), *вýставка* (наогул) (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (132), *плáтте* (бялізна) (134), *пóяс* (135), *крáйка* (135), *прóрэзка* (137), *солóм’янка* (140), *сíлнык* (рэдк.) (140), *сýкня* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 101 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *облямíвка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *обýвка* (119), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *охы́лянка* (121), *вылы́ка хýстка* (121), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацё́ры* (часцей) (125), *пацёркы́* (рэдк.) (125), *раднó* (126), *радю́шка* (127), *корýнкы*; *однá корýнка* (128), *кытáйка* (129), *косны́к* (вузенькі) (129), *комнíр* (130), *воротнíк* (новае) (130), *цвы́гэль* (наогул) (131), *лáстовка* (у штанах) (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (вылыка) (132), *плат* (133), *плáтте* (жаночая сукенка) (134), *пóяс* (135), *рóспорка* (137), *сíнных* (140), *плáтте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Дагічынскага раёна: *нáшывка* (116), *вулóкэ* (117), *вóбуй* (119), *óбуй* (рэдк.) (119), *вдэ́жа* (120), *накрывнáя хýстка* (121), *чóбутэ* (123), *вáлінке* (124), *пацюркэ́*; в Пóвіті – *пацё́рэ* (125), *радю́шка* (127), *карýнка* (128), *пíдяшка* (129), *кытáйка* (129), *кумíр* (130), *лáстка* (131), *клэн* (131), *нáвулука* (132), *нáмэтка* (133), *плáте* (жаночая сукенка) (134), *крáйка* (шырокая) (135), *пóяс* (вузкі) (135), *рóспурка* (у штанах) (137), *сулóмнянык* (140), *плáте* (141), *пустулэ́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *облямы́ва* (116), *волóкы* (117), *насты́лнык* (118), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *гóпынка* (121), *гандарáк* (122), *чóботы* (123), *вáлінкы* (124), *пацёркы́* (125), *раднó* (126), *радю́шка* (127), *карýнкы* (128), *пудвы́чка* (129), *кумíр* (трад.) (130), *воротнíк* (новае) (130), *цвы́хэль* (131), *клынóк* (131), *клын* (131), *нáволока* (132), *нáволочка* (малéнька) (132), *нáмытка* (133), *плáтте* (жаночая сукенка) (133), *пóяс* (135), *пíрнач* (136), *рóспорка* (прарэх у спадніцы і ў штанах колішняга крою; у штанах новага крою – рэдк.) (137), *рубáшка* (верхняя мужчынская кашуля) (139), *сорóчка* (ніжняя

мужчынская і жаночая кашуля) (139), *соло́мнянка* (140), *сі́ннык* (называюць у г. Драгічыне) (140), *пла́тте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *воло́кы* (117), *о́буй* (119), *одэ́жа* (120), *чо́боты* (123), *ва́ленкы* (124), *радно́* (126), *отрэ́пляна радю́шка* (127), *кумні́р* (130), *клыно́к* (131), *на́волока* (132), *пла́тте* (бялізна; жаночая сукенка) (134), *по́яс* (135), *шыру́нка* (у штанах) (137), *соло́мнянка* (140), *пла́тте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *воло́кэ* (117), *настэ́лнык* (118), *о́буй* (119), *ода́жа* (120), *сае́н* (122), *чо́ботэ* (123), *ва́лінкэ* (124), *радно́* (126), *радю́шка* (127), *кару́нкэ* (128), *кута́ся* (1129), *на́мытка* (133), *пла́тте* (сукенка) (134), *по́яс* (135), *ро́спорка* (137), *пла́тте* (141), *постолэ́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Вёска **Сушыцк** Пінскага раёна: *обляму́ўка* (116), *воло́кы* (117), *о́буй* (119), *одэ́жа* (120), *опы́ночка* (121), *чо́боты* (123), *ва́лёнкы* (124), *патёркы́* (125), *радю́ш*^{ж}*ка* (127), *ґару́нкы* (128), *косны́к* (129), *ле́нта* (новае) (129), *ковні́р* (130), *клыно́к* (131), *ху́сточка* (131), *ла́сточка* (132), *на́волока* (132), *на́волочка* (132), *на́мэтка* (133), *пла́тте* (бялізна) (134), *кра́йка*, *по́яс* (135), *ро́спорка* (137), *сі́лнык* (140), *сукэ́нька* (141), *пла́тте* (новае) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 93 сеткі атласа.

II. Запісы, зробленыя рознымі выканаўцамі ў асобных вёсках

Падаецца слова і (у дужках) нумар карты, у якой яно картаграфуецца.

Вёска **Мокрая Дуброва** Пінскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *радно́* (126), *радю́жка* (127), *руба́шка* (верхняя мужчынская) (138). Матэрыял картаграфуецца пад № 88а сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *насто́льніца* (118), *одэ́жа* (120), *пацёркі́* (125), *радно́* (126), *гару́нкі* (128), *пэры́на* (136). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Старышова** Камянецкага раёна (выканаўца – В.М. Філосаф): *насту́льнык* (3), *удэ́жа* (120), *пацё́ры* (125), *радно́* (126), *дыру́жка* (127), *ґару́нкі* (128), *пыры́’на* (136). Матэрыял картаграфуецца пад № 6 сеткі атласа.

Вёска **Чухава** Пінскага раёна (выканаўца – В.А. Саланевіч): *радно́* (126), *радю́жка* (127), *руба́шка* (верхняя мужчынская) (138). Матэрыял картаграфуецца пад № 86а сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме “Назвы посуду”

I. Архіў Ф.Д. Клімчука.

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Відзі́бар** Столінскага раёна: *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *маку́тра* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка на ва́рыво* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *сыльні́чка* (157), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (новае) (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Дружылавічы** Іванаўскага раёна: *бі̋йка* (143), *збано́к* (144), *бу́нька* (рэдк.) (144), *по́рцыя* (145), *клі́шок* (145), *вэ́ртяга* (146), *макі̋тра* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *пытэ́льня* (151), *сковорода́* (новае) (151), *бо́чка* (153), *соля́нка* (157), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (1158). Матэрыял картаграфуецца пад № 77 сеткі атласа.

Вёска **Камянюкі** Камянецкага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *кылі́шок* (145), *вэ́ртяха* (146), *дойны́ця* (147), *на́бырка* (149), *пля́шка* (150), *пытэ́льня* (151), *сковорода́* (новае), (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153), *соляны́ця* (157), *сту́пка* (157), *поло́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 1 сеткі атласа.

Вёска **Ласіцк** Пінскага раёна: *бі́йка* (143), *ба́нька* (144), *по́рція* (145), *макі́тра* (146), *дойны́ца* (147), *набы́руха* (149), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153),

кадовбэ́ц (157), *соля́нка* (157), *вэлы́ка ло́жка* (158), *ополо́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 101 сеткі атласа.

Вёска **Махнавічы** Мазырскага раёна: *бо́йка* (143), *ча́рка* (145), *макацё́р* (146), *даё́нка* (147), *пля́шка* (150), *скаварада́* (151), *сальні́ца* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 180 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *збано́к* (144), *по́рцыя* (145), *кылі́шок* (145), *вэ́ртяха* (146), *макі́тра* (146), *дойны́ця* (147), *бутэ́лька* (150), *пытэ́льня* (151), *скоўрода́* (новае) (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153), *сі́льны́ця* (157), *сі́льны́чка* (157), *чырпа́к* (158), *ополо́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Дагічынскага раёна: *біе́нка* (143), *ба́нька* (144), *пу́шка* (144), *по́рцыя* (145), *кілі́шок* (145), *макі́тра* (146), *дуйнэ́ця* (147), *набі́рушка* (149), *пле́шка* (150), *сковорода́* (151), *пэтэ́льня* (151), *бо́чэчка* (153), *сілнэ́ця* (157), *солнэ́ця* (157), *пуло́ныкь* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *по́рцыя* (145), *кілі́шок* (з ножкай) (145), *вэ́ртяга* (146), *дойны́ця* (147), *кручо́к* (148), *набі́рушка* (149), *пля́шка* (150), *скворода́* (151), *сковорода́* (151), *пытэ́льня* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы – вылі́кы* (152), *бо́чка* (153), *капу́сня бо́чка* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *корэ́ць* (трад.) (155), *повбуты́лок* (156), *соля́нка* (157), *вылі́ка ло́жка* (158), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Сінкевічы** Лунінецкага раёна: *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *набе́рач* (149), *ква́ска* (153). Матэрыял картаграфуецца пад № 115а сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *бу́йка* (143), *по́рцыя* (145), *в’эртяга* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *пэтэ́льня* (151), *но́чвы* (152), *сольны́ца* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *бие́нка* (143), *бу́нька* (144), *по́рцыя* (145), *дойнэ́ца* (147), *кручо́к* (148), *пле́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́вкэ* (152), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *повбутэ́лок* (156), *соле́нка* (157), *чырпа́к* (158), *вылі́ка ло́жка* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Вёска **Сушыцк** Пінскага раёна: *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *по́рція* (145), *кілі́шок* (з ножкай) (145), *макі́тра* (146), *дойны́ца* (147), *набы́рушка* (149), *кадовбэ́ц* (149), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы* (152), *варэвна́я бо́чка* (153), *соля́нка* (157), *ополо́нык* (158), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 93 сеткі атласа.

ІІ. Запісы, зробленыя рознымі выканаўцамі ў асобных вёсках.

Падаецца слова і (у дужках) нумар карты, у якой яно картаграфуецца.

Вёска **Бережное** Столінскага раёна (выканаўца – К.Ф. Руц): *маслобо́йка* (143), *ба́нька* (144), *макацё́р* (146), *доё́нка* (147), *восьму́шка* (148), *набіра́чка* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́ўкі* (152), *де́жка* (153), *бо́дня* (153), *гле́чык* (з вушкам) (154), *ку́бок* (155), *чэтверта́к* (156), *со́льніца* (157), *чэрпа́к* (158), *поло́нік* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 128а сеткі атласа.

Вёска **Гарадная** Столінскага раёна (выканаўца – Я.І. Казачок): *бо́йка* (143), *бу́тэлька* (144), *ча́рка* (145), *вэ́ртяга* (146), *доё́нка* (147), *набі́рач* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́ўкі* (152), *ква́рта* (155), *сольні́ца* (157), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 126 сеткі атласа.

Вёска **Дубай** Столінскага раёна (выканаўца – М.А. Скачэк): *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *маку́тра* (146), *ду́йка* (147), *кручо́к* (148), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *збано́к* (154), *ку́бочок* (155), *солны́чка* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Казловічы** Брэсцкага раёна (выканаўца – В.А. Судлянкова): *кілі́шок* (145), *бутэ́лька* (150), *пля́шка* (рэдк.) (150), *пытэ́льня* (151), *ку́бок* (155), *сольни́ця* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 13 сеткі атласа.

Вёска **Мокрая Дуброва** Пінскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *бу̀йка* (143), *збано́к* (144), *дойни́ца* (147), *восьму́шка* (148), *набы́рушка* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы* (152), *бо́чка* (153), *глады́шык* (154), *ку́бок* (155), *солни́ца* (157), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 88а сеткі атласа.

Вёска **Мурава** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *бія́нка* (143), *ча́рка* (145), *мя́ліца* (146), *ведро́* (147), *кілішо́к* (148), *на́бірка* (149), *пля́шка* (150), *петэ́льня* (151), *но́чвы* (152), *каду́шка* (153), *глады́шка* (154), *ку́бок* (155), *ква́рта* (155), *чэку́шка* (156), *со́лянка* (157), *апало́ннік* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 36б сеткі атласа.

Вёска **Мясяцічы** Пінскага раёна (выканаўца – І.С. Шпакоўскі): *бі́йка* (143), *по́рція* (145), *макі́тра* (146), *дойни́ца* (147), *кручо́к* (148), *пля́шка* (150), *патэ́льня* (151), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы* (152), *бо́чка* (153), *збано́к* (154), *соля́нка* (157), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 102 сеткі атласа.

Вёска **Пагост** Жыткавіцкага раёна (выканаўца – М.А. Саскевіч): *маслобо́йка* (143), *бу́тэль* (144), *бу́тэлька* (144), *ке́люшок* (145), *макацё́р* (146), *мако́трык* (146), *доё́нка* (147), *кручо́к* (148), *набі́рок* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́ўкі* (152), *бо́чка* (153), *глёк (з ву́хом)* (154), *гле́чык (з ву́хом)* (154), *ку́хол* (155), *чэтверту́шка* (156), *соля́нка* (157), *со́льніца* (157), *велі́ка ло́жка* (158), *чэрпа́к* (новае) (158); *глады́шка – без ву́шка; збан, жбан – велікі глёк, во́ду носі́лі*. Матэрыял картаграфуецца пад № 145 сеткі атласа.

Былая вёска **Рэчыца** (у складзе г. Брэста) (паведаміў В.С. Місіюк): *пля́шка* (150). Матэрыял картаграфуецца пад № 13 сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *бія́нка* (143), *ча́рка* (145), *повэдзэ́рнік* (147), *на́бірка* (149), *пля́шка* (150), *пэтэ́льня* (151), *каду́шка* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *со́льніца* (157), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Старышова** Камянецкага раёна (выканаўца – В.М. Філосаф): *бія́нка* (143), *збано́к* (144), *кілі́шок* (145), *вэ́ртюха* (адсюль фразеалагізм – *хуть пуд вэ́ртюху мулуты́* ‘маленькага росту, невялічкі чалавек’) (146), *дуйни́ця* (147), *кручо́к* (148), *пля́шка* (150), *пытэ́льня* (151), *ночо́вкі* (152), *ря́шка* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *пувбуты́лок* (156), *сульни́ця* (157), *пуло́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 6 сеткі атласа.

Вёска **Тышкавічы** Іванаўскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *бі́йка* (143), *бу́нька* (144), *по́рцыя* (145), *вэ́ртяха* (146), *дойни́ца* (147), *поўчвырті́вка* (148), *набі́рка* (149), *пле́шка* (150), *шковорода́* (151), *но́чвы* (152), *бо́чка* (153), *збано́к* (154), *ква́рта* (155), *поўкварті́вка* (156), *соля́нка* (157), *чырпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 74а сеткі атласа.

Вёска **Хаціслаў** Маларыцкага раёна: *пля́шка* (150) – паведаміў В.С.Місіюк. (пункт 32). Матэрыял картаграфуецца пад № 32 сеткі атласа.

Вёска **Чухава** Пінскага раёна (выканаўца – В.А. Саланевіч): *бу́йка* (143), *збано́к* (144), *по́рцыя* (145), *дойни́ца* (147), *осьму́шка* (148), *набы́рушка* (149), *пля́шка* (150), *патэ́льня* (151), *ночо́ўкі* (152), *но́чвы* (152), *бо́чка* (153), *глады́ш* (154), *корэ́ц* (155), *поўбуты́лок* (156), *солни́ца* (157), *ополо́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 86а сеткі атласа.

III. Палескі архіў В.Л. Вярэніча, рукапіс.

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Бастынь** Лунінецкага раёна: *бэ́йка* (143), *макоцё́р* (146), *доё́нка* (147), *пля́шка* (150), *буты́лка* (150), *сковорода́* (151), *жаро́вня* (151), *патэ́льня* (151), *ночо́ўкі* (152), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *кру́жка* (155), *соля́нка* (157), *поло́нік* (драўляны) (158), *чэрпа́к* (металічны) (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 107 сеткі атласа.

IV. Дыялектны слоўнік Брэстчыны (Мінск, 1989).

Прыводзіцца лексема, назва населенага пункта, дзе яна зафіксавана, і нумар населенага пункта, пад якім яна картаграфуецца.

Карта № 143: *біе́нка* – Арэхава (34), *бія́нка* – Кустын (152), *быя́нка* – Лышчыцы (151), *бо́йка* – Купаўцы (110), *бу́йка* – Ботава (87), *бы́йка* – Вулька Дастоеўская (75).

Карта № 145: *глэ́шык* – Радзеж (31), *шка́лык* – Воса (49).

Карта № 146: *ва́ртяга* – Туляцічы (73), *вэ́ртёха* – Кустын (152), *вэ́ртяга* – Олтуш (32), *вяра́нка* – Падлаззе (85б), *мя́ліца* – Андрыянаўка (36в), *цё́рла* – Мазуркі (85а), *макі́тра* – Гальцы (117а), Сварынь (72), Сулічава (71), *маку́тра* – Бярозавічы (92), Атвержычы (129).

Карта № 149: *набі́рок* – Пажэжын (24), *набы́рач* – Бярозавічы (92), *набі́рка* – Камянюкі (1), Дзятлавічы (110), Купаўцы (110), *на́бырка* – Падбела (3).

Карта № 151: *е́мка* – Цна (115), *жаро́вня* – Глінішча (82), *палані́ца* – Баравікі (106), *скаварэ́нда* – Запроссе (116), *сковрода́* – Радзеж (31), *шковорода́* – Карсынь (80), *пані́ва* – Камень (87), *ро́ндэль* – Сушытніца (32).

Карта № 152: *но́чвы* – Закляценне (69), *но́чве* – Радастава (72а).

Карта № 153: *ква́ска* – Замшаны (25).

Карта № 154: *гарна́ч* – Мікашэвічы (116).

Карта № 155: *ква́рта* – Павіцце (50), Шылін (55).

Карта № 158: *ополо́нык* – Ботава (87), *поло́нік* – Столін (129), *поло́нык* – Олтуш (32), *пуло́нык* – Ставы (13).

V. Дыялекталагічны атлас беларускай мовы (Мінск, 1963), карта № 250.

Для ***карты № 154*** узяты словы: *кушы́н, збано́к, глады́шка*. Пракартаграфаваны ў адпаведных населеных пунктах ці ў суседніх.

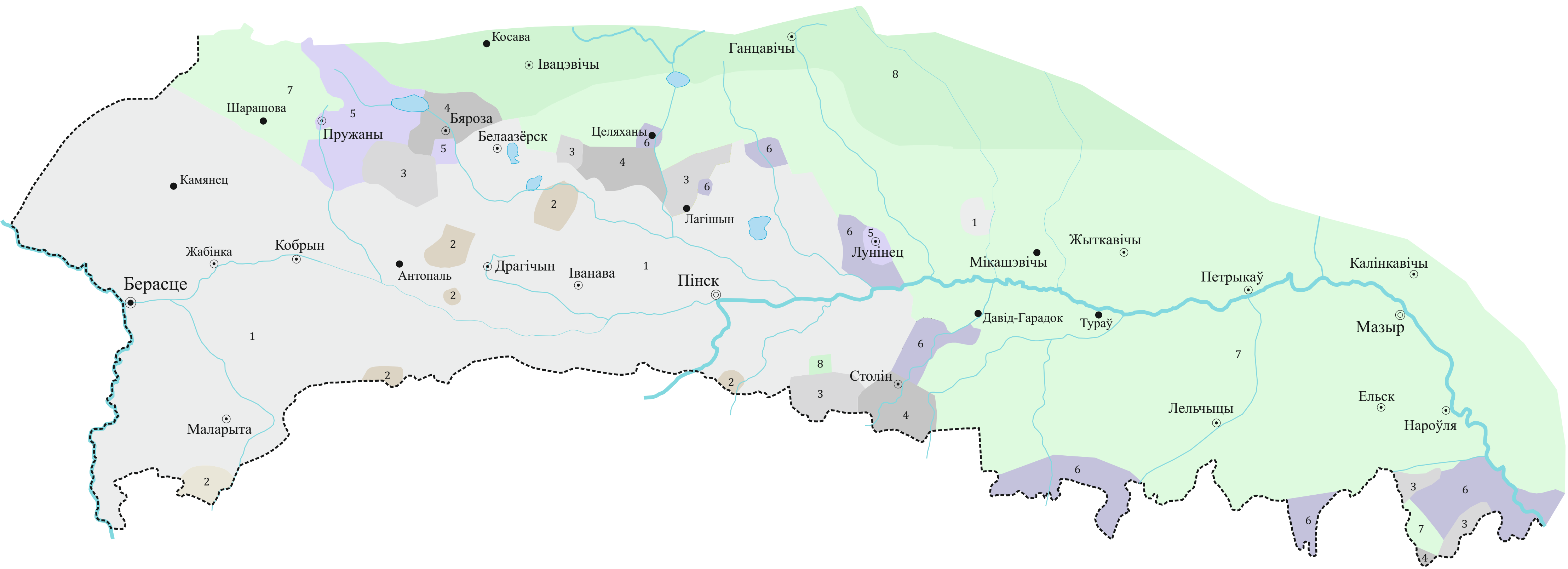
VI.Тураўскі слоўнік, т. 1. (Мінск, 1982).

Для ***карты № 154*** узяты словы: *глёк, гле́чык*. Пракартаграфаваны ў адпаведных населеных пунктах ці ў суседніх.

VII. Беларуская мова і мовазнаўства (Міжвузаўскі зборнік. Вып. 3. Мінск, 1975).

Да ***карты № 153*** узята лексема *варыўня́* (в. Камаровічы). Пракартаграфавана пад № 154а.

ГАВОРКІ БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

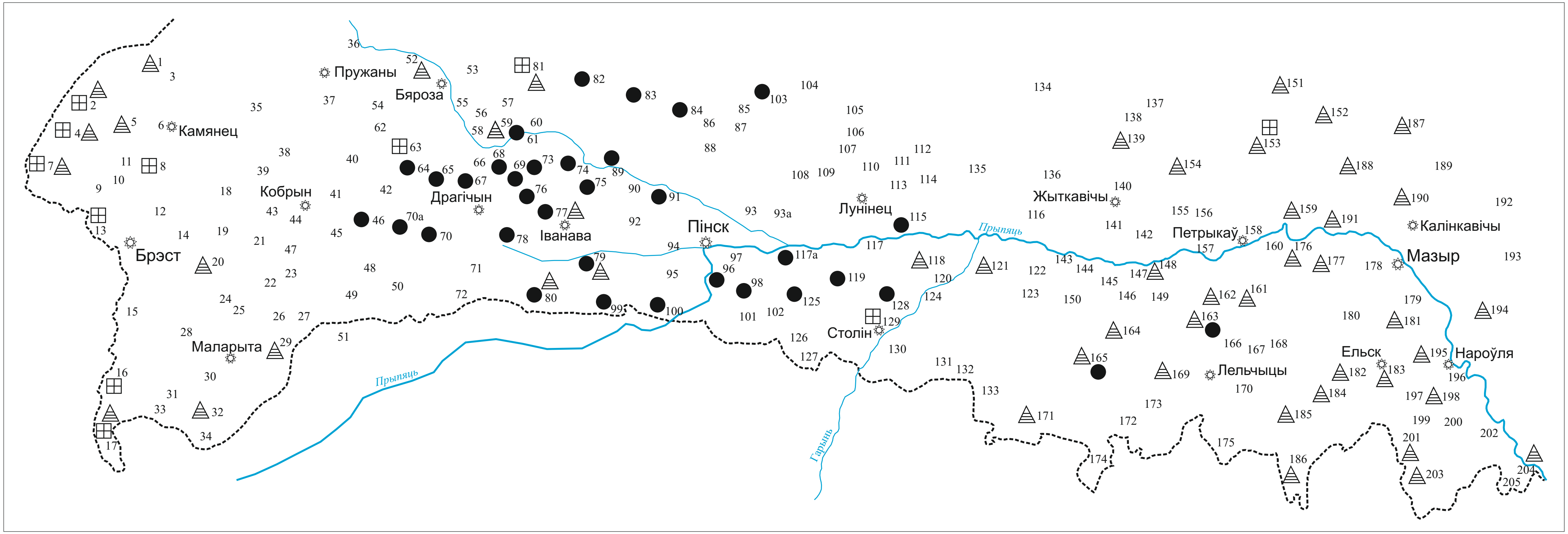
1	загародскія
2	тараканскія
3	гаворкі малецкага тыпу
4	гаворкі стрыгінскага тыпу
5	гаворкі верхняясельдскага тыпу
6	гаворкі беражноўскага тыпу
7	гаворкі паўночнаберасцейскія і ўсходнепалескія
8	гаворкі гродзенска-баранавіцкія і слуцкія

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

“НАЗВЫ ДОМА І ГАСПАДАРЧЫХ ЗБУДАВАННЯЎ”

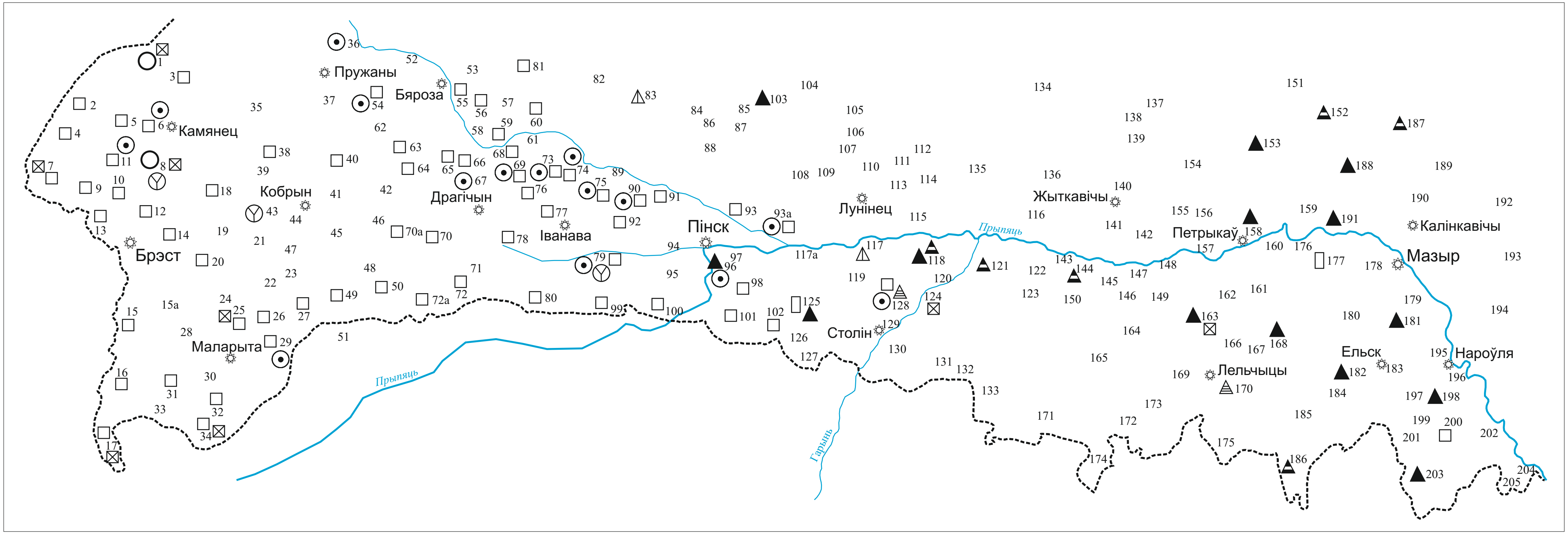
Карта №1

НАЗВЫ ДОБРАЎПАРАДКАВАНАГА ДОМА

⊞ харо`мы
● буды`нак
△ дом, дамо`к, до`мік

Карта №2 РАЗМЕРКАВАННЕ ЛЕКСЕМ **kǫtja*, **xyzja*

*_kǫtja_

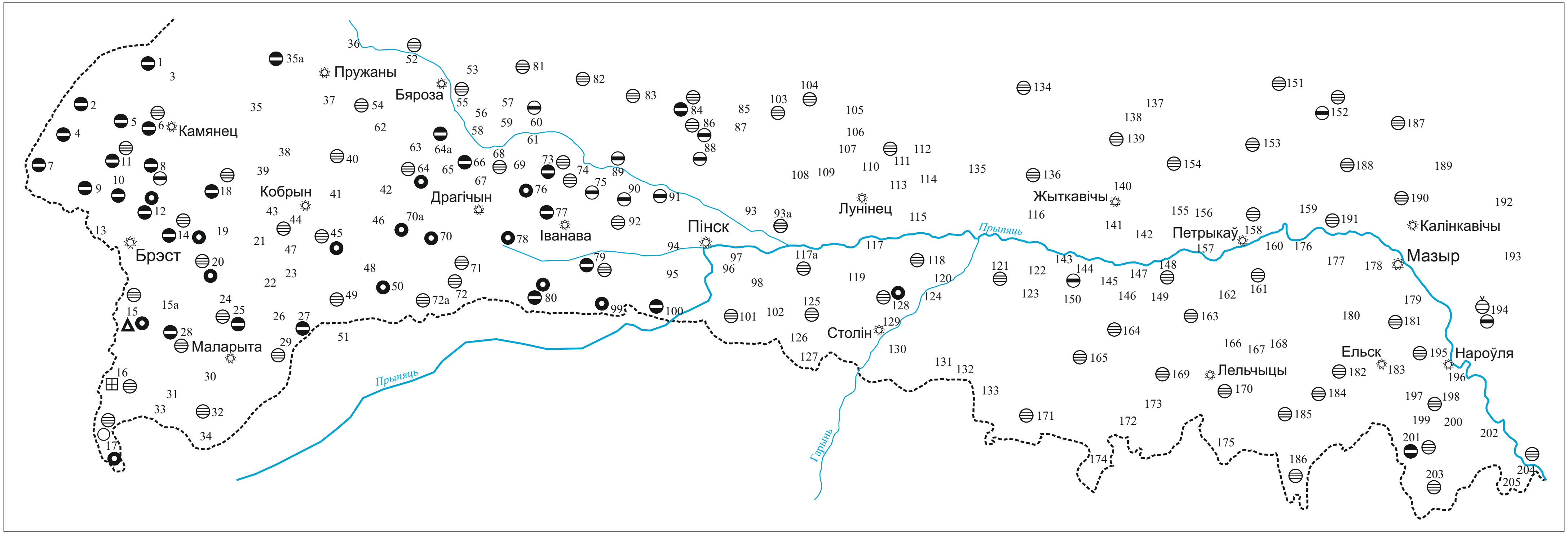
- ‘малая, старая хата’
- ‘пакоік’
- ‘цесная хатка’
- ‘загарадка ў хляве для свойскіх жывёл’
- ‘буданчык для птушак’

*_xyzja_

- ‘малая старая трухлявая хата’
- ‘клець, камора для збожжа’
- ‘стопка’
- ‘гарышча’
- ‘паветка’

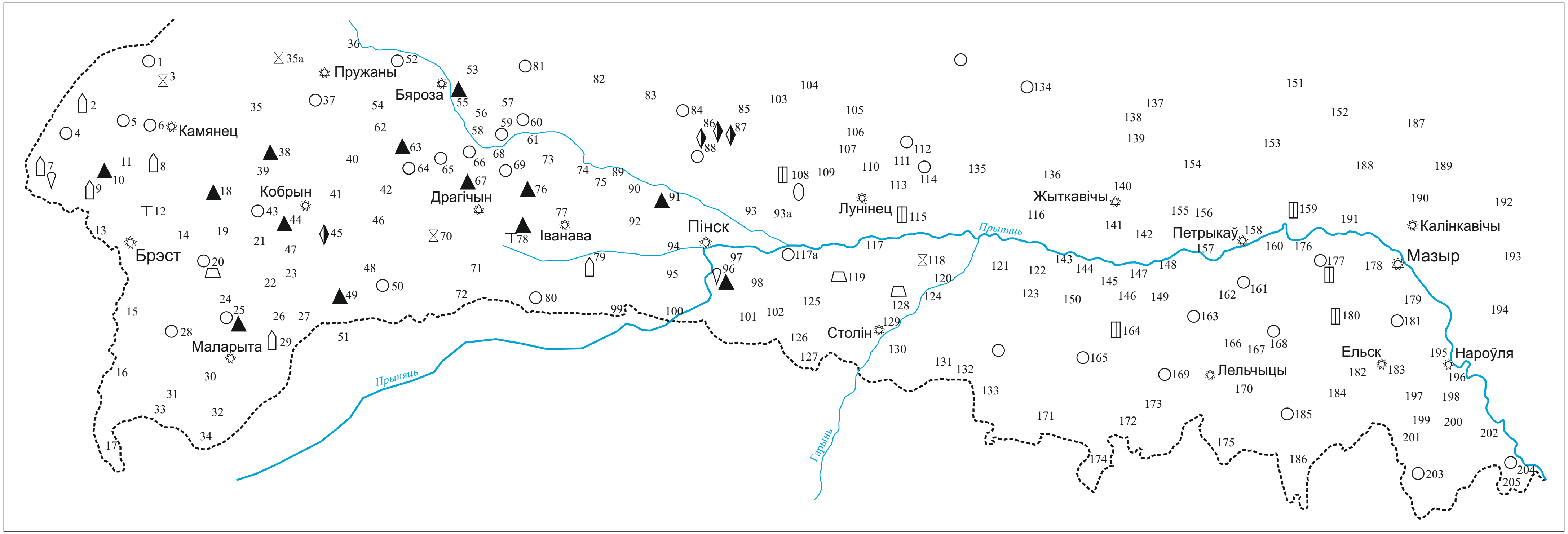
Карта №3

НАЗВЫ НАДВОРКА

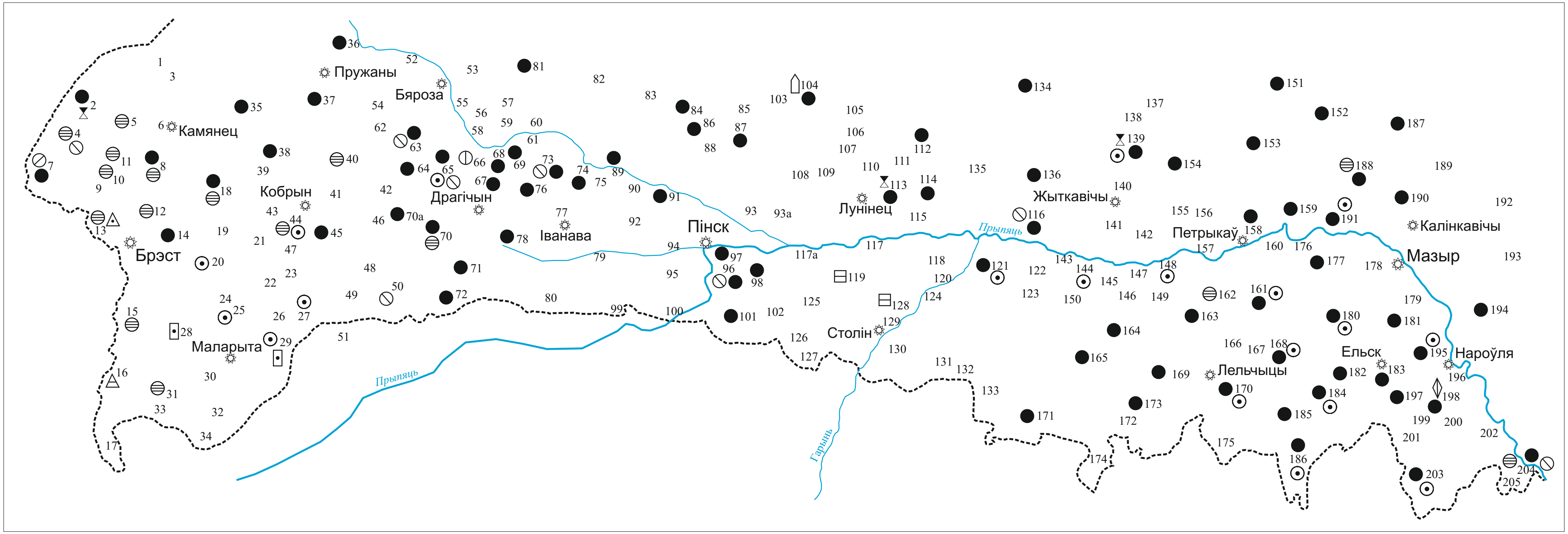
- двор
- све`тлы двор
- падво`рак
- падво`р'е
- надво`рак
- дварэ`ц
- ву`лка, ву`ліца

Карта №4 ЗАГАРАДКА ЛЯ ХЛЯВА

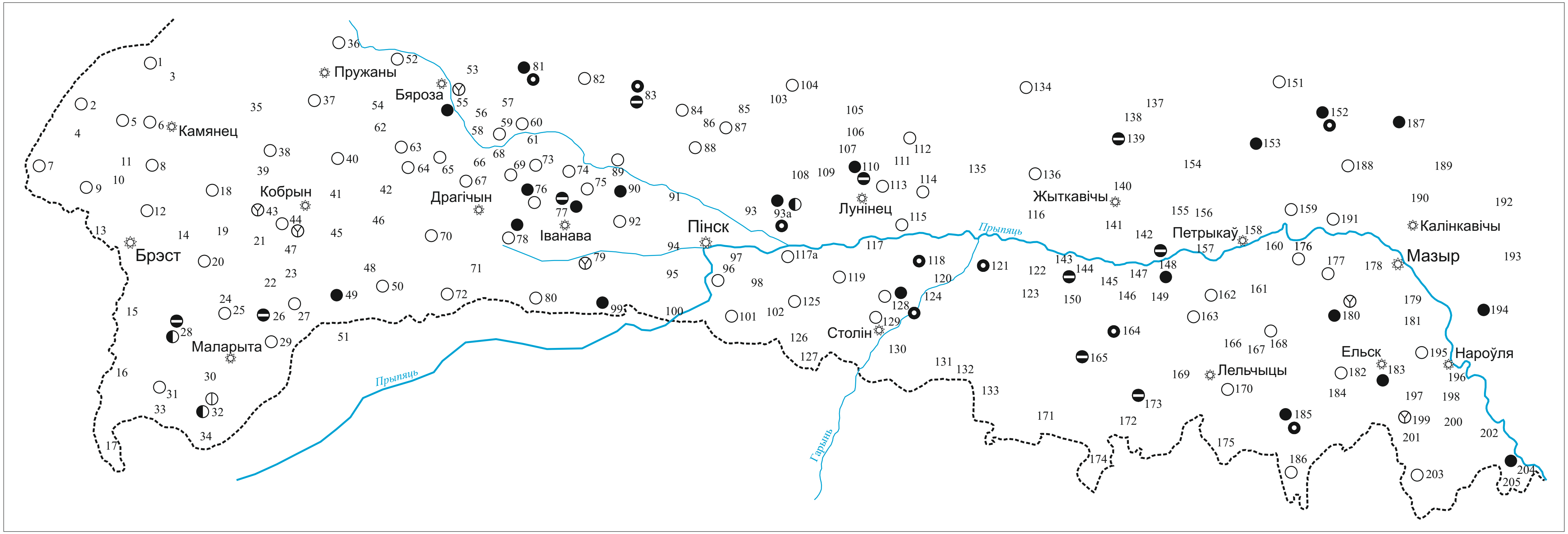
○ *-gord-
▲ майда`н, -ец, -чык
гумно`
двор
передхле`ўе
перады`лле, перады`нне
ако`льнік
ге`та
ку`ч(к)а
заго`нчык

Карта №5 НАЗВЫ ПРЫГУМЕННЯ

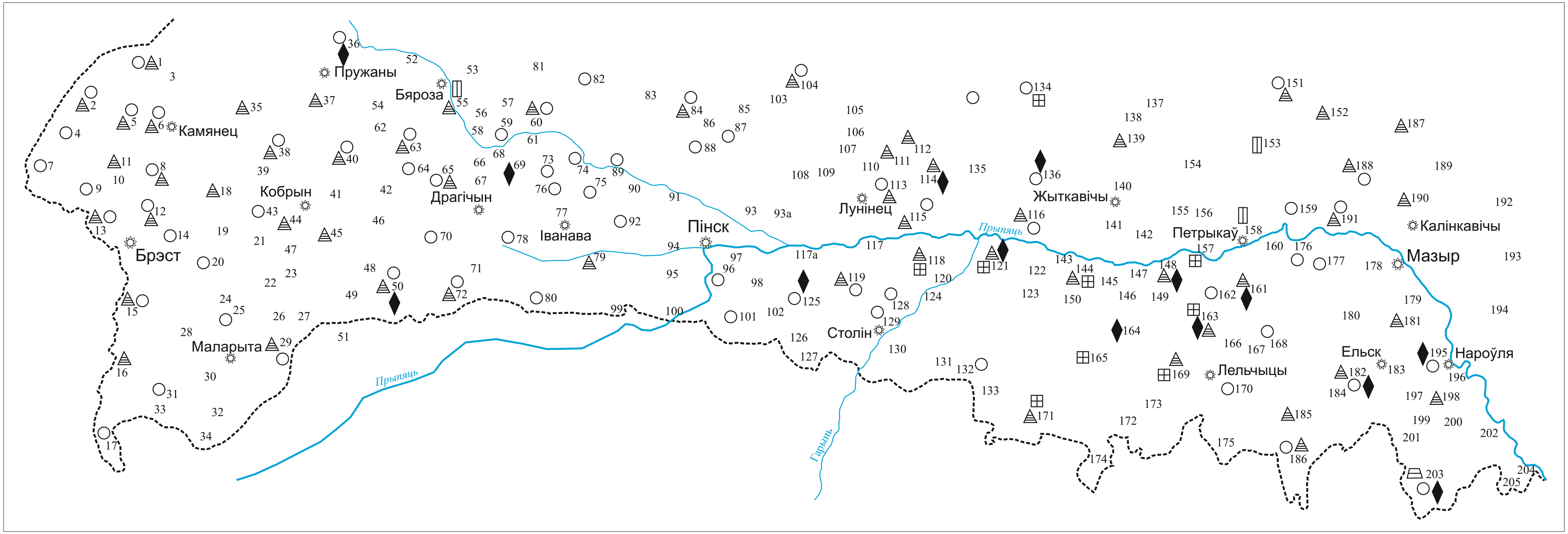
- прыгуме`нне
- прыгуме`ннік, прыгуме`нак
- гумні`ска
- гуме`нніца
- загуме`нне, загуме`нішча
- гумно`
- падвор'е
- падворка
- перадхлеўе
- прыклунак
- прыдоражня
- дзядзінец
- манеж, манір

Карта №6 СЕМАНТЫКА ЛЕКСЕМЫ *хлеў*

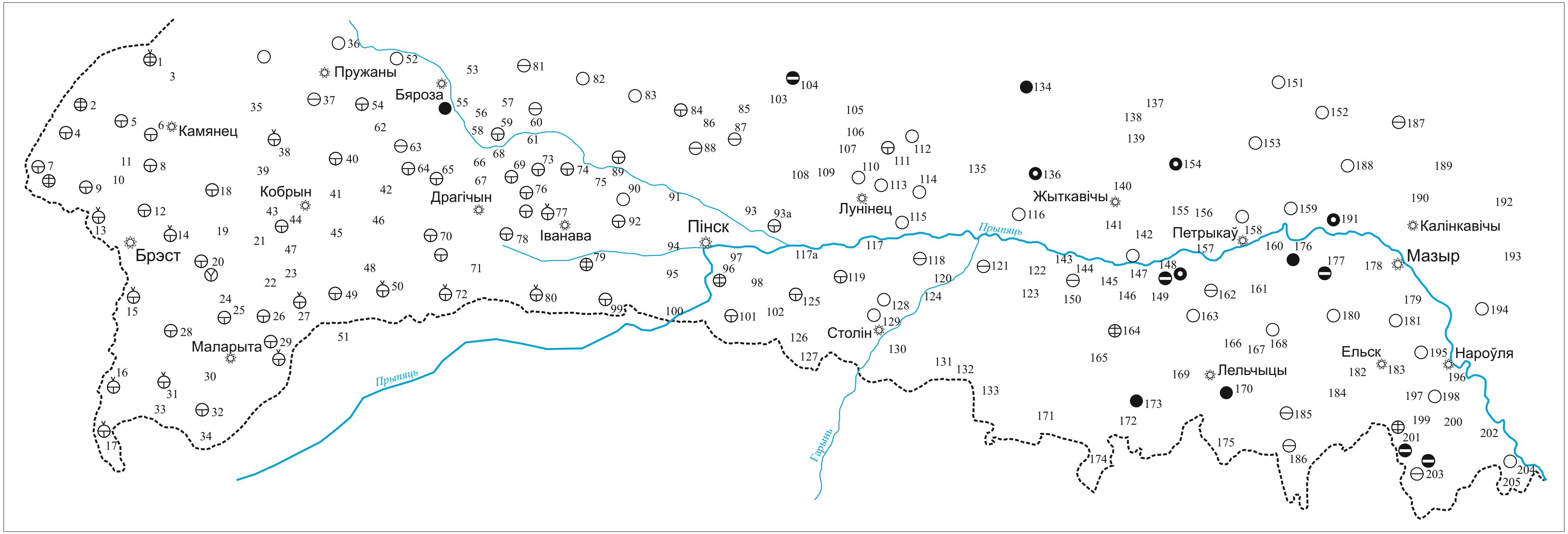
○ агульная назва
● ‘кароўнік’
‘валоўнік’
◐ ‘цялятнік’
‘свінух’
‘канюшня’
‘авечнік’

Карта №7 НАЗВЫ ВЯЛІКАГА ДОБРАЎПАРАДКАВАНАГА ХЛЯВА

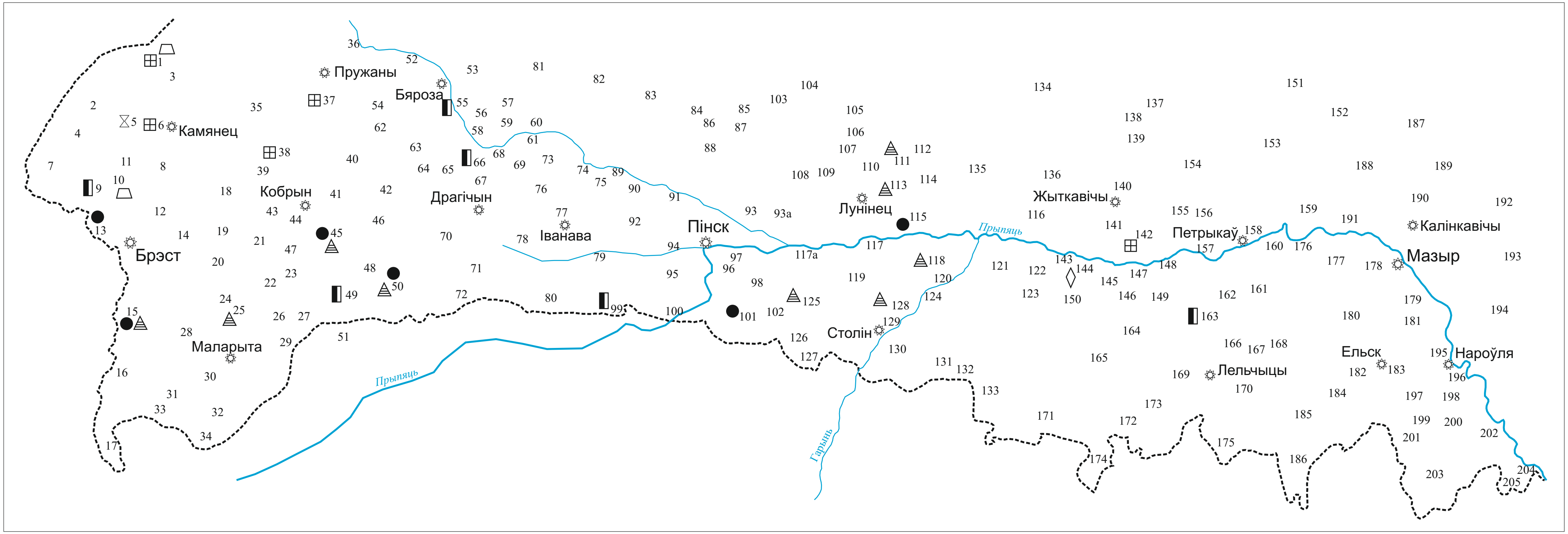
○ хлеў
△ або`ра
⊞ адры`на
♦ харо`мы
▯ ста`йня

Карта №8 ВЫМАЎЛЕННЕ СЛОВА *хлеў*

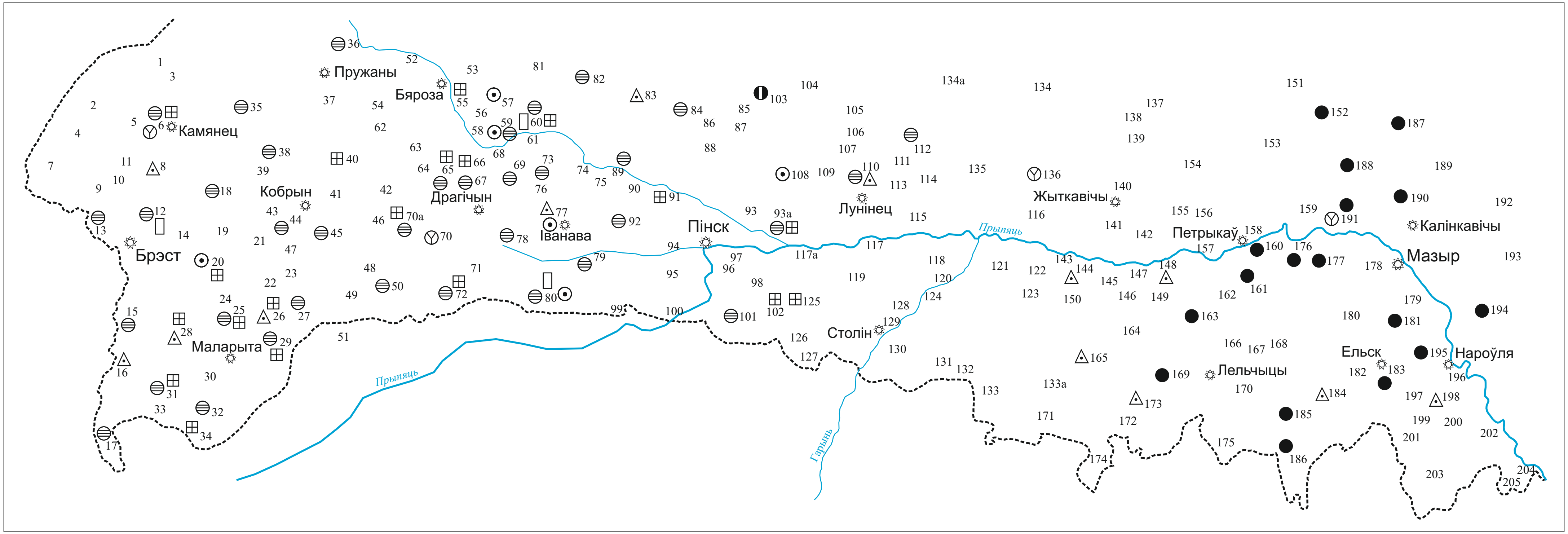
○ хл'еў
⊖ хл'êў
хл'ів
хл'іў
хлыў
● хл'оў
хл'ôў
хл'уў
хл'ӱв
⊕ хл'ӱў

Карта №9 НАЗВЫ ЧАСОВАГА, МІЗЭРНАГА ХЛЯВА

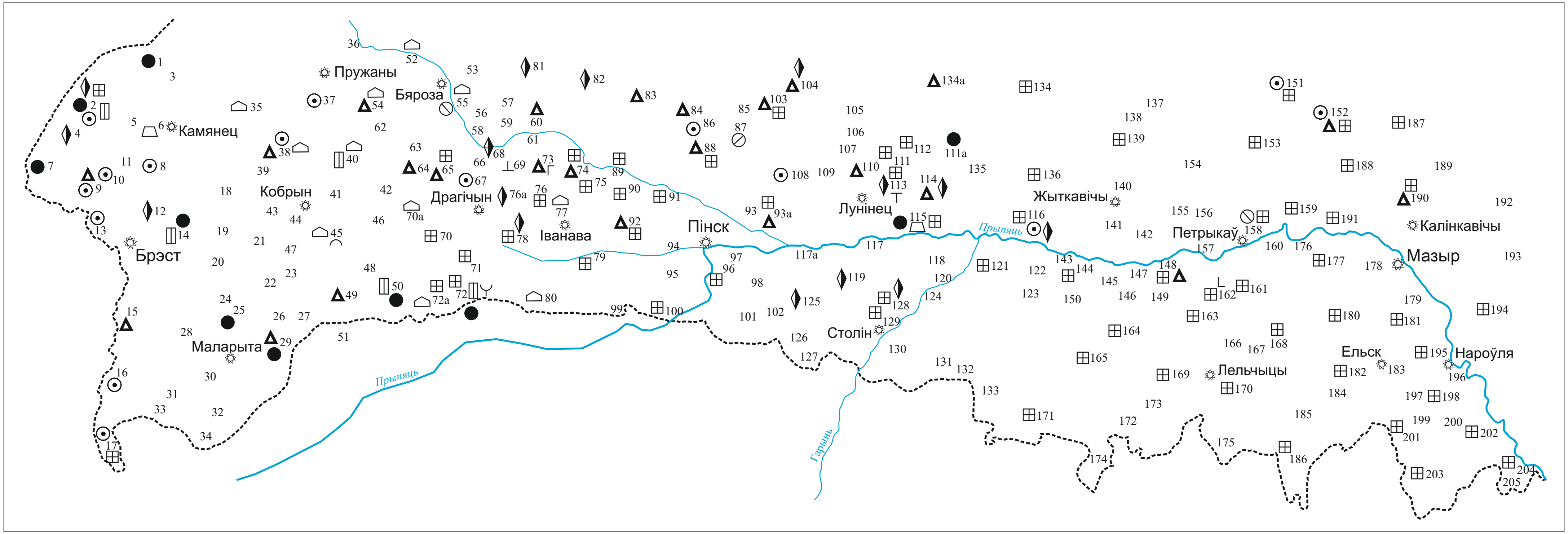
- ● плецяʼнік, плецяняʼ
- △ кашаʼра
- ⊞ шоʼпа
- ◧ шалаʼш
- ◊ курэʼнь
- ⏢ балагаʼн
- ⧖ майдаʼн

Карта №10 НАЗВЫ СВІНУХА

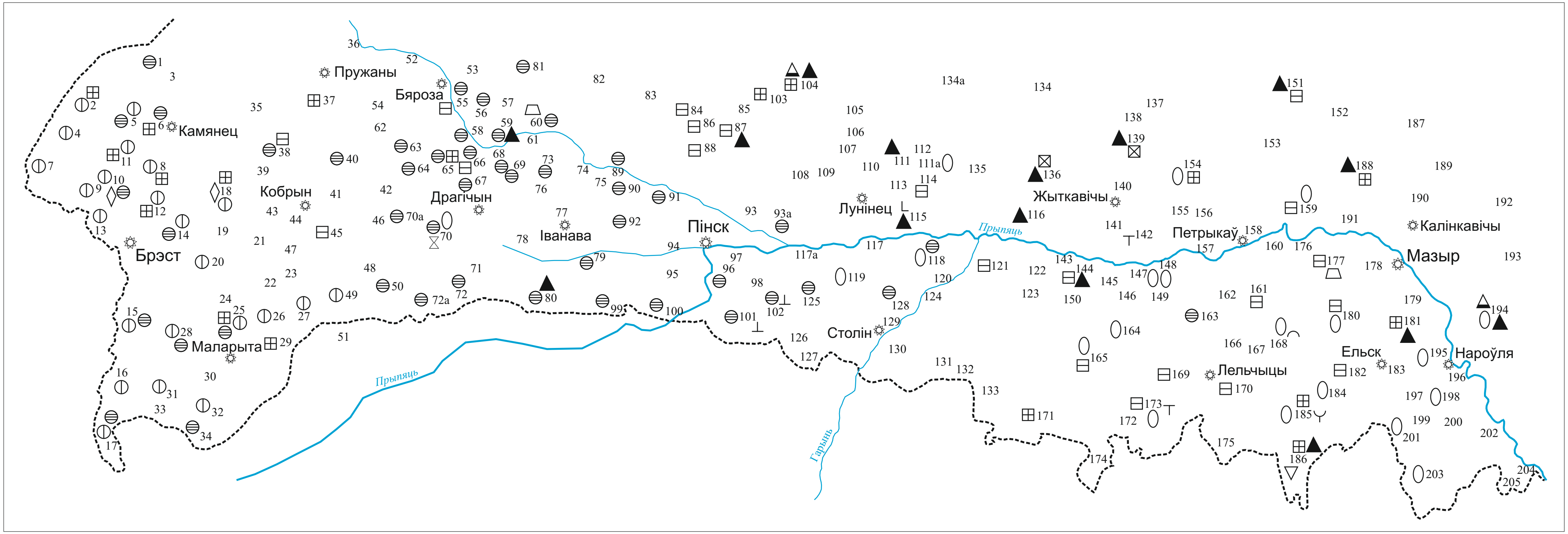
⊜ свіні`нец
● свіну`шнік
◐ свіну`х
⊙ свіні`нчык
Ⓨ свіна`рнік
△ хле`ў(чык)
⊞ ку`ч(к)а
▯ пляце`нь

Карта №11 НАЗВЫ ПАСТАЎНІКА

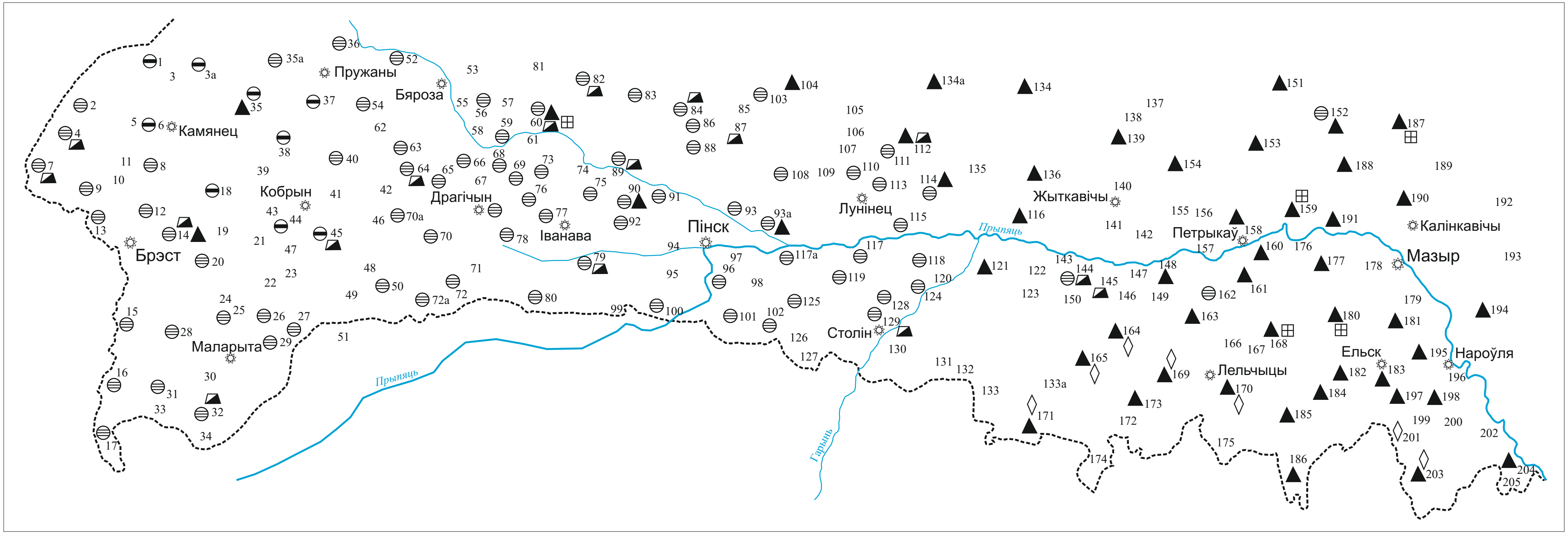
- сто`йла
- паста`вень, паста`ўнік
- сто`янка
- стан
- *-gord-
- каша`ра
- заго`н
- балага`н
- лагер
- пералаз
- пляцень
- захад
- рагатка
- шопа
- бар'ер
- майдан

Карта №12 НАЗВЫ КАТУХА

- ку`чка
- ку`ча
- кату`х
- закату`шак
- куто`к
- за`гарад, -а, -дзь, -ка
- перагаро`д(ка)
- прыгарад, -а, -ак
- клець
- хлеў, хле`ўчык
- засе`ка
- ге`та
- дварэц
- прасла
- адрына
- прычолак
- баркан

Карта №13 НАЗВЫ ГУМНА

клу`ня

клю`ня

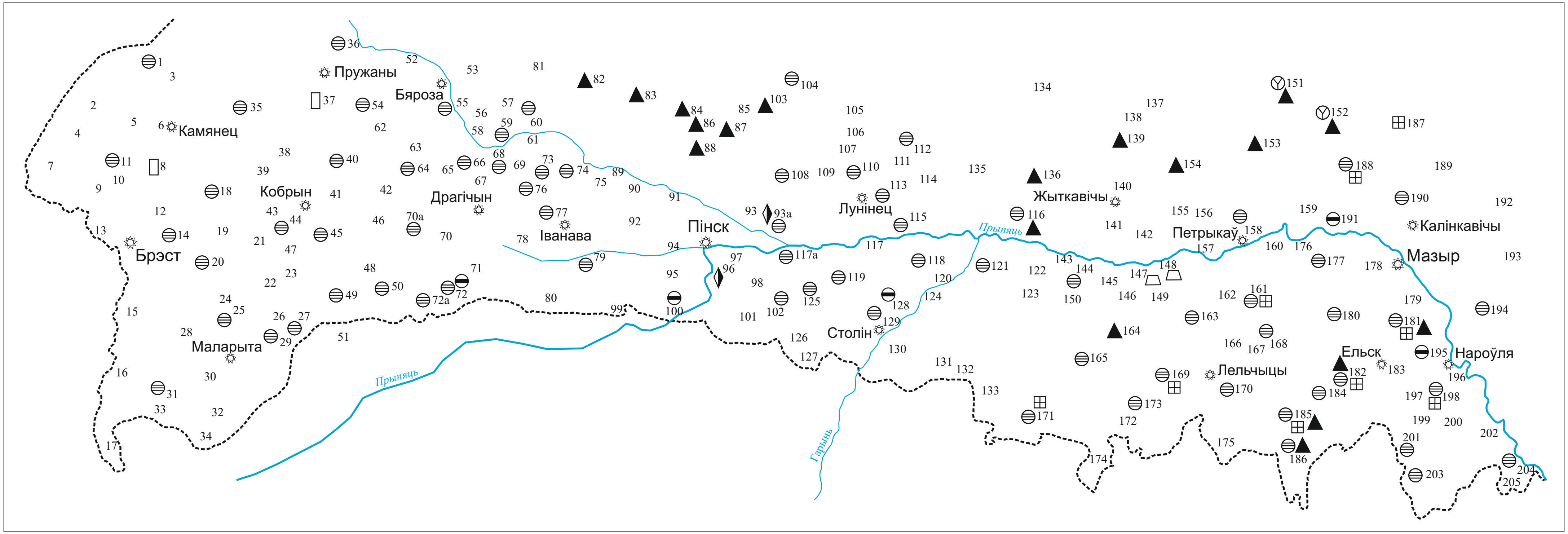
гумно`

адры`на

ток

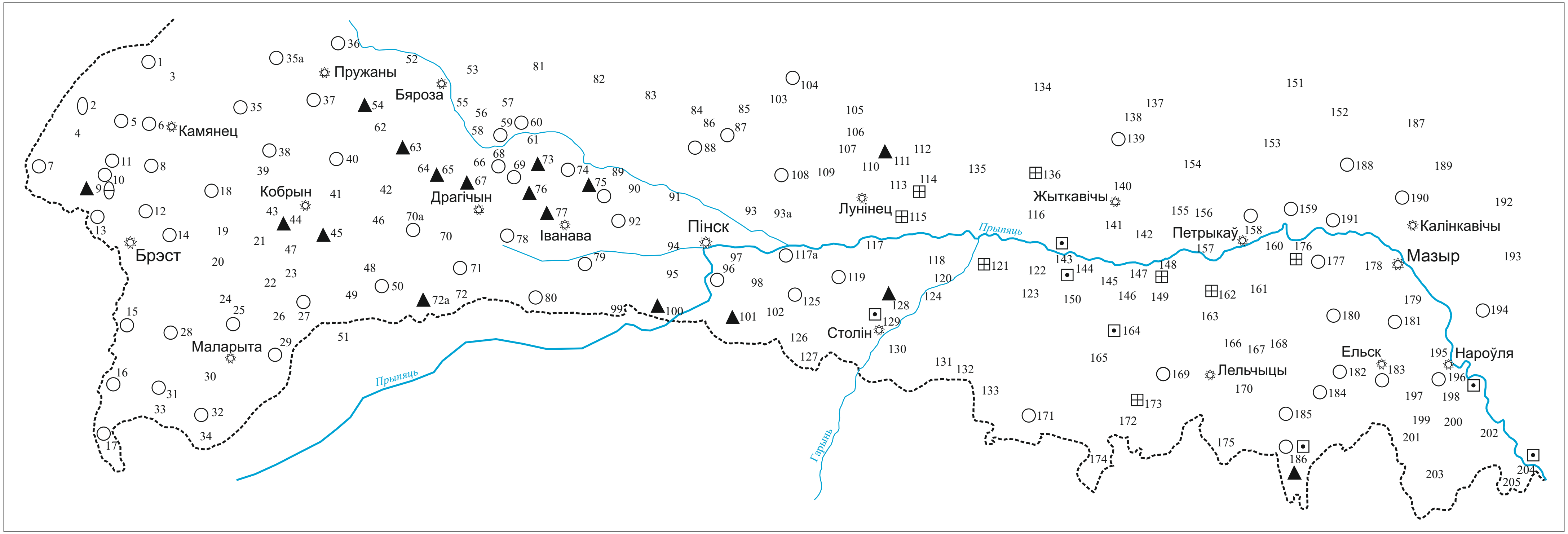
стадо`ла

Карта №14 НАЗВЫ АДРЫНЫ

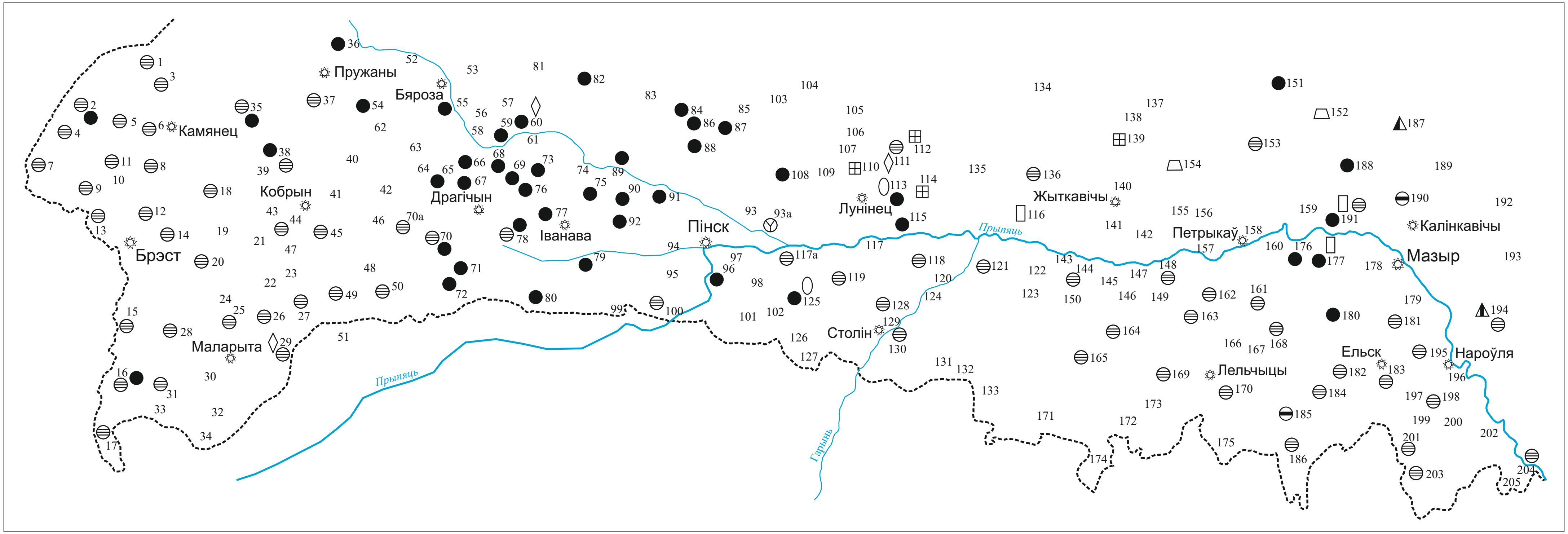
- сяльні`к
- сянні`к
- сенава`л
- адры`на
- пу`ня
- пало`ўня
- балага`н
- сві`ран

Карта №15 НАЗВЫ ЗЕМЛЯНОЙ ПАДЛОГІ

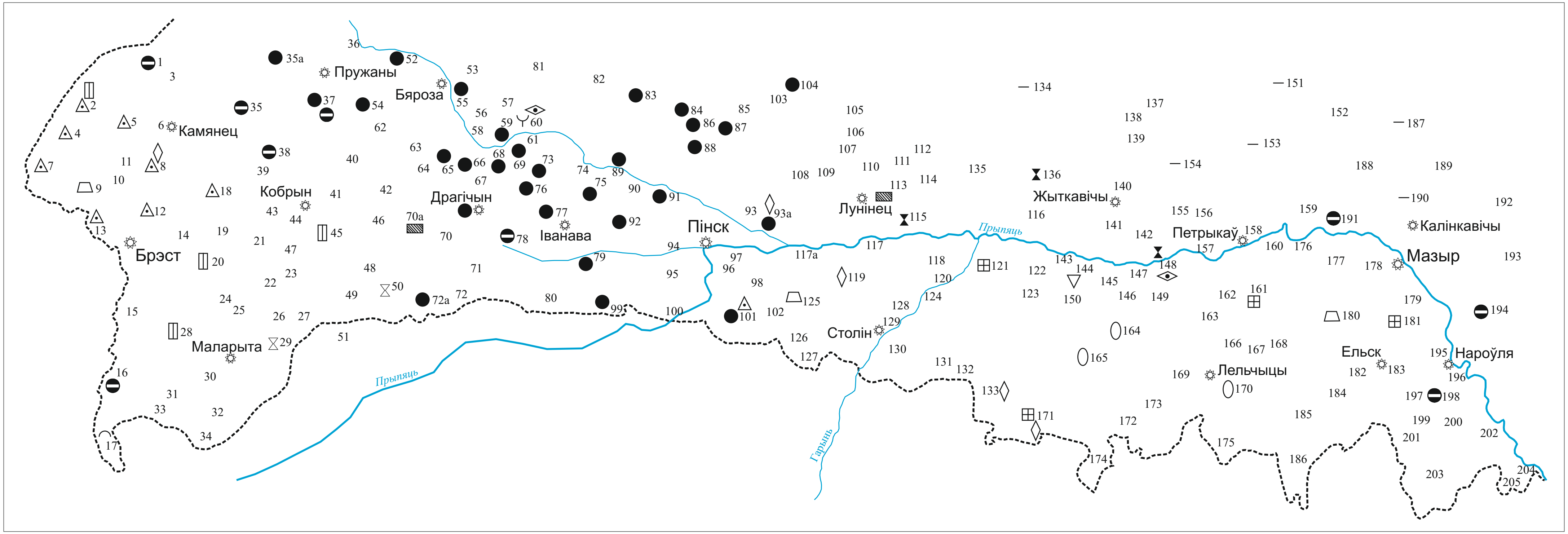
- ○ ток
- ▲ зямля`
- ⊞ дол
- ⊡ дало`ўка
- ⬯ пол
- ⊖ пале`па

Карта №16 НАЗВЫ ЗАСТАРОНКА

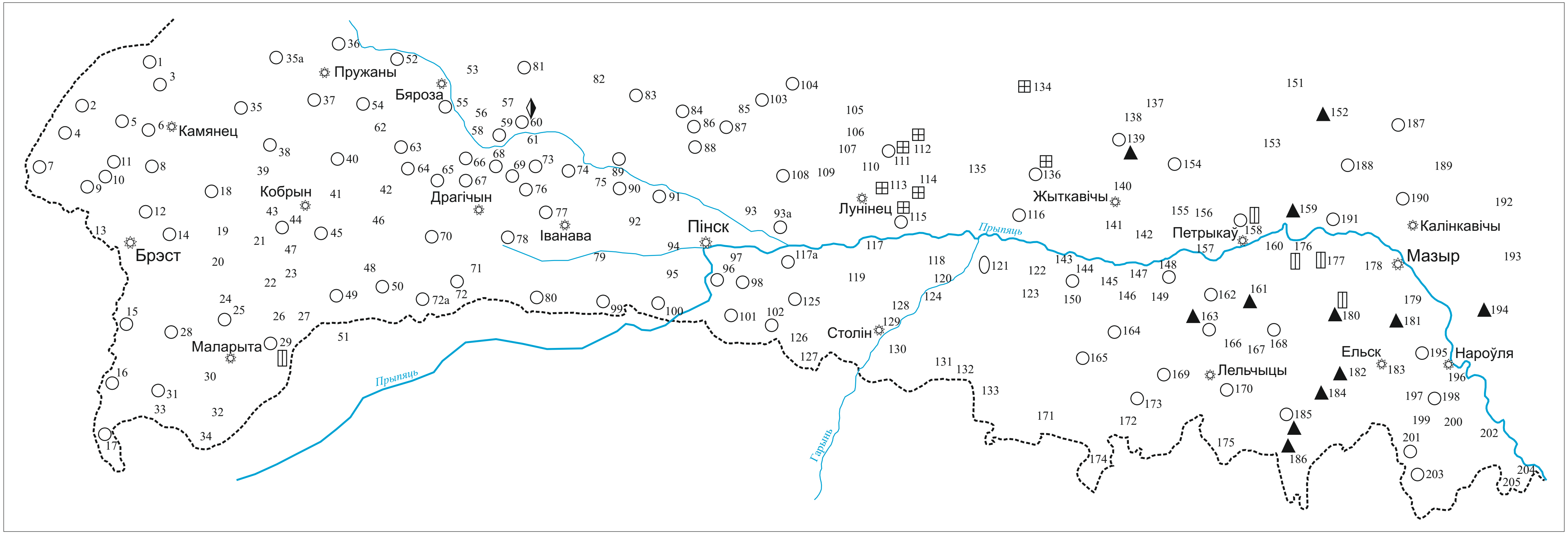
- застаро`нак
- пастаро`нак
- прыстаро`нак
- старана`
- каласо`ўнік
- каласні`к
- пя`тра
- прычо`лак
- за`сек(а)
- памо`ст
- пала`ткі

Карта №17 НАЗВЫ ПРЫСТАРОНКА

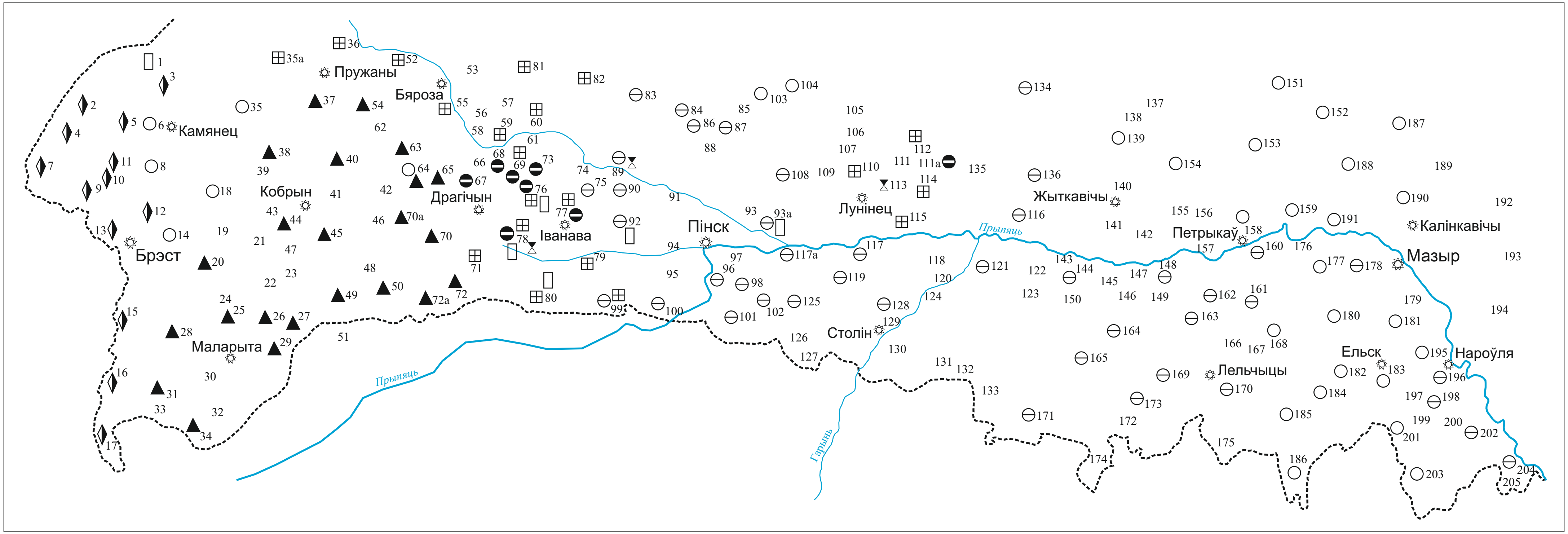
- ● прыстаро`нак
- ⊖ застаро`нак
- △ пяры`ла
- ▽ запе`рына
- ⊞ сце`нка
- ▯ пеpакла`д
- ◊ пра`сла
- ⬯ плот
- ⧖ падва`лак
- ⏢ перагаро`дка
- ▨ запаро`жніца
- ◈ замё`т, заме`ціна
- ⧗ баркан(ец)
- ⋎ пры`збіна
- ⌒ запо`ліна
- – адсутнасць рэаліі

Карта №18 НАЗВЫ ВЫШАК

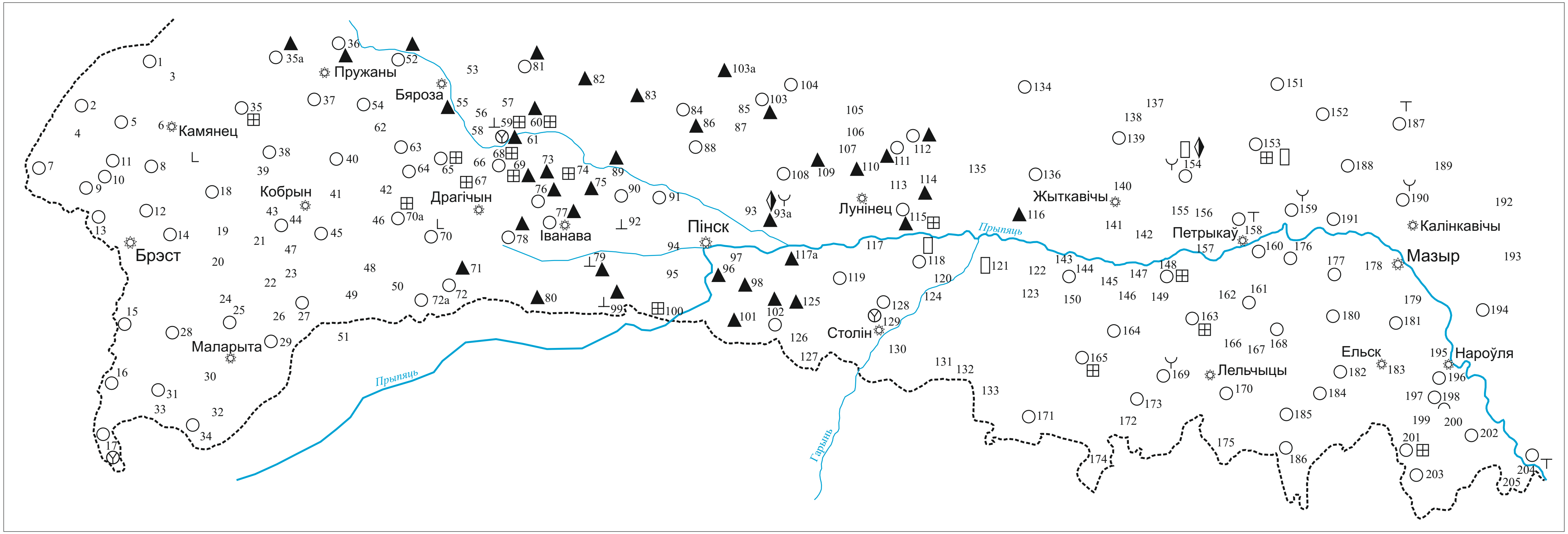
- ○ вы`шкі
- ▲ пала`ткі
- ⊞ хізо`к
- ▯ пя`тра
- ◆ дах
- ⬯ ры`шты

Карта №19 НАЗВЫ СТОЛІ

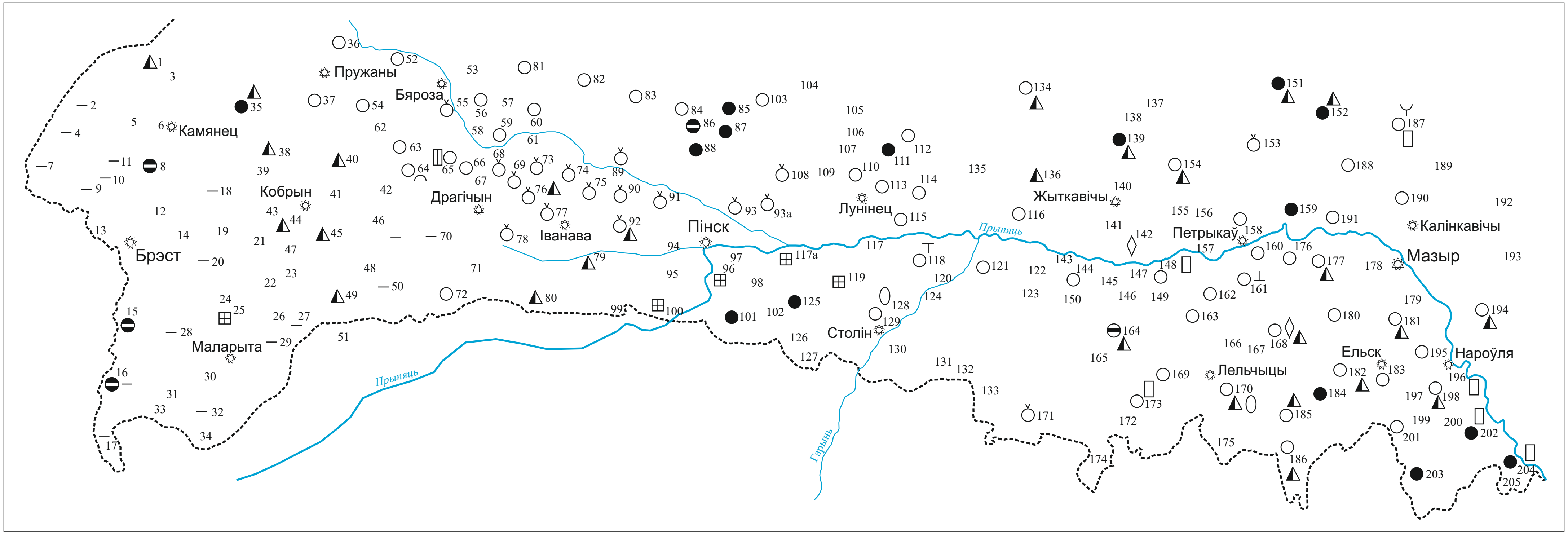
○ столь
⊖ сто`ля
⊖ стэ`ля
▲ пава`л
⊞ пако`т
⧫ по`лап
⧗ суфі`т
▯ патало`к

Карта №20 НАЗВЫ ГАРЫ (У ХАЦЕ)

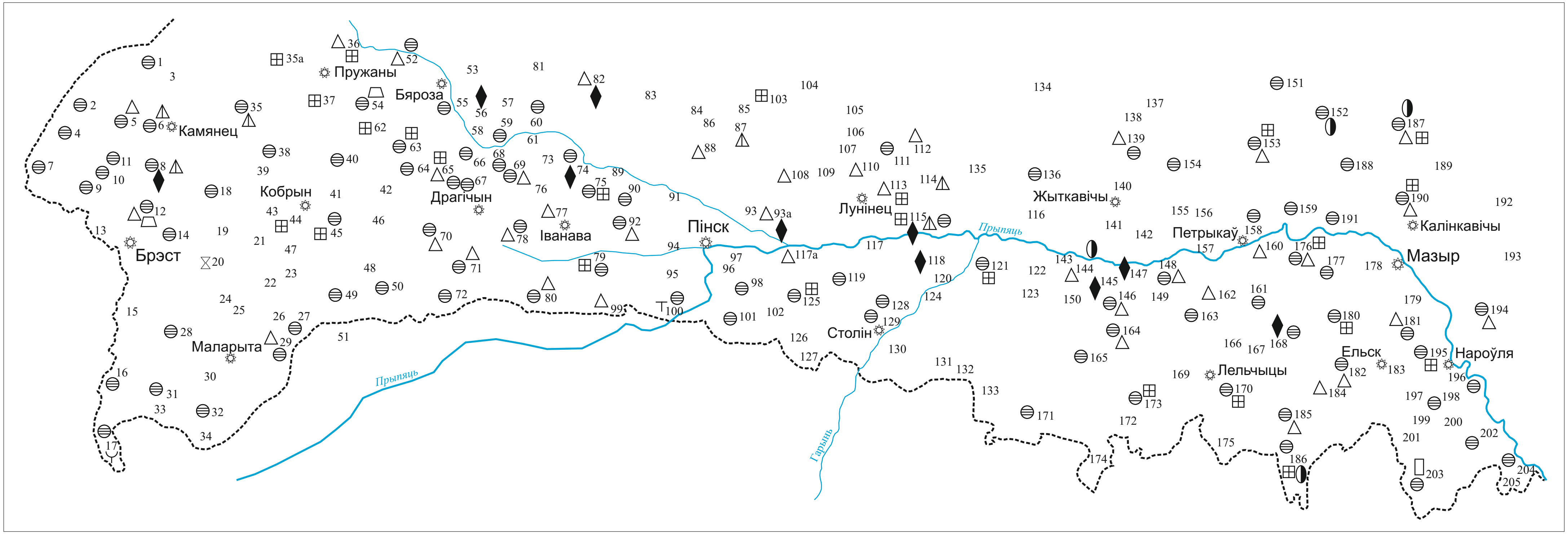
- гара`
- гары`шча
- на пако`це
- на ха`це
- насці`л
- на сто`лі
- на паталку
- дах
- вышкі
- ток
- на пяску

Карта №21 НАЗВЫ ВАРЫЎНІ

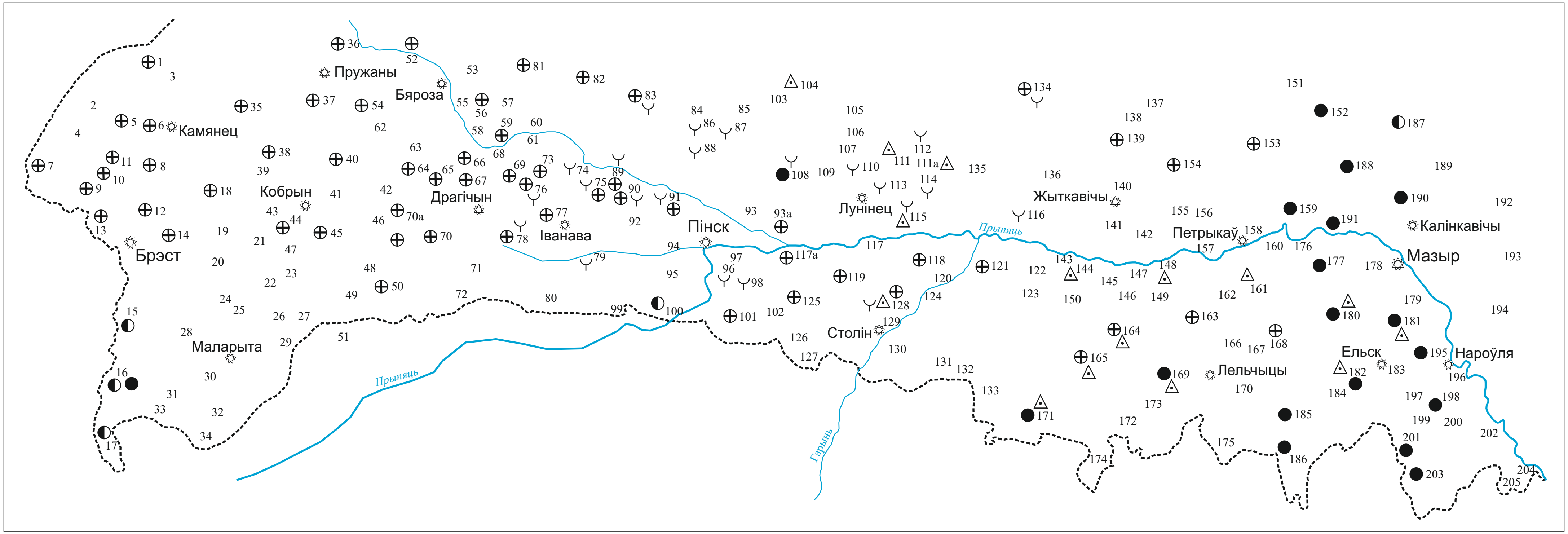
- ● сто`бка
- ○ сцё`бка
- вы`сцебка
- стэ`пка, здэ`бка
- сце`пка
- ▲ варыўня`
- ⊞ камо`рка
- ▯ трысце`ннік
- прысце`нак
- ⬯ хі`жа
- ◊ сві`ран
- сце`ні
- ⊤ курэ`нь
- ⊥ клець
- ⌒ ха`тка
- — адсутнасць рэаліі

Карта №22 НАЗВЫ КАМОРЫ

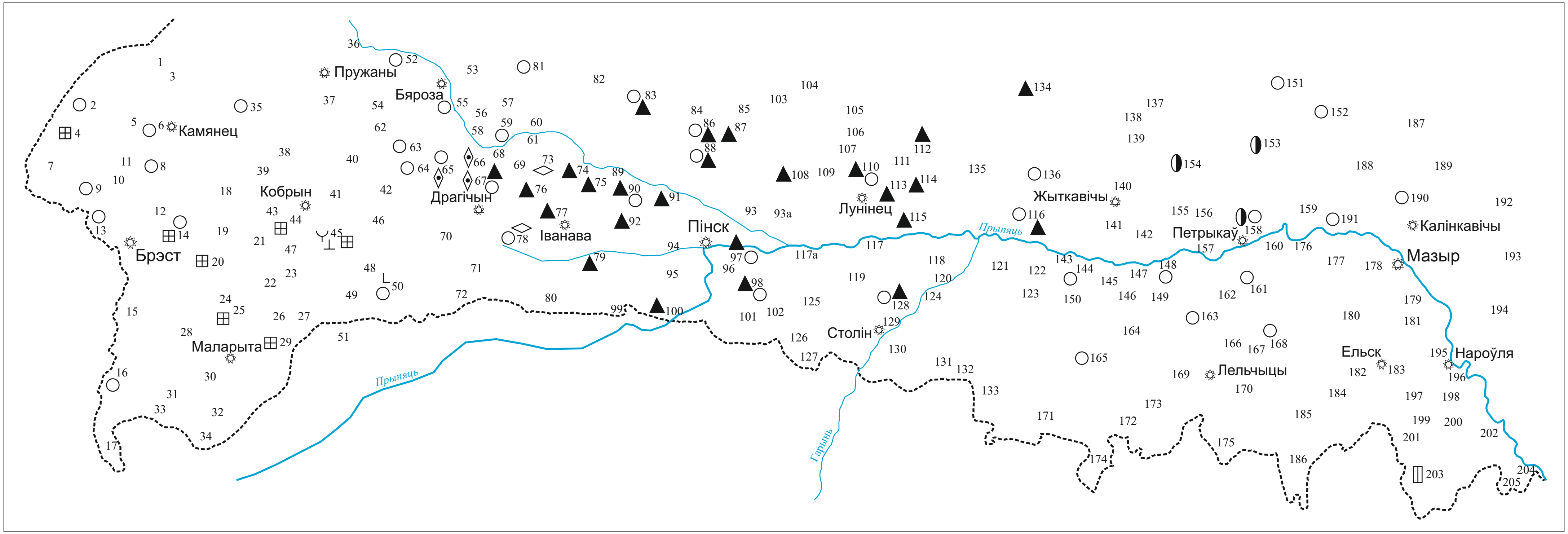
- камо`р(к)а
- кладо`ўка
- складо`ўка
- клець
- сто`пка
- хі`жа
- прычо`лак
- падда`шша
- шпіхе`рык
- хле`ўчык

Карта №23 НАЗВЫ КАПЦА (БУЛЬБЫ)

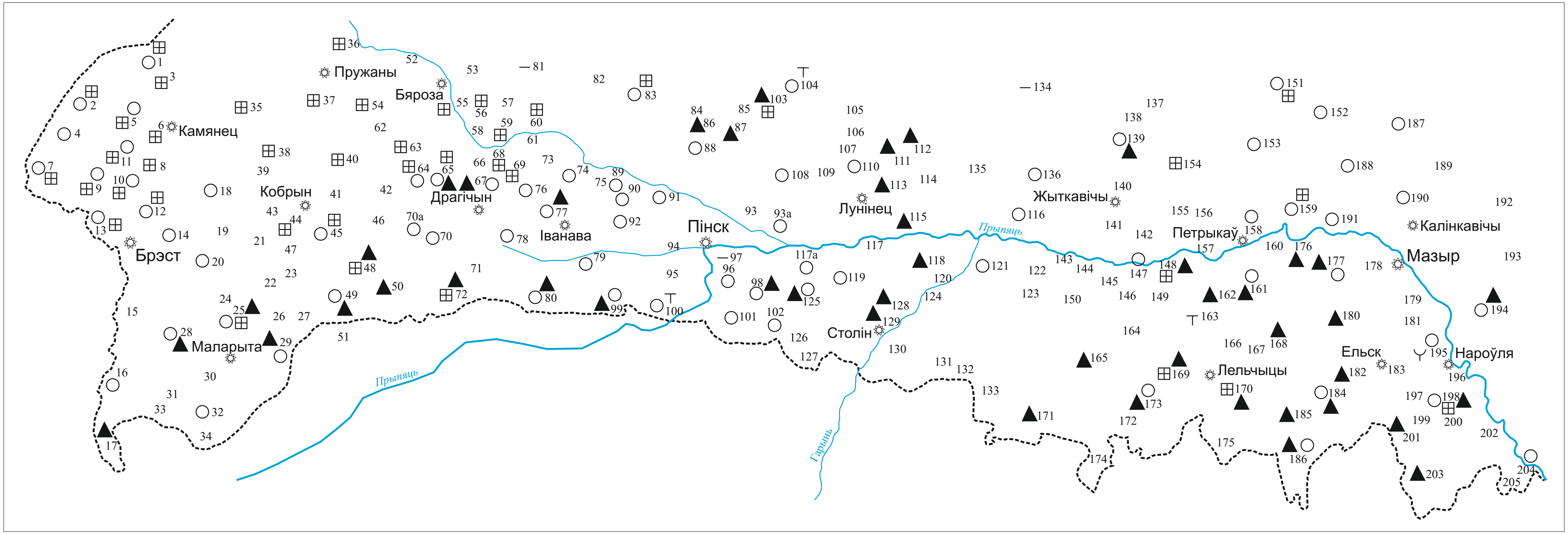
● капе`ц
⊕ скапе`ц
◐ ако`пец
△ по`граб
Y я`рус

Карта №24 НАЗВЫ БУРТА

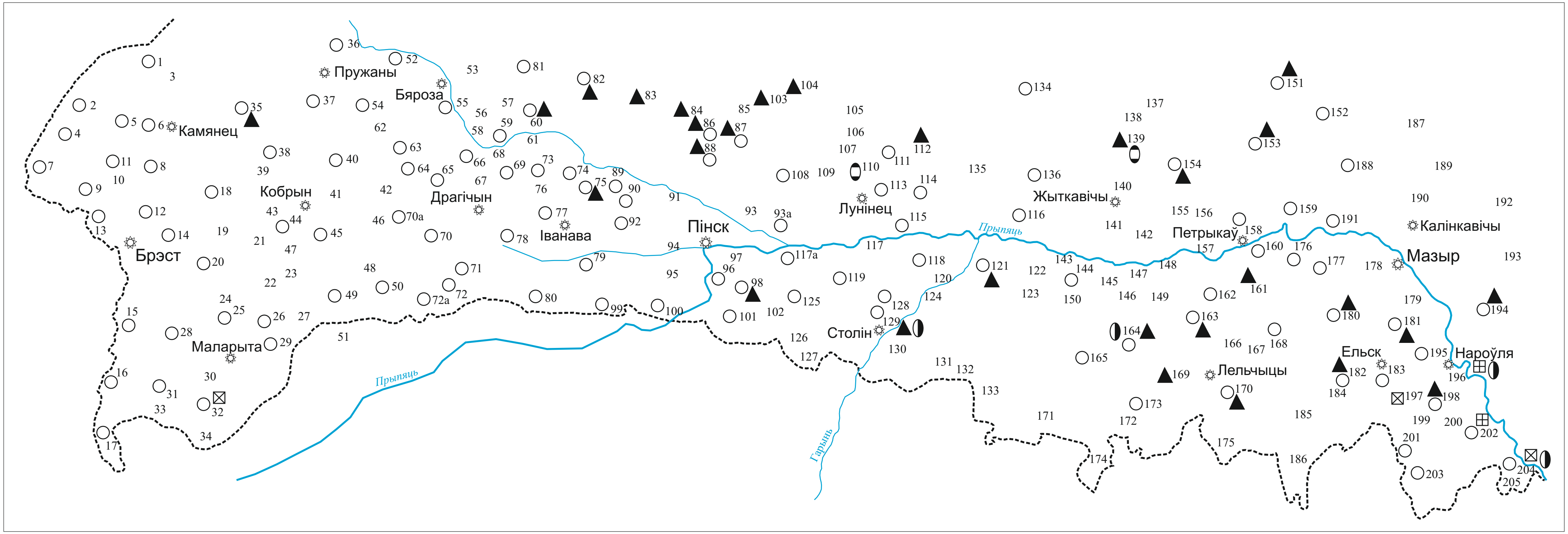
- ○ бурт
- ▲ я`рус
- ⊞ мы`ляр
- ◊ рэ`я
- ◇ батарэ`я
- ◐ ме`та
- ⫴ скі`рда
- Y працяга`нка
- ⊥ кага`т
- ∟ роў

Карта №25 НАЗВЫ ПОГРАБА

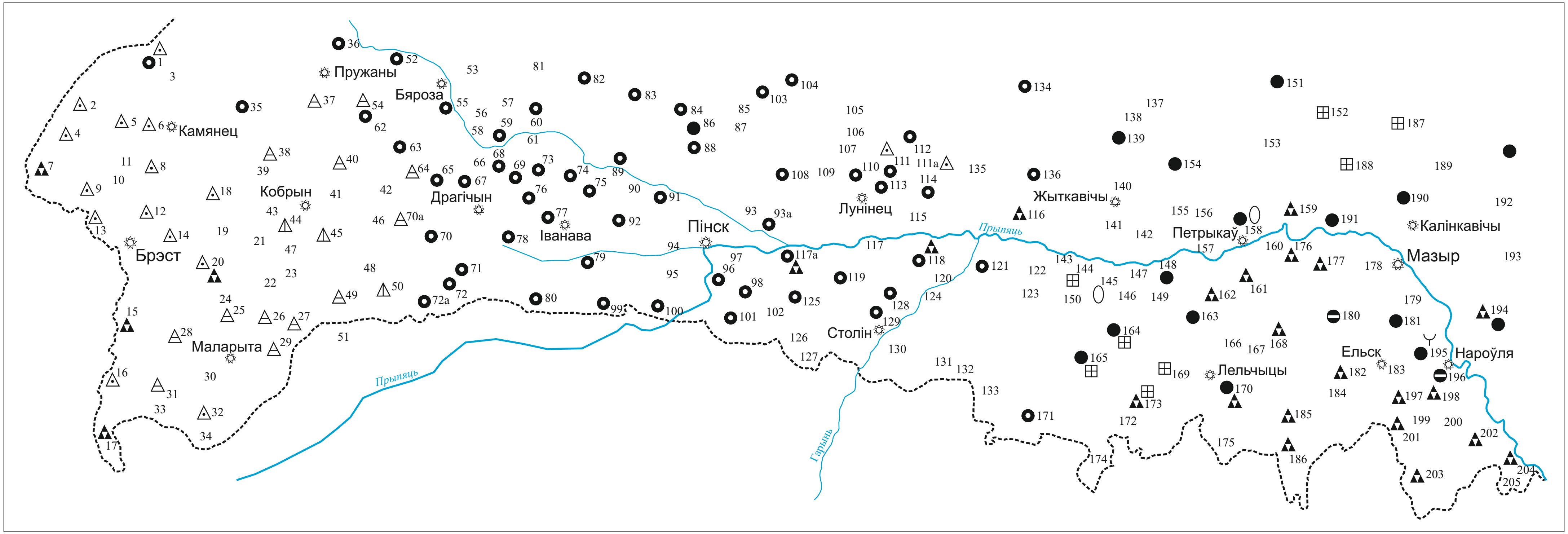
○ по`граб
▲ лёх
⊞ склеп
Y падпо`лле
T я`рус
– адсутнасць рэаліі

Карта №26 НАЗВЫ ПАДЛОГІ

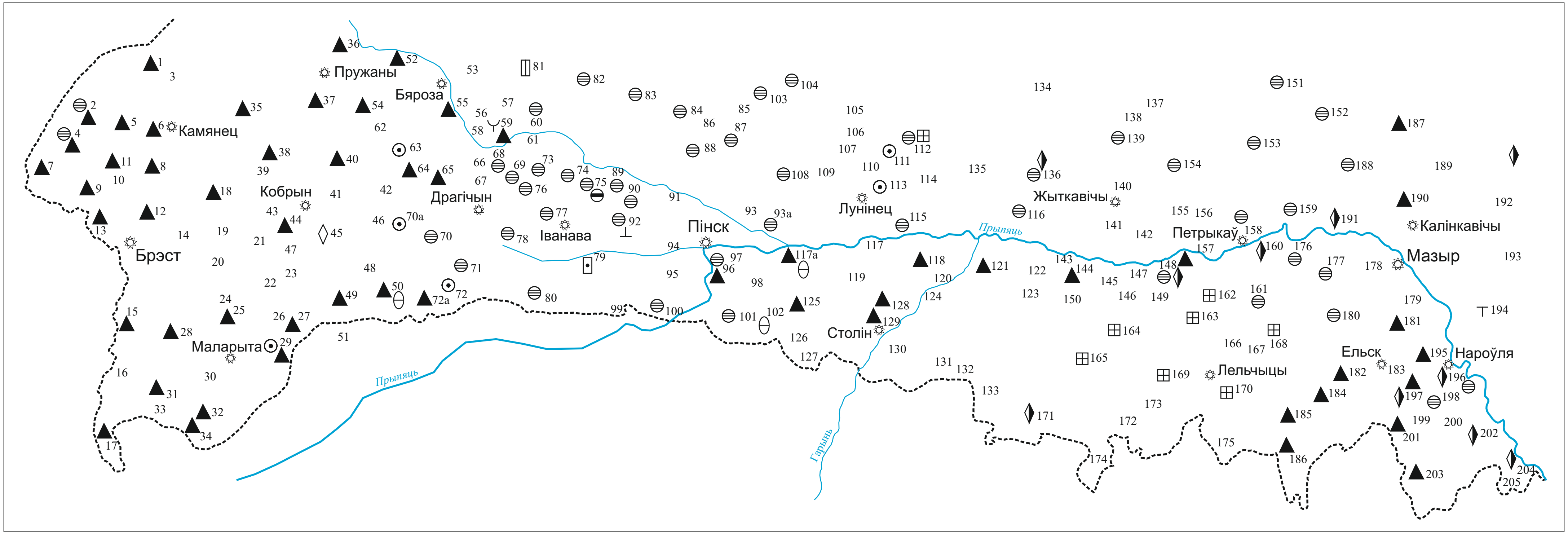
○ падло`га
▲ (па)мо`ст
⊞ цё`мны пол
⊠ чо`рны пол
дол
дало`ўка

Карта №27 НАЗВЫ ПАДРУБЫ

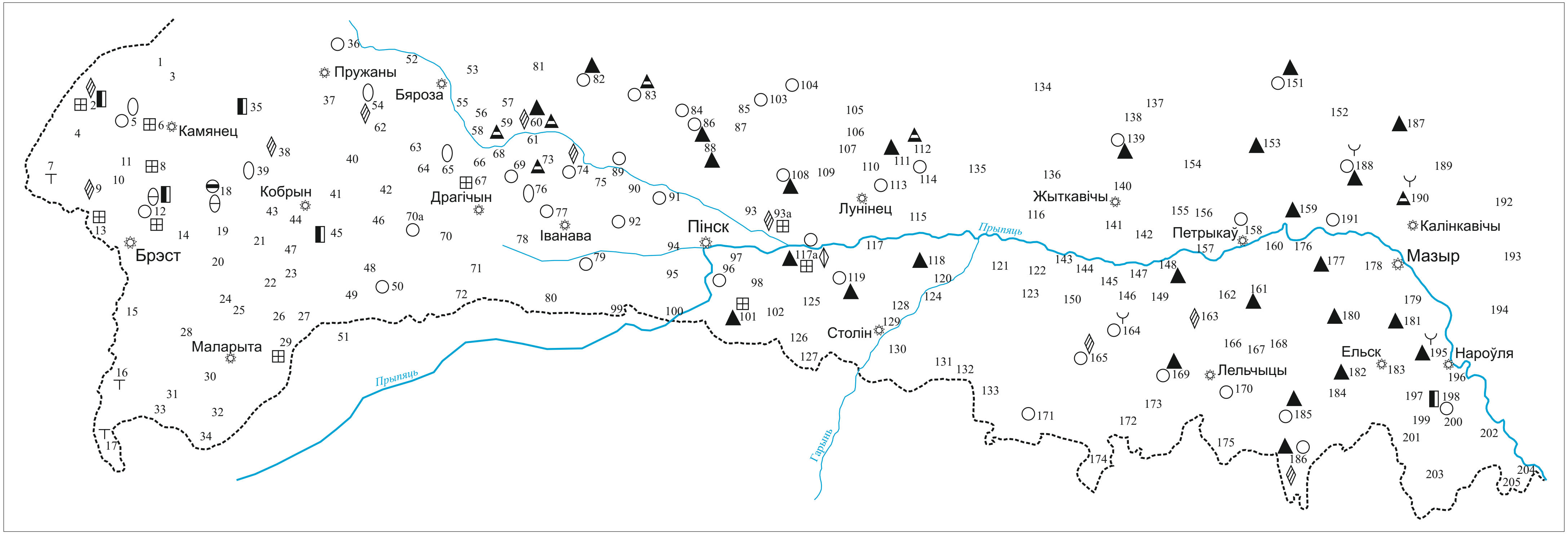
- по`друб
- падру`бак
- падру`ба
- падва`лак
- падва`лка
- падва`ла
- падва`ліна
- брус, брусо`к
- абкла`дзіны
- мурла`та

Карта №28 НАЗВЫ ПАДВАЛІНЫ

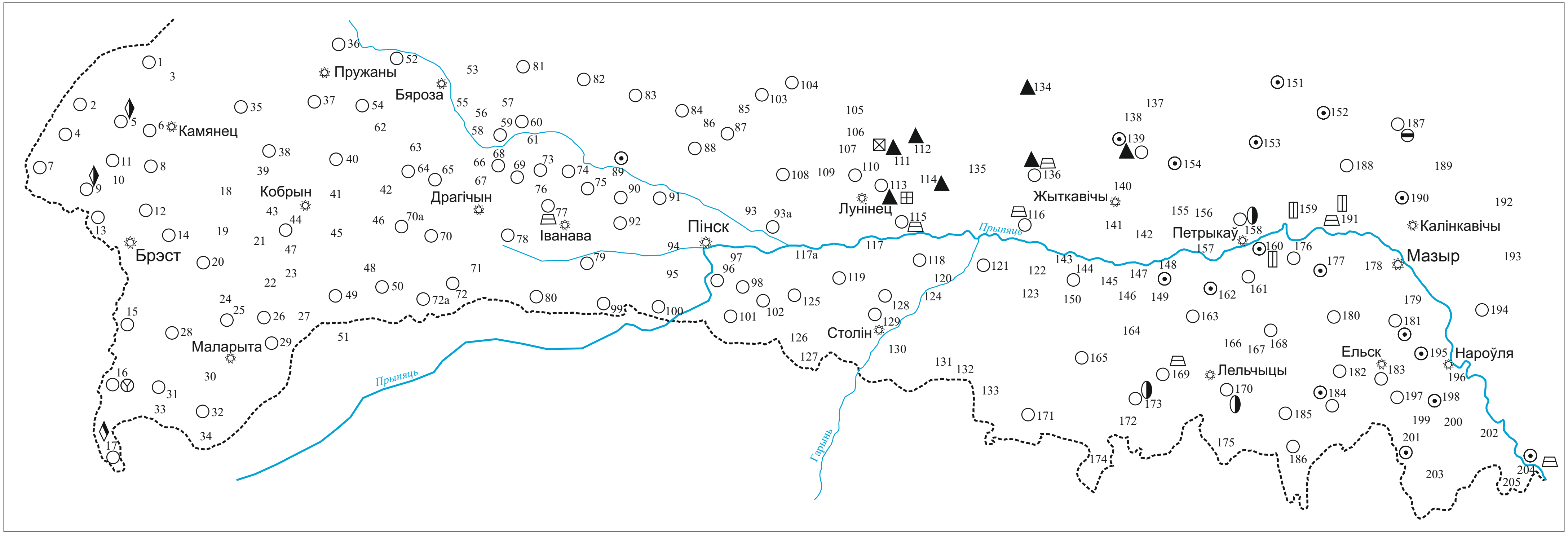
падва`ліна
падва`лак
зава`ліна
ле`гар
брус
ла`га
лагу`н
падэ`шва
по`друб
падру`бак
ба`лька
падмо`снік
пля`нтра

Карта №29 НАЗВЫ ВАЗОЎНІ

○	шо`па	◊	вазо`ўня	Y	адры`на
⊖	падшо`пка	◊	паво`зніца	⊤	падда`шша
▲	паве`ць, паве`тка	⬯	шур		
▲	падпаве`ць	⊖	падшу`р’е		
⊞	кале`шня	◧	балага`н		

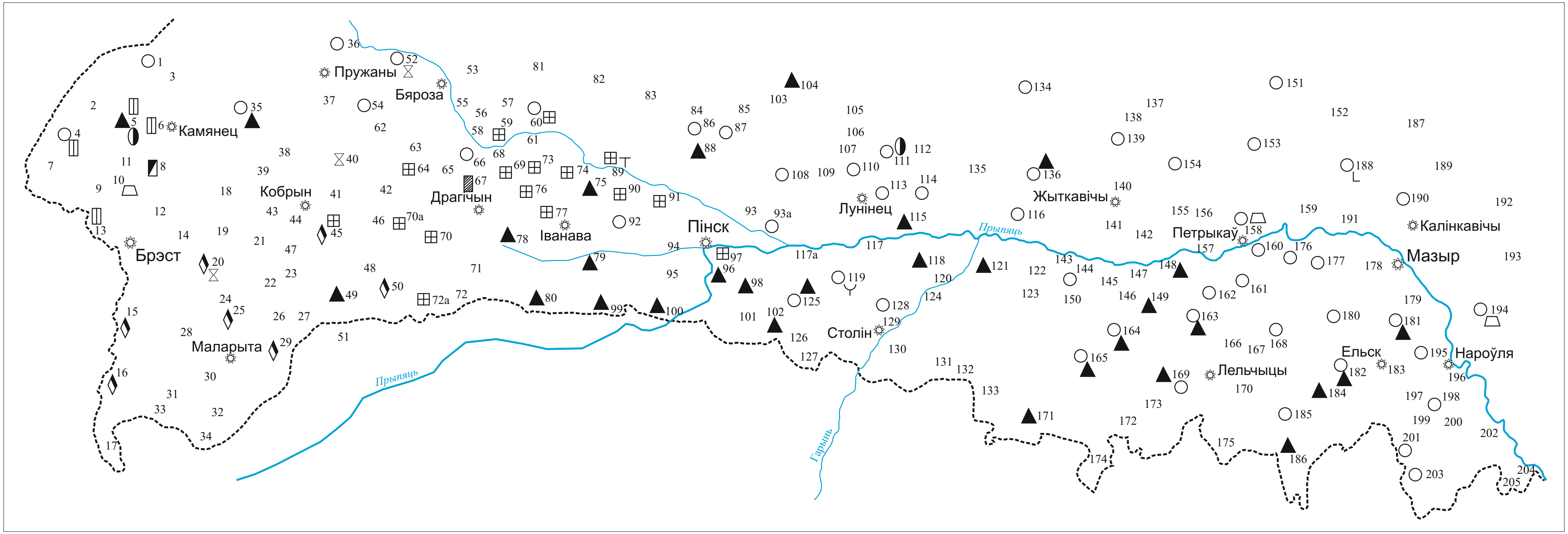
Карта №30 НАЗВЫ СЕНЦАЎ

○ се`ні
⊙ се`нцы
⊖ сце`ні
падсе`нне
прыбуды`нак
прыбудо`ўка
▲ леце`н
⊞ шала`ш
⊠ хала`ш
трысце`ннік
◑ прыдзе`лак
калідо`р

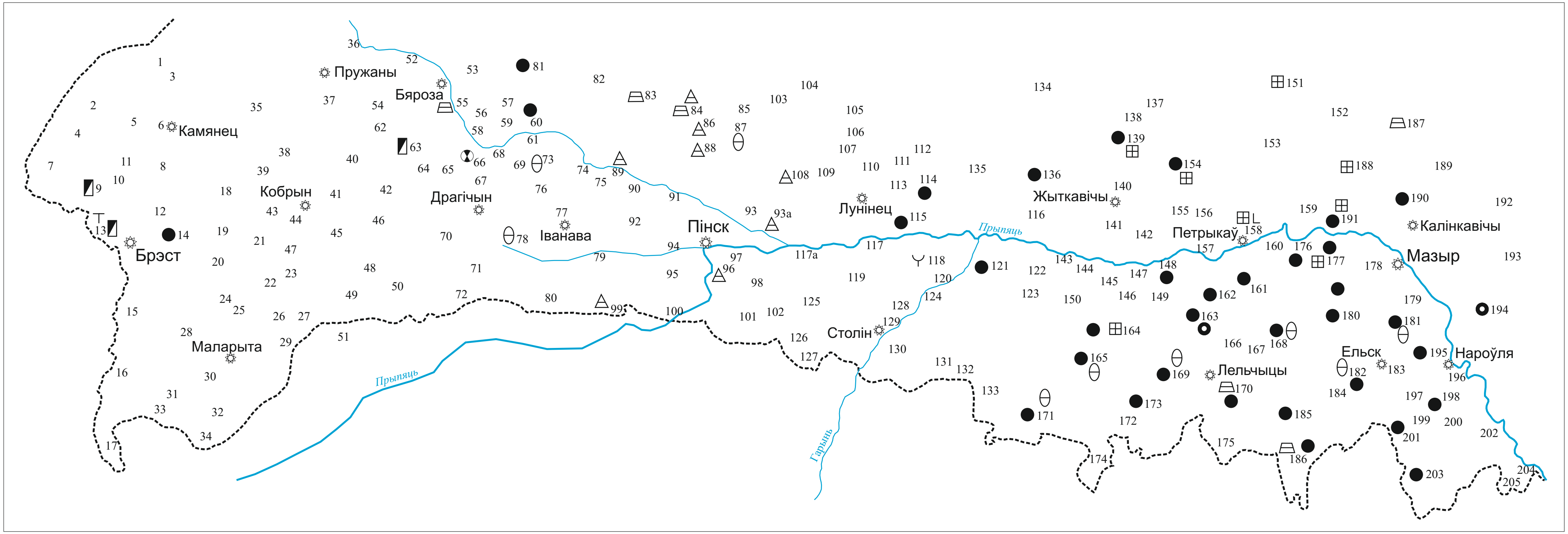
Карта №31

НАЗВЫ ПЛОТА З ЖЭРДАК

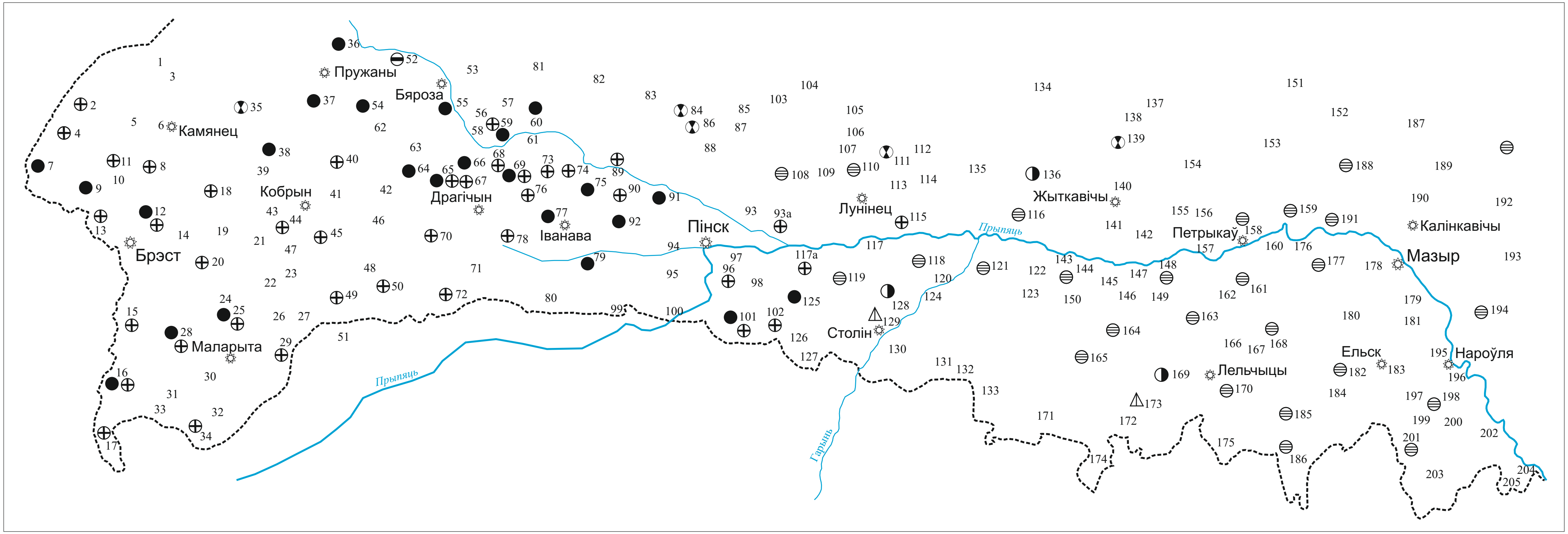
- плот
- пра`сла
- перала`з
- вор, во`р’е
- дру`чча, дручкі`
- за`гарадзь
- загаро`джа
- гаро`джа
- жэ`рдзе
- забо`р
- парка`н
- бар’е`рка
- аро`лка

Карта №32 НАЗВЫ ПАРКАНА

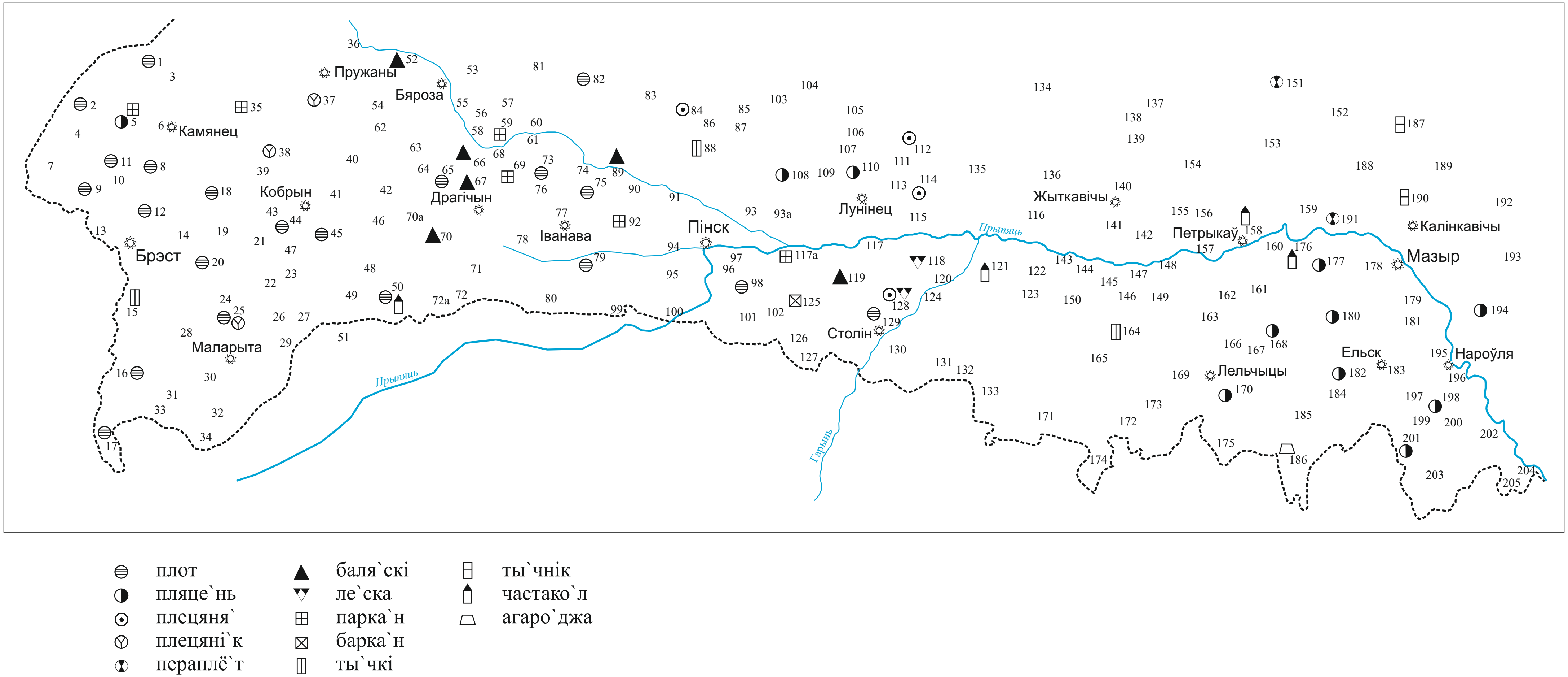
- ● барка`н
- ◉ барка`нец
- парка`н
- △ дыль
- ⊞ замё`т
- тын
- за`градзь, загаро`дка
- плот
- сце`нка
- пра`сла
- закі`дка

Карта №33 НАЗВЫ ПЛЯТНЯ

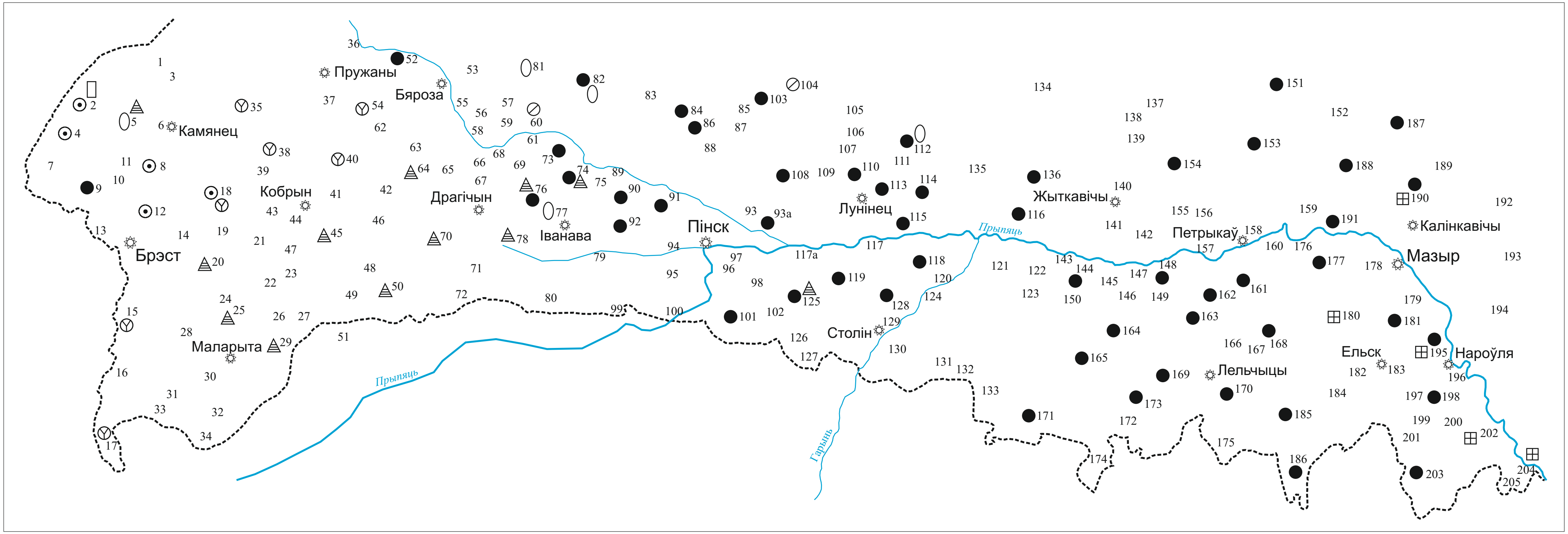

- пляце`нь
- плецяні`к
- плот
- плецяня`
- пляцё`нка
- плятня`к
- тын

Карта №34 НАЗВЫ ПЛОТА-ЛЕСКІ

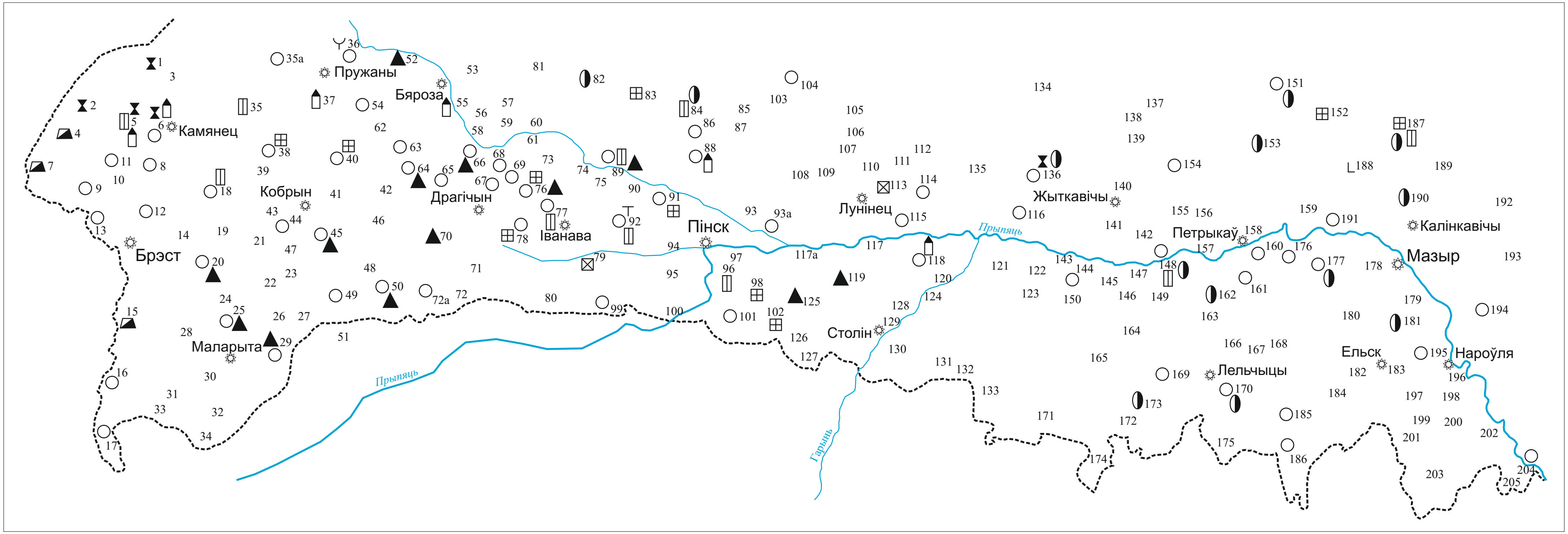

Карта №35 НАЗВЫ ЧАСТАКОЛА

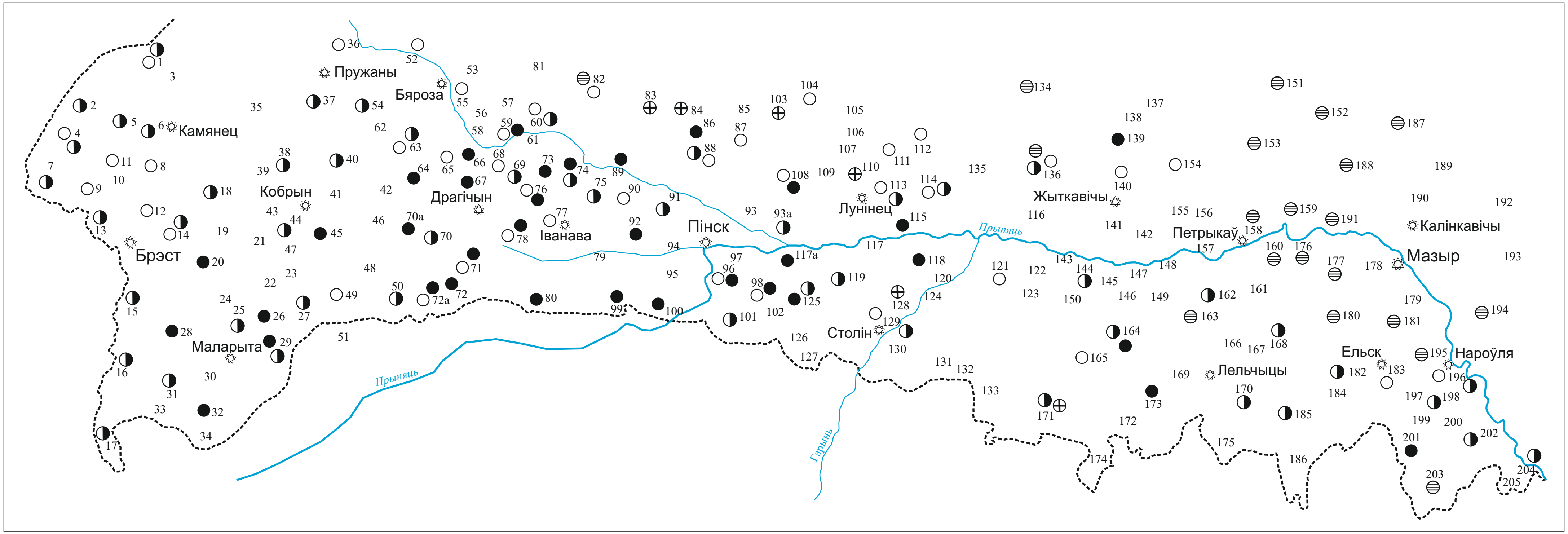
- частако`л
- вастрако`л
- кало`чкі
- кол
- баля`скі
- тын
- плот
- за`градзь

Карта №36 НАЗВЫ ШТАХЕТНІКА

- штахе\`ты
- баля\`скі
- парка\`н
- барка\`н
- забо\`р
- частако\`л
- тын
- плот
- шчаблі\`
- старча\`к
- стая\`н
- шалё\`ўка

Карта №37 ВЫМАЎЛЕННЕ СЛОЎ *падло`га*, *падру`ба*

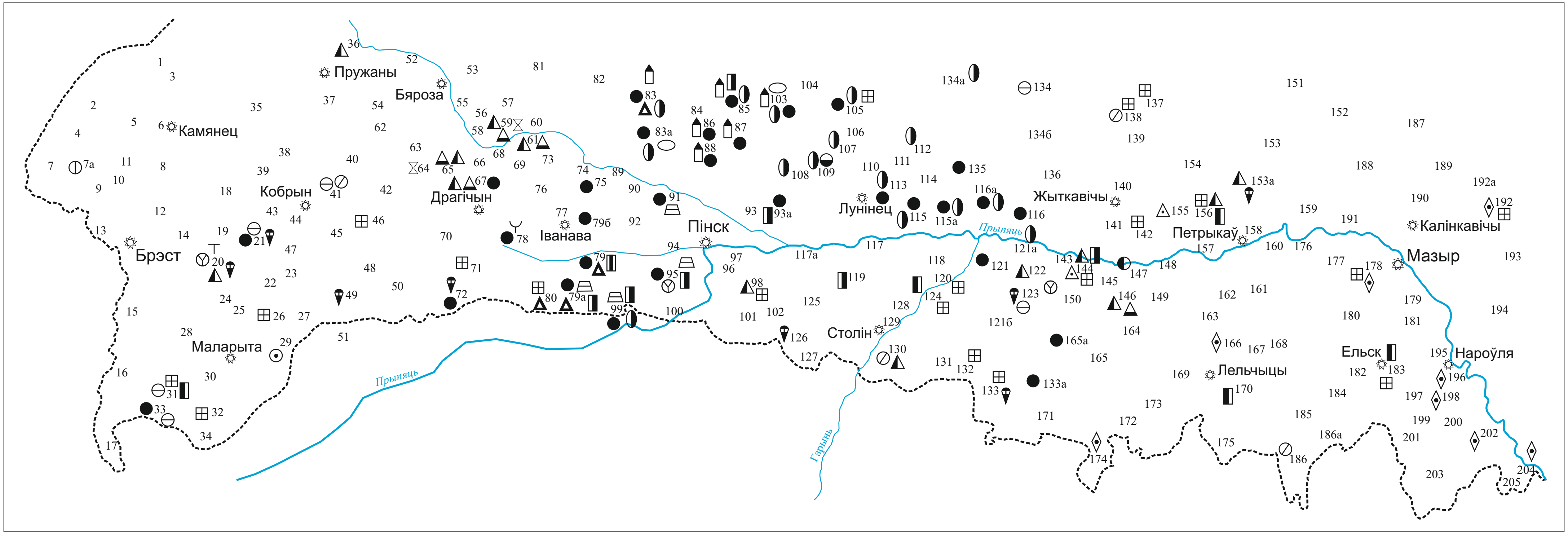

- ⊜ падру`ба, падло`га
- ○ подру`ба, подло`га
- ◑ пôдру`ба, пôдло`га
- ● пудру`ба, пудло`га
- ⊕ підру`ба, пыдру`ба, підло`га

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

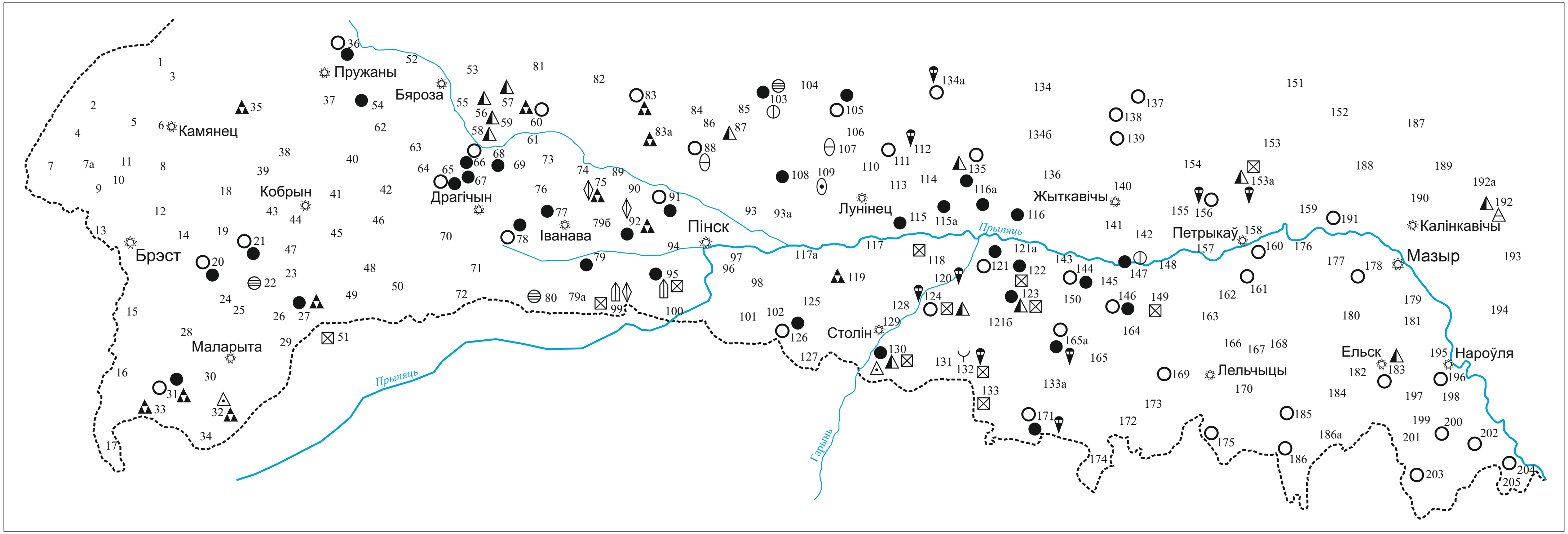
“ЗЕМЛЯРОБЧАЯ ЛЕКСІКА”

Карта №38 НАЗВЫ НЯЎДОБІЦЫ

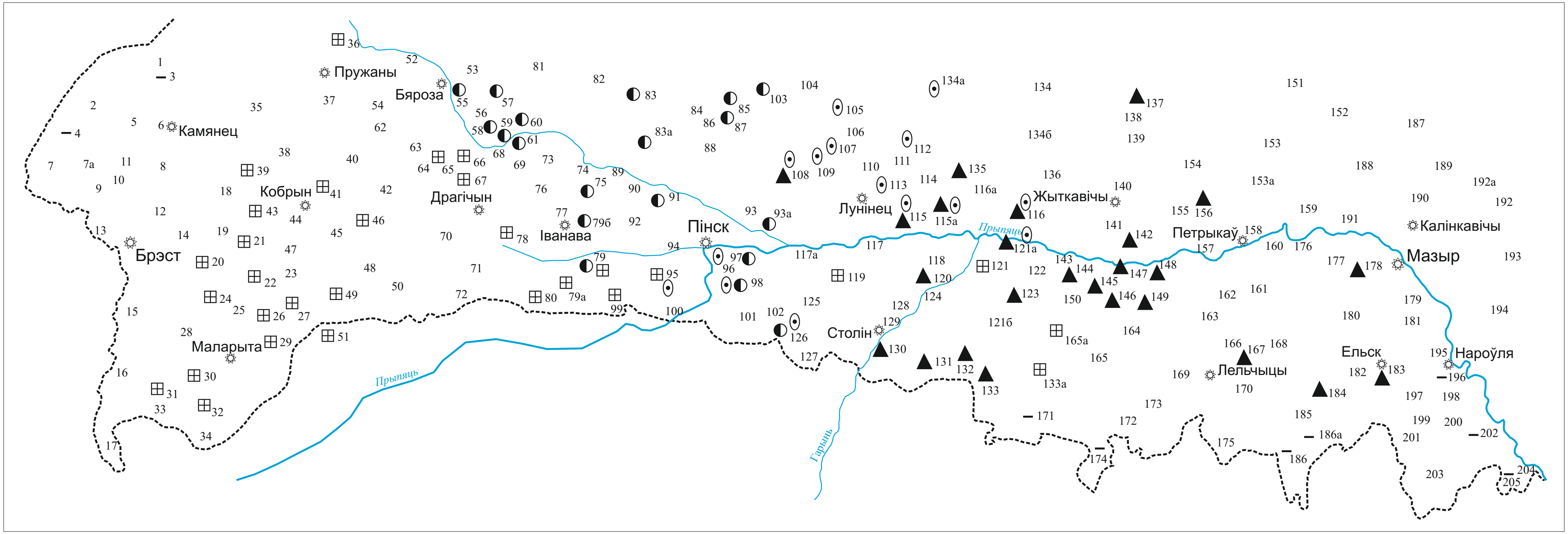
- пусты`ня
- пу`стка
- пустэ`ча
- пустата`
- пустэ`льніца
- пустаўшчы`на
- пуставі`на
- няўдо`бшчына
- няўдо`бка
- няўдо`бства, няўдо`бствіе
- няўдо`біца
- здухо`віны
- гара`
- дзіко`віна
- дзічаві`на
- дзі`чына
- няўжы`так
- няўро`дзіца
- курга`н
- бурдзю`га
- пель
- мурава`
- няўго`дзіна
- буго`р

Карта №39 НАЗВЫ ПЯСЧАНАГА ЎЧАСТКА

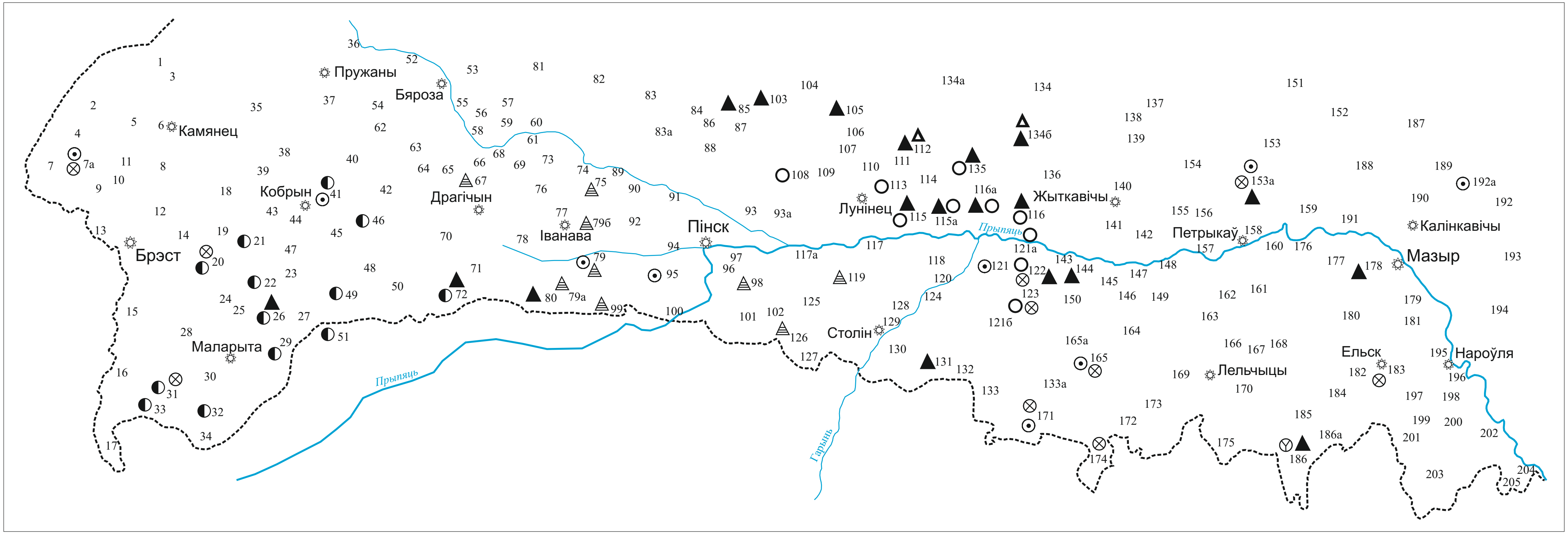
- пясо`к
- пешчуга`
- пясча`нка
- пясча`ніца
- лы`сіна
- лысу`ха
- лы`са
- лы`сіца
- плеш
- сухаве`іца
- сухапо`ліца
- по`джар
- го`ліца
- го`ля
- прэнт

Карта №40 НАЗВЫ ПЯСЧАНАГА ЎЧАСТКА, НА ЯКІМ ВЕЦЕР ВЫДЗІМАЕ ПЯСОК

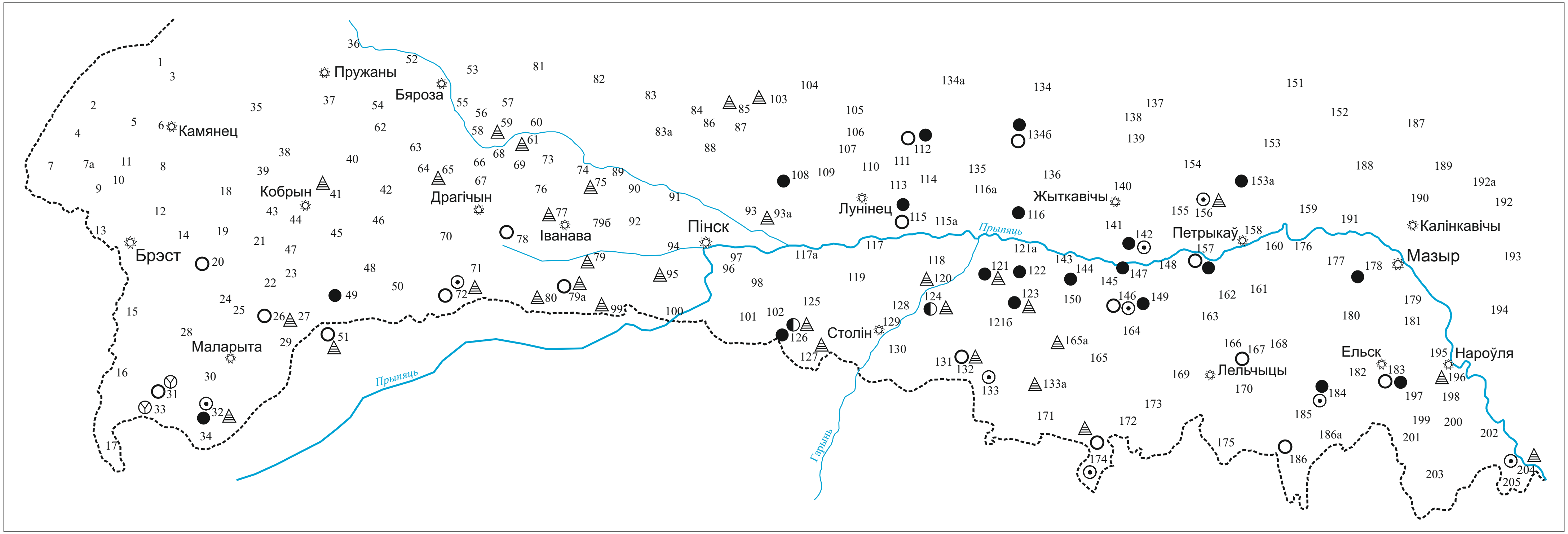
◐ вы`вей
▲ ігры`шча
⊞ вы`дма
⊙ віхо`рка, віхро`віна
– адсутнасць назвы

Карта №41 НАЗВЫ АБЛОЖНАЙ ЗЯМЛІ З КОРАНЕМ -ЛОГ/ -ЛЕГ

- ◐ злог
- ○ зало`г
- ⊙ перало`г
- ⊗ абло`г
- перааблo`г
- ▲ за`леж
- зале`гля
- △ зале`га

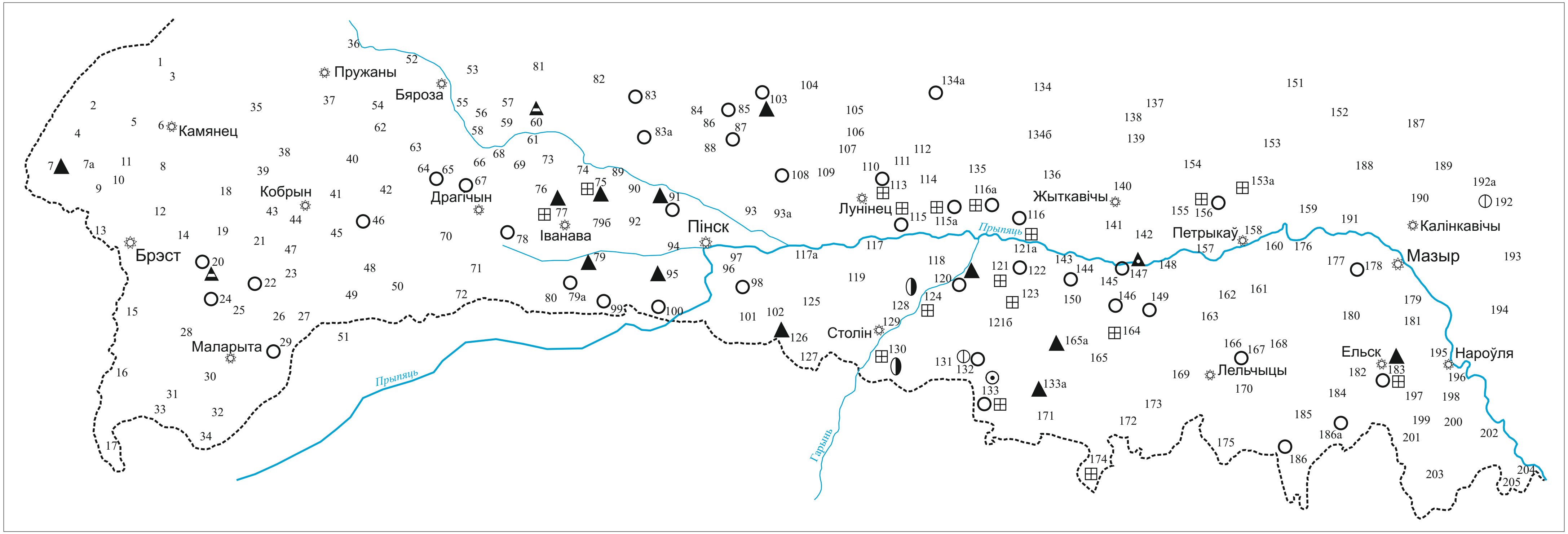
Карта №42 НАЗВЫ ПОЛЯ ЎЗАРАНАГА, АЛЕ НЕ ЗАСЕЯНАГА

- ○ пар
- ● па`раніна
- ⊙ падпа`р
- ◐ паро`ціна
- ⚲ паро`ха
- ▲ зяб

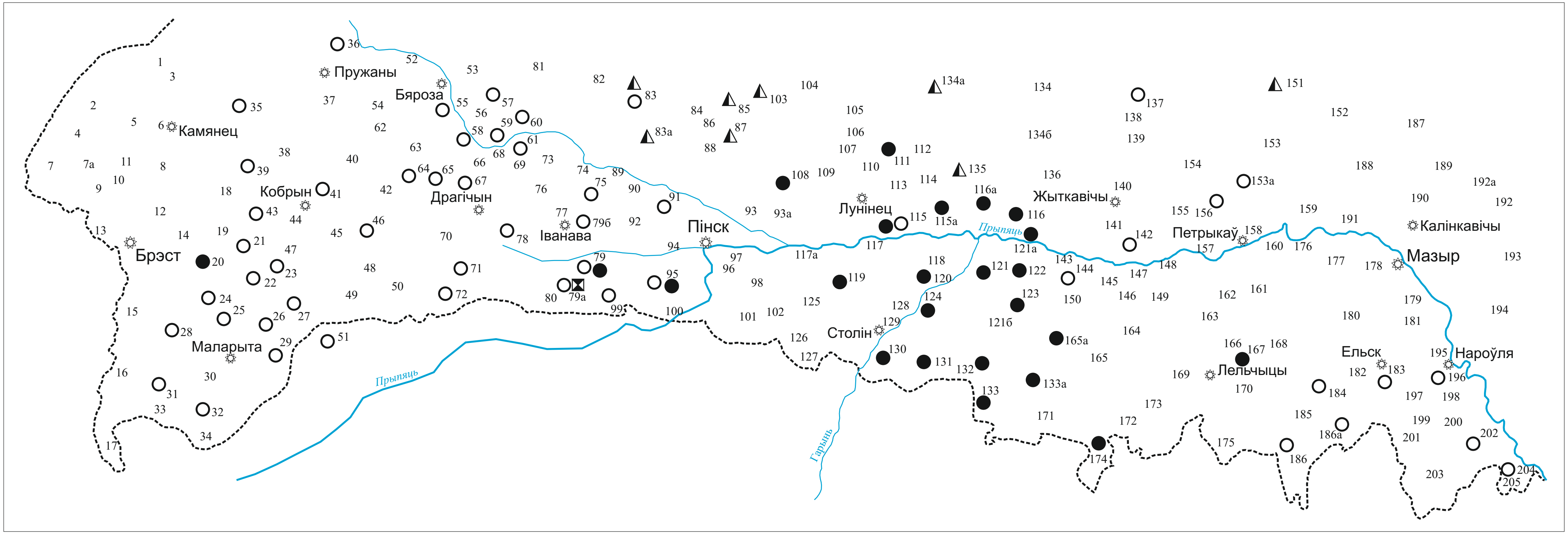
Карта №43

НАЗВЫ АБСЕВУ

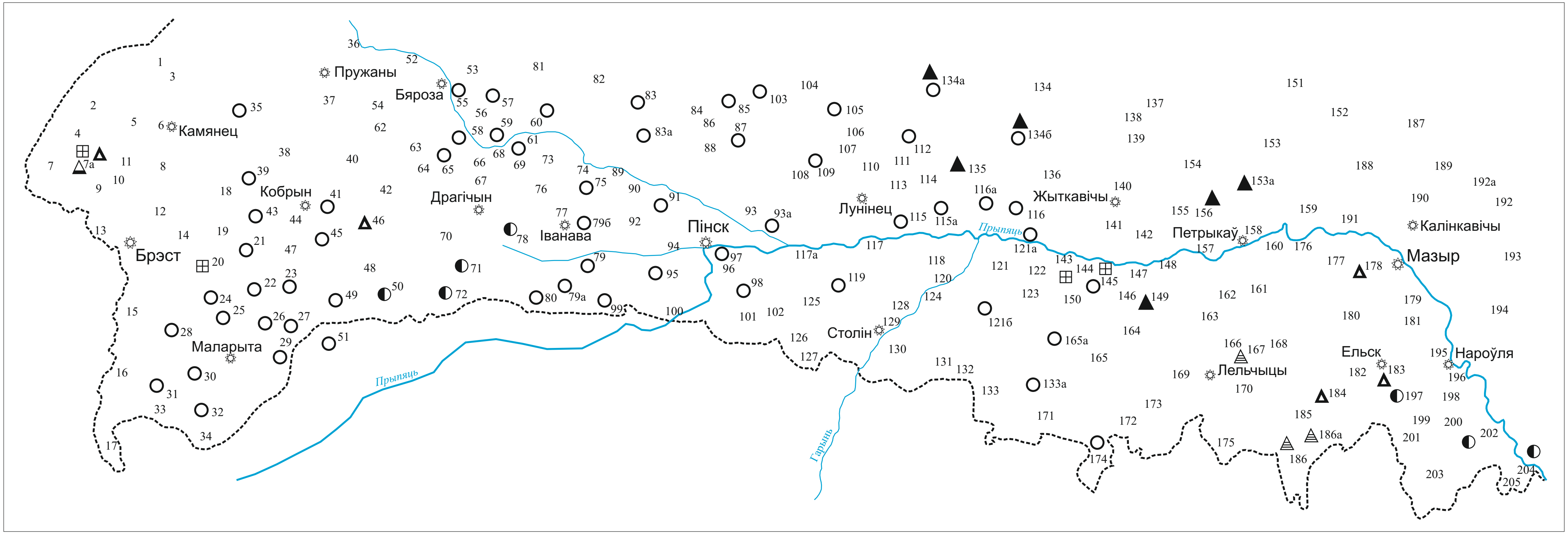
- абсе\`ў
- абсе\`вак
- абсе\`ўкі
- прасе\`ў
- недасе\`ў
- недасе\`вак
- недасе\`ўкі
- плеш

Карта №44 НАЗВЫ ЯРЫНЫ

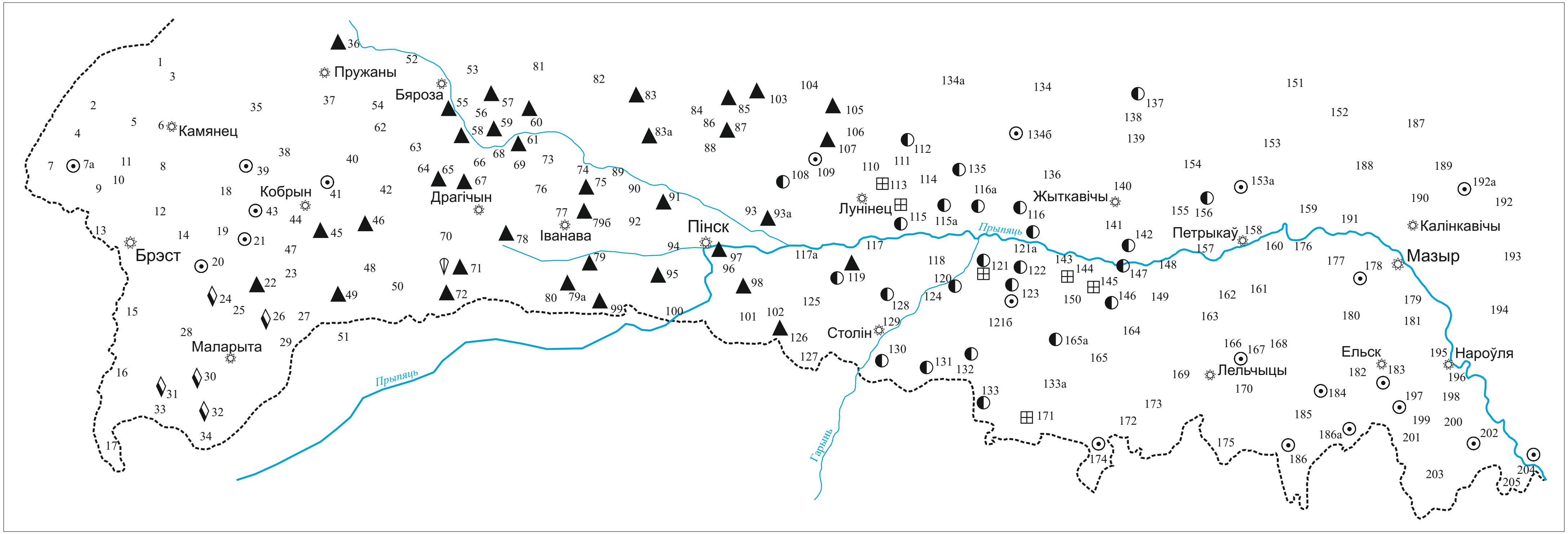
- ○ ярына`
- ● яраві`на
- ◭ па`шня
- ⧗ ве`сніна

Карта №45 НАЗВЫ КАЛАСКОЎ, ЯКІЯ ВЫРАСЛІ НА АДНЫМ СЦЯБЛЕ

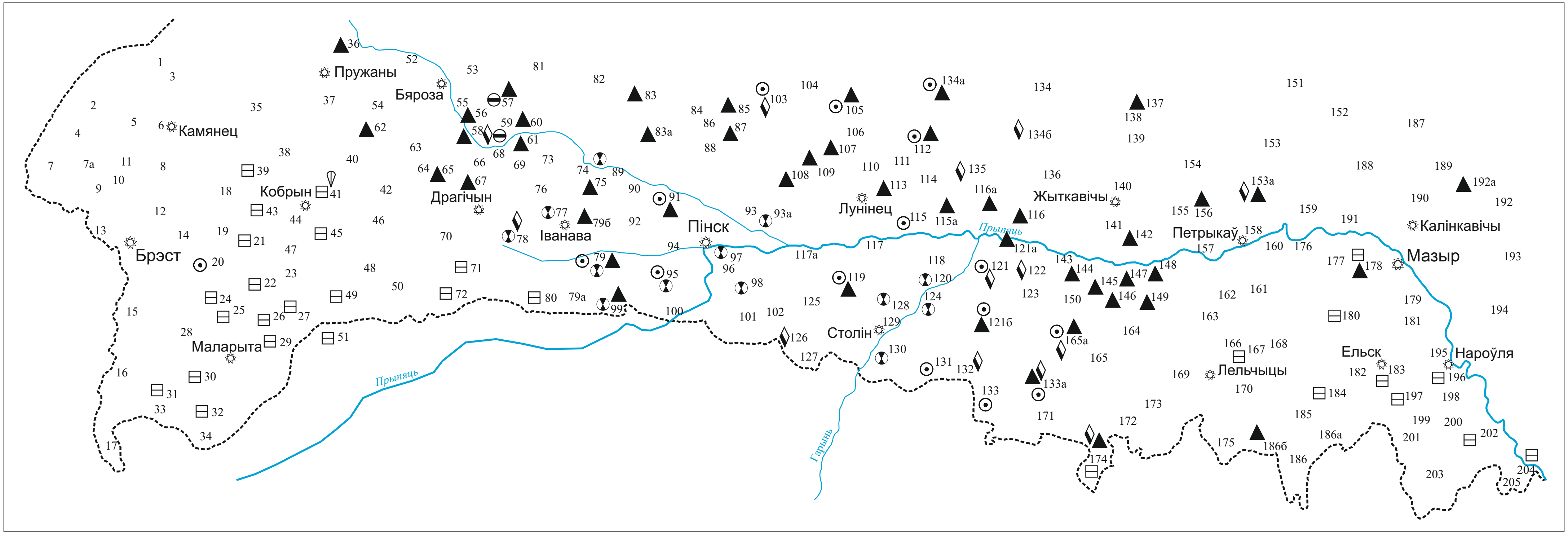
- ○ блізнюкі`
- ◐ блізня`та
- ▲ двайня`та
- дваянцы`
- △ двая`н
- дво`йня
- ⊞ спары`ш

Карта №46 НАЗВЫ САЖЫ НА ПРОСЕ

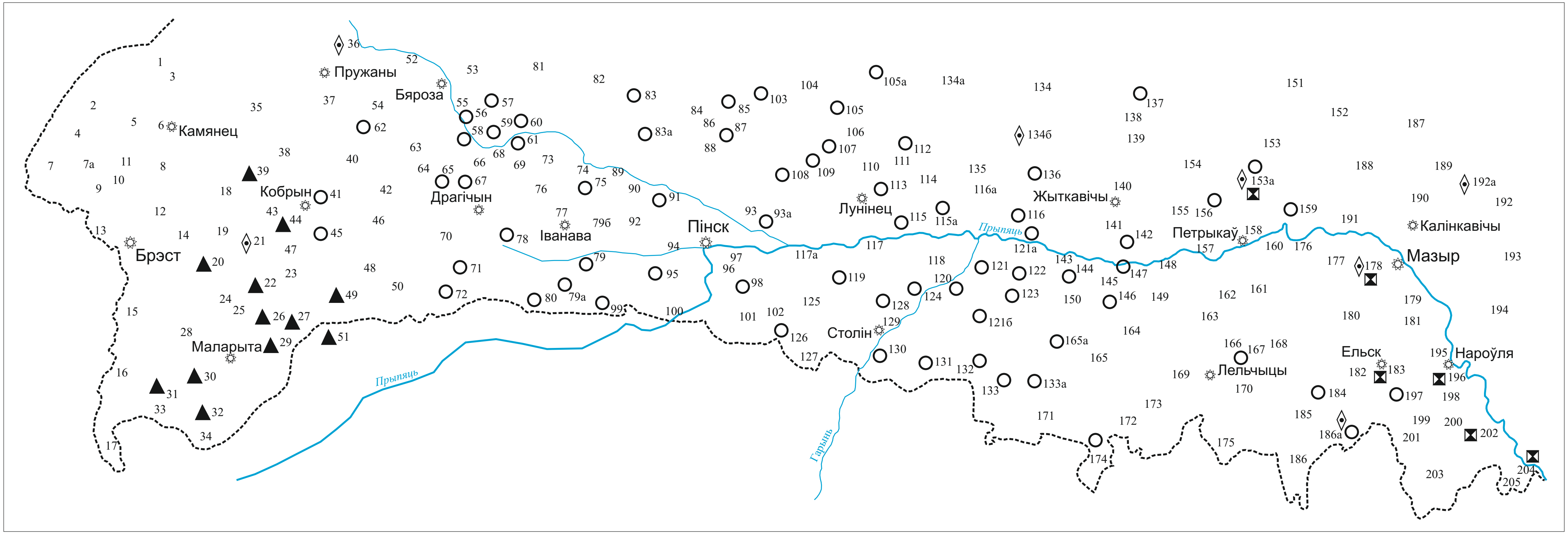
галаўня`
галаве`шка
сні`тый
таба`ка
са`жа
спары`ш

Карта №47 ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПРАЦЭС ПАЯЎЛЕННЯ ПЕРШЫХ УСХОДАЎ

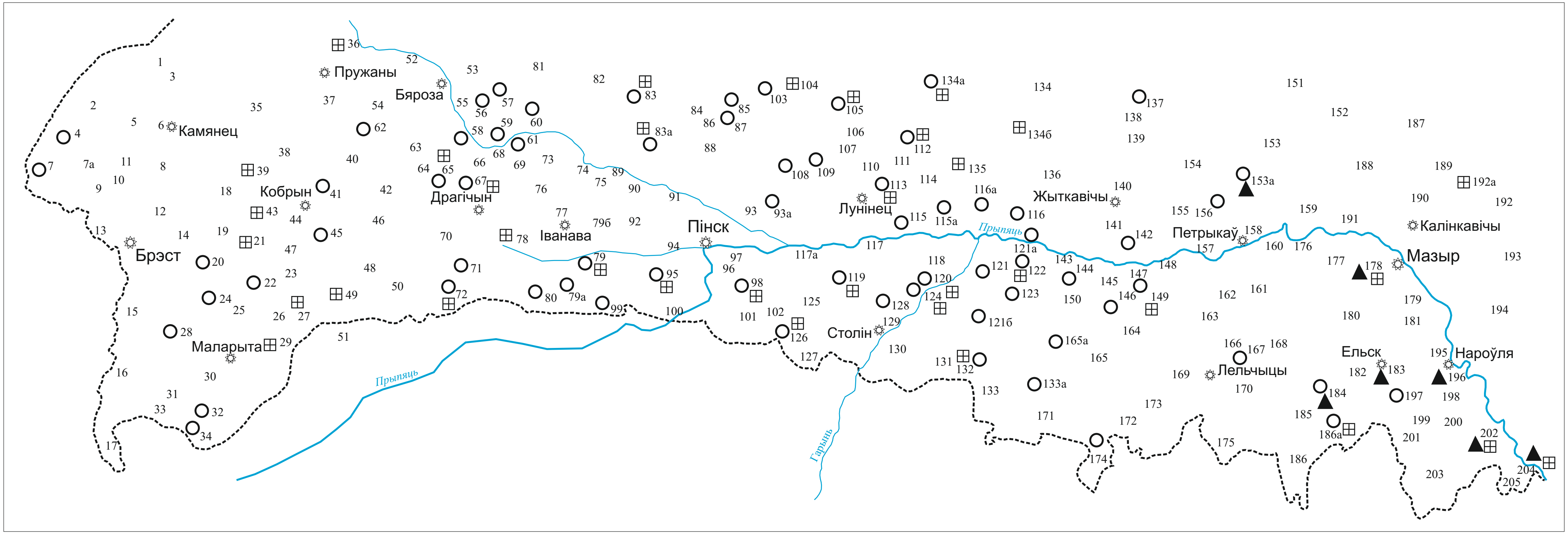
- расці`цца
- расі`цца
- храсці`цца
- зубі`цца
- выраза`цца
- вытыка`цца, пратыка`цца
- ключы`цца

Карта №48 НАЗВЫ АСЕННІХ УСХОДАЎ

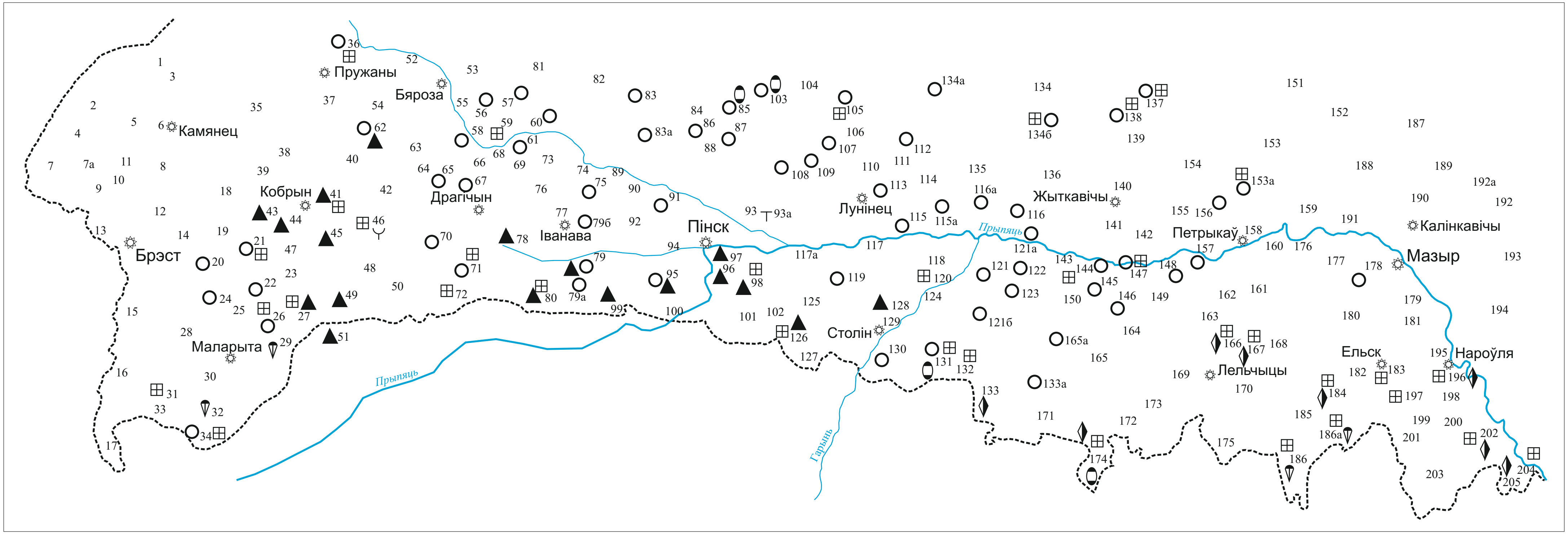
- ○ рунь, руні`тча, уру`н, уру`на
- ▲ сялба`
- ⊠ скарада`
- ◊ усхо`ды

Карта №49 ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПАЯЎЛЕННЕ ЎСХОДАЎ ВОСЕННЮ

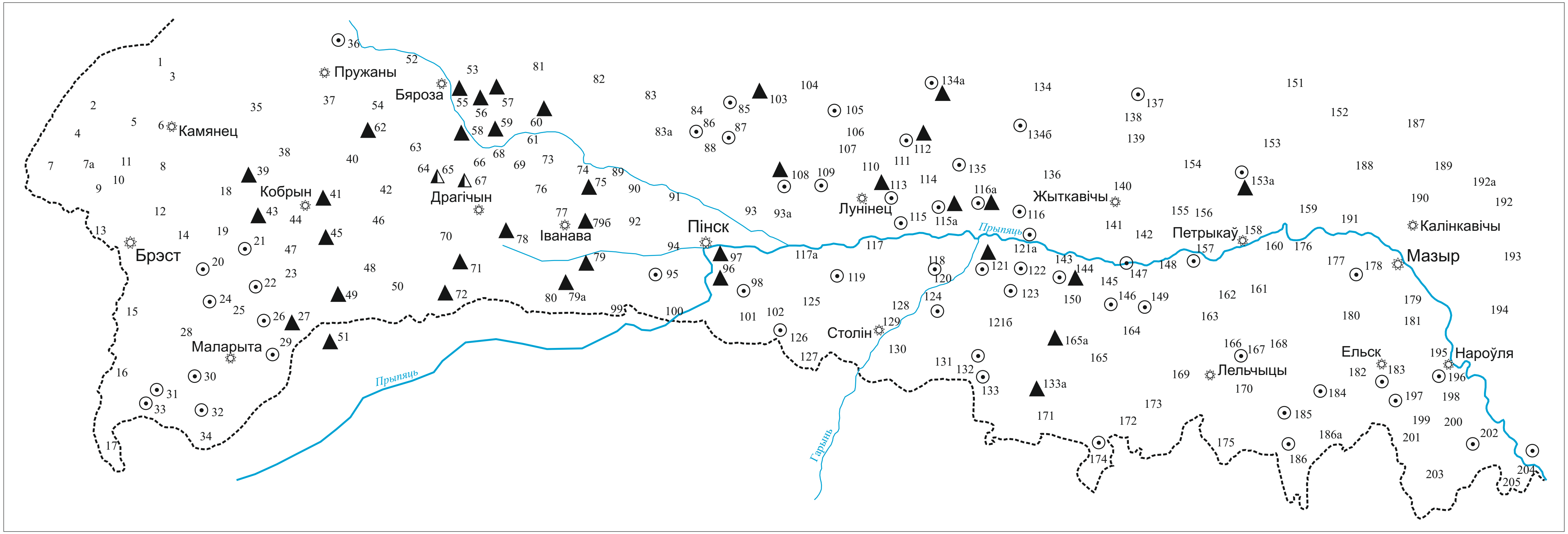
○ уру`нівацца
▲ скаро`дзіцца
⊞ усхо`дзіць

Карта №50 ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПРАЦЭС ПАЯЎЛЕННЯ КАЛАСКОЎ

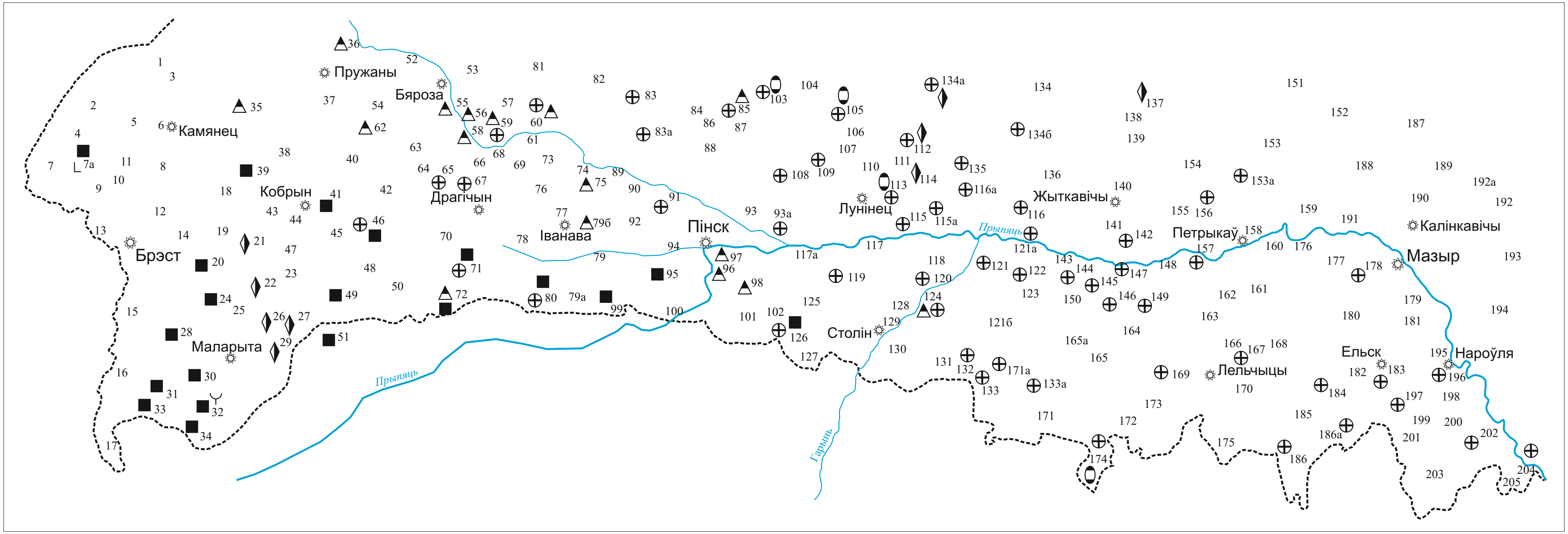
- высыпа`цца
- вырэ`звацца
- каласі`цца
- выла`зіць
- выплыва`ць
- выкіда`цца
- выбіва`цца
- выме`твацца

Карта №51 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ НАЛІВАННЯ ЖЫТА

- наліва`цца
- по`ўніцца
- спаўня`цца

Карта №52 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ КРАСАВАННЯ ЖЫТА

⊕ красава`цца, красава`ць

△ расава`ць, расі`цца

■ квіце`ць

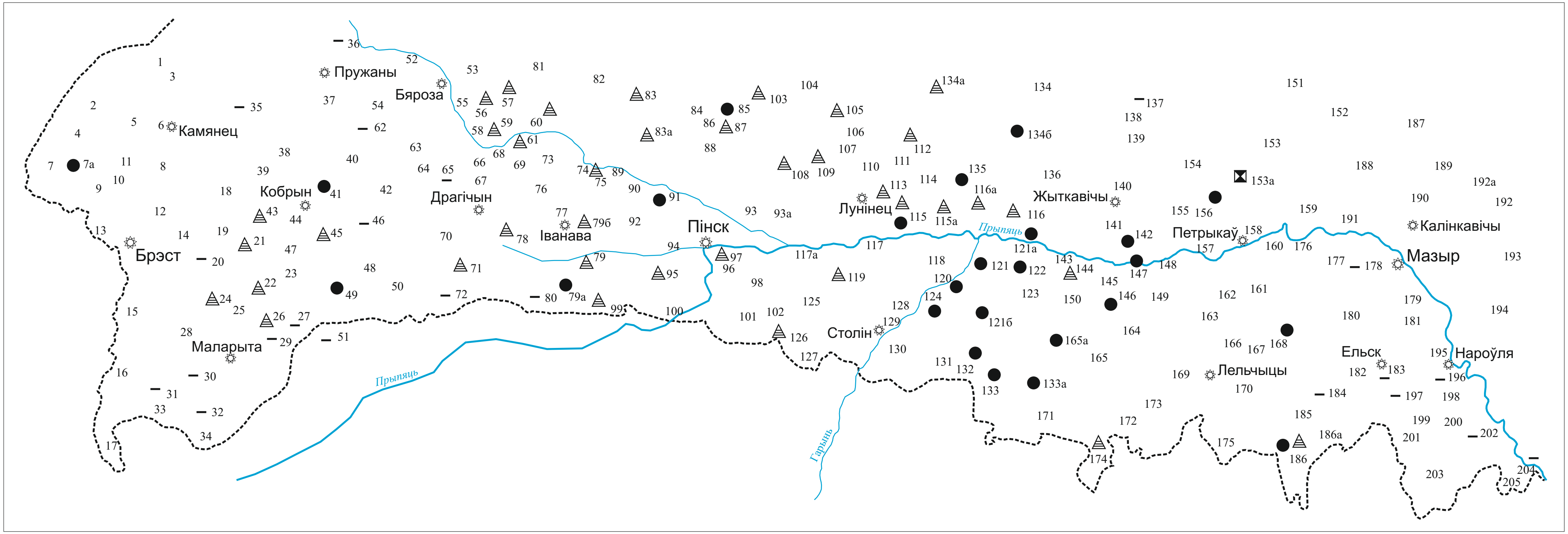
◊ цвісці`

ігра`ць

рабі`ць

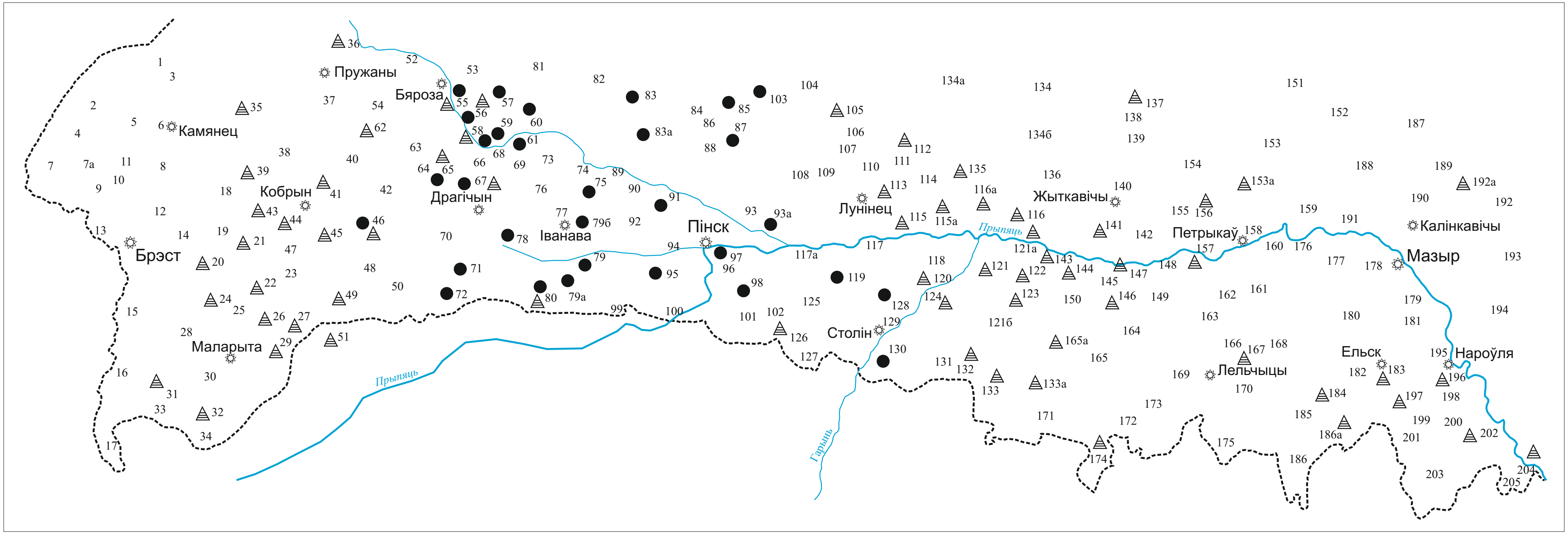
маі`ць

Карта №53 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АПЫЛЕННЯ ЖЫТА

- ● пылі`ць
- ▲ куры`ць
- ⊠ дымі`ць
- – адсутнасць назвы

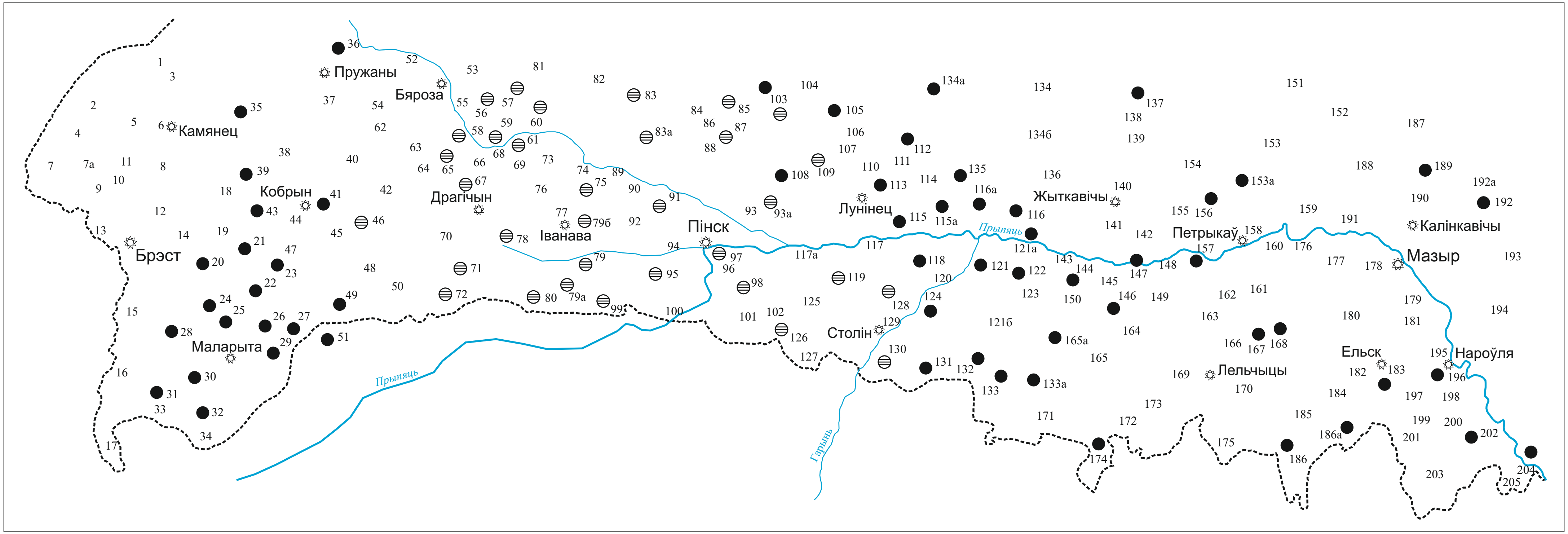
Карта №54 НАЗВЫ ВЫШЭЙШАГА ГАТУНКУ НЯЗМЯТАЙ САЛОМЫ, ПАВЯЗАНАЙ У ВЯЛІКІЯ СНАПЫ

● акало`т

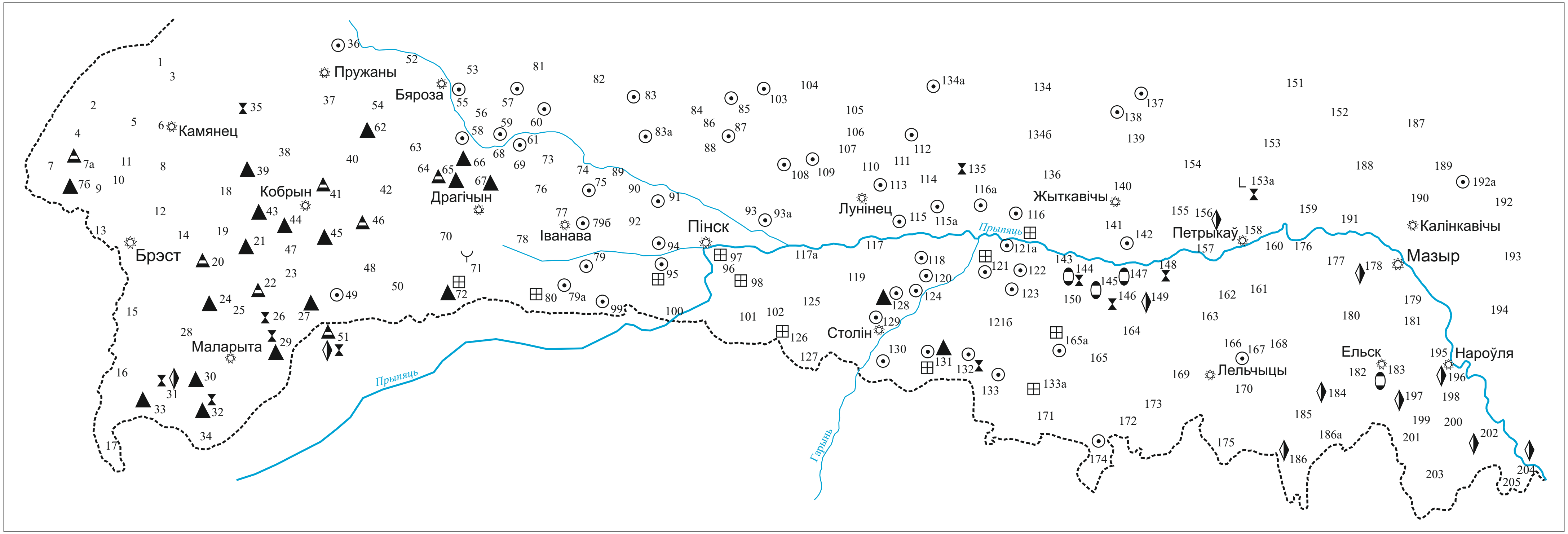
△ куль

Карта №55 НАЗВЫ АБАБІТАГА НЕРАЗВЯЗАНАГА СНАПА ЖЫТА

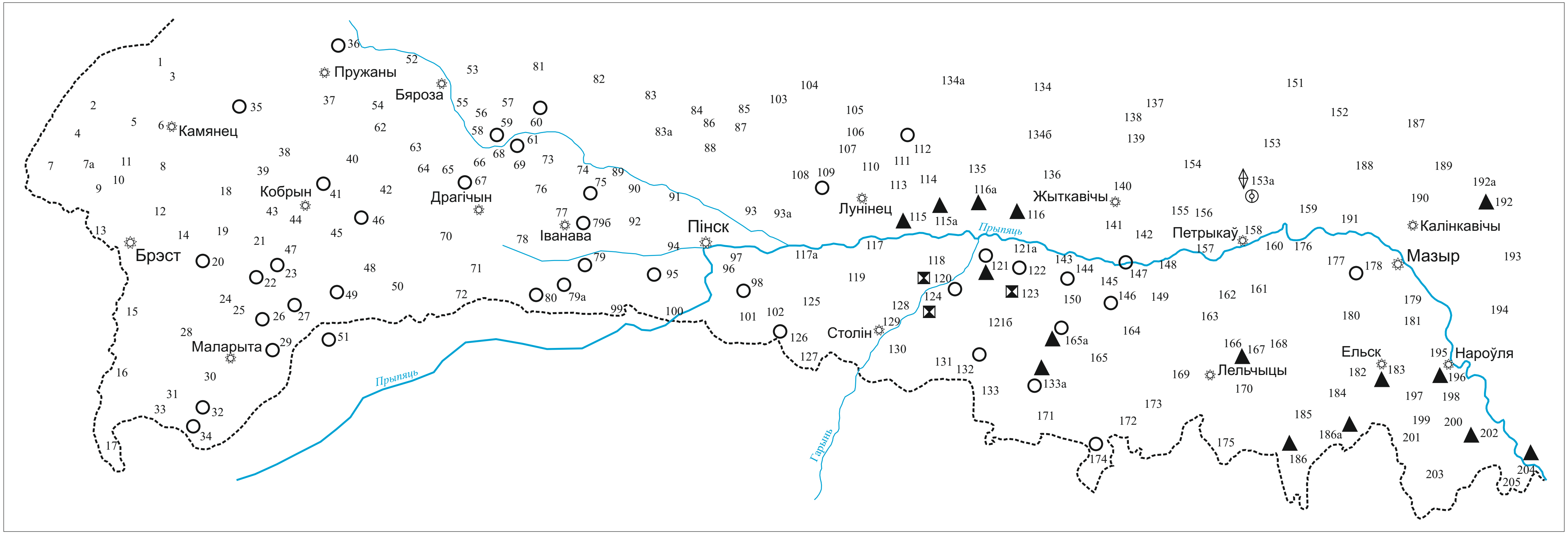
● акало`т
⊜ вы`калатак

Карта №56 НАЗВЫ МАЛОЙ УКЛАДКІ СНАПОЎ У ПОЛІ

- дзеся`ткі
- ляшо`к
- ля`шка
- страпе`ц
- ставо`к
- ку`чка
- ба`бка
- шайпа`к
- мар'я`нка

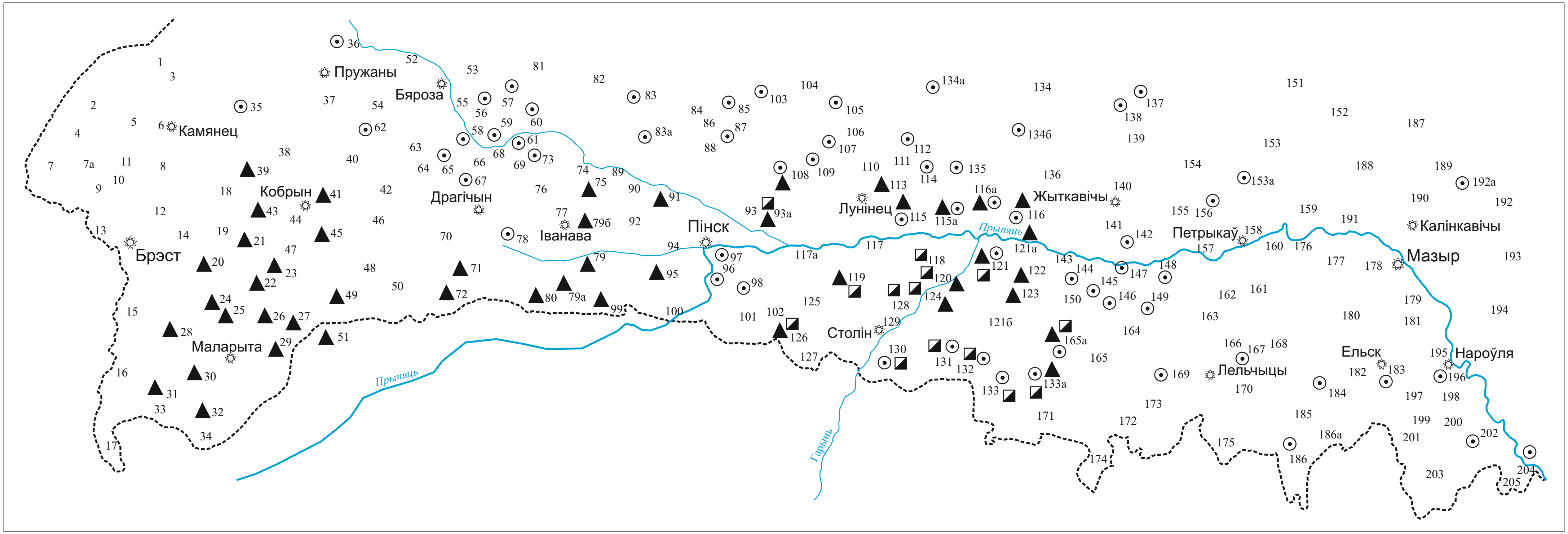
Карта №57 НАЗВЫ ПАЦЯРУХІ

- ○ пацяру`ха
- ⦶ по`тра
- ▲ мя`тніца
- ⧗ ко`мшаніца
- ⟠ клы`чанка

Карта №58

НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗБОЖЖА РЭШАТАМ ПАСЛЯ ВЕЯННЯ

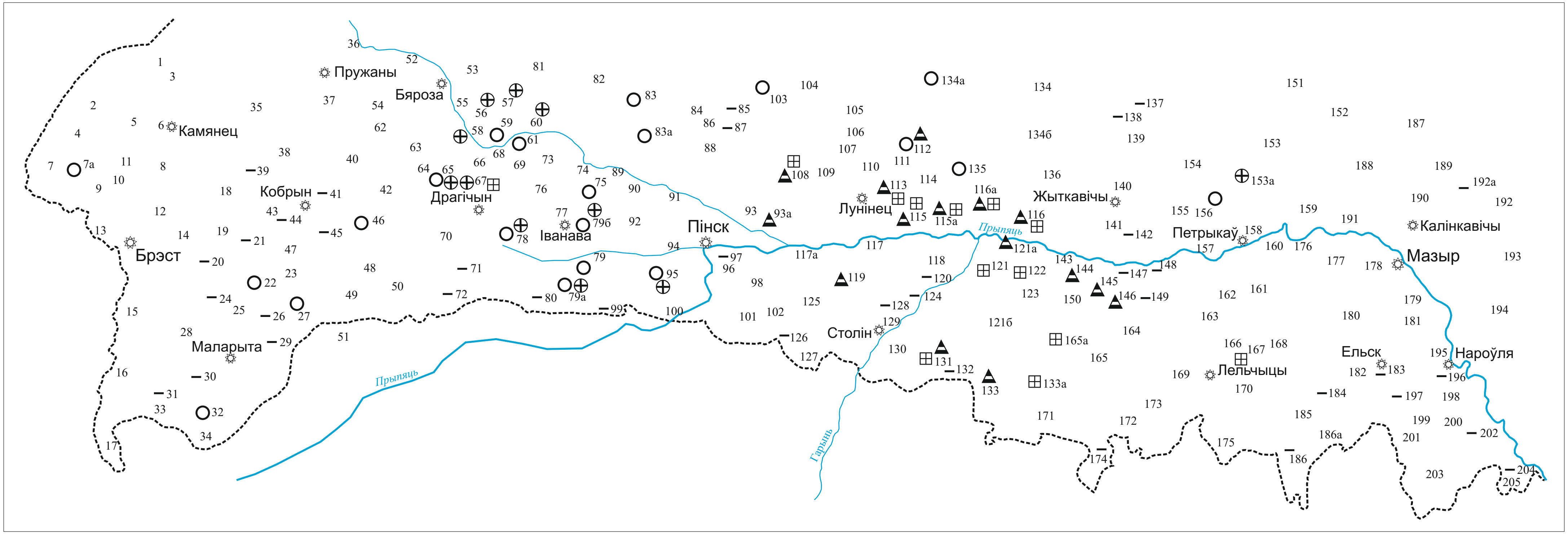

⊙ падсява`ць

▲ падчыня`ць

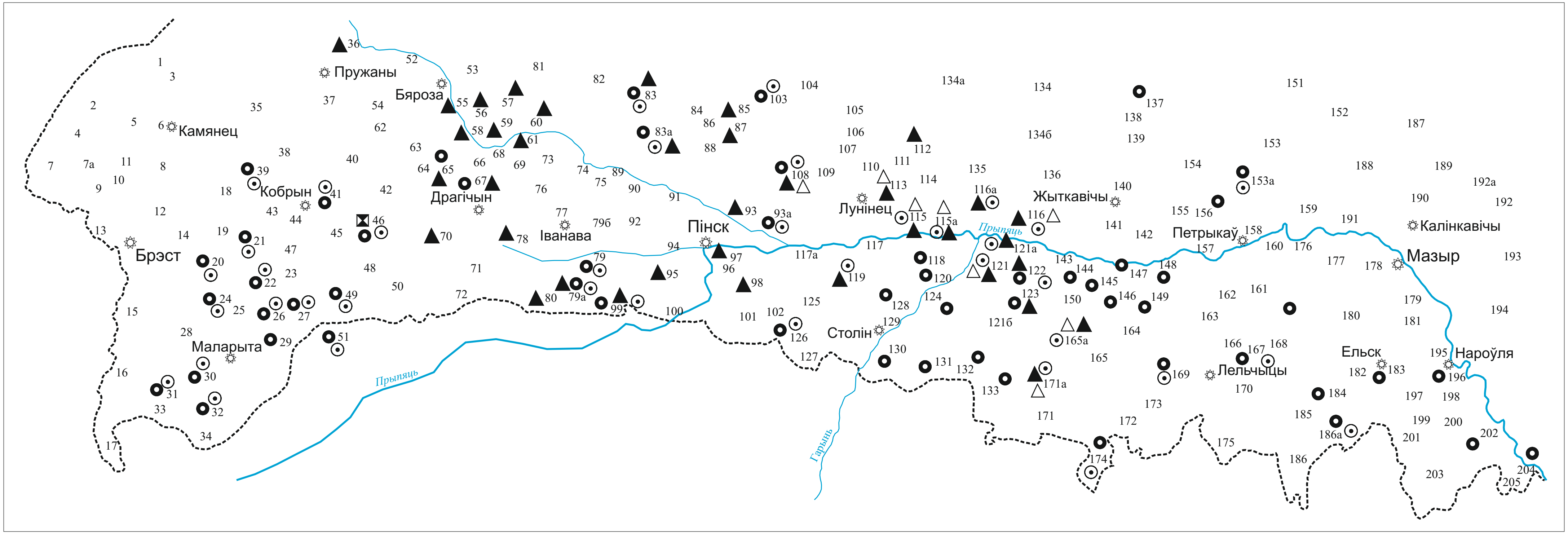
◪ падха`йваць

Карта №59 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗЕРНЯ РЭШАТАМ ПАСЛЯ ВЕЯННЯ КРУГОВЫМІ РУХАМІ І АДЫХОДЫ ПРЫ ТАКОЙ АЧЫСТЦЫ

○ скружо`ўваць
⊕ скружы`ны, скружо`віны
▲ збіва`ць
⊞ скіда`ны
– адсутнасць назвы

Карта №60 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗБОЖЖА ПАСЛЯ МАЛАЦЬБЫ ПЕРАД ВЕЯННЕМ. АДЫХОДЫ ПАСЛЯ ТАКОЙ АЧЫСТКІ

зганя`ць

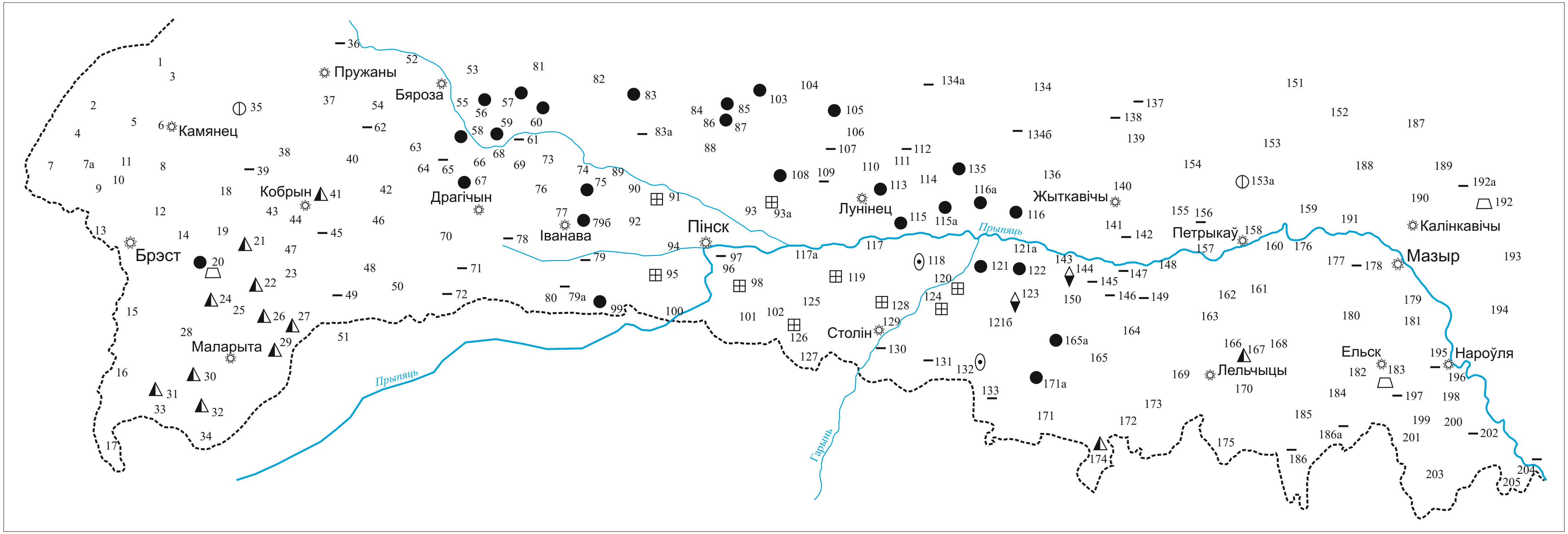
шчыня`ць

скру`жваць

зго`ніны, зго`ны

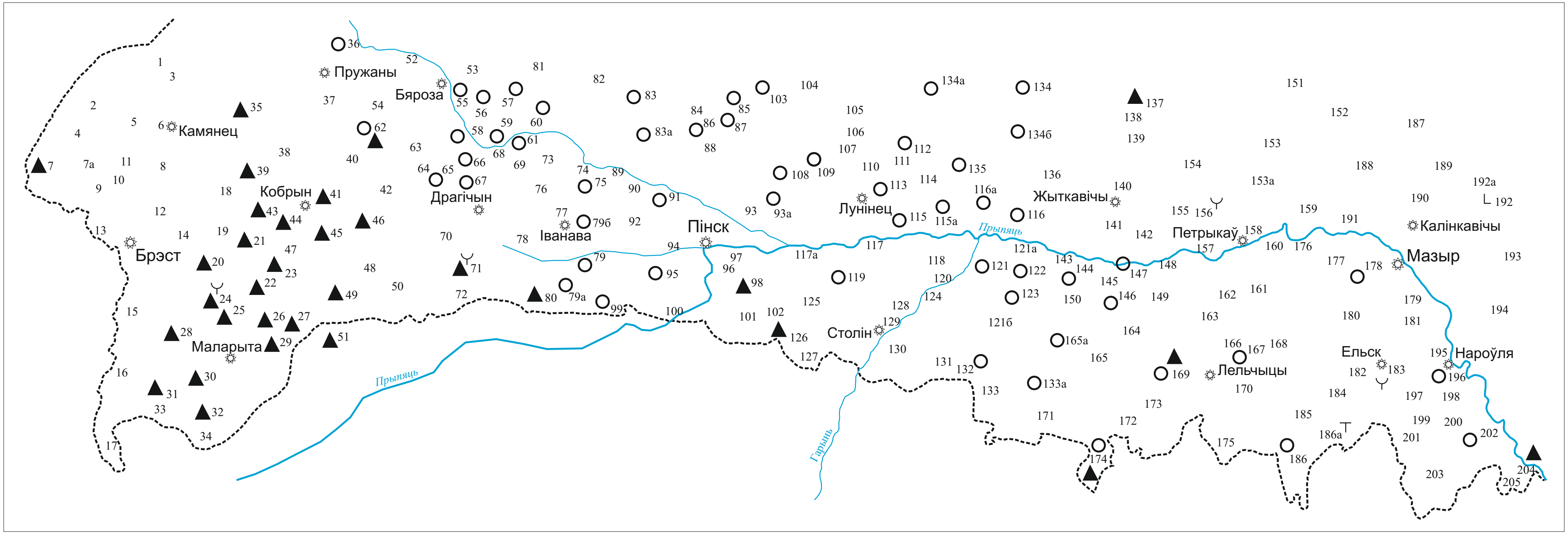
шчы`нкі, шчы`ніны

Карта №61 НАЗВЫ ЗЕРНЯ НАЙВЫШЭЙШАЙ ЯКАСЦІ, ЯКОЕ АДЛЯТАЛА НАЙДАЛЕЙ ПРЫ ВЕЯННІ

- ● пярэ`днее зе`рне
- ⌀ перадо`к
- ◭ чы`стае зе`рне
- ⊞ галаві`ца
- ⏢ пе`ршае зе`рне
- ◆ чало`
- ⊙ вы`сеўкі
- – адсутнасць назвы

Карта №62 НАЗВЫ МЯКІНЫ

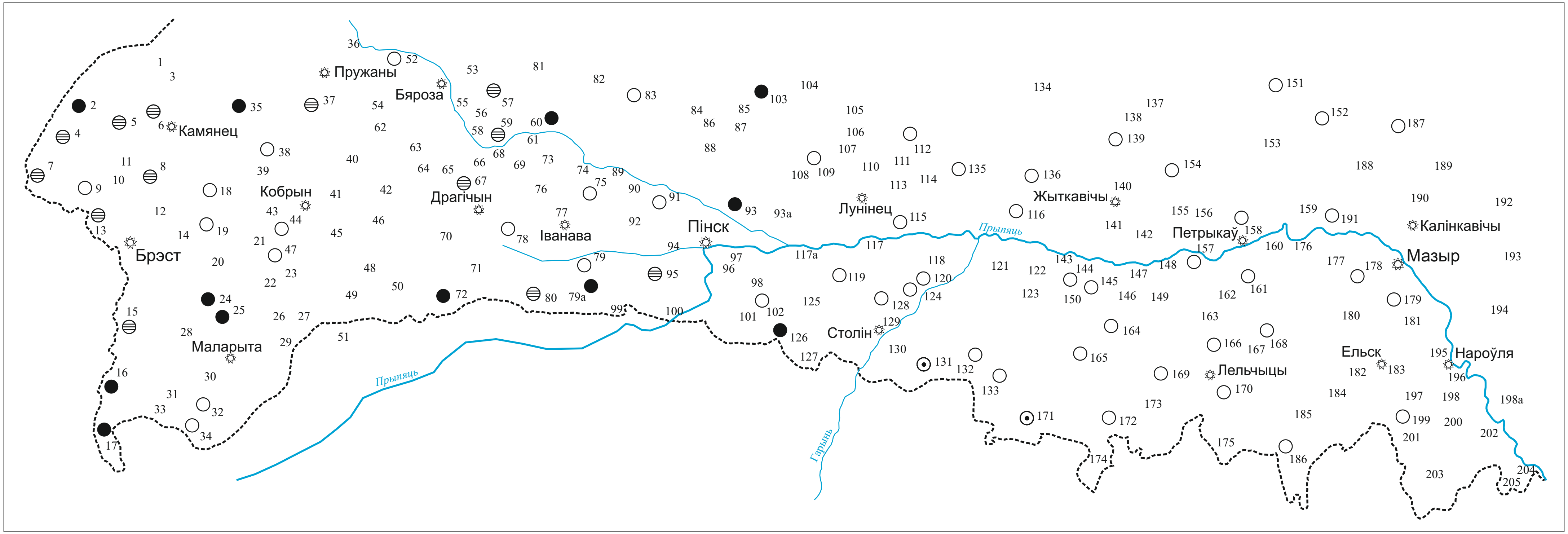

○ мякі`на
▲ пало`ва
⋎ вы`сеўкі
⊤ замо`ркі
∟ зяло`

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

“НАЗВЫ ЕЖЫ”

Карта №63 КАРТА МІКРАПОЛЯ “ПРЫЁМЫ ЕЖЫ”

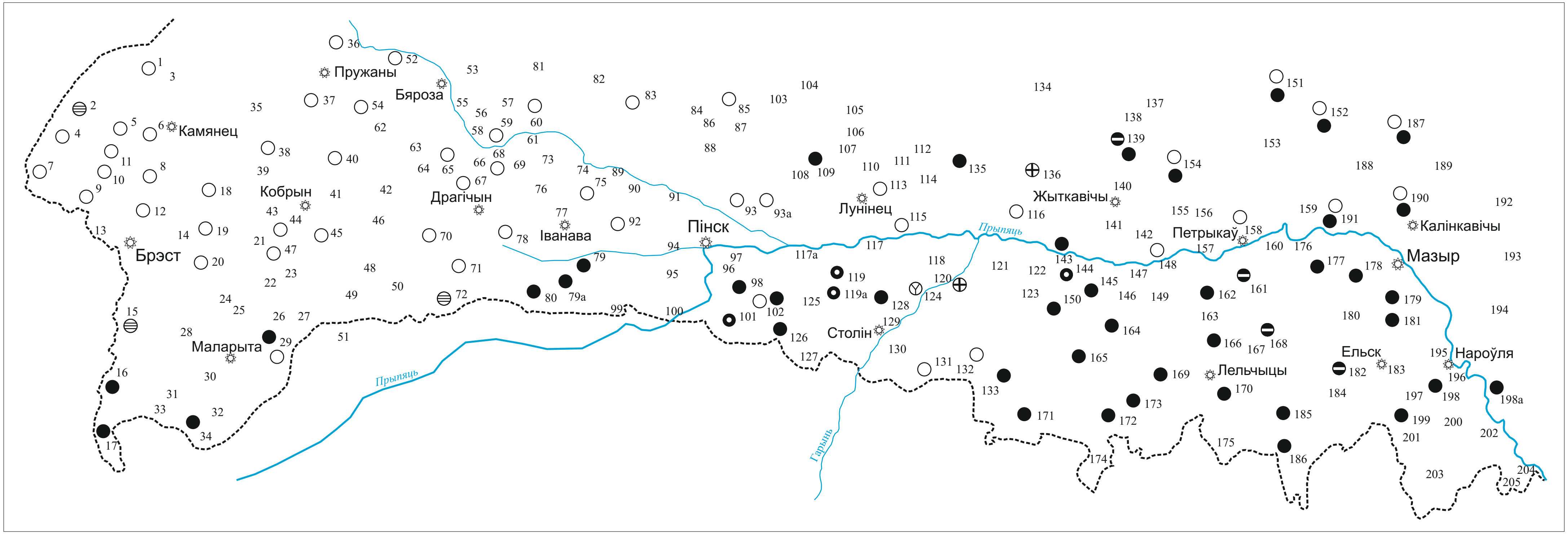

Тыпы мікраполя:

- ● I
- ⊜ II
- ○ III
- ⊙ IV

(гл. каментарый)

Карта №64 КАРТА МІКРАПОЛЯ “СЫР - ТВАРОГ”

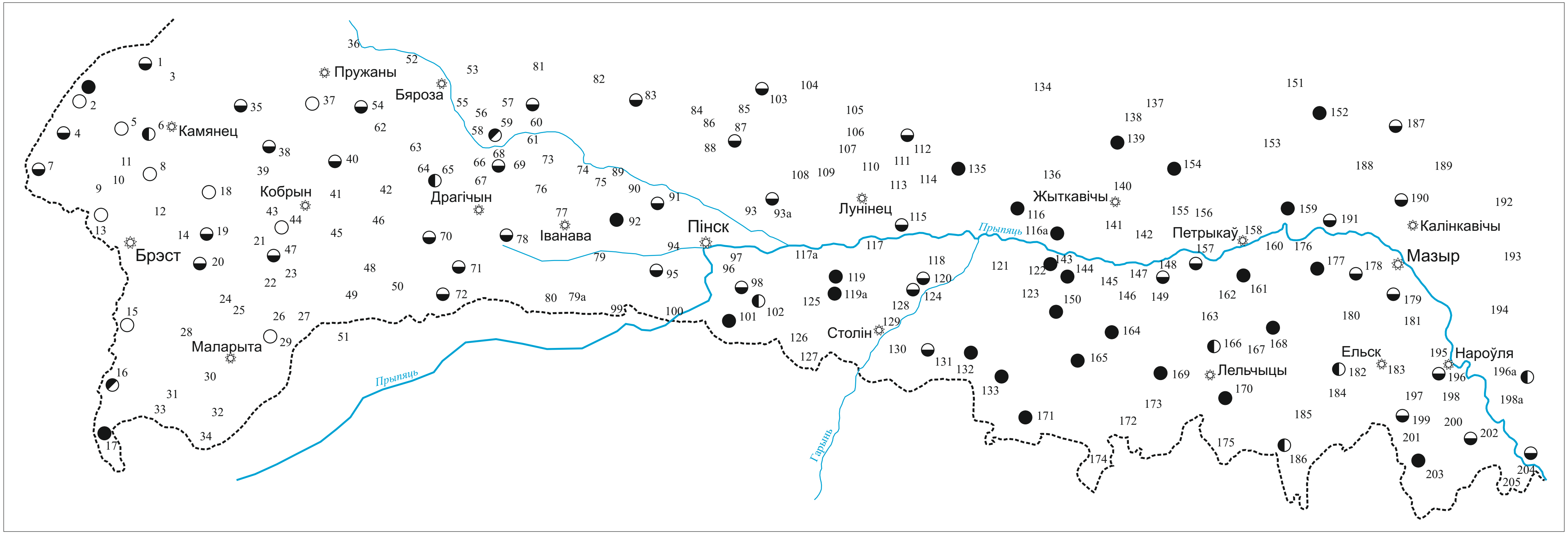

Тыпы мікраполя:

- ○ Ia
- ⊕ Iб
- Iв
- II
- ● IIIa
- ◉ IIIб
- IV

(гл. каментарый)

Карта №65 КАРТА МІКРАПОЛЯ “ВЕРХ - СМЯТАНА”

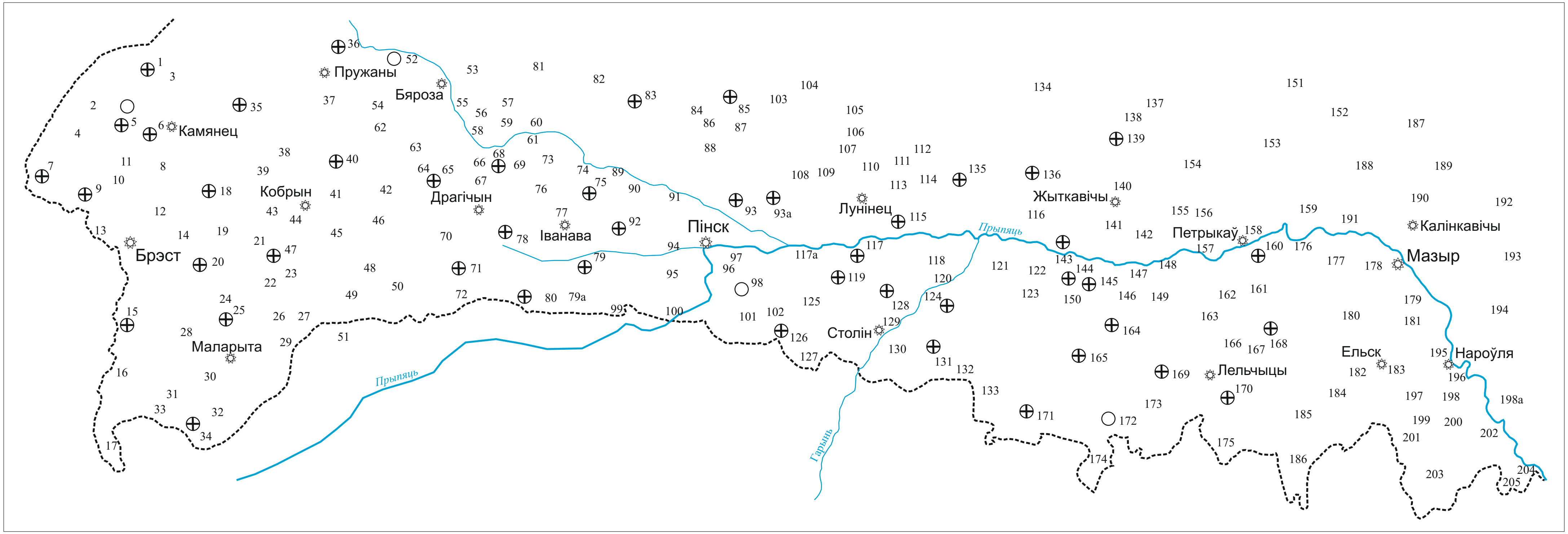
Тыпы мікраполя:

- I
- II
- III
- IV
- V

(гл. каментарый)

Карта №66

КАРТА МІКРАПОЛЯ "БУХАНКА - ПІРОГ"

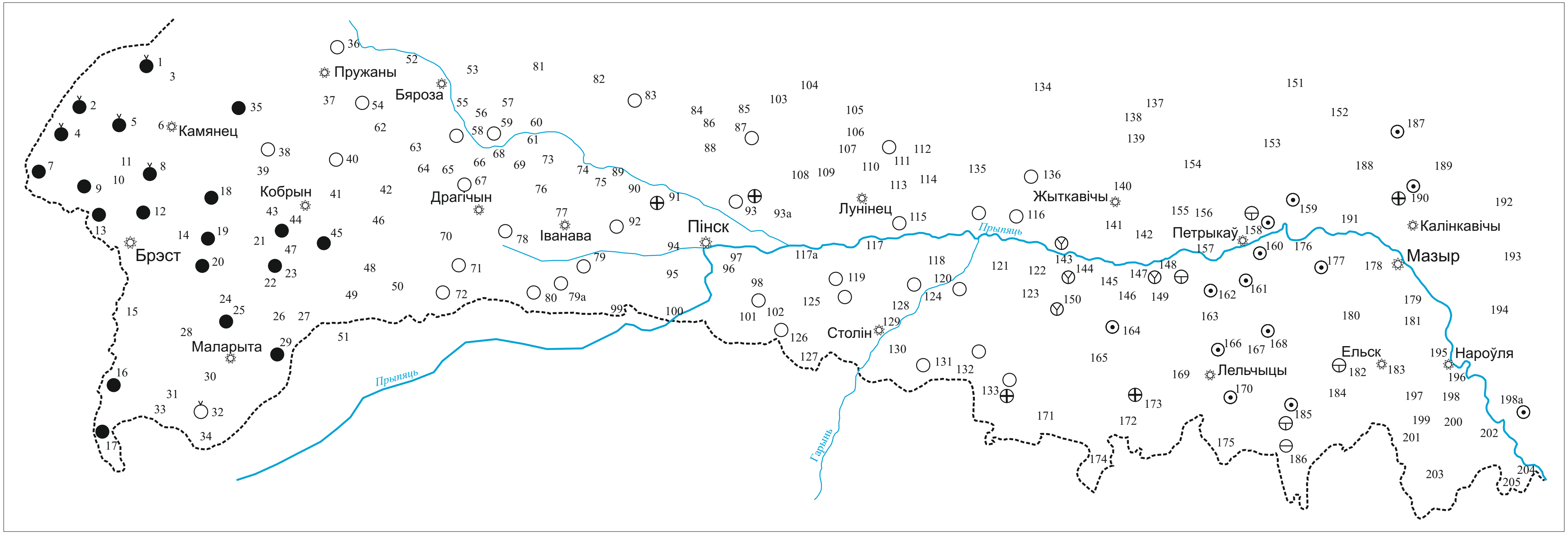
Тыпы мікраполя:

⊕	Ia	●	IV
○	II	◐	V
⊜	IIIa	◉	VI
⊗	IIIб	⊖	VII

(гл. каментарый)

Карта №67

КАРТА МІКРАПОЛЯ “ЮШКА - РАСОЛ - КВАС”

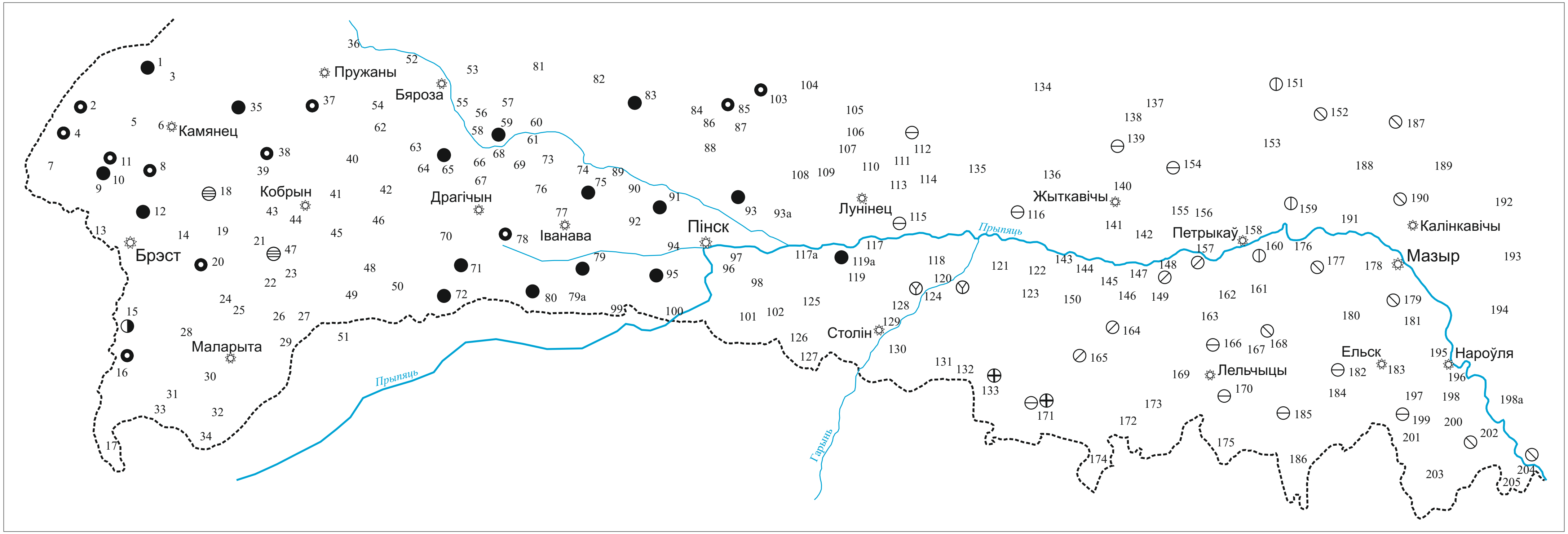

Тыпы мікраполя:

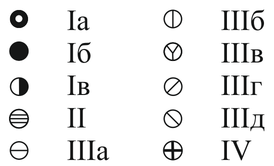
- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII
- VIII
- IX

(гл. каментарый)

Карта №68 КАРТА МІКРАПОЛЯ “ГАЛОЎКА - КАЧАН”

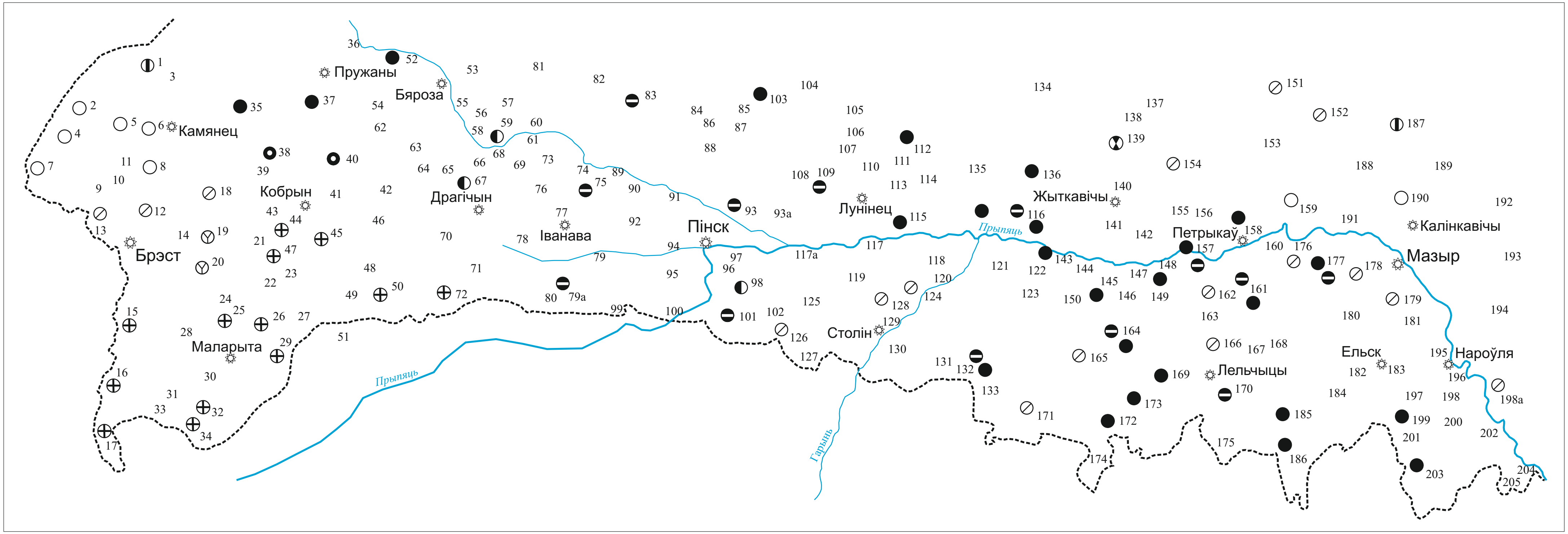

Тыпы мікраполя:

(гл. каментарый)

Карта №69 КАРТА МІКРАПОЛЯ “САЛА - ЗДОР - ЗАТАЎКА”

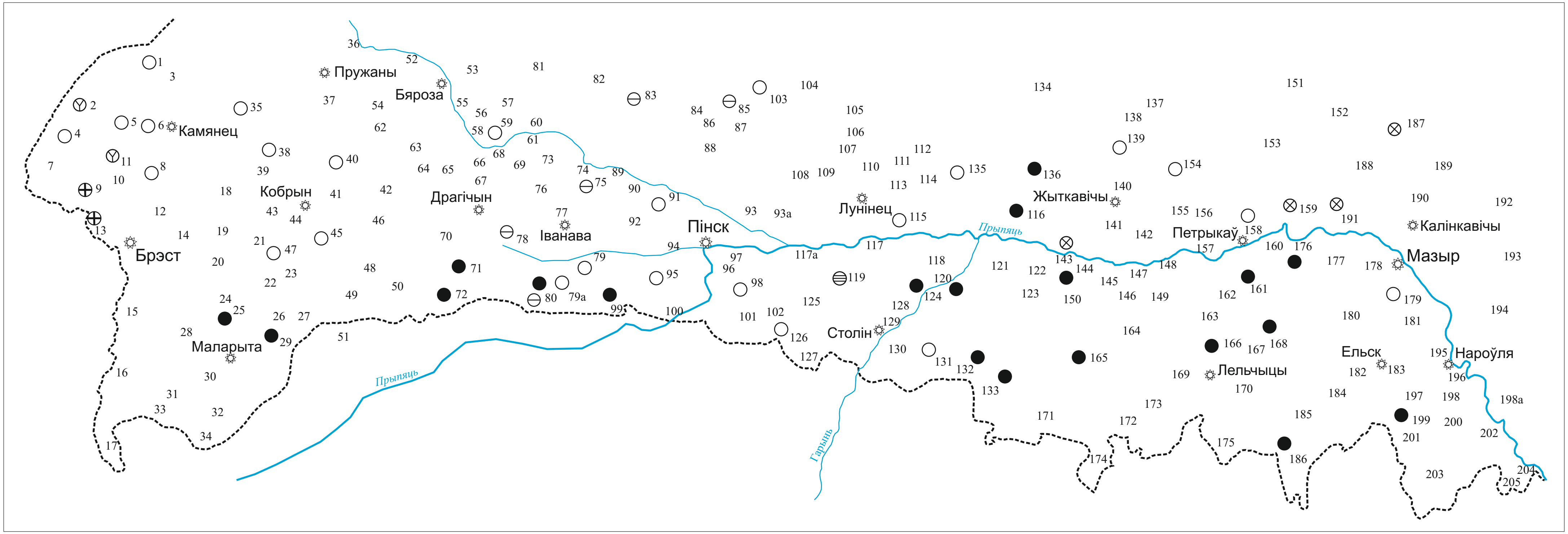

Тыпы мікраполя:

- Ia
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII
- VIII
- IX
- X

(гл. каментарый)

Карта №70 КАРТА МІКРАПОЛЯ “ПЯЧЫ - ПРАЖЫЦЬ”

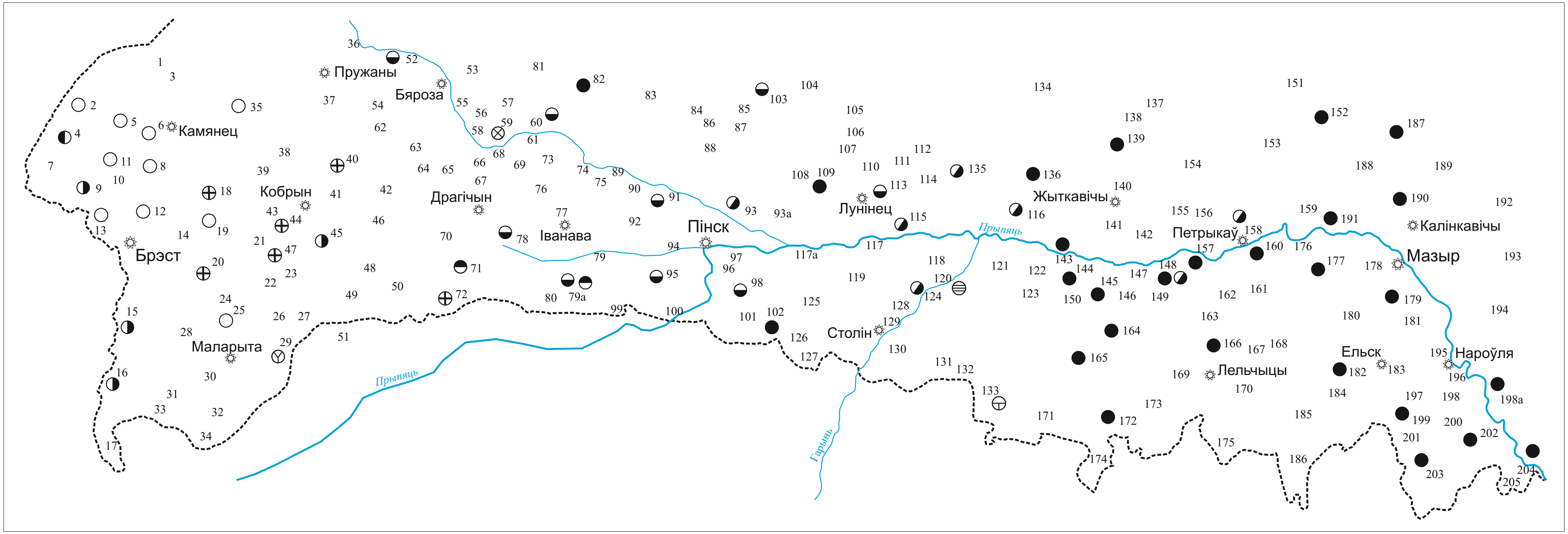

Тыпы мікраполя:

- ⊕ I
- ○ II
- ⊖ III
- ● IV
- ⊗ V
- VI
- VII

(гл. каментарый)

Карта №71 КАРТА МІКРАПОЛЯ "ЛУПІЦЬ - ШКРЭБЦІ"

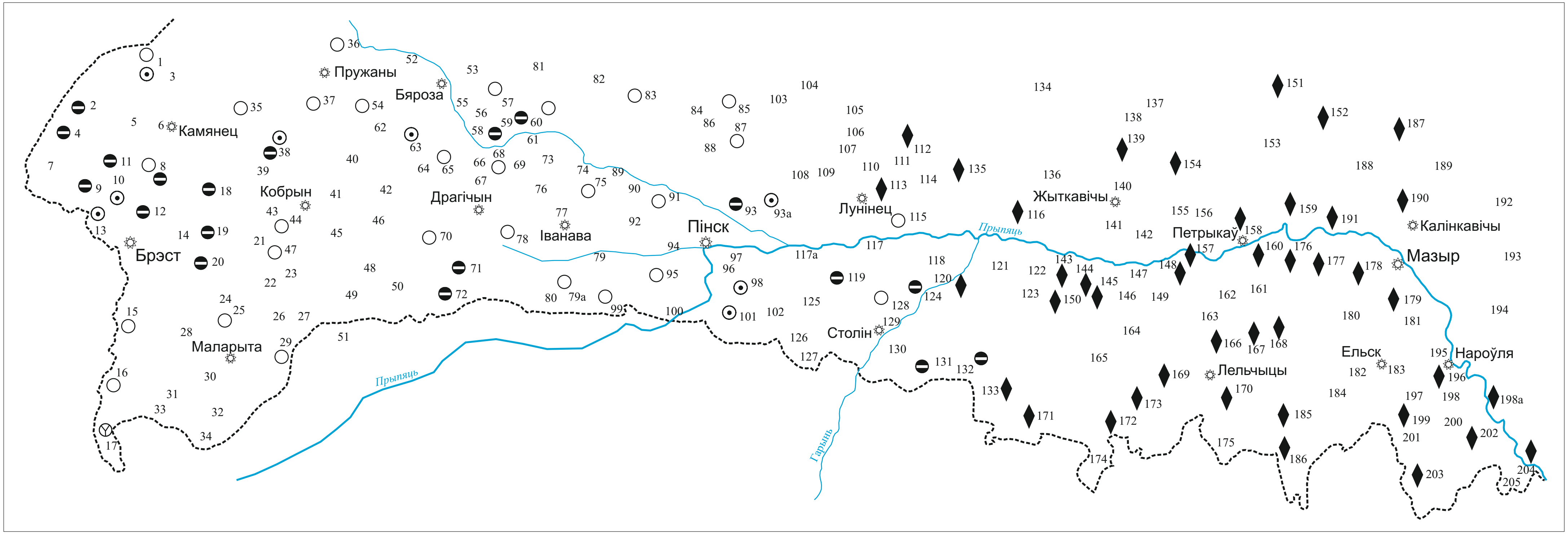

Тыпы мікраполя:

- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII
- VIII
- IX
- X
- XI
- XII

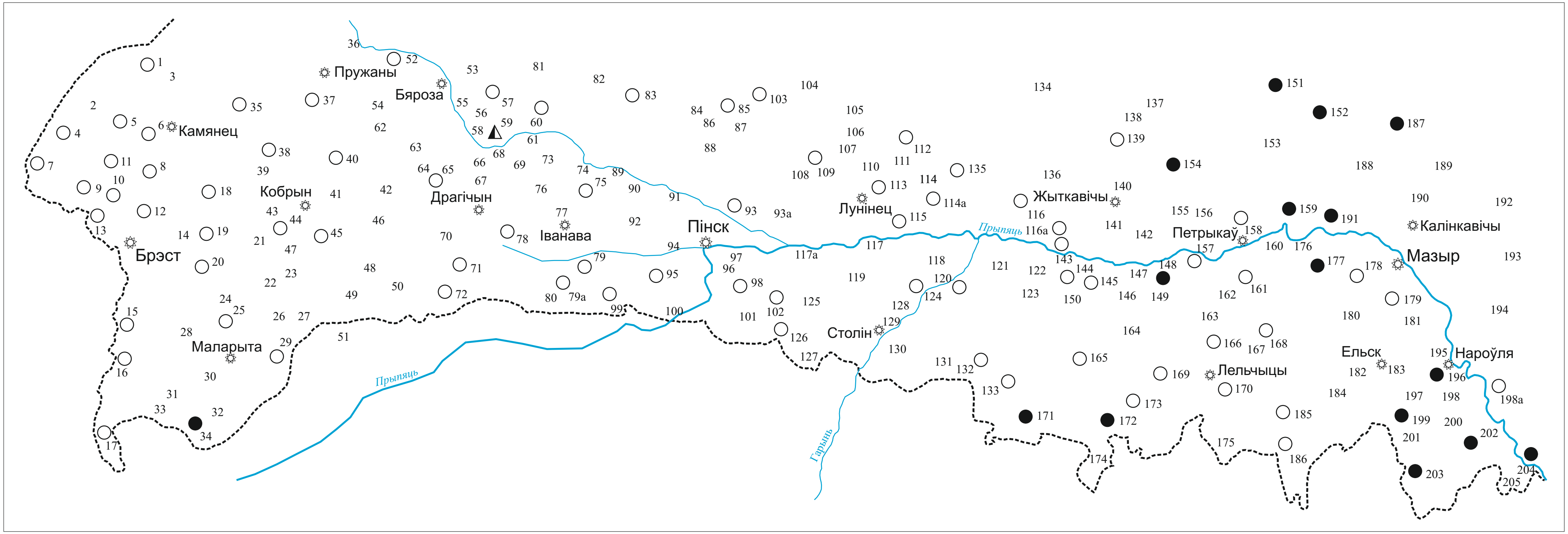
(гл. каментарый)

Карта №72 НАЗВЫ СЫРАДОЮ

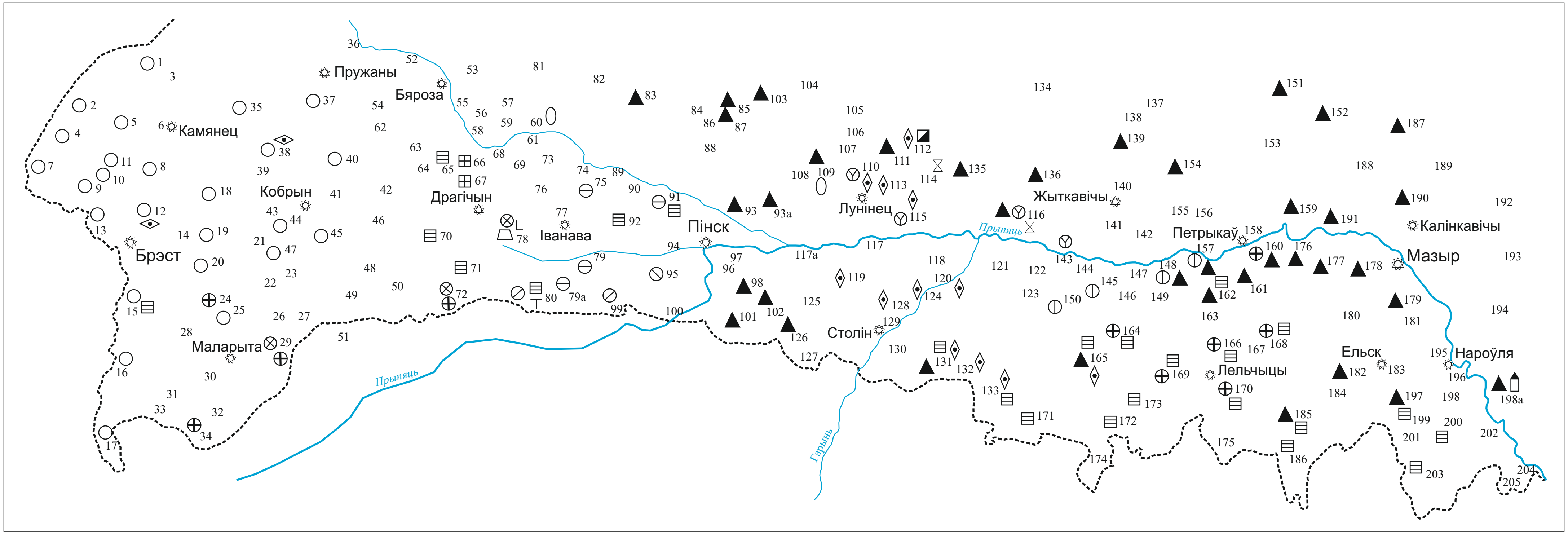
○ све`жае малако`
⊖ малако` з-пад каро`вы
⊙ цё`плае малако`
Ⓨ малачэ`ння
♦ сырадо`й

Карта №73 НАЗВЫ КІСЛАГА МАЛАКА

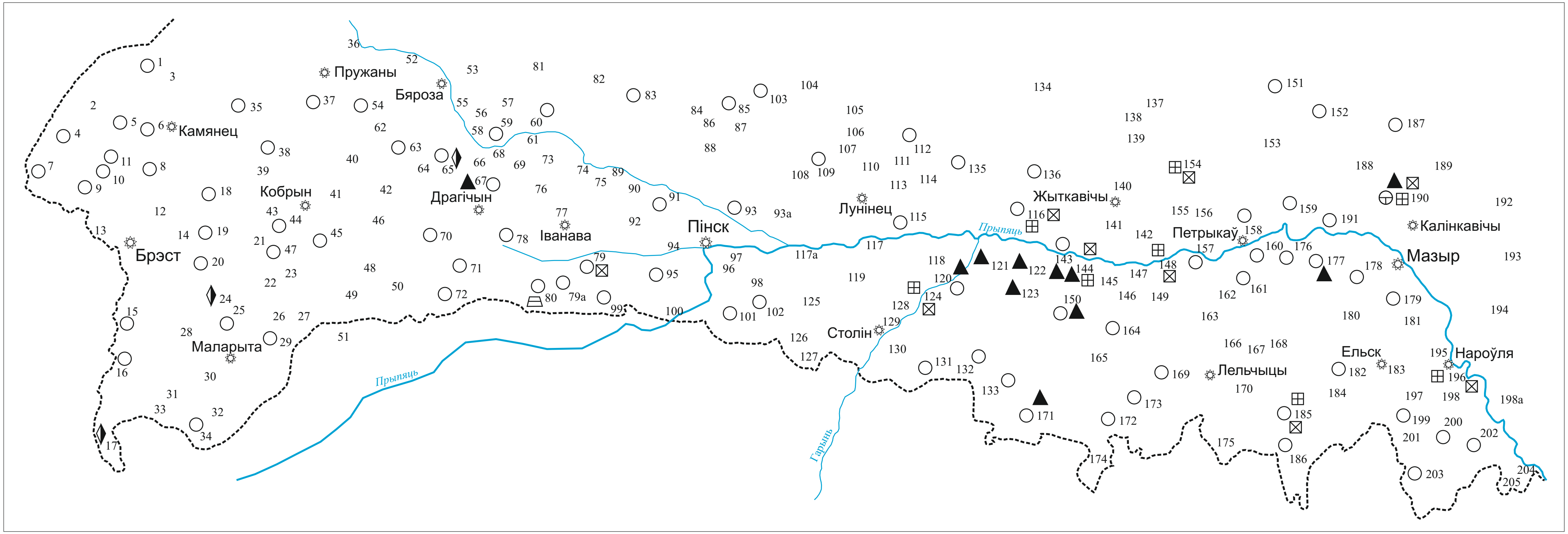
- ○ кі`слае малако`
- ● кісля`к
- ◭ ква`ша

Карта №74 НАЗВЫ БЛІНА З ХЛЕБНАГА ЦЕСТА

- падпало`нік
- перадпало`нік
- падпа`льнік, падпа`ленік
- апало`нік
- папло`нік
- падпа`лак
- падпа`лка
- паляні`ца
- скаваро`днік
- вы`хвацень
- вы`хапень
- перапе`чка
- прапе`ка
- пярэ`печак
- блін
- корж
- папну`шка
- пляску`ха
- папле`мент
- паляма`ц

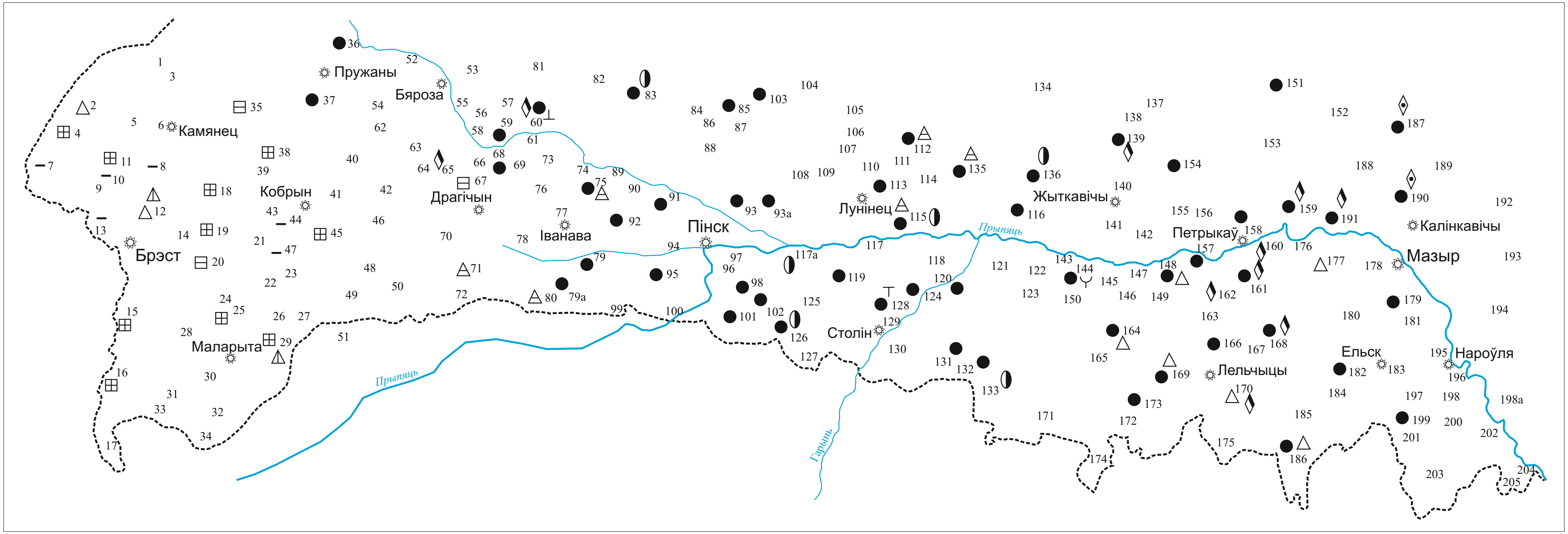
Карта №75 НАЗВЫ АДРЭЗАНАГА КАВАЛКА ХЛЕБА

- скі`бка
- скі`ба
- лу`ста
- кра`ец
- акра`ец
- акру`шак
- кро`мка

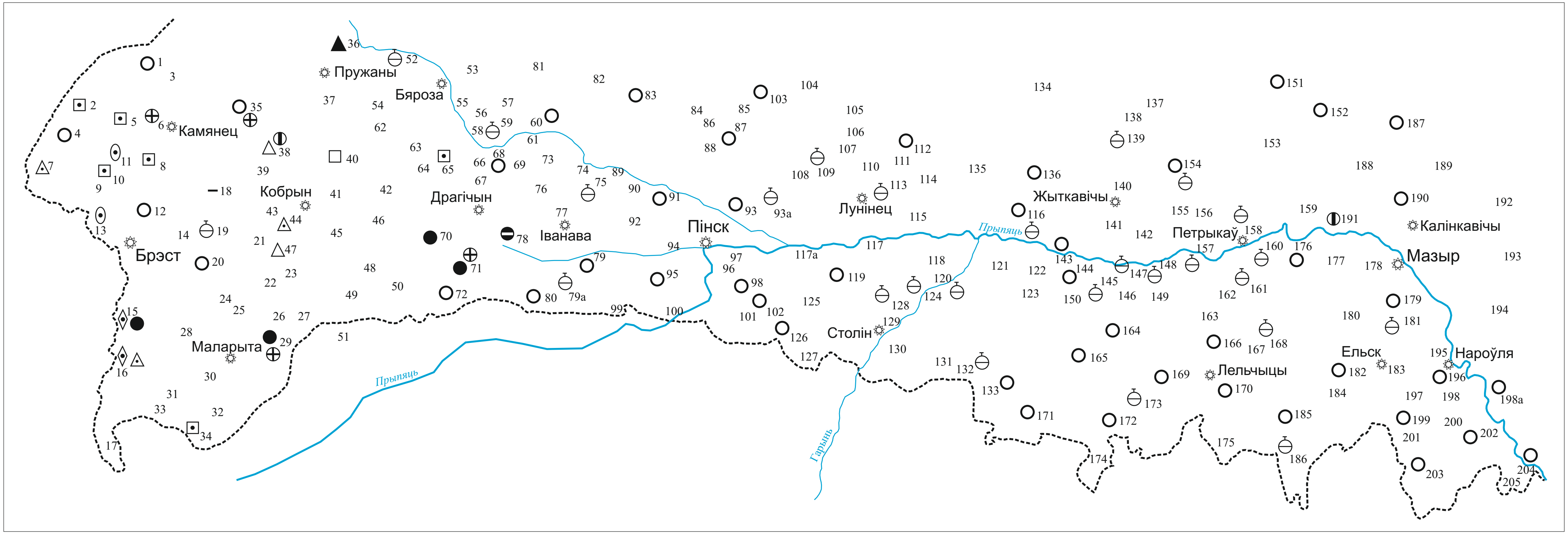
Карта №76

НАЗВЫ ВЯЛІКАГА КАВАЛКА ХЛЕБА, ЯКІ БЯРЭЦЦА Ў ПОЛЕ, У ДАРОГУ І Г.Д.

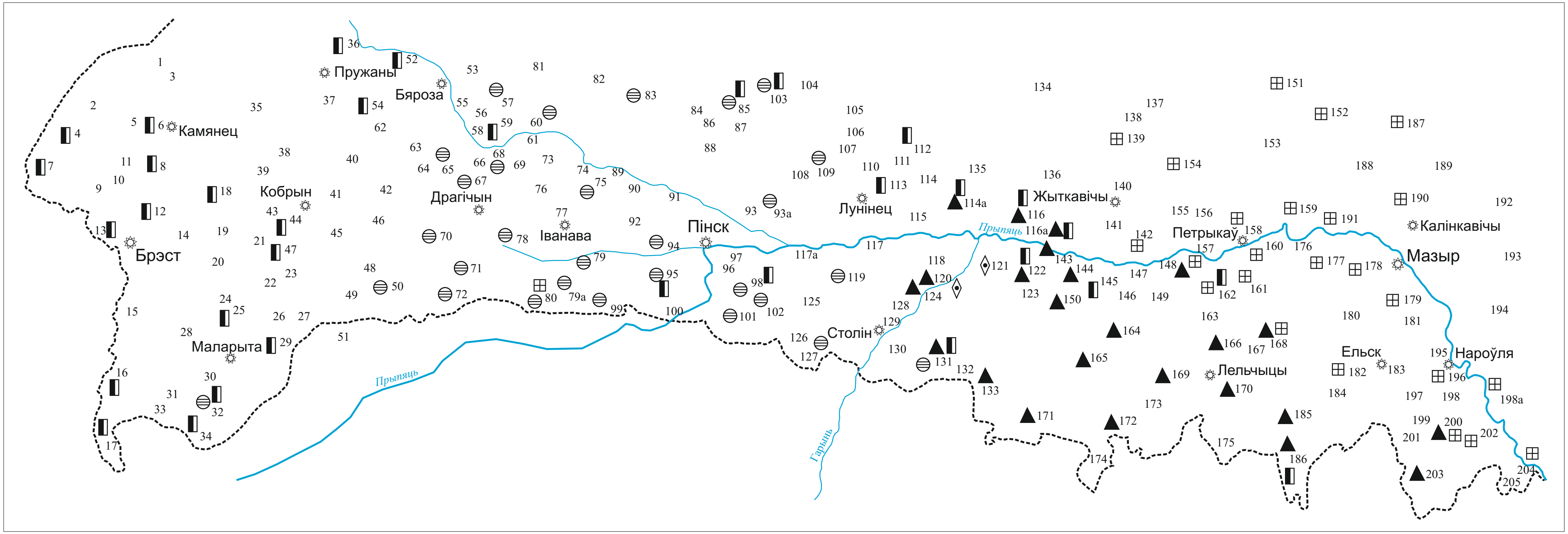
- ● лу`ста
- △ акра`ец, кра`ец
- акра`йчык
- акра`юшка
- ⊞ акру`шак
- ⊟ акру`шчык
- ◐ ако`ліца, ако`лка, ако`лушка
- абе`ртка
- во`барацень
- ⊥ скі`баніца
- ⊤ бу`рса
- ба`йда
- – адсутнасць назвы

Карта №77 НАЗВЫ ПЕРШАГА КАВАЛКА ХЛЕБА

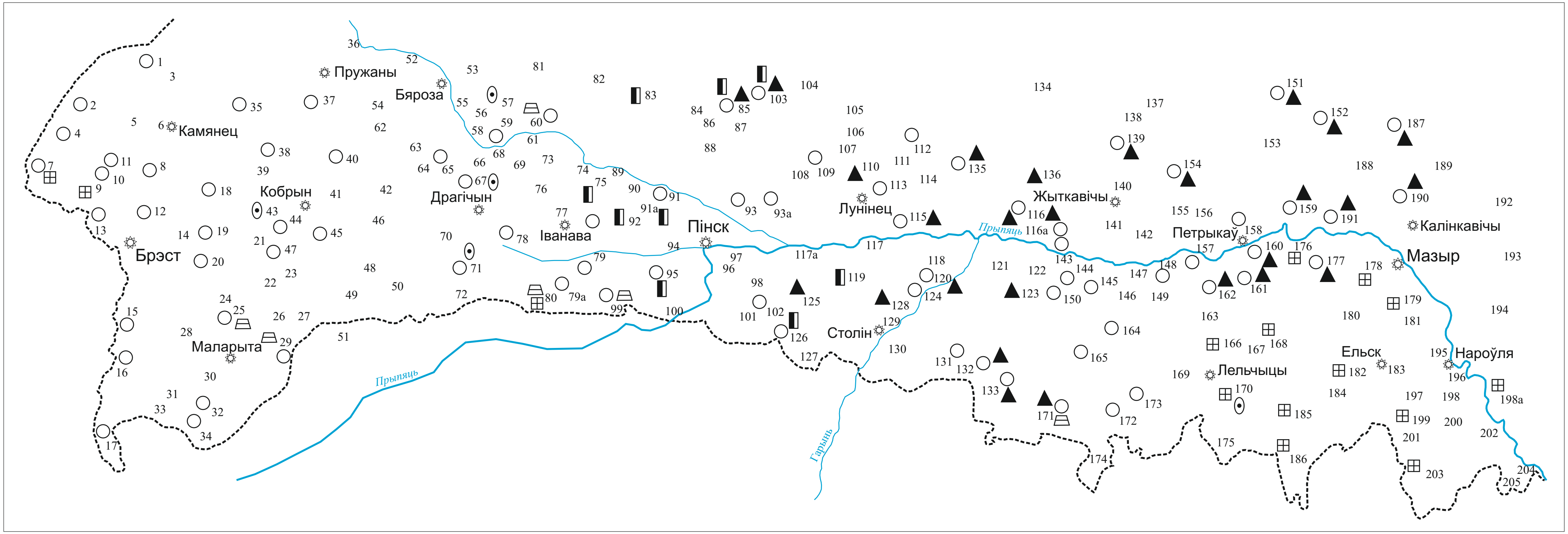
- акра`йчык
- кра`йчык
- кра`ец
- акра`ец
- скра`йчык
- скра`ец
- краю`шак, акраю`шак
- скраю`шка
- акраю`шка
- акру`шак
- акру`шчык
- скру`шчык
- асу`шак
- асу`шчык
- гарашо`к
- ражо`к
- адсутнасць назвы

Карта №78 НАЗВЫ КВАШАНАЙ МУЧНОЙ КАШЫ

- па`рыш
- ква`ша
- кула`га
- саладу`ха
- пу`тра

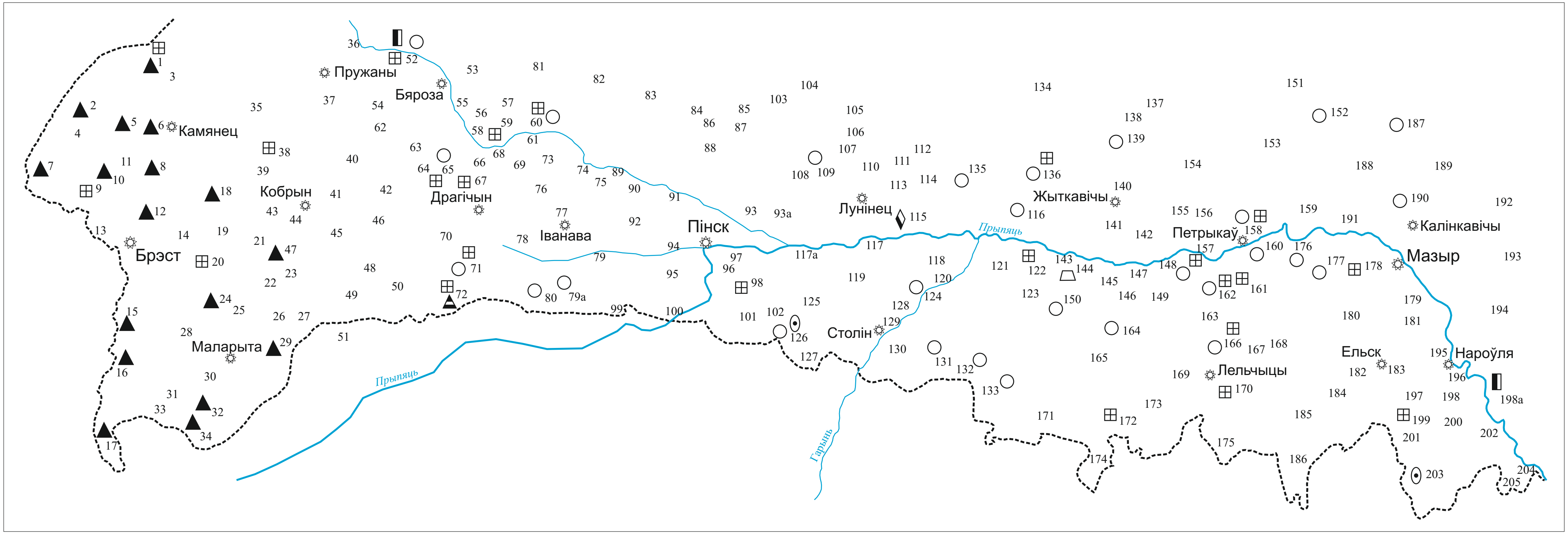
Карта №79 НАЗВЫ ЗАЦІРКІ

○ заці`рка
▲ калату`ша
⊞ галу`шкі`
◧ по`ліўка
⊙ салама`ха
⏢ ляме`шка

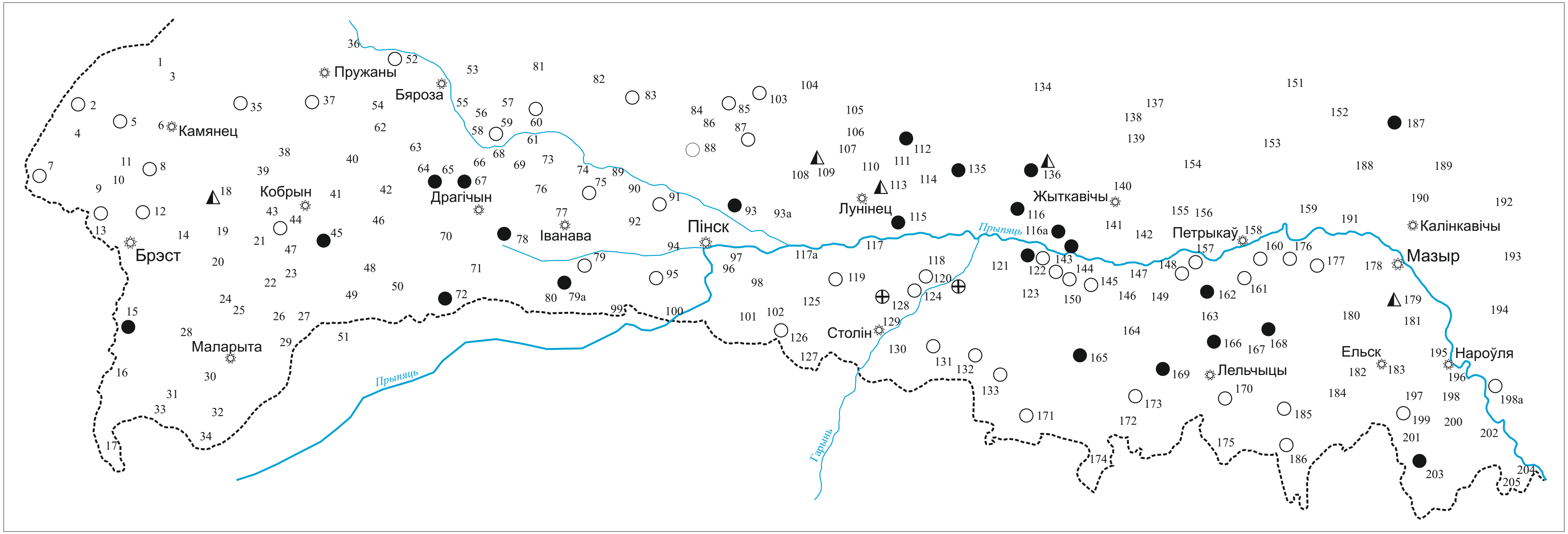
Карта №80

НАЗВЫ ГАЛУШАК З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ

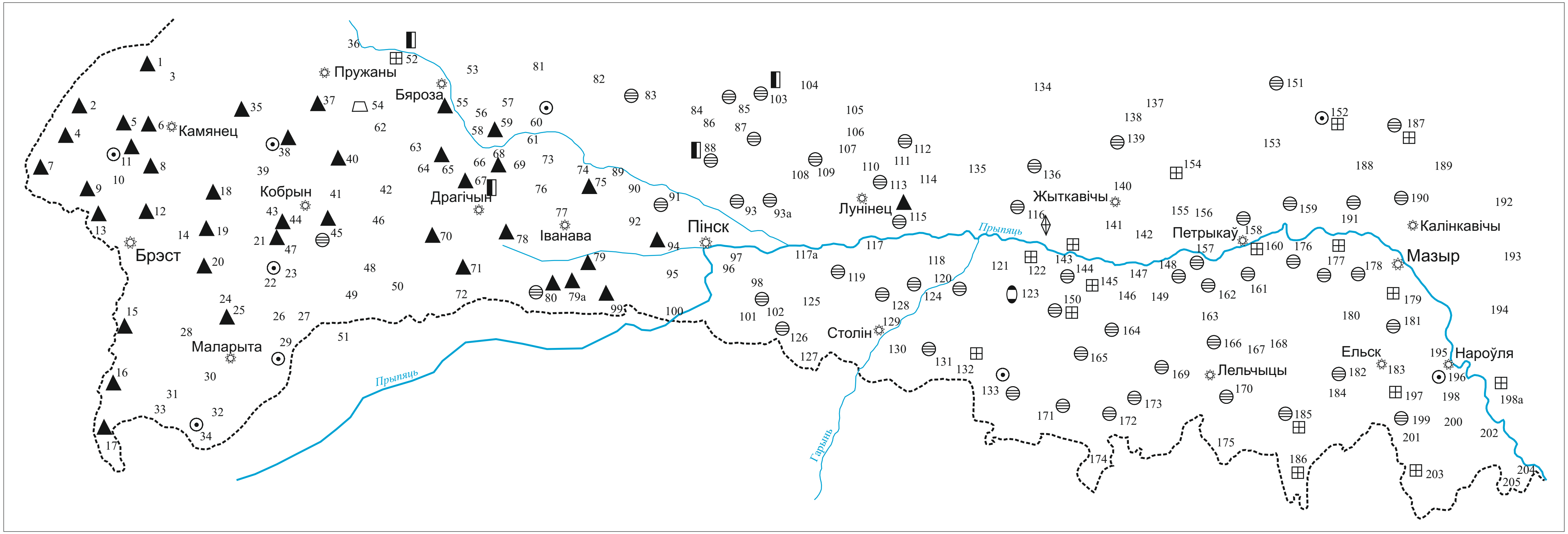
- ○ клё`цкі
- ▲ палюхі`
- палё`шкі
- ⊞ галу`шкі`
- ◧ пі`зы
- ⊙ хрулі`
- фарфалі`
- галга`ны

Карта №81 НАЗВЫ ЛОКШЫНЫ

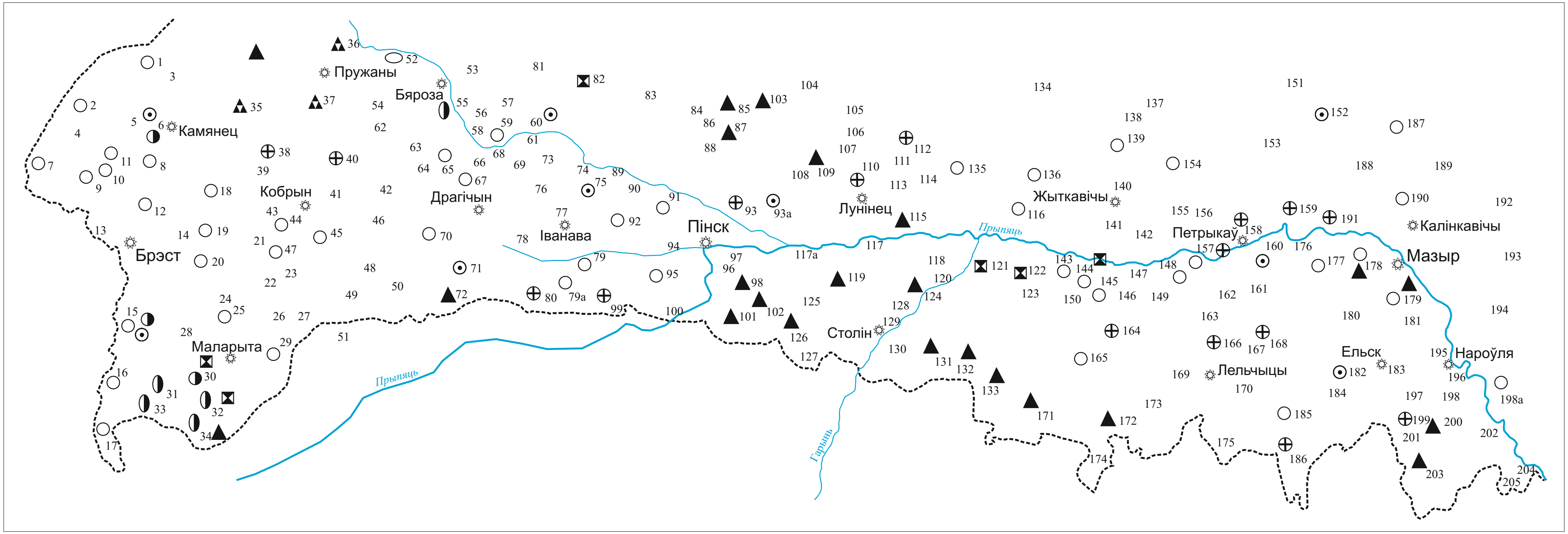
○ ло`кшыны, ло`кшына
● ло`кша
⊕ ло`кшаніна
◭ макаро`на

Карта №82 НАЗВЫ РУЛЁЎ

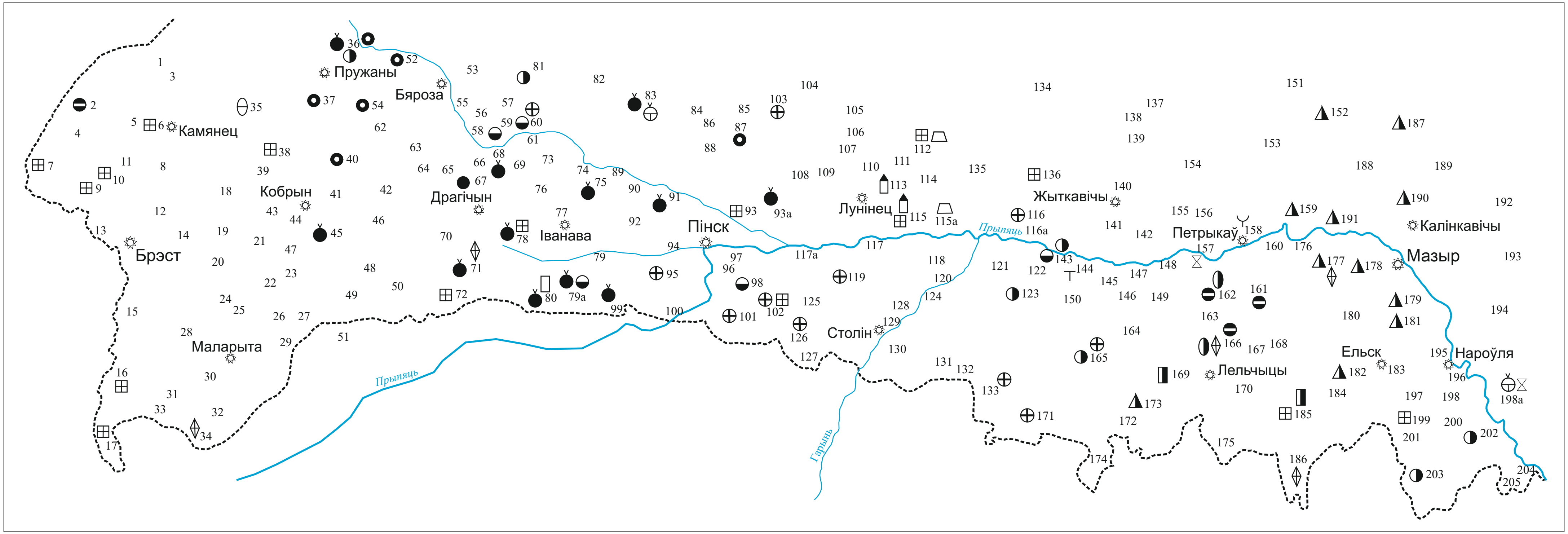
- пата`пцы
- пата`пец
- каплу`н
- рулі`
- цура`
- ката`пцы
- цю`пка
- мурцо`ўка
- – адсутнасць назвы

Карта №83 НАЗВЫ БУЛЬБЫ

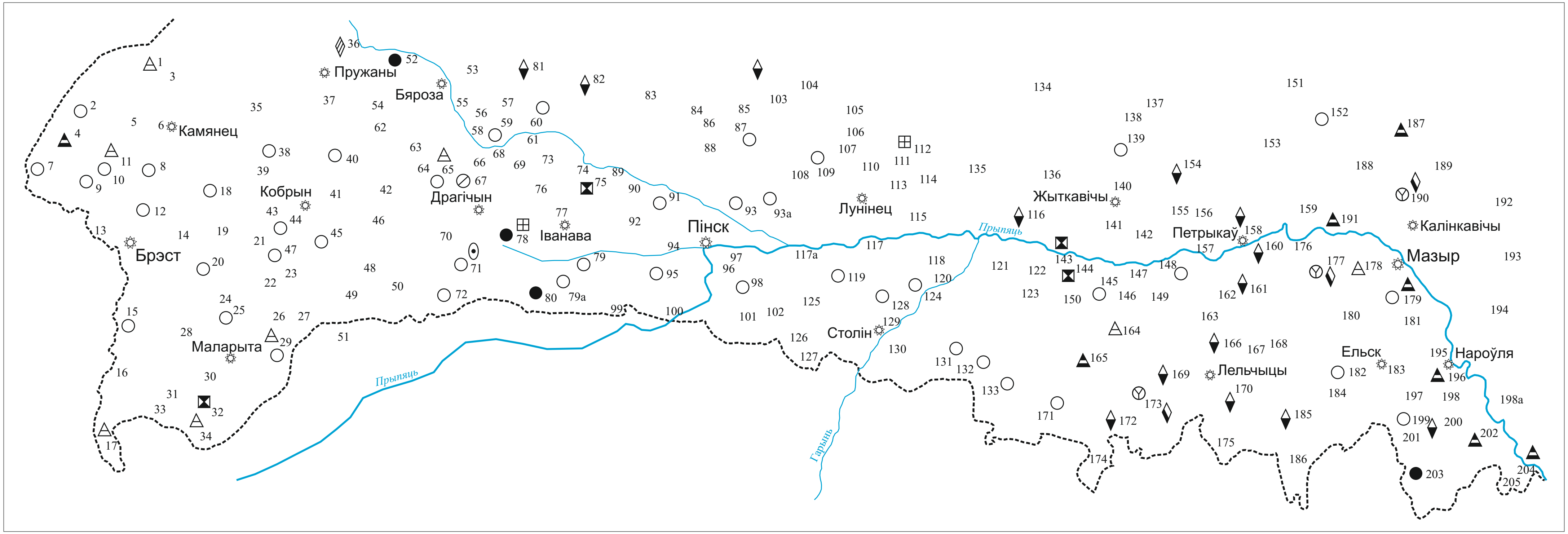
- ○ карто`плі
- ⊙ карто`пля, карто`фля, карто`хля
- ◑ кардо`пля
- ⊕ карто`шка
- ◐ карду`п
- ⬭ карчо`кі, карчо`хі
- ▲ бу`льба
- ▲ бу`льва
- ⊠ барабо`лі, барабо`ля, барбо`ля

Карта №84 НАЗВЫ ВАРАНАЙ ЧЫШЧАНАЙ БУЛЬБЫ

- сало`нцы
- салё`нцы
- сало`нікі
- сало`днікі
- салё`нікі
- салё`нкі
- со`ленка
- салё`ная бу`льба, салё`ная карто`шка, салё`ныя карто`плі
- паро`нкі
- цэ`лая бу`льба, цэ`лая карто`шка, цэ`лыя карто`плі
- суха`я карто`пля, сухі`я карчо`хі
- варо`нкі
- варо`нцы
- галубцы`
- рулі`
- скраблю`нкі
- скаблё`нка
- крышаны`
- булё`ны
- карто`шка зо`бкам

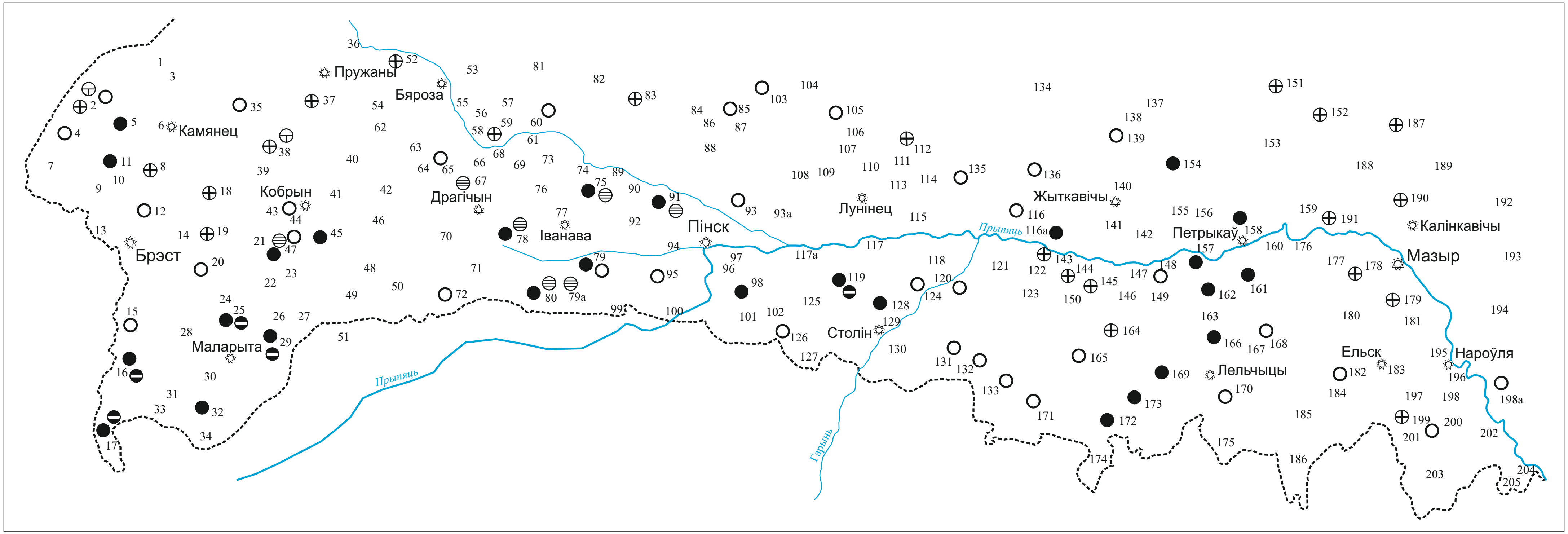
Карта №85 **НАЗВЫ ВАРАНАЙ БУЛЬБЫ Ў ЛУПІНАХ**

- ● лупаны`, лупо`нцы
- ○ карто`плі з лупі`намі
- ⊘ карто`плі з лупя`йкамі
- паро`нкі з лушпа`йкамі
- ▲ мундзіры`
- △ карто`плі (бу`льба) з мундзіра`мі (з мундзіро`м)
- цалкі`, цалякі`
- ⊞ цэ`лыя карто`плі
- паро`нікі, паро`нкі, паро`нка
- паро`нкі з лушпа`йкамі
- сухо`парка
- ⊙ гультаі`

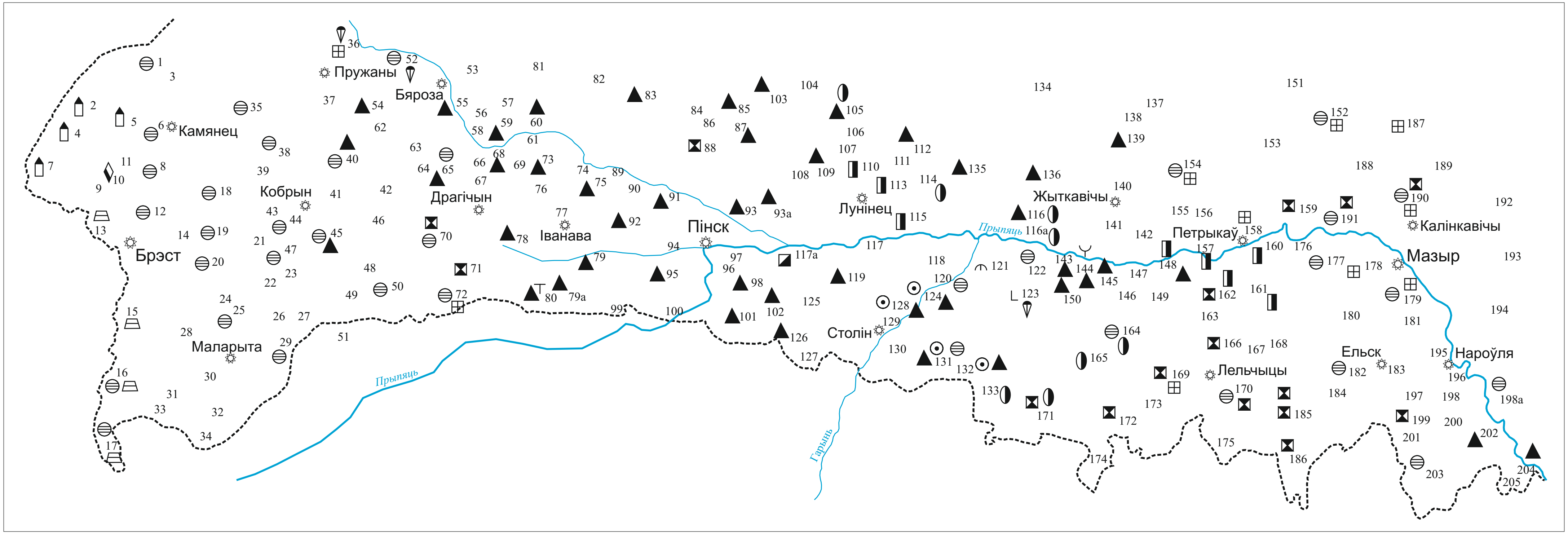
Карта №86

НАЗВЫ ПЕЧАНАЙ БУЛЬБЫ

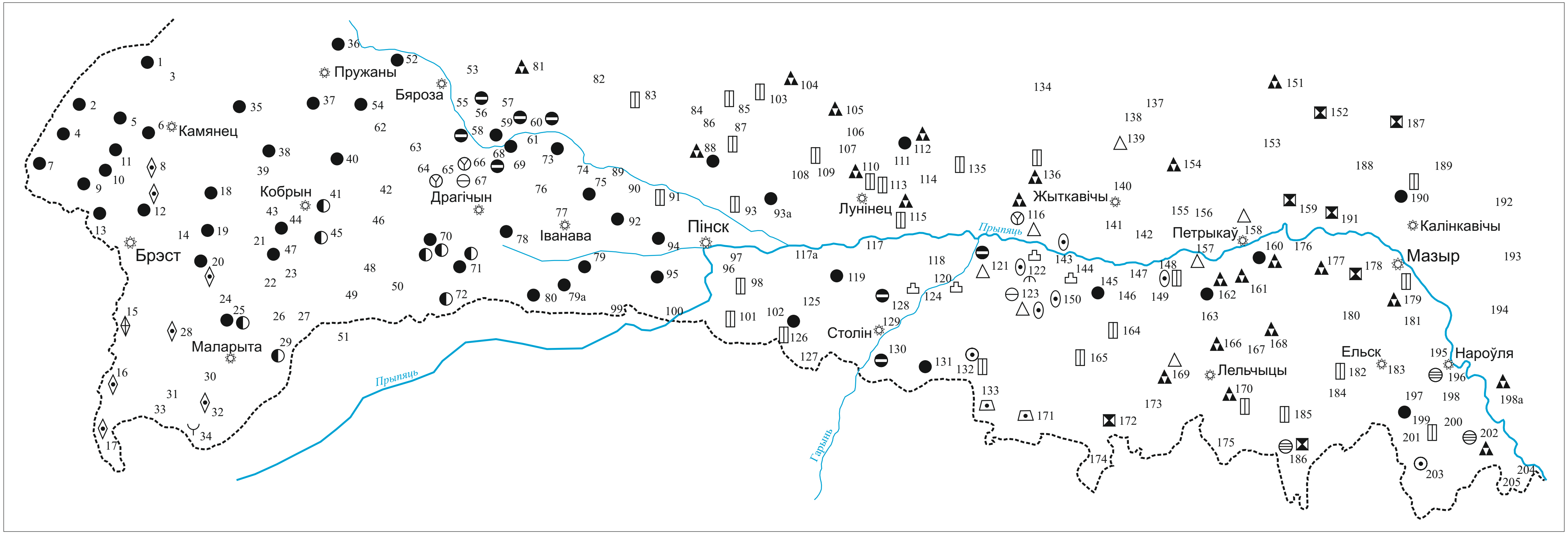
- ⊕ пячо`нікі
- ● пячо`нкі
- ⊖ пячо`нка
- ⊜ пячо`нцы
- ⦶ печані`цы
- ○ пе`чаныя карто`плі

Карта №87 НАЗВЫ СУПУ З БУЛЬБЫ

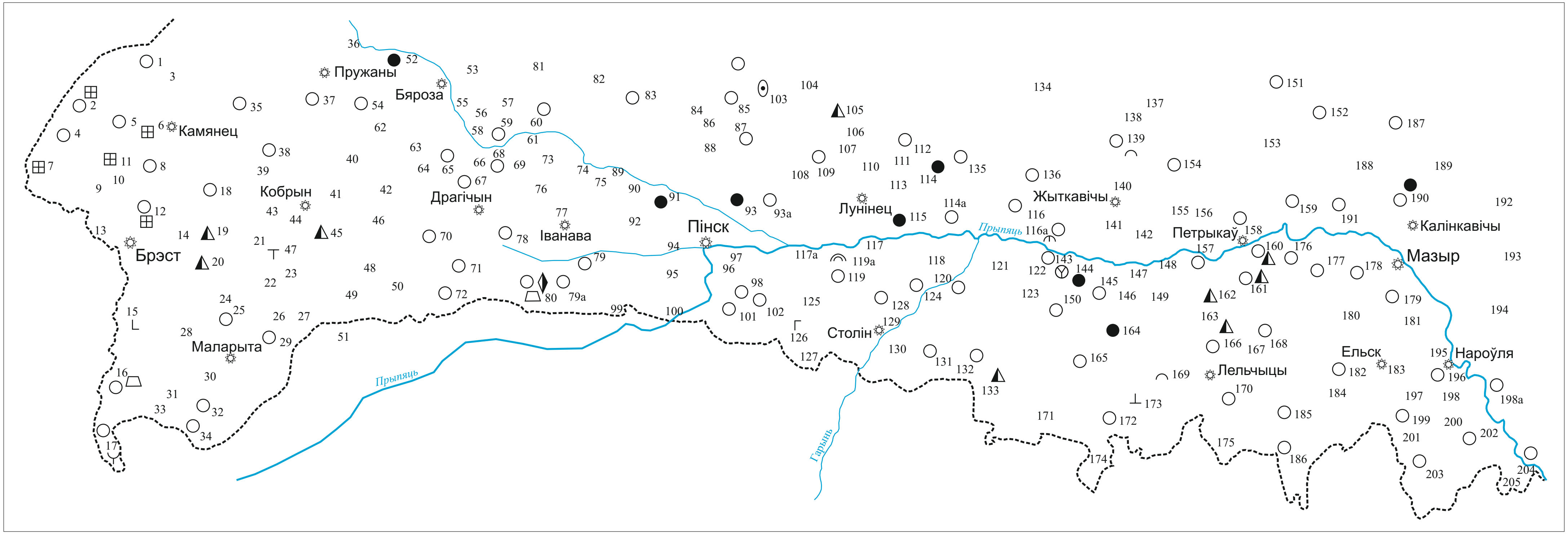
булё`н
булё`ны
крышаны`
ю`шка
ю`ха
карто`плі (бу`льба) з ю`шкай
варо`нкі
рэ`занкі
шчо`лак
кру`пнік
картапля`нка
рэ`зкі
скраблю`нкі
му`зя, му`дзя
гамялцы`
ґу`ґель

Карта №88 НАЗВЫ СТРАВЫ З ТОЎЧАНАЙ БУЛЬБЫ

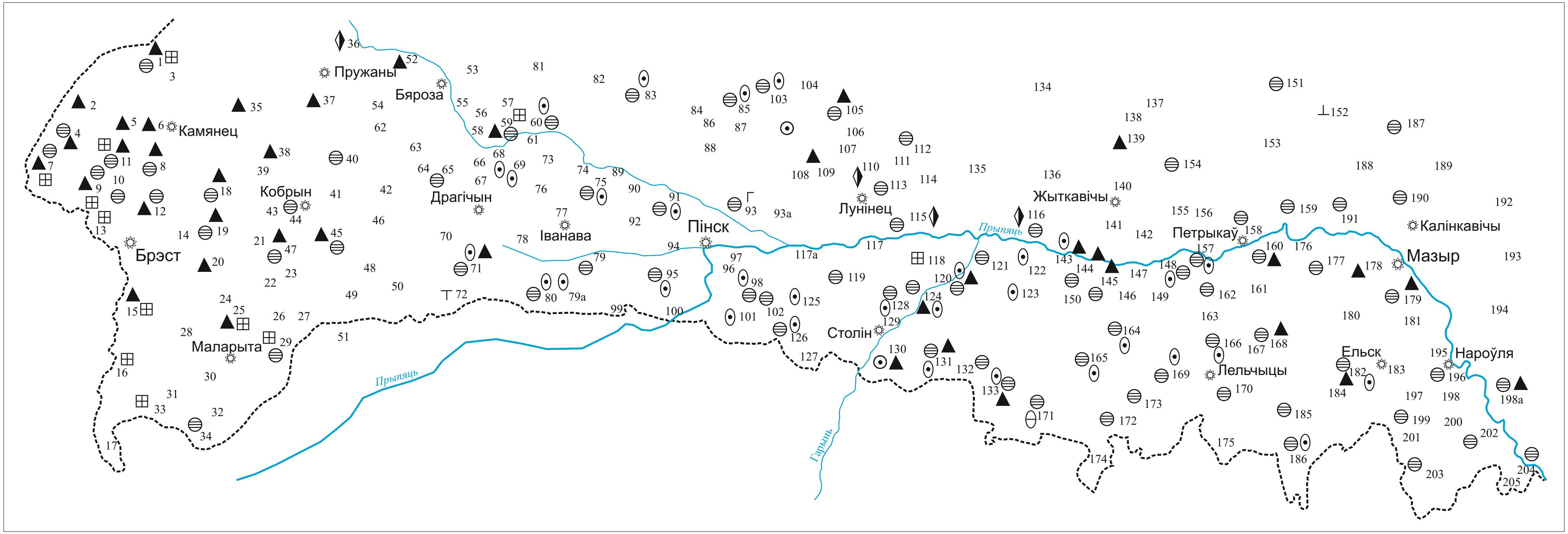
- таўкані`ца
- таўке`ня
- таўку`н
- та[ў]кмачы`
- таўчэ`ня
- таўча`нка
- то`ўча
- камя`к, камы`, камякі`
- коўма`
- тапту`ха
- ка`ша
- мя`тка, памя`тка
- памя`тая карто`шка
- картапля`нка
- бульбя`нка
- ба`бка, ба`ба
- го`лікі
- цю`па

Карта №89 НАЗВЫ СТРАВЫ З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ, ЗАПЕЧАНАЙ У ВЫСОКАЙ ПАСУДЗІНЕ

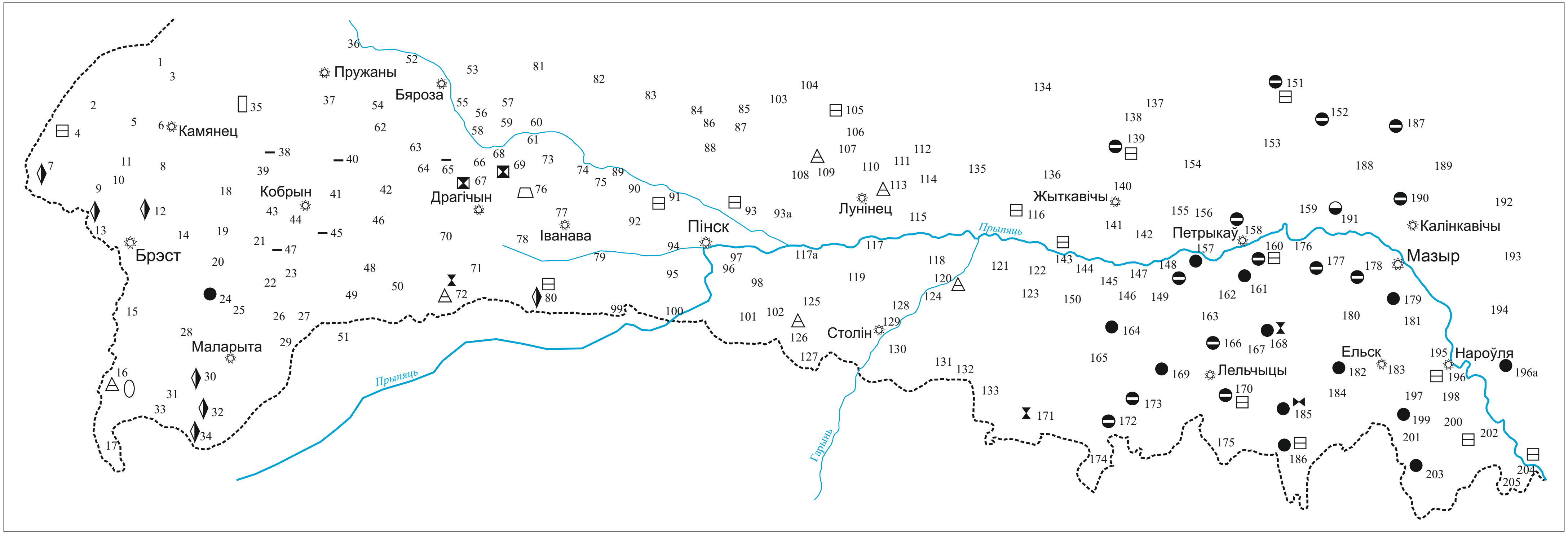
- ○ ба`бка
- ● ба`ба
- ба`бчышча
- дзед
- ка`ша
- ⊞ агу`льнік
- бадзыґо`н
- цярту`н, цярту`ха
- ⊥ гу`галь
- ⊤ го`па
- балэ`йбух
- дра`нка
- тартуны`
- картапля`нік
- малані`ца
- беч
- мярэ`жа

Карта №90 НАЗВЫ БЛІНА НАОГУЛ

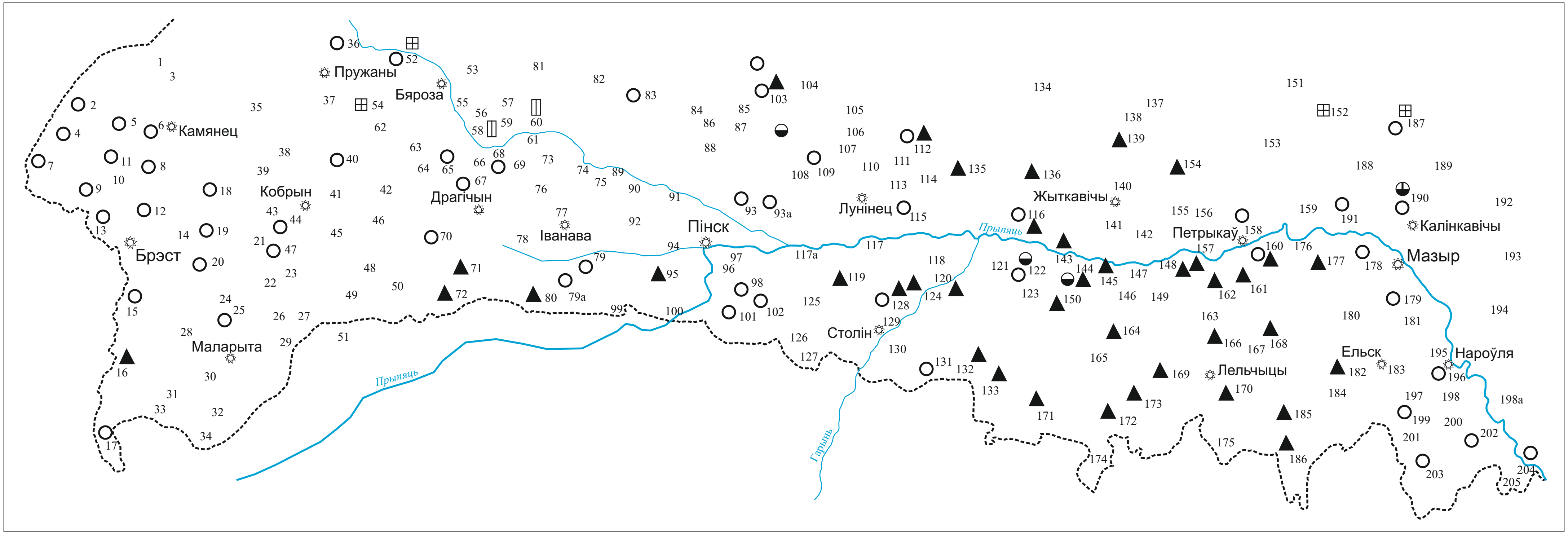
- блін
- бліне`ц
- млін
- мліне`ц
- ала`дка
- пля`цак
- піро`г
- кала`ч
- ко`ржык
- падпа`лак
- круго`л

Карта №91 НАЗВЫ БЛІНА З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ

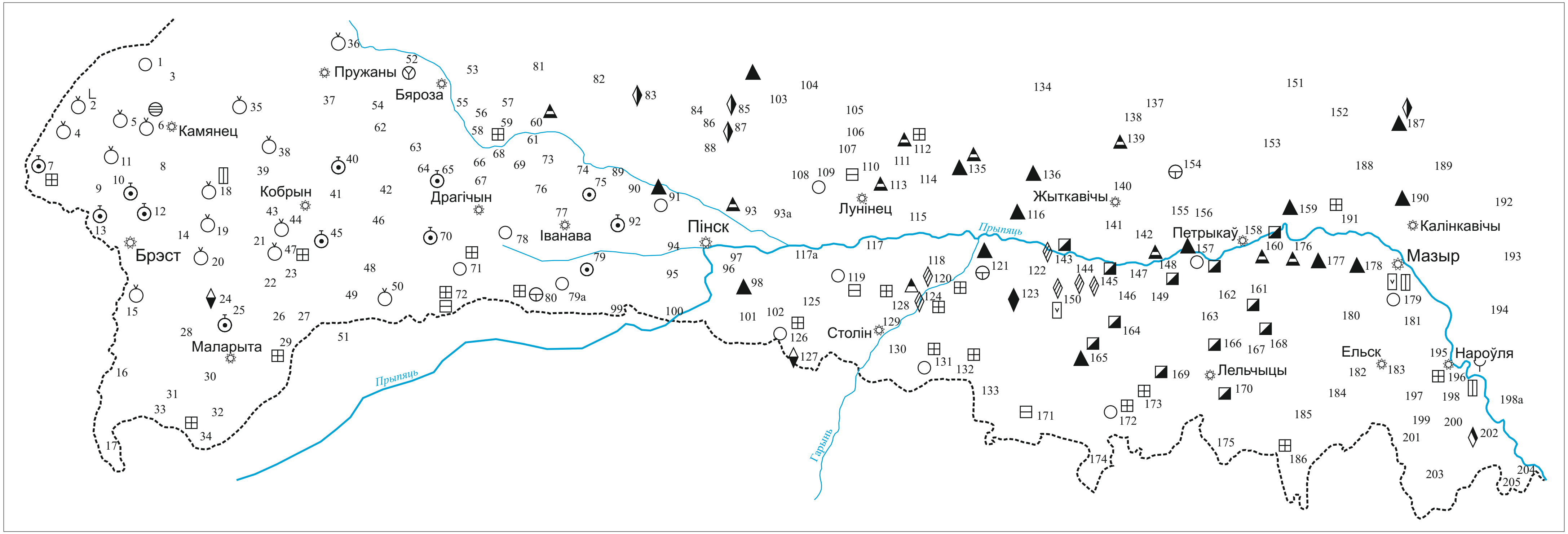
дра`нік
дзяру`н
драч
бульбя`нік, бульбо`ўнік
картапля`нік
картапля`ны блін, картаплё`вы мліне`ц
блін
мліне`ц
пля`цак
тарту`н
басма`н
ба`бка
адсутнасць назвы

Карта №92 НАЗВЫ КІПЯТКУ

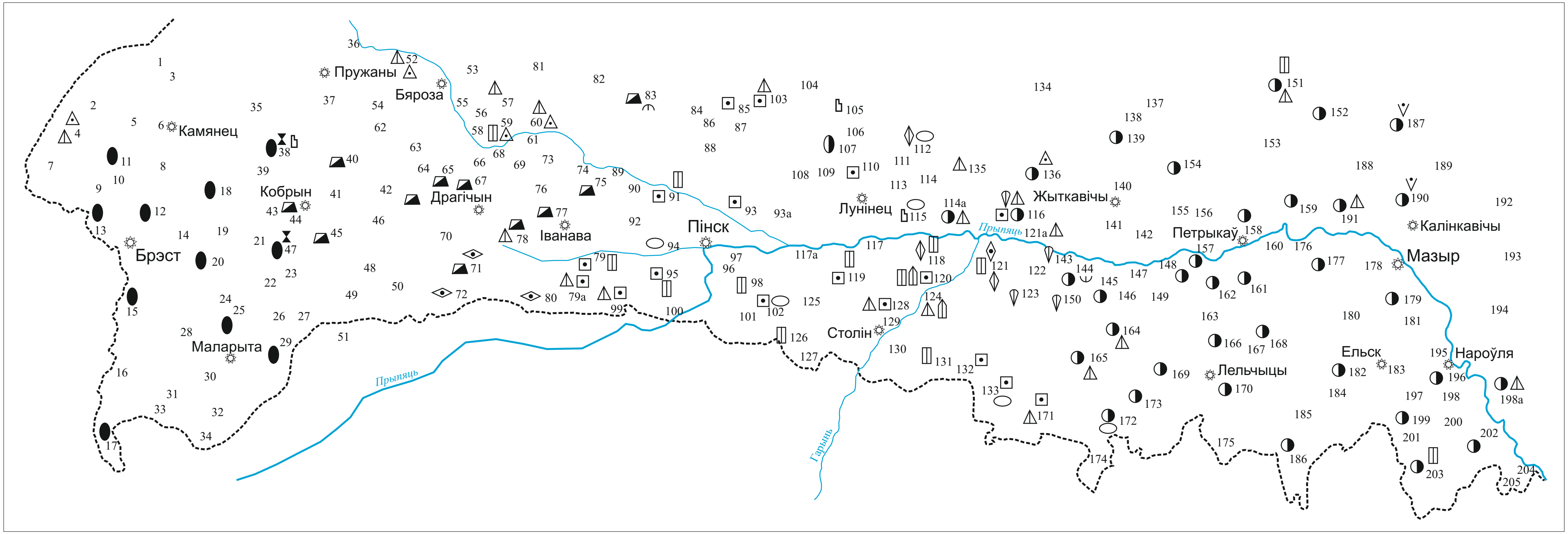
- кіпято`к
- кі`пень
- кі`пяцень
- укро`п
- вар
- гара`чая вада`

Карта №93 НАЗВЫ ХАЛАДЦУ

- квашані`на
- квашалі`на
- ква`шалі`ны
- ква`шална
- ква`шалны
- ква`шанне
- квашо`на
- ю`ха
- юшні`к
- юшані`на
- халадзе`ц
- за`халад
- халадні`к
- дрыгва`
- дры`жка
- дрыгу`ха
- дры`га
- драглі`
- сту`дзень, сту`дзец
- засту`дзіна, засту`дзіны
- града`
- худкі`

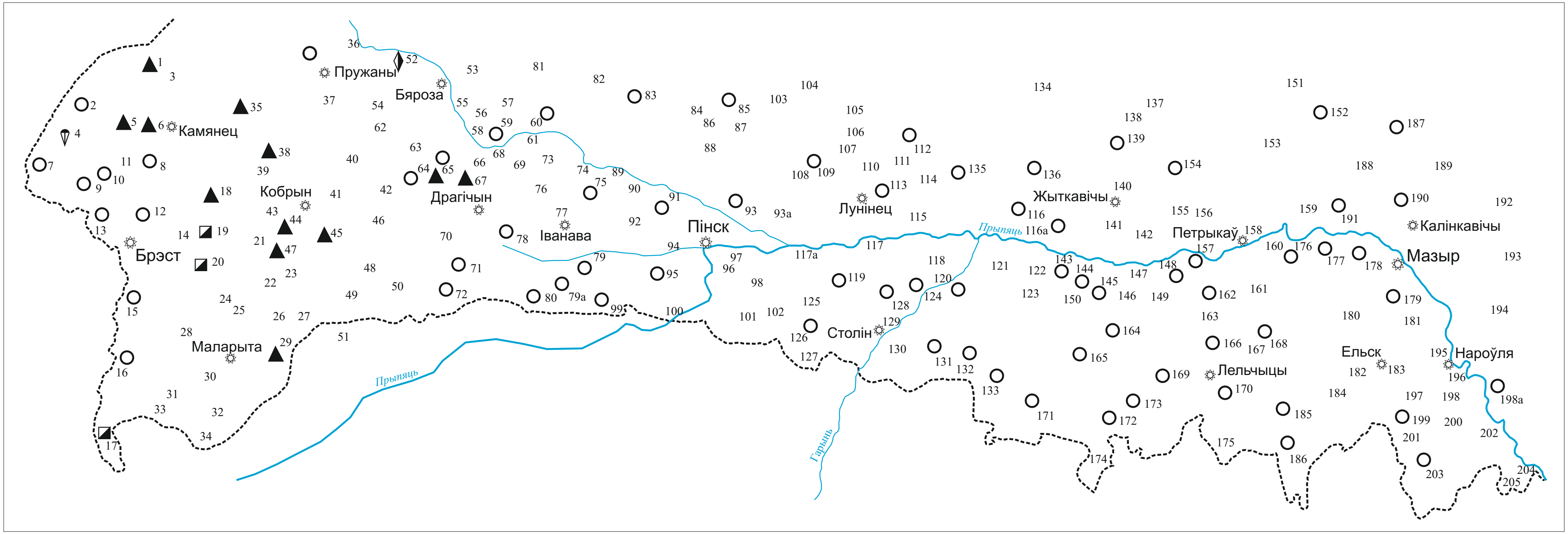
Карта №94 НАЗВЫ СТРАЎНІКА, НАЧЫНЕНАГА МЯСАМ

- ко`ўбік
- бо`бік
- кіндю`х, кэ`ндзюх
- кіндзю`к
- трыбу`х
- багу`к
- каўду`н
- юць
- кіру`х
- стру`цэнь
- іва`нчык, андрыя`н, ага`пка
- ку`тань
- быню`к
- баню`х
- кару`к
- кічу`к
- цельбу`х
- рундзю`к
- міндру`к

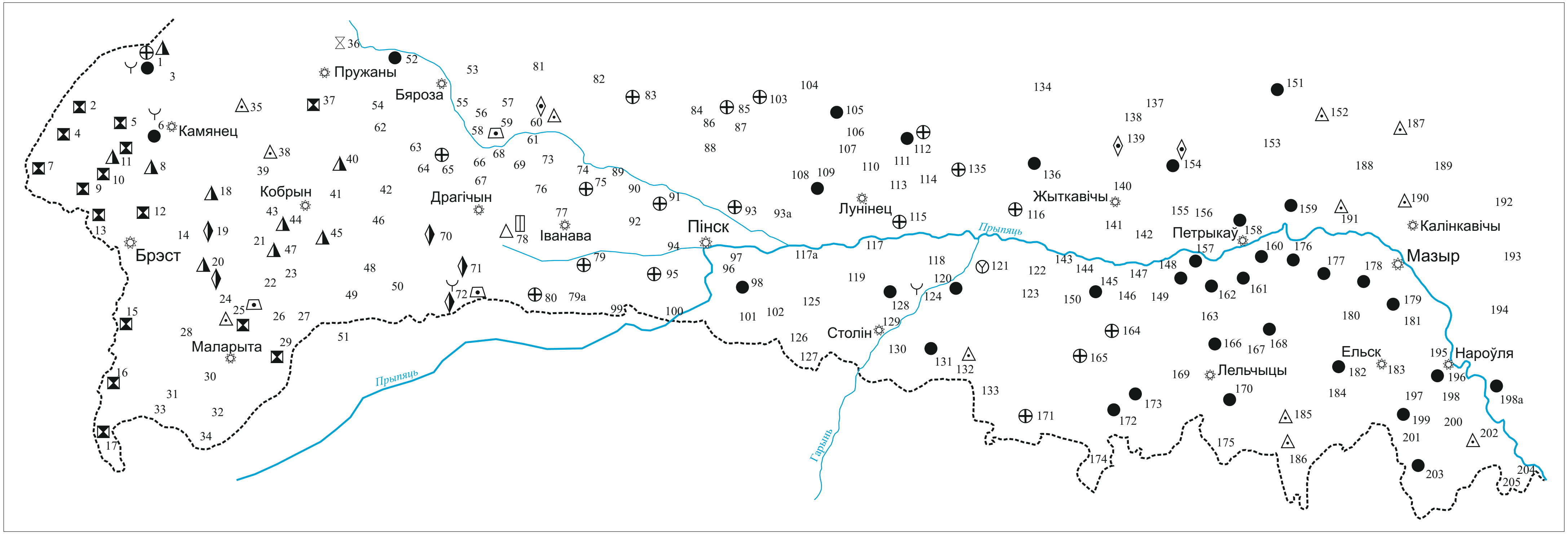
Карта №95

НАЗВЫ КРОПЛЯЎ ТЛУСТАСЦІ Ў ВАДКАЙ СТРАВЕ

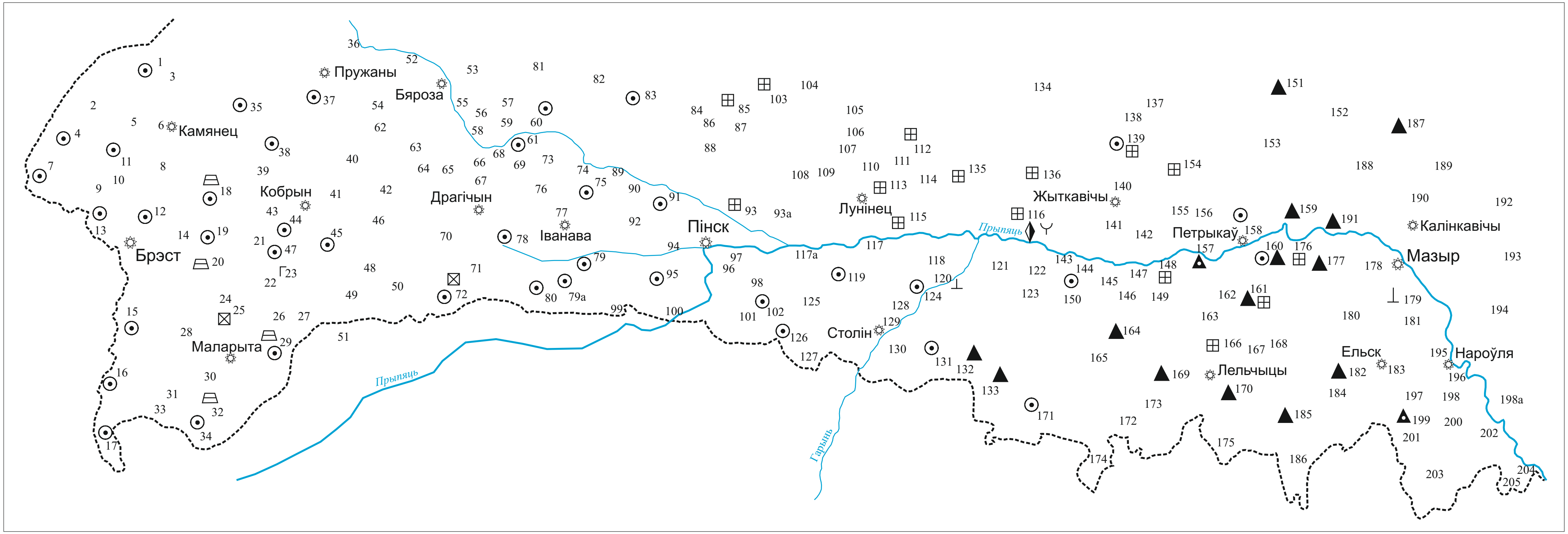
- ска`лкі`
- ця`ты
- зо`ры
- све`чкі
- тлушч

Карта №96 НАЗВЫ КРЫВЯНКІ

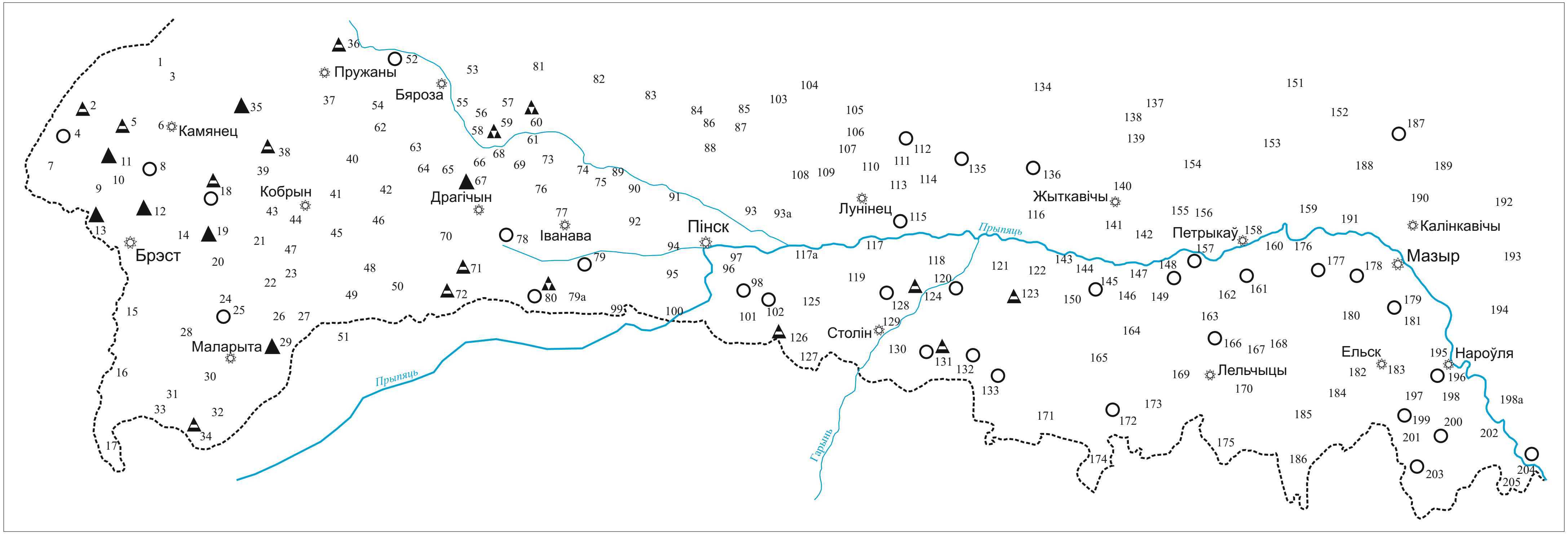
- крывя`нка
- крыва`ўка
- крывяна`я каўбаса`
- крупя`нка
- крупяні`ца
- крупе`ня
- кішкі`
- кішэ`чнік
- муча`нка
- мучані`ца
- наліва`нка, наліва`нкі
- каша`нка
- шклё`ндра

Карта №97 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ДРАЦЬ БУЛЬБУ НА ТАРКУ”

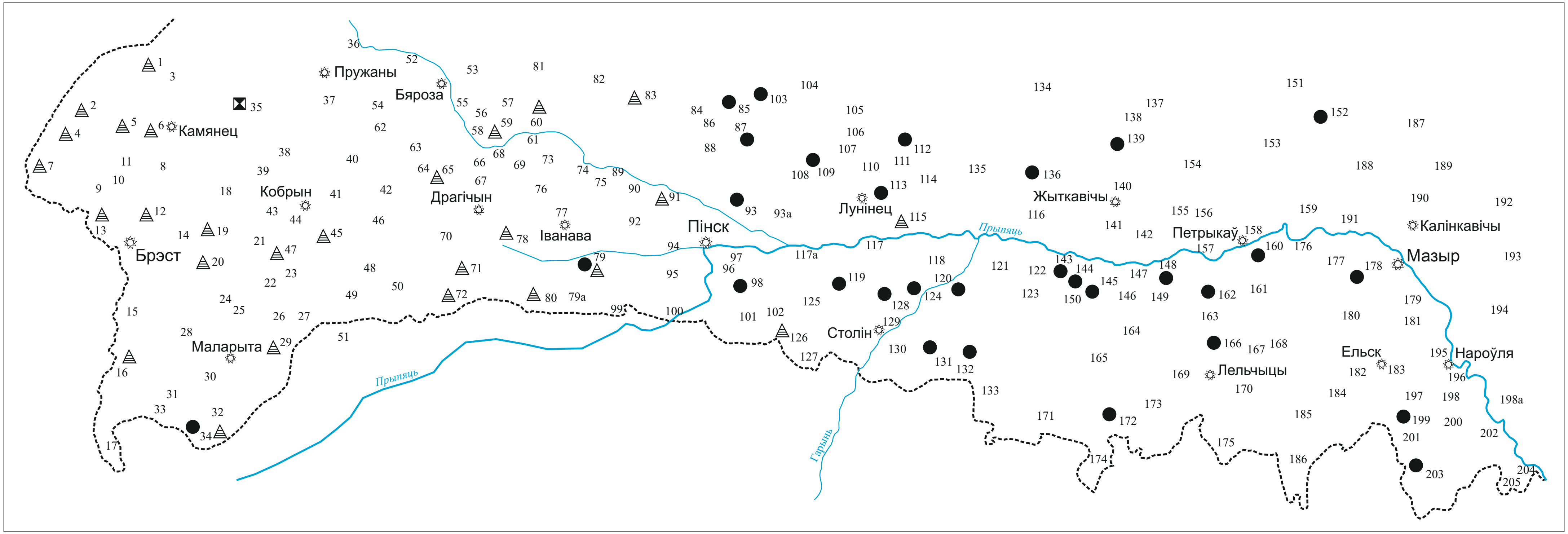
- це`рці
- драць
- дзе`рці
- таркава`ць
- тарпава`ць
- чустры`ць
- струга`ць
- чахры`ць
- дзё`ргаць
- мало`ць
- рэ`заць

Карта №98 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “РЭЗАЦЬ ХЛЕБ”

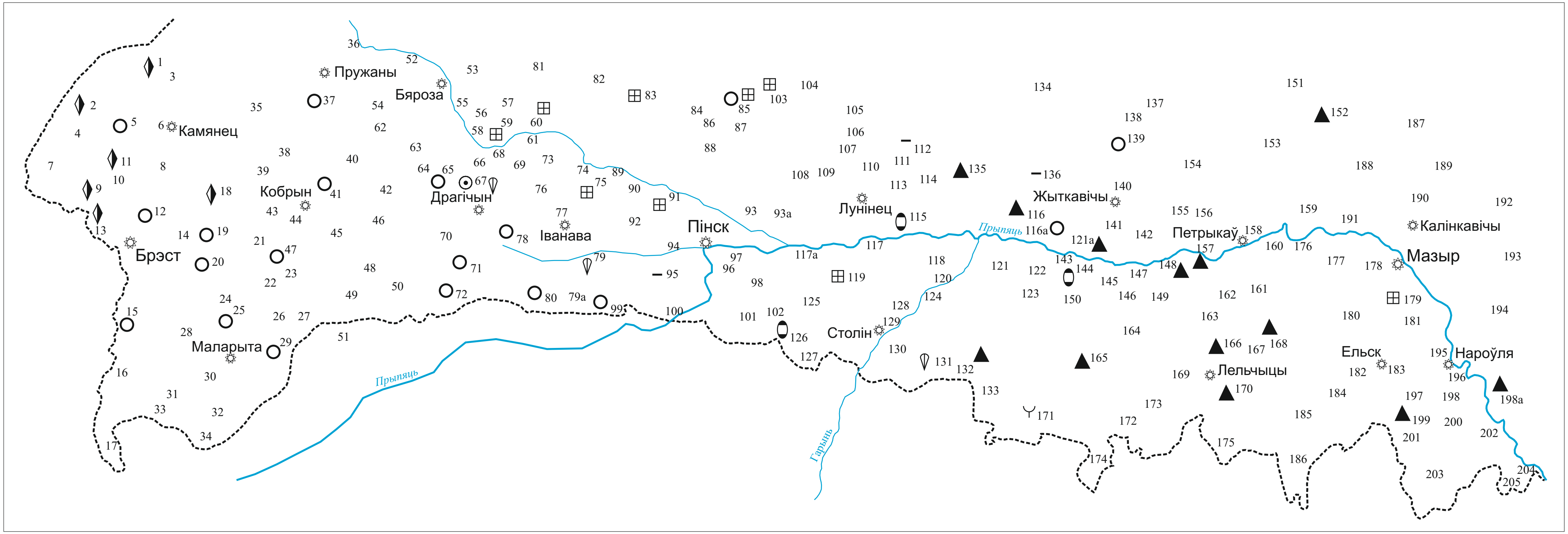
- ○ рэ`зць
- кро`іць
- кра`іць
- кра`яць

Карта №99 НАЗВЫ ЁЛКАГА САЛА

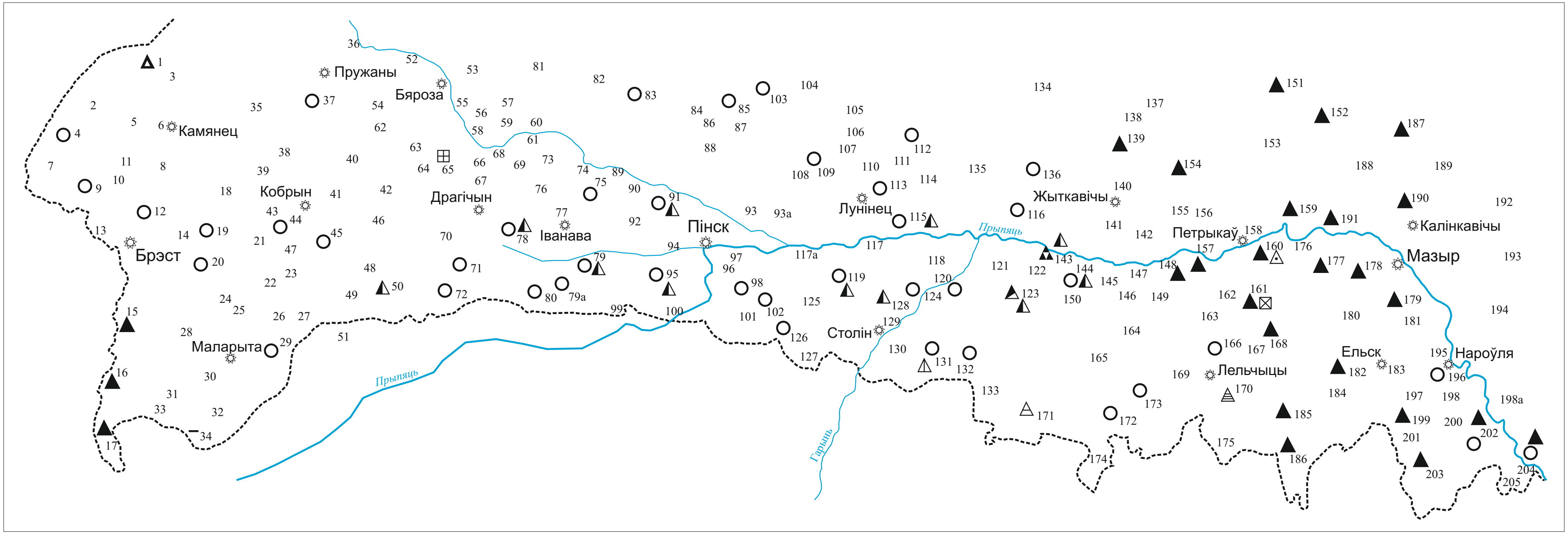
- ● ё`лкае
- △ го`ркае
- ⧗ зжо`ўклае

Карта №100 НАЗВЫ ВЫРАСТАЎ ПА КРАЯХ БУЛКІ ХЛЕБА

- ○ асу`шак
- ⊙ асу`шчык
- ▲ шы`шка
- ⊞ суха`р
- выбага`нец
- за`йчык
- гу`лы
- ⋎ ску`ла
- – адсутнасць назвы

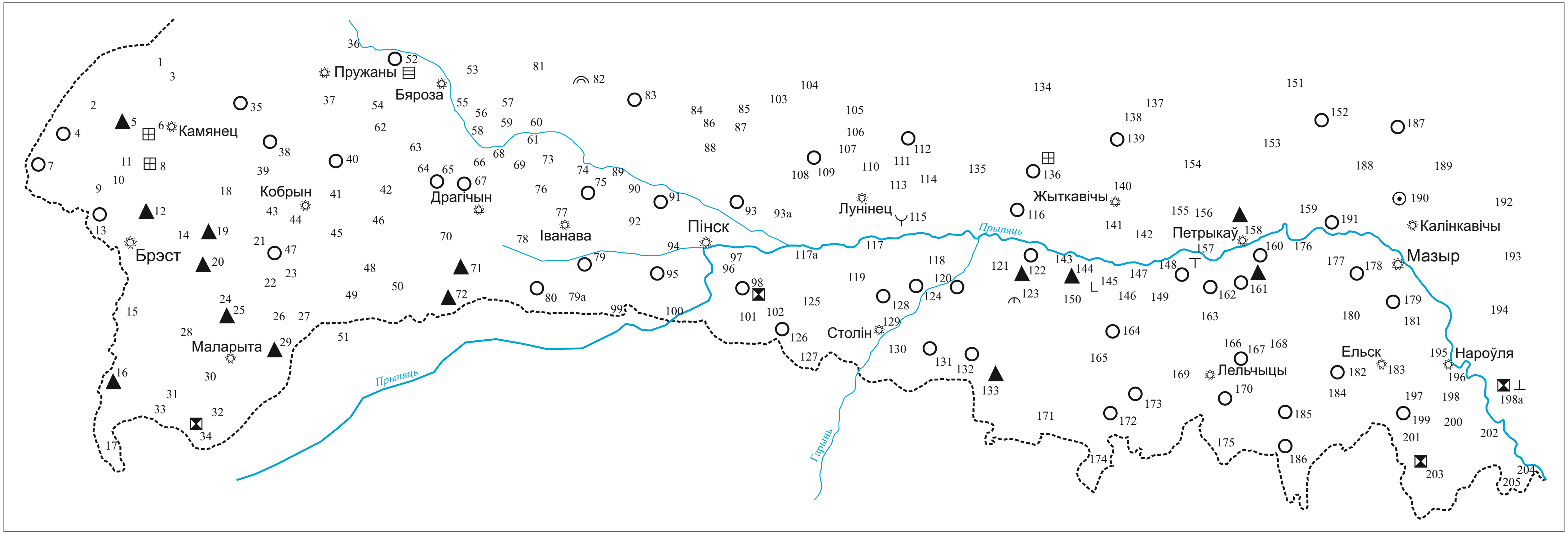
Карта №101 НАЗВЫ НЕДАПЕЧАНАГА ХЛЕБА

- сыры`, сырава`ты
- глё`ўкі
- гле`йкі
- глёк
- глязо`вы, глезава`ты
- гляза`нка
- гляца`н
- глепашава`ты
- кляпа`ч
- кляве`ц
- ліпе`нік
- ляпе`ш
- – адсутнасць назвы

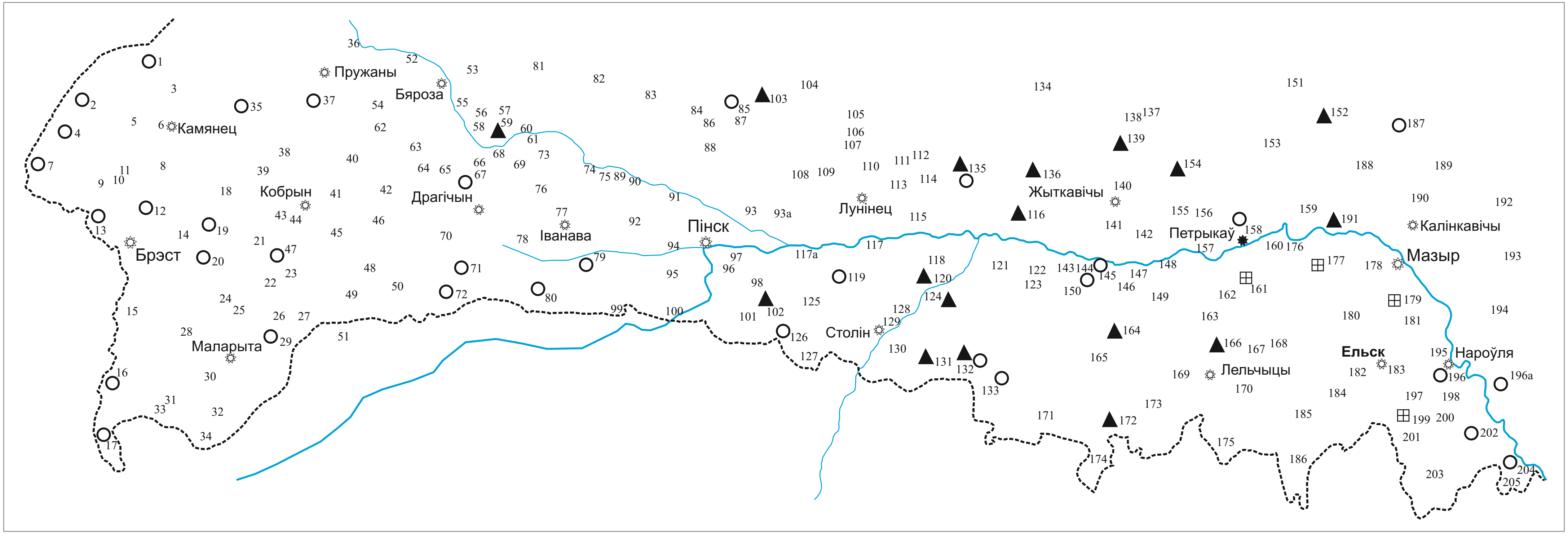
Карта №102

НАЗВЫ КРЫШАНА БУЛЬБЫ

- ○ крыша`н
- ⊙ крышэ`нь
- ▲ рэ`занік, рэ`занка, рэ`знік
- ⊠ скрыга`лік
- ⊞ скрыдзё`лак
- ⊟ скрылё`к
- Y вару`нка
- ⊤ пла`сцік
- ⊥ шты`блік
- ∟ тушо`нік
- ⌒ каля`нка
- ⌒ гамялцы`

Карта №103 НАЗВЫ КОРЖЫКАЎ

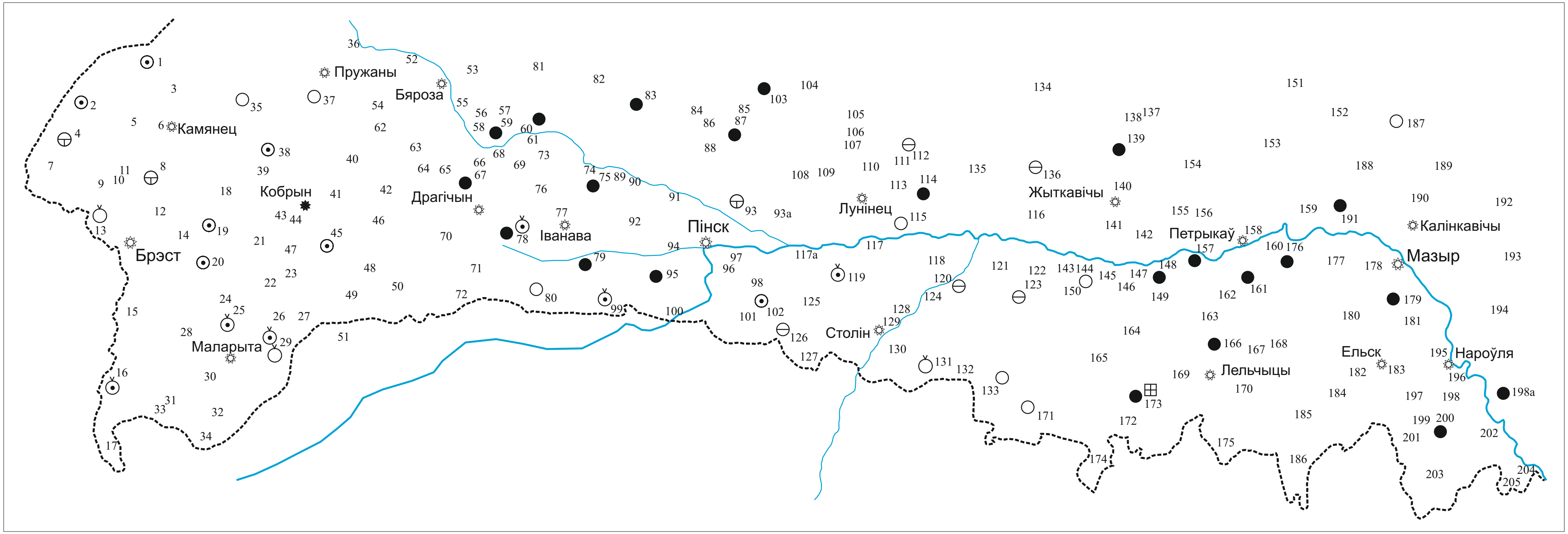

○ каржы`, ко`ржыкі

▲ сухары`, суха`рыкі

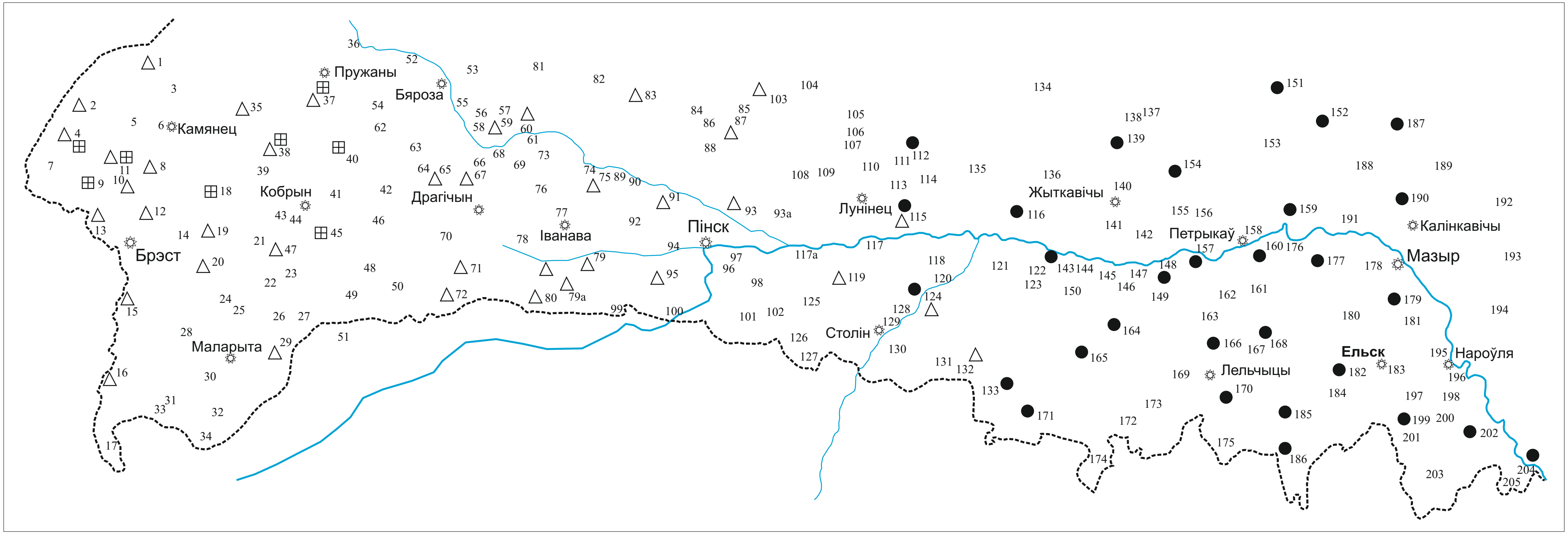
⊞ пе`рнікі

Карта №104 НАЗВЫ СКАРЫНКІ НА ХЛЕБЕ

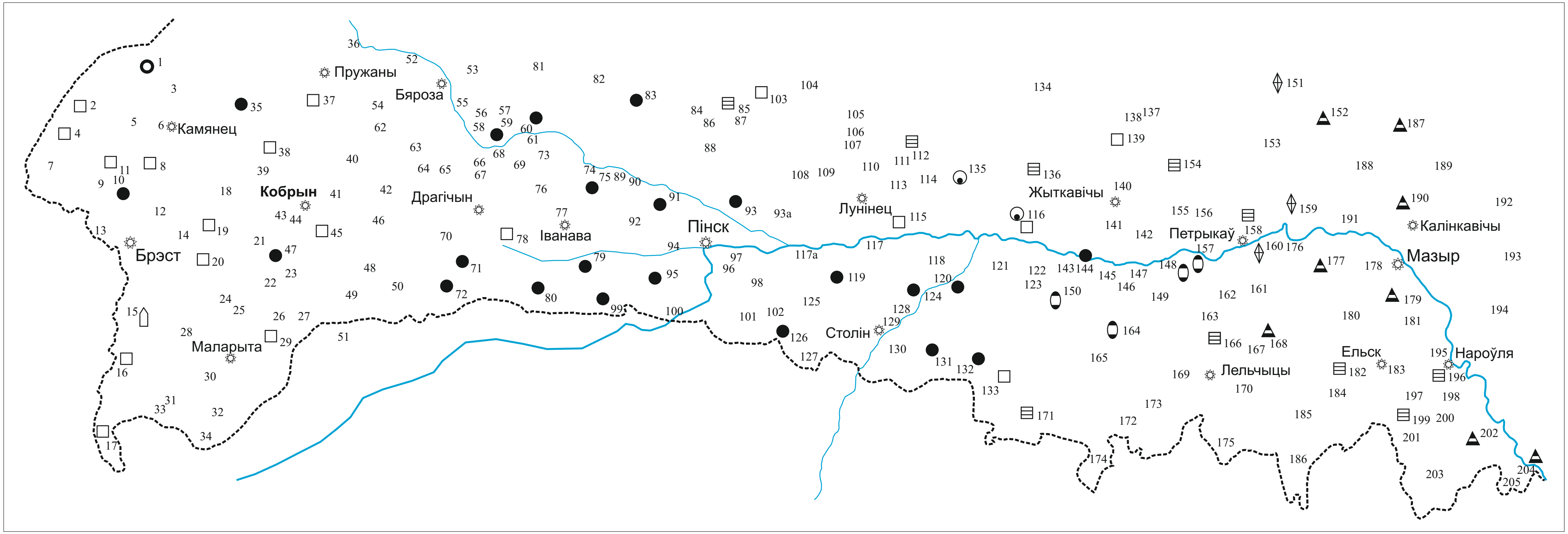
- скары`нка
- ску`рка
- ско`рка
- скô`рка
- скі`рка, скы`рка
- шку`рка
- шкі`рка
- шкабура`цінка

Карта №105 НАЗВЫ КАЧАНА КАПУСТЫ

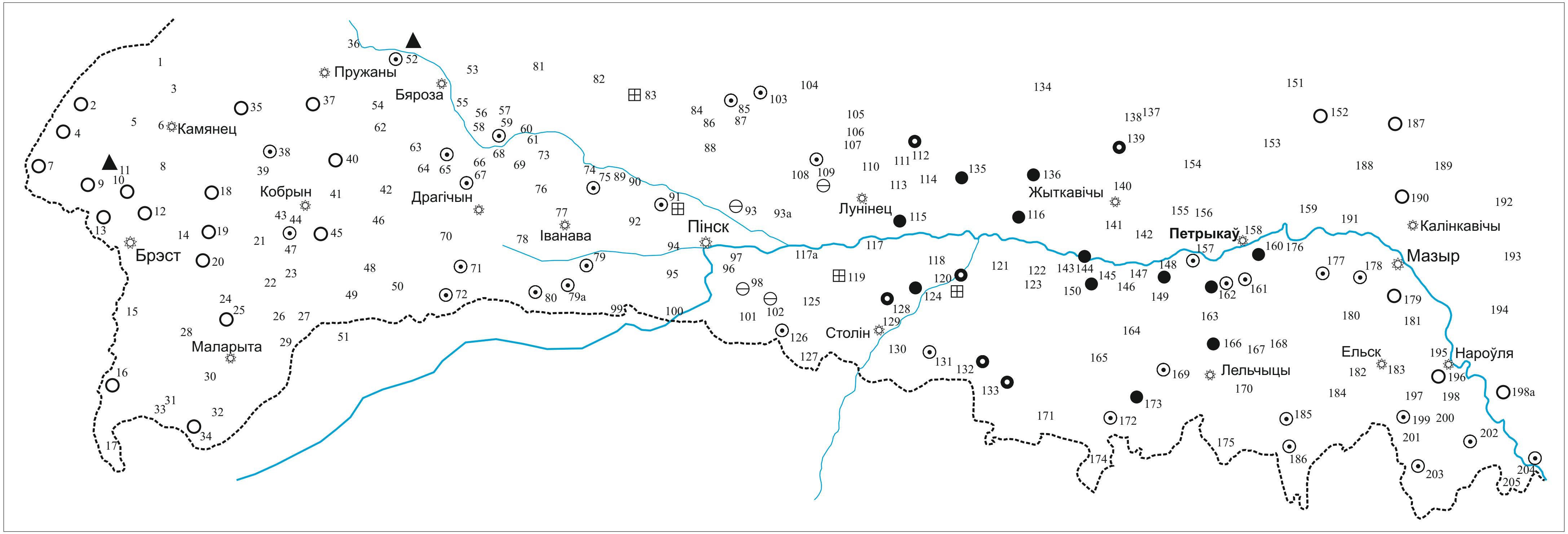
● кача`н
△ гало`ўка
⊞ палю`тка

Карта №106 НАЗВЫ ПАЛАВІНЫ КАПУСНАГА КАЧАНА

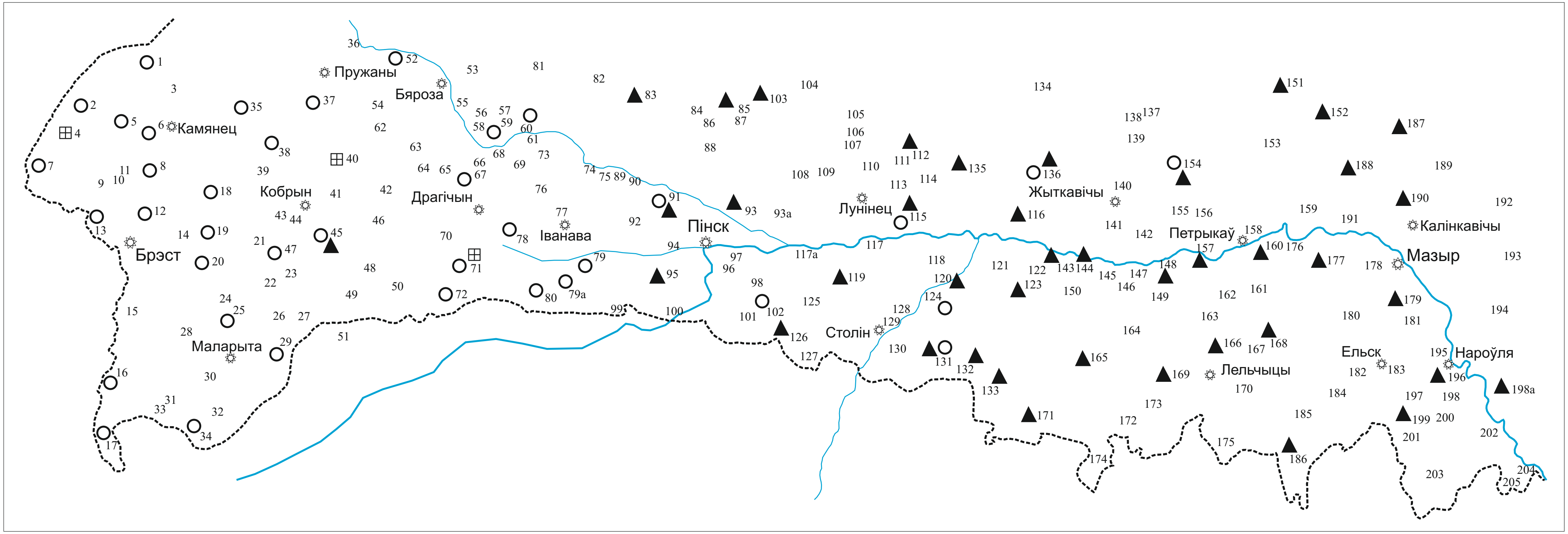
- ● палю`тка
- палю`стка
- палю`тына
- ▲ пало`йка
- □ палаві`на
- палаві`нка
- пла`шка
- плі`тка
- скрыль

Карта №107 НАЗВЫ СКВАРАК

- ○ сква`ркі`
- ⊙ шква`ркі`
- ◉ вы`шкваркі
- ● вы`скаркі
- ⊖ шушва`ркі
- ▲ вы`жаркі
- ⊞ шве`ды

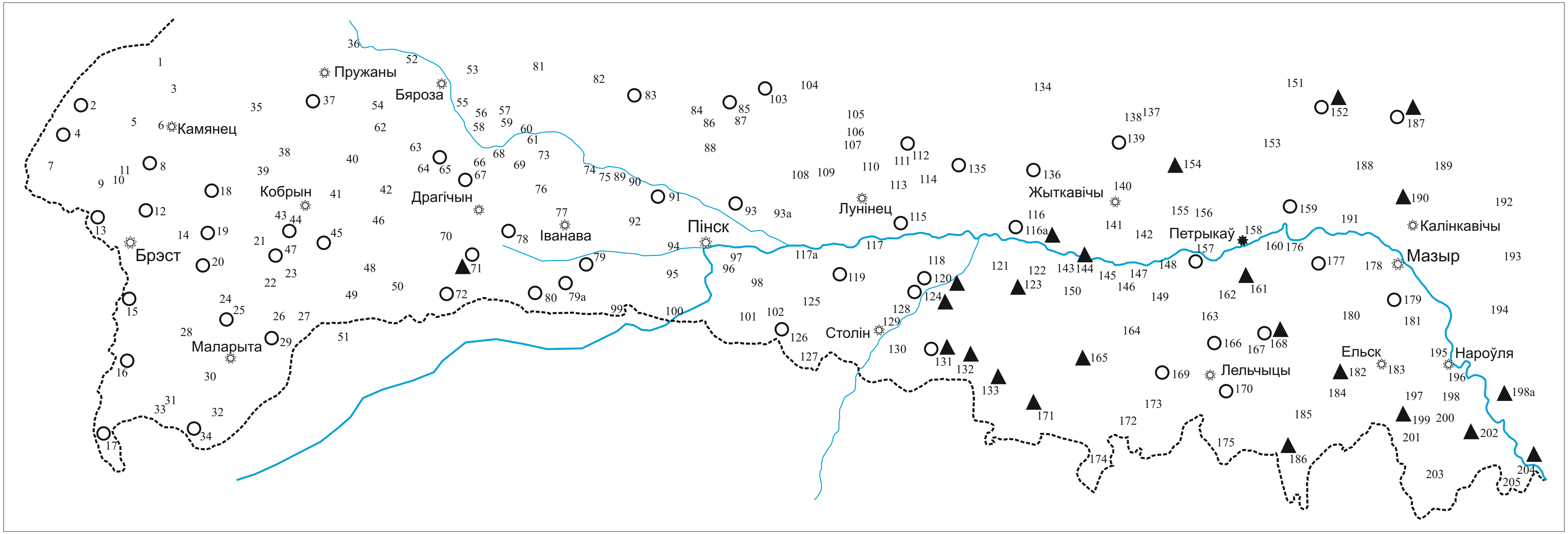
Карта №108 НАЗВЫ ТЛУСТАЙ СТРАВЫ

○ тлу`стая
▲ сы`тая
⊞ жы`рная

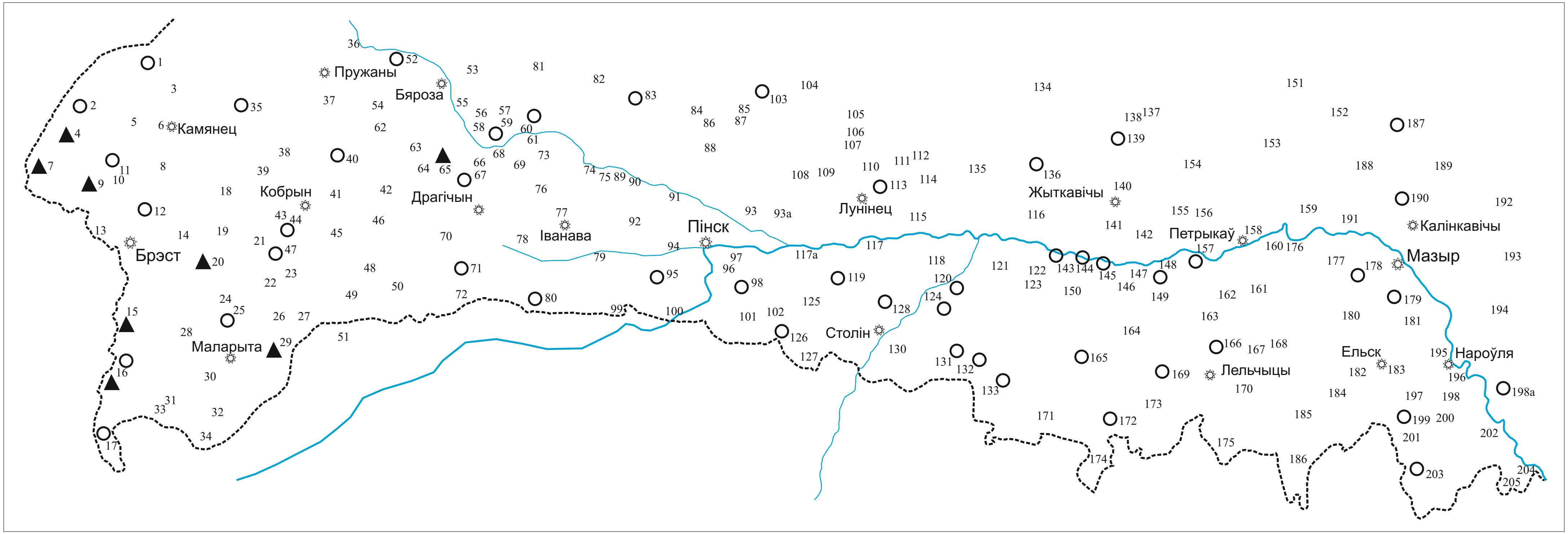
Карта №109

НАЗВЫ НЕДАКІСЛАГА ХЛЕБА

○ прэ`сны
▲ сало`дкі

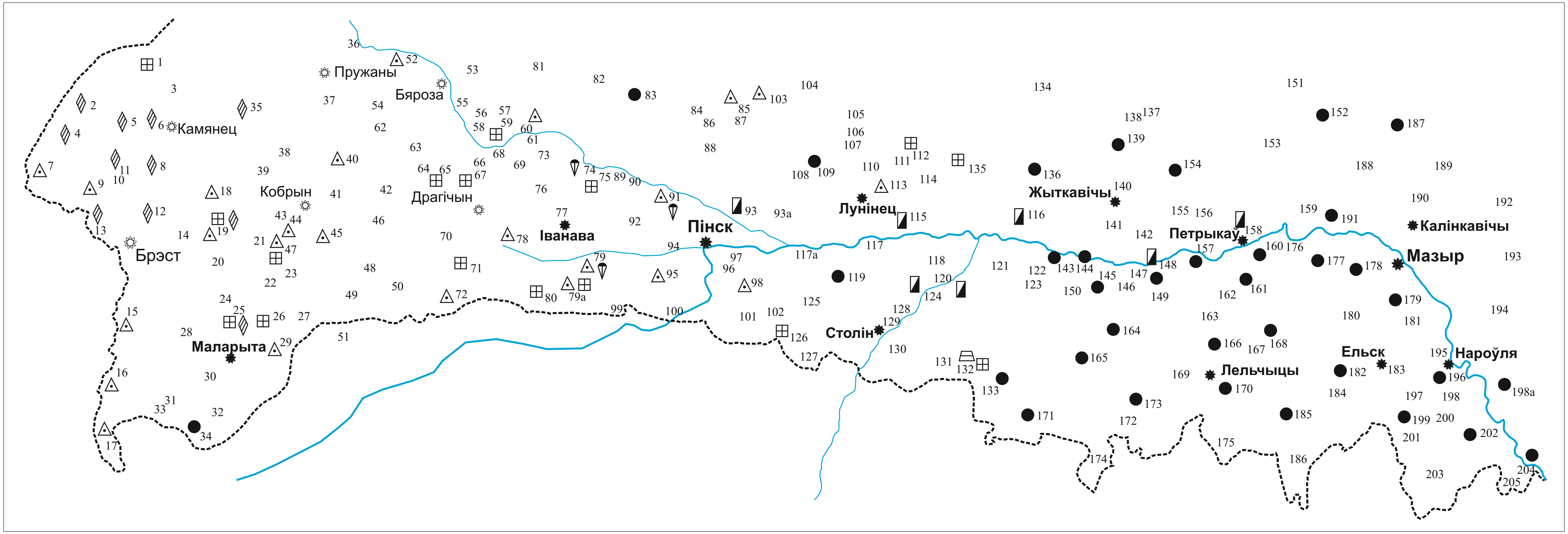
Карта №110 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ ВАРАНУЮ БУЛЬБУ”

○ лупі`ць

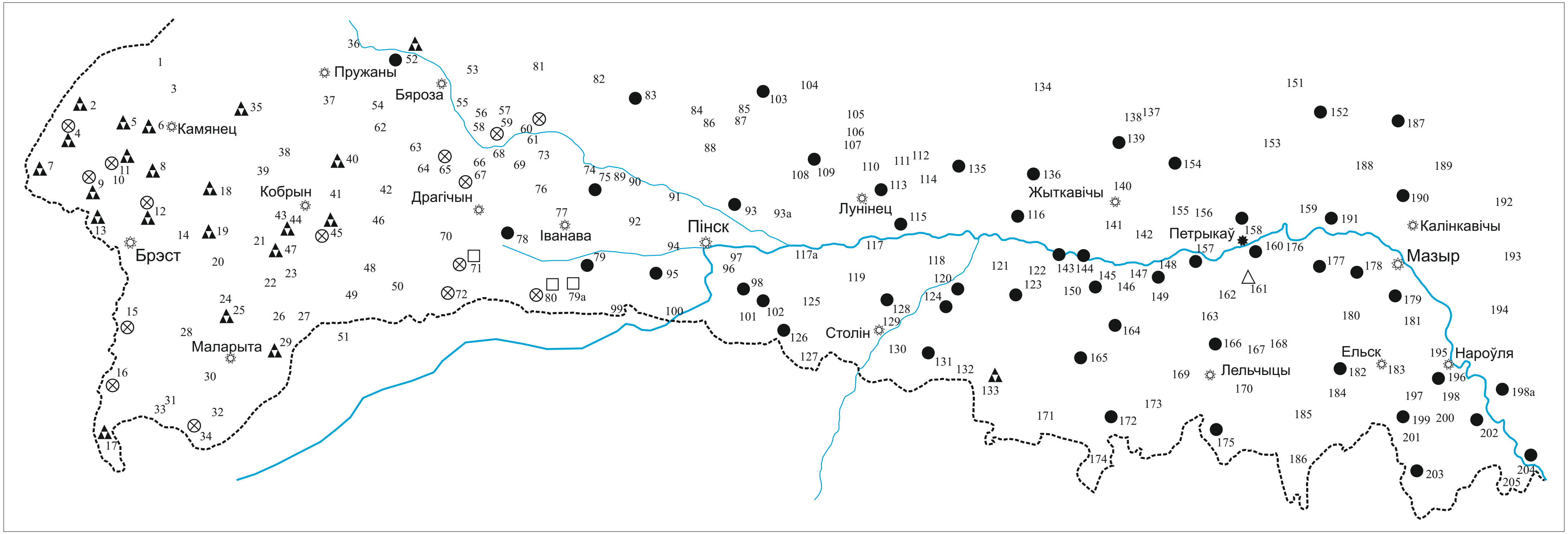
▲ абіра`ць

Карта №111 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ СТАРУЮ БУЛЬБУ”

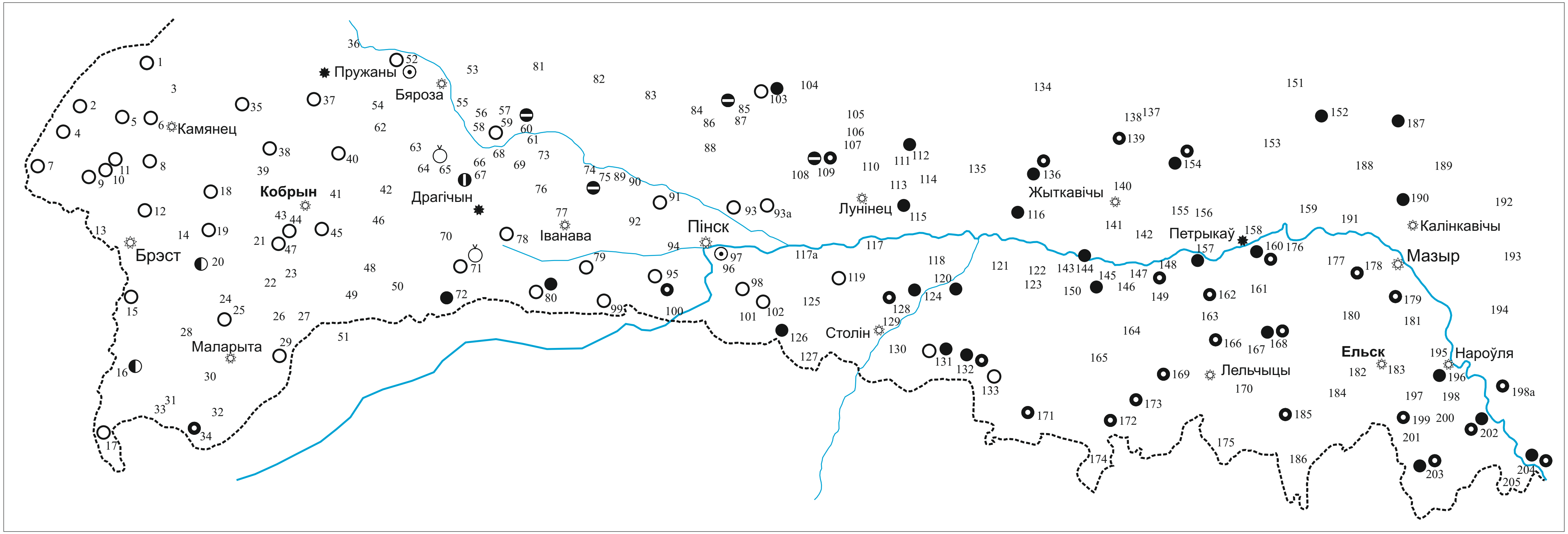
△ абіра`ць
● лупі`ць
⊞ абраза`ць
◊ скаблі`ць
⏢ абрабля`ць
◩ скрэ`бці`
харашы`ць

Карта №112 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ МАЛАДУЮ БУЛЬБУ”

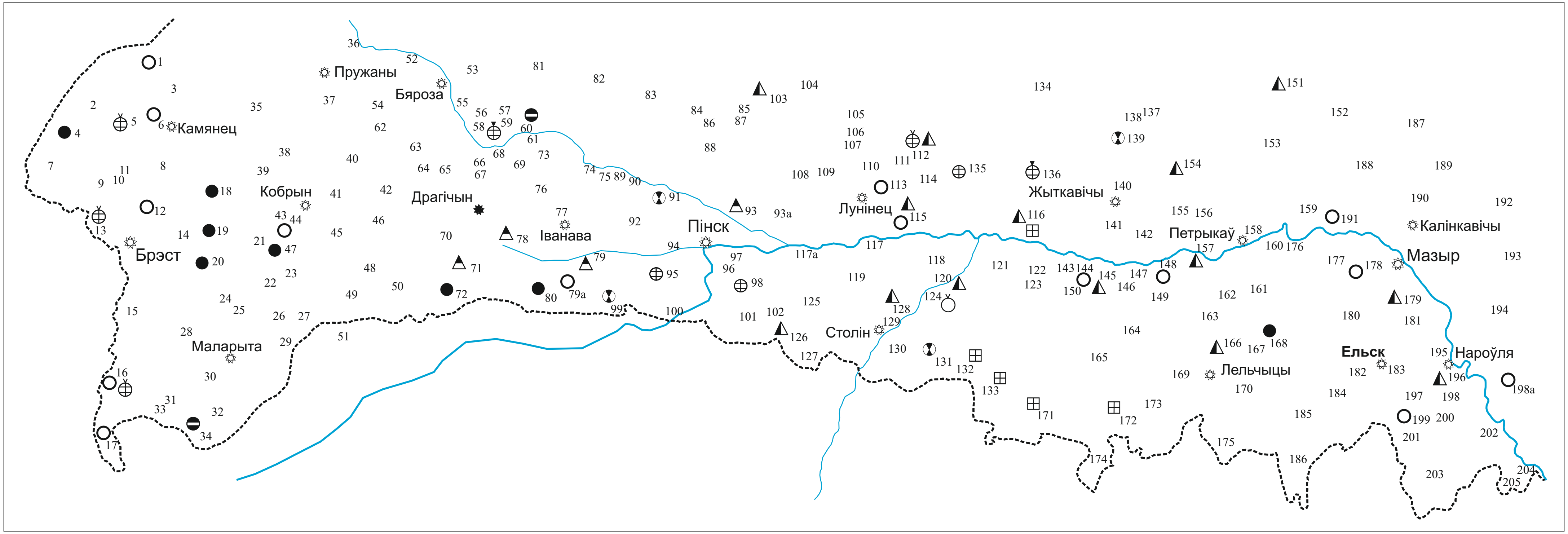
● скрэ`бці`
⊗ скрабта`ць
▲ скаблі`ць
△ лу`жыць
□ чо`хрыць

Карта №113 НАЗВЫ ЛУПІН З БУЛЬБЫ

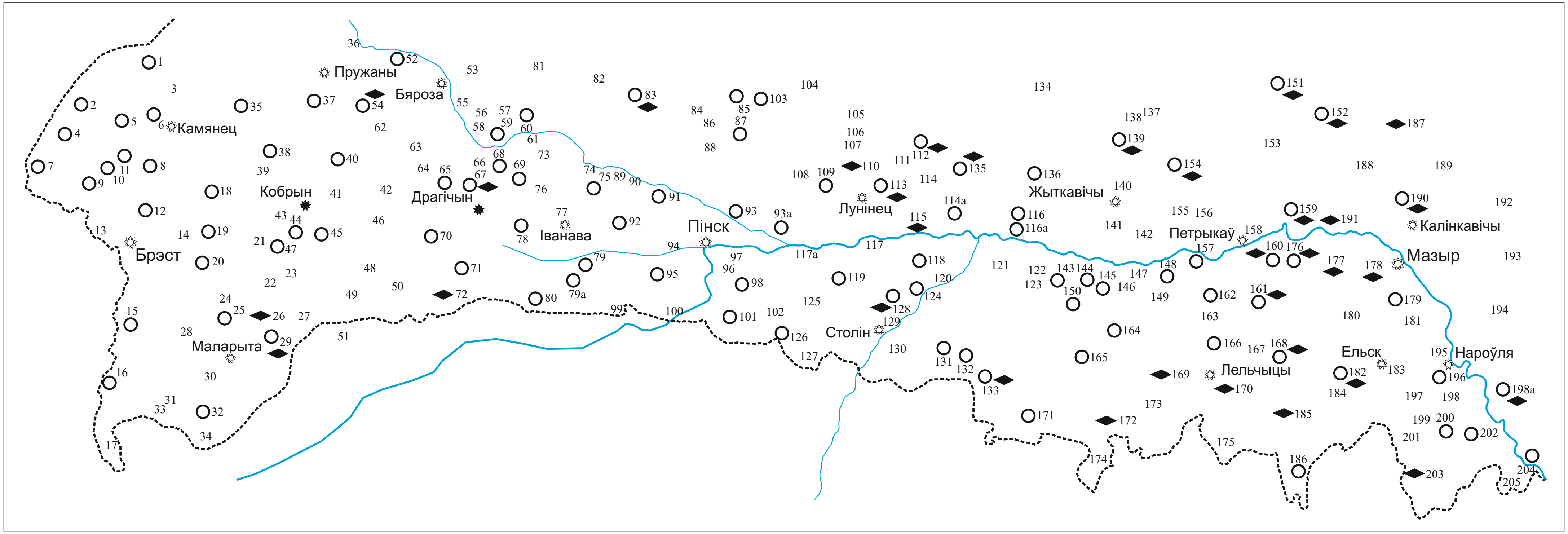
- ○ лупі`ны
- ⊙ лушпі`ны
- лупі`нне
- ● лупа`йкі
- ◑ лупяйкі`
- ⊖ лупаўкі`
- ◉ лушпа`йкі
- ◐ лупакі`

Карта №114 **НАЗВЫ ЛУПІНЫ НА ЯЙКУ**

- шкарлу`па
- шкаралю`па
- шкаралу`па
- шкару`па
- скарлу`па
- шкаралю`шча
- скаралю`шча
- каралю`шча
- лупа`йка
- лупі`на, лупі`нне
- луска`

Карта №115 НАЗВЫ РЭДКАЙ СТРАВЫ З ЛЮБЫХ КРУП

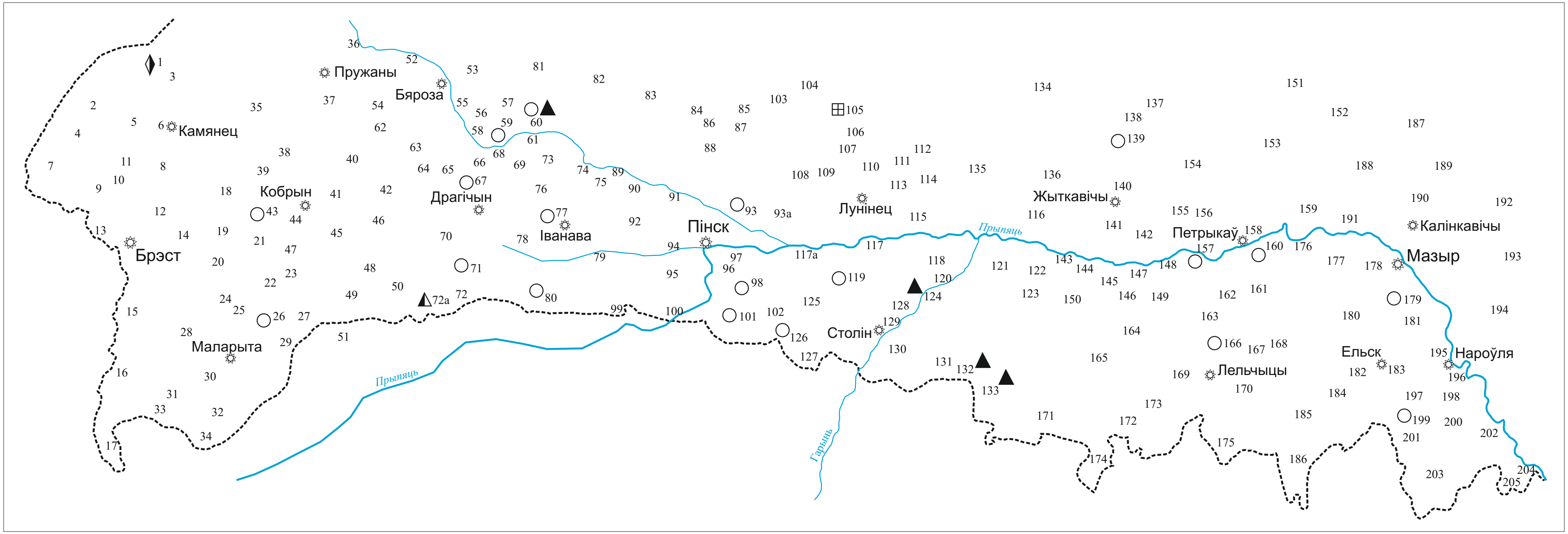

○ кру`пнік
◆ куле`ш

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

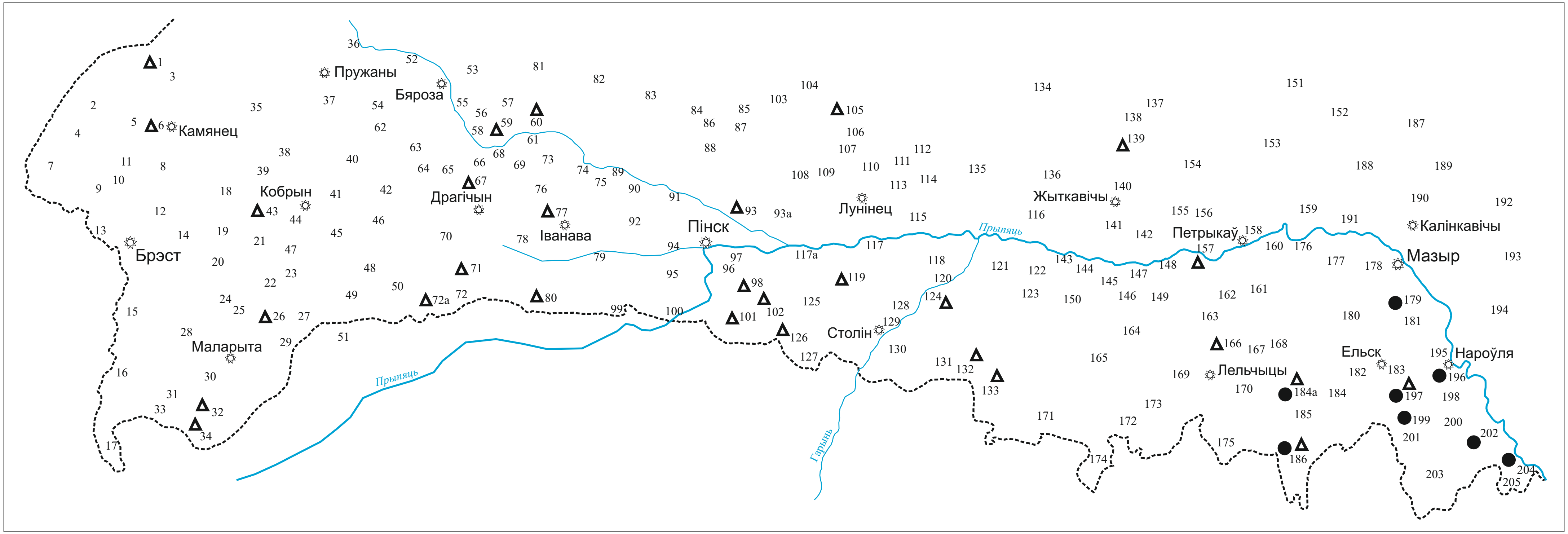
“НАЗВЫ АДЗЕННЯ І АБУТКУ”

Карта №116 НАЗВЫ АБШЫЎКІ ПА НІЗУ І ПА РУКАВАХ У КАЖУХУ

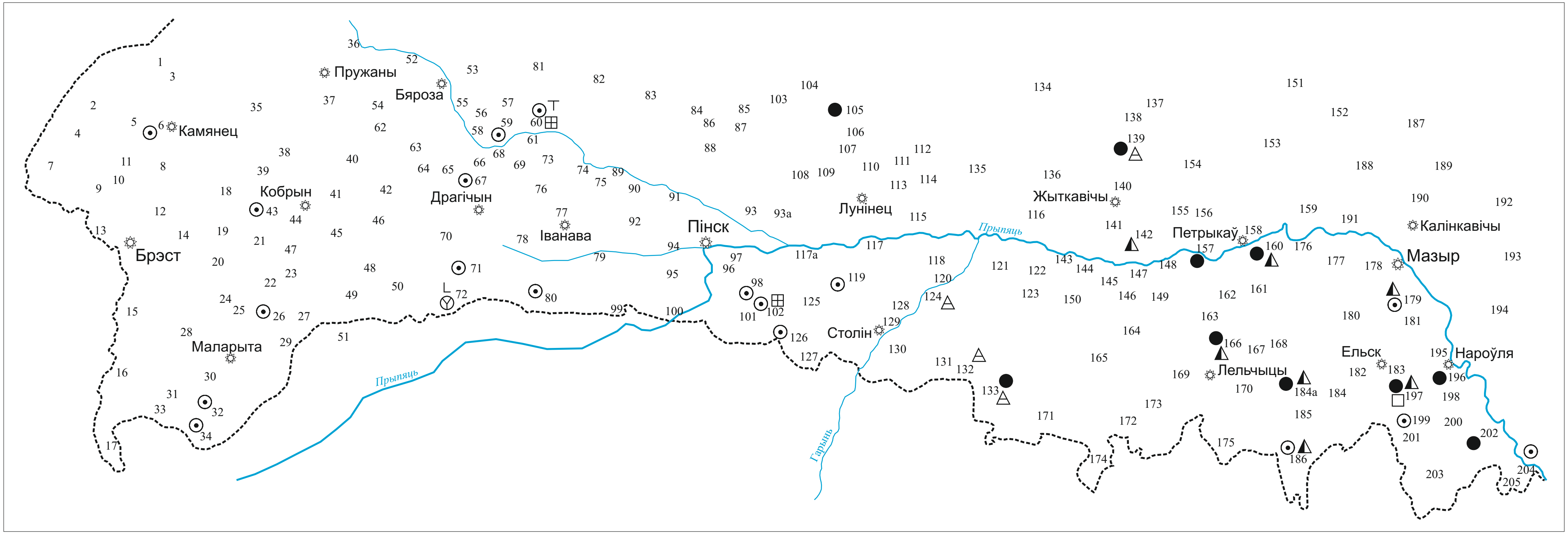
○ аблямо`ўка
▲ абшы`ўка
◭ на`шыўка
⊞ абру`бка
⧫ апу`хі

Карта №117 НАЗВЫ АБОРАЎ ДА ЛАПЦЯЎ

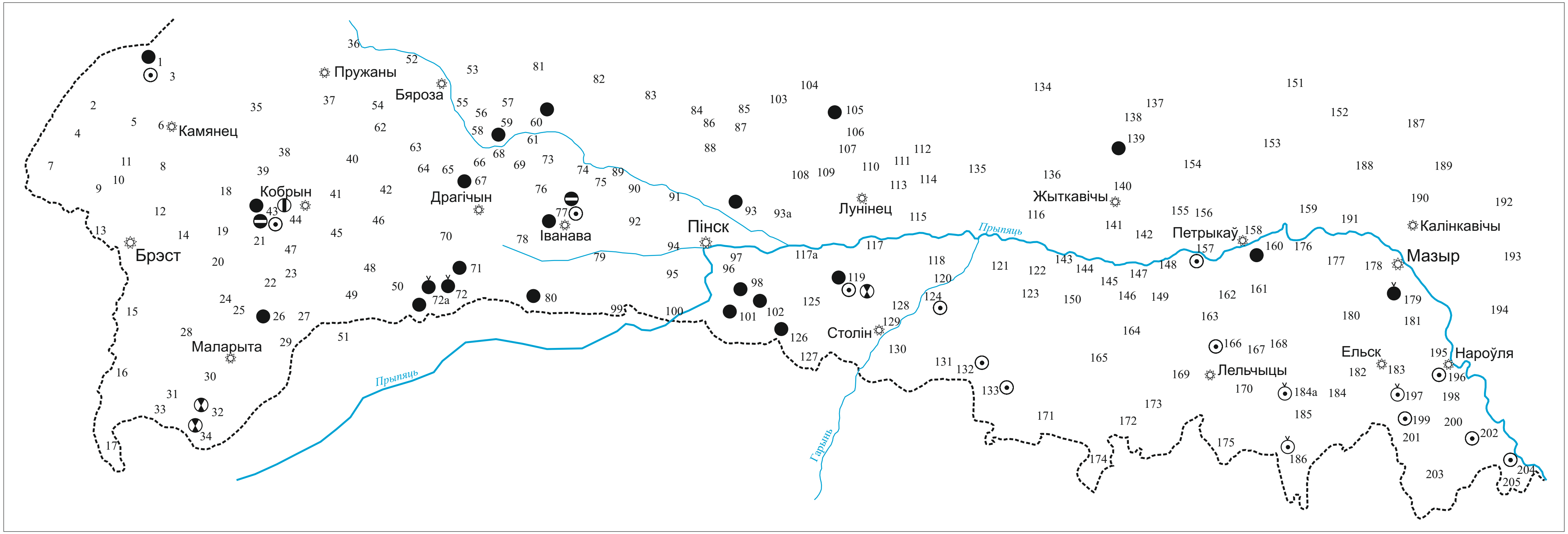
● або`ры
△ вало`кі

Карта №118 НАЗВЫ АБРУСА

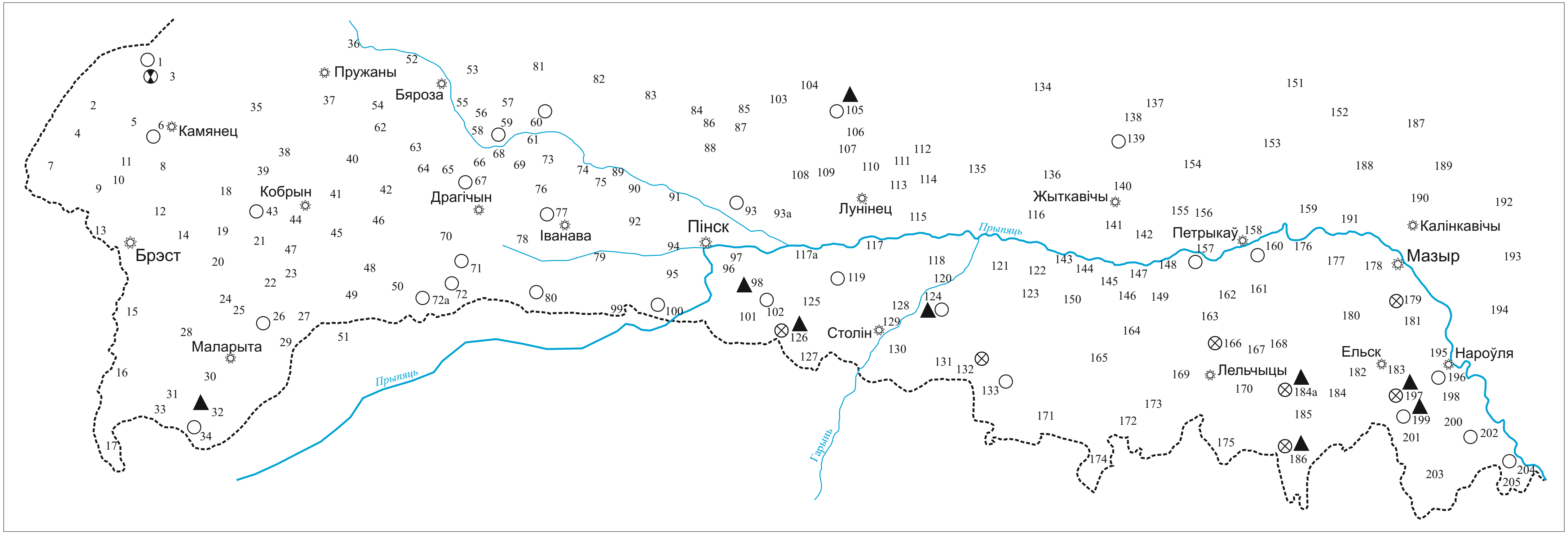
- ⊙ насто`льнік
- ● насто`льніца
- засцё`льнік
- ◭ ска`церка
- △ ска`церць
- ⊞ абру`с
- □ абрусо`к
- ∟ парто`к
- ⊤ сэрвэ`та

Карта №119 НАЗВЫ АБУТКУ (агульная назва)

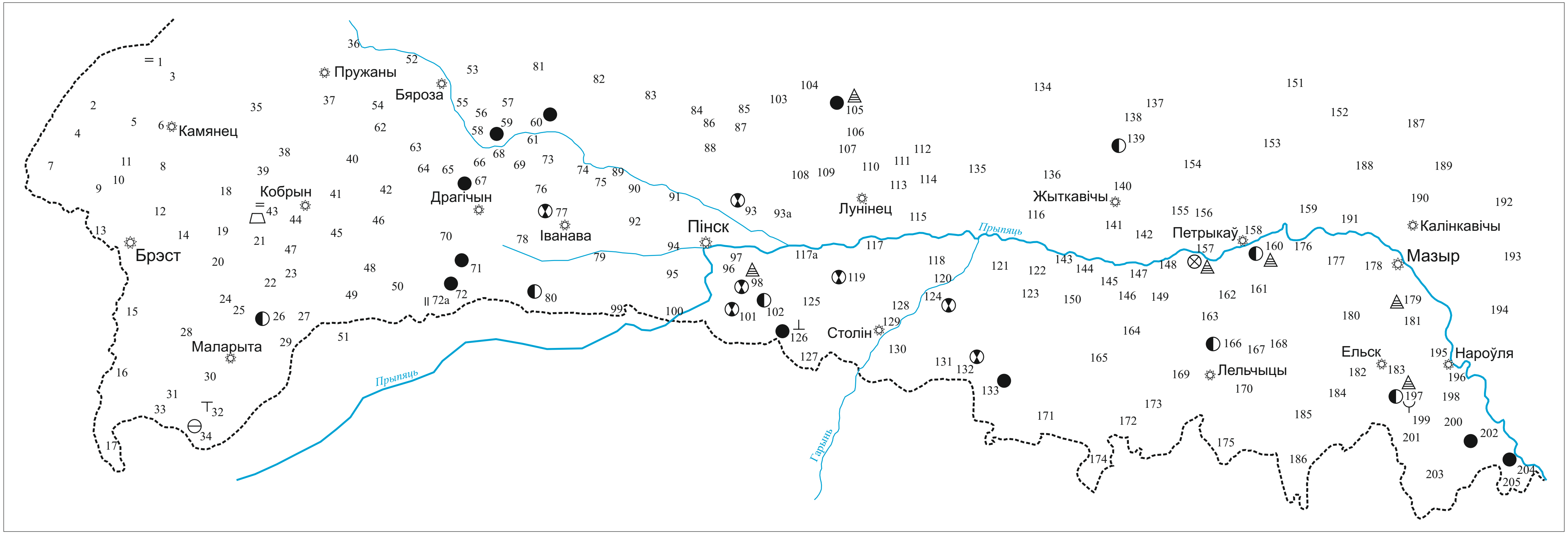
- о`буй
- во`буй
- о`буя
- о`буў
- во`буў
- абу`ўка
- абу`так, о`бутак

Карта №120 НАЗВЫ АДЗЕННЯ (агульная назва)

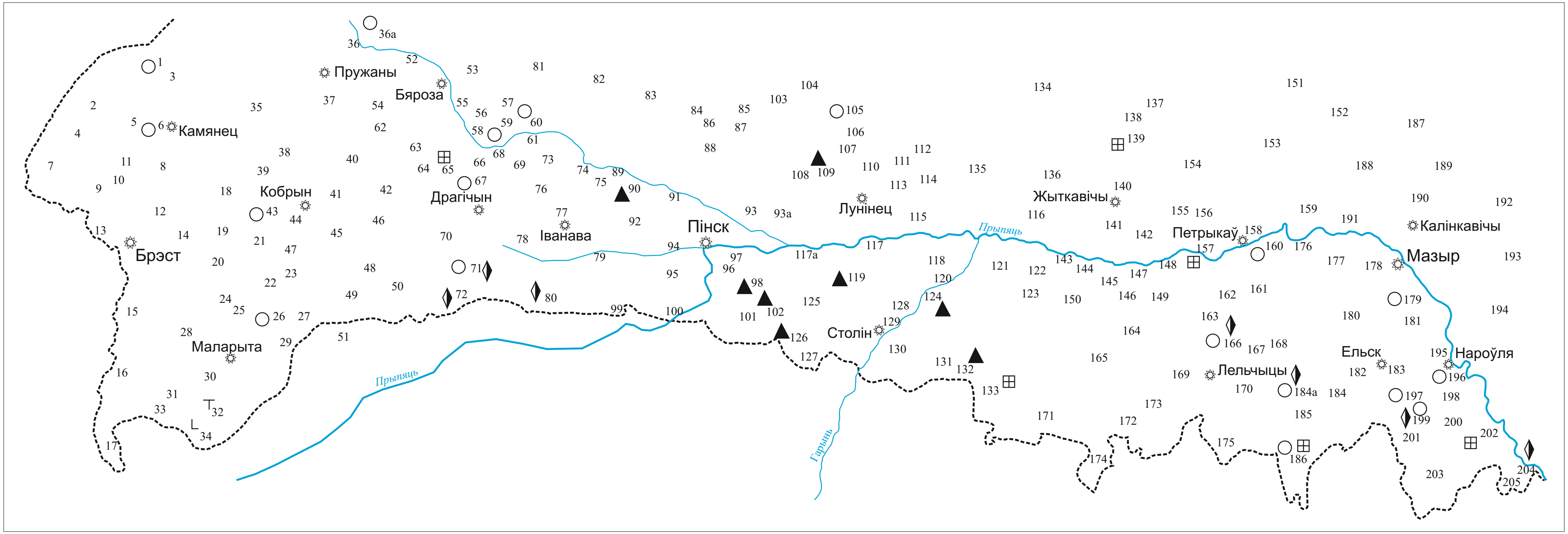
○ адзе`жа
⊗ адзё`жа
о`дзяга
▲ пла`цце

Карта №121 **НАЗВЫ ВЯЛІКАЙ ХУСТКІ ДЛЯ АХІНАННЯ**

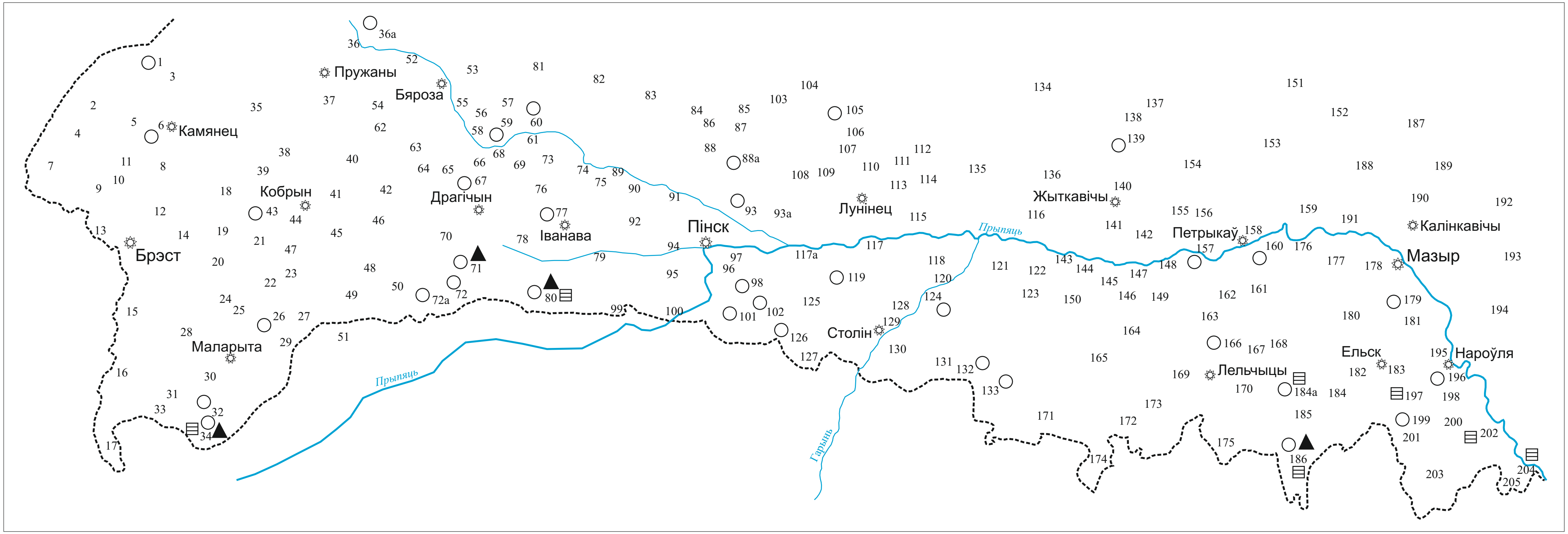
- ● о`пінка, апі`нка, аппі`нка
- ◐ апі`нанка, апі`нянка
- апіна`чка, апі`начка
- ⊗ апіна`лка
- ⊖ апінё`ха
- укру`чванка, укру`чуванка, кру`чванка
- ахі`лянка
- ⊥ аку`тванка
- ⊤ апу`дка, апу`данка
- лахту`шка
- ॥ накрыўна`я ху`стка
- = вялі`кая ху`стка

Карта №122 НАЗВЫ АНДАРАКА

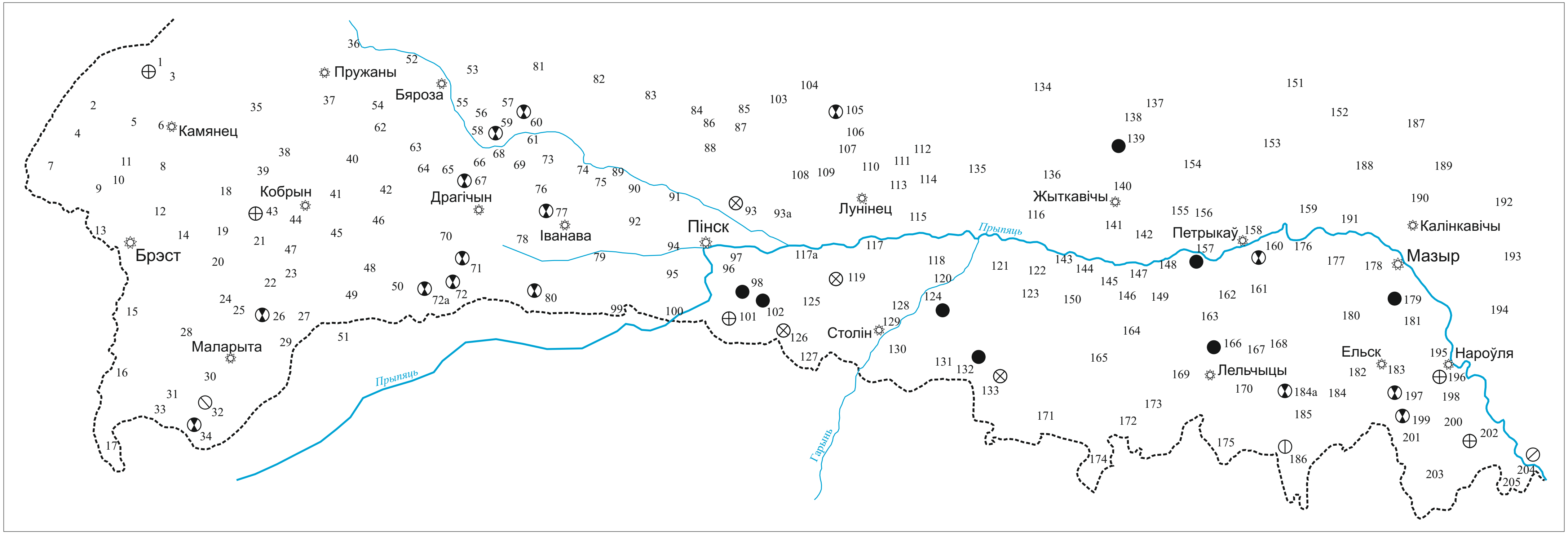
○ андара`к
▲ даматка`н
⊞ сая`н
∟ пасама`ннік
⊤ бу`рка
◊ ле`тнік

Карта №123 НАЗВЫ БОТАЎ

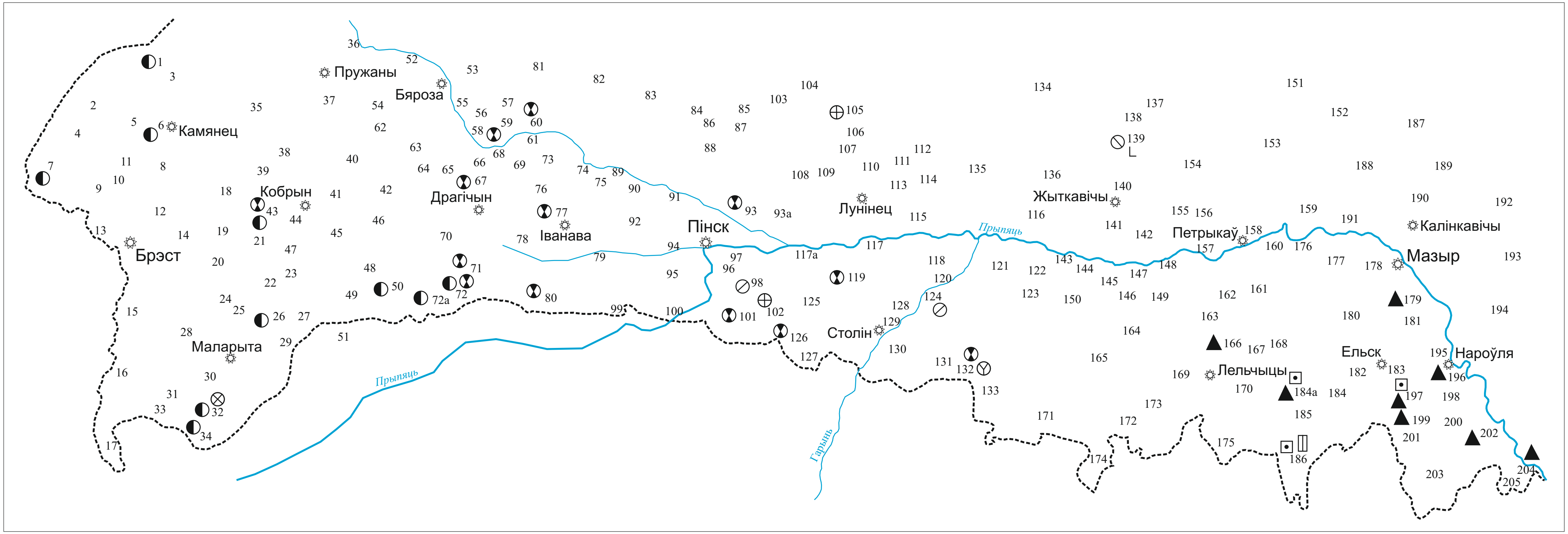
○ чо`баты
▲ бо`ты
▤ сапагі`

Карта №124 НАЗВЫ ВАЛЁНАК

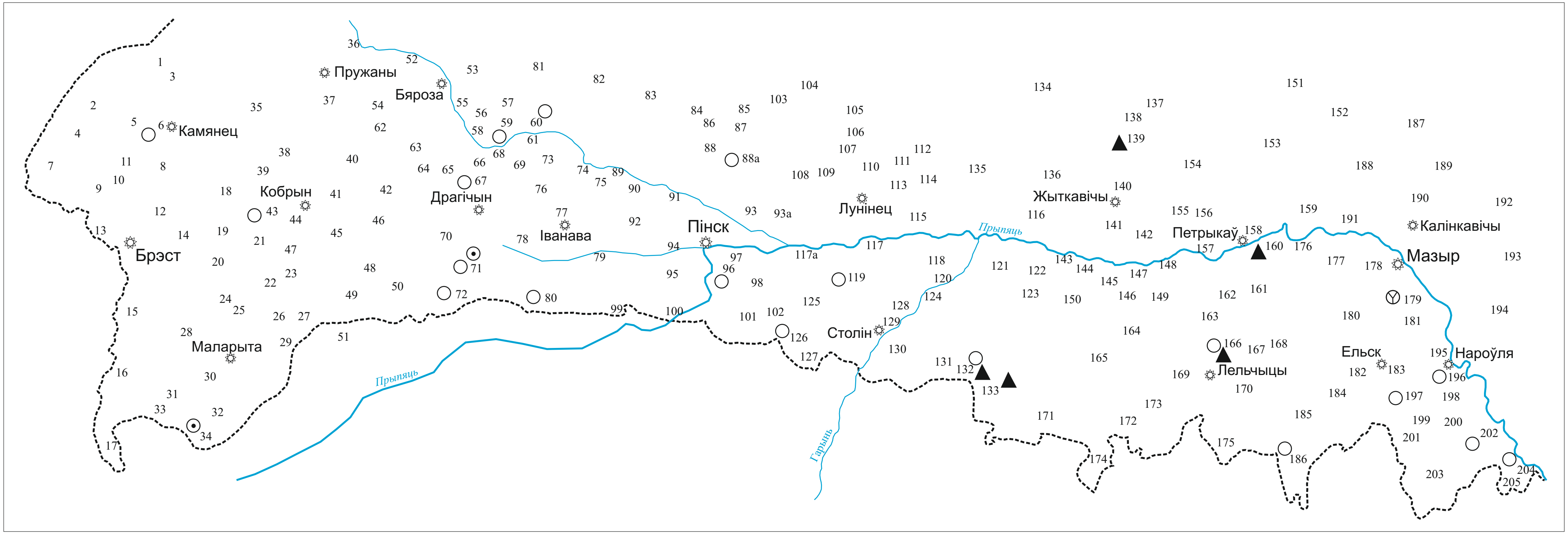
- ва`ленкі
- ва`лёнкі
- ва`лянкі
- валё`нкі
- валя`нкі
- вале`нкі
- валю`нкі

Карта №125 НАЗВЫ ПАЦЕРАК

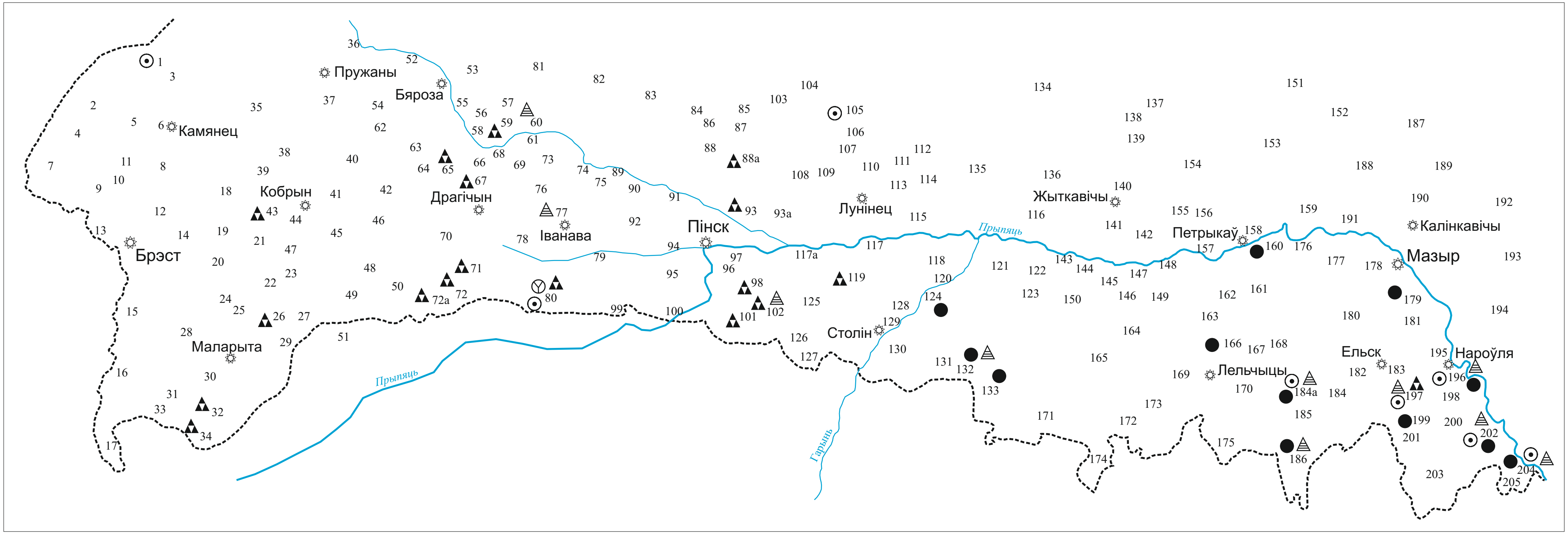
⊕ па`церкі
пацяркі`
⊘ пацё`ркі
⃠ пацю`ркі
◐ пацё`ры
па`тры
⊗ па`чыр
▲ зані`зкі
⊡ бу`сы
карa`лі
L ста`лкі

Карта №126 НАЗВЫ РАДНА (посцілка, сшытая з шасці полак)

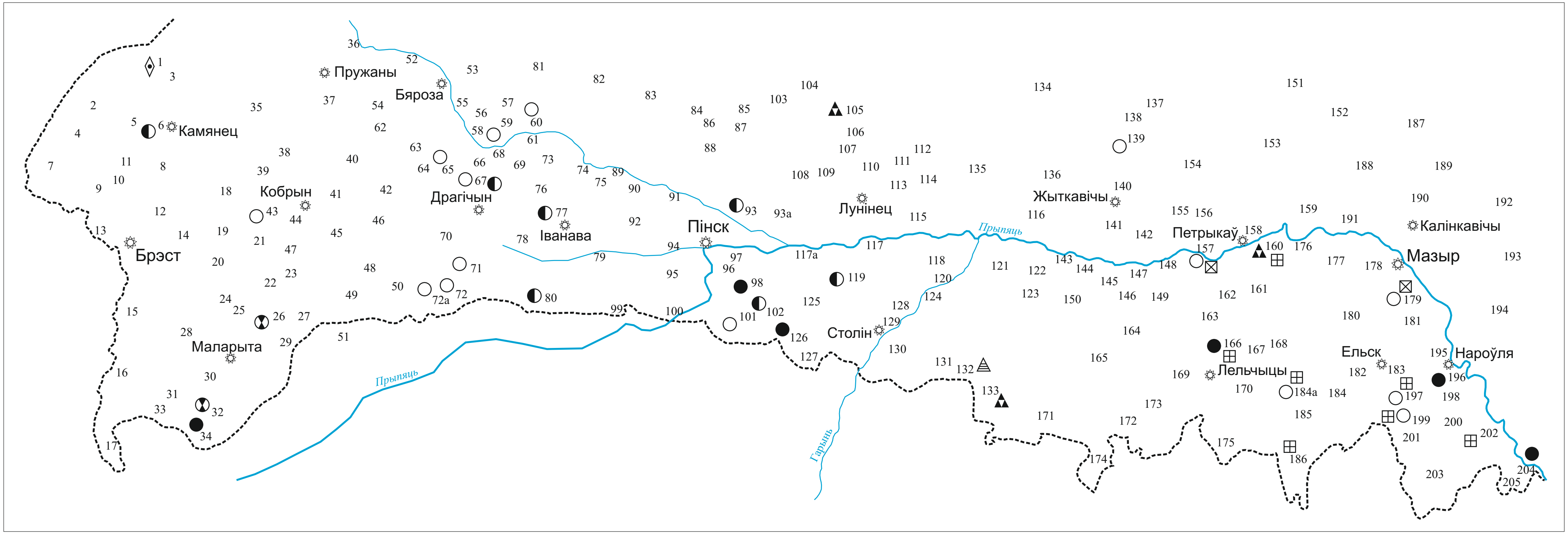
○ радно`
⊙ ре`дно
радзю`га
▲ дзяру`га

Карта №127 НАЗВЫ ПОСЦІЛКІ (агульная назва)

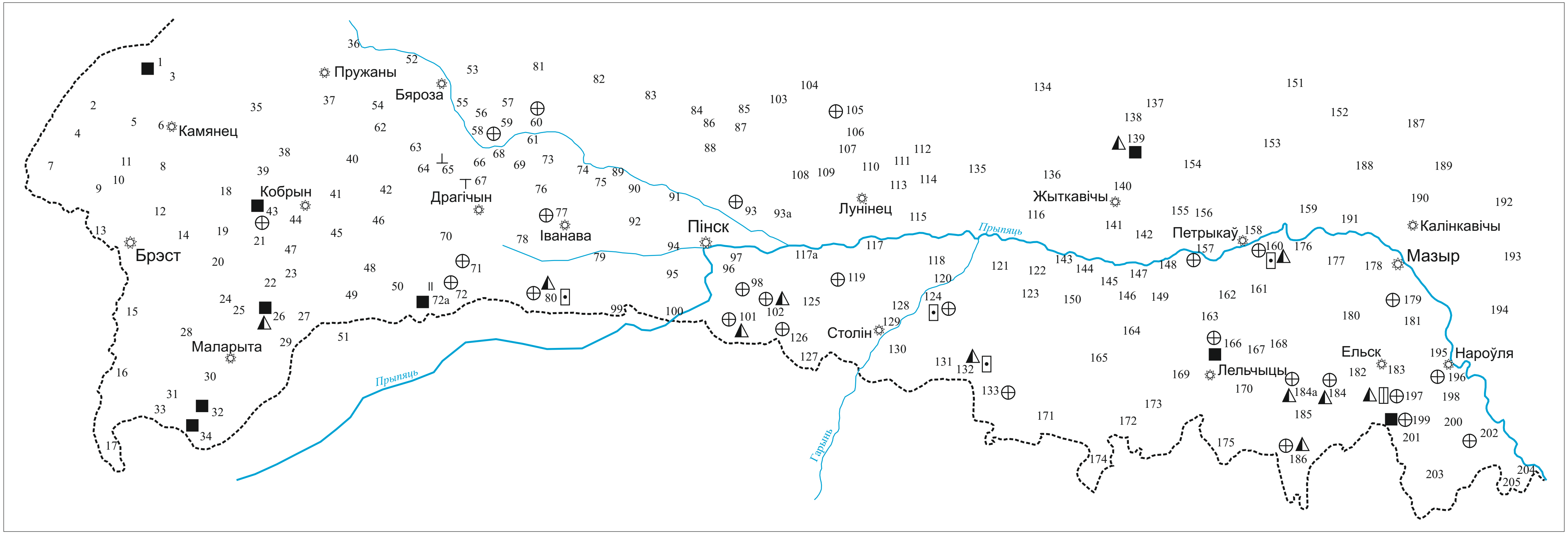
- ⊙ по`сцілка
- ● про`сцілка
- ⓨ за`сцілка
- ▲ раздзю`жка
- △ радзю`га

Карта №128 НАЗВЫ КАРУНКАЎ

- ○ кару`нкі
- ● кору`нкі
- окору`нкі
- ◐ гару`нкі
- ▲ зу`бы
- зу`бцы
- ⊞ кру`жаво
- ⊠ кру`жава
- бры`жы

Карта №129 НАЗВЫ СТУЖАК

⊕ касні`к

◭ ле`нта

■ кіта`йка

◫ сту`жка

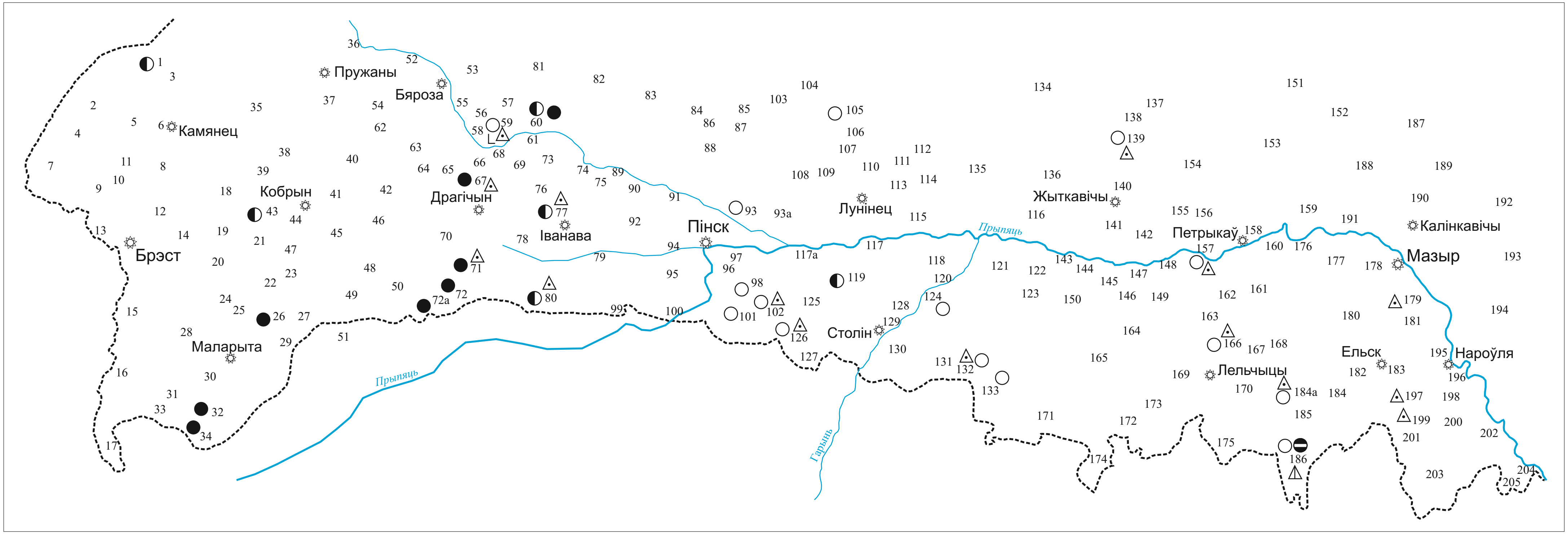
⊡ сьцё`нжка, сто`ншка, сцё`нцька

⊤ падві`чка

⊥ кута`ся

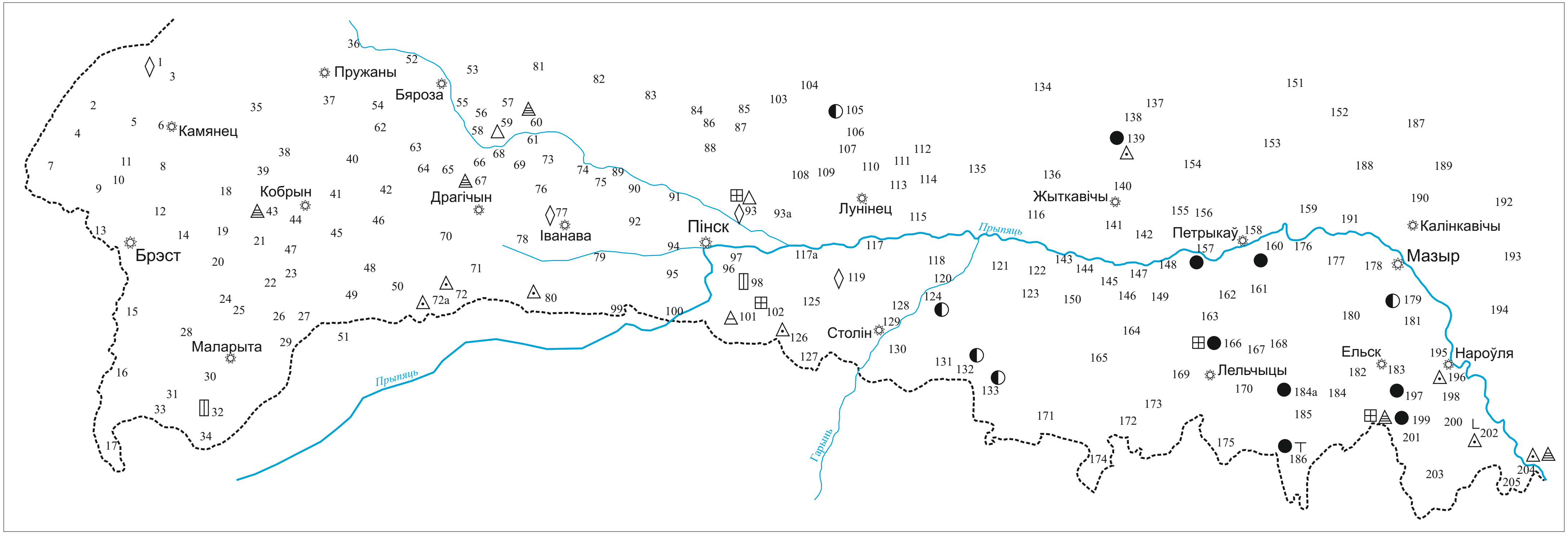
॥ падзя`жка

Карта №130 НАЗВЫ КАЎНЯРА

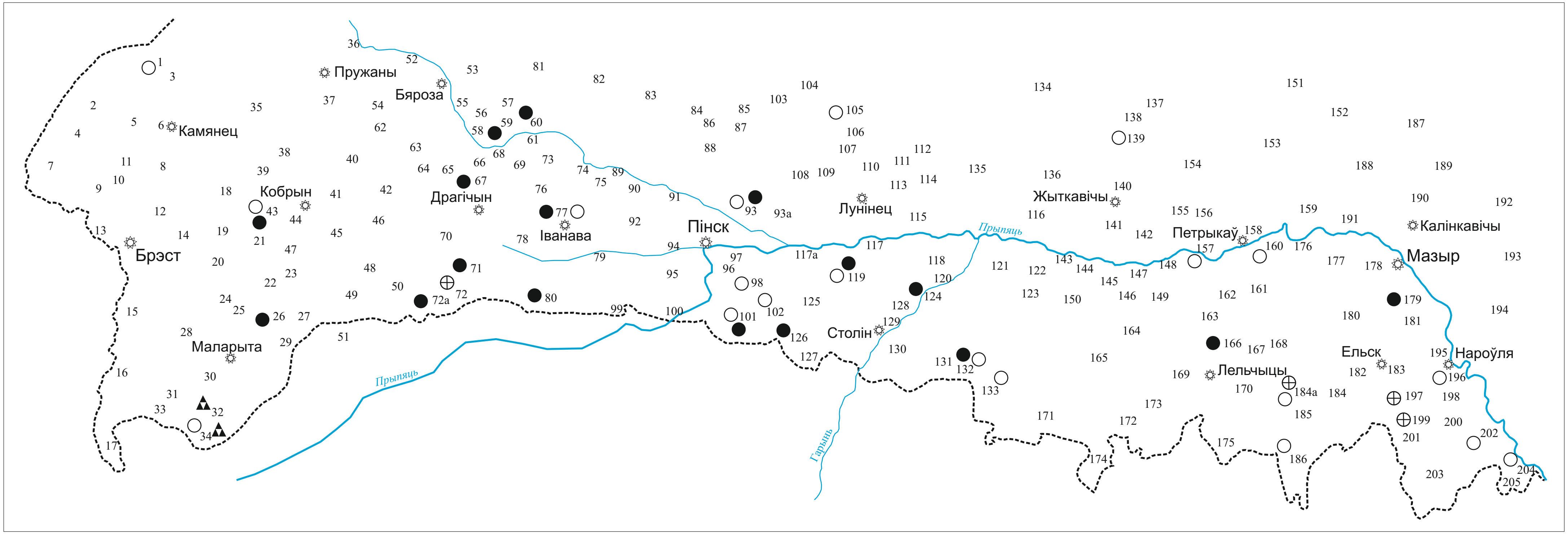
- ○ каўне`р
- ◐ камне`р
- ● кумі`р
- ⊖ ко`мір
- △ варатні`к
- △ варо`цьнік
- ∟ о`пуст

Карта №131 НАЗВЫ ЎСТАЎКІ Ў ШТАНАХ

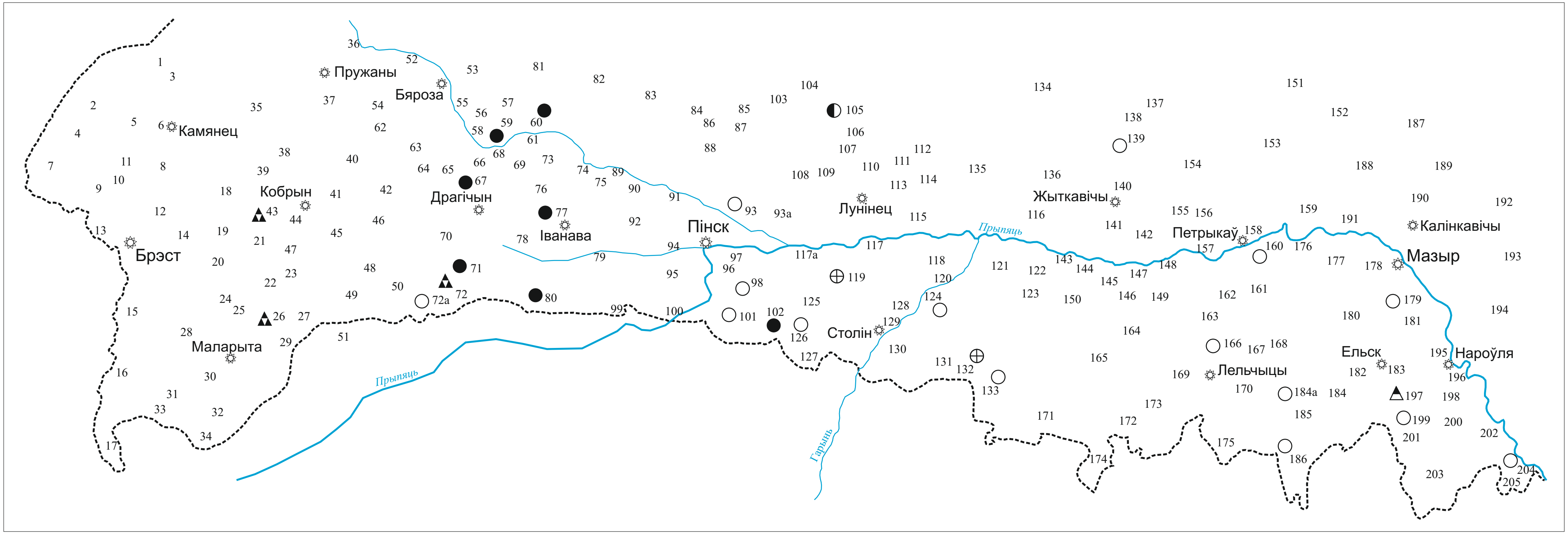
◐ крэ`сла
● кры`сла
ла`стка
ля`стка
ла`стаўка
ла`стачка
⊞ ху`стачка
◊ клін, кліно`к
садно`
ле`я
шыры`нка

Карта №132 НАЗВЫ НАВАЛОЧКІ

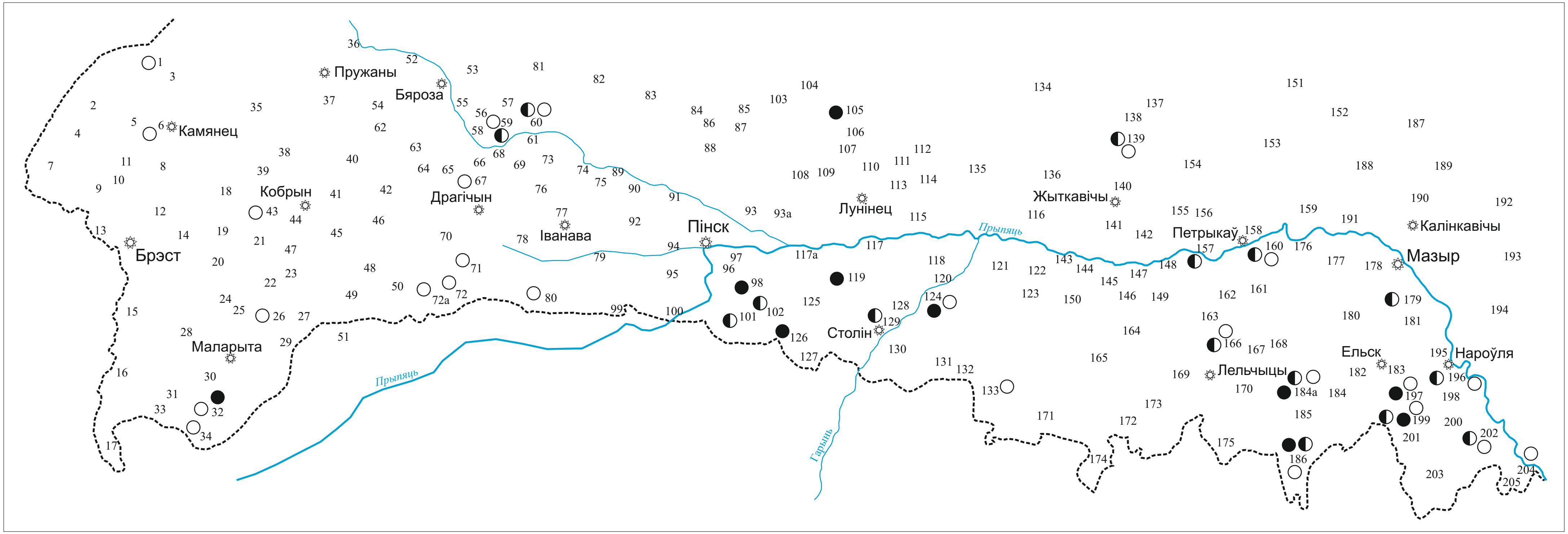
○ на`валачка
● на`валака
⊕ на`валка
▲ по`шаўка

Карта №133 НАЗВЫ НАМІТКІ

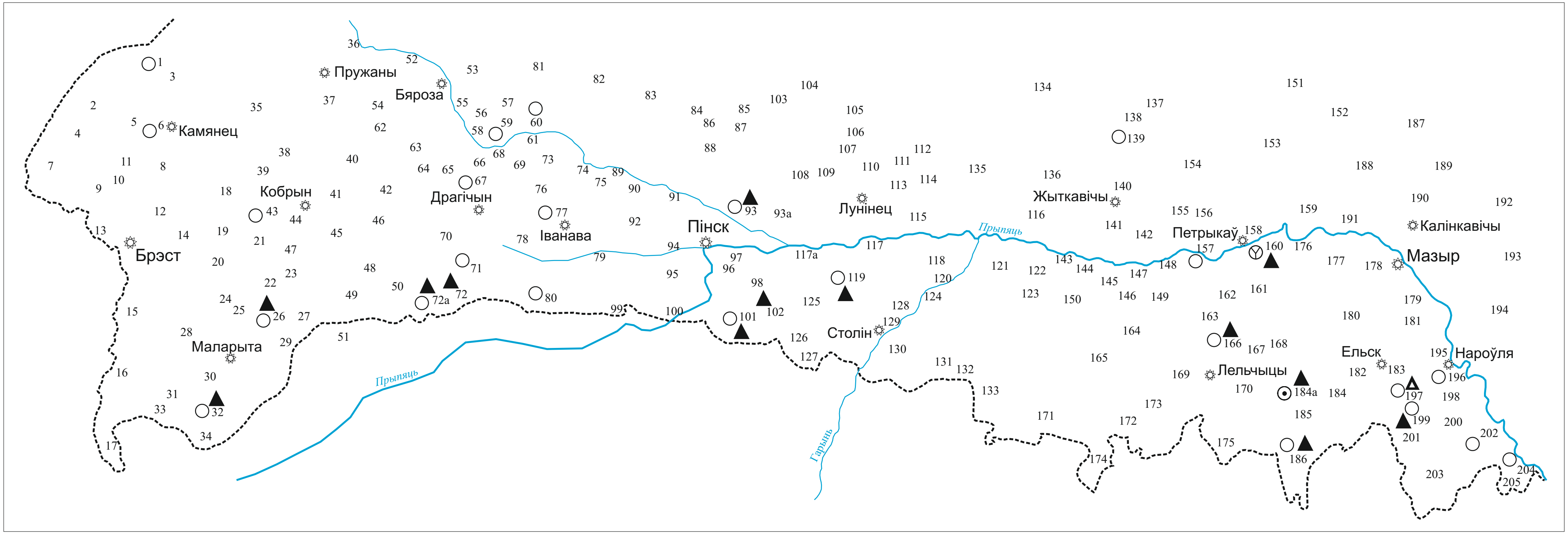
- ● на`мітка
- ○ на`метка
- ◐ на`матка
- ⊕ наме`тка
- плат
- плато`к

Карта №134 НАЗВЫ ПЛАЦЦЯ (значэнне слова)

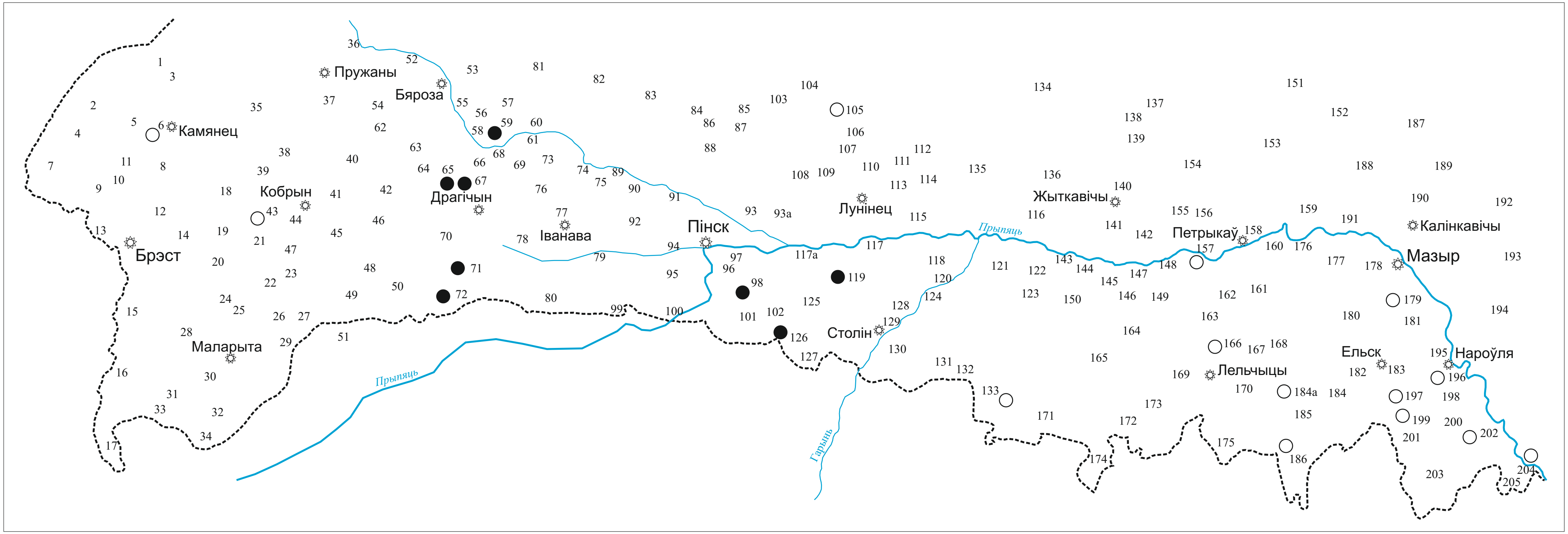
● ‘адзенне наогул’
◐ ‘бялізна’
○ ‘жаночая сукенка’

Карта №135 НАЗВЫ ПОЯСА (тканы, плецены)

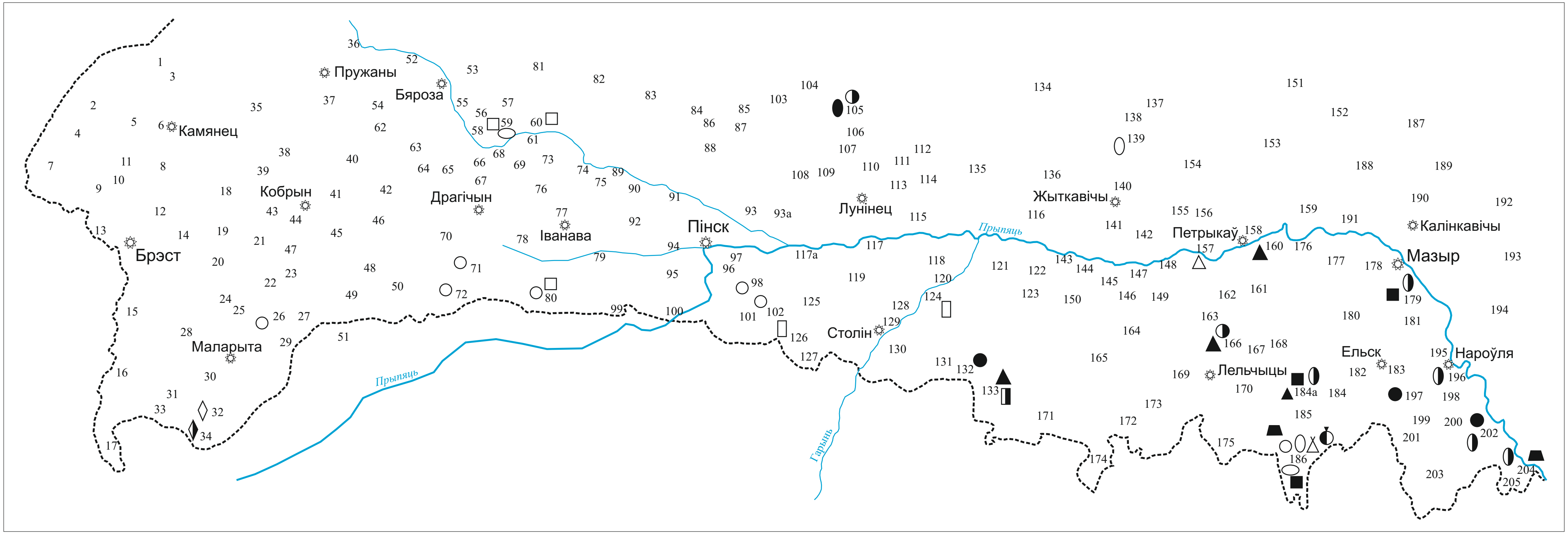
○ по`яс
⊙ пая`с
Ⓨ паясо`к
▲ кра`йка
△ акра`йка

Карта №136 НАЗВЫ ПЯРЫНЫ

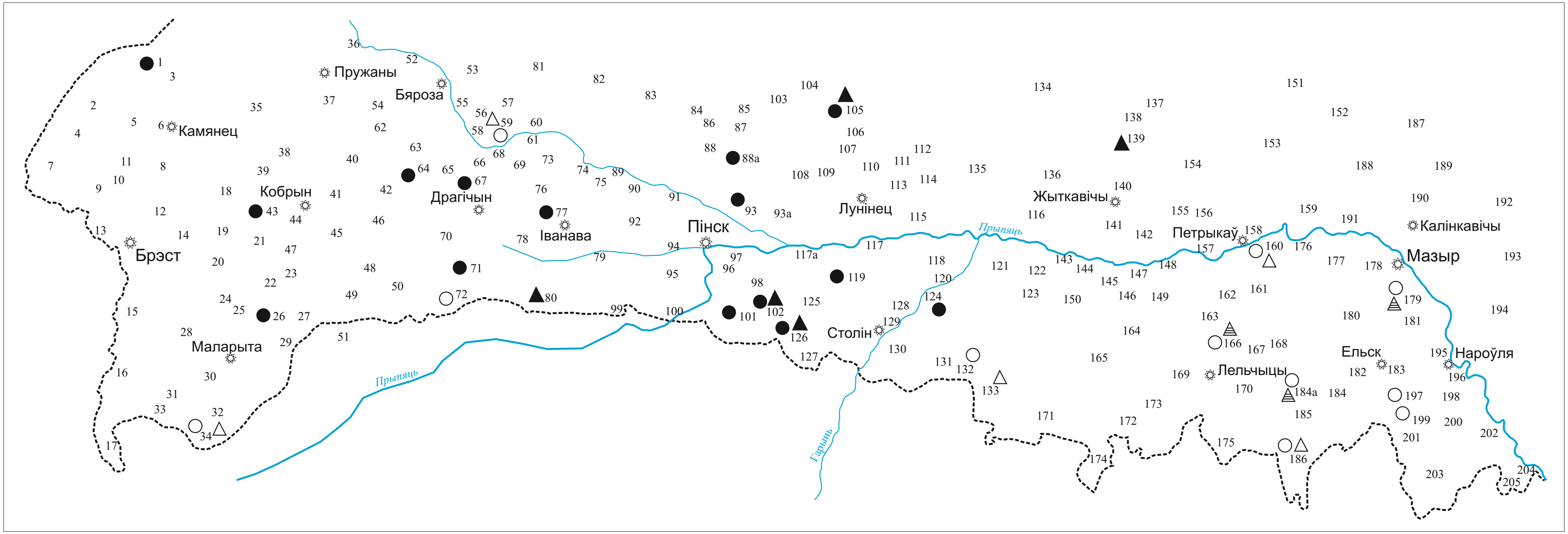
○ пяры`на
● пе`рнач

Карта №137 НАЗВЫ ПРАРЭХА (у штанах, спадніцы)

	У штанах і спадніцы	Толькі ў штанах	Толькі ў спадніцы
ро`спарка	○	●	◑
распо`рка			◐ (з рыскай)
распарэ`х	0 (пусты вертыкальны авал)	⬮	◑ (авал)
ро`спах	▯		▯ (напалову зафарбаваны)
про`разка	△	▲	
прарэ`зка	△ (з рыскамі)	▲ (з рыскамі)	
варо`нка	◊		◊ (напалову зафарбаваны)
шыры`нка	□	■	
прарэ`х	⬭		
кры`сло		⏢ (зафарбаваная трапецыя)	

Карта №138 НАЗВЫ РУБАШКІ (значэнне слова)

Мужчынская кашуля:

○ ‘верхняя і сподняя’

● ‘толькі верхняя’

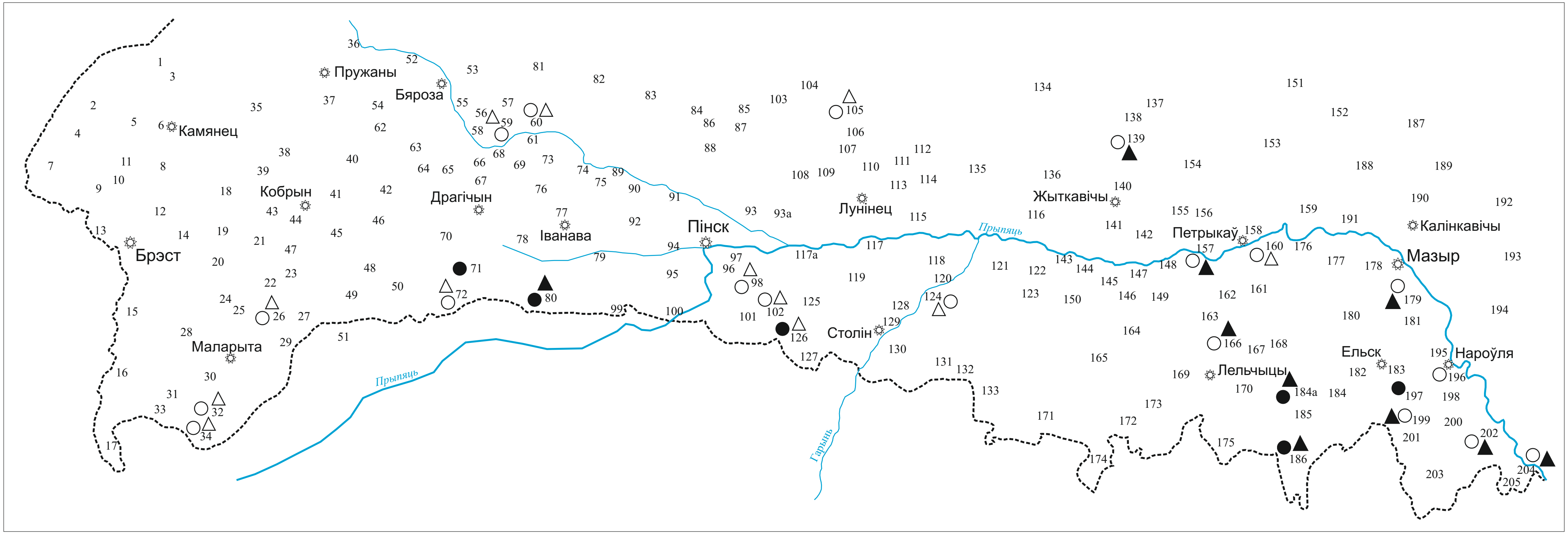
Жаночая кашуля:

△ ‘верхняя і сподняя’

▲ ‘толькі верхняя’

△ ‘толькі сподняя’

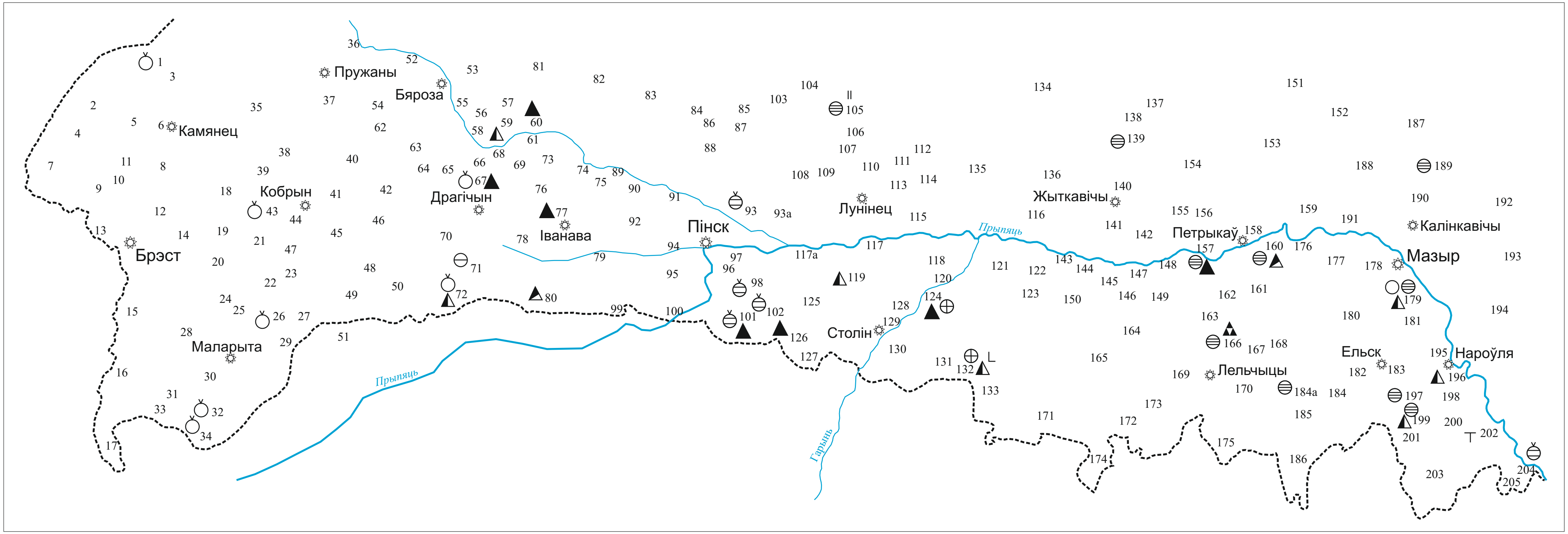
Карта №139 НАЗВЫ САРОЧКІ (значэнне слова)

Мужчынская кашуля:
○ ‘верхняя і сподняя’
● ‘толькі сподняя’

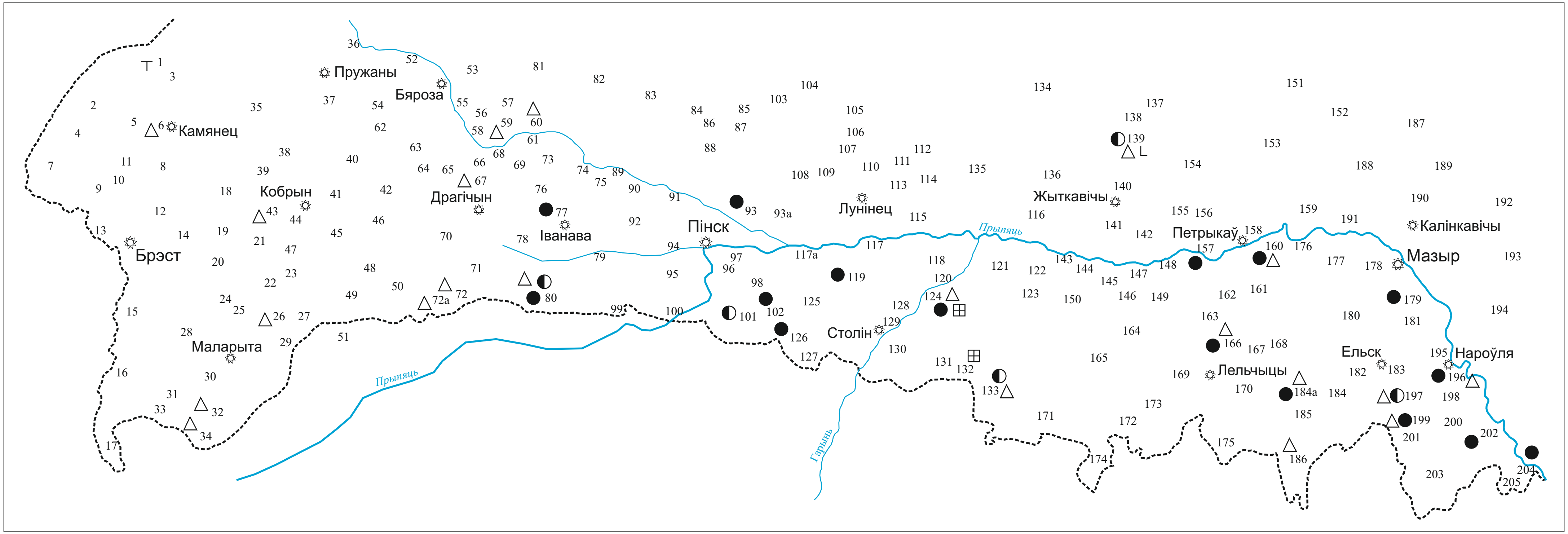
Жаночая кашуля:
△ ‘верхняя і сподняя’
▲ ‘толькі сподняя’

Карта №140 НАЗВЫ САЛАМЯНІКА (мяшок для спання, набіты саломай, сенам)

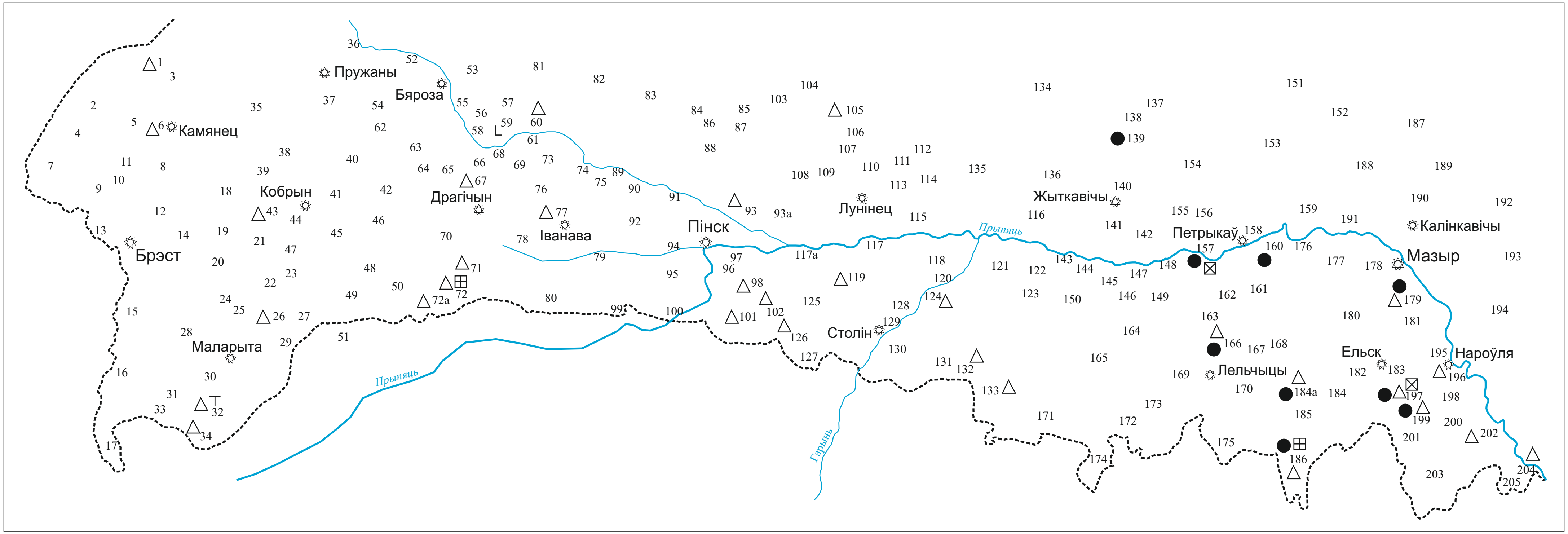
- сянні`к
- се`ннік
- сялні`к, сяльні`к
- се`лнік, се`льнік
- се`мнік
- сяня`к
- сало`мянік
- саламя`нік
- сало`мянка
- саламя`нка
- матра`ц
- цюфя`к
- шасту`н

Карта №141 НАЗВЫ ЖАНОЧАЙ СУКЕНКІ

● суке`нка
◐ су`кня
△ пла`цце
⊞ суцэ`лка
∟ ко`хта
⊤ капта`н

Карта №142 НАЗВЫ ЛАПЦЕЙ

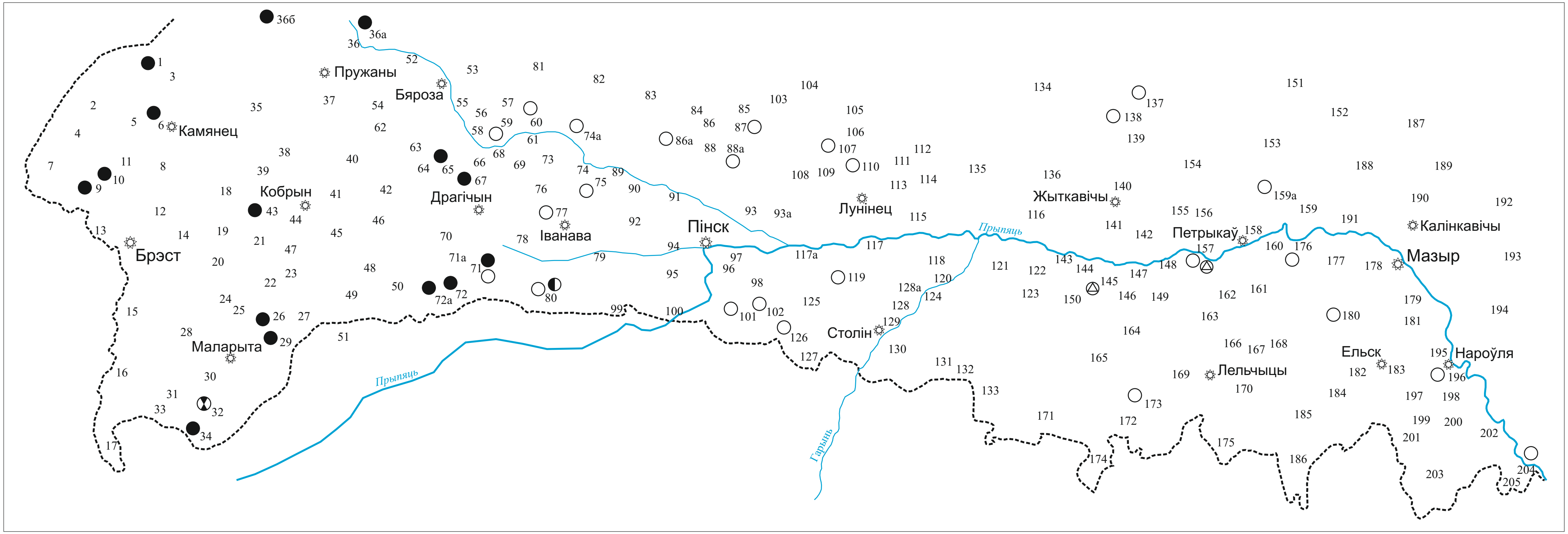

● ла`пці
△ пасталы`
⊞ шкура`нкі
⊠ шкураты`
⊤ бамбо`шы
∟ башмакі`

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

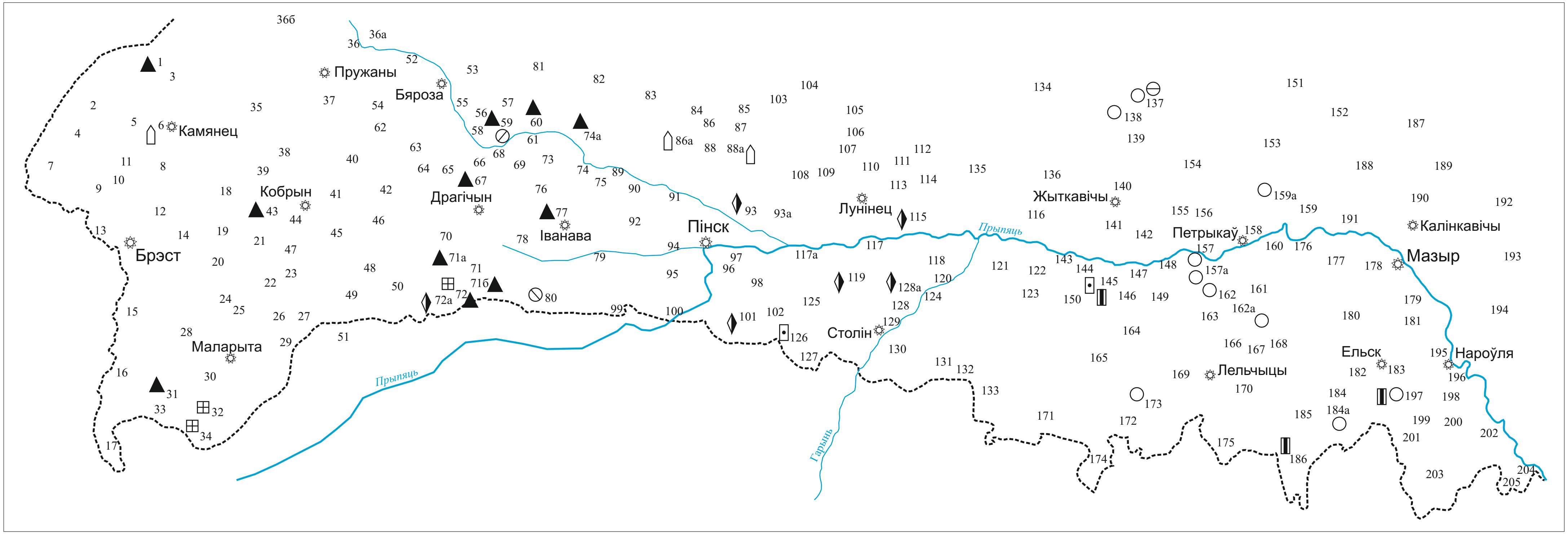
“НАЗВЫ ПОСУДУ”

Карта №143 НАЗВЫ МАСЛАБОЙКІ

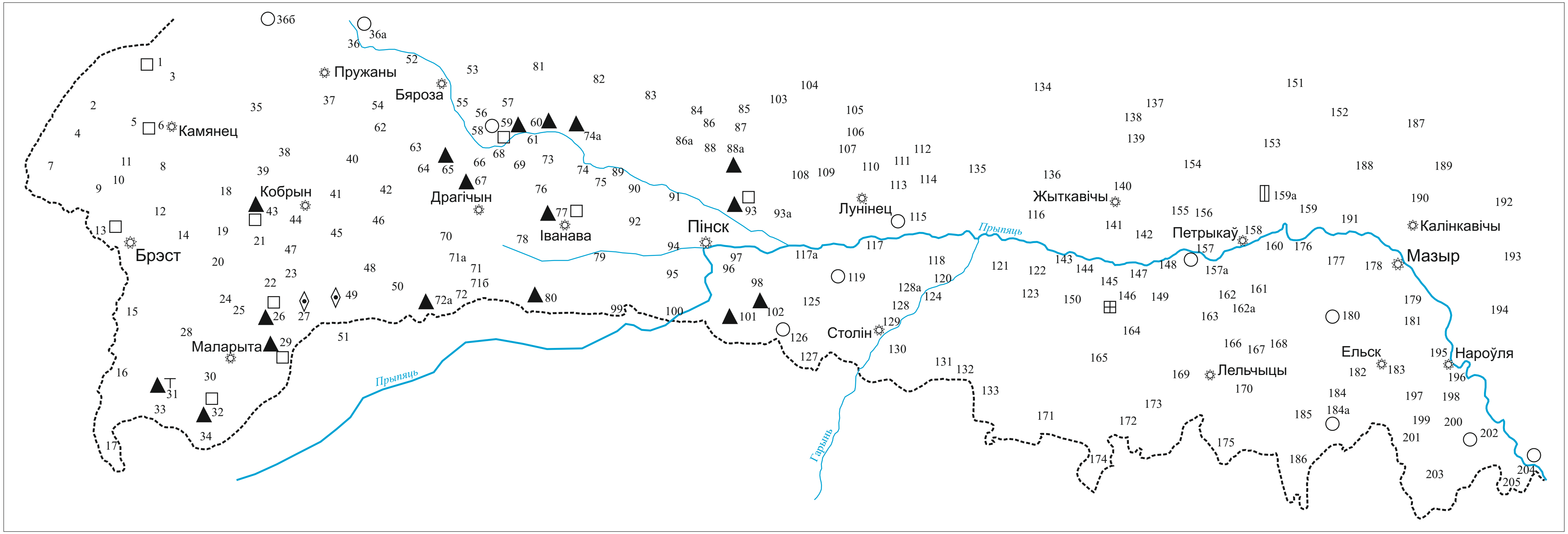
- ○ бо`йка
- ● бія`нка
- біё`нка
- ◐ бое`нка
- маслабо`йка

Карта №144 НАЗВЫ ГЛІНЯНАЙ ПАСУДЗІНЫ З ВУЗКІМ ГОРЛЫШКАМ

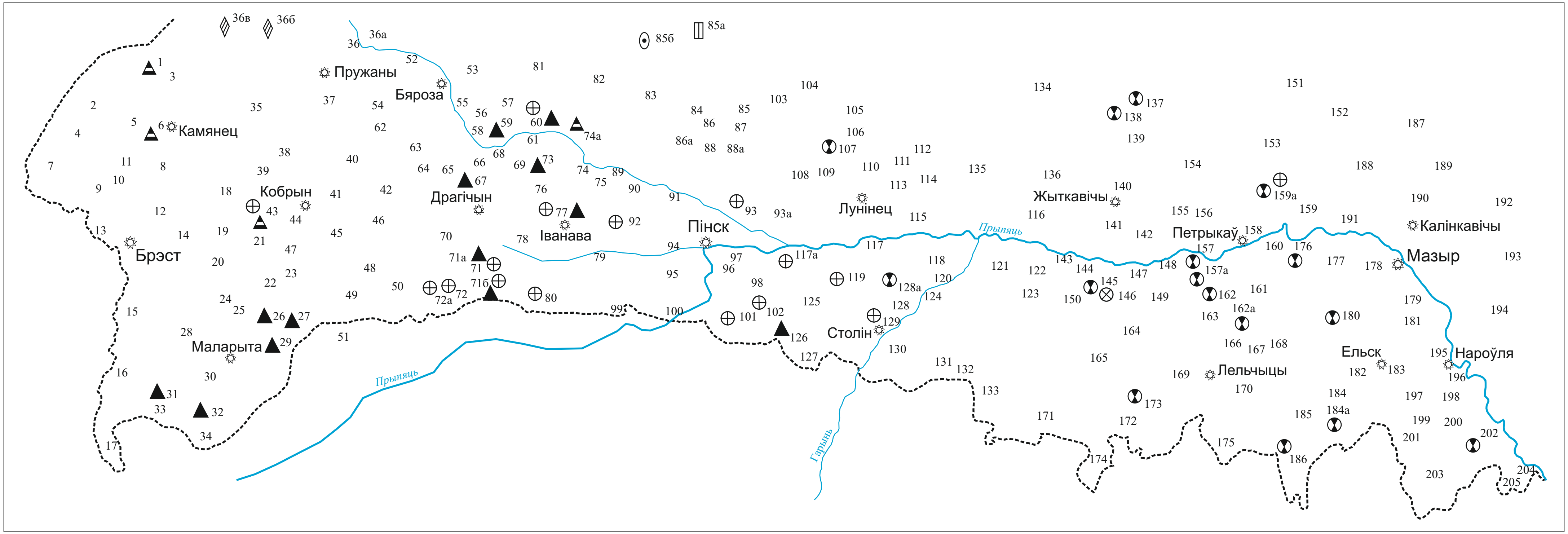
- глёк
- глё`чык
- гле`чык
- гле`шчык
- бу`нька
- ба`нька
- пу`шка
- бу`тэль
- бу`тэлька
- збано`к

Карта №145 НАЗВЫ ЧАРКІ

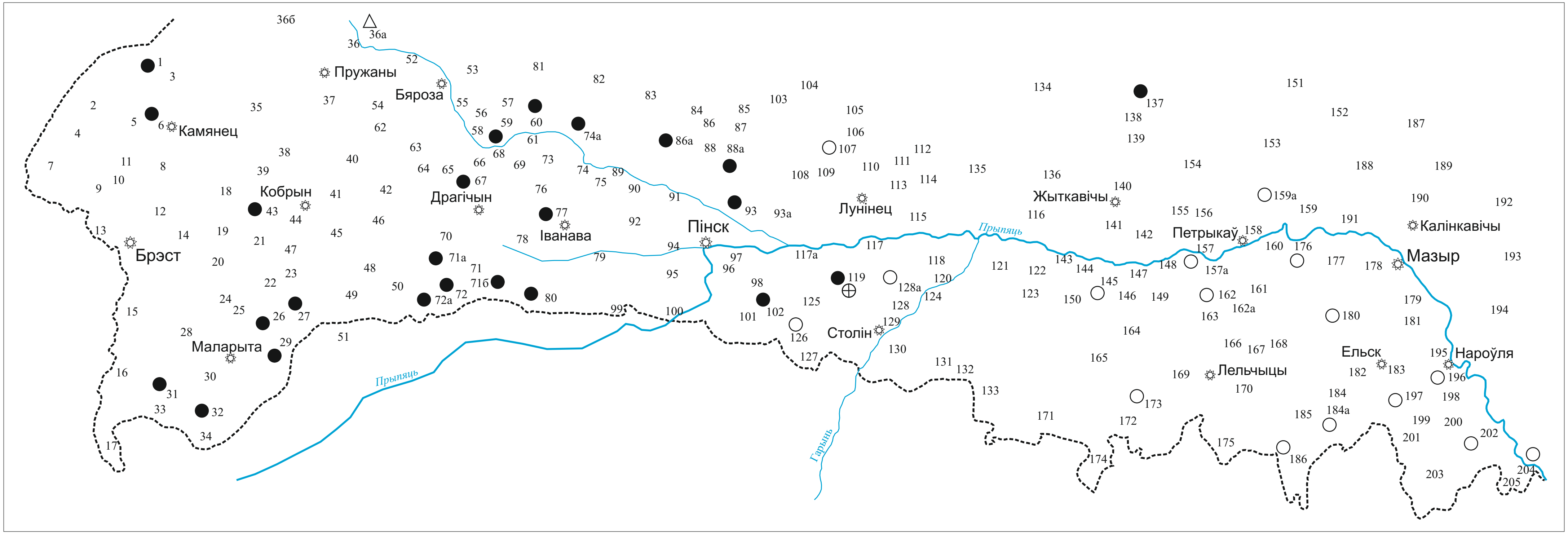
○ ча`рка, ча`рачка
▲ п`орцыя
□ кілі`шак, клі`шак
⊞ ке`люшак
◊ шка`лік
▯ ру`мачка
⊤ гле`шык

Карта №146 НАЗВЫ МАКАЦЁРА (вялікая гліняная міса)

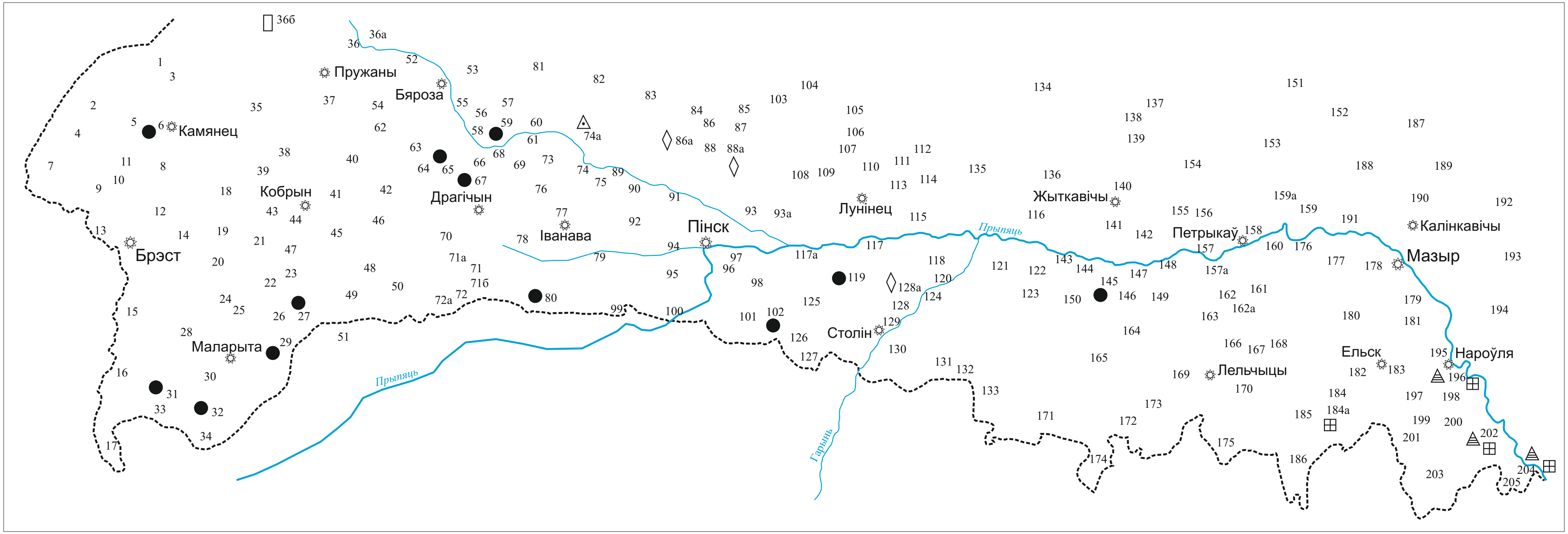
- макацё`р
- мако`тра
- мако`трык
- ве`рцяга
- ве`рцяха
- мя`ліца
- цё`рла
- вяра`нка

Карта №147 НАЗВЫ ДАЁНКІ

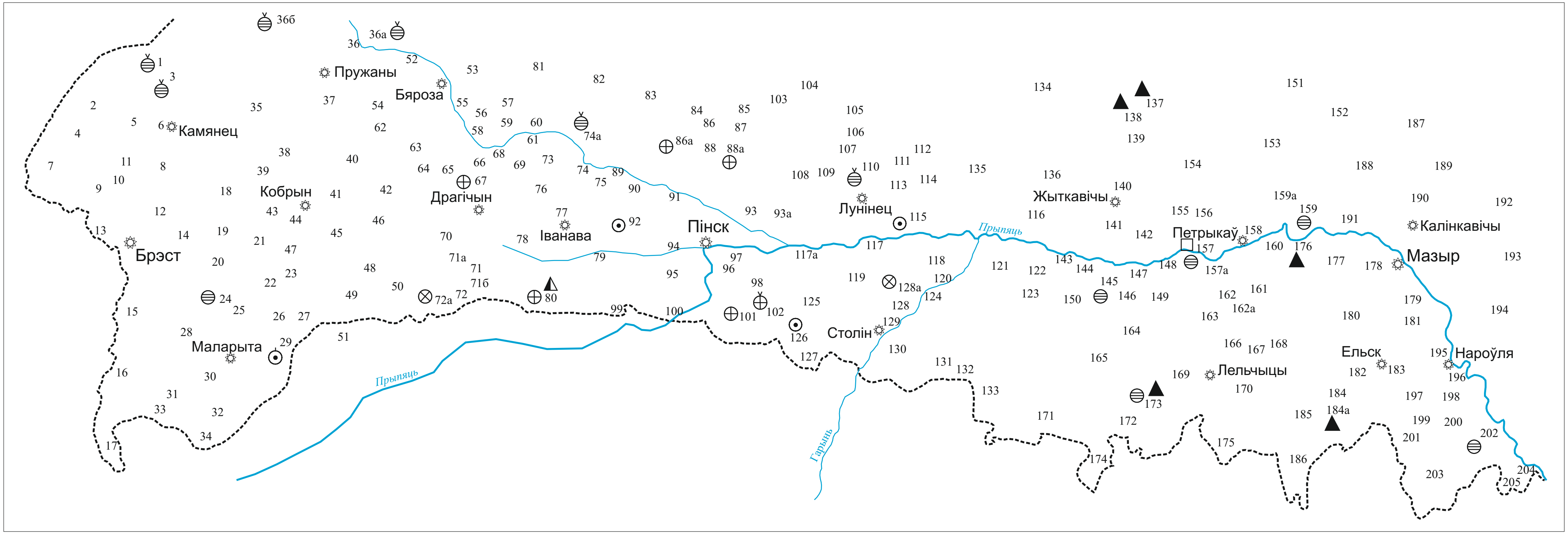
○ даё`нка
● дайні`ца
⊕ до`йка
△ павядзе`рнік

Карта №148 НАЗВЫ БУТЭЛЕЧКІ ЁМІСТАСЦЮ Ў АДНУ ВОСЬМУЮ ЧАСТКУ ЛІТРА

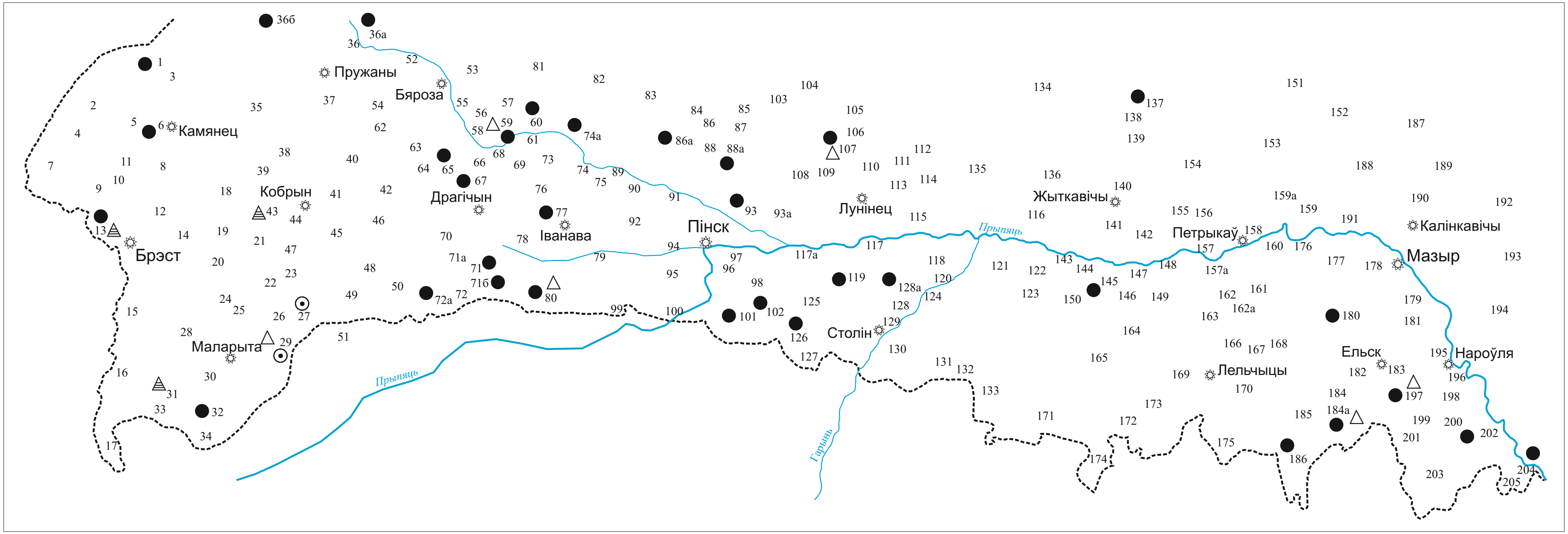
- ● кручо`к
- ◬ паўчвэ`ртка
- ◬ паўчвярто`ўка
- ⊞ со`тка
- ◊ васьму`шка, асьму`шка
- ▯ кілішо`к

Карта №149 НАЗВЫ ПАСУДЗІНЫ ДЛЯ ЗБІРАННЯ ЯГАД

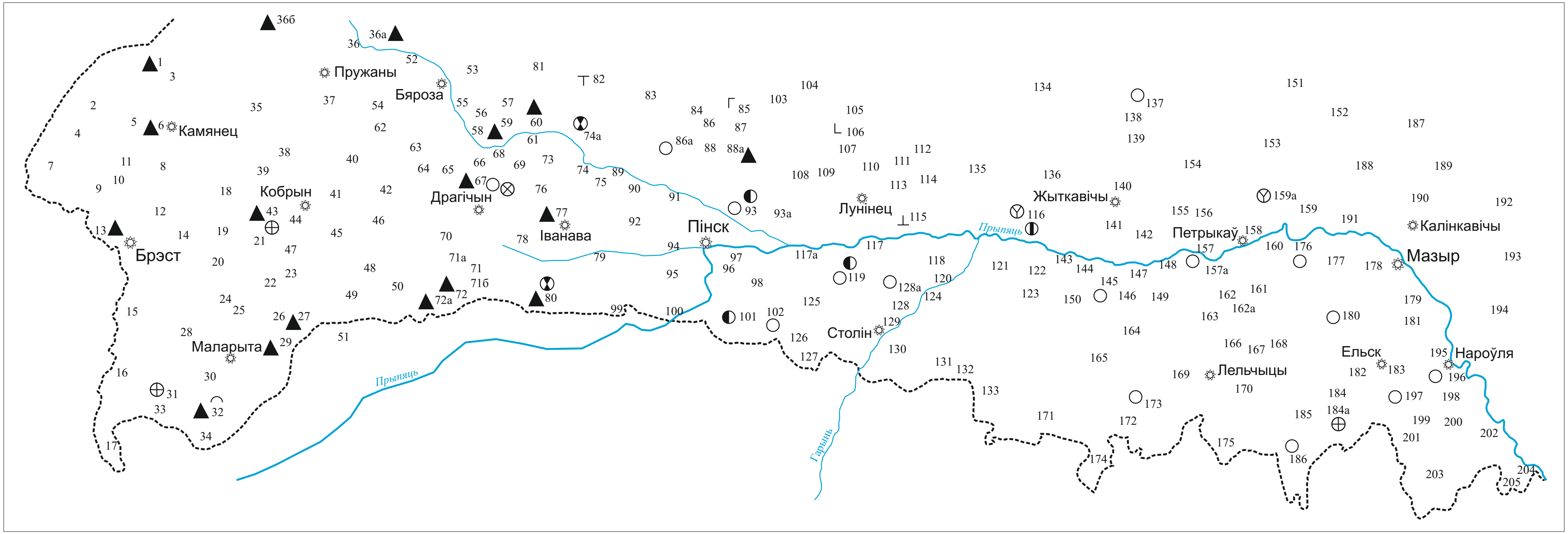
- набі`рушка
- набі`руха
- набі`рашка, набіра`чка
- на`бі`рка
- набі`рак
- набе`рач, набі`рач
- набі`рачык
- кузе`нька
- кузё`лка
- берасця`нка

Карта №150 НАЗВЫ БУТЭЛЬКІ

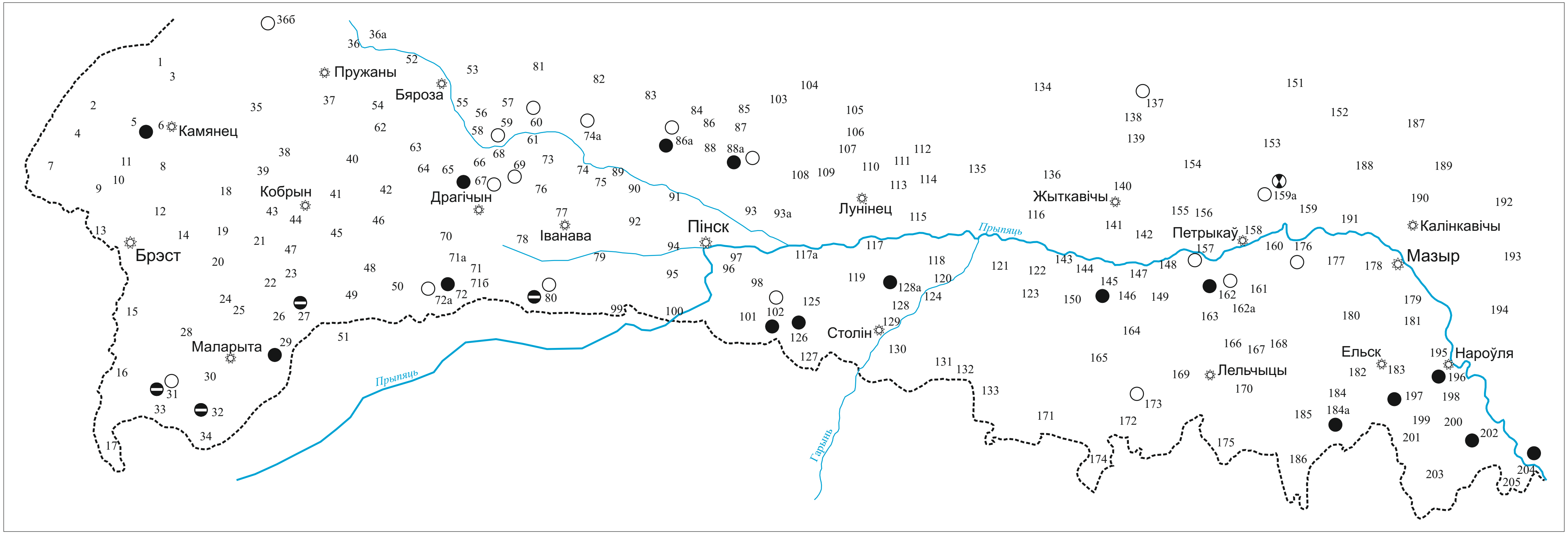
- ● пля`шка
- ⊙ бля`шка
- ▲ бутэ`лька
- △ буты`лка

Карта №151 НАЗВЫ ПАТЭЛЬНЫ

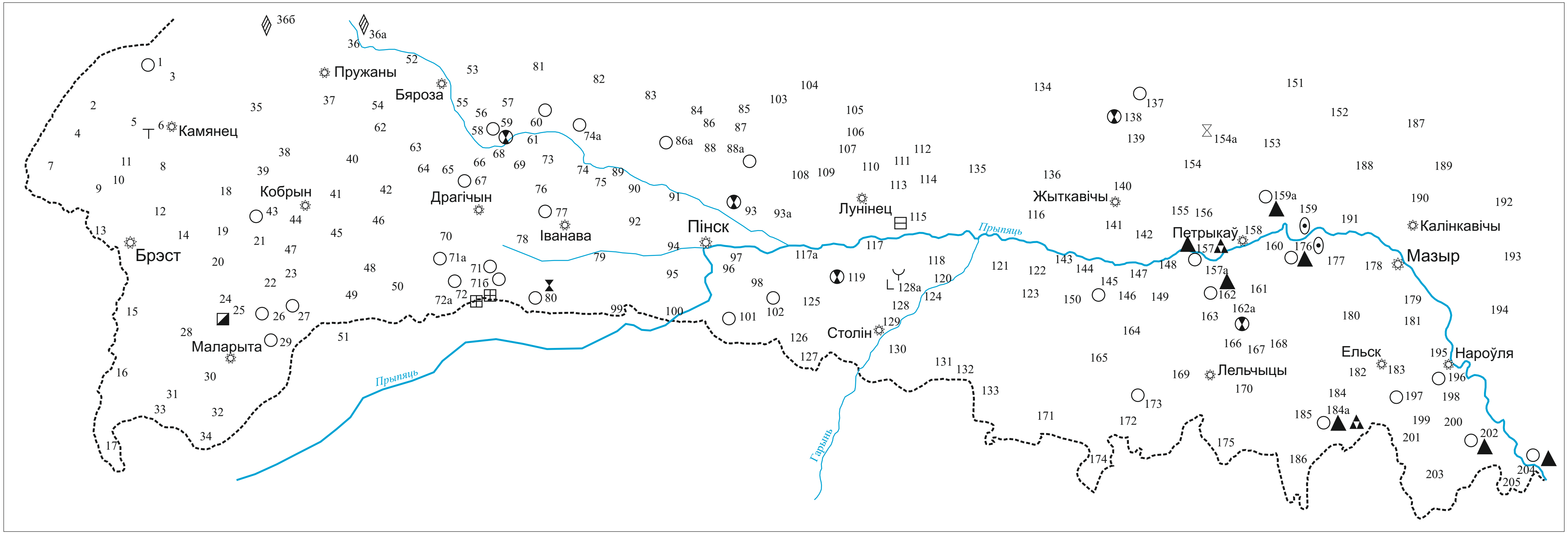
▲ патэ̀льня
○ скаварада̀
шкаварада̀
⊗ скварада̀
⊕ скаўрада̀
скаравада̀
◐ ско̀варадзь
скаварэ̀нда
⊤ жаро̀ўня
⊥ ѐмка
∟ палані̀ца
Г пані̀ва
⌒ ро̀ндэль

Карта №152 НАЗВЫ НАЧОВАК

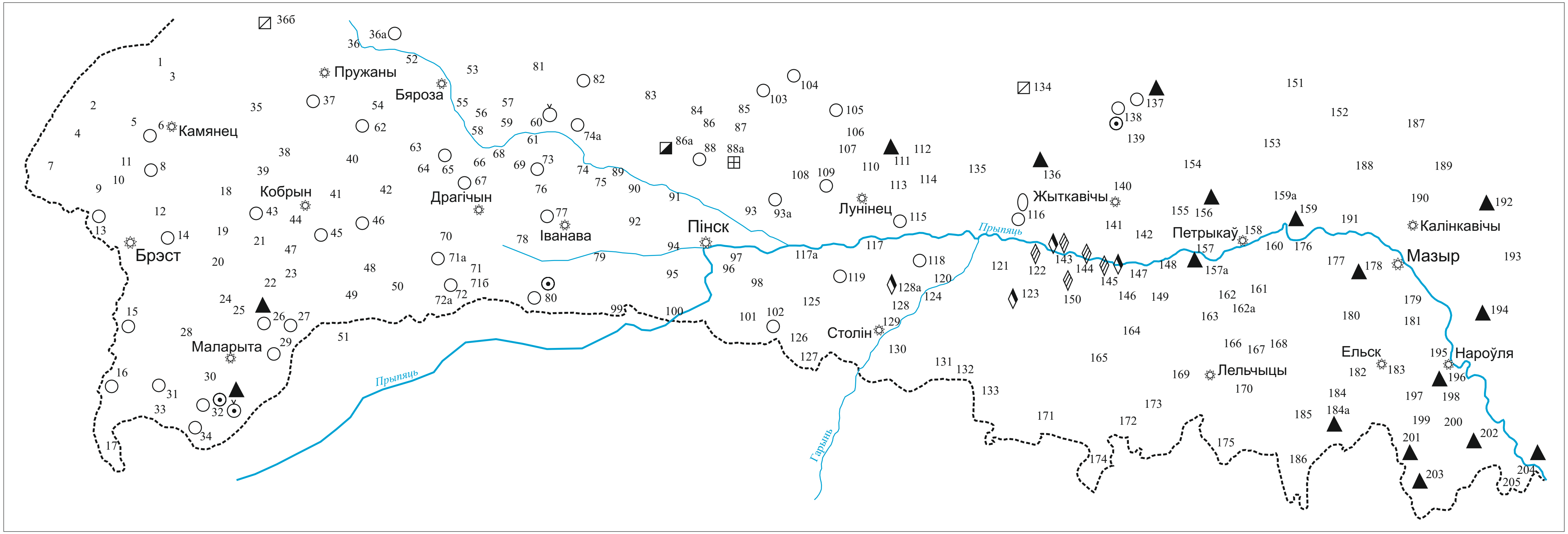
- ● начо`ўкі
- ⊖ начаўкі`
- ○ но`чвы
- ⧗ но`чаў

Карта №153 НАЗВЫ БОЧКІ ДЛЯ КВАШАННЯ КАПУСТЫ І ЗАСОЛКІ ГУРКОЎ

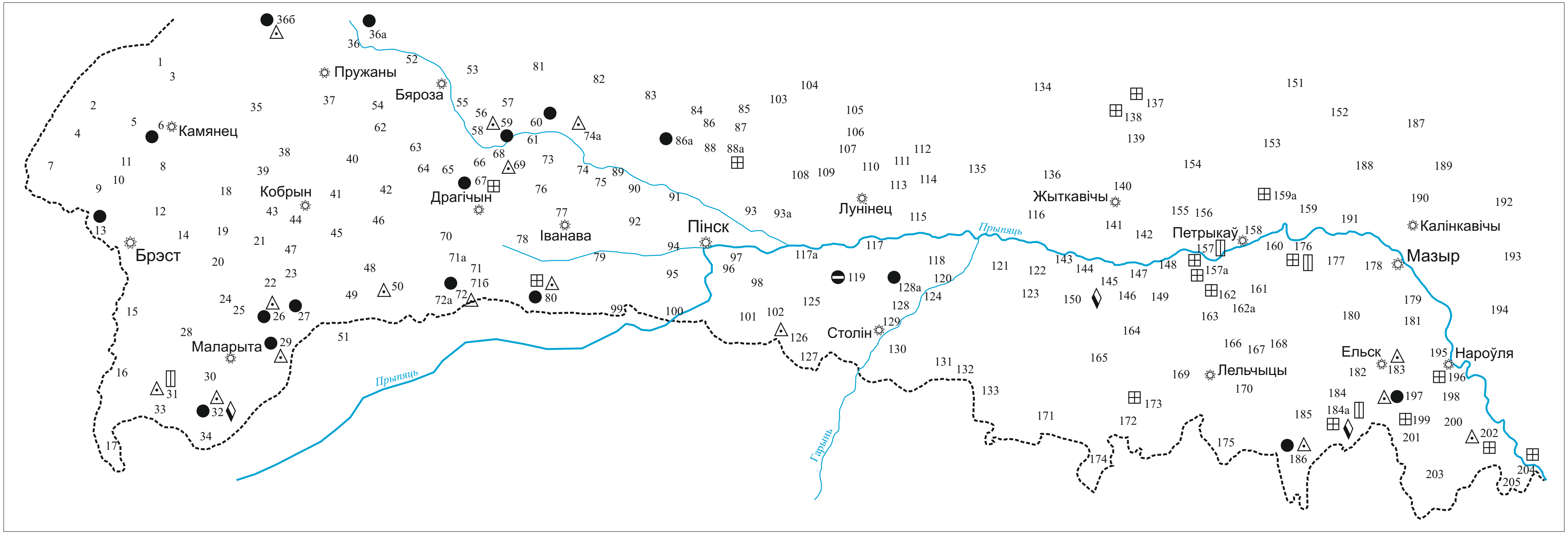
- бо`чка
- варыўна`я бо`чка, бо`чка для ва`рыва
- шчань
- шча`нік
- квасні`ца
- квашчы`нка
- ква`ска
- вараўні`ца
- варыўня`
- каду`шка
- пярэ`раз
- бо`дня
- ра`жка
- дзе`жка

Карта №154 НАЗВЫ ЗБАНА

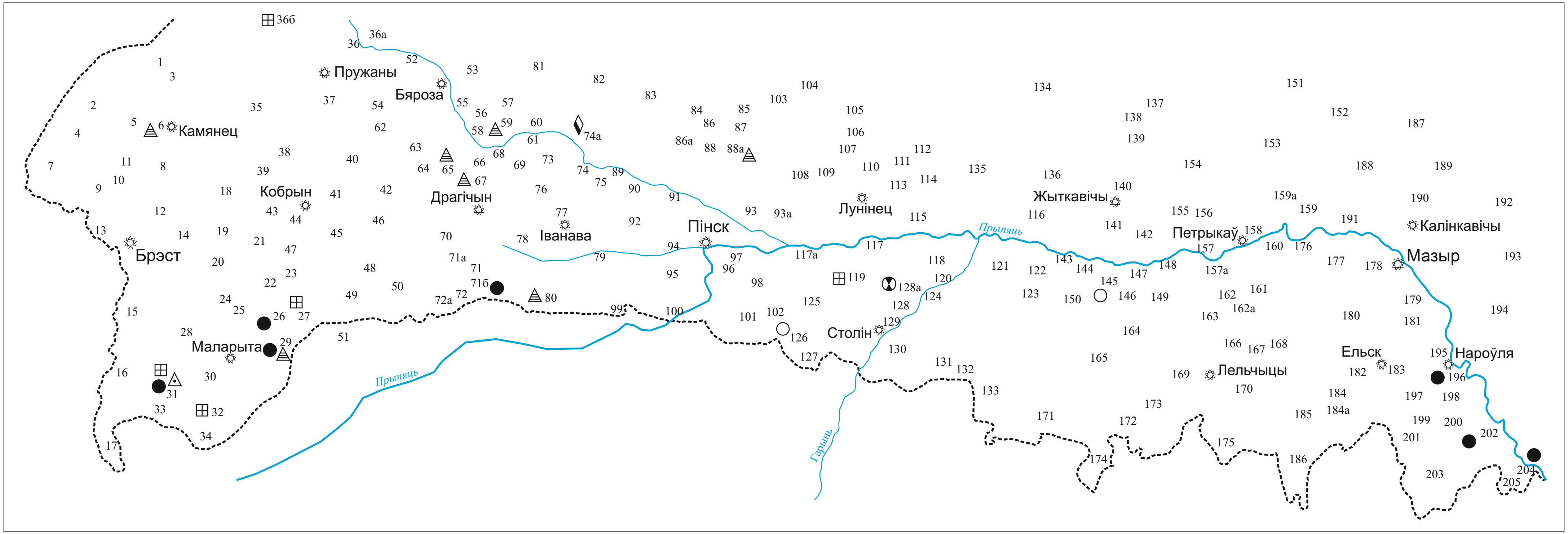
○ збано`к
збан
дзбано`к
дзбан
▲ кушы`н
⊞ глады`ш
глады`шка
глады`шык
глёк
гле`чык
гарла`ч

Карта №155 НАЗВЫ КУБКА

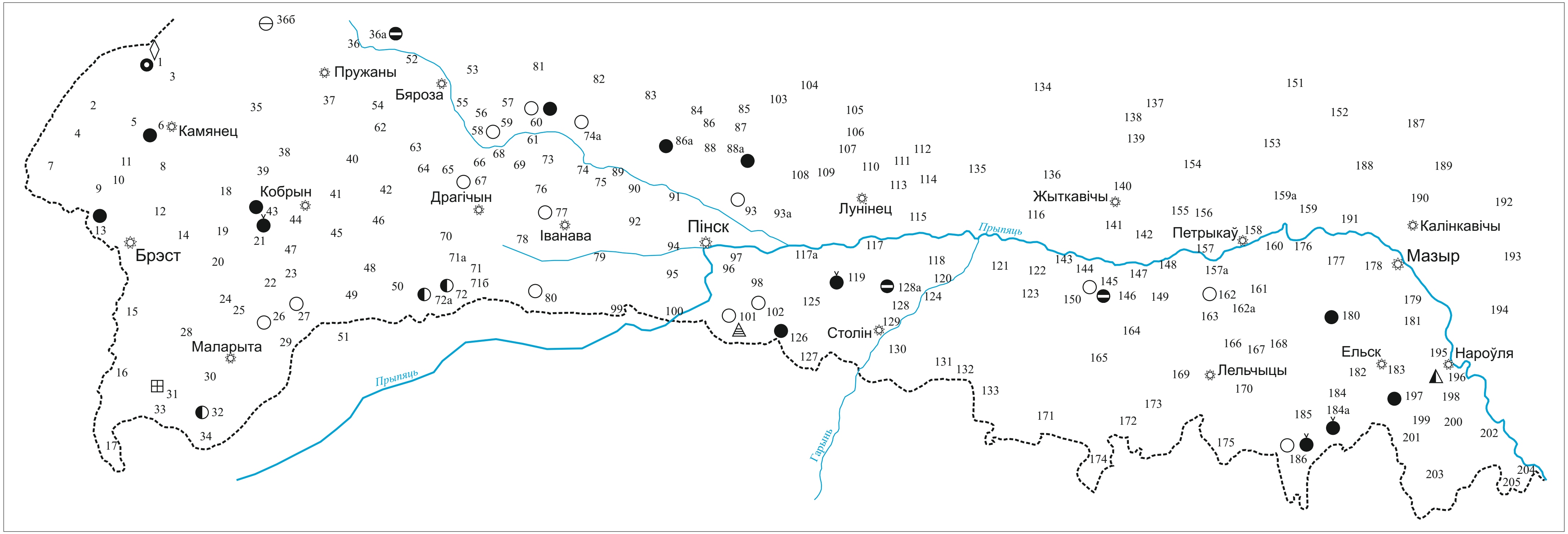
- ● ку`бак
- ⊖ ку`бачак
- △ ква`рта
- ⊞ карэ`ц
- ◊ ку`халь, ку`хал, ку`хлічак
- ▯ кру`жка

Карта №156 НАЗВЫ БУТЭЛЕЧКІ ЁМІСТАСЦЮ Ў АДНУ ЧВЭРЦЬ ЛІТРА

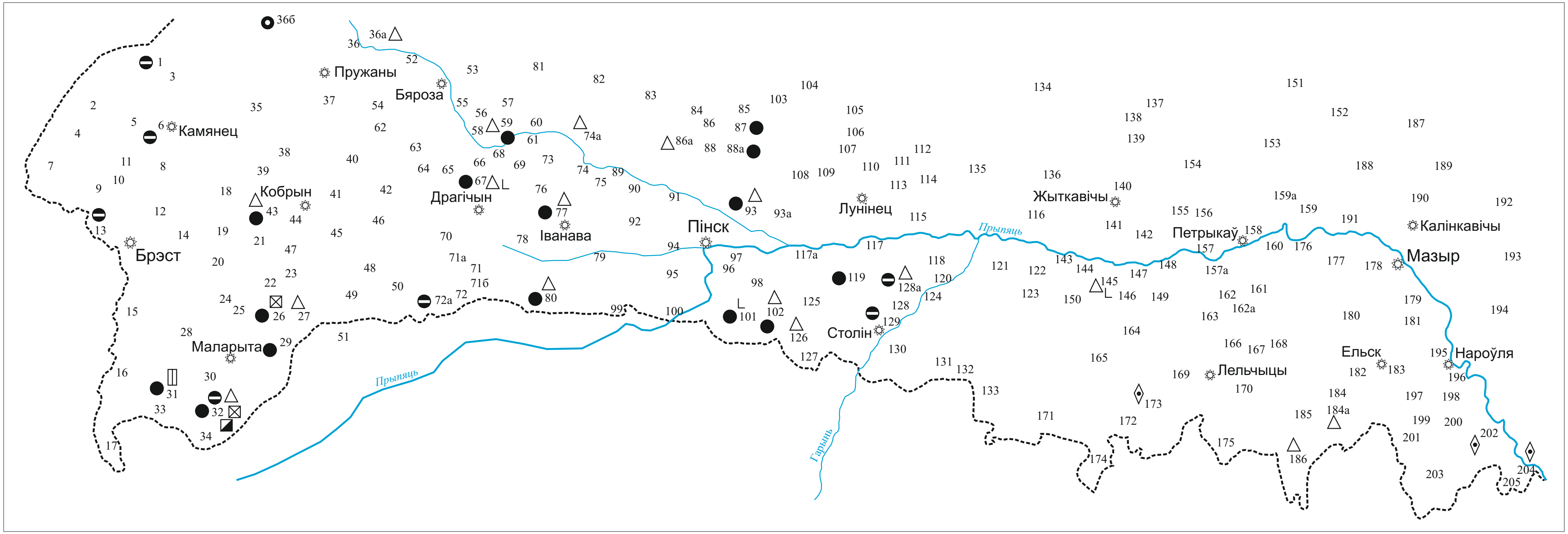
- ● чвэ`ртка
- чатвярта`к
- ○ чацвярту`шка
- паўбуты`лак
- паўбутэ`лька
- ⊞ чаку`шка
- паўкварто`ўка

Карта №157 НАЗВЫ ПАСУДЗІНЫ НА СОЛЬ

- саля`нка
- со`лянка
- сальні`ца
- сальні`чка, салні`чка
- салні`ца
- со`льніца
- саляні`ца
- даўба`нка
- кадаўбе`ц
- чаба`рка
- сту`пка

Карта №158 НАЗВЫ ЧАРПАКА

● апало`нік
◉ апало`ннік
⊖ пало`нік
△ чарпа`к
◈ ме`шалка
⊠ варо`ха
◪ паваро`ха
▯ трэ`пачка
∟ вялі`кая ло`жка

СЛОЎНІК

ПАЛЕСКАЯ БУДАЎНІЧАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ

АБАЛОНКА абало́нка *ж.* 152, 154, 191, 194, 198. оболо́нка *ж.* 14, 129, 189, 170, 182. шыба.

АБАРОГ абару́х *м.* 35а, 65. обор'і́г *м.* 28. оборо́г *м.* 17. обору́г *м.* 68. обору́х *м.* 6. обору́г *м.* 1, 4, 5, 7, 8, 12, 18, 25, 35, 44. обору́х *м.* 2. убур'і́г *м.* 49. убуру́г *м.* 3. прыстасаванне з чатырох слупоў і пад'ёмнай стрэшкай для ўкладкі сена, снапоў, саломы.

АБКЛАДЗІНЫ абкла́дз'іны *мн.* 158. вянок, падрубы. *гл.* **падруба**.

АБЛЯМОЎКА обл'ам'і́ўка *ж.* 12. обл'аму́ўка *ж.* 2. шалёўка акна ці дзвярэй.

АБОРА або́ра *ж.* 134, 151, 152, 153, 158, 159, 163, 177, 180, 181, 182, 187, 188, 190, 191, 194. обо́ра *ж.* 1, 2, 5—8, 10—13, 16—18, 20, 35, 35а, 36, 38, 44, 45, 50, 55, 60, 63, 65, 70, 72а, 73, 74, 75, 76, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 96, 99, 100, 101, 104, 108, 110—114, 116—119, 125, 128, 139, 144, 148, 163, 164, 169, 170, 185, 186, 198. обу́рка *ж.* 108. ôбо́ра *ж.* 15, 25, 29, 37, 40, 79, 121, 161, 171. убо́ра *ж.* 72. ўбо́ра *ж.* 4. **1.** агароджаны двор ля хлява і іншых гаспадарчых будынкаў, або месца перад хлявамі, дзе стаяць хатнія жывёлы 72, 80, 108, 110, 125. *гл.* **аборка**; месца, дзе стаяць гаспадарчыя будынкі 80. **2**. круглы двор закрытага тыпу з асобнымі хлявамі, дзе стаяць хатнія жывёлы 108, 117а, 194. **3**. вялікі хлеў, дзе многа загарадак для жывёлы, для сена, жыта ў снапах 11, 45, 111, 118, 119, 139, 187, 190. доўгі або вялікі хлеў для жывёлы 1, 2, 5, 6, 8, 12, 13, 15, 16, 18, 29, 35, 37, 38, 40, 44, 55, 60, 63, 65, 79, 84, 112, 113, 114, 115, 116, 121, 144, 148, 151, 152, 161, 163, 169, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 191. *гл.* **адрына** 148. **4**. доўгі хлеў для кароў 4, 7, 10, 20, 25, 65, 70, 73, 75, 76, 83, 87—89, 91, 92, 96, 100, 101, 144, 153, 158, 159. **5**. доўгі хлеў для коней (у пана або саўгасны) 99, 115, 134, 180. **6**. доўгі хлеў у пана для сельскагаспадарчых прылад працы 104. павець 163. пабудова, дзе стаялі вазы 74. **7**. вялікія хлявы, прыгожыя будынкі 50. любы хлеў 72а. **8**. вялікі ўцеплены хлеў 198. **9.** камора для прадзіва кудзелі, ільну, канаплі 170. **10.** стары плот 164. **11.** у адну́ або́ру; будынкі, пабудаваныя ў адзін рад 177.

АБРАШОТКА обрашо́тка *ж.* 197. обрешо́тка *ж.* 196. дошкі, латы, якія прыбіваюцца ўпоперак кроквaў пры пакрыцці хаты чарапіцай або шыферам.

АБРАШОЎКА обрыешо́ўка *ж.* 173. дошкі, прыбітыя ўпоперак да кроквaў пры пакрыцці страхі шыферам.

АБРУБ абру́б *м.* 103, 151. о́бруб *м.* 118, 121, 125, 154, 158, 163, 164, 168, 169, 170, 182, 185, 186, 188, 195, 203. **1.** зруб калодзежа ў вугал 103, 118, 125, 151. **2.** зруб калодзежа ў слупы з закладзенымі за іх плашкамі. 154, 163, 164, 168, 169, 170, 182, 186. **3.** частка зруба калодзежа, якая знаходзіцца над зямлёй 121, 185. **4.** дошкі, якімі абабіты калодзеж. 163. **5.** месца, дзе высеклі лес 203. **6.** зруб хаты 163. **7.** зруб склепа 154, 188, 195. **8.** тры вянкі будана 121.

АБРУС обру́с *м.* 27. апошняе бервяно ў сцяне, на якое кладуцца бэлькі. *гл.* **ачэ́п 1**.

АБРУССЕ обру́с'с'е *н.* 29. апошнія бярвенні ў сцяне, на якія кладуцца бэлькі. *гл.* **ачэ́п 1**.

АБСТРЭШКА обстр'і́шка *ж.* 118. ніжні край страхі. *гл.* **капеж**.

АБШАЛЁЎКА апшал'о́ўка *ж.* 151, 201. обшал'і́ўка *ж.* 32, 79. обшал'у́ўка *ж.* 26. **1.** шалёўка (дошка) 151, 201. **2.** абшаляваная сцяна 26, 32, 79.

АБШЫЎКА обше́вка *ж.* 27. обш'ы́ўка *ж.* 136. **1.** дошкі, якія прыбіваюцца да лат і сходзяцца пад вуглом у вільчаку 27. **2.** каробка пад стрэшкай 136.

АБЯРСТА об'ёрста́ *ж.* 121. ніжні край страхі, які звісае над сцяной. // Об'ёршчывал'і н'із кул'іка́м'і. *гл.* **капеж**.

АВЕЧНІК ова́чнык *м.* 73. ов'е́чн'ік *м.* 114. овэ́чнык *м.* 70а. говэ́чнык *м.* 79. аве́чнік *м.* 73, 79, 114. *параўн.* **аўчарнік**.

АГАРОД агаро́д *м.* 148, 187, 188, 195. огоро́д *м.* 20, 35, 36, 49, 80, 115, 118, 144, 164. **1.** агарод 20, 35, 36, 80, 115, 144, 148, 187, 195. **2.** агароджа, плот 118, 188. **3.** пастаўнік у полі, у лесе – для жывёлы 49. **4.** загарадзь ля хлява для свіней 84, 165.

АГАРОДЖА агаро́жа *ж.* 148, 153, 159, 177. обгоро́джа *ж.* 73. огоро́джа *ж.* 4, 29, 60, 74, 182. о́город' *м.* 66. огоро́жа *ж.* 10, 14, 18, 38, 69, 108, 186. ôгôро́жа *ж.* 7. **1.** агароджа (агульная назва) 4, 7, 10, 14, 18, 29, 66, 69, 74, 148, 153, 159, 182. **2.** пастаўнік у полі для жывёлы ў полі 38, 60, 108. *гл.* **загарадзь**. **3.** загарадзь ля хлява для свіней. // Двур с'в'ін'ачы 177. *гл.* **загарадзь**. **4**. плот 186. *гл.* **плот**. **5.** плот з калочкаў 73.

АГАРОДЗЕЦ огоро́дз'ец *м.* 30. огоро́дз'ец *м.* 168. ôгоро́дец *м.* 84. **1.** агародчык 31. *гл.* **агародчык**. **2.** загарадзь перад хлявом для свіней 84, 168. *гл.* **загарадзь**.

АГАРОДЗІК огоро́дз'ік *м.* 121. агародчык.

АГАРОДЗІНА огоро́дына *ж.* 29. агарод.

АГАРОДЧЫК агаро́дчык *м.* 180. агаро́тчык *м.* 152, 188. агару́тчык *м.* 151, 194. огор'і́дчык *м.* 29. огоро́дчык *м.* 74, 129. огоро́дчік *м.* 60. огору́тчык *м.* 36, 169, 182. **1.** агародчык 29, 36, 74, 129, 151, 152, 169, 180, 182, 188, 194. **2.** загарадзь перад хлявом для свіней 60. *гл.* **агародзец 1**, **агародзік**.

АГАТА ога́та *ж.* 44, 60. *гл.* **загата**.

АДВОД одв'і́д *м.* 72. адведзеная ад хлява страха над варотняй сцяной.

АДВОРАК одв'і́рок *м.* 112а. вушак у дзвярах.

АДГАРОДЖА одгоро́жа *ж.* 11. прыстаранак. // Одгоро́жа дл'а засторонка 11. *гл.* **прыстаранак**.

АДЗЁНАК адз'о́нак *м.* 139. одз'о́нок *м.* 186. од'о́нк'і *мн.* 154. одз'о́нк'і *мн.* 161. **1.** стажар'е на слупках 154; або з высокімі слупамі 139, 161. **2.** абарог, пад слупамі ля гумна, дзе ляжалі снапы ў стагах 186.

АДЗЁР од'о́р *м.* 119. одз'о́р *м.* 139, 148, 168. **1.** памост з завостранымі калочкамі знізу, які знаходзіўся на дрэве і на якім стаялі калоды з пчоламі 119, 139, 148. **2.** памост з жэрдак на слупах для сушэння проса 168.

АДКОС атко́с *м.* 194. отко́с *м.* 184. **1.** падстрэшак 194. **2.** схіл страхі ў склепе 184.

АДЛІЎ адл'і́ў *м.* 195. атл'і́ў *м.* 148, 153, 161, 177, 181, 184, 187, 188, 191. одл'і́в *м.* 13. одл'і́ў *м.* 12. отл'і́ў *м.* 70а, 114, 118, 136, 139, 144, 154, 168, 169, 176, 186, 194, 196, 197, 202—204. падстрэшак.

АДРЫНА адры́на *ж.* 103, 116, 134, 142, 151, 152, 153, 159, 163, 164, 180, 181, 187, 188, 190. адры́н'а *ж.* 177. одрі́на *ж.* 84, 118, 121, 125, 171, 173, 182. одры́на *ж.* 60, 83, 86, 87, 88, 136, 139, 144, 148, 154, 164, 165, 168, 169, 170, 185, 186, 195. одры́н'а *ж.* 82, 198. *гл.* **абора 4**. **1.** адрына або трысцень, прыроблены да гумна для сена і саломы 83, 136, 151, 154, 164, 181, 185. *гл.* **сяльнік**; для сена і валоў 182. **2.** валоўнік 170, 171. **3.** гумно, трысцень, прыроблены да гумна для неабмалочаных снапоў, сена 60, 159, 168, 180, 187. **4.** месца ў хляве для сена 153. **5.** адрына (толькі для сена) 82, 84, 86, 87, 88, 103, 139, 116, 152, 186. *гл.* **сяльнік**; адрына на балоце ці сенажаці 125. **6.** клець для абмалочанага збожжа 198; для збожжа і іншых прадуктаў -- там таксама быў ложак, дзе спалі 177. *гл.* **клець**. **7.** прыгуменне 136. **8.** хлеў 121, 134, 144, 148, 163, 165, 169, 171, 118. *гл.* **хлеў**. **9.** загарад у хляве для каровы або авечак 142, 173. *гл.* **куча**. **10.** трысцень ля хлява для воза, сельскагаспадарчага начыння, для сталярскага інструмента 164, 188, 190, 195. *гл.* **шопа**. **11.** *перан.* старая, мізэрная хатка 164.

АЗЯРОД аз'аро́д *м.* 104, 159, 180, 181, 188, 195. аз'іро́д *м.* 103. ожэрэ́да *м.* 136. оз'еро́д *м.* 83, 170. з'аро́д *м.* 177. *гл.* **адзёр** 2. **1.** азярод для жыта 159. **2.** азярод для проса 170. **3.** азярод для снапоў усіх збожжавых 83, 103, 104, 180, 181, 188, 195, 136. *гл.* **сушня**.

АКАНІЦЫ акан'іцы *мн.* 116, 151, 153, 176, 180, 181, 184, 187, 191, 195. акан'н'іцы *мн.* 152, 190. ако́н'н'іцы *мн.* 158. ак'ан'іцы *мн.* 163. гоконніцы, гоко́н'н'іцы *мн.* 77. гоко́нныцэ *мн.* 70. окан'н'іцы *мн.* 104. око́н'іцы *мн.* 14, 55, 85, 103, 115, 118, 148, 170. окон'іцы *мн.* 139, 154, 182, 198. око́н'н'іцы *мн.* 37, 52, 59, 82, 84, 92, 93а, 108, 112, 114, 121, 144, 162, 164, 165, 168, 169, 173, 202, 204. ôко́н'н'іцы *мн.* 79, 186. окон'н'іцы *мн.* 59, 64, 161, 110. оконны́ц'і *мн.* 2, 7, 8, 13, 17, 20, 31, 86, 91. ôко́нныц'і *мн.* 15. ок'інны́ц'і *мн.* 5, 6. ок'інны́цы *мн.* 13. оконы́ц'і *мн.* 1, 27, 28, 40, 125, 201. оконны́ц'і *мн.* 76, 78. око́нныцы *мн.* 88, 96. ôко́нныцы *мн.* 16, 29. око́нныцэ *мн.* 11. око́н'ічн'іцы *мн.* 54. оконычны́ц'і *мн.* 44. оконычныці *мн.* 45. оку́нныц'і *мн.* 12. окынны́ц'і *мн.* 35. окэ́нычныцы *мн.* 70а. ôкыны́ц'і *мн.* 25. завоко́ніці *мн.* 72. заоко́нныц'і *мн.* 69, 73, 74. заоко́нныцы *мн.* 89. заоко́нныцэ *мн.* 65. ко́ніц'і *мн.* 29. **1.** аканіцы 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 25, 27, 28, 29, 29, 31, 35, 37, 40, 45, 52, 54, 55, 59, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 82, 84, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 103, 104, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 118, 121, 125, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 154, 158, 161, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 173, 176, 181, 182, 184, 186, 187, 190, 191, 195, 198, 201, 202, 204. **2.** шалёўкі 180. **3.** фігуры на верхняй шалёўцы акна 44.

АКЛАДЗІНЫ акла́дз'іны *мн.* 144. окла́дыны *мн.* 7. **1.** падрубы 144. **2.** апоўзіны 7.

АКЛАДЫ окла́ды *мн.* 5. апоўзіны на стог (сена). *гл.* **апоўзіны 1**.

АКНО вокно́ *н.* 83, 114, 180. вукно́ *н.* 29, 173. акно́ *н.* 139, 151, 152, 158, 160, 177, 191, 194. гокно́ *н.* 50, 65, 70, 73, 76, 77, 79, 88, 144. гôкно́ *н.* 16. окно́ *н.* 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 17, 18, 20, 27, 31, 36, 37, 38, 44, 45, 52, 54, 59, 60, 63, 66, 69, 71, 72, 72а, 74, 75, 80, 82, 84, 89, 91, 92, 93а, 96, 101, 112, 113, 115, 116, 119, 128, 134, 136, 148, 161, 169, 170, 176, 182, 184, 202, 204. ўакно́ *н.* 103, 110, 190. уокно́ *н.* 171. оўкно́ *н.* 162. ôкно́ *н.* 13, 15, 25, 29, 104, 168. ўакно́ *н.* 171, 190. вакно *н.* 153, 181. **1.** акно 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 36, 37, 38, 44, 45, 50, 52, 54, 59, 60, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 72а, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 101, 103, 104,

110, 112, 113, 114, 115, 116, 119, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 158, 160, 161, 162, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 184, 190, 191, 194, 202, 204. **2.** лаз на гару 202, 204; лаз у пограб 65. **3.** ваконца ў франтоне 148, 80. **4.** падаконнік 64, 65, 66, 71.

падвойнае [акно] – двôйнэйе 13. подвóйноúе 184, 196, 202. пôдвóйноúе 31, 35, 54, 59, 60, 148, 173, 162, 176. подв’íйнэ 5, 20, 25, 27, 29, 73, 75. подвýйнэ 1, 4, 18, 44. пудв’íйнэ 50. задвýйне 59.

селавое [акно] – с’еловойе 113. // Хáта ў дз’в’е окн’é с’еловыйе, трохполов’íннойе 176. трохкварт’íрнойе 162.

покутняе [акно] – пóкутн’ейе 96.

перадпечнае [акно] (акно супраць печы) – помíйнэ 27. пэрэдп’íчнэ 31, 96, 162. переп’íчне 173. протып’êчнойе 176. пры́п’ічне 29.

ад поля [акно] – од пóл’а 128.

венскае [акно] – в’éнскойе 20, 54.

італьянскае [акно] – італьйáнскойе 148. трохстворчатае акно перад печчу.

зімовае [акно] – зымóвэ 17.

застольнае [акно] – застýлнэйе 96.

запечнае [акно] – зáп’ічнэ *н.* 96.

АКОЛЬНІК окýл’н’ік *м.* 7, 96. загарадзь ля свінуха (толькі для свіней) 7, 96. *гл.* **зáгарадзь**.

АКОПЕЦ акóп’ец *м.* 187. кóпыц *м.* 16. ок’íпыц’ *м.* 16. ок’íпчык *м.* 100. окы́пыц’ *м.* 17. ôк’íпэц’ *м.* 15. капец для бульбы ці іншай гародніны. *гл.* **скапец**.

АКУЧКА окýчка *ж.* 154, 170. клетка-цянёта з хваёвых галін для лоўлі цецерукоў 154, 170. *гл.* **клетка**.

АМБАР амбáр *м.* 18, 29, 119, 136, 139, 152, 170, 186. свіран (новае) *м.* 18, 119, 139. *гл.* **клець** 119, 139. *гл.* **камора** 18. *гл.* **свіран** 170.

АМЛОЖЫНА омлóжына *ж.* 4. жэрдка на козлах (збітых накрыж дручках, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзіраў саломы або не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі).

АМЯЛА м’алá *ж.* 187. амела. // Кýкла такайа на дз’éрав’е 187.

АПЛАТВА оплáтва *ж.* 31. ачэ́п. *гл.* **ачэп**.

АПОЛАК оп’íлок *м.* 65, 66. опýлок *м.* 20, 35, 55. **1**. аполак (1 дошка ў падлозе) 20, 35, 65, 66. **2.** дошкі знізу мурлат 55.

АПОЎЗІНЫ апóўзіны *мн.* 35а, 151. апóўз’н’ік *м.* 152, 158, 169, 180, 188, 190, 195. апôўз’н’ік *м.* 177, 183, 191, 194. апýз’іны *мн.* 159. апýз’н’ік *м.* 103. опáўз’н’ік *м.* 165. опáўз’іны *мн.* 148. оп’ізыны *мн.* 45. опóўзіны *мн.* 54. опóўз’іны *мн.* 36. опóўзн’ак *м.* 202, 204. опóўз’н’ік *м.* 160, 164, 186. опóўз’е *н.* 82. опôўз’е *н.* 37. опôўз’н’ік *м.* 161, 170, 182, 185, 203. опôўзы *мн.* 84. опýзнык *м.* 86, 87. опýз’н’ік *м.* 181. опýўзнык *м.* 88. опýзыны *мн.* 1, 40. опýўзыны *мн.* 35. оп’ýзыны *мн.* 2, 38, 44. опэ́ўз’н’ік *м.* 83. ôпóўз’н’ік’і *мн.* 176. ôпôўз’н’ік *м.* 154. пáвзйе *зборны* 118. пáўз’іны *мн.* 121, 128. пáўзн’ік *м.* 116, 136. пáўз’н’ік *м.* 111—115, 165, 171. п’íвзе *зборны* 80. п’íвзене *мн.* 71. п’íвзыны *мн.* 16. п’íўзыны *мн.* 11, 65, 76, 77, 78, 101. п’íўзынэ 50, 66, 73. пóўзан’н’а *н.* 59. пóўз’н’ік *м.* 104, 187, 198. пр’ізвы *мн.* 31. пры́взы *мн.* 29. прыпóўз’іны *мн.* 52. прыпóўз’н’ік *м.* 55. прыпóўзыны *мн.* 54. пры́ўзы *мн.* 25. пýзн’ік *м.* 79. пýз’н’ік *м.* 108. пýзныкы *мн.* 93а. пýзын’н’а *н.* 59. пýзын’н’е *н.* 60. пýзыны *мн.* 68. пýзэн’н’е *н.* 119. пýўз’ін’і *мн.* 125. п’ýўз’н’ік *м.* 110. п’ýўзнык *м.* 92. п’ýўзы *мн.* 69. п’ýўзыны *мн.* 70а. ўоўпóўз’н’ікі *мн.* 162. **1.** козлы, накрыж збітыя пары жэрдак, якія сваёй вагой прытрымліваюць салому на вільчыку; часта на іх па гарызанталі кладзецца жэрдзе 2, 59, 73, 82, 103, 162, 176, 180, 202, 204. **2.** апоўзіны на стозе або на страсе 1, 2, 11, 16, 25, 29, 31, 35, 35а, 36—38, 40, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 66.ю 68, 69, 70а, 71, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 86, 88, 92, 93а, 101, 104, 108, 110—119, 121, 125, 128, 136, 148, 152, 154, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 176, 177, 181—183, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 203. **3.** верх страхі 52.

АРОЛКА арóлка(й) [загароджана] *ж.* 188. плот з хваёвых жэрдак; жэрдзь.

АСЕЛІЦА высэ́лыца *ж.* 101. ос’э́л’іца *ж.* 164, 171. с’éл’іца *ж.* 118, 169, 173. ўсэ́лыца *ж.* 101. **1.** сядзіба 101, 164, 169, 171, 173. **2.** пачатак вёскі (першая вуліца, з якой пачынала будавацца вёска) 101, 118.

АСНОВА оснóва *ж.* 183. аснова будынку, падрубы. // Основа ў ґáнку дубóвайа 183.

АСТРАВЕЦ остр’івэ́ц *м.* 128. кавалак пакладзенай гарызантальна жэрдкі з суччам, каб салома не зрывалася ветрам са страхі.

АСТРЭШАК астр’íшуван’ік *м.* 35а. встр’íшалнык *м.* 29. остр’íшалнык *м.* 16, 25, 44. остр’íшан’ік *м.* 77. остр’íшанык *м.* 6, 35, 54, 76. остр’íшван’ік *м.* 37. остр’íшв’ен’ік *м.* 60. острíшнык *м.* 80. остр’íшнык *м.* 68, 69, 73, 74, 78, 89. острíшок *м.* 20, 72а, 163. остр’íшок *м.* 5, 7, 8,

11, 13, 15, 18. остр’ішуванік *м.* 59. остр’ішўан’ік *м.* 36. остр’ішўаньік *м.* 60. остр’ішына *ж.* 75. остр’ішынньік *м.* 1. ôстр’ішок *м.* 4, 29. кулік, звязаныя пучкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі, першы рад.

АСЦЯЖОРАК асц’ажóрак *м.* 152. апоўзіны на стозе, у выглядзе жэрдкі з суччам. *гл.* **апоўзіны, астравец**.

АЎЧАРНІК аўчáрн’ік *м.* 152. говчáрн’ік *м.* 77. аўчáрн’ік *м.* 113, 114, 115, 183, 186. *гл.* **авечнік**.

АЎЧАРНЯ оўчáрн’а *ж.* 74, 75, 91, 144. авечнік. *гл.* **авечнік**.

АХЛАПА охлáпа *ж.* 87. охл’áпа *ж.* 117а. **1.** ачэп 117а. **2.** суцэльнае бервяно над вокнамі 87. *гл.* **ашлапа 2**.

АХЛАПУН охлапýн *м.* 17. ачэп.

АЧЭП ачэ́па *ж.* 103. ашчэ́п *м.* 151, 194, 204. ашчэ́па *ж.* 177. оўшчэ́па *ж.* 203. óчап *м.* 73, 82, 112, 144, 182, 195. очáпа *ж.* 65, 70. óч’іп *м.* 118. очóп *м.* 139. очэ́п *м.* 45, 80, 81, 136, 186. óчэп *м.* 113, 114, 121, 154, 161, 185. очэ́па *ж.* 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20, 25, 27, 28, 32, 35а, 36, 37, 49, 50, 54, 59, 64, 64а, 65, 66, 68, 69, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 99, 100, 104, 117а, 134, 163, 168. очóпа *ж.* 18. óшчып *м.* 170. ôчэ́па *ж.* 9, 13, 15, 29. учэ́п *м.* 72. ўчэ́п *м.* 69. ўшчэ́па *ж.* 119. шчып *м.* 158, 169. шчы́па *ж.* 169. шчэ́па *ж.* 185, 196, 201, 202, 204. ўчэ́па *ж.* 29. **1.** апошняе бервяно ў сцяне хаты, на якое кладуцца бэлькі 1, 2, 35а, 36, 59, 60, 64, 64а, 65, 68, 69, 72, 72а, 73, 77, 81, 87, 99, 103, 113. **2.** ачэп, які ляжыць пад бэлькамі (пераважна ў халодных будынках) 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 18, 25, 27, 29, 32, 37, 45, 49, 50, 54, 59, 66, 73, 76, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93а, 108, 119, 128, 144, 151, 169, 177, 185, 201. *гл.* **бервяно**. **3.** ачэп, які ляжыць на бэльках 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 25, 29, 32, 49, 70, 74, 75, 79, 83, 88, 92, 96, 100, 101, 103, 104, 117а, 118, 119, 128, 134, 163, 170, 194, 203, 204. **4.** ахлупное бервяно, якое кладзецца над вокнамі і дзвярыма 77, 78, 80, 108, 114, 128, 158. **5.** бервяно на сохах 15, 20, 60, 92, 118, 151. *гл.* **солам’е 1. 6.** доўгі хлеў на шулах 139. *гл.* **шулы**. **7.** вочапка ў каша 168, 186. **8.** вага ў студні з жураўлём 113, 121, 136, 154, 182, 185. **9.** вочап у студні з жураўлём 112, 114, 161, 195. **10.** драўляны шып 69, 185. *гл.* **тэбель**. **11.** ключыны ў гумне на сохах 169. **12.** драніца 196, 202, 204.

АШАЛЁЎКА ошал’óўка *ж.* 1, 29, 136. **1**. плінтус 29. **2.** шаляванне сцен хаты 1, 8, 17, 29, 36, 68, 77, 101, 118, 121, 182. **3**. шалёўка (у акне) 136.

АШАЛЯВАННЕ ашал’авáн’н’е *н.* 144. шалёўкі (дошкі).

АШВАК ошвáк *м.* 27, 34. óшваньік *м.* 92. ôшвáк *м.* 44. **1.** вушак 27, 34. **2.** шула ў сцяне 44, 92.

АШЛАПА ашлáп *м.* 158, 188, 191, 194, 195. ашлáпа *ж.* 181. ашлáпіна *ж.* 103. ашлáпіць *ж.* 180. ашлапнóе палéна 187. ошлáп *м.* 118, 170. ошлáпа *ж.* 169. ошлáпка *ж.* 161. ошлáпіць 198. шлап *м.* 128, 191. шлáп’іна *ж.* 177. **1.** ачэп 103, 118, 128, 139, 169, 170, 180, 181, 191. **2.** суцэльнае бервяно ў сцяне, якое кладзецца над прасценкамі (над вокнамі, дзвярамі) 103, 118, 161, 177, 181, 190, 194, 195, 198. *гл.* **ахлуп**. **3.** кладзь на шулах, якая звязвае ўсю сцяну 118, 169, 180, 194, 198.

БАБА бáба *ж.* 35а, 37. саха ў студні з жураўлём 35а, 37. *гл.* **стоўб**.

БАБКІ бáбк’і *мн.* 36, 52, 54. снапкі з саломы, з якіх складаецца саламяная страха (не ніжні край, а вышэй). Яны пакрываюцца коласам уніз. *гл.* **кýлік**.

БАГРАК баграќ *м.* 13. тоўстае бервяно, якое клалася на сохах; слемя. *гл.* **солам’е 1**.

БАЙРАК байрáк *м.* 103, 104, 110, 113, 144, 154, 158, 164, 165, 168, 181. **1.** зямлянка зімняя, будан у лесе, на балоце 103, 104, 158, 165, 181. *гл.* будка**. 2.** казармы, баракі ў рабочых 110, 113, 154, 164, 168. **3.** будан з загнутых дубцоў.

БАЙСТРУК байстрýк *м.* 29, 59, 176. **1.** малое бервяно, якім даточваецца іншае бервяно ў сцяне 59. **2.** кароткія бярвенні, якія кладуцца ў прасценках і міжаконню 176. **3.** адлегласць паміж бэлькамі 29.

БАЛАГАН балагáн *м.* 2, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 38, 44, 50, 59, 64, 70а, 72, 76, 78, 81, 93а, 98, 101, 104, 108, 110, 113, 115, 116, 117а, 118, 119, 125, 128, 134, 139, 151, 153, 158, 159, 161, 163, 168, 170, 171, 181, 182, 185, 187, 191, 195, 198. балаѓáн *м.* 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 25, 29, 35, 37, 45, 60, 76, 79, 121. балахóн *м.* 194. **1.** непарадак у хаце 6, 18, 117а, 119. // Тут нымá порáтку, сáмы балаѓáн 117а. **2.** спрэчка, крыкі, лямант 7, 9, 12, 13, 18, 37, 52, 128. **3.** ілгун, балбатун 153. **4**. *зневаж*. хата 8, 11, 44. *гл.* **хата**; *зневаж*. хлеў 60. **5.** будан з адным бокам страхі 83, 163, 170, 171. **6.** нязграбна зроблены будан 44. **7.** кашара 64. **8.** пастаўнік; загарадзь для коней 14. *гл.* **загарадзь**. для іншай жывёлы 2, 50, 72. **9.** будан з дошак на сенажаці 17. **10.** будан з галінак у лесе для пастуха 15, 78, 104. *гл.* **камарнік**. **11.** зямлянка для рабочых на лесараспрацоўках 25, 29. *гл.* **курэнь**. **12**. старожка 81. **13.** вялікі будан 4, 16, 110. *гл.* **будан**. **14.** сяльнік на балоце 8, 37. *гл.* **сяльнік**, **абарог**. **15.** павець для дроў 10, 12, 76, 79. **16.** для жывёлы тымчасовы хлеў з дошак 1, 10. **17.** павець ля хлява ці ў

садзе для сена, саломы, воза і іншага сельскагаспадарчага начыння 2, 12, 35, 45, 198. **18.** склеп для бульбы, пакрыты саломай 59. **19.** цыганскі шацёр, палатка 92, 93а, 98, 101, 108, 113, 115, 118, 121, 125, 139, 151, 158, 181, 185, 187, 191, 194, 195. **20.** месца, дзе расстаўляюцца цыганскія шатры 38. **21.** паўкруглая будка на возе 116. **22.** будан ля хлява 38. **23.** назва ўрочышча 161. **24.** буданчык з посцілкі на калочках 5, 7, 159, 182. *гл.* **халабуда**. **25.** посцілка з тычкамі над дзіцячай калыскай 11. **26.** мізэрны хлеўчык з плятня 5. **27.** будан з дошак ля хаты 88. **28.** нешта старое 70а. **29.** нешта недабудаванае 76.

БАЛАГАНІСКА балага́н’іско 111. зямлянка, будан на хутары, дзе гаспадар жыве цэлае лета.

БАЛЕЧКА ба́л’êчка *ж.* 55. ба́л’ічка *ж.* 35, 44, 128. ба́л’очка *ж.* 72а, 74, 76, 79, 99, 125. **1.** жэрдка ў хаце пад столяй ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне 35, 44, 55, 72а, 74, 76, 79, 99, 128. *гл.* **градка**. **2.** жэрдка пад падстрэшкам у франтоне 125. *гл.* **дармавес**.

БАЛЬ ба́л’ *м.* 65, 92. **1.** бэлька 65. *гл.* **балька**. **2.** тоўстае, доўгае бервяно 92. *гл.* **дыль**.

БАЛЬКА ба́лка *ж.* 121, 159, 164, 183, 197. ба́л’ка *ж.* 6, 8—12, 14—18, 20, 25—28, 29, 35, 35а, 36, 37, 38, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64—66, 68, 69, 70, 70а, 74, 76, 77, 78, 79, 80—84, 88—93а, 96, 99, 100, 102—104, 108, 110, 112—115, 117а, 118, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 160—163, 168, 169, 173, 180—182, 187, 188, 190, 191, 195, 196, 198, 202—204. ба́л’ок *м.* 1, 2, 29, 31. бэ́л’ка *ж.* 4, 5, 7, 13. **1.** бэлька 1, 2, 4, 5—18, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35а, 36, 37, 38, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90—92, 96, 99, 100, 102—104, 108, 110, 112—114, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152—154, 158, 159, 164, 168, 169, 170, 173, 180, 181—183, 187, 188, 190, 191, 196, 197, 198, 202, 203, 204. **2.** ачэп 9, 103, 113, 128, 144, 152, 154, 168. **3.** трама 8, 66, 81, 93а, 163, 195. **4.** бэлька на сохах 6, 17, 44, 73, 103, 104, 125, 128, 161, 191. **5**. жэрдка пад столлю, якая служыць для вешання адзення 35, 80, 96, 160, 191; ці для калыскі 73. **6.** брусы, на якіх ляжыць падлога 59. ◊ ***подоўжн’а –*** 50, 55. ◊ ***пуд саму ба́л’ку*** 125.

БАЛЯСКІ бал’а́сікі *мн.* 2. бал’а́ск’і *мн.* 52, 119, 125. бал’а́скы *мн.* 5, 20, 25, 29, 38, 44, 45, 74, 76, 78, 80, 89. бал’а́скэ *мн.* 50. бал’е́скэ *мн.* 45, 64, 66, 70, 70а. **1.** плот 52, 66, 70, 89, 119. **2.** агароджа, частакол 5, 20, 25, 29, 45, 50, 64, 70, 70а, 74, 76, 125. **3.** балясы, якія аддзяляюць амбон 2. **4.** поручні на мосце 38, 44.

БАНТА бант *м.* 9, 70. ба́нта *ж.* 15, 16, 31. бантíна *ж.* 31. банты́на *ж.* 5. бантíвка *ж.* 10, 11. банту́вка *ж.* 2, 4, 7. папярочнае бервяно паміж кроквамі; пояс, які злучае пасярэдзіне дзве кроквы паміж сабою. // Кл’уч’í йду́т’ ты́л’ко до банту́укы. *гл.* **пояс.**

БАРАБАН бараба́н *м.* 152. падстрэ́шак. *гл.* **шчыток**.

БАРАК бара́к *м.* 191, 201. барак. // Жывэ так у бараку 201.

БАРАХЛО барахло́ *н.* 114, 115, 121. *зневаж*. хата.

БАР’ЕР барйе́р *м.* 45 (новае слова), 76. **1.** загарадзь у полі, на двары, куды заганяюць цялят. **2.** завярэйка 76. (*гл.*)

БАР’ЕРКА барйе́рка *ж.* 89. плот з адной жэрдкі (па вышыні).

БАРКАН барга́н *м.* 79. барка́н *м.* 14, 81, 113—115, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 154, 159, 160—162, 164, 168—173, 176, 177, 180—182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. борка́н *м.* 165. **1.** паркан 14, 60, 81, 114, 115, 121, 136, 139, 144, 148, 154, 161—165, 168—171, 173, 176, 177, 180—182, 185, 186, 190, 191, 195, 198, 201, 203. *гл.* **плот**. **2.** плот 125. *гл.* **плот**. **3.** плот-штахеты 79, 113. *гл.* **плот**. **4.** высокі плот з дошак 160. *гл.* **плот**. **5.** загарад у хляве для жывёлы 115. **6.** перагародка ў хляве, за якой знаходзіцца сена 118, 128. **7.** засек у гумне 118, 168, 194. *гл.* **прыстаранак**. **8.** байструк 159. **9.** слуп, у які закладалі бярвенні 185.

БАРКАНЕЦ баркан’е́ц *м.* 136, 148, 163, 194. **1.** перагародка ў гумне, якая аддзяляе ток ад стараны 136, 148. **2.** паркан 163, 194.

БАТАРЭЯ батар’э́йа *ж.* 73, 78. доўгі плыткі капец бульбы.

БАЦЬКАЎШЧЫНА ба́т’куўшчына *ж.* 28. сядзіба.

БАШНЯ ба́шн’а *ж.* 70а. абарог.

БЕРВЯНО барв’іно́ *н.* 115. б’арв’ано́ *н.* 159. берв’ано́ *н.* 116, 148, 158. б’ервано́ *н.* 104. бэрв’іно́ *н.* 112, 114. бэ́рв’е́ *н.* 104. **1.** абчасанае бервяно, якое кладзецца ў сцяну 104, 112, 114, 115, 116, 148, 158. *параўн.* **дыль**. **2.** ачэп 114. *гл.* **ачэп**. **3.** парэнчы пры кладцы на рацэ 104.

БІЛА б’íла *ж.* 190. б’íло *н.* 187, 203. б’іло́ *н.* 194. было́ *н.* 1. **1.** рама ў вакне. *гл.* **шапка**. **2.** верхні вушак у дзвярах, у хляве. *гл.* **шапка** 194. **3.** жэрдка пад столлю, на якой вешалі адзенне 190. *гл.* **градка**. **4.** бэлька на сохах 187, 203. *гл.* **солам’е**.

БОК бок *м.* 60, 93а, 148. адзін бок, адзін схіл страхі.

БОЎДУР бо́вдур *м.* 80. бо́ндор *м.* 31. комін. *гл.* **комін**.

БРАМА бра́ма *ж.* 1, 5, 7, 8, 13—16, 18, 25, 35, 37, 38, 45, 49, 50, 52, 54, 63, 65, 66, 69, 70а, 75, 76, 79, 82, 89, 90, 91, 98, 103, 110, 118, 121, 125, 128, 129, 139, 144, 151, 152, 154, 158, 161, 164, 165, 170, 177, 180—182, 186, 188, 191, 194, 198, 203. **1.** дашчаная брама ў плоце 7, 13, 14, 15, 25, 63, 66, 69, 74, 75, 79, 90, 91, 121, 128, 161. *гл.* **вароты**. **2.** высокая прыгожая брама ў плоце на дзве форткі 73, 76, 77, 98, 103, 118, 144, 152, 154, 182, 194. **3.** неашаляваныя дзверы ў гумне ці складзе на дзве форткі 177, 186, 191. **4.** вялікія вароты 16, 35, 54, 82, 89, 92, 129, 165, 181. **5.** моцныя вароты 18. **6.** прыгожыя вароты 5, 38, 70а, 139, 151, 164, 203. **7.** брама з аркай у панскай ці царкоўнай сядзібе 8, 45, 50, 103, 125, 158, 180, 188, 198. **8.** весніцы ў канцы вёскі 49, 52, 170. *гл.* **весніцы**. **9.** фортка ў двор, праз якую ходзяць людзі 1, 65. *гл.* **брамка**.

БРАМКА бра́мка *ж.* 4, 6, 15, 20, 28, 36, 40, 52, 63, 64, 70, 70а, 73, 90, 91, 92, 100, 118, 128. бр'а́мка *ж.* 79. фортка ў двор, праз якую ходзяць людзі. *гл.* **брама** 9.

БРАЎНО браўно́ *н.* 161, 190, 151. броўно́ *н.* 168, 169, 180, 204. брэўно́ *н.* 139, 144, 182, 184, 196, 197, 202. **1.** бервяно, з якога клаліся сцены 139, 144, 161, 168, 182, 184, 196, 197, 202, 204. *гл.* **дыль.** // Поклаў чатêр'і брэўна – вот і в'êно́к 197. **2.** *гл.* **прыстаранак** 169. **3.** круглае нячэсанае бервяно, з якога клаліся сцены 180, 190. *гл.* **кругляк**. **4.** вага ў студні з жураўлём 139. *гл.* **брус**.

БРУС брус *м.* 32, 36, 59, 60, 69, 73, 74, 75—77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 91, 92, 101, 108, 110, 111, 113, 115, 116, 128, 136, 139, 144, 151, 152—154, 158, 160—165, 168—171, 173, 176, 177, 180, 182, 184, 185, 188, 191, 194, 196, 202, 204. брусо́к *м.* 112, 152, 164. **1.** бервяно, якое кладзецца ў сцяну, звычайна абчэсанае 32, 36, 59, 74, 75—77—79, 80, 89, 108, 110, 111, 113, 116, 128, 139, 151, 154, 168, 170, 196, 202, 204; новае (115, 116). *гл.* **дыль**. **2.** матэрыял, падрыхтаваны на дошкі 83, 84. **3.** бервяно, у якога абчасана два бакі 69, 82. **4.** брус, абрэзанае бервяно таўшчынёй да 6 цаль 73, 91, 92. **5.** падваконняе бервяно 92. **6.** падруба 144, 152, 164—165, 169, 173, 187, 188. **7.** падваліна 112, 162, 163—165, 168, 169, 170. *гл.* **легар**. **8.** бэлькі папярочныя 158, 160—164, 168, 170, 171, 176, 177, 184, 188, 191, 194. *гл.* **балька**. **9.** трама 115, 136, 144, 153, 158, 173, 164, 168, 180, 182, 185, 188. **10.** асялок, брусок 64, 65, 101. **11.** балёчка – жэрдка над столлю ад печы да папярочнай сцяны, дзе вешалі адзенне 152.

БРЫК брык 29. *гл.* **абарог**. // Пуд бро́ком добрэ схнэ́ 29.

БУДА бу́да *ж.* 2, 4—9, 11—13, 15—18, 25, 29, 37, 38, 44, 49, 52, 54, 64, 76, 144, 158, 164, 165, 170, 177, 194. буда́ *ж.* 36, 37, 40, 52, 55, 63, 81. **1.** будан для касцоў на балоце, сенажаці ці для пастухоў у лесе 6, 7, 8, 9, 13, 18, 25, 29, 36, 37, 40, 44, 49, 52, 54, 55, 64, 81; для паляўнічых 165; ці ў садзе 17. **2.** будан з галін выгнутай формы ад камароў 165. **3.** месца і збудаванні на ім, дзе рабілі паташ 170. **4.** маленькая прыбудовачка да хлява для курэй, дроў 38. **5.** будка для сабакі 2, 4, 6—9, 12, 16, 17, 18, 37, 38, 40, 55, 20. *гл.* **шалаш**. **6.** крытыя вазы ў цыганоў ці анучнікаў 5—9, 11, 12, 15—18, 35, 37, 52, 55, 63, 76, 81, 144, 158, 177, 194. **7.** маленькая хата 164. *гл.* **хата**. *зневаж.* 6, 12, 15, 17. // Ха́та, йак бу́да стоіт 6.

БУДАН буда́н *м.* 75, 86, 103, 104, 108, 110, 112, 114, 116, 129, 134, 152, 154, 187, 188, 190. **1.** будан у лесе, у полі, на сенажаці, дзе касцы ці паляўнічыя адпачываюць, унутры можа гарэць касцёр 75, 86, 103, 104, 129, 134, 139, 187, 188; зямлянка 112. **2.** тымчасовы будан з загнутага галля 108, 110, 114, 116, 152. **3.** будка на возе, крыты воз у цыганоў 154, 190.

БУДАЧКА бу́дачка *ж.* 139, 158, 195. бу́дочка *ж.* 26, 128, 169, 180, 183. **1.** буданчык з хвойніку для паляўнічых 195. **2.** будка для сабакі 128, 139, 158, 169, 180. **3.** прыбудовачка да хлява для курэй 26. **4.** буданчык з лазы ад камароў 169. **5.** мякіннік 183.

БУДКА бу́дка *ж.* 1, 2, 5, 7, 9, 12, 14, 17, 20, 28, 29, 35, 35а, 50, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72—79, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89—93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 110, 111—116, 118, 119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 161, 163, 164, 168, 169—171, 177, 180—182, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. бутка *ж.* 45, 50, 98, 117а. **1.** будан у лесе, у полі для пастухоў ці касцоў, зроблены з галін у выглядзе шалаша, без агню, каб схавацца ад непагоды ці пераначаваць 1, 2, 5, 14, 17, 20, 28, 35, 35а, 45, 50, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72, 73—77, 78, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 103, 104, 110, 115, 117а, 119, 136, 139, 148; з саломы на плыту 118. **2.** будан з лазы і травы без агню, зроблены пераважна на балоце для 2—3 чалавек касцоў 70, 79, 96, 108, 111—115, 128, 139, 161. **3.** будан з галін для паляўнічых, якія палююць на цецерукоў 103, 118, 121, 125, 154, 168, 169, 180—182, 185, 186, 188, 194, 198, 201, 188. **4.** вартоўня на чыгунцы 7, 9, 12, 116, 139, 191; памяшканне з дошак для рачнікоў на беразе ракі 203, 204. **5.** будан з галля на солам'і, які нагадвае палову страхі (там начуюць касцы) 144, 163. *гл.* **солам'е**. **6.** будка для сабакі 29, 63, 76, 111, 113, 118, 121, 148, 151, 164, 168, 170, 171, 177, 182, 185, 188, 190, 194, 195, 201. **7.** будка на возе ў цыганоў 78, 79, 100, 117а, 180, 169, 181. халабуда. **8.** *зневаж.* хата 45.

БУДОЎЛЯ будíўл’а *ж.* 76, 78, 99. будóўл’а *ж.* 80, 134, 153, 162, 163. будо̂́ўл’а *ж.* 154, 184, 188, 194, 198, 203. будýўл’а *ж.* 173, 201. буду̂́ўл’а *ж.* 4, 8, 70а, 171. **1.** усе будынкі, разам узятыя 4, 8, 134, 162, 163, 171, 173. **2.** халодныя будынкі, хлявы 188, 194, 198, 201, 203. **3.** будоўля 76, 78, 80, 99, 153, 154.

БУДЫНАК буды́нак *м.* 100, 117а, 153, 163, 204. будíнок *м.* 9, 32, 59, 60, 79, 91, 125, 128, 165, 197. буды́нок *м.* 4, 6, 11, 12, 20, 49, 68, 69, 70а, 73—75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 84, 89, 90, 92, 96, 98, 99, 103, 110, 112, 115, 119, 144, 168, 182. будэ́нок *м.* 65, 70. **1.** прыгожая вялікая хата ў замкі (“чысты вугал”) 59, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 73—75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 89, 91, 96, 98, 99, 100, 103, 115, 117а, 119, 125, 128, 163, 165; хата на дзве палавіны 78. **2.** усе будынкі ўвогуле 6, 9, 11, 12, 32, 49, 92, 93а, 110, 112, 144, 182, 204. **3.** любы будынак, асобна ўзяты 4, 20, 60, 90, 197. **4.** хата, хлеў і істопка 153.

БУДЫНКІ буды́нкі *мн.* 8, 17, 185. буды́нк’і *мн.* 1, 37, 121, 148, 164. буды́нкы *мн.* 15, 25, 29. будэ́нкы *мн.* 18. **1.** усе будынкі ўвогуле 1, 8, 14, 15, 17, 18, 25, 29, 37, 148. **2.** халодныя будынкі, хлявы 121, 164, 185.

БУНДОР бýндор *м.* 15. комін. *гл.* **комін**.

БУРТ борт *м.* 8, 16, 50, 96, 98. бôрт *м.* 55. бурт *м.* 2, 6, 9, 13, 14, 35, 52, 54, 59, 63—65, 78, 81, 83, 86, 88, 90, 110, 116, 128, 136, 144, 148, 151, 152, 158, 161, 163, 165, 168, 190, 191. **1.** доўгая плыткая яма, капец для бульбы 2, 6, 8, 9, 13, 14, 16, 35, 50, 52, 54, 55, 59, 63—65, 78, 81, 83, 86, 88, 90, 96, 98, 110, 116, 128, 136, 148, 151, 152, 158, 161, 165, 168, 190, 191. **2**. паз 144.

БЯГУН бáгýн *м.* 115. багун’éц *м.* 183. б’агýн *м.* 182, 184. богýн *м.* 101. быгýн *м.* 70а. галіна ў выглядзе V, вось, на якой бегаюць дзверы, вароты. // У хлыв’і двэр’і б’ігайут’ на богунáх, а ў хат’ê – на зав’íсах 101.

ВАДАНОС ваданóс *м.* 103. вочап у студні з жураўлём.

ВАДЗЯНІК водз’áн’ік *м.* 162, 173. куток у хаце, дзе стаіць вада, а над лаўкай з вадою знаходзіцца паліца з посудам.

ВАЗОЎНЯ вазóўн’а *ж.* 163. возóвн’а *ж.* 2. возóўн’а *ж.* 9, 54, 60, 74, 93а, 165. вôзóўн’а *ж.* 38, 186. гаспадарчы будынак, дзе стаялі вазы, часам сані.

ВАЛОЎНІК валóўн’ік *м.* 151, 152, 159, 163, 181. воло̂́ўн’ік *м.* 125, 177, 182. волóўн’ік *м.* 89, 168, 169. волýўн’ік *м.* 186. вôлýўн’ік *м.* 185, 190. валоўня.

ВАЛОЎНЯ валóўн’а *ж.* 104, 204. волóвн’а *ж.* 7. волóўн’а *ж.* 2, 100, 119. воло̂́ўн’а *ж.* 84, 139, 154. волýўн’а *ж.* 161. волу̂́ўн’а *ж.* 91. волы́ўн’а *ж.* 72а, 75. валоўня.

ВАРОТНІЦА варатн’íца *ж.* 194. варо̂́тн’іца *ж.* 181. варуóтн’іца *ж.* 187. ворóтн’іца *ж.* 203. ворóтн’іцы *мн.* 203. воро̂́тніца *ж.* 201. **1.** падваротня (у гумне, у плоце) 181, 187, 201, 203. **2.** дошкі ў варотах, калі вароты яшчэ не зроблены 194, 203.

ВАРОТЦЫ варóтца *мн.* 153. варо̂́тца *мн.* 187, 188. ворóточка *мн.* 54. ворóтычка *мн.* 1, 2, 8. вор’íтца *мн.* 49, 64, 65, 70, 72а, 73, 74, 77. вор’íтц’а *мн.* 29, 40, 45, 77, 78. ворóтце 12. воро̂́тца *мн.* 6, 136, 148. ворýтца *мн.* 36, 59, 60, 68, 84, 164, 177. ворутэ́чка *мн.* 37, 63. ворý̂тц’а *мн.* 5, 7, 12, 13, 38, 40, 44, 69, 70а, 91. **1.** фортка ў плоце, праз якую ходзяць 1, 2, 5, 7, 8, 12, 13, 29, 36, 37, 44, 45, 49, 54, 59, 60, 63, 64, 69, 72а, 74, 77, 78, 91, 101, 136, 153, 164, 177, 188. **2.** вароты ў загарадзе ў хляве, праз якія выходзіць жывёла з загародкі 6, 12, 38, 40, 60, 65, 68—70, 70а, 73, 77, 78, 148, 187.

ВАРОТЫ *гл.* **брама 1**. варóта *мн.* 116, 148, 158, 162, 173, 187, 188, 190, 191, 194. варо̂́та *мн.* 159, 180, 181, 194, 195. варóты *мн.* 81, 136, 151, 153, 163, 188, 190. ворóта *мн.* 1, 2, 4—9, 12, 13, 18, 20, 25, 29, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 66, 69, 70, 70а, 72а, 73—75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 111, 113, 115, 117а, 121, 125, 134, 136, 139, 144, 154, 161, 163—165, 170, 176, 177, 184—186, 196, 198, 202, 204. вôрóта *мн.* 60, 115, 119, 128, 144, 158, 168, 169, 171, 186, 198, 201. вôро̂́та *мн.* 168, 181, 182. вôр[у]óта *мн.* 63. ўóрóта *мн.* 110. **1.** вароты, брама ў плоце 1, 2, 4—9, 12, 13, 18, 29, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 55, 59, 60, 63—65, 70, 73, 74, 77, 81—84, 87, 89, 90, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 111, 113, 115, 116, 117а, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 159, 161, 163—165, 168—171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195—196, 202, 204. **2.** вароты, зробленыя з жэрдак (“горшыя, як брама”) 54, 59, 60, 66, 69, 70а, 75, 76, 91, 118, 163, 194. **3.** фортка, праз якую ходзяць 80. **4.** вароты ў загарадзе ў хляве, праз якія выходзіць жывёла з загародкі 12, 18, 36, 59, 92, 159, 181, 184, 188, 201. **5.** адзінарныя дзверы ў хлеў 129, 154, 162, 173, 176, 184, 187, 190. **6.** дзверы ў гумне або ў хляве (на 2 палавіны) 115, 116, 119, 121, 136, 144, 151, 158, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 171, 186, 187, 190, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 204. **7.** весніцы ў канцы вёскі 88, 98, 99, 100, 139. **8.** месца, уезд у сядзібу 20; а вароты называюцца кóворот.

ВАРОЎНЯ варвэ́н'ка *ж.* 92. варовэ́н'ка *ж.* 45. варо́ўн'а *ж.* 49, 76, 139. вароўн'а́ *ж.* 170, 182, 185, 186, 198. вароўн'е́ *ж.* 45. варывэ́н'ка *ж.* 35, 38, 44. варыўн'а́ *ж.* 1, 40, 134, 136, 151, 152, 164, 168, 177, 181, 194. варыўн'е́ *ж.* 79, 80. варыўны́ца *ж.* 79. варэ́ўн'а *ж.* 154. варыўня, цёплы будынак, дзе зберагаюцца зімою бульба і іншая гароднiна (ззаду або збоку хаты).

[**ВАСТРАКОЛ**] гострокў́л *м.* 18. острокóл *м.* 13, 14, 25, 29. острокốл *м.* 129. острокў́л *м.* 2, 4, 8, 12. ôстрокốл *м.* 78. **1**. плот з дошчачак ("штахеты") 2, 4, 8, 12, 18. *гл.* **штахет**. **2.** плот з калоўкаў 14, 78, 129. *гл.* **плот**. **3.** загородяно на военных фортах 13. **4.** …вырубáйêш дэ́рêво (стоубá) з сучкáмы і пол'із на дэ́рêво, опырайучыс' на острокóл… 25. **5**. калы ў плятні, завостраныя зверху і знізу 29.

ВАШУЛДЫК вошу́лдык *м.* 70. слуп у сцяне, шула, якое сточвае бярвенні ў сцяне.

ВЕРАНДА ара́нда *ж.* 182. вара́нда *ж.* 110. варэ́нда *ж.* 158. в'ера́нда *ж.* 36, 162, 183, 196, 202, 204. вера́нда *ж.* 60, 159. вêра́нда *ж.* 20, 89, 159, 173, 176, 203. в'іра́нда *ж.* 4, 50, 65, 76, 91, 112, 128, 151, 194. выра́нда *ж.* 70. вырэ́нда *ж.* 16. ф'іра́нда *ж.* 20. хв'іра́нда *ж.* 184, 186. веранда.

ВЕРАНІЦЫ в'ер'ен'іцы *мн.* 154. в'ерэн'іцы *мн.* 139. засаўкі, дошкі, якія выконваюць функцыю варот пры адсутнасці апошніх: а) у плоце 139; б) у загарадзе ў хляве 154.

ВЕРАЯ вырыйа́ *ж.* 2, 12. шула ў дзвярах у гумне, хляве.

ВЕРХ варшо́к *м.* 110. в'ерх *м.* 144, 151, 181, 183, 184. вэрх *м.* 15, 17, 28, 29, 45, 60, 73, 80, 115, 119. **1.** вільчык 15, 17, 28, 29, 45. **2.** салома на вільчыку пад козламі 60, 73, 80, 110, 115, 119, 144, 151, 181, 183, 184. // Завйôў в'ерх 144. В'е́рх задз'êлвайецца с'êном, соло́мойу 183.

ВЕСНІЦЫ/ ВЕШНІЦЫ в'е́шн'іца *ж.* 83, 114, 115. в'е́шн'іцы *мн.* 82, 104, 112, 113, 116, 128, 163, 198. в'ếшн'іца *ж.* 84, 103, 110, 125, 144. в'íшніці *мн.* 79. в'íшныца *мн.* 88. в'íшныц'а *ж.* 86. **1.** весніцы ў канцы сяла ці адной вуліцы 83, 110, 114, 125, 163, 198. **2.** вароты ў двор з вуліцы 79, 88, 112, 113, 115, 116. (звычайныя вароты з жэрдак) 84, 86, 104. вароты круціліся на 1 слупу. **3.** заднія вароты з двара 84; або прымітыўныя вароты з жэрдак у загарадзе на выгане 82, 128. **4.** варотцы, дзверцы ў загарадзе ў хляве 103, 115, 144.

ВЕТКА в'е́тка *ж.* 164. амяла́.

ВЕТРААДБОЙ в'êтроодбо́й *м.* 116. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона. *гл.* **ветрагон**, **ветранік**.

ВЕТРАВІК в'етрав'íк *м.* 163. падстрэшак.

ВЕТРАГОН в'етрагóны *мн.* 163, 196, 202, 204. ветрагóні *мн.* 59. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона. *параўн.* **ветранік**, **ветраніца**, **ветраадбой**.

ВЕТРАНА вітріна *ж.* 80. вытр'е́на *ж.* 45. *параўн.* **ветранік**, **ветраадбой**, **ветрагон**, **ветрак**.

ВЕТРАНІК в'е́тран'ік *м.* 52, 110, 118, 125, 151, 188, 196, 202. в'ếтран'ік *м.* 36, 186. в'íтранык *м.* 11, 13, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 59, 65, 66, 68, 70, 70а, 74, 76, 79, 92, 96, 99, 101. в'íтр'анык *м.* 29. в'íтреных *м.* 27. **1.** дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона; гэтыя дошкі скрыжоўваюцца ўверсе, утвараючы вільчак 15, 18, 20, 29, 36, 52, 65, 68, 70, 70а, 73, 79, 92, 96, 101, 110, 118, 151, 188, 196, 202. **2.** пояс у крокве 11, 17, 20, 27, 29. **3.** дошкі, якія падтрымліваюць франтон (прыбіваюцца адным канцом да франтона, другім – да ачэпы 59, 66, 74, 76, 93а, 99, 125. **4.** дошкі пад шыфер пры пакрыцці даху 186. **5.** апоўзіны на стозе 13. **6.** козлы на страсе 26. **7.** злом у вугле, каб вецер не дзьмуў у хату 70.

ВЕТРАНІЦА в'е́тран'іца *ж.* 52, 55, 114, 115. в'ếтран'іца *ж.* 100, 112, 139, 148, 154, 187. в'íтраніца *ж.* 2. в'íтраныц'а *ж.* 5, 40. **1.** дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і, скрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак 2, 5, 40, 52, 55, 100, 139, 148, 154, 187. **2.** плашка, якая прыбіваецца адным канцом да кроквы, а другім – да ачэпы і падтрымлівае крокву ў вертыкальнай плоскасці 112, 114, 115.

ВЕТРАНКА в'ếтранка *ж.* 6, 36, 37, 54, 80, 83, 144. в'íтранка *ж.* 4, 44, 68, 71, 82, 84. в'íтр'а́нка *ж.* 38. вйêтра́нка *ж.* 4. **1**. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і скрыжоўваюцца ўверсе, утвараючы вільчак 6, 36, 37, 54, 71, 82, 83. **2.** пояс у крокве 4, 38, 44, 80. **3.** дошка, якая падтрымлівала крокву (прыбівалася да кроквы і да ачэпу) 4, 68, 84. **4.** падстрэшак (з адной дошкі) 144.

ВЕХАЦЬ в'е́хаць *м.* 81, 116, 139, 177, 181, 190, 195. в'е́хоть *м.* 125. в'е́хоць *м.* 37, 52, 82, 112, 114, 115, 118, 121, 161, 168, 170, 185, 186. в'е́хц' *м.* 113, 182, 186. в'е́хц'ік *м.* 113. в'ếхот' *м.* 35, 54, 55, 84. в'ếхоц' *м.* 36, 128. в'іэ́хот' *м.* 63. в'íх *м.* 9. в'íхт'ік *м.* 16, 91, 70а. в'íхот' *м.* 2, 6—8, 11—15, 17, 18, 38, 40, 44, 45, 65, 69, 70, 77, 87, 96, 101, 201. в'íхт' *м.* 29, 76, 119, 159. в'íхтычок *м.* 76. **1.** ануча, пучок сена, саломы для мыцця посуду, для шаравання лавы, стала, падлогі 2, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 29, 35, 36, 37, 40, 52, 63, 65, 70, 70а, 76, 77, 81, 87, 91, 101, 113, 159, 168, 170, 177, 181, 182, 185, 186, 190, 195, 201. **2.** пучок саломы для выцірання чаго-небудзь 9, 44, 119, 121, 125.

3. пучок саломы падпальваць дровы 52, 96. **4**. паходня ў выглядзе пучка саломы 116, 128. **5.** жменя саломы расціраць каню ці карове жывот 7. **6.** жменька саломы затыкаць банкі 45. **7.** жменя саломы на вусцілку ў боты 6. **8.** пучок саломы на тычцы, які папярэджвае, каб тут не пасвілі 114, 168, 186. **9.** вяха ля калодзежа [у выглядзе веніка на тычцы], якая служыць для таго, каб у час пажару змятаць іскры са страхі 112. **10.** стары венік 84; стары венік, якім трасуць сажу коміна 128; якім шаруюць лавы, падлогу 115. **11.** рэшткі з лазы, каб шараваць што-небудзь 82. **12.** галіны з елкі вымятаць попел з печы 15. **13.** галінкі з лісцем, каб крапіць пчолы 161. **14.** у праклёнах: … каб і на ц'ебэ в'е́хоц' 118; каб і ты звар'яцеў! 118, 139.

ВЕШАЛКА в'е́шалка *ж.* 151, 153, 158, 163, 164, 171, 182. в'ếшалка *ж.* 17, 63, 159, 161, 168, 169, 170, 177, 180, 181, 186, 195. в'і́шалка *ж.* 7, 18. в'і́шалныца *ж.* 76. жэрдка ў хаце пад столяй ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне. *гл.* **градка**.

ВЕШКА в'е́шка *ж.* 1, 112, 152, 163, 177, 188, 191. в'ếшка *ж.* 164. в'і́шка *ж.* 6. **1.** тычка з накручаным сенам на ёй для адзначэння простай лініі на сенажаці 112, 152, 163, 164, 177, 188. **2.** вяха на маяку 6. **3.** *старое* альтанка 1. **4.** венік ля хлява 191.

ВІЛЬЦЫ в'іл'цы *мн.* 168. вастраколы, злучаныя парамі кароткія жэрдкі, якія прыціскаюць салому, кастрыцу на вільчыку. *параўн.* **козлы**; збітыя накрыж дручкі, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзіраў саломы і не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі.

ВІЛЬЧЫК в'іл'чык *м.* 79, 82—84, 91, 93а, 96, 103, 104, 110—114, 116, 118, 121, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 160—165, 170, 173, 176, 177, 180—182, 183, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. віл'ч'ік *м.* 171. вы́льчык *м.* 87, 88, 117а, 119, 170. ўіл'чык *м.* 139, 195. **1.** вільчык, верхняя грань, утвораная ад перасячэння двух бакоў страхі 82—84, 87, 88, 89, 93а. 96, 103, 104, 110—114, 116—119, 121, 136, 148, 151, 152, 158, 160—165, 169—171, 176, 177, 180—182, 186, 188, 190, 191, 194, 196, 198, 201, 202, 203, 204; вільчык у хаце 164, 165, 171. **2.** верх страхі, даху, зроблены з гліны 91, з круглай чарапіцы 79, 183, са збітых дошак 84, 144, 173, 183. *параўн.* **карыта**. **3.** вільчак 128, 129, 139, 195. ◊ ***пуд самы в'іл'чык*** 82—84, 108, 113, 114, 125, 128, 161, 164, 169. ***пыд в'ýл'чык*** 110. пад самы вільчык, верх на гары, дзе сходзяцца два схілы страхі. ***ў самы віл'чык*** 152. ***пôд самы ўіл'чык*** 139, 195. ***пôд выл'чык*** 101, 170. // Пташычка зробыла кобы́лцэ у самому вы́л'чыцэ 101.

ВІНЧЫК в'і́нчык *м.* 70а. верх з чарапіцы.

ВІТКА ві́т'ка *ж.* 17. апоўзіны на стозе.

ВІТНІК в'і́тн'ік *м.* 184. бярозавыя або вярбовыя віціны, якімі прымацоўваецца салома, чарот да паплёту, калі робіцца страха.

ВОР, ВОР'Е, ВАРЫНА во́рйе *зборны* 111. воры́на *ж.* 7. вўр *м.* 5. плот з доўгіх двух або трох жэрдак. *параўн.* **плот**.

ВОРАТА во́рата *н.* 173. во́рото *н.* 104, 110, 113, 136, 144, 148, 162, 173, 176. драўлянае дубовае шула з галінай, на якой трымаюцца дзверы ў хляве, у гумне, рабілася тады, калі не было завесаў.

ВОСЕЦЬ во́с'ац' *ж.* 187, 192, 194. во́с'êц' *ж.* 129, 151, 191. о́с'ац' *ж.* 188. **1.** асець для жыта, ільну 129, 187, 188, 191, 192, 194. **2.** асець толькі для льну 151.

ВОЧАП *м.* 134, 152, 153, 177, 180, 181, 188, 191, 204. во́чэп *м.* 139. **1.** вага ў студні з жураўлём 134, 152, 153, 177, 181, 191, 204. **2**. вочап у студні з жураўлём 139, 180, 188.

ВУГАЛ вýгал *м.* 81, 102, 104, 114, 134, 144, 152, 153, 158, 159, 160, 180, 187, 188, 190, 191, 194, 195. вýг'ел *м.* 181. вугло́ *н.* 1, 2, 4, 8, 9, 14, 17, 25, 27, 29, 38, 64—66, 72а. вýгол *м.* 96, 112, 113, 115, 117а, 121, 154, 162—164, 168, 169, 173, 182, 183, 185, 197. вуго́л *м.* 52, 60, 75, 90, 93а, 99, 100, 101, 116, 118, 119, 128, 165, 176, 186, 193, 198. гуло́ *н.* 20, 20а, 28, 31. ýгал *м.* 151. угло́ *н.* 13, 15, 16, 20, 26, 29, 32, 35, 36, 40, 44, 45, 50, 63, 70а. ýгол *м.* 37, 69, 125, 170, 196, 204. уго́л *м.* 59, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 78, 84, 91, 148, 151. ўýгал *м.* 139, 177. ўýгол *м.* 79, 161, 171. **1.** кут у хаце (унутры) 37, 163, 173, 176, 181. // Вýгол на п'êчк'ê 173. У ха́ц'ê ў вугл'і́ л'ажыц' 176. Вуг'ел на полý 181. кут ў запечку. **2.** вугал 1, 2, 4, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 20а, 25, 26, 27, 28, 29, 29, 31, 32, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 59, 60, 64—66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79,81, 84, 90, 91, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 104, 112, 113, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 134, 139, 144, 148, 151, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 160, 161, 162—164, 165, 168, 169, 170, 171, 177, 180, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 204. ◊ ***– гла́дк'і*** 84. нямецкі. ◊ ***– кра́сны*** 151. покуць. ◊ ***– крýглы*** 162, 170, 173. просты (калі два бервяны заструганы з двух бакоў). ◊ ***– н'ам'е́цк'і*** 1, 54, 66, 108, 113, 116, 118, 121, 136, 139, 148, 151—154, 158, 161, 162, 176, 177, 181, 188, 190, 195, 197, 202, 204. ◊ ***– просты*** або ***ў вугла*** 9, 13, 17, 18, 20а, 29, 35, 45, 50, 54, 65, 66, 68, 70, 71, 79, 84, 91, 92, 108, 113, 116, 118, 121, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 160, 161, 162, 168, 169, 173, 176, 177, 180—182, 184—188, 190, 194—197, 198, 201—204. ◊ ***– паўкрýглы*** 163. кожнае палена зачэсваецца

на ромб. ◊ *– у замк'і* 13, 17, 44, 45, 50, 55, 59, 68, 69—71, 74, 80, 93а, 96, 118, 114, 184, 198. ◊ *– у ка́н'у* 1, 25, 27, 29. ◊ *– у ла́пу* 170. ◊ *– у слыпойе вугло* 25. ◊ *– у ча́шк'і* 144, 180, 181. = прасты вугал. ◊ *– у шы́п* 163, 168. просты, чысты. ◊ *– францу́ск'і* 9, 44, 79, 91. у замкі. ◊ *– чы́сты* 52, 116, 118, 134, 136, 139, 144, 148, 152—154, 158, 161—163, 168, 170, 180—182, 184—187, 190, 194, 196—198, 201—204.

ВУГОЛЬНІК вуго́л'н'ік *м.* 101. уго́л'н'ік *м.* 27, 29, 65. уго́л'нык *м.* 89. **1.** металічны вугольнік, прыбіты на вугле аконнай рамы 27, 29, 65, 101. **2.** каліпцёр, вільчыкавая чарапіца 89.

ВУЛІЦА гу́лыца *ж.* 15. падворак перад хатай.

ВУЛКА ву́лка *ж.* 111, 119, 191. **1.** правулак паміж двума агародамі 111. **2.** праежджы двор 119, 191.

ВУХА вухо́ *н.* 73, 79, 148. ўухо́ *н.* 55. **1.** вуха ў ачэпе, у якое ўстаўляецца палец шула 79, 148. **2.** вуха ў шуле, у якое закладваецца ачэп 55, 73.

ВУШАК вуша́к *м.* 1, 7, 14, 16, 27, 49, 59, 60, 63, 64, 72а, 80, 81, 93а, 99, 100, 104, 110—115, 117а, 118, 121, 128, 129, 134, 136, 153, 159, 160, 163, 168, 170, 177, 180, 182, 184, 185, 195, 197, 198, 201. вуш'е́к *м.* 72. вушн'а́к *м.* 152, 191, 194. вшак *м.* 8. лушн'а́к *м.* 187, 190. гуша́к *м.* 13, 28, 31, 73, 76. гуш'е́к *м.* 65, 70, 80. ошва́к *м.* 27, 34. ôшва́к *м.* 44. уша́к *м.* 2, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 59, 68—70а, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 89, 90, 91, 92, 96, 108, 116, 119, 125, 129, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 171, 173, 176, 177, 181, 182, 185, 186, 188, 196, 197, 202—204. ушва́к *м.* 32. уш'е́к *м.* 16, 50. ўшн'ак *м.* 152. ўуша́к *м.* 103, 161. шва́к *м.* 29. **1.** шула ў сцяне 29, 50, 59, 60, 77, 80, 110, 112, 114, 116, 125, 128, 129, 136, 144, 161, 164, 165, 169, 195. **2.** вушак у дзвярах (збоку) 1, 2, 5—9, 12—18, 20, 25, 27—28, 29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 55, 59, 60, 63, 65, 68—70, 70а—76а, 78, 79, 81, 89—93а, 96, 99, 100, 103, 104, 108, 110, 111, 113—119, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 148, 151—153, 158, 159, 161—163, 165, 168—170, 173, 176, 180, 181—186, 188, 191, 194—197, 201—204. **3.** шапка, вушак зверху 1, 6—9, 13—18, 20, 25, 32, 45, 70а, 76, 75, 79, 92, 113—115, 128, 129, 168. **4.** вушакі ў вакне (збоку) 49, 81, 93а, 134, 148, 151—154, 159—161, 163, 169, 176, 177, 180—188, 190, 191, 194—198, 201—204. **5.** паз у вушаку 50. **6.** вушакі зверху і з бакоў 16.

ВЫПУСТ ву́пуст *м.* 165. ачэп на бэльках.

ВЫХАД вы́хôд *м.* 38. палец, які заходзіць у паз.

ВЫШКІ в'і́шк'і *мн.* 118, 125, 201. ві́шк'і *мн.* 60, 168. ві́шкі *мн.* 27, 29, 31, 59, 72, 102, 185. ву́шк'і *мн.* 144, 148, 154, 158, 162, 164, 165, 169, 170, 173, 187, 188, 190, 191, 195, 198. вў́шкі *мн.* 4, 8, 69. вы́шка *ж.* 49, 80. вы́шк'і *мн.* 6, 10, 13, 14, 35а, 36, 37, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 74, 81, 87, 88, 93а, 103, 104, 108, 111, 115, 116, 117а, 144, 163, 203. вы́шкы *мн.* 1, 2, 3, 7, 11, 12, 15, 18, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 68, 70а, 72а, 76, 77, 78, 89, 90, 91, 96, 98, 99, 100, 101. вы́шк'і *мн.* 86, 148. вэ́шке *мн.* 9. вэ́шк'і *мн.* 5, 16. вэ́шкы *мн.* 17. вэ́шкэ *мн.* 64, 65, 66, 70. ўы́шк'і *мн.* 83. ўу́шк'і *мн.* 136, 139, 188. ўэ́шкэ *мн.* 73. **1.** вышкі ў халодных будынках 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 35а, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 72, 72а, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 81, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 111, 115, 116, 117а, 118, 125, 136, 139, 144, 148, 154, 158, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 173, 185, 187, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203. **2.** гара ў хаце 76, 79, 92, 99. **3.** гара над сенцамі 59. **4.** вышкі ў навесе (для сена і саломы) 144.

ВЯЗАНКА вйа́занка *ж.* 84. вехаць з саломы.

ВЯЛЬМОЖНА вэл'мо́жна *ж.* 50. кавалачак дрэва, які закладваецца ў кань, каб было шчыльней.

ВЯНЕЦ в'ан'е́ц *м.* 187, 188, 195, 197. в'ен'е́ц *м.* 121. вінэ́ц *м.* 16. вэн'е́ц *м.* 118. вянок у зрубе. // Ру́бяц' в'ан'е́ц 188.

ВЯНОК вано́к *м.* 110, 115, 182, 185. в'ано́к *м.* 81, 104, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 159, 161, 163, 164, 169, 170, 177, 180, 181, 186, 190, 191, 194, 195, 198. вено́к *м.* 80. в'ено́к *м.* 36, 37. в'êно́к *м.* 82, 114, 116, 125, 165, 168, 171, 183, 201, 203. в'іно́к *м.* 6, 26, 35, 154. віно́к *м.* 2, 20, 25, 31, 112. выно́к *м.* 1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 29, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 65, 68, 70, 72а, 74—77, 78, 84, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 119, 128. вэно́к *м.* 52, 55, 59, 60, 70а, 72, 98, 113, 117а. **1.** вянок у зрубе (4 доўгія бярвенні, звязаныя ў вуглах) 2, 6, 7, 11, 12, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 29, 31, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 68, 70, 70а, 72а, 74—77, 78, 80, 81, 84, 88, 89, 91, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117а, 139, 144, 151, 152, 153, 154, 159, 161, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 180, 181, 182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. // Кругом обуйдэ дырвынойу 29. Кол'цо по 1 дыл'у 6. Зруб'іл'і на 3 в'анк'і 177. В'ано́к ўкруга палажыў 144. **2.** першы вянок, які пакладзены на падрубе 72, 92, 163. **3.** кожны з падаконных

вянкоў 82, 119—136, 148, 177. **4.** ачэпы, апошні вянок у сцяне, на які кладзецца бэлька 1, 8—10, 13, 44, 82, 183. *параўн.* **ачэп**. **5.** амяла на дрэве 119.

ВЯРОВАЧКА в’аро́вачка *ж.* 195. воро́ўчына *ж.* 201. вяровачка, якую ўжывалі ў варотцах замест клямкі. // Зак’і́нуў в’аро́вачку 195.

ВЯРХНЯК вырхн’а́к *м.* 28. падстрэшак.

ВЯРШНЯК в’ершн’а́к *м.* 82. шапка, верхні вушак у дзвярах.

ВЯРЭЙКІ вар’е́йк’і *мн.* 194. засаўка (дошкі) замест варот у плоце.

ВЯРЭЙЦЫ вэр’е́йці *мн.* 171. падваротня ў гумне (складаецца з 2—4 дошак).

ВЯТРАК в’атра́к *м.* 68, 69, 191. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона.

ВЯХА ваха́ *ж.* 115. в’аха́ *ж.* 35а, 81, 139, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 168—170, 177, 180—182. в’ех *м.* 171, 187, 188, 190, 191, 195, 198. в’е́ха *ж.* 6, 52, 118, 165, 204. в’еха́ *ж.* 37, 83, 91, 110, 114, 121, 128, 129, 161, 185. в’ êха́ *ж.* 54, 63, 82, 116, 125, 201, 203. в’іха́ *ж.* 13, 16, 17, 28, 29, 49, 68. в’і́ха *ж.* 60. ві́ха *ж.* 10. віха́ *ж.* 2, 5, 9, 17, 36, 50, 79, 92. выха́ *ж.* 7, 8, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 59, 60, 66, 69, 70, 73, 74, 80, 84, 86, 87, 88, 89, 93а, 96, 100, 101, 108, 113, 119. вэ́ха *ж.* 75, 77, 100. вэха́ *ж.* 55, 112, 117а, 186. ўаха́ *ж.* 111. уеха́ *ж.* 171. **1.** вяха на сенажаці ці ў полі (тычка з накручанай на яе саломай, сенам, або завязаная галіна (бярозы, лазы) ці маладое дрэва з завязаным верхам), якая паказвае дзялянку, або пры яе дапамозе адзначаецца простая лінія 2, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 35а, 37, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 60, 69, 73, 75, 77, 79, 81, 82, 84, 86, 87, 89, 91, 92, 93а, 96, 100, 101, 108, 110, 111, 113, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 139, 154, 161, 169, 170, 171, 177, 181, 186, 190, 191, 195, 198. **2.** вяха на стозе абазначае, што работа закончана для касцоў і людзі павінны збірацца ля яе (на балоце, на вяселлі) 15, 66, 73, 77. **3.** вяха на дарозе (заснежанай) 2, 7, 8, 17, 66; або на возеры, рацэ ля палонкі 6, 139; ці на мелкаводдзі 100, 115, 158. **4.** вяха папераджае, каб не ездзілі на пасеяным полі, ці каб не пасвілі на сенажаці пасля дня св. Міколы 7, 9, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 25, 28, 29, 35, 38, 49, 50, 79, 80, 87, 88, 108, 116, 118, 128, 151, 164, 180, 203, 204. **5.** Там, дэ па́слос’’а бэ́дло і похвор’і́ло, то доп’і́ро па́сты ны мо́жна і став’ат в’і́ху 17. **6.** маяк, трыангаляцыйны пункт 6, 8, 180. **7.** стары венік, мятла 10, 63; венік… шчо ко́мына тэрты 40, 45, 55. **8.** апоўзіны на стозе 17. **9.** венік на высокай тычцы, якая стаіць ля калодзежа і служыць для змятання іскраў са страхі 8, 13, 16, 18, 36, 38, 45, 55, 60, 69, 70, 75, 79, 83, 87, 88, 101, 118, 139. **10.** паказальнікі дарог у лесе. // Шо тут кал’ба́сы (= калдобіны) або тут тольк’і ехат’ 35. **11**. амяла на дрэве 66, 112, 114, 139, 151, 152, 154, 161, 168, 169, 177, 185, 188, 190, 191, 195, 201. **12.** высокае дрэва 92. **13.** высокі нязграбны чалавек 44, 77, 89. **14.** Чалавек то́нкі йак выха́… 12. **15.** Уткн’о́на лозы́на, і на йе́йі наложано шо-ныбуд’ 59. **16.** калі што-небудзь … накруц’і́лос’ на йал’і́н’е, на хваін’е (напрыклад, снег) 37. **17.** дз’е́раво, йак в’ерб’і́на (лоза); расц’е тол’к’і на Пры́п’ац’і 114, 159. **18.** галіны дрэў 165. // В’ал’і́к’ійа в’е́тк’і ігрушы спл’ал’іся в’ахо́йу 177. **19.** "кветка" з галінак, якая прыбіваецца ў вільчаку, сімвалізуючы заканчэнне будавання хаты 115. **20.** цыкута, атрутная трава на балоце, ад якой здыхаюць каровы 152, 168, 177, 181, 182, 186, 187, 190, 191, 195, 198. **21.** гронка вінаграду. // Йагоды, йак в’êха 168. Ўродз’іло, йак в’êха. Жолуд уродз’іў – прамо вэха́ 186. **22**. начны вартаўнік 74, 91. **23.** зялёны вянок (в’ех).

ГАЛАВАЧ голова́ч *м.* 7, 70, 88. гôлова́ч *м.* 15. гôлôва́ч *м.* 29. **1.** некалькі пучкоў саломы, звязаных перавяслом ля калосся, якімі пакрываецца ніз страхі і рогі 7, 15, 29, 70. **2**. шапка, верхні вушак у дзвярах 88.

ГАЛАВАЧЫНА голова́чына *ж.* 12. звязаныя ля ўздра пучкі саломы, якімі пакрываюць страху. *параўн.* **галавач 1**, **кулік**.

ГАЛЁЎКА гал’о́вочка *ж.* 76. гал’о́ўка *ж.* 52, 78, 125. вяровачка, якая закідаецца на слуп, калі прычыняюцца варотцы, фортка. *параўн.* **пута**.

ГАЛОЎНЯ голо́ўн’а *ж.* 84, 86. ґло́ўн’а *ж.* 74, 83, 88. шапка, верхні вушак у дзвярах.

ГАЛЬВЕТКА гал’в’ӯтка *ж.* 4. галёўка з лазы на двух слупах, паміж якімі кладуцца жэрдкі ў плоце.

ГАНАК га́нак *м.* 134. га́нок *м.* 26, 117а, 163, 173. га́нэк *м.* 102. **1.** масток перад парогам (са сходцамі або без іх) 102, 117а, 134, 163, 173. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 26.

ҐАНАК ґа́нак *м.* 152, 159, 188, 190, 194, 195, 203. ґа́нок *м.* 1, 5, 7–9, 13–18, 20, 27, 29, 32, 35–37, 38, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 65, 68–70, 70а, 73–75, 76, 78, 79, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 93а, 96, 98, 104, 108, 110, 114–119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 153, 154, 158, 161, 162, 164, 165, 168–171, 176, 177, 181–183, 185, 196, 198, 201, 202, 204. ґа́ночок *м.* 63, 77, 128, 129, 186, 191. **1.** масток перад парогам (са сходцамі або без іх) 52, 54, 55, 60, 67, 68, 81, 87, 88, 91, 96, 101, 104, 108, 110, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 152, 159, 161, 162, 163, 169, 170, 171, 173, 188, 190, 191, 203. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 1, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20,

26, 27, 28, 29, 32, 35–37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 63, 65, 69, 70, 70а, 73–75, 76, 77, 78, 79, 82, 87, 88, 89, 90, 93а, 164, 165, 168, 171, 176, 177, 181–183, 185, 186, 194, 195, 198, 201, 202. **3.** веранда 158. **4.** сені, карыдор 154. // Ґáнок с крыл'цóм 154.

ГАРА (на гары) гарá *ж.* 35а, 81, 103, 134, 152, 153, 159, 180, 181, 184, 188. горá *ж.* 1, 2, 5—18, 25, 27—29, 31, 34—38, 40, 44, 45, 52, 54, 63—65, 68, 70, 70а, 72, 72а, 77—78, 84, 87, 88, 90, 91, 102, 104, 108, 111, 112, 115, 118, 119, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 160, 161, 163—165, 168—171, 173, 176, 177, 180—182, 185—187, 190, 191, 194, 196, 198, 201—204. гôрá *ж.* 29. гара ў жылых будынках. // У саму гóру наклаў жыта 119.

ГАРАДЗЬБА гарóдз'ба *ж.* 180. город'бá *ж.* 17. агароджа (агульная назва).

ГАРБА горбá *ж.* 35. грамада бульбы, скапец.

ГАРБЫЛЬ горбы́ль *м.* 128. аполак.

ГАРБЫЧ горбы́ч *м.* 79. аполак на столі (закрывае прамежак паміж дзвюма дошкамі).

ГАРЛІНА гарлы́на *ж.* 49. ґарлíна *ж.* 35. ґарлы́на *ж.* 25. ґ'ірлы́нка *ж.* 16. ґырлы́на *ж.* 20. 3—5 пучкоў саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываюць страху. *параўн.* **кулік**.

ГАРЛІЦА ґарлíц'а *ж.* 8. *параўн.* **гарліна**.

ГАРОД горóд *м.* 1, 5, 13, 16, 20, 25, 28, 35, 37, 50, 60, 65, 70, 84, 136, 185. горо̂́д *м.* 79. гôрóд *м.* 113. гурóд *м.* 72. **1.** агароджа вакол сядзібы 84, 185. агароджа ўвогуле 25. **2.** сядзіба 13, 72. **3.** загарадзь для свіней ля свінушніка 1, 20, 25, 28. **4.** агарод 5, 50, 60, 65, 70, 113, 136. **5.** кветнік перад хатай 20, 35, 37, 79. **6.** месца ля хаты (дзе не сеюць, а толькі косяць траву) 16.

ГАРОДЗЕЦ горóдз'ец *м.* 83. гор'íдыц' *м.* 29. гор'íдэц *м.* 75. горóдыц *м.* 25. горýдэц *м.* 88. горýдзэц *м.* 125. кветнік перад хатай ад вуліцы.

ГАРОДЗІНА горóдіна *ж.* 5, 7, 38. горóдына *ж.* 2, 13, 15—18, 44, 92, 144. **1.** агарод 2, 5. **2.** гародніна 7, 15—18, 38, 44, 92, 144.

ГАРОДЧЫК гарóдчык *м.* 81, 153. гаро̂́дчык *м.* 195, 198. гарýтчык *м.* 103, 177, 181, 187. гор'íдчык *м.* 28, 45, 70, 72а, 76, 78, 99, 110. гор'íтчык *м.* 17. горóдчык *м.* 52, 134, 163. горо̂́тчык *м.* 1. горýдчык *м.* 68, 115, 128, 203. горýтчык *м.* 35, 84, 92, 93а, 104, 111—113, 136, 139, 154, 164, 168, 170, 186. горуóдчык *м.* 63. гору̂́тчык *м.* 5, 13, 38, 44, 69, 70а. горы́дчык *м.* 90. горы́тчык *м.* 117а. **1.** агародчык, кветнік перад хатай ад вуліцы 1, 5, 13, 17, 28, 35, 38, 44, 45, 52, 63, 68, 69, 70, 70а, 72а, 76, 78, 81, 90, 92, 93а, 99, 103, 104, 110, 112, 113, 115, 117а, 128, 134, 136, 139, 153, 154, 163, 164, 168, 177, 181, 186, 195, 198, 203. **2.** агароджаны кавалак загону ў агародзе для расады, расаднік 84, 170. **3.** агародчык для трускалак 187. **4.** нізкі плоцік 111.

ГАРЫШЧА горы́шчэ *н.* 17, 59, 129. гара жылога будынка.

ГАСПАДАРКА господáрка *ж.* 63. сядзіба, месца, дзе стаіць хата і іншыя гаспадарчыя будынкі.

ГАТ гат *м.* 84, 103, 114, 116, 128, 177, 191. пляцень у стаўку, які затрымліваў рыбу.

ГАТОК гатóк *м.* 125. пераход на грэблі (з памостам).

ГАЦІНА гацíна *ж.* 198. адно бервяно, з якога складаецца гаць.

ГАЦЬ гáт' *ж.* 171. гаць.

ГВОЗД гвузд *м.* 165. дубовыя калочкі, якімі збіваюцца і замацоўваюцца бярвенні ў сцяне. // Гвузд прытóблуйе. *параўн.* **тэбель**.

ГЕТА ґ'éта *н.* 35а. ґ'éто *н.* 14, 35, 70, 118. **1.** загарадзь ля хлява для свіней 35а, 70, 118. **2.** загарад у хляве для кароў 14, 35а, 70. **3.** лагер для ваеннапалонных 35.

ГЛАБІНА глабы́на *ж.* 70а, 112. лесвіца. *параўн.* **драбіны**.

ГЛІНЯНКА гл'ін'áнка *ж.* 170. глінабітная хата.

ҐЛЫЦЫ ґлы́цы *мн.* глы́ц'а *ж.* лёсткі ў драбінах.

ГНЯЗДО гн'êздó *н.* 82, 162, 173, 184. гн'іздó *н.* 29, 72. **1.** выруб у ачэпе, у які кладзецца бэлька або ўстаўляецца кроква 29, 72, 162, 173, 184. **2.** вуха, у якое заходзіць палец вушака 82.

ГОНТ гóнда *ж.* 154. гонт *м.* 168, 196, 202, 204. ґóнта *ж.* 29, 160. ґóнты *мн.* 4, 17, 31, 148, 144. гонты.

ГРАБЁНКА гр'êб'óнка *ж.* 152, 196, 204. прылада, пры дапамозе якой раўняюць салому пры пакрыванні хаты. ◊ ***пôд гр'êб'óнку*** – 129. спосаб пакрыцця будынкаў. // Розв'азуйут' кýл'ік'і і прыжымайут'.

ГРАДКА грáдка *ж.* 49, 119, 136, 148, 168. гр'áдка *ж.* 44, 45. гр'éдка *ж.* 48, 50. **1.** жэрдка пад столлю ад печы да процілеглай папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне, калыску 44, 45, 49, 50. **2.** градка ў агародзе 136, 148, 168. **3.** агародчык для расады, кветак 119.

ҐРАДКА ґрáдка *ж.* 55, 65, 76. адна дошка ў плоце-штахетніку 55, 65, 76.

ГРЭБЕНЬ гра́бын' *м.* 70. грэ́б'ê̂н' *м.* 203. грэ́бін' *м.* 6, 13, 17. грэ́б'ін' *м.* 2, 4, 5, 9, 10. грэ́бын' *м.* 1, 7, 15, 16, 45. грэ́бэн' *м.* 6, 7. **1.** вільчык 7, 9, 15—17, 45, 54. **2.** салома на вільчыку пад козламі 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 70, 203. // Грэ́бын' нат'агну́ў 1. На грэ́бын' счын'а́йут счы́нкамы соло́му = нат'ага́йут грэбін' 13.

ГРЫВА гры́ва *ж.* 14, 18, 20, 25, 26. вільчык. // Трэ́ба накры́ты гры́ву вышáром 2.

ГУДУН гуду́н *м.* 169. слемя (солам'е).

ГУЖВА гужва́ *ж.* 196, 202. гу́жва *ж.* 71. **1**. прывязка для замацавання саломы ў працэсе пакрывання будынка 196, 202; **2**. для прывязвання дрэва 71.

ГУМЕННІЦА гумэ́нныца *ж.* 66. частка двара ля гумна.

ГУМНІСКА гу́мныско *н.* 7. частка двара перад гумном.

ГУМНО гомно́ *н.* 71, 77. гумло́ *н.* 70. гумэ́нцэ *н.* 87. гумно́ *н.* 2, 7, 8, 14, 18, 35, 35б, 36, 37, 38, 45, 60, 63—65, 68, 69, 70а, 72—76, 78, 81, 84, 86, 89, 90, 91, 96, 97, 98, 101, 104, 112, 113, 114, 116, 117а, 121, 125, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158—161, 163—165, 169—171, 173, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 203, 204. **1.** гумно (складалі, сушылі, малацілі збожжа) 14, 35, 60, 104, 112, 114, 116, 121, 134, 136, 139, 148, 151—154, 158—161, 163—165, 168—171, 173, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 203, 204; гумно на 6 вуглоў 180. *гл.* **адрына 3**. **2.** вялікая восець, дзе сушылі снапы 129. **3.** цэлы комплекс гаспадарчых будынкаў з дваром унутры – "круглы двор" – 8, 72а, 144. **4.** будынак, які змяшчаў хлеў і гумно 90, 93а. **5.** прыгуменне, дзе стаялі стагі сена ці збожжа, дзе сушылася сена 2, 7, 8, 35, 35б, 36, 37, 54, 68—72, 73, 74, 76, 77, 81, 84, 89, 92, 101, 113. **6.** частка двара ля гумна і хлявоў, "паўкруглы двор" 38, 70, 78, 96, 98, 99, 117а, 125. **7.** месца ля хлява, месца, дзе стаіць хлеў 18, 45, 63, 64, 65, 70а, 76. **8.** загарадзь ля хлява для быдла ці свіней 45, 86, 87, 88.

[**ГУСЦЕ**] гу́сце *н.* 118. верх чалеснікаў у печы.

ГУСЯТНІК гу́с'атнык *м.* 60. гусятнік.

[**ДАЛОЎКА**] дало́ўка *ж.* 144. доло́ўка *ж.* 129, 196, 204. долу́ўка *ж.* 164. **1**. падлога ў хаце 129, 164, 196, 204. **2.** зямля (ток) у хаце 144.

ДАМАВІНА домов'іна *ж.* 118, 164. склеп, магіла.

ДАМАКУРКА домоку́рка *ж.* 185. курная хата.

ДАМОК дамо́к *м.* 194. домо́к *м.* 165, 177. **1.** прыгожы домік (зроблены ў чатыры сцяны) 165, 177. **2.** вальма 194.

ДАМОЎКА домо́ўка *ж.* 144. родны дом, сям'я.

ДАРМАВЕС дармав'е́с *м.* 158, 163, 180. дармов'е́с *м.* 82, 87, 121, 125, 144, 196. дармов'іс *м.* 66, 69, 70, 73. **1.** навісь страхі 70, 163, 180, 196. **2.** трама 121. **3.** жэрдка пад столяй ад печы да папярочнай сцяны на адзежу 87. **4.** ачэп 69; край ачэпа, які выступае над сцяной 158. **5.** бервянцо над дзвярыма пад ачэпам 66. **6.** паветка з адной сцяной для дроў, вазоўня 82. **7.** кароткая бэлька ад папярочнай сцяны да першай бэлькі 125. **8.** Йек р'і́жут' да́рво, до стыл'угэ прыв'йе́зуйут' дармов'іс 73. **9.** бервяно, якое ляжыць на падоўжных бэльках пад падстрэшкам у бакавой сцяне 144.

ДАЎГАК даўга́к *м.* 152. ачэп, верхняе бервяно ў падоўжнай сцяне, на якім стаяць кроквы. // Ба́лка шла́п'іц' даўга́к 152.

ДАЎГАЛЬ даўга́л' *м.* 184, 186. **1.** ачэп, на якім кладуцца бэлькі 184. **2.** ачэп, які кладзецца на бэлькі 186.

ДАХ дах *м.* 2, 5, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 25, 29, 44, 45, 49, 54, 55, 70а, 73, 79, 80, 93а, 99, 100, 125, 139, 148, 153, 154, 159, 161, 170, 180—181, 190, 194, 195, 198. здах *м.* 182. **1.** гара 93а, 159, 170, 180, 181, 190, 198. вышкі 60. **2.** вільчык 139, 153, 154, 198. (калі адна дошка выходзіць з-пад другой) 139. **3.** вільчык у будынках, у склепе 125, 194. **4.** франтон 55. **5.** агульная назва для страхі 26, 29, 44, 49, 73, 80, 100, 161, 182, 195. **6.** дах 6, 11, 12, 13, 15, 25, 37, 54, 70а, 148. **7.** ніз страхі 16, 45, 79. **8.** паветка 2, 45. шопа пад страхой 20. **9.** прыбудоўка да хлява для снапоў, сячкарні 2. **10.** у гумне стрэшка над уваходам 5. **11.** столь 99. // Скоты́на од дошчу́ схавалася под дахом 79. ◊ ***ло́маны [дах]*** 20. страха з усечаным зверху франтонам. **12.** дах (па-польску 'страха') 38. **13.** верхняя частка страхі (без нізу) 182а.

ДАШОК дашо́к *м.* 4, 7, 16, 55. **1**. паветка 4, 7, 16. // Пô̂д дашком в'із стояв 16. **2**. падстрэшак 55.

ДАШЧАТКА дашча́тка *ж.* 194. дошча́тка *ж.* 154, 176, 196, 202, 204. дошкі, шырэйшыя за драніцы, якімі пакрываюць страху.

ДВАРЭЦ дворэ́ц *м.* 185. дворэ́ц' *м.* 17. **1**. падворак 17. **2**. загарадка для скаціны ў хляве 185.

ДВОР дв'ір *м.* 11, 15, 17, 20, 28, 38, 44, 45, 49, 64, 65, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 98, 117а. двор *м.* 14, 16, 32, 35а, 36, 52, 54, 71, 81, 82, 116, 121, 134, 153, 163, 164, 176, 191, 194, 198, 204. двôр *м.* 6, 13, 25, 29, 37, 55, 59, 79, 104, 111, 112, 118, 125, 128, 136, 139, 148, 152, 154, 159, 162, 169, 173, 180, 181, 182, 184, 185, 186—188, 190, 195, 201, 203. двур *м.* 35, 35б, 63, 68, 84, 86, 87, 108, 114, 115, 158, 161, 165, 168, 177. двуор *м.* 59, 93а, 103, 151, 170. двўр *м.* 1, 4, 8, 9, 12, 18, 40, 69, 74, 79, 92, 96, 110, 171. двэр *м.* 83. **1.** двор, прастора паміж будынкамі 6, 11, 14—18, 20, 25, 28, 29, 32, 35б, 40, 52, 55, 63, 64, 68, 73—74, 79, 81—84, 86, 92, 93а, 101, 103, 104, 111, 117а, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 153, 158, 161, 163—165, 168—171, 181, 182, 185, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203, 204. **2.** частка двара ля хаты, ад вуліцы да ўваходу ў хату 1, 35—38, 44, 45, 49, 59, 65, 69, 72, 76, 77, 87, 96, 110, 112, 114, 115, 116, 162, 173, 176. **3.** агароджаная частка двара ля свінушніка 108, 115, 159, 164, 177, 180. **4.** прастора ад хаты да хлявоў 54, 154, 184, 186, 187. **5.** сядзіба 74, 79, 108, 136, 204. **6.** панскі маёнтак 4, 8, 9, 12, 13, 18, 71; калгасны 75, 98. ◊ ***– ц'óмны*** 194. двор ля хлява. ◊ ***– св'éтлы*** 194. двор ля хаты. ◊ ***– с'в'ін'н'ачы*** 177. загарадзь ля хлява для свіней.

ДВОРЫК двóрык *м.* 17, 198. загарадзь для свіней каля хлява 17, 198.

[ДЗВЕРАЧКІ] двэ́рочка *мн.* 89. двэ́рочкі *мн.* 84. двэ́рчыкы *мн.* 55. фортка ў плоце.

ДЗВЕРЦЫ двэ́рца *мн.* 75, 88, 93а, 96, 99, 101, 119, 125. дв'ếрца *мн.* 196, 204. д'в'éрцы *мн.* 125. двóрцы *мн.* 134. двэ́рца *мн.* двэ́рцы *мн.* 17, 25, 50, 52, 63, 76. двэ́рцэ́ *мн.* 65. дз'в'éрыка *мн.* 154. дз'в'éрца *мн.* 113, 139, 151, 152. дз'в'éрцы *мн.* 82, 87, 113, 121, 148, 159, 163, 187. дз'вэ́рца *мн.* 103, 104, 112. дз'в'óрка *мн.* 183. **1.** фортка ў плоце 25, 50, 52, 63, 82, 87, 88, 93а, 96, 99, 103, 104, 112, 113, 119, 121, 125, 134, 139, 148, 152, 159, 163, 187. **2.** варотцы ў загарадзе ў хляве 17, 50, 65, 75, 76, 93а, 101, 113, 125, 139, 151, 154. **3.** дзверцы ў склепе 196, 204. **4.** дзверцы ў печы 183.

ДЗВЕРЫ два̋рі *мн.* 2. два̋рэ *мн.* 64, 65, 70, 73. двéра *мн.* 119. двéрі *мн.* 29, 31, 32, 59, 72, 72а. д'вэ́р'і *мн.* 84, 128, 176, 184, 203. двэ́ра *ж.* 75, 87—89, 96, 100. д'вэ́ра *ж.* 117а, 125. двэ́рі *мн.* 2, 6, 12, 13, 15, 17, 29, 36, 40, 52, 54, 55, 59, 93а, 101, 108, 129, 173. двэ́ры *мн.* 1, 5, 7, 16, 18, 20, 25—27, 44, 45, 69, 70а, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 87, 90—92, 113, 119. двэ́рэ *мн.* 50, 66. дз'в'éра *ж.* 111, 139. дз'в'éрі *мн.* 196, 201, 202, 204. дз'вэ́ра *ж.* 83, 103, 104, 112, 114, 115. дз'вэ́ры *мн.* 37, 113. дзвéры *мн.* 188, 190. дз'в'éры *мн.* 81, 82, 116, 121, 136, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 162, 163, 169, 170, 171, 177, 181, 183, 185, 187, 191, 194, 197. дзвэ́рі *мн.* 118. **1.** дзверы ў хаце 16, 20, 36, 50, 52, 55, 66, 69, 72, 75, 77, 82, 84, 87, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 112, 114, 116, 119, 128, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 162, 163, 170, 173, 176, 177, 184, 185, 187, 191, 196, 197, 202, 204. **2.** вароты ў хляве 20, 36, 52, 67, 72, 75, 84, 90, 92, 101, 103, 112, 119, 139, 148, 177. **3.** вароты ў гумне 16, 54, 59, 69, 77, 82, 87, 96, 104, 114, 128, 136, 151. **4.** вароты ў плоце 88, 93а, 100, 112, 113, 117а, 119, 136, 139, 152, 159, 177, 191. **5.** прыгожыя вароты ў плоце (са стрэшкай) 151. **6.** варотцы ў загарадзі ў хляве 121, 201. **7.** дзверы ўсюды (хата – хлеў – гумно) 1, 2, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 17, 18, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 40, 44, 45, 50, 52, 55, 65, 59, 66, 70, 70а, 72а, 73, 74, 78, 79, 81, 83, 89, 91, 93а, 108, 113, 115, 121, 169, 171, 181, 183, 188, 190, 203. **8.** шчыльна зробленыя дзверы 194. **9.** фортка ў плоце 111. **10.** вешніцы (у канцы вёскі) 75. **11.** дзверы двухстворчатыя 129.

ДЗЕД д'êд *м.* 125. д'ід *м.* 84. дз'ед *м.* 144. **1**. трама, на якую кладуць папярочныя бэлькі 125, 144. **2.** бервяно з пазам знізу, якое накладалі наверх на вільчык гонтавага даху 84.

ДЗЕРАВА дéрево *н.* 59, 71, 72. д'éрэво *н.* 125, 128. дэ́рво *н.* 2, 9, 40, 65, 77, 79, 92, 93а, 101. дэ́рэво *н.* 50, 84, 88, 91, 96, 108, 119. дз'éраво *н.* 115, 136, 144. дз'éрыво *н.* 103. дз'éрэво *н.* 118, 121, 128. **1.** будаўнічы матэрыял 2, 9, 40, 59, 65, 77, 79, 91, 92, 93а, 101. // Прыв'із дэ́рва на хату 9. **2.** абпілаванае бервяно ў сцяне 50, 71, 72, 84, 88, 96, 103, 108, 115, 118, 119, 121, 125, 128, 136, 144. // Пôд гýкна дэ́рэво 88. **3.** дубовыя плашкі, з якіх зроблены зруб калодзежа над зямлёй 128.

ДЗЕРАВІНА дервíна *ж.* 59. деревíна *ж.* 27. дерев'íна *ж.* 55, 60, 128. дырвы́на *ж.* 69, 73, 74. дырвэ́на *ж.* 64, 65, 76. дырывы́на *ж.* 54, 75, 100, 111. дэрывы́на *ж.* 108. дэрэв'íна *ж.* 36, 52. дэрэвы́на *ж.* 63, 87, 90. дз'ерав'íна *ж.* 81. дз'ерэв'íна *ж.* 83. абпілаванае бервяно ў сцяне.

ДЗЯДЗІНЕЦ д'ад'íнец *м.* 125. дз'адз'íнец *м.* 194. дз'едз'íнец *м.* 118, 121, 198. **1.** вялікі двор (саўгасны, панскі) 118, 125, 194. **2.** месца, дзе стаялі гумно і такі аднаго гаспадара 198. **3.** скрыня на дне калодзежа 121.

ДЗЯДОК дз'адóк *м.* 180. паз у шуле.

ДНО дно *н.* 28, 37, 52, 70а, 81, 99, 100, 117а, 118, 134, 139, 153, 163, 171, 181, 188, 195, 204. памост з дошак, які кладзецца на дне калодзежа, каб не наплываў пясок.

ДОЛ дол *м.* 173, 176. дôл *м.* 113, 114, 121, 136, 139, 148, 162. дул *м.* 115. дыл *м.* 110. **1.** зямля, гліняная падлога ў хаце 113—115, 121, 136, 148, 162, 173, 176. **2.** памост, падлога з дошак у хаце, у сенцах 110, 139.

ДОМ дом *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 17, 29, 52, 70, 70а, 77, 78, 80, 81, 98, 118, 121, 148, 151—154, 159—161, 163, 171, 177, 181—188, 190, 191, 195, 198, 201, 203, 204. дôм *м.* 139, 162, 165, 169, 176, 194. дуом *м.* 59, 63. **1.** дом вялікага памеру, зроблены ў чысты вугал; у доме некалькі пакояў; план дома пераважна квадратны, страха – тып "вальма" 118, 121, 139, 148, 151—154, 159, 161—165, 169, 171, 176, 177, 181—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. // До́м'ік – б'ёз ус'а́к'іх прыдз'елак 148. **2.** цагляны гарадскі дом 1, 2, 4, 5, 7, 17, 29, 32, 52, 59, 65, 70, 77, 79, 80, 81. ◊ ***муро́ваны–*** 20. цагляны.

ДОМІК до́м'ік *м.* 148, 163. **1.** хата ў чатыры сцяны (квадратны план) 32, 148. **2.** франтон 163.

ДОШКА до́ска *ж.* 2, 4, 9, 11, 13, 36, 37, 65, 76, 78, 79, 90, 93а, 101, 125, 148, 152, 158, 159, 165, 168, 170, 180, 184, 187, 188, 201. до́шка *ж.* 1, 7, 8, 14, 35, 38, 40, 44, 50, 54, 59, 63, 64, 68, 69, 70, 74, 86, 92, 104, 148, 164, 168, 171, 177, 185, 194. до́шчка *ж.* 29. **1.** адна дошка ў падлозе 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 29, 35—37, 38, 40, 44, 50, 54, 59, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 74, 78, 79, 86, 90, 92, 93а, 101, 104, 125, 148, 152, 158, 159, 164, 165, 168, 171, 177, 184, 185, 187, 188, 194. **2.** адна дошка ў столі 14, 29, 63, 76, 79, 90, 125, 170. **3.** дошкі, шырэйшыя за драніцы, якімі крылі будынкі 168, 180**. 4.** падваротня 70. **5.** доскі – дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона, каб вада не зацякала на гару 201. ◊ ***пуд доску*** 118. спосаб пакрыцця.

ДОШЧАЧКІ до́шчачкі *мн.* 181. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і, скрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак.

ДРАБІНА глаб'і́на *ж.* 70а 112. драб'і́на *ж.* 54, 87, 93а, 104, 116, 136, 139, 148, 170, 177. драбы́на *ж.* 20, 31, 119. **1.** драбіны – лазіць на гару 31, 70а, 87, 93а, 112, 119, 170, 177. **2.** драбіны, лесвіца лазіць на страху 20, 116, 148, 177; частка лесвіцы, якая ляжыць на страсе 104. **3.** драбіны ў калёсах 20, 54, 93а, 112, 139, 144, 170.

ДРАБЫ драбцы́ *мн.* 112. драбу́ *мн.* 161. др'а́бы *мн.* 121. **1.** азярод, на якім сушылі проса 161. **2.** драбіны 112, 121.

ДРАВАРНІК дрова́рн'ік *м.* 18. паветка для дроў.

ДРАВАРНЯ дрова́рн'а *ж.* 12, 38. дрôва́рн'а *ж.* 6. месца на двары, дзе рэзалі і секлі дровы.

ДРАВЕШНЯ драв'е́шн'а *ж.* 158. паветка для дроў.

ДРАНІЦА дран'і́ца *ж.* 103. драніца.

ДРАНКА дра́нка *ж.* 4, 164, 165, 168. **1.** драніца 164, 165, 168. **2**. дранка для тынку 4.

ДРАНЬ дран' *ж.* 136, 154, 159, 160, 164, 171, 194. драніца.

ДРАЎНІК дровны́к *м.* 4. дроўн'ік *м.* 163. месца на двары, дзе складвалі дровы, рэзалі і сяклі іх.

ДРАЧКА дра́чка *ж.* 20, 91, 136, 151, 197. паз у бервяне, куды закладаюць мох, каб шчыльней прылягалі бярвенні. // Дз'е́рці дра́чку 197. адзначыць знешнюю лінію ніжняга бервяна на верхнім пры дапамозе драчкі, каб пасля падагнаць яго.

ДРУК друк *м.* 25, 36, 60, 70, 144, 177. **1**. вочап у студні з жураўлём 25. **2**. жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, дзе вешалі адзенне, калыску 25. **3**. жэрдка, якой закладалі ў загарадцы праход 36, 70. **4**. дручок (прыстасоўваецца як рычаг) 144, 177. **5**. кол 60.

ДРУЧКІ дручк'і́ *мн.* 170. дручкы́ *мн.* 15, 16, 25. дручкэ́ *мн.* 45. **1.** плот з жэрдак 15, 16, 25, 45. **2.** калы, дручкі 170.

ДРУЧОК дручо́к *м.* 15, 16, 28, 40, 70, 74, 92, 101. **1**. *гл.* **друк 2** 16, 28, 40. **2**. падоўжняя жэрдка ў драбінах 92. **3**. заварэйка ў хляве, у загарадцы 70. **4**. жэрдка 15, 74, 93а, 101.

ДРУЧЧА дру́ччэ *зборны* 16, 20, 25, 29, 44, 45, 50. **1**. плот з жэрдак 16, 20, 29, 45, 50. **2.** жэрдкі, парэзаныя на латы. **3.** жэрдкі на козлах 16, 25, 45.

ДРЫБЫЗДЗЕ дрыбы́з'дз'е *н.* 82. галлё, лаза, якой прывязвалі салому да прыміцы.

ДРЫВАНІК дрываны́к *м.* 20. месца на двары, дзе складвалі дровы (бярвенне), рэзалі і сяклі іх.

ДРЫВОТНІК дров'і́тнык *м.* 11. дрову́тн'ік *м.* 185. дровэ́тн'ік *м.* 81. паветка для дроў.

ДРЫВОТНЯ драво́тн'а *ж.* 163, 198. дров'і́тн'а *ж.* 16, 17, 20, 25, 27—29, 44, 45, 73, 77, 78, 80, 100, 101, 117а. дрово́тн'а *ж.* 52, 104, 111, 134, 160. дрово̂́тн'а *ж.* 170. дрову́тн'а *ж.* 7, 84, 88, 93а, 99, 113, 118, 119, 125, 128, 148, 164, 165, 168, 169, 182, 186, 203, 204. дровўтн'а *ж.* 2, 13, 25, 79, 91, 92, 96, 171. дроўы́тн'а *ж.* 75. дрôво́тн'а *ж.* 54, 144. друво́тн'а *ж.* 6. друву́тн'а *ж.* 136. друвў́тн'а *ж.* 8. дрыво́тн'а *ж.* 14, 72а, 76, 129, 152, 191. дрыво̂́тн'а *ж.* 116, 154, 180, 187, 188. дрыву́тн'а *ж.* 139, 151, 159, 177, 190, 194, 195. дрывў́тн'а *ж.* 1, 5, 40. дрэ́вот'ін' *ж.* 64, 65. дрэ́вотн'а *ж.* 35, 66. дрэ́вутн'а *ж.* 31, 103, 181. **1.** месца на двары, дзе ляжаць дровы (бярвенне), дзе іх рэжуць і сякуць 1, 5, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 20, 25, 28, 31, 35, 40, 44, 45, 52, 54, 65, 66, 72а, 75, 76, 77, 79, 80, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 111, 116, 117, 118, 119, 125, 128, 129, 134, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 159,

160, 163—165, 168—171, 180—181, 186—188, 190, 194, 195, 198, 203, 204. **2.** паветка на дровы 2, 6, 25, 27—29, 73, 76, 78, 84, 88, 99, 104, 113, 136, 177, 191.

ДУБЕЦ дуб’éц *м.* 184. дубец, якім салома прывязваецца да лат.

ДЫЛЬ дäл’ *м.* 65, 70. д’іл’ *м.* 125. дыл *м.* 45. дыл’ *м.* 1—9, 12—18, 20, 25—29, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 56, 63, 64, 65, 68, 69, 70а—73, 76, 82, 84, 86, 88, 89, 92, 93а, 96, 99, 103, 108, 110, 113—116, 119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 169, 187, 188, 194, 195, 198, 204. ды́л’а *ж.* 71, 76, 116, 148. дэ́л’ *м.* 41, 65. **1.** бервяно ў сцяне, абпіленае з двух або з чатырох бакоў 1—9, 12—18, 20, 25—29, 35—41, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 56, 59, 63—65, 68—70, 70а, 71—73, 76, 82, 116, 136, 139, 204. **2.** брусы 10х10, 8х6 см 144, 148, 154, 165, 187. **3.** тоўстыя бярвенні, на якія разрэзваецца дрэва ў лесе 194, 195, 198; доўгае палена 2—9 м 151. **4.** крывое бервяно 114. **5.** прыгожае тоўстае зрэзанае дрэва 103, 115. **6.** камель дрэва 113. **7.** аполак 128. **8.** дылёўка для падаконніка, вушакоў 121, 144, 169. **9.** загарад у хляве 84, 93а, 108, 110, 119, 125. **10.** высокая агароджа з дошчачак (вертыкальна пастаўленых) 92. **11.** паркан, агароджа з гарызантальных дошак, дылёўкі 84, 86, 88, 89, 93а, 96, 99, 108, 125. **12.** пароша, лёгкі сняжок 188, 194. **13.** шапка над вушаком 17.

ДЫМНІК ды́мнык *м.* 16. комін.

[ДЫРЛІНА] дырлы́на *ж.* 28. 3—5 пучкоў саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываюць страху. *гл.* **кулік, гарліна.**

ЖАРДЗЯ жêрд’á *ж.* 60.

ЖОЛАБ жалабóк *м.* 31, 168, 197. жóлаб *м.* 194. жóлуб *м.* 65. збітыя дзве дошкі, якія кладуцца на верх страхі ці даху, каб праз вільчык не зацякала вада 65, 194.

ЖОРДКА жóрдка *ж.* 82, 88, 103, 136, 154, 188. жэрдка.

ЖОРДОЧКА жóрдочка *ж.* 76, 78, 83, 87. жырдэ́нка *ж.* 65.

ЖУРАВЕЛЬ журав’éл’ *м.* 108, 111, 114, 121, 144, 153, 168, 170, 182, 185, 186, 195, 198. журавэ́ль *м.* 7, 14, 16, 17, 25, 27, 38, 40, 45, 50, 59, 64, 70а, 72, 80, 83, 92, 93а, 112, 113, 201. **1.** вага ў студні з жураўлём 7, 14, 16, 17, 25, 38, 40, 45, 50, 59, 64, 70а, 72, 80, 83, 92, 93а, 108, 111, 112, 114, 144, 168, 170, 186, 195, 201; соха + вага 70а. **2.** вочап у студні з жураўлём 113. **3.** вага + вочап 121, 153, 182, 185, 198. **4.** прыстасаванне, на якім бегалі дзверы, калі яшчэ не было жалезных завес 27.

ЖУРАЎКА жура́вка *ж.* 44. вага ў студні з жураўлём.

ЖЫЛІНА жыл’íна *ж.* 158, 160, 177. жыл’íно *н.* 151. **1.** ачэп, які ляжыць на сцяне 160. **2.** жэрдкі або маленькая бэлька пад столлю, дзе сохне лён 151, 177. **3.** папярочная бэлька 158.

ЖЭРДЗІ жэ́рд’і *мн.* 12, 40, 52. // Господар жырд’мы оп’йаўся 40. жэрдзе.

ЖЭРДКА жэ́рдка *ж.* 1, 2, 7, 8, 13, 118, 134, 153, 163, 187, 194, 198, 201, 203. жэ́ртка *ж.* 37, 83, 115, 148, 165. жэрдка.

[ЖЭРДЫ] жэ́рды *мн.* 8, 14, 15, 17, 20, 25, 29, 38, 44, 49, 50, 55, 72а, 77, 79, 92. жэ́рдэ *мн.* 65, 66, 68, 70. у жэ́рд’і 84. **1.** плот з жэрдак 2, 7, 12, 14, 17, 20, 25, 37, 38, 44, 49, 50, 52, 55, 60, 65, 72а, 77, 84, 92. **2.** адгародка ў хляве 13, 15, 20, 25, 29, 38, 50. **3.** вочап з вядром у студні 13. **4**. жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне 1, 2, 8, 13, 65, 70, 76, 78, 82, 83, 87, 88, 92, 103, 115, 118, 134, 148, 153, 154, 163, 165, 187, 188, 194, 198, 201, 203. **5**. латы 79. **6**. прыклады на козлах 66.

ЗАБОР забóр *м.* 5, 9, 18, 35, 77, 84, 89, 92, 96, 144, 148, 187. забốр *м.* 139, 158, 162, 180, 186, 194, 203. **1**. плот-штахетнік 5, 18, 35, 77, 84, 89, 92, 96, 148, 187; *гл.* **штахеты**. **2**. плот з дошчак, калі дошкі шчыльна прыбіты адна ля адной 139, 144. **3.** *(новае)* плот з жэрдак 9, 158, 194. **4.** частакол 203. **5.** паркан 162, 180, 186. **6.** адгародка ў хляве (аддзяляе катух) 139, 194. // Пры́городы заборам’і аддзел’óны 139.

ЗАБОЧЫНЫ забóчыны *мн.* 152. дошкі, якія прыбіваюцца па краях саламянай страхі, каб салома не раскідалася.

ЗАБУДАВАННЕ забудува́н’н’а *н.* 27, 31. усе гаспадарчыя будынкі разам з хатай.

ЗАБУДОЎЛЯ забудóўля *ж.* 98. забудốўл’а *ж.* 184. усе будынкі разам з хатай.

ЗАВАЛАК зава́лак *м.* 194. варотцы ў адгародцы ў хляве.

ЗАВАЛІНА зава́л’іна *ж.* 75, 76. зава́л’інка *ж.* 168, 202. зава́лына *ж.* 117а. зава́л’анка *ж.* 31. **1.** прызба 31, 76, 117а, 202. **2.** кавалкі бярвенняў між штандарамі 169. **3.** падваліна 75. **4.** ачэп (падоўжны) на бэльках 168.

ЗАВАЛКА за́валка *ж.* 104, 118, 121, 128, 197. засаўка.

ЗАВАРАТКА за́воротка *ж.* 50. закрутка.

ЗАВАРОТНІЦА завôрóтн’іца *ж.* 158. закрутка.

ЗАВЕРТКА за́в’ертка *ж.* 125, 148, 163. за́вэртка *ж.* 60. закрутка.

ЗАВЕРЫНЫ завэ́рыны *мн.* 78. **1.** плот з жэрдак 78. **2.** адгародка ў хляве 78.

ЗАВЕСЫ зав’е́сы *мн.* 148, 177, 197. зав’е̂ск’і *мн.* 103. зав’і́сы *мн.* 59, 60, 74, 89, 92, 173. зав’у̂сы *мн.* 69. завесы.

ЗАВЕТРАНІК зав’і́транык *м.* 16. зав’і́тренік *м.* 31. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат і перакрыжоўваюцца ў вільчаку.

ЗАВОКАНКІ зао̂конк’і *мн.* 139. аканíцы.

ЗАВОКАННІЦЫ заоко́н’н’іцы *мн.* 60, 90. зао̂кон’н’іцы *мн.* 139. зако́нныцы *мн.* 50. заоко́нныцы *мн.* 75. аканіцы.

ЗАВОРКІ заво̂рк’і *мн.* 168, 170, 185. заву́рк’і *мн.* 161, 177. дошкі ў плоце замест варот.

ЗАВОРНІЦА заво̂рн’іца *ж.* 186. падваротня ў плоце.

ЗАВЯРЭЙКА зав’арэ́йка *ж.* 164. падваротня.

ЗАВЯРЭЙКІ зав’ерэ́йк’і *мн.* 164, 169. завыр’е̂йкі *мн.* 165. дошкі замест варот у плоце. *гл.* **варотніцы**.

ЗАГАРАД за́гарад *м.* 190. за́город *м.* 25, 29, 37, 52, 59, 110, 169, 171. **1.** пастаўнік у полі 110, 190. **2**. загарадзь ля свінушніка 37, 52, 169. **3.** агульная назва агароджы 25. **4.** катух у хляве для каровы 29, 37. **5**. адгародка ў хляве 171.

[ЗАГАРАДА] за́гарада *ж.* 152, 154, 187, 188. за́города *ж.* 49, 83, 103, 104, 111, 112, 116, 161, 185. **1.** агульная назва агароджы 187. **2.** агароджаны сялянскі двор 49, 116. **3.** загарадзь ля свінушніка 112, 161. **4.** загарадзь ля хлява для кароў 83, 111, 112. **5.** пастаўнік для скаціны 104, 152. **6.** адгародка ў хляве 188. **7.** катух у хляве 103, 154, 185.

ЗАГАРАДЗЬ за́гарадз’ *ж.* 81, 103, 181, 204. за́город’ *ж.* 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 28, 29, 44, 50, 54, 59, 64, 65, 66, 69, 72а, 74, 78, 79, 80, 86, 88, 92, 93а, 99, 100, 117а, 134. за́городз’ *ж.* 104, 143, 203. **1.** загарадзь ля свінушніка 4, 5, 6, 15, 28, 50, 59, 64—66, 69, 72а, 80, 81, 88, 99, 117а, 134, 204. **2.** загарадзь ля хлява для кароў 44, 50, 78, 81, 86, 181, 203, 204. **3.** пастаўнік у полі, у лесе 15, 29, 54, 65, 74, 79, 88, 92, 93а, 103, 148. **4.** загарадка ў хляве 2, 11, 12, 16, 18, 65, 104. **5.** катух 8. **6.** агароджа, плот (агульная назва) 12, 68, 100. **7.** плот з жэрдак 4, 5, 6, 13. **8.** частакол 2. **9.** паркан 9, 13.

ЗАГАРАДЗЬБА за́город’ба *ж.* 17. агульная назва агароджы.

ЗАГАРАДКА за́гарадка *ж.* 181. за́городка *ж.* 6, 20, 64, 83, 86, 104, 125, 163. загоро́дка *ж.* 63. **1**. загарадзь ля свінушніка 20, 163. **2.** пастаўнік 64, 83, 86. **3.** загарадка ў хляве 6, 104, 181. **4.** паркан 63. **5.** агародчык на кветкі 125.

ЗАГАРНІЦЫ заѓа́рн’іцы *мн.* 115. дзве дошкі, якія прыбіты да лат у канцы страхі і, перакрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак.

ЗАГАРОДДЗЕ загору́дз’дз’е *н.* 36. загуменне.

ЗАГАРОДЖА за́героджа *ж.* 70а, 115; загоро́джа *ж.* 8, 9, 65, 73, 74. **1.** пастаўнік 9, 65, 73. **2.** агароджа 70а, 74, 115. **3.** агароджа з жэрдак 8.

ЗАГАТА зага́т *м.* 139. зага́та *ж.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15—18, 36, 37, 40, 54, 55, 70, 73, 75, 76, 78, 91, 118, 121, 144, 151, 153, 163, 170, 188, 194. зага́тка *ж.* 169, 171. ога́та *ж.* 25, 68, 69, 59. **1.** загата 35, 110, 112, 113, 115, 118, 121, 139, 148, 151, 163, 169, 170, 171, 194, 203. **2.** гаць (з галля, ламачча) 139, 151. **3.** уцяпленне сцен будынкаў (аж да страхі) 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 15—18, 25, 36, 37, 55, 59, 69, 70, 73, 75, 121, 144, 153. **4.** уцяпленне сцен хаты да вакон 5, 12, 54, 76, 77, 78, 91. пляцень, абмазаны глінай 40. **5.** нячысты двор, завалены ламаччам, трэскамі 188. **6.** ахова з галля, ламачча вакол стога 144.

ЗАГОН заг’ін *м.* 29, 54, 64, 65, 70, 74, 76, 78, 88, 117а. заго́н *м.* 4, 14, 25, 36, 45, 52, 68, 69, 81, 82, 93а, 103, 104, 113, 114, 119, 163, 187. заго̂н *м.* 37, 125, 128, 136, 151, 154, 180, 182, 191, 203. загу́н *м.* 68, 108, 115, 116. загу̂н *м.* 2, 12, 13, 79, 96. **1.** загон поля, агароду 13, 14, 25, 29, 36, 37, 45, 54, 64, 65, 68, 69, 70, 74, 79, 93а, 96, 103, 108, 113, 115, 116, 128, 136, 151, 154, 158, 163, 168, 180, 182, 186, 187, 191, 203. **2.** пастаўнік, дзе жывёла стаіць ноччу або апоўдні 2, 4, 12, 52, 68, 76, 78, 81, 82, 104, 108, 113, 114, 116, 119, 125, 128. // Ста́ток стойаў у загон’ê. йак була гоноза́ (авады) 128. **3.** паша 114. **4.** месца ля ракі, куды ранняй вясной у час паводкі заганяюць кароў 115, 117а. **5.** засек у стопцы, свірне 88.

ЗАГОНЧЫК заг’інчык *м.* 78. заго̂нчык *м.* 12. **1.** загарадзь ля свінушніка 12. **2.** загарадзь для скаціны 78.

[ЗАГРАДА] за́град̆а *ж.* 156. хлеў, памяшканне для кароў. // Заган’і скарэ́й каро́ву ў за́граду 156.

ЗАГУМЕНІШЧА загум’е́н’ішча *н.* 116. месца ля хлявоў.

ЗАГУМЕННЕ загум’е́н’н’е *н.* 204. загумэ́н’н’е *н.* 4, 50, 63, 65, 73, 96. **1.** загуменне 4, 50, 63, 65, 73, 204. **2.** выган, папас ля сяла 96.

ЗАКАКОШКА закако́шка *ж.* 188. загнутае карэнне, галіны, на якіх ляжалі закрыліны – дошкі, якія трымалі драніцавую страху.

ЗАКАТУШАК закату́шак *м.* 104, 194. катушок. // Нааткутваў закатушкаў 194.

ЗАКІДКА зак’і́дка *ж.* 158. **1.** паркан. **2.** кавалкі бярвенняў, якія закладваюцца пад падрубай паміж калодкамі.

ЗАКЛАД ◊ ***под закла́д*** 44. ***пôд закла́д*** 2, 18. ***пуд закла́д*** 20, 29, 50. ***у закла́д*** 4. **1.** спосаб сточкі двух бярвенняў усторч, калі частка аднаго заходзіць пад другое 2, 18, 20, 29, 44. **2**. такім жа чынам спалучаныя дошкі ў падлозе 2, 4, 18, 29, 44, 50.

ЗАКЛАДЗІНЫ закла́дз’іны *мн.* 187. дошкі, якія закладаюцца за слупы ў калодзежы, утвараючы яго корпус.

ЗАКЛАДКА за́кладка *ж.* 4. падваротня ў гумне.

ЗАКОТ зако̂т *м.* 180, 187, 194. закот, франтон, утвораны з бярвенняў, якія кладуцца ад першага вянка аж да вільчака.

ЗАКОЦІНЫ закры́ліны. // Хаты крылі доскамі а зако́ц’іны – знізу досак 101, 152.

ЗАКРАМ закра́м *м.* 72. засек.

ЗАКРУТКА закру́та *ж.* 68. за́крутка *ж.* 1, 6—8, 11—18, 20, 25, 28, 32, 35—38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 87, 90, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 110—113—117а, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 161, 162, 164, 168—171, 176, 177, 180—182, 185—188, 191, 194, 195, 198, 201, 203. за́крут’ка *ж.* 2, 5. за́крутн’а *ж.* 84. закрутка (пераважна ў сенцах).

ЗАКРЫЛІНЫ закрі́ліні *мн*. 60, 70, 80. закрі́л’іны *мн*. 84, 102, 144. закры́вьіны *мн*. 60. закры́ла *мн*. 76. закры́л’іны *мн*. 35, 86, 89, 118, 121, 125, 136, 139, 151, 152, 165, 169, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 190. закры́лыны *мн*. 72а, 74, 75, 78, 91, 117а, 119. закры́ўл’іны *мн*. 170. **1.** дзве дошкі, прыбітыя да лат, якія, перакрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак 35, 60, 70, 72а, 74, 75, 76, 78, 80, 84, 86, 88, 89, 91, 102, 117а, 118, 119, 121, 125, 144. **2.** дубовыя дошкі, якія падтрымлівалі драніцы (дошкі) страхі, дзякуючы закрылінам уся страха рабілася без адзінага цвіка; за гэтыя дошкі можна было класці гарбузы 136, 139, 151, 152, 165, 169, 170, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 190.

ЗАКУТАК заку́так *м.* 129. катух.

ЗАКУТАЦЬ заку́таць *зак.* 190. загарадзіць.

ЗАЛОМ зало́м *м.* 139, 180. страха з усечаным зверху франтонам**ЗАМЁТ** зам’о́т *м.* 181. замйо́т *м.* 177, 186, 188. замйо̂т *м.* 139, 151, 158, 164. замйу́т *м.* 148, 154, 191. замн’у́т *м.* 60. **1.** паркан 139, 151, 154, 158, 164, 177, 188, 191. **2.** прыстаранак, нізкі паркан, які аддзяляе ток ад стараны 60, 148. **3.** засек у гумне для мякіны 181. **4.** назва ўрочышча 186.

ЗАМЕЦІНА замэ́тына *ж.* 96. прыстаранак, бярвенне, якое аддзяляе ток ад стараны.

ЗАМОК замо́к *м.* 25, 26, 27, 29, 32, 59, 69, 72—79, 80, 87, 90, 93а, 102, 110, 112, 115, 117а, 125, 128, 153, 154, 158, 159, 176, 177, 180, 182, 184—187, 196, 198, 202, 204. замо̂к *м.* 139, 173. **1.** драўляны замок для замыкання хаты. **2.** *гл.* **вугал**.

ЗАНОЗА зано́за *ж.* 86, 93а, 115, 118, 121. сноз *м.* 89. вушачок у вокнах.

ЗАПАДНЯ за́падка *ж.* 72. за́падн’а *ж.* 165, 169. западн’а́ *ж.* 83, 113, 114, 125, 136, 148, 198. **1.** клямка драўляная або жалезная ў варотах, якая паднімаецца з дапамогай вяровачкі. **2.** клямка як частка клямкі 72.

ЗАПАРАЖНЯ за́порожн’а *ж.* 112, 128. падваротня ў гумне.

ЗАПАРОЖНІЦА запор’і́жніца *ж.* 117а. за́пôро́жн’іца *ж.* 113. запору́жныц’а *ж.* 70а. **1.** падваротня ў гумне 113, 117а. **2.** прыстаронак, нізкая адгароджа, якая аддзяляе ток ад стараны 113, 70а.

ЗАПЕРЫНА зап’е̂рына *ж.* 144. прыстаранак, нізкая адгароджа, якая аддзяляе ток ад застаронка.

ЗАПЛІСКА за́пл’іска *ж.* 110. падваротня ў гумне.

ЗАПОЛІНЫ запо́лыны *мн.* 17. прыстаранак, адгароджа ў гумне на чатыры брусы, якая аддзяляе ток ад стараны.

ЗАПЯСОЧНІК запасо́чн’ік *м.* 104, 110, 111, 112, 113—115, 153, 187. зап’асо́чн’ік *м.* 129, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 163, 164, 168—171, 177, 181, 188, 190, 191, 194. зап’есо́чн’ік *м.* 103. зап’êсо́шн’ік *м.* 84, 173, 176. зап’ісо́чн’ік *м.* 119. запысо́чн’ік *м.* 88, 96, 108, 165. запэсо́чн’ік *м.* 125, 161. **1.** падоўжаны ачэп, які ляжыць на бэльках у хаце і на якім стаяць кроквы 88, 148, 151—154,

158, 165, 169, 171, 173, 176, 177, 181, 187, 190, 194. **2.** папярочны ачэп, які ляжыць на бэльках у хаце і на якім могуць стаяць крокввы 148, 159, 168, 188. **3.** ачэпы, на якіх ляжаць бэлькі 161, 163, 164, 170. **4.** апошняе бервяно на папярочнай сцяне, якое затрымлівае пясок на гары 84, 96, 103, 104, 108, 110, 111—113, 114, 115, 119, 125, 129.

ЗАПЯСОЧНІЦА запасо́чн'іца *ж.* 185. зап'асо́чн'іца *ж.* 118, 182, 195, 196, 202, 203. зап'асо́шн'іца *ж.* 180. зап'ê со́шн'іца *ж.* 184. запэсо́чн'іца *ж.* 186, 197. **1.** апошняе бервяно на папярочнай сцяне, якое затрымлівала пясок 186. **2.** ачэп у падоўжнай сцяне, які ляжыць пад бэлькай 184. **3.** падоўжны ачэп, які ляжыць на бэльках і на ім стаўляюцца крокввы 118, 180, 182, 195, 196, 197, 202, 203.

ЗАПЯСОЧЫНА зап'есо́чына *ж.* 128. запясо́ччына *ж.* 121. **1.** ачэпы на бэльках вакол хаты 128. **2.** ачэп, які затрымліваў пясок (ляжаў на бэльках) 121.

ЗАРАДА за́рода *ж.* 114. **1.** загарадзь ля хлява для кароў. **2.** пастаўнік у полі.

ЗАСАД заса́д *м.* 182. катух, дзе стаіць вяпрук.

ЗАСАЎ за́саў *м.* 134. засаўка.

ЗАСАЎКА за́саўка *ж.* 144, 151, 152, 159, 190, 194. за́совка *ж.* 14, 17, 27, 29, 31. за́соўка *ж.* 5, 6, 8, 11, 12, 16, 18, 28, 35—37, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 63—65, 68, 70а, 72а, 73, 80, 83, 90, 93а, 99, 112, 113, 116, 117а, 118, 121, 125, 128, 129, 144, 151, 153, 158, 161, 163—165, 168, 169, 177, 180—182, 185, 188, 190, 201, 203. за́сôўка *ж.* 7, 15, 25, 29, 38, 84, 115, 136, 139, 148, 162, 170, 171, 180, 182, 186, 188, 191, 195, 203. за́сулка *ж.* 70. за́суўка *ж.* 1, 2, 4, 13, 20, 32, 40, 44, 72, 154, 173. **1.** засаўка (пераважна ў дзвярах хлява ці гумна, ці ў варотах) 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 35—37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 63—65, 68,70, 72, 72а, 73, 80, 83, 84, 90, 93а, 112, 115, 116, 117а, 129, 136, 139, 144, 148, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 162, 163—165, 168, 169, 170, 171, 173, 177, 181, 185, 190, 191, 194, 201. **2.** некалькі жэрдак ці дошчак, якія служаць замест варот у плоце 113, 118, 121, 125, 128, 151, 177, 180—182, 185, 186, 188, 195, 201, 203.

ЗАСЕКА зас'е́к *м.* 111, 142. зас'е́ка *ж.* 151, 177, 203. зас'ếк *м.* 36, 83, 115, 136, 184, 186. зас'ếка *ж.* 125, 148, 152, 170. зас'ік *м.* 2, 4, 27, 29, 31, 44, 59, 65, 68, 70, 86, 110. зас'іка *ж.* 60, 72, 74, 96, 101. **1**. засек у склепе для бульбы ці іншай гародніны 4, 27, 29, 36, 70, 74, 83, 86, 184, 203. **2.** загарадка ў хляве, катух 60. **3.** яслі ў кутку катуха 72, 152, 184. **4**. засек у свірне, ці ў клеці для змалочанага збожжа 4, 31, 44, 59, 60, 65, 68, 72, 136, 148, 151. **5.** засек у гумне, вароўні, у застаронку для мякіны 70, 110, 125, 152, 169, 170, 180. **6**. старана ў гумне 96, 101, 111, 177. **7.** засек у гумне ў старане (для сена) 115, 142. **8.** адгародка ў хляве (для каровы) 177.

ЗАСЛАНКА за́слонка *ж.* 80. засаўка ў дзвярах.

ЗАСМЫЧКА за́смычка *ж.* 60, 72а. за́см'ічка *ж.* 125. за́смŷчка *ж.* 113, 114. за́смычка *ж.* 55, 63, 64, 76, 78, 79, 81, 82, 88, 96, 100, 101, 103, 104, 108, 110. **1.** засаўка 55, 60, 63, 64, 72а, 76, 78, 79, 81, 82, 88, 96, 100, 101, 103, 104, 108, 110, 113, 114. **2.** некалькі жардзін, якімі закладзены ўваход на двор, калі ў плоце няма варот 125.

ЗАСТАВЕНЬКА застаўэ́н'ка *ж.* 18. падваротня ў гумне.

ЗАСТАРОНАК застаро́нак *м.* 144, 148, 153, 170, 194, 203, 204. застарốнак *м.* 195. застор'і́нок *м.* 117а. засторо́на *ж.* 26. за́сторонок *м.* 4, 70, 100. засто́ронок *м.* 31. засторо́нок *м.* 2, 4, 5—9, 11—18, 20, 25, 27—29, 31, 35, 38, 44, 45, 49, 50, 70а, 78, 111, 118, 121, 128, 136, 144, 161—165, 168, 169, 181—184, 186, 191, 198, 201. застору́нок *м.* 3, 119. застыро́нок *м.* 1. зашторо́нок *м.* 27. **1.** старана, частка гумна збоку тока, дзе зложаны снапы або сена 1, 2, 3, 4, 5—9, 11—13, 15, 17, 18, 20, 25, 29, 31, 37, 44, 45, 49, 50, 70, 70а, 100, 117а, 118, 119, 121, 128, 136, 144, 148, 153, 161—165, 168—170, 181—184, 186, 195, 203. **2.** прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны 1, 16, 35, 37, 38, 78, 191, 194, 198. **3.** месца на таку для зберагання збожжа (зерня) 27. **4.** засек у каморы 27. **5.** старана з падлогай, засек у гумне 26, 29**. 6.** засек у старане для мякіны 201.

ЗАСТАЎКІ за́стаўкы *мн.* 86, 87. заста́ўк'і *мн.* 103. **1.** некалькі жэрдак, якімі закладваецца ўваход у двор, калі няма ў плоце варот 87. **2.** варотцы ў загарадзе ў хляве, якія не зачыняліся, а застаўляліся 103.

ЗАСТАЎНІ за́стаўн'і *мн*. 201. за́стаўн'і *мн*. 38. аканіцы.

ЗАСТРЭХА застр'ếха *ж.* 170. франтон.

ЗАСТРЭШША застр'і́шшэ *н.* 2. ніз страхі, які звісае за сцяной.

ЗАСЦЕНАК заст'і́нок *м.* 27, 29. частка сцяны паміж вокнамі ці між вуглом і дзвярыма.

ЗАТЫЛАК заті́лак *м.* 187. франтон.

ЗАХАД за́ход *м.* 72. за́хўд *м.* 91. **1.** летні лагер для жывёлы, пастаўнік 72. **2.** прыбудоўка ля варыўні, дзе спалі старыя 91.

ЗАХІСТ захы́ст *м.* 45. высокая прызба з саломы, якая ўцяпляе хату.

ЗАЦЁН зат'о́н *м.* 35. паз, у які закладаецца палец.

ЗАШАЛЯВАННЕ зашал'ава́н'н'е *н.* 151. зашал'ова́н'н'е *н.* 168, 182а, 201. франтон.

ЗАШЧАПКА за́шчапка *ж.* 104, 110, 116, 153. за́шчепка *ж.* 72. за́шчупка *ж.* 4. за́шчіпка *ж.* 27, 29, 31. за́шч'іпка *ж.* 162, 173, 176. за́шчыпка *ж.* 2, 20, 32, 37, 38, 65, 70, 75, 100, 108, 119, 136, 144, 148. за́шчэпка *ж.* 103, 104, 112, 197. зашчапка.

ЗАШЧЫТ зашч'іт' *ж.* 29, 31. зашчі́т *м.* 139, 148. франтон.

ЗАШЧЫТА зашчі́та *ж.* 154, 164. зашчы́та *ж.* 111, 112, 114, 153. франтон.

ЗАШЧЫТАК зашчы́ток *м.* 113, 115. франтон.

ЗАШЧЫТНІК зашчы́тн'ік *м.* 184. франтон.

ЗАШЧЫТНІЦА зашчы́тн'іца *ж.* 35а. падстрэшак.

ЗВАНІЦА дзвонэ́ца *ж.* 66. прыстасаванне з чатырох слупоў і пад'ёмнай стрэшкі для ўкладання сена, снапоў. *параўн.* **абарог**.

ЗВОД дзв'ід *м.* 78, 80. зв'ід *м.* 15, 16, 28, 45, 50, 70, 71, 72, 73, 77. зв'ід' *м.* 29. звод *м.* 71. звôд *м.* 55, 79. звуд *м.* 35, 35а, 59, 60, 125. звӯд *м.* 8, 12, 18, 38, 40, 44, 69, 70а. **1.** саха ў студні 38, 44, 45, 50. **2.** вага ў студні 8, 12, 15, 18, 28, 29, 35, 35а, 40, 55, 60, 70, 70а, 71, 73, 77, 78, 125. **3.** агульная назва для сахі, вагі і вочапа ў студні 16, 72. **4**. кут паміж кроквамі 71. **5.** вочап у студні з жураўлём 59, 78, 80.

ЗВОДАЧ зво́дач *м.* 25. саха ў студні.

[ЗВЯЗЬ] зв'аз' *ж.* 4, 18, 38, 84, 89. з'в'аз' *ж.* 65, 103, 104, 169. звйаз' *ж.* 11. зйаз' *ж.* 2. с'в'аз' *ж.* 13, 70а, 169, 182, 183, 197. **1.** ахлуп, бервяно паверх вакон 65, 84, 89, 104, 182. **2.** спалучаныя ачэпы, кладзі, якія звязваюць усю сцяну 2, 4, 11, 13, 18, 38, 70а, 169, 183, 197. **3.** пояс паміж дзвюма кроквамі 158. **4.** доўгія ніжнія бярвенні, якія кладуцца ў першы вянок на штандарах 76; тое ж у печы 183.

ЗВЯНО зв'êно́ *н.* 31. адлегласць, прастора паміж бэлькамі.

ЗРУБ зруб *м.* 1, 2—10, 12—18, 20, 25—29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 59, 60, 63—65, 68—71, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 88, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 110, 113—115, 117а, 125, 129, 134, 136, 144, 148, 151, 152, 153—158, 159—165, 168—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—188, 190, 191, 194—198, 201—204. ўзруб *м.* 108, 180. **1.** зруб у хаце і іншых будынках 1, 2, 4—9, 12—18, 20, 25—29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 59—60, 63—65, 68—71, 72а, 75, 76, 77—79, 80, 81, 84, 88, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 110, 113—115, 117а, 125, 129, 134, 136, 144, 148, 151—154, 158—165, 168—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—187, 188, 190, 191, 195—198, 201—204. **2.** зруб у калодзежы (у зямлі) 7, 10, 13, 14, 17, 18, 28, 35 (раней так называлі); 37, 44, 49, 50, 52, 60, 63, 74, 78, 81, 90, 98, 100, 108, 129, 152—154, 159, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 181, 185, 187, 188, 190, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **3.** скрыня ў калодзежы на паверхні замлі 4, 5, 8, 35. **4.** шырокі калодзеж у балоце 45. (у адрозненне ад малога рэвыня).

[ЗЫКЗАКІ] зыкза́к'і *мн.* 114. фігуры, аздоба, выразаныя на верхняй шалёўцы акна знадворку.

ЗЯМЛЯ зямля́ *ж.* 186. зымл'а́ *ж.* 9, 44, 45, 54, 72а, 75, 101, 111. зымн'е́ *ж.* 65, 73, 76. зэмл'а́ *ж.* 128. зэмн'а́ *ж.* 54, 63, 75, 76, 77. гліняная падлога ў хаце; ток у сенцах.

ЗЯМЛЯНКА з'амл'а́нка *ж.* 104, 113—115, 134, 136, 148, 151, 153, 154, 159, 163, 164, 168, 169, 181, 185, 187, 190, 191, 194, 195. зімл'а́нка *ж.* 8, 27. з'імл'а́нка *ж.* 2, 32. земл'а́нка *ж.* 82, 162, 173. земн'а́нка *ж.* 31. з'емл'а́нка *ж.* 60, 110, 112, 128, 196, 202, 204. з'êмл'а́нка *ж.* 54, 117а, 144, 171, 173, 184, 197. зымл'а́нка *ж.* 4, 6, 17, 20, 29, 38, 44, 45, 75, 77, 84, 101. зымл'е́нка *ж.* 70. зымн'е́нка *ж.* 65, 73. зэмл'е́нка *ж.* 50. **1.** зямлянка (новае слова, якое прыйшло пасля I і II сусветных войн) 2, 4, 6, 8, 17, 20, 27, 29, 31, 32, 38, 44, 45, 50, 54, 60, 65, 70, 73, 75, 77, 82, 84, 101, 104, 110, 112, 113—115, 117а, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 153, 154, 159, 162, 163, 164, 168, 169, 171, 173, 181, 184, 185, 187, 190, 191, 194, 195, 197, 196, 202, 204. **2.** будан 75, 112, 168, 181. **3.** старая хата, якая ўсела ў зямлю 195.

ІЗБА ізба́ *ж.* 100, 136, 144, 151, 153, 195, 204. йізба́ *ж.* 98. маленькая хатка, у якой жывуць, будынак меньшага памеру (як "хата").

ІЗБУШКА ізбу́шка *ж.* 144, 169, 204. *зневаж*. хатка

КАВАРОТЧЫК коворо́тчэк *м.* 49. фортка ў плоце.

КАВАРОЦЕЦ ко́воротыц' *м.* 16. кôворотэ́ц' *м.* 15. фортка ў плоце.

КАГАН кага́н *м.* 65, 70. вочап з вядром у студні з жураўлём.

КАГАТ кага́т *м.* 45. доўгі капец для бульбы, бурт.

КАДОЎБ кадо́ўб *м.* 148. выдзеўбаная скрыня на дне калодзежа.

КАДУШКА каду́шка *ж.* 191. скрыня ў калодзежы на дне.

КАЖУХАВАЦЬ кожухýваты *незак.* 4. шаляваць.

КАЖУХОЎКА кожухỳвка *ж.* 2, 4. **1.** сухі тынк 2. **2.** шаляваная сцяна 4.

КАЗЫРОК казырóк *м.* 134, 177. кóзыр *м.* 191. козырóк *м.* 29, 31, 45, 49, 86, 100, 101, 111, 114, 117а, 119, 125, 136, 185. **1.** падстрэшак 29, 31, 45, 49, 86, 100, 101, 111, 114, 117а, 119, 125, 134, 177, 185, 191. **2.** адзін бок страхі на вільчыку большы, чым другі 136.

КАКАШЫНА какашы́на *ж.* 180. дошка, якая прымацоўваецца па краях саламянай страхі да лат.

КАКОРА кокóра *ж.* 117а, 118, 121. **1.** будан з галін вербалозу, загнутых і звязаных, пераплеценых пáплескамі 118, 121. **2.** выгнутае дубовае палена, якое злучае ў лодцы дно з бакавой часткай 117а. **3.** нізкі разгалісты дуб, на які складалі сена (да 5 ц) 117а.

КАЛАСНІК калас’н’íк *м.* 194. мякіннік. // У застарóнку здз’éлана вýлка і там аддз’ал’айецца калас’н’ік 194.

КАЛАСОЎНІК каласóўн’ік *м.* 187, 190. **1.** мякіннік 187, 190. **2.** старана ў гумне 187.

КАЛАСОЎНЯ каласóўн’а *ж.* 152. засек у гумне.

КАЛДУПЦЫ колдýпц’і *мн.* 29. дзве дошкі, збітыя пад прамым кутом, якія кладуць на вільчыку.

КАЛЕШНЯ кал’éс’н’а *ж.* 177, 191. кал’éшн’а *ж.* 158. колáшн’а *ж.* 73. кол’éсн’а *ж.* 169. кол’éшн’а *ж.* 1, 139, 154, 170. кол’ȇшн’а *ж.* 37. колэ́шн’а *ж.* 2, 7, 8, 12, 25, 38, 44, 45, 49, 50, 66, 69, 74, 76, 78, 88, 93а, 101, 117а. кôл’éшн’а *ж.* 6. кôлэ́шн’а *ж.* 29. кул’éчн’а *ж.* 4. кул’éшн’а *ж.* 8, 72. кулэ́шн’а *ж.* 13, 44. **1.** розныя хлеўчыкі, будынкі для сена, саломы, мякіны 1, 4, 7. **2.** паветка для калёс, плуга, бараны 2, 6, 8, 12, 13, 29, 93а, 101, 117а. **3.** прыбудоўка, дзе была майстэрня на колы, калёсы 25, 37, 38, 45, 78, 88, 139, 154, 158, 169, 170, 177, 191. **4.** паветка для дроў, дрывотнік 29, 44, 49, 50, 66, 69, 72, 73, 74, 76. **5.** клець 44.

КАЛЁЎКА кал’óўка *ж.* 162, 176. шалёўка (у акне) з узорамі.

КАЛІДОР кал’ідóр *м.* 77, 92, 104, 115, 116, 128, 136, 148, 151, 152, 153, 158, 162—165, 169, 171, 185, 186, 191. кал’ідȏр *м.* 112. кол’ідóр *м.* 204. **1.** веранда 112, 128, 158, 163, 186. **2.** калідор – сені паміж дзвюма палавінамі хаты 77 (новае), 115, 116, 136, 169, 191, 204. **3.** стрэшка пры ўваходзе ў склеп 162. **4.** загарадка-праход у хляве 92. **5.** сені збоку хаты, зробленыя з дошак (новае слова) 104, 148, 151—153, 164, 165, 168, 171, 185. // Йак с’ен’і, но н’іжэ́й, прыробл’аны прыхл’ýпом 171.

КАЛІТКА кал’íтка *ж.* 7, 13, 14, 18, 35, 36, 38, 40, 45, 52, 54, 76, 77, 81, 100, 116, 148, 151, 152, 170, 191. **1.** фортка ў плоце (у пунктах 7, 13, 14, 18, 35, 36, 38, 40, 45, 52, 54, 76, 77, 81, 100, 116, 148, 170 – гэта новае значэнне). **2.** саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра 35.

КАЛОВАРАТ кол’éворот *м.* 148. колóвэрэт *м.* 101. колóворот *м.* 117а, 128, 144. кôлóворотô *н.* 115. **1.** вага ў студні 101, 115, 117а, 128, 148. **2.** калаўрот у студні 144.

КАЛОВЕР колóв’ер *м.* 171. колóвор *м.* 165. колóвэр *м.* 118. **1.** вага ў студні 165. **2.** саха і вага 171. **3.** саха, вага і вочап 118.

КАЛОДА/ КАЛОДКА калóда *ж.* 158. калóдка *ж.* 81. колóда *ж.* 74, 112, 115. колóдка *ж.* 13, 17, 44, 45, 82, 83. кôлóдка *ж.* 36. колýдка *ж.* 203, 28. колỳтка *ж.* 40, 44. **1.** калода пад падрубай 13, 17, 28, 36, 40, 44, 45, 81, 82, 83. **2.** кругляк, неабчасанае бервяно 74, 112, 115, 158, 203.

КАЛОДЗЕЖ калóдз’еж *м.* 153. калóдз’аз’ *м.* 112. калóдз’ез’ *м.* 103, 104, 134, 148, 158, 177. колóд’аз *м.* 2, 7, 17, 35, 40, 60, 68, 69, 72, 75, 76, 77, 78, 86, 91, 93а. колóд’аз’ *м.* 84, 111, 128, 165. колóд’ез’ *м.* 29, 71, 102. колóдз’еж *м.* 163. колóдз’аз’ *м.* 37, 83, 113, 136, 139, 168, 170, 171. колóдз’êз’ *м.* 55, 115. кол’óдаз *м.* 70а. колóдэз *м.* 88. кôлóдз’аз’ *м.* 144. кулóд’аз *м.* 3. **1.** зруб у хаце 144. // Хáта зрóбл’ана кôлóдз’аз’ом. **2.** студня 2, 3, 7, 17, 29, 35, 37, 40, 55, 60, 68, 69, 70а, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 83, 84, 86, 88, 91, 93а, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 115, 128, 134, 136, 139, 148,153, 158, 163, 165, 168, 170, 171, 177.

КАЛОЧКІ колóчк’і *мн.* 35, 54. колóчкы *мн.* 15, 17, 18, 38, 40. плот-частакол.

КАЛЬЦО кал’цó *н.* 158, 177. цэментаваныя кругі ў калодзежы.

КАМАРНІК камáрн’ік *м.* 148. комáрнік *м.* 144. **1.** будан з лазовых галін. // Н’íз’ен’кайа бýдка: гн’óш лозóвыйа кусты́, травȏй закладайêш 148. **2.** будан з палатна 144.

КАМЕННЕ кам’ȇн’н’е *зборны* 37. кам’íн’н’е *зборны* 12, 40, 44, 69, 73. кáмын’ *м.* 5, 6, 15, 17, 35, 36, 45. **1.** каменне пад падрубай (замест падмурку) 5, 6, 12, 15, 17, 35, 36, 37, 40, 44, 45, 69, 73. **2.** камень на месцы ганка, памоста 15.

КАМОРА камóра *ж.* 151—153, 158, 159, 173, 177, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 195, 203, 204. комóра *ж.* 1, 2, 5—12, 14, 16—18, 27—29, 31, 32, 35, 38, 40, 45, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 63—65, 68—72, 74, 75, 78, 79, 80, 90, 92, 111а, 115, 119, 121, 129, 136, 139, 148, 154, 163, 164, 168, 170, 171, 181,

182, 196, 201—204. кôмóра *ж.* 13, 25, 45, 50, 165, 186. **1.** камора побач з сенцамі для харчоў, адзення, мукі 1, 2, 5—8, 10, 11—14, 16—18, 27—29, 31, 32, 35, 38, 40, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63—66, 68—72, 75, 80, 90, 92, 111а, 121, 125, 129, 136, 139, 148, 151—154, 163—165, 168, 170, 171, 173, 177, 180, 182, 186, 187, 188, 190, 191, 195, 196, 202—204. **2.** мякіннік 45. **3.** клець для прадзіва 170. **4.** варыўня 25, 119. **5.** склеп 79. **6.** клець 2, 74, 158, 159, 181.

КАМОРКА камóрка *ж.* 146, 176. камо̂рка *ж.* 194. ком'íрка *ж.* 29, 98, 100, 101, 117а. комо̂рка *ж.* 161, 185, 198. комýрка *ж.* 26, 128. кому̂рка *ж.* 4, 96. комы́рка *ж.* 17. **1.** камора 4, 26, 29, 98, 101, 128, 146, 161, 176, 185, 194, 198. **2.** мякіннік, дзе стаяла сячкарня 17. **3**. варыўня 96, 100, 117а.

КАМУШ камýш *м.* 112. веранда.

КАМЯНІЦА кам'ан'íца *ж.* 163. камын'ы́ц'а *ж.* 17, 98, 99. камэн'íца *ж.* 52. **1.** камяніца, цагляны дом 17, 52. *гл.* **дом 2**. **2.** зямлянка, дзе людзі хаваліся ў вайну 163.

КАНЁК кан'óк *м.* 112, 151, 177, 183, 191, 194. кон'óк *м.* 20, 26, 27, 29, 32, 54, 75, 76, 78, 115, 118, 136, 148, 161, 169, 184, 186, 204. **1.** вільчак 26, 27, 29, 32, 76. **2**. дзве дошкі, збітыя пад прамым кутом і пакладзеныя на вільчык 112, 148, 151, 161, 169, 177, 183, 184, 186, 191, 194, 204. **3**. паўкруглая чарапіца, якою пакрываецца вільчык 20, 54, 75, 76, 78, 115, 118, 148. **4**. козлы (папарна накрыж збітыя дручкі на вільчык страхі) 136.

КАНЁЎКА кан'ýўка *ж.* 72. дошкі (ветраніцы), якія закрываюць латы з боку шчыта і ўтвараюць уверсе вільчак.

КАНЮШНЯ кан'ýшн'а *ж.* 152, 153, 187, 190, 194, 195. кон'ýшн'а *ж.* 18, 20, 28, 52, 59, 70, 79, 91, 100, 104, 112, 139, 144, 154, 158, 161, 169, 182, 185. будынак, дзе знаходзіліся працоўныя коні.

КАНЬ кан' *ж.* 1, 5, 7, 9, 13—15, 20, 36, 37, 54, 64—66, 70, 72а, 73—75, 76—79, 82—84, 88, 89, 91—93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 116, 119, 125, 151, 170, 181, 186, 191, 194, 197, 201. кáн'а *ж.* 1, 2, 4, 16, 17, 38, 40, 44, 45, 50, 71, 78, 117а, 118, 121, 128, 136, 139, 144, 148, 163, 164, 170, 177, 182, 196, 198, 202, 204. **1**. паз у сцяне, у які ўпускаецца перпендыкулярна перагародка 2, 5, 9, 36, 37, 38, 52, 54, 64, 65, 66, 70, 72а, 73, 75, 76—79, 82—84, 89, 91—93а, 96, 101, 104, 110, 112, 116, 118, 121, 128, 136, 148, 151, 163, 164, 177, 181, 186, 191, 194, 196—198, 201, 202, 204. **2.** французскі замок, або спалучэнне бярвенняў у вугле, пры якім вырэзваецца спецыяльна палец, у выніку чаго бярвенні шчыльна і моцна спалучаюцца 2, 5—16, 17, 20, 44, 50, 116, 117а, 119, 125, 144. **3.** спосаб спалучэння бярвенняў у сцяне адно на адным, які палягае ў тым, што ў ніжнім робіцца жолаб, каб верхняе шчыльна прылягала 7, 45, 92, 108. **4.** прамавугольны выруб у ачэпе ці мурлаце, у які ставіцца кроква 1, 13, 71, 88, 91, 96, 139, 182. **5.** паз у слупе (у вушаку) 4, 40, 74. **6**. паз у "стаўцы" (заноза ў акне) 5, 198. **7.** лісіцы, слупы, скручаныя гвінтамі, каб выправіць сцяну 1, 91, 139. **8.** выруб у сасе, куды кладзецца слемя (солам'е) 1. **9**. бочка для гуркоў 170, 190.

КАНЯВАНКА кан'авáнка *ж.* 72. сцяна, якая перагароджвае хату на дзве часткі.

КАПАР кáпар *м.* 169. вага ў студні з жураўлём.

КАПЕЖ кап'éж *м.* 35а, 52, 79, 80, 90, 114, 115, 128, 134, 144, 153, 154, 160, 163, 177, 198. кап'е̂ж *м.* 12, 36, 37, 49, 54, 83, 87, 103, 113, 118, 136, 148, 151, 159, 161, 164, 165, 170, 180, 181, 190, 194. кап'íж *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 18, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 73, 74, 75, 76, 80, 82, 89, 91, 92, 93а, 99, 100, 108, 117а, 119, 121, 125, 171. капэ́ж *м.* 139, 168, 169, 195, 201, 203. крап'éж *м.* 191. **1.** ніжні край страхі 2, 8, 12, 29, 35, 37, 44, 50, 60, 66, 68, 70, 73, 74, 80, 82, 83, 89, 90, 91, 100, 103, 125, 136, 144, 148. // Стаў пуд кап'іж, а в'ін малэй, і дошч забывáйе 73. **2.** адведзеная страха, навіс над уваходам 5, 12, 37, 38, 45, 65, 67, 69, 115, 119. **3**. дождж, расталая вада, якая капае са страхі 1, 2, 8, 35, 38, 52, 54, 75, 79, 87, 99, 108, 113, 114, 121, 125, 139, 148, 153, 154, 160, 161, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 177, 180, 181, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **4**. лужа, месца, куды падае вада са страхі 6, 66, 67, 70а, 75, 76, 78, 79, 92, 93а, 121, 153, 194. **5.** абарог, страха на чатырох слупах 40, 49. **6.** падстрэшак 9, 11, 18, 35а, 36, 37. **7.** ледашы 8, 151, 153, 154, 159, 164, 170, 181, 191, 195, 203. **8.** прамежак паміж дзвюма садзібамі (утвораны слядамі ад капель са страхі) 6, 117а, 118, 128, 134.

КАПЕЦ кап'éц *м.* 152, 159, 171, 177, 180, 181, 188, 190, 191, 195. коп'éц *м.* 87, 104, 108, 111а, 169, 182, 185, 186, 198, 201, 203. кóпыц *м.* 16. **1.** капец (плыткі і большы за яму), дзе зберагаецца гародніна 16, 108, 152, 159, 169, 171, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203. **2.** зямля, насыпаная на капец 87, 104, 111а.

КАПЫНАЗ капынáз *м.* 60. паветка без сцен. // З колк'ів, дэ дрова рубайут', або шчос' постáвыты, положыты косц'óр дроў.

КАРАТЫШ караты́ш *м.* 162. короты́ш *м.* 2, 84, 144. кароткае бярвенне, якое кладзецца ў прасценкі паміж вокнамі.

КАРНІЗ гарн'із *м.* 86. ґарн'із *м.* 70, 84, 180. карн'із *м.* 20, 36, 65, 66, 75, 76, 82, 83, 88, 89, 93а, 96, 115, 116, 144, 151, 154, 162, 176, 184, 196, 202. карн'іза *ж.* 104. **1.** карніз печы 162, 176, 184. **2.** шалёўка ў акне з узорам 20, 36, 65, 66, 70, 73, 75, 76, 83, 84, 86, 88, 89, 93а, 96, 104, 116, 144, 154, 180, 196, 202. **3.** падстрэшак 82, 115, 148, 151. **4.** аполкі, дошкі, якія ляжаць на бэльках пад страхой 144.

КАРОБКА каро́бка *ж.* 159, 163, 176. коро́бка *ж.* 27, 29, 37, 50, 56, 134, 144, 161, 163, 182, 184, 196, 197, 202, 204. кôро́пка *ж.* 154, 169. куро́бка *ж.* 29. **1**. каробка ў вокнах і дзвярах (замест вушакоў і шапкі) 27, 29, 37, 50, 56, 131, 154, 159, 163, 176, 184. **2**. дзве збітыя дошкі пад кутом, якія накладваюцца на вільчык 176. **3**. ніз страхі, падбіты дошкамі 144, 161, 163, 169, 182, 196, 197, 202, 204.

КАРОЎНІК каро́ўн'ік *м.* 152, 181. каро̂ўн'ік *м.* 177. коро́ўн'ік *м.* 73. коро̂ўн'ік *м.* 184. кароўнік.

КАРОЎНЯ каро́ўн'а *ж.* 161. кароўнік.

КАРПАН карпа́н *м.* 45. плот з дошчачак, штахеты.

КАРЫТА корі́то *н.* 84. коры́то *н.* 32, 112, 121. корэ́то *н.* 65, 70. збітыя дзве дошкі пад прамым кутом, якія кладуць на вільчык, каб не зацякала вада.

КАСІНА кос'іна́ *ж.* 197. спосаб зарубкі бервяна, калі "чашка" (тут – плоскасць) вырубліваецца пад кутом да падоўжняй асі бервяна.

КАСЯК кас'а́к *м.* 103, 184, 194. кос'а́к *м.* 69, 73, 87, 136, 170, 173, 176. **1**. касая ліштва, якая прыбіваецца да рамы знізу (з двара), каб дождж не залівaў у вакно 87, 173, 184. **2.** вушакі ў дзвярах, вокнах 69, 136, 170, 173, 176. **3.** ліштва, якая прыбіваецца па вушаках і шапцы шчыльна побач з дзвярыма, каб не дзьмула 103. **4**. страха з вальмай (з усечаным зверху франтонам). // Касяком крыша. **5.** дошка, якая прыбіваецца да кроквы і ачэпа, падтрымліваючы крокву ў вертыкальным палажэнні 73.

КАТУХ кату́х *м.* 104, 111—114, 116, 136, 139, 148, 151, 170, 181, 185, 186, 188, 194. коту́х *м.* 35, 59, 80, 115, 121, 144. ко́т'ух *м.* 80. ко́ц'ух *м.* 115. кута́х *м.* 86, 87. куту́х *м.* 2. **1**. загарадка ў хляве для свінні ці цяляці 59, 87, 116, 136, 139, 151, 181, 188. **2.** куратнік, катух для курэй 80, 104, 111, 115, 139, 144, 186; для гусей 194. **3.** сабачая будка 112, 114, 115, 170. **4.** яслі ў катуху 35, 121. **5.** мякіннік 185. **6.** *зневаж.* хата 2.

КАЎНЕРАЦ коўн'е́рэц *м.* 83. падстрэшак.

КАШАРА каша́ра *ж.* 103, 144, 151—153, 158, 159, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 204. коша́ра *ж.* 2, 4, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 20, 25, 37, 38, 54, 55, 60, 65, 66, 69, 70, 74, 75, 76, 77, 79, 89, 90, 91, 93а, 96, 100, 101, 108, 111, 111а—116, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 141, 161, 163—165, 168—171, 177, 182, 182а, 185, 186, 198, 203. кош'а́ра *ж.* 92. кош'а̂ра *ж.* 50. кош'е́ра *ж.* 16, 17, 99. кошэ́ра *ж.* 72а. кôша́ра *ж.* 15, 201. кôш'е́ра *ж.* 45. куш'е́ра *ж.* 72. **1.** пастаўнік у полі, у лесе, куды свойскія жывёлы заганяліся нанач і на абед 2, 17, 65, 70, 71, 72, 72а, 74, 75, 76, 78, 79, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 103, 111, 112—116, 121, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—153, 158, 159, 161—165, 168—171, 177, 180—182а, 186—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201—204. **2.** загарадзь каля свінушніка 2, 75, 116, 161, 170, 182а, 185, 190, 191, 201. **3**. мізэрны хлеў з плятня на двары 45, 50, 118, 125, 128. **4.** хлеў на балоце, куды заганялі авечак (часам, кароў, цялят, жарабят), кашара 14, 16, 60, 65, 69, 76, 77, 101, 115. **5.** хлеў на балоце, на пашы з плятня 15, 25, 111, 113, 118, 125. **6.** кошык 13. **7.** пляцянка, якая ставілася ў палонкі, каб лавіць рыбу 108. **8.** паветка для калёс, бараны, плуга, дроў 4, 128. **9.** казарма (з польскага koszary) 4, 6, 8, 9, 37, 38, 54, 55, 70а. **10.** хлеў (у панскіх маёнтках) 20.

КАШАРКА каша́рка *ж.* 151, 154, 195. коша́рка *ж.* 121. загарадзь ля свінушніка.

КАШАРЫСКА кош'е́рыско *н.* 45. вялікая, непрыбраная хата.

КАЮТА кайу́та *ж.* 65а. варыўня.

КВАТЫРКА кваті́рка *ж.* 27, 160. кваты́рка *ж.* 170, 181, 202, 204. прастора паміж дзвюма бэлькамі.

КІТА кіта *ж.* 38. саламяныя снапкі, звязаныя ля коласа, якімі пакрываюць страху.

КІЦІЦА кэ́тыц'а *ж.* 76. *гл.* **кіта**.

КЛАДЗЬ кладз' *ж.* 165, 168, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 195, 198. бервяно, якое кладуць на сохах, солам'е 1.

КЛАДКА кла́дка *ж.* 139, 158, 169, 170. **1.** *гл.* **солам'е 1** 139, 158. **2.** 1 дошка ў падлозе 169, 170.

КЛАДОЎКА кладо́ва *ж.* 10, 184. кладо́вайа *ж.* 5, 29, 66, 148, 162, 164, 176. кладо́ўка *ж.* 12, 36, 52, 65, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 88, 92, 93а, 99, 108, 110, 117а, 139, 144, 146, 153, 160, 181,

182, 187, 190, 194. кладо́ўка *ж.* 112, 184, 185. кладу́ўка *ж.* 113. **1.** кладоўка 5, 12, 29, 36, 52, 65, 66, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 88, 92, 93а, 99, 108, 110, 112, 113, 117а, 139, 144, 146, 148, 153, 160, 162, 164, 176, 181, 182, 184, 185, 187, 190, 194. **2.** прыбудоўка ля каморы, дзе сталяруюць 69. **3.** варыўня 82.

КЛЕТКА кл’е́тка *ж.* 144, 170. кл’е̂́тка *ж.* 64. кл’і́тка *ж.* 70. **1.** прыбудоўка да сяльніка 64. **2.** дровы складзеныя ў касцёр 144. **3.** клетка для лоўлі цецерукоў 170. **4.** клець 70.

КЛЕЦЬ кл’ет’ *ж.* 10, 18, 44, 54, 72а, 125, 129. кл’ец’ *ж.* 35а—37, 81, 83, 90, 103, 104, 110, 111, 113, 114—116, 121, 134, 136, 148, 151—154, 158, 159, 161, 163—165, 170, 173, 176, 177, 185—188, 190, 191, 195, 198. кл’ê ц’ *ж.* 84, 108, 112, 128, 139, 144, 161, 168, 169, 171, 180, 182, 188, 194, 203. кл’іэ́т’ *ж.* 63. кл’іт’ *ж.* 25, 34, 45, 74, 79, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 98, 101, 119. кл’іц’ *ж.* 82, 117а. клэт *ж.* 93а. клэт’ *ж.* 65, 93а, 101. **1.** катух у хляве 10, 18. **2.** камора 35а—37, 44, 45, 63, 65, 75, 79, 103, 111, 115, 121, 125, 153, 159, 170, 173, 176, 180, 186, 187, 190, 195. **3.** клець на збожжа 25, 34, 45, 54, 72а, 75, 81, 82—83, 84, 86, 87, 88—91, 93а, 98, 101, 104, 105а, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117а, 119, 128, 129, 133а, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152—154, 158, 161, 163—165, 168—171, 182, 185, 188, 190, 191, 192а, 194, 198, 203. **4**. адлегласць паміж бэлькамі 173. **5.** будыначак, дзе складвалі лён, кудзелі, канаплю 170. **6.** стопка 161.

КЛЁЦ кл’о́ц *м.* 1. тоўстае бервяно.

КЛУМБА кл’о́мба *ж.* 40. клу́мба *ж.* 20. агародчык.

КЛУНЯ клу́н’а *ж.* 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12—17, 20, 25—29, 31, 32, 35а, 36, 40, 50, 52, 54, 56, 59, 60, 64—66, 68—70, 70а, 72, 72а, 73, 75—77, 78, 79, 80, 82—84, 86, 88—93а, 96, 100—103, 108, 110, 111, 113—115, 117а—119, 125, 128, 129, 144, 152, 162, 177, 190. кл’у́на *ж.* 60. кл’у́н’а *ж.* 1, 3, 6, 18, 35, 37, 38, 44, 45, 111. **1.** гумно, у якім малацілі снапы, складалі снапы, сена, салому, збожжа (зерне) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12—17, 18, 20, 25—29, 31, 32, 35, 35а, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 56, 59, 60, 64—66, 68—70, 70а, 72, 72а, 73, 75—77, 78, 79, 80, 82—84, 86, 88—93а, 96, 100—103, 108, 110, 111, 113—115, 117а—119, 125, 128, 129, 144, 152, 162. **2.** істопка 190. **3.** кладоўка на зерне 159, 177.

КЛЮЧ кл’уч *м.* 1, 2, 4, 5, 9, 15, 16, 20, 27, 29, 31, 35, 35а, 40, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 69, 70—76, 78, 80, 84, 86—93а, 101, 112, 144, 148, 152, 159, 162, 173, 176, 184, 185, 190, 196—198, 202, 204. **1.** клуч для замыкання дзвярэй 1, 4, 15, 16, 20, 27, 29, 31, 40, 44, 45, 70, 73, 78, 80, 93а, 101, 112, 144, 148, 152, 159, 162, 173, 176, 184, 185, 196—198, 202, 204. **2.** вочап у студні з жураўлём 2, 4, 5, 9, 15, 35, 35а, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 69, 70а, 72—76, 84, 86—92, 112. **3.** ключ птушак, адлятаючых у вырай 87, 92, 112, 159, 190. // Гус’і л’ац’ац’ кл’учэ́м у ко́ўрэй 112.

КЛЮЧАНКА кл’уча́нка *ж.* 198. ключ варон.

КЛЮЧКА кл’у́шка *ж.* 81. кл’у́чка *ж.* 17, 35, 82, 83, 93а, 101, 104, 110, 111, 128. **1.** зашчапка 35. **2.** вочап у студні з жураўлём 17, 81, 82, 83, 93а, 101, 104, 111, 128. **3.** жалезны крук на вочапе, на які вешаецца вядро 110.

КЛЮЧНІК кл’у́чн’ік *м.* 186. тоўстая жардзіна з калочкам на канцы, якая клалася замест крокваў.

КЛЮЧОЎНІК кл’учо̂́ўн’ік *м.* 195. *гл.* **ключнік**.

КЛЮЧЫ кл’учі́ *мн.* 31. кл’уч’і́ *мн.* 1, 2, 4—6, 8, 10, 12. кл’уч’іэ́ *мн.* 198. кл’учы́ *мн.* 151, 177, 191, 194. **1.** козлы, якія прыкрывалі верх страхі 151, 191. // Кл’учы́ прыкрыва́л’і цярмоц’ц’е (кастрыцу) на верс’е страхі 151. **2.** ключыны, жэрдкі, якія вешаліся на солам’е, выконваючы ролю крокваў 1, 2, 4—6, 8, 10, 12, 31, 177, 191, 194, 198. // Кл’уч’і́ ў клун’і в’ê шал’і, а ў ха́т’ê – звйазувал’і кроквы 2.

КЛЮЧЫНЫ кл’учі́ні *мн.* 118, 159, 185, 201. кл’учы́ны *мн.* 101, 103, 111а, 121, 136, 144, 148, 154, 161, 163, 165, 168—170, 171, 180, 182, 204. **1.** тоўстыя жардзіны з калочкамі на канцы, якія вешаліся на кладзь, а другім канцом клаліся на ачэп, выконваючы ролю крокваў 101, 103, 111а, 118, 121, 136, 144, 148, 154, 159, 161, 163, 165, 168—170, 171, 180, 182, 185, 201, 204. // На сво́лок (солам’е) клал’і кл’учыны, а н’е ґро́квы 148. По со́ломйу кладуц’ кл’учыны 171. Чапл’ал’і кл’учіні, а на йіх хрэ́б’ êст п’ерэпл’ітайецца 201. **2.** козлы 111а. // Кл’учы́ны на стропу, шоб в’ет’ер соло́мы ны зорва́ў 111а.

КЛЮЧЫЦЫ кл’учы́ца *ж.* 112. кл’учы́цы *мн.* 116. тоўстыя жэрдкі з калочкамі на канцы, якімі яны трымаліся за солам’е, выконваючы ролю крокваў.

КЛЮЧЫШЧА кл’учы́шча *н.* 113, 114, 115, 158. тоўстая жэрдка з калочкам на канцы, якім яна зачэпліваецца за солам’е, выкончаючы ролю крокваў.

КЛЯМКА кл’а́мка *ж.* 1, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 15, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 36—38, 44, 49, 54, 59, 60, 63, 69, 72, 72а, 74, 75, 77, 81, 82, 84, 87, 88, 90, 93а, 96, 100, 101, 103, 108, 112, 114, 115, 116,

117а, 118, 125, 128, 129, 134, 136, 148, 151, 152, 153, 154, 159, 161, 162, 164, 165, 168, 170, 173, 176, 177, 180—182, 184, 186—188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201—204. кл’е́мка *ж.* 2, 16, 45, 50, 64, 65, 70, 70а, 73, 78, 80. пл’а́мка *ж.* 20. пл’е́мка *ж.* 8, 12. клямка.

КЛЯМРЫ кл’а́мры *мн.* 72. слупы, якія ўмацоўваюць сцяну.

КОВАРАТ ко́варат *м.* 104, 188, 194. ко́ворот *м.* 1, 2, 4—7, 9—13, 15—17, 20, 28, 29, 44, 49, 54, 55, 73, 74—76, 77, 78, 79, 81—84, 86—89, 91, 93а, 99, 103, 108, 110, 125, 168. **1.** саха ў студні з жураўлём 55. **2.** вага ў студні з жураўлём 1, 2, 4, 5, 9, 13, 54, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 84, 86, 87—89, 90, 91, 103, 110. **3**. вочап у студні з жураўлём 7, 10, 12, 79, 99, 108, 125. **4.** нізкія вароты ў плоце 15—17, 20, 25, 28, 29, 44, 49. **5.** варотцы ў загарадцы (хлеў) 20. **6.** вората, на якім трымаліся і бегалі вароты 168. *гл.* **бягун**. **7**. вага з вочапам у студні 6. **8**. саха з вагой у студні 83, 104. **9**. вароты, якія закрывалі ўезд у сяло (яны бегалі на слупе) 188, 194. **10.** дэталь у ткацкім станку 73. **11.** корба ля калодзежа 73.

КОВЕДАР ко́вэдэр *м.* 37. вочап у студні з жураўлём.

КОВЯР ко́в’ер *м.* 164. вага ў студні з жураўлём.

КОЗЛЫ казлы́ *мн.* 104, 177, 181, 184, 188. к’і́зла *мн.* 75. к’і́злы *мн.* 72, 89. к’і́злэ *мн.* 66. ко́зла *мн.* 1, 2, 4, 10, 16, 45, 78, 87, 196. козлі́ *мн.* 59, 60, 71, 118. козл’і́ *мн.* 37. ко́злікі *мн.* 12, 201. ко́зл’ік’і *мн.* 79, 110, 128. ко́злы *мн.* 5, 7, 11, 13, 15, 25, 29, 40, 50, 54, 55, 59, 76, 82, 83, 91, 92, 108, 116, 128, 165, 182. козлы́ *мн.* 6, 8, 17, 31, 36, 44, 68, 69, 88, 93а. ко́злэ *мн.* 65. коз’о́л *мн.* 50. коз’о́лочк’і *мн.* 186. козэ́лцы *мн.* 101, 125. козэ́л’цы *мн.* 96. ко̂́з’л’ік’і *мн.* 195. ко̂́зла *мн.* 180. ко̂́злы *мн.* 112, 119, 194. ку́зла *мн.* 35а, 84, 198. ку́з’л’ік’і *мн.* 154. ку́злы *мн.* 63, 86, 121. ку̂́зла *мн.* 35, 40. ку̂́злы *мн.* 27, 38, 70а. кўл’зэ *мн.* 70. **1.** козлы, збітыя накрыж д’ручкі, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзімаў саломы і не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 25, 27, 29, 31, 35а, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 54, 55, 59, 60, 63, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72, 75, 76, 78, 79, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 101,104, 108, 110, 112, 116, 118, 121, 125, 154, 177, 180, 181, 182, 184, 186, 194, 195, 196, 198, 201. **2.** дошкі, якімі прымацоўваюцца па краях саламянай страхі, каб салома не раскідалася 50. **3.** саха ў калодзежы са студняй 188; рагі ў сахі 165. **4.** кроквы 119, 128.

КОЛ кол *м.* 104. ко̂л *м.* 60. частакол.

КОМІН ко́мін *м.* 7, 20, 27, 29, 31, 59, 60, 70, 71, 72, 80, 190. ко́м’ін *м.* 2, 4—6, 9—12, 36, 37, 50, 55, 114, 118, 121, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 158, 161, 164, 165, 168—171, 173, 176, 177, 180—184, 186, 187, 191, 194, 196, 202—204. ко́мын *м.* 1, 8, 13, 25, 44, 73, 77, 79, 101. ко́мэн *м.* 17, 18, 29, 38. комін.

КОНІ ко́н’і *мн.* 73. паўкруглая чарапіца, якой пакрываюць вільчык.

КОНІК ко́н’ік *м.* 110, 112, 113, 136, 180, 187. ко́нык *м.* 20, 36, 40, 45, 64—66, 70, 70а, 93а. **1.** сярэдняя частка рамы 36, 64—66, 70, 70а, 93а. **2.** шалёўка з выразанымі фігурамі 45. **3.** паўкруглая чарапіца, якую кладуць на вільчыку 136, 159, 187. **4.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзежу 110, 112, 113. **5.** 2 збітыя дошкі пад прамым кутом, якія накладаюцца на вільчык 40, 180. **6.** козлы 144. **7.** вільчак 20.

КОННІК к’і́ннык *м.* 76. к’у̂́ннык *м.* 70а. канюшня.

КРОКВА гро́ква *ж.* 148. кро́ква *ж.* 1, 2, 4—9, 11—13, 15—18, 20, 25, 27, 29, 32, 35—38, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69—77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 112, 115, 116, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 158—162, 164, 165, 168, 169—171, 176, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194—198, 201—204. кроко́вішчэ *н.* 84. кро́хва *ж.* 173. **1.** кроква 1, 2, 4—9, 11—13, 15—18, 20, 25, 27, 29, 32, 35—38, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69—77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 112, 115, 116, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 158—162, 164, 165, 168, 169—171, 176, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194—198, 201—204. **2.** ключыны 2, 9, 11, 15, 45, 80. // Кл’уч’і́ ў клун’і в’е́шал’і, а ў ха́т’ê – звйа́зувал’і кро́квы 2.

КРУГЛЯК кругл’е́к *м.* 70а, 78, 99. кругляк.

КРУЖЖА кру́жйа *зборны* 52, 104, 110, 112, 114, 117а, 136, 139. кружо́к *м.* 125. драўляныя кругі ў калодзежы. // У кало́дцы кру́жйе і стоўпйе з розпорам’і між стоўпамі 136.

КРУК крук *м.* 27, 29, 31, 52, 60, 69, 70, 89, 114, 115, 117а, 118, 121, 136, 144, 148, 152, 153, 154, 159, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 180, 190. **1.** завесы ў акне, у дзвярах 27, 29, 31, 60, 69, 70, 89, 148. **2.** вочап у студні з жураўлём 114, 115, 117а, 118, 121, 136, 144, 148, 152, 153, 154, 159, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 180. **3.** *гл.* **ключыны 1** 190.

КРУКІ крук’і *мн.* 152, 187, 188. **1.** *гл.* **ключыны 1** 152, 188. **2.** наверсе на страсе калочкі, каб пакласці жэрдкі 187.

КРУЦЕЛЬКА крут'ілка *ж.* 29. крут'іл'ка *ж.* 73, 80. закрутка ў дзвярах, варотах, фортцы.

КРУЦЕНЬ кру́ц'ê н' *м.* 196. перавясла, якім прывязваецца салома на страсе.

КРУЧОК кручо́к *м.* 74, 80, 101, 116, 144, 148. кр'учо́к *м.* 92. **1.** крук 74, 80, 92, 144. **2.** зашчапка 101, 116.

КРЫЖАВІЛЫ крыжав'ілы *мн.* 103. козлы на вільчыку.

КРЫЖАЎКА крыжа́ўка *ж.* 35. прыстасаванне на слупах ("сохах") для таго, каб мацней трымалася правіла (солам'е).

КРЫЖАЎНІЦА крыжевні́ца *ж.* 80. шапка, верхні вушак у дзвярах.

КРЫЛЬЦО крілцо́ *н.* 108. кріл'цо́ *н.* 196, 202. крыл'цо́ *н.* 1, 2, 13, 18, 29, 36—38, 60, 63, 68, 69, 91, 110, 113, 115, 118, 119, 128, 136, 144, 151, 164, 165, 195, 203. **1**. ганак (са стрэшкай) 1, 2, 13, 18, 29, 36—38, 63, 118, 119, 128, 136, 165, 195. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 60, 68, 69, 91, 108, 110, 113, 115, 136, 144, 151, 164, 196, 202, 203.

КРЫША кріша *ж.* 27, 29, 31, 71, 72, 79, 80, 84, 125, 139, 184, 196, 201, 202, 204. кры́ша *ж.* 1, 2, 5—8, 18, 20, 29, 35, 37, 75, 90, 93а, 96, 100, 104, 108, 112, 114—116, 117а, 119, 121, 128, 134, 136, 152, 151, 153, 154, 159, 160, 161—164, 165—171, 173, 176, 177, 180—182а, 185—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198. кры́шка *ж.* 77. крэ́ша *ж.* 2, 73. **1.** любая страха (не з саломы) 4, 6—8, 18, 20, 29, 31, 35, 37, 97, 104, 115, 158, 163, 169, 182. **2.** верх страхі (без ніза) 1, 2, 5, 27, 29, 31, 50, 71, 72, 79, 80, 90, 92, 93а, 96, 100, 108, 110, 112, 116, 119, 125, 128, 134, 139, 151, 152, 154, 158, 160, 161, 164, 165, 170, 171, 173, 176, 177, 180—182а, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 201. // Кр'іц' пôд шчôтку кул'ом 197. **3.** агульная назва пакрыцця 59, 73. **4**. дах, пакрыццё ў хаце (а не ў хляве) 162, 168. **5**. ніз страхі 159. **6**. падстрэшак 77. ◊ ***под одну́ кры́шу*** 121. у адзін рад. ◊ ***пôд са́му кры́шу*** 1, 185, 194. пад строп.

КУЗНЯ ку́з'н'а *ж.* 1, 139, 153. *зневаж*. старая, малая хата.

КУЗУБ ку́зуб *м.* 28. старая хата, якая хутка разваліцца.

КУКЛА ку́кла *ж.* 187. амяла на дрэве.

КУЛІК кул' *м.* 63, 81, 83, 104, 153, 154, 161, 183, 197. ку́лік *м.* 2, 14, 64, 90. ку́л'ік *м.* 1, 4—6, 82, 118, 125, 129, 158, 163, 177, 180, 182, 186, 187, 191, 195, 198, 203. кул'о́к *м.* 134, 184. ку́лык *м.* 18, 20, 38, 44, 45, 49, 50, 60, 65, 69, 70—78, 79, 89, 96, 99, 100, 119. **1**. саламяныя снапкі, звязаныя з некалькіх пучкоў (2—5) ля ўздра, якімі пакрываецца ўся страха, апрача ніжняга краю 1, 2, 4—6, 14, 18, 20, 38, 44, 45, 49, 60, 63—65, 69, 70—79, 89, 90, 96, 99, 100, 104, 118, 119, 125, 129, 134. **2**. саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываецца першы рад страхі (яны мачаліся ў гліну коласам уніз) 81, 82, 83, 153, 154, 158, 161, 163, 177, 180, 182—184, 186, 187, 191, 195, 197, 198, 203.

КУНІЦА куны́ца *ж.* 89. лаўка ў хаце.

КУРАТНІК кура́тн'ік *м.* 4, 13, 36, 50, 70, 80, 83, 88, 104, 108, 110, 151, 184, 187. кур'а́тн'ік *м.* 25, 31, 37. кур'а́тнык *м.* 1, 8, 20, 35, 44, 45, 60, 69, 77, 92. кур'е́тнык *м.* 11. куры́н'н'ік *м.* 83. куратнік (у хляве, ля хлява, ці пад печчу) 1, 4, 8, 11, 13, 20, 25, 31, 35, 36, 37, 44, 45, 50, 60, 69, 70, 77, 80, 83, 88, 92, 104, 108, 110, 151, 184, 187.

КУРНАЯ ХАТА ку́рна хата 4, 6, 8, 9, 12—16, 18, 20, 25, 29, 36, 44, 45, 49, 50, 59, 60, 63, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72а, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 81, 87, 90, 91, 92, 93а, 101, 118, 139. ку́рнайа хата 11, 52, 55, 82, 83, 84, 96, 98, 99, 103, 110, 113, 115, 116, 119, 125, 152, 163, 181, 182, 198. курна́йа хата 17, 35, 64, 100, 104, 117а, 136, 144, 148. курава́йа хата 159. куры́л'ная хата 186. куры́нна хата 1, 38. ды́мна хата 10, 108. курная хата. // Бул'і́ ку́рныйа ха́ц'і б' êз ком'інаў 103. У ку́рный хат'ê стóл'а была звóд'ана гэ́ бы крóквы 91.

КУРНІК ку́рн'ік *м.* 54, 110, 185. ку́рнык *м.* 10, 12, 15, 16, 17. курны́к *м.* 9, 12, 17, 29, 77, 163. **1.** курная хата 110, 185. **2.** старая, мізэрная хата 77. **3.** парожняя хата 163. **4.** куратнік 9, 10, 15—17, 29. **5.** назва луга 54.

КУРНІЦА ку́рніц'а *ж.* 2. курн'íца *ж.* 112, 119, 121, 128, 129, 134, 153, 154, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 195. ку́рныца *ж.* 9. ку́рныц'а *ж.* 5, 7, 10, 86. **1.** курная хата 2, 5, 10, 86, 112, 119, 121, 134, 153, 154, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 195. **2.** курэнь 128, 129. **3.** куратнік 2, 7. // Хата йак ку́рніц'а 2. **4.** будан, дзе вэндзяць мяса і мясныя вырабы 9.

КУРНЯ ку́рн'а *ж.* 159. курная хата.

КУРЫЛКА кур'íлка *ж.* 158. куры́лка *ж.* 177. курная хата.

КУРЭНЬ кур'е́н' *м.* 102, 115, 116, 144, 148, 154, 160, 164, 168, 185, 188. кур'ếн' *м.* 88, 116, 121, 125, 136, 139, 158, 161, 164, 169, 170, 171, 181, 182, 186, 190, 194, 195, 198, 201, 203. курі́н' *м.* 16, 38, 74, 80, 108, 118, 119, 165. куры́н' *м.* 117а. курэ́н' *м.* 112, 113, 118, 134, 151—153, 159, 163, 176, 177, 180, 187, 191, 195, 198, 204. **1.** варыўня 118. **2.** курная хата, зямлянка 80, 88, 108, 112, 121,

139, 160. **3.** будан з адным схілам страхі 171. **4.** хлеў з плятня 144. **5.** курэнь з загнутых лазін і ўверсе звязаных 177, 186, 190, 194, 195. **6.** будан, зроблены з сошак і кладзей, якія абстаўляліся плашкамі і жэрдкамі; у сярэдзіне спалі і раскладалі агонь 2, 102, 113, 115, 116, 117, 117а, 118, 125, 134, 144, 148, 151—154, 158, 161, 163—165, 168, 169, 170, 176, 177, 180—182, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201—203, 204. ◊ ***– окол'чысты*** 136. круглы.

КУТ кут *м.* 129, 161, 165, 171, 181, 182, 187, 191, 195, 196, 202, 203, 204. **1.** покуць 181, 182, 187, 194, 195, 196, 202—204. **2.** кут 129, 165, 171, 191, 194, 195. ◊ ***цёмны кут*** 191. кут, у якім не было ікон.

КУТАСЫ кута́сы *мн.* 72. конікі, папярочкі ў рамах.

КУТОК куто́к *м.* 20, 27—29, 31, 32, 36, 37, 40, 59, 60, 64, 70, 70а, 77, 88, 90, 101, 104, 112—115, 117а, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 169, 173, 180, 184, 185, 186, 187, 201. **1.** кожны кут у хаце, апрача покуці 20, 27—29, 31, 32, 36, 37, 40, 59, 60, 64, 70, 70а, 77, 88, 90, 101, 104, 112—115, 117а, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 169, 173, 180, 184, 185, 186, 187, 201. **2**. катух 186.

КУЧА ку́ча *ж.* 2, 3, 4—18, 20, 25—27, 29, 31, 36, 38, 44, 49, 50, 104, 111, 121, 139, 151—152, 154, 158, 191, 198, 204. **1.** загарадка для любых свойскіх жывёл у хляве 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 27, 28, 31, 32. **2.** загарадка ў хляве для каровы 26, 49. **3.** загарадка для цялят, парасят 20, 29. **4**. загарадзь ля свінушніка, ля хлява 7, 29. **5.** падпечча, дзе зімою сядзелі куры 29, 198. **6.** маленькі буданчык у хляве ці ля хлява для свойскіх птушак 17, 27, 31, 32. **7.** касцёр, агонь у полі, у лесе 2, 8, 14. **8.** месца, куды зграбаецца жар на прыпеку 33. **9.** валасы 111. **10.** куча чаго-небудзь.

КУЧКА ку́чка *ж.* 1, 2, 5—18, 25, 27—29, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 54—56, 59, 60, 63, 64—70, 70а, 72—83, 86, 89—93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 144, 148, 152, 158, 161—165, 168—171, 173, 177, 180—182, 184, 185—188, 190, 194, 195, 198, 201—204. **1.** хата (старая, малая) 1, 8. **2.** маленькі, цесны пакой 5, 8, 43, 79. **3.** загарадка ў хляве для кожнай (любой) жывёлы 1, 5, 7, 10, 14, 15, 38, 50, 56, 59, 63, 64, 68, 69, 70, 72а, 73—79, 80, 81, 89, 90, 92, 96, 99, 100, 101, 128. **3а**. загарадка для цялят, парасят 6, 28, 25, 40, 55, 60, 65, 66, 70а, 72, 91, 93а, 125. **4.** хлеў, загарадка для свінні 34, 72, 102. **5.** буданчык у хляве (ля хлява) для курэй 17, 25, 34, 91, 118, 163. **6.** падпечча, дзе зімавалі куры 52, 55, 65, 67, 93а, 96, 101, 117а, 119, 121, 125, 128, 129, 144, 161—164, 168—171, 173, 180, 182, 184, 185, 195, 198 (куча), 201—204. **7.** сабачая будка 186, 203. **8.** касцёр, агонь (у полі, у лесе) 6, 8, 9, 18, 55. **9.** месца на прыпеку або за чалеснікамі для жару 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 25, 27, 28, 29, 37, 44, 45, 50, 55. **10.** пячурка збоку печы (лазіць на печ), камінак для запалак, лучыны 6, 8, 9, 10, 11, 15, 25, 27, 29, 38, 44, 45, 50, 55, 65, 67, 72а, 76, 100, 201. **11.** канюшына, грэчка, лён у кучках, мэндлік з дзесяці снапоў жыта 2, 7, 8, 13, 16, 17, 29, 38, 52, 55, 59, 82, 83, 86, 110, 114, 118, 121, 128, 134, 136, 148, 152, 158, 161, 168, 170, 177, 180, 181, 187, 190. **12**. загарадзь на двары ля свінушніка 7, 8, 9, 79. **13**. "хата, бы кучка" 6, 11, 29, 54, 65, 66, 69, 73, 74—75, 76, 77, 79, 89, 91, 92, 93а, 96. **14.** яўрэйскія святы 52, 108, 115, 116, 121, 134, 188, 194. **15.** буданчык з яловых, хваёвых галін, у якім ловяць цецерукоў 103, 104, 112, 158. **16.** ахова кары маладога дрэва ад жывёл 125. **17.** складзеныя "калодзежам" трэскі, тонкія паленцы, у якіх дзеці ловяць вераб'ёў, соек, курапатак, канаплянак 164, 165, 169.

ЛАБАК лаба́к *м.* 151, 187. **1.** вальма 151. *параўн.* **прычолак 1**. **2.** закот з бярвенняў замест франтона 187.

ЛАБОК лобо́к *м.* 36, 37, 163. вальма (саломенная). *параўн.* **прычолак 1**.

ЛАВА ла́ва *ж.* 36, 55, 56, 59, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 110, 112, 114—116, 118, 119, 121, 125, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. ла́вка *ж.* 2, 7, 13, 15, 29, 38, 45, 59, 80. ла́ўка *ж.* 1, 5, 6, 8, 16, 17, 18, 26, 35, 40, 44, 60, 65, 70, 71, 79, 125, 194. **1.** шырокая лава ўздоўж сцяны 1, 2, 5, 6, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 26, 29, 35,36, 38, 40, 44, 45, 55, 56, 59, 60, 65, 70, 71, 79, 80, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 110, 112, 114—116, 118, 119, 121, 125, 125, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** лава ўздоўж толькі папярочнай сцяны 119. **3.** кожны рад саламяных снапкоў на страсе ў выглядзе прыступкаў 59. **4.** плашкі ў калодзежы паміж слупамі для таго, каб слупы не стуліліся 151.

ЛАГА ла́га *ж.* 136, 148, 160, 171, 191, 196, 197, 202, 204. падваліна пад падлогай.

ЛАГЕР ла́г'ер *м.* 6, 115. пастаўнік для жывёлы. // Л'е́том това́р стоіц' у лаг'ера́х 115.

ЛАГУН лаґу́н *м.* 45. падваліны пад падлогай.

ЛАЗІВА ла́з'іво *н.* 125. драбіны, лесвіца, каб лазіць на страху.

ЛАПАТКА лапáта *ж.* 188. лопáта *ж.* 59, 84, 88, 91, 128. лопáтка *ж.* 27, 29, 37, 52, 54, 60, 101. **1.** прыстасаванне з дошкі, якім падраўноўваюць саломы на страсе пры пакрыцці 27, 29, 59, 60, 88, 91, 101, 128, 188. // Пошывáйут' пôд лопáту 101. **2.** снапкі з саломы, звязаныя ля ўздра і пакрытыя на страсе коласам уніз 37, 52, 54. ◊ ***пôд лопáту*** 83; ***пуд лопáту*** 119. спосаб пакрыцця.

ЛАПУН лапáн *м.* 15. лапýн *м.* 16, 17. апошняе бервяно ў сцяне, на якое кладуцца бэлькі, ачэп.

ЛАТАК латáк *м.* 184. жэрдка, якая прыціскае салому на страсе. // Пойе́ду рубац' латак'í 184. *параўн.* **прыміца**.

ЛАТЫ лат *м.* 139, 160, 176. лáта *ж.* 70а, 76, 96, 184. лáті *мн.* 27, 29, 31, 59, 60, 71, 72, 80, 84, 118, 125, 165, 196, 201, 202, 204. лáты *мн.* 1, 2, 4, 6—18, 20, 25, 29, 35—38, 44, 45, 49, 54, 55, 59, 68, 69, 73, 74, 75, 77, 79, 82, 89, 92, 93а, 101, 104, 108, 110, 112, 113, 116, 119, 121, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 168—171, 177, 180—182, 185—187, 191, 194, 195, 198. лáтэ *мн.* 50, 64, 65, 70, 73. лáц'іна *ж.* 136, 144. **1.** латы 1, 2, 4, 20, 6—18, 25, 27, 29, 29, 31, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 35—38, 70а, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 113, 116, 118, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 168—171, 176, 177, 180—182, 184, 185—187, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 204. **2.** ключыны і латы на іх у гумнах "на сохах" 134, 139, 168, 170. **3.** жэрдкі, козлы 165. // Зб'іл'і лáты 165. збілі козлы на вільчыку; *параўн.* **латак**. ◊ ***– полатáті*** 71. прыбіць латы. // Латáйе́ш хату 37. Кôзлы і лáты по йíх, а тод'і крыша 119. Прылáтіў хату 125. Прылáчвайуцца лáты 177. Лат'іт' 184. **4.** жэрдка ў плоце 144.

ЛЕГАР л'е́гáр *м.* 49, 52, 54, 59, 65, 72а, 117а, 129, 148, 181, 182, 186, 187, 190, 195, 197, 203. л'е́ґар *м.* 144. л'е́г'ер *м.* 184, 185. л'е̂гар *м.* 7, 36, 40, 55, 118. л'íгáр *м.* 1, 4, 8, 9, 18, 27, 28, 31, 32, 34, 35, 64, 96, 125, 128, 201. л'íґар *м.* 6, 12, 13, 15, 17, 25, 29, 37, 44, 50, 121. лы́гар *м.* 2, 11. лы́ґар *м.* 5, 38. **1.** падваліна, на якой ляжыць падлога 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 72а, 96, 117а, 118, 121, 125, 128, 129, 144, 148, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 190, 195, 197, 201, 203. **2.** жэрдка, якой паднімалі бярвенні 148.

ЛЕС л'іс *м.* 15. галіны. // Йак скоты́ну пасэ́ш, то стрóйіш балагáна з л'íса абы́ од комар'íв 15.

ЛЕСА л'е́са *ж.* 144. л'е̂са *ж.* 112. л'óстка *ж.* 88. **1.** лесвіца лазіць на гару 88, 144. **2.** паліца, дзе кладуць лён (тоўстая жэрдка).

ЛЕСКА л'е́ска *ж.* 128. л'е̂ска *ж.* 118, 161, 171. **1.** лесвіца 161, 171. **2.** плот 118, 128.

ЛЕСНІЦА л'е́з'н'іца *ж.* 110. л'е́сн'іца *ж.* 69, 71, 83, 93а, 104, 158, 162, 168, 176. л'е́с'н'іца *ж.* 108, 114, 115, 116, 119, 128, 136, 139, 154, 169, 170, 181, 182, 185, 186. л'е̂с'н'іца *ж.* 118. лесвіца ў выглядзе тоўстага слупа (2,5—3 м) з пракручанымі дзіркамі і ўстаўленымі туды палкамі; другая частка яе ляжыць на страсе, упіраючыся ў тоўсты слуп. Па гэтай лесвіцы лазілі на страху трэсці сажу 69, 71, 83, 93а, 104, 108, 110, 114, 115, 116, 119, 128, 136, 139, 154, 158, 162, 168, 169, 170, 176, 181, 182, 185, 186. толькі 1 частка – тоўсты слуп 104.

[ЛЕСНІЧКІ] л'е́сн'ічк'і *мн.* 177. драбіны, лесвіца, каб лазіць на страху.

[ЛЕЦЁН] л'е́ц'ен *м.* 134. л'е́ц'он *м.* 111, 114, 136. л'е́ц'ôн *м.* 112, 113, 139. сенцы, халодны будынак, які прырабляўся каля хаты (у ім зберагаліся хлеб, жыта, бочкі, свіней кармілі) 136.

ЛЁХ л'ох *м.* 5, 8, 9, 14—18, 25—29, 31, 32, 44, 45, 49, 50, 64, 65, 70, 70а, 74, 75—79, 80, 86—91, 93а, 96, 98, 99, 102, 103, 111, 113, 114, 115, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 139, 142, 148, 154, 161, 162, 164, 165, 169—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—186, 194, 198, 201, 203. л'ôх *м.* 112. **1.** склеп на двары, зруб якога знаходзіцца ў зямлі, – там зберагаюцца запасы харчавання, гародніна 86, 112, 113, 161, 162, 168, 169, 170, 173, 176, 177, 181, 184, 185, 194, 198, 203. **2.** драўляны склеп на двары, зроблены з пастаўленых плашак і абсыпаны зямлёю (накшталт будана) 9, 14—17, 20, 26, 27, 29, 31, 32, 44, 45, 50, 64, 70, 74, 75, 76, 78, 80, 88, 90, 91, 93а, 96, 102, 118, 119, 121, 128, 139, 142, 154, 164, 165. **3.** цэментаваны склеп на двары 25, 77, 79, 80, 103, 111, 129, 139, 148, 170. **4.** пограб у хаце пад печчу, пад падлогай 17, 28, 29, 49, 50, 65, 70а, 87, 98, 99, 112, 115, 118, 125, 128, 129, 165, 171, 173, 182, 186, 201. **5.** частка склепу, засек для бульбы 5. **6.** засек для бульбы ці іншай гародніны ў сенцах 18. **7.** бомбасховішча 8. **8.** доўгая, глыбокая яма для бульбы 114.

ЛІСІЦЫ л'іс'íцы *мн.* 139, 152, 186. **1.** шпугі ў дзвярах 152, 186. **2.** слупы з вінтамі, якія выпростваюць і выраўноўваюць сцяну 139.

ЛІСЦІНЫ л'ісц'íны *мн.* 121. латы. // Л'ісц'íны прылачвал'і дупцам'і 121

ЛІШТВА лéшта *ж.* 71. л'íства *ж.* 112. л'íштва *ж.* 83, 84, 121. лы́штва *ж.* 4, 25, 29, 101. **1.** пояс у кроквах 25, 29, 71. **2.** ліштва, якая запускаецца ў пазы, зробленыя збоку ў дошках дзвярэй, такім чынам, дзверы атрымоўваюцца шчыльныя 101, 112, 121. **3.** лаза, якой прывязваюцца снапкі да лат 84. **4**. тычка, прыміца 83. **5.** плінтус 4, 68.

ЛОБ лоб *м.* 36, 37, 54, 63, 163, 180, 191. **1.** франтон 36, 37, 54, 63. **2.** падстрэшак 163, 191. **3.** вальма 36. **4.** старчак у бервяне 180. // Стукн'і пал'ёна ў лоб, дык йано і пасун'êцца 180.

ЛУШНЯК лушн'áк *м.* 187, 190. вушак у дзвярах, вокнах (а зверху на іх – шапка).

ЛЯМОЎКА л'ам'íвка *ж.* 10. л'ам'íўка *ж.* 11, 20. л'амýвка *ж.* 6. л'амýўка *ж.* 7, 35. л'амў̇ўка *ж.* 2, 5, 7. **1.** шалёўка ў акне 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 20. **2.** шалёўка ў дзвярах 1, 8, 10, 35. **3.** дошкі, якія прымацоўваюцца да лат збоку страхі 7.

ЛЯМПЕРЫЯ л'ампэ́ра *ж.* 4, 13. л'ампэ́рыйа *ж.* 5, 7. шалёўка (у акне).

[ЛЯПЯНКА] л'іп'йáнка *ж.* 116. лыпл'áнка *ж.* 75. глінабітная хата.

ЛЯСКА л'áска *ж.* 1, 56. л'éска *ж.* 54. **1.** ліштва ўздоўж дзвярэй, стала паміж дошкамі, каб было шчыльна 1, 54. **2.** дранка пад тынк 56.

МАГАЗІН магáз'ін *м.* 169. маказы́н *м.* 188. агульны свіран, куды сяляне ссыпалі збожжа.

МАЙДАН майдáн *м.* 2, 5—13, 16, 18, 25, 35, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 54, 55, 63, 64, 65, 70а, 75, 76, 77—79, 80, 86, 87, 89, 91, 96, 108, 115, 118, 121, 125, 139, 154, 158, 161, 164, 168, 170, 177, 181, 188, 190, 194. **1.** загарадзь для свіней перад свінушнікам 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 18, 25, 37, 38, 49, 50, 76, 78, 89, 91, 96, 164. **2.** загарадзь перад хлявом для цялят 2, 9, 13, 37. **3.** пастаўнік у полі, у лесе 35, 38, 40, 45, 52, 54, 55, 64, 65, 70а, 72а, 77, 80. **4.** вялікі двор (напрыклад, у маёнтку) 7, 12, 75, 87. **5.** агароджаны двор ля хлява 67. **6.** кавалак поля 79. **7.** прыгожае месца, плошча ў вёсцы, дзе збіраліся на размовы 96. **8.** месца на кірмашы, дзе прадавалі скаціну 50. **9.** мізэрны хлеў з плятня, "балаган" 5. **10.** 4 слупы з перакладзінамі; на іх клалі сена, лён, калі трапалі 16. **11.** парожняя плошча, вялікае поле 86, 108, 115, 118, 121, 125, 142, 144, 158, 161, 168, 177, 181, 195. **12.** урочышча 139, 188, 190, 194. **13.** месца, дзе знаходзілася смалакурня 170. **14.** майдан 201, 203.

МАЙДАНЕЦ майданэ́ц' *м.* 44. загарадзь перад свінушнікам.

МАЙДАНЧЫК майдáнчык *м.* 49, 55, 63. загарадзь для свіней перад свінушнікам.

МАЛАФЕЙЧЫК малаф'éйчык *м.* 16. павець на дровы.

МАНЕЖ ман'ѐж *м.* 2, 139. месца ля гумна, дзе стаяла малатарня і хадзілі коні (139) або валы (2).

МАНІР ман'íр *м.* 113. месца і будан, дзе хадзілі коні на малатарні – паветка на чатырох слупах.

МАНЯК ман'áк *м.* 170. будан, сховішча для паляўнічых.

МАСНІЦА мас'н'íца *ж.* 129, 180, 181, 182, 195, 198. адна дошка ў падлозе (пераважна не рэзаная, а колатая).

МАСТНІЧЫНА мастн'íчына *ж.* 158. адна дошка ў падлозе (нярэзаная).

МАСТОК мастóк *м.* 103, 163. мóстік *м.* 80. мóст'ік *м.* 38. мостóк *м.* 2, 14, 17, 70а, 74, 76, 78, 98, 101, 102, 117а. мастóчок *м.* 70, 90, 100. мôстóк *м.* 79. пры́мосток *м.* 72а. ганак перад парогам (без слупкоў і стрэшкі), які складаецца з аднаго або некалькі пален, плашак ці тоўстых дошак.

МАТА мáта *ж.* 86, 144. **1.** загата (высокае ўцяпленне сцен) 86. **2.** мата на вокны, дзверы (з саломы, з рагожы.

МАТКА мáтка *ж.* 129. бэлька ў склепе.

МАТАНЬКА мáтн'а *ж.* 59. мáтын'ка *ж.* 68. матэ́н'ка *ж.* 55. саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра, якімі пакрывалі страху.

МАЦІЦА мáтіца *ж.* 87. мáц'і *ж.* 136. мáц'іца *ж.* 170. падоўжная бэлька, трама.

МАЧАХА мáчоха *ж.* 70, 70а. трама.

МЕТА м'éта *ж.* 154. м'íта *ж.* 153, 158. доўгі капец, бурт.

МОДА мóда *ж.* 15. шалёўка ў акне з выразанымі фігурамі.

МОСТ мôст *м.* 203. муст *м.* 195. дно ў калодзежы.

МУР мур *м.* 9, 37, 65, 70. **1.** цагляны дом 37, 65, 70. **2.** мураваны плот 9.

МУРЛАТА мурлáт *м.* 121. мурлáта *ж.* 1, 2, 4—7, 9, 10, 13—16, 20, 26, 27, 29, 35, 35а, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 69, 70—80, 84, 88, 90—93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 119, 128, 129, 151, 152, 161, 168—170, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **1.** бервяно, якое ляжыць на бэльках у хаце збоку сцяны, на якім ставяцца кроквы 1, 2, 4, 14—16, 20, 26—29, 32, 37, 38, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 60, 65, 70, 70а, 72, 73, 75, 78, 79, 80, 84, 90—93а, 96, 108, 110, 119, 128, 129, 151, 152, 161, 168—170, 177, 180—182, 186—188, 190, 191, 194, 198, 201—204. **2.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі; раней на яго ставілі кроквы 7, 9, 10, 11, 13, 26, 32, 35, 44, 49, 72а, 76, 181. **3.** аполак, дошкі, якія ляжаць на бэльках і закрываюць падстрэшша 35а, 40, 59, 64, 66, 68, 69, 71, 76, 77, 88, 101, 104, 112, 121. **4.** солам'е, якое ляжыць на крыжах дзвюх сох (у гумне, у хляве) 5. **5.** тлусты чалавек 185. **6.** падрубы пад вуглóвым домам 195.

[МЫЛЬЧЫК] мы́л'чык *м.* 9. пояс, які злучае дзве кроквы.

[МЫЛЯР] мы́л’ар *м.* 14, 20, 25, 29, 45. мы́л’ор *м.* 44. мэ́л’ар *м.* 4. доўгі плыткі капец, бурт.

МЫЧ мыч *м.* 54, 70а, 73. пояс паміж слупамі ў калодзежы. *параўн.* **распорка**.

МЫЧАВАННЕ мычова́н’н’е *н.* 7. ночова́н’н’е *н.* 7. пояс, які злучае дзве кроквы.

МЭТКІ мэ́тк’і *мн.* 35а, 37. пучкі саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываецца страха.

МЯКІННІК м’ак’і́н’н’ік *м.* 37, 54, 55, 151, 158, 177, 182, 187, 195, 198. мйак’і́н’н’ік *м.* 112. мн’акы́ннык *м.* 77—79. мн’акэ́нных *м.* 65. адгароджаны ў гумне, або прыбудаваны да гумна, мякіннік. // У гумн’е́ йаку́йу х’і́жу зак’і́дайе 177. Гэ́то боку̂вочка кай клун’і 79. Гэто опо́лка, наб’і́тайа ў клун’і 37.

МЯКІННІЦА м’ак’і́н’н’іца *ж.* 83, 84, 86, 88, 115, 118, 164, 180. мйак’і́н’н’іца *ж.* 73, 76, 101, 110. мн’акі́нныца *ж.* 69, 119. мн’ак’і́н’н’іца *ж.* 113. мэк’і́н’н’іца *ж.* 52. мякіннік у застаронку ў гумне 86, 101, 115, 118, 119, 180 або прыбудаваны ля гумна 52, 73, 76, 83, 84, 110, 113.

НАВАРАТНЯ на́ворн’а *ж.* 125. на́ворот *м.* 139. на́ворот’ен’ *м.* 125. на́воротн’а *ж.* 72а, 74—76, 79, 80, 84, 90, 91, 96, 100, 117а, 154, 161, 182, 204. на́вороц’ен’ *м.* 158, 198. **1.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі 76, 80, 182а; над бэлькамі 72а, 76. **2.** шапка ў дзвярах, якая спалучае два вушакі (шула) 125, 139, 154, 204. **3.** ачэп, падоўжная бэлька, якая ляжыць на папярочных бэльках на сцяне 96, 100, 117а, 125. **4.** аполкі, якія закрываюць прамежак паміж дзвюма дошкамі ў століі 74—76, 79, 84, 90, 91. **5.** во́рата ў дзвярах 158. **6.** частка кроснаў 161. **7.** ілгун 198.

НАВЕС нав’е́с *м.* 2, 38, 71, 74, 75, 77, 194, 183. нав’е̂с *м.* 54, 148, 201. нав’і́с *м.* 70, 101. **1.** паветка 2, 38, 54, 77, 148, 183, 194, 201. **2.** стрэшка над парогам у хаце 71; у гумне 70, 74, 75, 101.

НАГЛОЎНЯ нағло́ўн’а *ж.* 89, 90, 91, 96, 129. на́голов’ен’ *м.* 202, 204. шапка ў дзвярах, якая спалучае два вушакі (зверху).

НАДАКОННІЦА надоко́н’н’іца *ж.* 112, 119. ахлуп, доўгае бервяно, якое звязвае прасценкі між вокнамі.

НАДВОРАК надв’і́рок *м.* 89, 90. надво̂рок *м.* 144, 152, 194. надву́рок *м.* 60, 86. надв’у̂рок *м.* 8, 91. надвы́рок *м.* 75, 88. надворак (каля хаты). // Каро́ва ходз’іц’ по надво́рку 152.

НАКІДКА нак’і́дка *ж.* 144. прасла, адлегласць паміж шуламі ў паркане.

НАКЛАД накла́д *м.* 82, 84. аполкі, якія кладуцца ў прамежку паміж дошкамі столі.

НАКЛАДАЧ накла́дач *м.* 50, 76. **1.** ачэп на бэльках над сцяной 76. **2.** жэрдкі на козлах 50.

НАКЛАДКА накла́дка *ж.* 8, 63. шапка на вушаках (у дзвярах).

НАКОТ нако́т *м.* 201. бервяно, якое ляжыць за сцяной на бэльках, і на якім ставяцца кроквы (цяпер замест "накот" ужываецца "мурлата").

НАКРЫЦЦЁ накрыт’т’е́ *н.* 45. накрыт’т’о́ *н.* 15. (агульнае) страха, покрыва. // По̂стройкі по̂д одным накрыт’т’о́м 15.

НАЛІЧНІК нал’і́чн’ік *м.* 16, 162. **1.** верхняя шалёўка з фігурамі (акно) 16. **2.** шалёўка (дзверы) 162.

НАСАДКА наса́дка *ж.* 36. шапка, верхні вушак у дзвярах.

НАСЕКА нас’е́ка *ж.* 112, 114, 115, 136. нас’е̂ка *ж.* 111, 113, 170. **1.** ачэп пад бэлькамі 111, 112, 114, 115 ("нас’е́к’і н’і́жн’ійа"). **2.** ачэп над бэлькамі (падоўжны), на які абапіраліся кроквы 111, 113, у хаце 115. **3.** палка, кій з сукамі 170. // То́рба ста́рцу на двана́ццац’ торбо́ў і нас’е̂ка на двана́ццац’ суко́ў 170.

НАСІЛА нас’і́ла *ж.* 82, 84. нос’і́ла *ж.* 83, 110. **1.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі вопратку, калыску і інш. 82—84. **2.** вочап у студні з жураўлём 110.

НАСІЛІЦА насы́лыц’а *ж.* 76. носы́лыца *ж.* 77, 100. носы́лыц’а *ж.* 69, 72а. **1.** *гл.* **насіла 1** 69, 72а, 77, 100. 2. насілкі насіць сена; жэрдка пад страхой для бялізны 76.

НАСІЛКА нас’і́лка *ж.* 52. носі́лка *ж.* 108. нос’і́лка *ж.* 36, 54, 125. носы́лка *ж.* 89, 91—93а, 117а, 119. *гл.* **насіла 1**.

НАСОМАЧ насо́мач *м.* 31. кароткае бервяно ў прасценках паміж вокнамі (вуглом і акном).

НАСЦІЛ наст’і́л *м.* 154. гара ў хаце.

НАЦЯГ нат’е́г *м.* 8. салома з прыкладам на вільчыку. *гл.* **хэб**.

НАШЛАП нашла́п *м.* 148, 153, 154, 171. **1.** бервяно, якое ляжыць на бэльках над сцяной 171. **2.** ачэп пад бэлькамі 153. **3.** ахлуп над вокнамі 148. **4.** аполак на дзвюх дошках у столі 154.

НАШЛАПА нашла́па *ж.* 79, 116, 121, 136, 144, 148, 163, 168, 203, 204. **1.** ачэп, на які стаўлялі кроквы (на бэльках над сцяной) 136, 144, 168. **2.** ахлуп, бервяно над вокнамі 116, 203, 204. // Нашла́п’іл’і о̂кна 203. **3.** аполак на дзвюх дошках у столі 79, 121. **4.** дзве збітыя дошкі, якія пакрываюць вільчык страхі 163. **5.** шапка, верхні вушак у дзвярах 148.

НАШЛАПІЦЬ нашла́п’іць *зак.* 119, 185, 186. накрыць. // Нашла́пыў ушчэ́памы балькы́ 119. ашла́п’іў гаршо́к 185.

НАШЧЭПА нашчэ́па *ж.* 114. ахлуп, бервяно на вокнах.

ОКАП о́кап *м.* 7, 15, 17, 80, 163. ока́п *м.* 20, 27, 29, 36, 50. **1**. ніжні край страхі, які звісае над сцяной 7, 27, 36. **2.** падстрэшак 17, 20, 29, 50, 80. **3.** йамка вако́л сто́га, каб ён н’ê замакаў і н’ê згарэў 163.

ОШВАНІК о́шванык *м.* 92. шула ў сцяне.

ПАБУДОВА пабудо́ва *ж.* 162, 173, 196, 202, 204. пабудова (працэс). ◊ ***у пабудов'ê*** 176. у працэсе будаўніцтва.

ПАВАЛ пова́л *м.* 26, 27, 28, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 54, 63, 65, 70, 70а, 72а, 89, 163. пôва́л *м.* 25, 29, 45. пува́л *м.* 20, 72. **1.** столя 20, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 63, 65, 70, 70а, 72, 72а. **2.** паваленае бурай дрэва 89, 163. ◊ ***на пова́л*** 65. на гару (у хаце). ◊ ***накладній повал*** 27. столя з дошак. пакладзеных з прасветам, над якім зверху кладзецца дошка.

ПАВАЛІНА пова́ліна *ж.* 31. адна дошка ў столі.

ПАВЕТКА пав’е́тка *ж.* 153. пов’ếтка *ж.* 154, 160, 162, 168, 169, 176, 201. **1.** паветка для дроў 153, 154, 160, 162, 176, 201. **2.** паветка для калёс 153, 168, 169, 201.

ПАВЕТНЯ пов’і́тн’а *ж.* 31. паветка для дроў.

ПАВЕЦЬ пав’е́ц’ *ж.* 81, 151, 152, 159, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 204. пав’ếц’ *ж.* 181. по́вац’ *ж.* 111. по́в’ет’ *ж.* 63, 128. по́в’ец’ *ж.* 117а, 136, 144, 148, 161, 163—164, 168, 170, 177. во́в’êт’ *ж.* 184. по́в’êтка *ж.* 169. по́в’ếц’ *ж.* 114, 121, 165. по́в’êц’ *ж.* 182, 186, 195, 198, 203. по́в’іт’ *ж.* 84, 87, 88, 101. пов’і́т’ *ж.* 60, 119. по́в’іц’ *ж.* 82, 103. по́выт’ *ж.* 93а, 108. по́выц’ *ж.* 113. по́вэт’ *ж.* 86, 117а, 171. по́вэц’ *ж.* 103, 104, 118, 139, 185. пôв’ếц’ *ж.* 186. **1.** паветка для дроў 81, 82, 87, 88, 103, 104, 111, 113, 114, 118, 121, 128, 136, 148, 151, 159, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 176, 177, 180 (у гумне), 181, 184, 187, 188, 190, 191, 198, 203, 204. **2.** паветка для калёс 60, 82, 86, 101, 108, 111, 117а, 118, 119, 139, 148, 151, 159, 161, 169, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 188, 195. **3.** паветка для розных сельскагаспадарчых рэчаў (цэбры, бочкі і т. д.) 63, 188.

ПАВОЗНІЦА пов’і́зніца *ж.* 117а. паветка для калёс.

ПАД АДЗІН… под од’о́н шаро́нг 44. пôд одным шаро́нком 50. под одз’ін шнур 37. под од’он шнур 17. будынкі ў адзін рад, пад адной страхой.

ПАДАКОННІК падако́н’н’ік *м.* 81, 151, 152, 153, 177, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 195. подоко́н’н’ік *м.* 15, 52, 72а, 136, 154, 160, 163, 171, 176, 182, 196, 198, 202, 204. пôдоко́н’н’ік *м.* 13, 31, 54, 112, 185, 186, 203. пудоко́н’н’ік *м.* 27—29, 34, 139, 161, 162, 164, 165, 168—170, 173, 184, 201. **1.** падаконнік паміж вушакамі 13, 15, 27—29, 31, 34, 52, 54, 72а, 81, 112, 136, 139, 151, 152, 153, 154, 161, 162, 168, 170, 171, 173, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** бервяно ў сцяне, на якім стаіць акно 160, 163—165, 169, 176.

ПАДАЧЭПА пудочэ́па *ж.* 59. ачэп, на якім ляжаць бэлькі (хата).

ПАДАШВА подо́шва *ж.* 72а. падруба.

ПАДБРУСНІК пудбру́с’н’ік *м.* 184. трама.

ПАДВАЛА подва́ла *ж.* 2, 6, 9, 12—14, 16, 18, 111а. пôдва́ла *ж.* 5, 8. пудва́ла *ж.* 1, 4, 20, 32. **1.** падруба 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12—14, 16, 18, 20, 32, 111а. **2.** прызба 1.

ПАДВАЛАК подва́лок *м.* 49, 111. пôдва́лок *м.* 25, 27, 29, 37, 40, 54. пудва́лок *м.* 26—28, 31, 38, 50, 63, 64, 70а, 72, 113. **1.** падруба 25—29, 31, 37, 38, 40, 49, 54, 64, 70а. **2.** пры́старанак, некалькі бярвенняў, якія аддзяляюць ток ад стараны 29, 50. **3.** падваліна 29, 63, 70а, 72, 111, 113.

ПАДВАЛІНА падва́л’іна *ж.* 151—153, 158, 177, 180, 182, 188, 194, 203. падвал’і́на *ж.* 103, 116, 159. п’ідва́л’іна *ж.* 184, 197. подва́л’іна *ж.* 161, 196, 198. подвал’і́на *ж.* 4, 71, 77, 80, 82, 87, 90, 104, 112, 136, 176, 184. подвалы́на *ж.* 100. пôдва́л’іна *ж.* 7, 101, 170, 173, 185, 186. пôдвал’і́на *ж.* 2, 60, 65, 68, 70, 83, 84, 88, 115, 148, 154. пôдва́лына *ж.* 15. пудва́ліна *ж.* 17, 76, 78, 201. пудва́л’іна *ж.* 20, 168, 196, 198. пудвал’і́на *ж.* 69, 73—75, 76, 89, 92, 93а, 96, 108, 115, 139, 162, 176. пудва́лына *ж.* 117а. **1.** падруба 7, 15, 17, 20, 116, 117а, 118, 159, 161, 162, 168, 170, 173, 176, 177, 182, 184—186, 194, 197, 198, 201—204. **2.** падваліна 2, 4, 60, 68, 69, 71, 73—78, 80, 82, 83, 84, 87—90, 92, 93а, 96, 100, 101, 103—104, 108, 112, 115, 136, 139, 148, 151—154, 158, 159, 161, 177, 180, 188, 196, 198.

ПАДВАЛКА подва́лка *ж.* 44. пудва́лка *ж.* 45, 50. падруба.

ПАДВАРОТНІЦА падваро́тн’іца *ж.* 116, 152, 153. падваро̂́тн’іца *ж.* 180, 188, 191, 194. падвару́тн’іца *ж.* 177, 190, 195. підворо́тн’іца *ж.* 83. подвор’і́тныца *ж.* 75, 99. подворо́тн’іца *ж.* 11, 25, 52, 104, 111а, 134, 163. подворо́тныц’а *ж.* 77. подвору́тн’іца *ж.* 55, 119, 121, 154, 161, 170, 185, 198. подвору̂́тніц’а *ж.* 1, 5, 38, 79. пôдвор’і́тныц’а *ж.* 4, 45, 65. пôдворо́тныца *ж.* 27, 31, 96, 101, 114, 176. пôдвору́тніца *ж.* 115, 128а, 136, 144, 148, 168, 169. пôдвору́тныца *ж.* 92. пôдвору̂́тн’а *ж.* 171. пôдвору̂́тныц’а *ж.* 40, 44. пôдвуро́тныц’а *ж.* 29. пôдвуру́тн’іца *ж.* 6, 54. пудвор’і́тныц’а *ж.*

20, 69, 73, 78. пудворо́тн’а *ж.* 100. пудворо́тн’іца *ж.* 89, 162, 164, 173. пудворо́тныца *ж.* 84, 87, 88. пудворо́тныц’а *ж.* 8, 29, 72. пудвору́тн’іца *ж.* 86, 93а, 108, 118, 125, 139, 184. пудвору̑́тніц’а *ж.* 2, 91. пӳдвор’ітн’іца *ж.* 82. падваротня.

ПАДВОД подво́д *м.* 8. паветка.

ПАДВОРАК падво̑́рак *м.* 195. падву́рак *м.* 35а. подв’ірок *м.* 8, 66, 73, 77, 98, 100. подво̑́рок *м.* 201. подву́рок *м.* 6, 7, 14, 25, 64а, 80, 84. подву̑́рок *м.* 1, 2, 9, 17, 18, 27, 79. по̂дв’ірок *м.* 11. по̂дво́рок *м.* 4. по̂дву̑́рок *м.* 5. пудв’ірок *м.* 10, 28. **1.** двор, прастора паміж хатай і хлявамі 1, 4—7, 9, 10, 14, 18, 25, 28, 35а, 64а, 79, 84, 100, 195, 201. **2.** частка двара – месца перад хатай 2, 8, 11, 27, 66, 73, 77, 80. **3.** загарадзь ля свінушніка 17. **4.** месца ля хлява, дзе скаціна стаіць, хлявы 98.

ПАДВОР’Е подвірйе *н.* 17. подв’ірйе *н.* 14, 16, 64, 76, 80, 99. подву́рйе *н.* 128. подву̑́рйе *н.* 12, 18, 70а, 78. по̂дв’ірйе *н.* 15, 50, 70. пудв’ірйе *н.* 20, 45. **1.** двор, прастора паміж хатай і хлявамі 12, 14, 17, 20, 45, 64, 70а, 78. **2.** частка двара, месца перад хатай 15, 50, 76, 80, 99, 128. **3.** месца каля хлявоў 16, 70.

ПАДВОР’ЕЧКА подву́рйе̂чко *н.* 186. загарадзь ля свінушніка.

ПАДВОРКА по̂дв’ірко *н.* 13. двор, прастора паміж хатай і хлявом.

ПАДГАНАК пудѓанок *м.* 31. лёгкі ганачак (пераважна не зашклёны).

ПАДДАХ поддáх *м.* 37. пудáх *м.* 26. **1.** ніжні край страхі і прастора паміж нізам страхі і сцяной 37. **2.** шопа, прыбудаваная да гумна, да хлява для сена, дроў 26.

ПАДДАШАК поддáшок *м.* 70а, 121. **1.** падстрэшак 121. **2**. паветка 70а.

ПАДДАШША поддáшшэ *н.* 15, 44. по̂ддáшшэ *н.* 4, 9, 16, 18. пуддáшча// пуддáшчэ *н.* 20. пуддáшшэ *н.* 7, 13, 25, 35. **1.** падстрэшак 4. **2.** адведзеная ад сцяны страха на той бок, дзе дзверы 9, 13, 15, 18, 20, 25, 35, 44. **3.** паветка на слупах для сельскагаспадарчага інвентару, дроў 7, 16. **4.** шопа з трыма сценкамі, дзе захоўваюцца харчы, каморка, істопка 20.

ПАДКАПЕЖ пудкап’е̂́ж *м.* 55. ніз страхі.

ПАД КОЛАС пуд ко́лос 118. спосаб пакрыцця страхі.

ПАДКОС подко́с 197. тонкія бярвенні ці дошкі, прыбітыя да апошняга бервяна сцяны і на палавіне кроквы ля франтона, каб яна не ўпала ад напору ветру. // На в’етровыйе̂ строп’іла став’ім подко́сы 197.

ПАДКРЫЛАК падкры́лак *м.* 191. пуодкры́лок *м.* 176. прыбудоўка да гумна для саломы.

ПАДЛОГА падло́га *ж.* 81, 116, 134, 151—153, 158—160, 163, 176, 177, 180, 181, 187, 188, 191, 194, 195, 203. п’ідло́га *ж.* 128, 171. подло́га *ж.* 4, 8, 9, 11, 12, 14, 36, 49, 52, 60, 72а, 77, 82, 87, 90, 96, 111, 111а, 121, 136, 154, 165, 183. по̂дло́га *ж.* 1, 2, 4, 5—7, 13—18, 25, 27, 29, 31, 37, 38, 40, 44, 50, 54, 55, 60, 63, 66, 69, 70, 74, 75, 79, 88, 93а, 101, 113, 114, 119, 129, 144, 162, 164, 168, 170, 171, 182, 185, 196, 198, 202, 204. пудло́га *ж.* 20, 26, 28, 29, 32, 35, 45, 59, 64, 70а, 71—73, 78, 80, 86, 89, 92, 98, 99, 100, 108, 115, 117а, 118, 125, 173, 201. **1.** падлога (хата, сені) 1, 2, 4, 5—7, 8, 9, 11, 12, 13—18, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 66, 69, 70, 70а, 71, 72а, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 108, 111, 111а, 113, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 144, 151—153, 154, 158—160, 162, 163, 164, 165, 168, 170, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 183, 185, 187, 188, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** дно ў калодзежы 171. ◊ ***чорна*** – 20, 27, 31. ◊ ***сл’іпáйа*** – 20. негабляваная падлога, на якую зверху сцелецца падлога з габляваных дошак. ◊ ***глін’áна по̂дло́га*** 2. дол, ток у хаце.

ПАДЛОЖЫНА падло́жына *ж.* 153. подло́жына *ж.* 49, 52, 63, 79. пудло́жына *ж.* 27, 55, 100, 98, 117а, 118, 201. маснічына, адна дошка ў падлозе.

ПАДМОСНІК падмо́с’н’ік *м.* 194. падваліна (пад падлогу).

ПАДМУРАК по̂дму́рок *м.* 5, 6, 36, 38, 65, 77. пудму́рок *м.* 102. падмурак (у хаце).

ПАДМУРОЎКА падмуро́ўка *ж.* 181. подмуро́ўка *ж.* 164, 197. по̂дмур’івка *ж.* 16, 27, 29. по̂дмур’іўка 70. по̂дмуру̑́ўка *ж.* 13, 25. пудмур’івка *ж.* 17, 20, 29, 32. пудмуро́ўка *ж.* 31, 40, 50, 72. пудмуру́ўка *ж.* 26. падмурак (у хаце).

ПАДНАВЕС паднав’éс *м.* 153. поднав’éс 72а, 76, 78. по̂днав’éс *м.* 1, 17, 29, 40, 59. пуднав’éс *м.* 92, 93а, 96. паветка (з боку дзвярэй або – працяг страхі хлява ў даўжыню – з адной сцяной, або без сцен (72а).

ПАДОК подо́к *м.* 78, 110, 118, 125, 128. по̂до́к *м.* 50. стажар’е.

ПАДПАВЕТКА падпав’éтка *ж.* 158. пудпов’éтка *ж.* 55. павець.

ПАДПАВЕТНЯ по̂дпов’ітн’а *ж.* 2. павець ля гумна на розныя сельскагаспадарчыя прылады працы.

ПАДПАВЕЦЬ пôдпов'е́ц' *ж.* 83, 190. пôдпов'і́т' *ж.* 6, 59, 60, 73. пудпов'êц' *ж.* 112. **1.** павець (для калёс, дроў) 59, 60, 73, 83, 112, 190. **2.** адведзеная страха над уваходам у гумно, каб дождж не забіваў 6.

ПАДПАРОГ пудпор'і́г *м.* 28. масток, некалькі пален, якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПАДПАРОЖАЦ потпору́жэц *м.* 35. *гл.* **падпарог**.

ПАДПАРОЖНІК подпоро́жнык *м.* 17. *гл.* **падпарог**.

ПАДПЕЧАК пôдп'е̂́чок *м.* 82, 83, 115, 128. путпі́чок *м.* 13, 73, 75, 88. падпечак (дзе былі куры).

ПАДПЕЧНІЦА подп'е́чэн'іца *ж.* 114. подп'е́чн'іца *ж.* 111. падпечак.

ПАДПЕЧЧА падп'е́чча *н.* 158, 187. подп'е̂́ч *м.* 113. подп'е̂́чча *н.* 176. подп'е̂́ччэ *н.* 160, 196. подп'і́ч *м.* 18, 76, 80. подп'і́чча *н.* 71. подп'і́ччэ *н.* 70а, 78, 99. пôтп'і́ччэ *н.* 2, 4, 6, 10, 28, 65, 183. пудп'і́ч *м.* 31. пудп'і́ччэ *н.* 27, 29, 45, 63, 184, 202, 204. падпечак (дзе зімою знаходзіліся куры).

ПАДПЛЫТАК пôдплы́ток *м.* 10. падпечак.

ПАДПОЛЛЕ пôдпо́л'л'е *н.* 195. склеп у хаце пад падлогай.

ПАДРУБ падру́б *м.* 81, 163, 177. по́друб *м.* 86, 148, 151, 154, 158, 165, 170, 181, 194, 195. пốдруб *м.* 191. пудру́б *м.* 139, 164. **1.** падруба 86, 139, 148, 151, 154, 158, 163, 164, 165, 170, 177, 181, 191, 194, 195. **2.** падваліна 81.

ПАДРУБА падру́ба *ж.* 134. підру́ба *ж.* 83, 110. п'ідру́ба *ж.* 84, 128, 171. подру́ба *ж.* 1, 36, 52, 55, 59, 60, 63, 65, 68, 71, 72а, 76, 77, 79, 82, 88, 98, 104, 108, 111—114, 121, 129, 136. пôдру́ба *ж.* 54, 60, 70, 78, 91, 93а, 101, 119, 125, 198. пыдру́ба *ж.* 103. пудру́ба *ж.* 35, 69, 72—74, 76, 80, 89, 92, 96, 99, 100, 117а, 118. падруба.

ПАДРУБАК подру́бок *м.* 79, 196. **1.** падруба 196. **2.** падваліны 79.

ПАДРУБІНА падру́б'іна *ж.* 180. падруба.

ПАДСЕННЕ пôдс'і́н'н'е *н.* 16. сені.

ПАДСТАВЫ пудста́вы *мн.* 90. тоўстыя дубовыя калодкі, на якіх стаіць будынак.

ПАДСТАЎКА пудста́ўка *ж.* 88. *гл.* **падставы**.

ПАДСТРЭХА пудстр'е́ха *ж.* 55. ніжні край страхі.

ПАДСТРЭШАК пудстэ́шак *м.* 181. падстрэшак.

ПАДСТРЭШКА пудстр'і́шка *ж.* 78. каробка пад страхой, шаляванне.

ПАДСТРЭШКІ пôдстрэ́шк'і *мн.* 181. прыбудоўка да гумна на салому, на мякіну.

ПАДСТРЭШНІК подстр'і́шнык *м.* 76. пôдстр'і́шнык *м.* 8. ніжні край страхі.

ПАДСТРЭШША пудстры́шйа *н.* 173. месца пад страхой, ніз страхі.

ПАДСЦІЛКА подсц'і́лка *ж.* 77. масток, некалькі пален (бярвенняў), якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПАДУШКА паду́шка *ж.* 103, 194. по́душка *ж.* 31, 136, 148. **1.** падаконнік 103, 194. **2.** шапка над дзвярыма паміж вушакамі 31, 136, 148.

ПАДШАЛЁЎКА пôдшал'о́ўка *ж.* 89, 90. пудшал'о́ўка *ж.* 73. дошкі, прыбітыя над нізам страхі.

ПАДШОПКА потш'і́пка *ж.* 18. павець (для калёс).

ПАДШТАНДАРКІ патштанда́рк'і *мн.* 194. кароткія дубовыя калодкі, якія ўкопваюць па вуглах хаты і на якія кладуцца першыя вянкі хаты.

ПАД ШТРЫХА пуд штрыха́ 125. спосаб пакрыцця.

ПАД ШТРЫХАЛКУ пôд штрыха́лку 93а. спосаб пакрыцця [чаротам].

ПАД ШТРЫХОЎКУ под штрахо́ўку 116. пôд штрыхо́ўку 121. пуд штрых'у̂́ўку 79. спосаб пакрыцця. // Пасля першага раду кул'і соло́мы клал'іса пôд штрыхо́ўку. Ўн'із колосом… прыв'азвал'і да прын'іцы 116.

ПАДШУРАК пôдшу́рок *м.* 1, 6, 29, 31. путшу́рок *м.* 28. паветка.

ПАДШУР'Е пôдшу́рйе *н.* 12, 18. паветка без сцен ці са сценамі, прыбудаваная да гумна.

ПАД ШЧОТКУ пад шчо́тку 181, 188, 191. пôд шчо́тку 36, 170. пуд шчо́тку 87, 185, 195, 198, 201. пуд шчôтку 186. пуд шчу́тку 169, 177. спосаб пакрыцця, калі пасля падстрэшанага снапкамі першага раду коласам уверх кладзецца салома і падбіваецца шчоткай (драўляным прыстасаваннем).

ПАДШЧЫТНІК падшчы́тн'ік *м.* 81. патшчы́тн'ік *м.* 153. подшчі́тн'ік *м.* 14, 59, 128. подшчы́тн'ік *м.* 20. потшчы́тн'ік *м.* 1, 10. потшчы́ток *м.* 44. пôтшчы́тн'ік *м.* 2, 5, 6, 8, 25, 38, 40, 59. пудшчы́тн'ік *м.* 55. путшчы́тн'ік *м.* 11. падстрэшак.

ПАДШЫЎКА подшэ́ўка *ж.* 60. дошкі, прыбітыя знізу да страхі – падстрэшка знізу франтона.

ПАДШЫЎНАЯ СТОЛЯ подшыўнайа стốл'а 196, 204. столя, падрыхтаваная пад тынк.

ПАДЭШВА подо́шва *ж.* 72, 102, 117а. пудо́шва *ж.* 50. **1.** падруба (пад хату) 72. **2.** падваліна (пад падлогу) 50, 102, 117а. *гл.* **падашва**.

ПАЗ паз *м.* 2, 4, 6, 7, 9, 13, 15, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 32, 36, 38, 40, 45, 50, 52, 59, 60, 63, 65, 68, 70, 72а, 76, 78, 79, 80, 82, 88, 89, 90, 92, 93а, 101, 104, 113, 118, 139, 151, 153, 158, 159—163, 165, 168, 170, 171, 173, 176, 177, 180—188, 190, 191, 194—198, 201—204. па́за *ж.* 125. па́зочка *ж.* 115. паз у шуле, у вушаку, у бервяне (каб шчыльней прыставала да ніжняга бервяна), у сцяне (куды закладаюць перпендыкулярную перагародку), у шуфлядзе, каб шчыльней прыставала рама. // У ра́мя для шыбкі робіцца паз, а шпар – стары спосаб 184.

ПАЗУХА па́зуха *ж.* 188. вуха ў ачэпе, якое надзяваецца на палец шула.

ПАКОТ пако́т *м.* 81, 103а. паку́т *м.* 35а. пок'íт *м.* 71, 73, 76, 77, 78, 80, 89, 98, 99, 101, 102, 109, 117а. поко́т *м.* 116. поко̂т *м.* 112. поку́т *м.* 36, 52, 55, 59, 60, 79, 86, 114, 115. покўт *м.* 69, 82, 83, 110. **1.** столя 35а, 36, 52, 55, 59, 60, 69, 71, 76, 77, 78, 79—82, 99, 110, 112, 114, 115. **2.** гара (у хаце) 71, 73, 80, 83, 86, 89, 98, 101, 102, 103, 109, 116, 117а. ◊ ***на поко́ц'ê*** 111, 113, 128 на гары. ◊ ***на пок'íт*** 75. ***на поко́т*** 113. ***на поко̂т*** 55. ***на поку́т*** 36, 84, 93а, 114, 115, 125. ***на пок'ӯт*** 82, 96, 110. на гару.

ПАКОЦІНА пако́ц'іна *ж.* 81. пок'íтына *ж.* 99. пôко́ц'іна *ж.* 55. адна дошка ў столі.

ПАКРЫЦЦЁ пакрыц'ц'é *н.* 163. покрыт'т'é *н.* 50, 70. **1**. салома, накладзеная на вільчык пад козлы 163. **2.** дах (несаламяны) (агульная назва) 50, 70.

ПАЛАВІНКА полові́нка *ж.* 20, 29, 80. полов'íнка *ж.* 162, 173, 176, 196, 202, 204. створка акна.

ПАЛАВІНЧЫК полов'íнчык *м.* 37. полові́нчык *м.* 1, 5, 13, 15, 18, 25, 35, 37, 54, 63, 80. половэ́нчык *м.* 65, 70. плашка, напалавіну расколатае бервяно.

ПАЛАТКІ пала́тк'і *мн.* 159, 161, 163, 180, 181, 182, 184, 186, 194, 203. пала́ц'і *мн.* 152, 154. пола́тк'і *мн.* 185. пола́ц'і *мн.* 139, 152. **1.** вышкі ў хляве 139, 152, 159, 161, 163, 180—182, 184—186, 194. **2.** насціл вышынёй каля 20 см ад зямлі ў застаронку, дзе ляжалі снапы 152, 154. **3.** гара ў лазні 203.

ПАЛЕНА пал'éна *н.* 151, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 204. пал'éно *н.* 152, 153, 159, 177, 182, 195. пол'éно *н.* 154, 160, 161, 163, 170. пол'ếно *н.* 164, 165, 169, 171, 185, 197, 201, 203. пôл'ếно *н.* 148, 162, 176, 186. **1.** ачасанае бервяно ў сцяне 148, 151—154, 159—161, 163—165, 169, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **2.** кругляк, неачасанае бервяно ў сцяне 170, 180, 191. **3.** ачэп пад бэлькай 162, 176. **4.** солам'е ў гумнах "на сохах" або ў куранi 152, 154, 164, 165, 188. **5.** вага ў студні з жураўлём 161.

ПАЛЕПА пол'éпа *ж.* 10. ток, зямля ў хаце, у хляве.

ПАЛЕЦ па́л'ац *м.* 187, 194. па́л'ец *м.* 36, 52, 55, 82, 84, 92, 121, 148, 158, 161—163, 171, 173, 176, 177, 180, 183, 184, 186, 188, 195, 196, 197, 202, 204. па́л'êц *м.* 9, 63, 91, 93а, 104, 110, 118, 139, 144, 154, 164, 165, 169, 170, 181—182, 185, 203. па́л'іц *м.* 2, 5, 16, 25, 35, 37, 65, 70, 77, 92. па́л'іц' *м.* 7, 18, 44, 45, 54, 80. па́лыц' *м.* 17, 29, 38, 50, 75, 76, 79. па́лэц *м.* 96, 125, 128, 201. па́лэц' *м.* 13, 20, 27, 29, 31, 73, 78. зарэзаны канец бервяна, які ўстаўляецца ў паз у шуле, зарэзаны канец (штыль) шула, вушака, які ўстаўляецца ў падрубу або на які надзяваецца ачэп, штыль у вугле (у замок).

ПАЛІСАДНІК паўса́дн'ік *м.* 190. пол'іса́дн'ік *м.* 6, 148. поўса́дн'ічок *м.* 76. агародчык.

ПАЛІЦА пол'íца *ж.* 52. пол'íц'а *ж.* 6. полы́ц'а *ж.* 4. пôл'íца *ж.* 84. **1.** жэрдка пад столлю, на якую вешалі адзежу 4, 6. **2.** дошка, якая калісьці прыбівалася замест падстрэшка 52.

ПАЛОЎНІК пало́ўн'ік *м.* 158. поло́вні́к *м.* 18, 29. поло́вн'ік *м.* 18, 111а. поло́вные *м.* 13, 25. поло́ўн'ік *м.* 1, 12, 40, 54, 70а, 168. поло́ўнык *м.* 6. поло́ўнычок *м.* 35. мякіннік, прыбудаваны каля гумна або адгароджаны ў кутку ў застаронку.

ПАЛОЎНЯ поло́ўн'а *ж.* 93а, 96. будынак для сена, адрына.

ПАЛЬ пал' *м.* 16, 25, 29, 49, 50, 52, 55, 72. тоўстыя дубовыя слупы, якія закопваюцца ў зямлю пад падрубы.

ПАМАСНІЦА памас'н'íца *ж.* 81, 151, 153, 177, 188, 191, 194. помас'н'íчына *ж.* 163, 182а. помос'н'íца *ж.* 139, 203. помос'н'íчына *ж.* 154, 161, 168. помо̂с'н'íца *ж.* 186. помо́с'ц'іна *ж.* 121. адна дошка ў падлозе.

ПАМЕТНІК пом'éтн'ік *м.* 144. тонкія жэрдкі або галіны, якія кладуцца і прывязваюцца да ключыцы, выконваючы ролю лат у будынках "на сохах".

ПАМЕЦІНА пом'éц'іна *ж.* 182. жэрдачка, да якой прывязваецца салома, калі пакрываюць страху спосабам "пад шчотку".

ПАМОСТ памóст *м.* 103, 104, 153, 181, 194. памо̂́ст *м.* 151, 180. паму́ст *м.* 194. помíст *м.* 75. пом’íст *м.* 98, 119. помóст *м.* 1, 56, 60, 92, 93а, 113, 125, 129, 163. помостóк *м.* 27, 36, 52, 55, 63, 72. помóстык *м.* 73, 89. помостóчок *м.* 16, 31. помо̂́ст *м.* 112, 164, 182а, 198. по̂мо̂сто́к *м.* 29. пому́ст *м.* 35, 84, 86—88, 118, 121, 125, 139, 154, 161, 169, 170. помустóк *м.* 50. пому̂́ст 83. пому̂́шч’ік *м.* 69. помы́ст *м.* 82. **1.** памост перад парогам 1, 16, 27, 29, 31, 36, 50, 52, 55, 56, 63, 69, 72, 73, 89, 92, 93а, 125. **2.** падлога ў сенцах або ў хаце 35, 60, 75, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 103, 104, 112, 121, 129, 139, 151, 153, 154, 161, 163, 164, 169, 170, 180—182, 194, 198; у клеці 98. **3.** старана, засек у гумне, дзе ляжыць збожжа (снапы і зерне) 113, 125. **4.** дно ў калодзежы 194, 198. **5.** памост перад уездам у гумно 16. **6.** памост на дрэве, на якім стаялі вуллі 119. **7.** на пароме, у лодцы, або на бульбу пры паводцы // Хáта калынóва, с’íны на помóсты, с’аду да й пойíду до д’íўчыны ў гóсты 75. Хата на помо̂с’ц’ê 194 = падлога ў хаце.

ПАПЛЁТ папл’óт *м.* 181, 194, 198. пераплеценыя лазовымі дубцамі ключыны (у хлявах "на сохах").

ПАПЛЕЦІНА папл’éц’іна *ж.* 187, 196, 202. папл’óц’іна *ж.* 195. лазовыя дубцы, якімі перавязваліся ключыны (у хлявах "на сохах").

ПАПЯРОЧКА попарэ́чка *ж.* 25. поп’е̂рэ́чка *ж.* 173. попэрэ́чка *ж.* 111. **1.** пояс, папярочнае бервянцо, якое злучае дзве кроквіны 25, 173. **2.** солам’е 111.

ПАРАХНО порохнó *н.* 4, 52, 63, 72а, 99, 115, 117а, 163. порохн’íца *ж.* 113. *зневаж.* старая хата.

ПАРКА пáрка *ж.* 5, 11, 59, 91, 92. пучок саломы, звязаны ля калосся. Такімі паркамі пакрываюць верхнюю частку страхі.

ПАРКАН паракáнт *м.* 104. паргáн *м.* 117а. парѓáн *м.* 13, 59, 66, 69, 73, 76, 78, 91, 92, 98, 102, 119, 128. паркáн *м.* 2, 4—7, 12, 15, 25, 35а, 38, 40, 83, 96, 103, 108, 151, 152, 187. пархáн *м.* 35. **1.** агульная назва агароджы 66. **2.** шчыльная агароджа з дошак (каля царквы, у горадзе каля турмы) 2, 4, 6, 7, 13, 73. **3.** плот з трох жэрдак і прасунутых паміж імі галінамі дрэў, або малодзенькімі дрэўцамі 5, 35, 35а, 59, 69, 92, 117а. **4.** агароджа з дошчачак – "штахеты" 38, 76, 78, 83, 91, 96, 98, 102, 152, 187. **5.** нізкі "штахет" – агароджа ля агародчыка 40, 103, 151. **6**. агароджа ў прызбе, каб пясок не з’язджаў 128. **7.** брама на могілках 15 (шчыльна з дошак). **8**. ганак 12. **9.** загарадка ў хляве 119. **10.** агароджа (па-польску) 25, 108. **11.** агароджа з адной жэрдкі ўздоўж вуліцы сяла 104. **12.** парэнча ля кладкі, на мосце 104. **13**. агароджа з трох жэрдак. // Пэрэву́йныком пэрэпл’утвайут’ да жэрды закладайут’ 119. **14**. паркан 66.

ПАРОГ парóг *м.* 81, 134, 153, 158, 159, 163. паро̂́г *м.* 180, 181, 188, 190, 191. пару́г *м.* 177, 195. пор’íг *м.* 17, 20, 28, 29, 32, 34, 44, 50, 64—66, 70, 71, 72, 72а, 73, 76, 77, 78, 80, 99, 101, 102. порóг *м.* 6, 14, 52, 59, 60, 82, 100, 154, 160. поро̂́г *м.* 13, 90, 110, 112, 129, 182. поруóг *м.* 31, 36, 55, 161, 201. пору́г *м.* 26, 37, 63, 112, 114, 119, 144, 148, 168, 169, 182, 186. пору̂́г *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 25, 40, 69, 70а, 79, 83, 92. поры́х *м.* 117а. по̂р’íг *м.* 27. по̂ро̂́г *м.* 162, 198. по̂ру́г *м.* 54, 60, 148, 165. пурóг *м.* 173, 176. **1.** масток перад парогам 32, 55, 81, 112, 119, 129, 134, 148, 153, 154, 160—162, 165, 168, 169, 176, 177, 180—182, 186, 188, 191, 195, 198, 201. **2.** парог 1, 2, 4, 5, 6, 13, 14, 17, 20, 25—29, 31, 34, 36, 40, 50, 52, 54, 60, 63—65, 69—72а, 76, 77, 79, 80—90, 93а, 99, 100—102, 112, 114, 117а, 144, 148, 153, 158, 159, 162, 163, 173, 176, 180—182, 191, 201. **3.** падваротня 7, 36, 37, 59, 66, 73, 76. **4.** папярочкі паміж слупамі ў калодзежы, каб слупы не стуліліся 44, 78, 110. **5.** пералаз у плоце 190.

ПАРОЖНІЦА пор’у̂́жныц’а *ж.* 70а. падваротня.

ПАРУБІНЫ порýбыны *мн.* 4. зруб у калодзежы.

ПАРЫЎНЯ парыўн’á *ж.* 158. будыначак, у якім распарваюць бярозавыя ці лазовыя дубцы, каб прывязваць імі салому да прыміц.

ПАСЕЛА пос’éл’а *ж.* 118, 121, 128. посэ́ла *ж.* 50, 72. сядзіба.

ПАСЕЛІНКА посыл’íнка *ж.* 80. сядзіба, месца, дзе стаіць хата і іншыя будынкі.

ПАСЕЛІШЧА пас’éл’ішча *н.* 163. пос’éл’ішчэ *н.* 115. сядзіба.

ПАСТАВЕНЬ пастовэ́н’ *ж.* 25, 111а. пастувэ́н’ *ж.* 29. вялікі пастаўнік, агароджаная паша.

ПАСТАРОНАК пастарóн’н’ік *м.* 190. посторóнок *м.* 185. засек, старана, частка гумна (убок ад тока), дзе ляжаць снапы, збожжа.

ПАСТРОЙКА пастрóйка *ж.* 103, 110, 151—153, 154, 159, 187, 191, 201. пастро̂́йка *ж.* 180, 181. пастру́йка *ж.* 177, 190. пострóйка *ж.* 2, 4, 8, 9, 12, 13, 16, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 52, 59, 65, 66, 68—70, 73, 74, 77, 79, 80, 83, 84, 87, 90, 91, 92, 93а, 96, 98, 100, 101, 108, 110, 112, 113, 115, 125, 163, 170, 176. постро̂́йка *ж.* 114, 116, 121, 169, 186. постру́йка *ж.* 55, 112, 118, 139, 161, 164, 165, 168, 171, 182, 185, 195. постру̂́йка *ж.* 70а. по̂стрóйка *ж.* 15, 50, 115. **1.** будынак 2, 4, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 50, 52, 55, 59, 65, 66, 68—70, 70а, 73, 74, 77, 79, 80, 83, 84, 87, 90, 91, 92,

93а, 96, 98, 100, 101,103, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 125, 139, 151—153, 154, 159, 161, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 176, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 190, 191, 195, 201. **2.** будынак увогуле 68, 96, 115, 165. **3.** калі ўжо ўсё пабудавана – якая добрая пастройка! 153, 195. **4.** добрая пастройка (далікатней) 9. **5.** новае, толькі што збудаванае памяшканне 80. **6.** незакончаны будынак 100. **7.** пабудова хаты 163.

ПАТАЛОК потоло́к *м.* 76, 80, 93а. пôтоло́к *м.* 1, 92. столя. ◊ ***на паталк’е́*** 204; ***на паталку́*** 158, 187. на гары.

ПАЎКЛЮЧНІК поўкл’у́чнык *м.* 8. кароткая кроква ў маленькім франтоне.

ПАХАДУНКА походу́л’ка *ж.* 2. походу́нка *ж.* 4, 7, 9, 11, 163. склеп, абкладзены зямлёю, у які ходзяць па бульбу кожны дзень. // Походу́нка – накры́та йа́ма з вэрху на два рокі 4. *гл.* **паходушчы**, **пограб**, **ямка**.

ПАХОДНІ пахо́дн’і, *мн.* 195. сходы.

ПАХОДНЯ пахо́дн’а *ж.* 195. похо́дн’а *ж.* 144, 148. **1.** 1 дошка ў падлозе, памаснічына 195. **2.** лесвіца, па якой лазяць да коміна 144, 148.

ПАЦЫЯТ ас’ійа́т *м.* 180. ахв’іцыйа́т *м.* 194. охв’іцыйа́т *м.* 186, 197. ац’ійа́т *м.* 177. пас’ійа́ш *м.* 92. паційа́т *м.* 60, 86, 96, 100, 102, 125. пацыйа́т *м.* 68, 69, 72а, 74–77, 79, 87, 89, 90, 91, 93а, 99, 101, 102, 108, 113. пацыйа́ш *м.* 92. сацыйа́т *м.* 190. спацыйа́т *м.* 88. пацыйе́т *м.* 66, 70, 71, 73, 78, 80. фацыйа́т *м.* 153. ф’êцыйа́т *м.* 196, 204. ф’іцыйа́т *м.* 158, 160–163, 168, 176, 180, 182, 191, 195. хваційа́т *м.* 79, 181, 184. **1.** вальма ў чатырохсхілавай страсе 194. **2.** франтон 60, 66, 68, 69, 70, 71, 72а, 73, 74–77, 78, 79, 79, 80, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 108, 113, 125, 153, 158, 160–163, 168, 176, 177,180, 181, 182, 184, 186, 190, 191, 195, 196, 197, 204. ◊ ***лама́ны пацыйа́т*** 89. страха з вальмай.

ПАШЫЦЦЁ пошыт’т’е́ *н.* 50, 65, 70а, 72. матэрыял (салома, чарот), якім пакрываецца страха.

ПАШЭЎЛЯ пошэ́ўл’а *ж.* 114. хіб, салома, накладзеная на вільчык пад козлы.

ПЕРАВОЙ перевуо́й *м.* 31. лазовыя дубцы, якімі прывязваецца салома да прыміц.

ПЕРАГАРОД п’ерэ́горôд *м.* 165. катух, загарадка ў хляве.

ПЕРАГАРОДКА парэ́горотка *ж.* 110. п’арэ́гаратка *ж.* 114, 128, 151, 182. п’ерагаро́тка *ж.* 170, 177. п’ерагару́тка *ж.* 159, 181. п’ер’егôро́дка *ж.* 121. п’ерêгоро́дка *ж.* 173. п’ерêгоро́дка *ж.* 173. п’ерôгôру́тка *ж.* 148. п’ерэ́гарадка *ж.* 180. п’ерэ́городка *ж.* 161, 169. п’êрэ́городка *ж.* 144. пыра́́горотка *ж.* 70, 73, 76. пырыгоро́дка *ж.* 7, 9, 17, 35, 70а. пырэ́гарутка *ж.* 103. пырэ́горотка *ж.* 38, 40, 44, 45, 59, 60, 64, 66, 69, 75, 76, 77, 84, 86, 87, 88, 96, 113, 119. пырэ́горутка *ж.* 68. пэрэ́горотка *ж.* 20, 83. пэрэгоро́дка *ж.* 9, 125. пэрэгоро́дка *ж.* 203. пэрэгору́тка *ж.* 112. **1.** перагародка, якая раздзяляе хлеў на катухі, загарадкі 7, 9, 17, 20, 35, 40, 44, 59, 60, 63, 65, 68, 69, 70а, 73, 75, 76, 77, 96, 103, 110, 112, 113, 119, 128, 148, 186, 203**. 2.** катух, загарадка, адгароджаная перагародкай 38, 45, 55, 66, 84, 86–88, 114, 121, 144, 151, 159, 161, 169, 170, 173, 177, 180, 181, 182. **3.** прыстаронак, нізкая сценка, якая аддзяляе ток ад застаронка 9, 125, 180.

ПЕРАДКУЧЧА пырыку́ччэ *н.* 2. праход паміж загарадкамі ў хляве.

ПЕРАДЫЛЛЕ пэрэды́л’ле *н.* 108. загарадзь перад хлявом, перад свінушнікам.

ПЕРАДРЫННЕ п’ерэдры́н’не *н.* 115. п’ерэды́н’йе *н.* 113, 115. загарадзь ля хлява і свінушніка. // Дз’е хл’евы́ – той подву́рочок 113.

ПЕРАДХЛЕЎЕ пырыдхл’і́ўе *н.* 20. пэрэдхл’і́ўе *н.* 119, 128. **1.** загарадзь ля свінушніка 20. **2.** месца перад хлявом і гумном 119, 128.

ПЕРАКЛАД парэ́клад *м.* 110, 115. перекла́д *м.* 4. п’арэ́клад *м.* 114, 116, 136. п’ерakла́д *м.* 134. п’ерaкла́дз’ *ж.* 170. п’ерaкла́дз’іна *ж.* 153, 180, 181, 191, 204. п’ере́клад *м.* 121. п’ерэ́клад *м.* 118, 136, 144, 171. п’ерэ́кладка *ж.* 151. п’ерэ́клад *м.* 6, 171. пыры́клад *м.* 1, 2, 5, 8, 9, 12, 20, 28. пырыкла́дына *ж.* 11, 45. пырэ́клад *м.* 113. пэрэ́клад *м.* 112. пэрэкла́д *м.* 12. пэрэкла́дына *ж.* 70. пэрэкла́дз’іна *ж.* 82, 88, 148. **1.** солам’е на сохах 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 82, 88, 112, 113, 115, 116, 118, 121, 134, 136, 144, 151, 153, 170, 171, 180, 181, 191, 204. **2.** слой саломы, накладзены на вільчыку 8, 12. **3.** падоўжная трама ў курных хатах 118. **4.** шапка, перакладзіна, якая ляжыць на вушаках над дзвярыма 110, 170. **5.** прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны ў гумне 2, 20, 28, 45.

ПЕРАЛАЗ п’ерала́з *м.* 114, 116, 148, 152, 190. п’ер’ела́з *м.* 128. п’ерыла́з *м.* 110. п’ерэла́з *м.* 161. пырала́з *м.* 136. пырыла́з *м.* 7–9, 12, 13, 16, 17, 25, 40, 45, 59, 64, 65, 68, 69, 70а, 72а, 73, 74–76, 77, 84, 87, 88, 89, 92, 93а, 101, 108. пэрэла́з *м.* 2, 35, 45, 60, 70, 91, 96, 112, 115, 128. **1.** прыстасаванне ў плоце (лавачка), дзе пералазяць 7, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 25, 35, 68, 84, 87, 88, 110. **2.** месца ў плоце, дзе пералазяць 40, 92, 108, 112, 114, 115, 116, 136, 148, 152, 161. **3.** адгародка ў хляве 45, 128. **4.** плот з жэрдак 45, 59, 60, 64, 65, 69, 70, 70а, 72а, 73, 74–76, 77, 89, 91, 97. **5.**

пастаўнік для скаціны, агароджаны жэрдкамі 69. **6.** некалькі рухомых жэрдак на месцы варот у плоце 2, 92, 93а, 101. **7.** парог 190. // Ц'ераз п'ералаз с'ем раз сабаку п'ерагна́ц' 190.

ПЕРАЛАЗІК пырыла́зык *м.* 79. жэрдка замест варот у плоце.

ПЕРАПЛЁТ пäрапл'о́т *м.* 183. п'ерапл'о́т *м.* 136, 151. п'ерапл'у́т *м.* 191. **1.** плот з калочкаў, прасунутых паміж трох жэрдак 151, 191. **2.** аконны пераплёт 136. **3.** пераплёт на страсе – бярозавыя тычкі, пры дапамозе якіх кулі прымацоўваюцца да латаў.

ПЕРАПЛЁЦІНА пäрапл'о́ц'іна *ж.* 183. жэрдка, якая трымае кулі. // Пр'іўйазвайе пäрапл'оц'іну 183.

ПЕРАСОЛЯ пырысо́л'а *ж.* 82. пырысу̂л *м.* 70а. жэрдка пад столлю, на якую вешалі адзежу.

ПЕРАСОЎ п'ерасо́ў *м.* 134. п'ерасу́ў *м.* 154. п'êрасо̂ў *м.* 144. п'êр'есо́ў *м.* 121. пэрэсо́ў *м.* 139, 185. *гл.* **перасоля**.

ПІЎШВЫ п'і́ўшвы *мн.* 91. апоўзіны.

ПЛАТВА платва́ *ж.* 111а. ачэп пад бэлькамі.

ПЛАШКА пла́шка *ж.* 86, 173, 180—183. **1.** плашка; з яе робіцца плот "дыль" 173, 182, 183. **2.** плашка ў калодзежы 86, 180. **3.** плашкі, з якіх робіцца чорны пол 183.

ПЛАШЧАК плашча́к *м.* 20, 25, 44, 54, 59, 60, 64, 88, 93а, 112, 134. плашч'е́к *м.* 65. плошча́к *м.* 37, 50. плашка.

ПЛЕЦЯНІК пл'ет'аны́к *м.* 102, 125. пл'ет'е́н'ік *м.* 54. пл'ец'ен'і́к *м.* 36, 37, 55. пл'ац'о́н'ік *м.* 35а. пл'іт'аны́к *м.* 2, 5, 7. плот'ан'і́к *м.* 9, 12, 75, 91. плот'анэ́к *м.* 45. плôт'а́нык *м.* 16. плут'аны́к *м.* 13, 15, 60. плŷтны́к *м.* 92. плыт'аны́к *м.* 25, 28, 29, 38, 40, 64, 101. плыт'а́нэк *м.* 65, 66. плыт'у́х *м.* 77. плэт'а́нык *м.* 50, 60, 79. **1.** пляцень з лазы 7, 9, 12, 16, 25, 28, 36, 37, 38, 54, 55, 60, 64–66, 75, 77, 79, 91, 92, 101, 125. **2.** плот 25, 37, 38. **3.** хлеў з плятня 13, 15, 45, 50, 101. **4.** прыбудоўка да гумна, хлява для сена і інш. 29, 102. **5.** загата з плятня, аблепленая глінай 40.

ПЛЕЦЯНЯ пл'ац'ан'а́ *ж.* 112. пл'ет'ен'а́ *ж.* 111а, 128. пл'ец'ен'а́ *ж.* 111, 114, 115, 139. пл'êтн'а́ *ж.* 35, 84, 86. **1.** плот з трох жардзін і заплеценымі паміж імі галінамі 84, 111а, 112, 114, 128. **2.** пляцень з лазы, ядлоўцу 35, 84, 86, 111, 139. 3. хлеў з плоту 115.

ПЛІНТУС пл'і́нтус *м.* 20, 31, 36, 54, 65, 70, 148, 151, 173, 196, 202, 204. плінтус.

ПЛОТ пліт *м.* 11, 15, 17, 20, 29, 34, 45, 50, 65, 72а, 75, 80, 90, 99, 101, 110. пл'і́т *м.* 14, 28, 102, 117а. плот *м.* 6, 37, 49, 56, 59, 81, 82, 93а, 104, 119, 134, 153, 160, 163, 169, 170, 176, 180, 185, 188, 198, 204. плôт *м.* 9, 10, 12, 16, 25, 36, 37, 52, 54, 60, 93а, 98, 112, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 170, 180, 181, 186, 187, 188, 194, 195, 198, 201. плут *м.* 25, 35а, 60, 63, 68, 84, 86–88, 108, 111, 113–116, 118, 121, 125, 128, 129, 161, 164, 165, 168, 177, 182, 190, 191, 203. плуо́т *м.* 55, 103. плŷт *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 18, 35, 40, 69, 70а, 76, 78, 79, 92, 96, 171. плыт *м.* 38, 66, 70, 73, 74, 76, 77, 89. плэт *м.* 83. **1.** паркан 55, 83, 84, 170, 186, 187. **2.** агульная назва агароджы 2, 36, 38, 49, 56, 60, 63, 104, 158, 159, 168, 187. **3.** плот з трох жэрдак і заплеценых паміж імі галінамі 1, 2, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 18, 20, 25, 44, 45, 50, 65, 70а, 72а, 73, 75, 79, 82, 98, 129. **4.** частакол 5, 77, 81, 82, 112. **5.** шчыльны плот з дошак 1, 121. **6.** плот штахетнік 5, 6, 37, 55, 88, 118. **7.** адгародка ў хляве 1, 36, 37, 55, 119, 180, 188, 194, 198, 201. **8.** прыстаранак, адгародка паміж токам і застаронкам 164, 165, 170. **9.** плот з жэрдак 1, 4, 35, 35а, 36, 52, 54, 60, 66, 86, 87, 92, 93а, 99, 108, 110, 111, 113, 114, 116, 119, 125, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 160, 161–165, 168, 169, 176, 177, 180, 181, 182, 185, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **10.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 7, 8, 11, 12, 13, 15–18, 20, 25, 28, 29, 34, 40, 45, 50, 59, 65, 68, 69, 70, 70а, 73, 74, 76, 78, 89, 90, 93а, 96, 101, 102, 115, 117а, 204. **11.** пляцень 1, 2, 4, 5, 8, 18, 20, 44, 45, 49, 50, 70, 70а, 72, 76, 78, 98. // Пло́там заку́таў 195.

ПЛЯНІЦА пл'ен'і́ца *ж.* 128. прасла, адлегласць у плоце паміж двума слупамі.

ПЛЯНТРА пл'а́нтра *ж.* 92. падваліны.

ПЛЯТНЯК пл'етн'а́к *м.* 52. пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне).

ПЛЯЦ пл'ац *м.* 2, 6, 14, 18, 20, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 77, 88, 92, 98, 102, 112, 113, 117а, 119, 129, 134, 136, 148, 151. **1.** пляц (разам з соткамі) 2, 6, 14, 18, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 77, 92, 98, 102, 112, 113, 117а, 119, 129, 134, 136, 148, 151. **2.** калгасны двор 88. **3.** зямля, участак пад забудаванні ў горадзе 20. // Гэтô муй пл'ац, а ц'êпэр уса́дз'бой зовуц' 144.

ПЛЯЦЕНЬ пл'ац'е́н' *м.* 113, 144, 159, 161, 163–165, 177, 180, 182, 188, 191, 194, 198. пл'е́т'ен' *м.* 80. пл'е́ц'ен' *м.* 110, 116, 118, 121, 158, 170, 185, 186. пл'êт'е́н' *м.* 2, 12. пл'êц'е́н' *м.* 148, 168. пл'іт'е́н' *м.* 5. плыт'і́н' *м.* 60. плэт'е̂н' *м.* 201. плэ́т'ін' *м.* 119. плэ́тэн' *м.* 108. **1.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 108, 110, 116, 118, 119, 121, 144, 148, 158, 159, 161, 163–165, 168, 170, 177, 182, 185, 186, 188, 191, 194, 198, 201. **2.** плот з трох жэрдак і прасунутымі паміж імі галінамі 5, 108, 110, 168, 170, 177, 180, 182, 194, 198, 201. **3.** пастаўнік для скаціны 113. **4.**

прыбудовачка з плятня да сенцаў, да хлява для свіней, курэй 12, 60, 80. **5.** прызба 144. ◊ ***пл'ац'е́н' стайа́чы*** 195. плот з трох жардзін, паміж якімі прасунутыя вертыкальна галінью ◊ ***пл'ац'е́н' уйу́шчы*** 195. гарызантальна сплецены.

ПЛЯЦЁНКА пл'ет'о́нка *ж.* 6, 184. пл'ец'о́нка *ж.* 128, 136. пл'êц'о́нка *ж.* 169. **1.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 128, 136, 169. **2.** паласа плеценай саломы, якая прыбіваецца на вушаках у дзвярах для ўцяплення 6, 184.

ПОГРАБ по́граб *м.* 77, 91, 104, 111, 125, 139, 151, 152, 154, 159, 160, 164, 165, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 204. по́грêб *м.* 32, 134, 102, 147, 158, 169, 173, 182а, 184. по́гр'іб *м.* 65. по́грыб *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 25, 28, 29, 40, 54, 55, 64, 70, 70а, 74, 76, 78, 79, 83, 88, 89, 93а, 98, 100, 108, 110, 111а, 115, 119, 121, 128, 144, 148, 161, 170. по́грып *м.* 11, 45, 101. по́грэб *м.* 14, 52, 72, 80, 90, 92, 96, 136, 153, 154, 171, 181, 182, 186, 195, 203. **1.** склеп у хаце пад падлогаю, пад печчу ці ў сенцах 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 25, 28, 29, 32, 45, 49, 64, 65, 70, 70а, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 88, 89, 90, 91, 92, 99, 100, 104, 121. новае слова, новае значэнне – 134, 139, 151–153, 160, 170, 181, 182а, 191, 198, 203. **2.** склеп на двары, укапаны ў зямлю, абкладзены плашкамі 55, 78, 92, 93а, 96, 98, 101, 102, 104, 108, 110, 116, 117а, 119, 125, 136, 139, 147, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 173, 177, 184, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 204. новае значэнне 13, 15, 18, 29, 37, 38, 40, 44, 54. **3.** капец або яма для бульбы 104, 111, 111а, 115, 128, 144, 148, 161, 164, 165, 169, 171, 180, 181, 182. ◊ ***пахадз'у́шчы*** – 159, 169. ◊ ***пахадны погр'аб*** 158. склеп на двары (у хаце), з якога штодзённа бяруць бульбу.

ПОД пôд *м.* 59, 113, 121, 164, 165. пӱд *м.* 171. **1.** стажар'е (у лузе для сена, у полі, у гумне – для снапоў) 113, 121, 164, 165. 171. **2.** ніз, аснова печы, жорнаў. // П'іч на подо́вы стойіт' 59.

ПОКУЦЬ по́ку́т *м.* 163. по́кут' *ж.* 2, 8, 14, 27, 49, 55, 59, 60, 63–65, 79, 80, 83, 100, 111а, 125, 129, 162, 165, 173, 176, 184, 201. по́кут'т'е *н.* 35, 45, 65, 88, 90, 92, 101, 102, 112, 171. по́куц' *ж.* 103, 104, 121, 128, 134, 139, 154, 158, 160, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 177, 180, 182, 185, 186, 191. по́куц'йе *н.* 118. по́куц'ц'е *н.* 115. покуць.

ПОЛ пол *м.* 142, 144, 154, 160, 170, 173, 176, 196, 202, 204. пôл *м.* 2, 125, 161, 168, 177, 194, 195. пул *м.* 86, 93а, 190. пӱл *м.* 101, 93а. пыл *м.* 82. **1.** запеч, нары ў хаце ці ў клеці, дзе спалі 82, 86, 93а, 101, 125, 142, 144, 160, 161, 170, 173, 176, 190, 194, 195. **2.** дно ў калодзежы 168, 177. **3.** падлога з гліны 2. ◊ ***т'о́мны пол*** 196, 202. падлога, на якую кладуць чыстую падлогу. ◊ ***чорны пол*** 32, 197, 204. ◊ ***гл'ін'а́ны пол*** 184.

ПОЛАБ по́лаб *м.* 2, 9, 10, 11, 13, 15. по́лап *м.* 3, 4, 5, 7, 12, 16, 17. столя. ◊ ***на по́лаб*** 13, ***на по́лап*** 16. гара (у хаце).

ПОЛАГ по́лог *м.* 113. будан з тканіны.

ПОЧАП по́чап *м.* 110, 158. вочап у студні з жураўлём.

ПОЯС по́йас *м.* 35–37, 44, 45, 50, 54, 59, 65, 70, 70а, 73, 74, 75, 76, 79, 82, 84, 91, 93а, 96, 104, 108, 110, 116, 118, 119, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 161, 162, 164, 165, 168–171, 176, 177, 180–182, 185–187, 190, 191, 194–198, 201, 202. **1.** пояс, які злучае дзве кроквы 35, 37, 44, 45, 50, 54, 59, 65, 70, 70а, 73, 74, 75, 79, 82, 84, 93а, 96, 104, 108, 110, 116, 118, 119, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 171, 176, 177, 180–182, 185, 186, 190, 191, 194–198, 201, 202. **2.** дзве жардзіны паміж слупамі ў плоце, да якіх прыбіваюць дошкі, калочкі 36, 76, 91, 148. **3.** папярочкі паміж слупамі ў калодзежы, каб слупы не стуліліся 170, 187.

ПРАВІЛА праві́ло *н.* 38, 71, 72, 72а, 73, 80. прав'і́ло *н.* 36, 37, 49, 52, 54, 55, 82, 110, 121, 139. правы́ло *н.* 1, 13, 20, 25, 26, 29, 35, 38, 40, 45, 49, 63, 64, 68, 69, 76, 77, 79, 80, 93а. правэ́ло *н.* 44, 45, 50, 66, 70. **1.** ачэп на бэльках 35–38, 40, 44, 52, 54, 55, 63, 66, 68, 69, 71, 73. **2.** апошняе бервяно ў сцяне, на якім ляжаць бэлькі 25, 26, 29, 49, 72, 72а, 76, 77, 80, 93а, 110. **3.** солам'е, перакладзіна на сохах 35, 38, 45, 49, 66, 68, 70, 72а, 76, 139. **4.** ачэп пад бэлькай у хлявах і гумнах 20, 45, 50, 64, 70, 76. **5.** капыл у шаўцоў, на які нацягваюць халявы ботаў 1, 13. **6.** лапатка, пры дапамозе якой выраўноўваюць тынк 82. **7.** у возе 121.

ПРАГОН прагóн *м.* 151, 194. прогóн *м.* 10, 54, 84, 129, 144, 154, 169, 170. прогӯн *м.* 44. **1.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі 84, 129, 144, 154, 194. **2.** ачэп на бэльках 54, 151, 169, 170. **3.** солам'е 10, 44.

ПРАЗОР празóр *м.* 152. прозóр *м.* 4, 20. **1.** шчыліна, дырка ў страсе, у акне (шкло няшчыльна прыстае) 4, 20. **2.** адлегласць паміж лаўкай і ложкам 152.

ПРАКЛАДКА прокла́тка *ж.* 2. верхні вушак у дзвярах.

ПРАМ прам *м.* 112, 114. трама, тоўстая падоўжная бэлька.

ПРАСЛА пра́сла *н.* 35а, 152, 180, 185, 190, 194, 198. пра́сло *н.* 36, 52, 75, 82, 84, 86, 87, 90, 98, 102, 103, 104, 110–114, 116, 128, 129, 136, 139, 151, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 168, 169, 177, 181,

185–188, 191, 195. пр’áсло *н.* 1, 2, 4–7, 10, 13, 14, 20, 25, 29, 35–38, 49, 54, 55, 59, 60, 68, 69, 74, 76, 88, 89, 92, 93а, 96, 100, 101, 108, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 144, 148, 153, 163, 170, 171, 182, 201, 203. пр’éсло *н.* 8, 12, 16, 17, 50, 65, 66, 73, 78, 79, 99. **1.** адгародка ў хляве; у гумне – прыстаронак 8, 93а, 119, 171. **2.** жэрдка ў плоце; дзве жэрдкі, да якіх прыбіваюцца дошкі, калочкі 10, 13, 20, 36, 38, 52, 54, 73, 76, 110, 164. **3.** плот з жэрдак (2–9 штук) 5, 35, 49, 75, 78, 79, 80, 88, 96, 98, 100, 102, 104, 115, 118, 121, 125, 136, 148, 163–165, 169, 171, 181, 182, 186. **4.** частка плоту даўжынёю ў адну жэрдку 1, 2, 25, 38, 50, 55, 64, 74, 76, 84, 88, 99, 104, 108, 111, 112, 114, 116, 118, 125, 158, 161, 168, 169, 170, 177, 180, 186, 190, 191, 194, 195, 198. **5.** частка плоту ад слупа да слупа 1, 2, 4–7, 12, 14, 16, 24, 35а, 36, 37, 50, 59, 60, 65, 68, 69, 73, 82, 84, 86, 87, 90, 92, 103, 113, 115, 151–154, 158, 163, 168, 181, 185, 187, 188, 201, 203. **6.** ачэп, апошняе бервяно ў сцяне 17. **7.** жэрдка, на якой сядзяць куры; жэрдка на вышках 11, 29. жэрдка як кладка 12. **8.** прас 128, 129, 139. **9**. пералаз праз плот 144. **10.** звяно ў ланцугу 82. **11.** частка сцяны ад вугла да слупа 119. *гл.* **прасценак**. **12.** церніца, дзе мялі лён 159. **13.** катух, кучка для жывёл 101. **14.** паркан 13.

ПРАСЦЕНАК прост’éнок *м.* 196, 204. прост’е̂нок *м.* 31, 184, 197. просц’éнок *м.* 20, 144, 173. просц’е̂нок *м.* 169. рас’ц’е̂нок *м.* 162, 176. **1.** частка сцяны паміж вокнамі, паміж вуглом і акном 31, 144, 162, 169, 173, 176, 184, 196, 197, 204. **2.** сцяна ад вугла да шула (стаяна) 20.

ПРАЎШНЯК проўшн’áк *м.* 86. пруўшн’áк *м.* 87, 88. вушак у дзвярах.

ПРАЦЯГАНКА прот’агáнка *ж.* 45. доўгі капец (бульба).

ПРУГІ пруг’í *мн.* 186. дубовыя плашкі, пакладзеныя за слупы ў калодзежы.

ПРЫБУДОЎКА прыбудýвак *м.* 181. прыбудíвка *ж.* 16, 17, 20. прыбудóвка *ж.* 27. прыбудíўка *ж.* 59. прыбудóўка *ж.* 37, 65, 70, 84, 151, 163. прыбудо̂ўка *ж.* 1. прыбудýўка *ж.* 6. прыбуду̂ўка *ж.* 38. **1.** прыбудова з 2–3 сценамі да хаты ці да хлява для дроў, розных сельскагаспадарчых прылад 1, 6, 20, 27, 37, 38, 59, 65, 84, 163, 181. **2.** калідор з дошак ля хаты 17. **3.** трысцень ля гумна для саломы 151. **4.** прыбудаваная новая частка хаты (у адзін рад са старой часткай) 70. **5.** свінушнік 16.

ПРЫБУДЫНАК прыбуды́нок *м.* 5. прыбуды́ночок *м.* 9. прыбудова да хаты ці да хлява.

ПРЫВЕТРАНІЦЫ прыв’е̂трэн’іцы *мн.* 136. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат ля франтона і перакрыжоўваюцца ў вільчаку.

ПРЫГАНАК прыѓанак *м.* 151, 152, 180. масток з некалькі пален (бярвенняў), якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПРЫГАРАД пры́горoд *м.* 136, 139. загарадка ў хляве для скаціны.

ПРЫГАРАДА пры́города *ж.* 112. катух, хлеўчык, адгароджаны для адной жывёлы.

ПРЫГУМЕННЕ прогумэ́н’н’е *н.* 11. прыгума̂н’н’е *н.* 70. прыгум’éн’н’е *н.* 159, 162, 176, 204. прыгум’éн’н’ік *м.* 184, 191, 195, 203. прыгумэ́н’н’а *н.* 10. прыгумэ́н’н’е *н.* 4, 5, 12, 13, 18, 40. прыгум’éнак *м.* 180. прыгум’éнок *м.* 121, 148, 168, 170. прыгум’е̂нок *м.* 144. прыгýмн’ік *м.* 139. прыгýмнык *м.* 65. прыгумэ́н’н’ік *м.* 186. прыгýнык *м.* 27. прыгýннык *м.* 20, 25, 29, 44. прыгум’éн’н’е *н.* 188. прыгум’éнок *м.* 161. пругумэ́н’н’е *н.* 8. прумэ́н’н’е *н.* 15, 31. **1.** дарога ад хаты да хлява, частка двара (пераважна, ля хлявоў) 4, 5, 10, 11, 25. **2.** мякіннік, прыбудоўка да гумна для саломы, мякіны 121, 139, 148, 184. **3.** частка двара ля гумна, перад гумном 8, 12, 13, 15, 18, 20, 27, 29, 31, 40, 44, 70. **4.** агароджанае месца ля гумна, дзе малоцяць, дзе стаяць стагі са снапамі 159, 161, 162, 168, 170, 176, 180, 186, 188, 191, 195, 203, 204.

ПРЫДАШАК прідáшок *м.* 32. падстрэшак.

ПРЫДАШНІК прыдáшн’ік *м.* 54. падстрэшак.

ПРЫДЗЕЛАК прыдз’éлок *м.* 148, 158, 162, 170, 173, 176. **1.** новая частка хаты, прыбудаваная да старой 148, 162, 176. **2.** сені 158, 170, 173.

ПРЫДОРАЖНЯ прыдóрожн’а *ж.* 104. прыгуменне.

ПРЫЖЫМКА пры́жымка *ж.* 154. прыжы́мка *ж.* 196, 202. жэрдка, да якой прывязваецца дупцамі салома, калі крыюць "пад шчотку".

ПРЫЗАГАРАДАК прызáгарадак *м.* 158. пры́загородок *м.* 185, 186. **1.** загарадка ў хляве, катух 158, 185, 186. **2.** загарадзь на двары каля хлява 185.

ПРЫЗБА прíзба *ж.* 80, 102, 125, 139, 154, 171, 181, 196, 202, 204. прíз’ба *ж.* 5, 27, 75, 118, 121, 201. прíзва *ж.* 180, 182, 197. прíспа *ж.* 31, 32. пр’íзба *ж.* 35а, 162, 176. пр’íз’ба *ж.* 173, 184. пру̂зба *ж.* 96. пры́зба *ж.* 2, 4, 11, 14, 15, 26, 36, 40, 52, 56, 64, 76, 92, 93а, 98, 100, 101, 108, 115, 117а, 128, 134, 136, 148, 151, 153, 158, 159, 163, 164, 168, 177, 187, 188, 191, 195. пры́з’ба *ж.* 1, 6, 7–9, 12, 13, 18, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 49, 50, 54, 63, 68, 70а, 72а, 74, 77–79, 81, 83, 84, 87–91, 99, 104, 119, 129, 163. пры́зва *ж.* 36, 55, 82, 86, 103, 110–114, 116, 152, 161, 169, 170, 185, 186, 190, 194, 198, 203. пры́з’ва *ж.* 69. пры́спа *ж.* 17. прéзба *ж.* 71, 72. прэ́з’ба *ж.* 45, 65, 66, 70. прэ́спа *ж.* 16. **1.** прызба 1, 2, 4, 5, 6, 7–9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35а, 35, 36, 37, 38, 40,

44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 56, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72а, 72, 74, 75, 76, 77–79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87–91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 110–114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** высокая прызба – “загата” – вышэй акон 4, 7, 12, 54, 77.

ПРЫЗБІНА пры́збына *ж.* 60. прыстаранак, нізенькі паркан, які аддзяляе ток ад стараны.

ПРЫЙМА пры́йма *ж.* 92. жэрдка, да якой прывязваецца чарот пры пакрыцці будынкаў.

ПРЫКЛАД прыкла́д *м.* 66, 144. прыкла́дач *м.* 65. прыкла́дз’іна *ж.* 148. пры́кладка *ж.* 102. жардзіны, якія кладуцца на козлы, каб прыціскаць салому на вільчыку.

ПРЫКЛЕТ прыкл’е́т *м.* 161. прыбудоўка да варыўні.

ПРЫКЛУНАК прыклу́нок *м.* 60, 82, 83, 151. прыклу́ночок *м.* 70а. прыклу́ннык *м.* 28, 29, 68, 70, 72а, 90, 92. **1.** мякіннік, прыбудоўка да гумна для саломы (змалочанай), мякіны, сечкі 60, 68, 70, 82, 83, 90, 92, 151. **2.** месца ля гумна 28, 29.

ПРЫКЛЮП прыкл’у́п *м.* 91, 104. шопа на дровы, на мякіну.

ПРЫКОЗЕЛКІ прыко́зэлкі *мн.* 80, 102, 119. козлы, накрыж збітыя, пакладзеныя на салому на вільчыку.

ПРЫМІЦА пры́мн’іца *ж.* 128. прун’і́ца *ж.* 103, 113. пры́м’іца *ж.* 86, 87, 88, 108, 112, 114, 119. прын’іца *ж.* 110, 115, 136. жэрдка (арэшнік), да якой прывязваюць лазой салому, чарот, калі пакрываюць “пад шчотку”. *гл.* **прыйма**.

ПРЫРОБАК прыро́бок *м.* 102. прыро́бка *ж.* 110. прыру́бок *м.* 55. **1.** прыбудова да хаты ці хлява – для розных сельскагаспадарчых прылад 102, 110. **2.** прыбудова прырубак да гумна для сена 55.

ПРЫСАФІТАК прысаф’і́ток *м.* 93а. падстрэшак.

ПРЫСЕДАК прыс’е́дак *м.* 188. застаронак для снапоў, мякіны.

ПРЫСТАНОЎКА прыста́ва *ж.* 1. прыстано́вка *ж.* 8, 11. прыстано́ўка *ж.* 2. прыстану́ўка *ж.* 5. прыбудова да гаспадарчых будынкаў з дошак, бярвенняў для дроў, сена, мякіны, для сячкарні.

ПРЫСТАРОНОК прыстаро́нак *м.* 81. пры́сторонок *м.* 37, 52, 54, 68, 72а, 76, 87, 93а, 99, 101. прысторо́нок *м.* 55, 59, 69, 73, 75–77, 79, 83, 86, 88, 89, 91, 92, 104. прыстуро́нок *м.* 84. пры́старэнак *м.* 35а. прэ́сторонок *м.* 65, 66. **1.** прыстаронак, нізенькі плот, які аддзяляе ток ад застаронка 35а, 37, 52, 54, 55, 59, 65, 66, 68, 69, 72а, 73, 75–77, 79, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 99, 101, 104. **2.** прыстаронак + старана 93а.

ПРЫСТРОЙКА прыстро́йка *ж.* 4, 32, 36, 136. трысцень, прыбудова да хаты ці хлява для дроў, сена.

ПРЫСТУПКІ пры́ступк’і *мн.* 31. масток, некалькі пален перад парогам.

ПРЫСЦЕНАК пріcц’і́нок *м.* 13, 71. прыст’і́нок *м.* 6. **1.** трохсценак, прыбудоўка да хаты, да сенцаў, дзе спалі ўлетку, дзе былі куры ноччу. **2.** стопка 13.

ПРЫСЯЛЕННЕ прысыл’ін’н’е *н.* 45. былая сядзіба, пакінутае селішча.

ПРЫТАЛКА пры́толка *ж.* 25. падаконнік (знізу).

ПРЫТВОР прытво́р *м.* 29, 102. прытво́рн’ік *м.* 9, 65. **1.** сенцы, ганак перад уваходам (хата, склеп) 29, 102. **2.** ганак у царкве 9, 65.

ПРЫТОЧАК прыто́чак *м.* 177, 182. **1.** стрэшка над дзвярыма ў гумне 182. **2.** падсцілка пад азяродам 177.

ПРЫЎШАНЬ про́ўшэн’ *м.* 84. пры́ўшэн’ *м.* 82, 83. вушак у дзвярах.

ПРЫХІСЦЕ прых’і́с’ц’е *н.* 128. часовы будан, шопа.

ПРЫЧОЛАК пріч’і́лок *м.* 10, 11. пріч́олок *м.* 59. пріч́улок *м.* 90, 118, 125. пріч́ӯлок *м.* 13, 35, 96. прыч’і́лок *м.* 3, 12, 16, 17, 18, 20, 25, 29, 38, 50, 65, 66, 70, 73, 76, 78, 101. прыч́олак *м.* 177, 191, 194, 195. прыч́олок *м.* 14, 18, 45, 54, 64, 116, 129, 136, 144, 170, 186, 201. прычо̂лак *м.* 180, 198. прычо̂лок *м.* 113, 144, 168. прыч́улок *м.* 6, 40, 55, 59, 60, 92, 108, 114, 115, 119, 121, 161, 164, 165, 185, 203. прыч́ӯлок *м.* 8, 44, 79. прычы́лок *м.* 49, 117а. **1.** саломенная вальма 6, 13, 14, 16–18, 20, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 74–76а, 77, 78, 79, 96, 108, 112–115, 117а, 121, 125, 136, 144, 186, 194. **2.** навес над дзвярыма ў гумне або над ганкам 89, 191, 201. **3.** сцяна пад франтонам і месца ля яе 10, 11, 18а. **4.** старана, засек у гумне 116, 177, 191. **5.** камора ад вуліцы 12, 54. **6.** паветка – працяг страхі хлява 29. **7.** вышкі ў гумне 49. **8.** прыбудаваны да якога-небудзь будынку хлеўчык для жывёл і птушак, катух у хляве 168, прыбудова для валоў ля тока 92, 101, 118, 119, 129, 164, 165, 168, 170, 185, 203. **9.** мякіннік ля хаты ці гумна 3, 55, 64, 90, 92, 161, 186, 195. **10.** саламяны франтон з задняга боку 8. // Прычал’і́ў к хац’ê 170. прыбудаваў.

ПРЫЧОЛНІК прыч’ілнык *м.* 66. прычóл’н’ік *м.* 112. **1.** дзве дошкі, прыбітыя да лат ля франтона, якія перакрыжоўваючыся ў версе, утвараюць вільчак 66. **2.** саломенная вальма 112.

ПРЫШОПАК прышôпак *м.* 195. паветка, мякіннік.

ПРЫШОПНІК прышóпн’ік *м.* 198. адрына.

ПРЫШЧЫТАК прішчíток *м.* 27, 52. падстрэшак.

ПУГА пýга *ж.* 37. вочап у студні з жураўлём.

ПУНЬКА пýн’ка *ж.* 74, 75, 79, 89, 91, 92, 128, 165. **1.** мякіннік 74, 75, 79, 89, 91, 92. **2.** застаронак для мякіны 128. **3.** паветка, дзе рубаюць дровы 165. **4.** катух для цяляці, зроблены ў шопе ля гумна.

ПУНЯ пýн’а *ж.* 161, 169, 171, 181, 182, 185, 187, 188, 198. адрынка, будыначак для сена, саломы. // Л’а гумна к сц’ан’é прыстаўл’ена для саломы 182.

ПУТА пýто *н.* 79, 80, 182. пýтцэ *н.* 186. вяровачка, галёўка, якая завязваецца на слуп у варотах і закідваецца на слуп, да якога вароты прычыняюцца; пута выкарыстоўваецца там, дзе ў варотах няма засаўкі. // Пýто зак’ідáл’і на варóтцы 182. Пýто завйазаў на в’íшніці 79.

ПУЧОК пучóк *м.* 93а, 117а, 144, 148, 152, 159, 161, 163. кулікі, пучкі саломы, звязаныя ля коласа, якімі пакрываецца ніжні рад страхі.

ПЫЖ пыж *м.* 20. пыжч *м.* 4. невялікі шпянёк (клін), які забіваецца ў кань (у вугле) для замацавання вугла.

ПЯЛА пйáло *н.* 165. кроквы ў тымчасовых буданах. // Զруб’іц’ ў з’амл’і пйала, накрыйе іх з’амл’ойу і жыв’е 165.

ПЯРЫЛА пірíло *н.* 2. пыры́ло *н.* 4, 5, 7, 8, 12, 13, 101. пэры́ло *н.* 18. прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны (засека).

ПЯРЭВІЦЦЕ парэ́в’іток *м.* 183. п’арэ́в’іц’ц’е *н.* 195. пэрэ́в’іцца *н.* 118. лазовыя дубцы, якімі перавіваліся прыміцы. // Парэпл’êтáц’ пар’э́в’іткам’і 183.

ПЯРЭКЛЯТКА пырэ́кл’атка *ж.* 83. пэрэ́кл’ат *м.* 98. пэрэ́кл’аток *м.* 86. прыбудовачка накшталт ганка, мастка або паветкі паміж дзвюма клецямі; зімою там могуць стаяць пчолы.

ПЯРЭПАСКА пырэ́паска *ж.* 38. пэрэ́паска *ж.* 55. пояс, які злучае дзве кроквы.

ПЯРЭПУСТ пэрэ́пуст *м.* 108. ачэп, які ляжыць на бэльках, і канцы яго выходзяць з-пад франтона.

ПЯРЭРУБ п’арэ́руб *м.* 195, 198. п’ерэ́руб *м.* 180. загарадка ў хляве або ў гумне для сена.

ПЯСОК на п’аскý 198. гара (у хаце).

ПЯТЛЯ петл’á *ж.* 72а. крутілька, галёўка.

ПЯТРА п’áтро *н.* 29, 154, 158. пйáтро *н.* 29, 110, 112, 114, 118, 121, 126, 139, 165, 176, 177, 180, 188. пл’áстро *н.* 29. пл’áтро *н.* 165. **1.** гара ў хаце 154, 165. **2.** вышкі ў хляве 29, 158, 176, 177, 180. **3.** старана, прастора ў гумне, дзе ляжаць снапы (убок ад тока) 110, 112, 114, 139. **4.** паліца пад бэлькай, дзе ставілі гаршкі 126. **5.** частка хлява для курэй 29. **6.** адлегласць паміж двума слупамі ў плоце 29. **7.** паветраная прастора паміж лёдам і вадою 118, 121. **8.** палонка на лёдзе 188. // Запйáтр’êла вода 121. высахла вада.

РАБРЫНА рабрíна *ж.* 27, 40. рабры́на *ж.* 25, 26, 38, 44, 49, 50. рабрэ́на *ж.* 45. ребрíна *ж.* 72. лесвіца, пастаўленая ля сцяны і пакладзеная на страсе да коміна.

РАГАВІК рогов’íк *м.* 36. рогові́к *м.* 35, 38, 89. роговэ́к *м.* 66, 76. саламяныя снапкі, звязаныя ля калосся, якімі пакрываліся рогі (перасячэнні схілаў страхі).

РАГАТКА рогáтка *ж.* 73. пастаўнік у полі.

РАГУЛЬКІ рагýл’к’і *мн.* 170. козлы на вільчыку.

РАГУЛЯ рогýл’а *ж.* 13. саха ў студні з жураўлём.

РАГУШКА рогýшка *ж.* 128. кулікі, саламяныя снапкі, звязаныя ля калосся, якімі пакрываецца першы рад (ніз страхі).

РАД ◊ ***под одын р’ад*** 16, ***ў одз’ін рáд*** 118, ***ў одын р’ад*** 6. будынкі, пастаўленыя ў адну лінію.

РАЗСОХА разсóха *ж.* 25, 103. розсóха *ж.* 5, 16, 17, 29, 50, 59, 69, 70, 73, 83, 86, 91, 101, 104, 108, 110, 118, 119, 128, 154. россóха *ж.* 50, 72а. рôзсóха *ж.* 10. русóха *ж.* 72. **1.** саха ў студні з жураўлём 10, 17, 69, 72. 72а, 83, 101, 108, 110, 118, 154. **2.** саха ў хлявах, у плоце (у полі) 17, 50, 73, 91, 103, 104, 128. **3.** разгалістае дрэва 5, 25, 29, 59, 70, 119, 128, 144. **4.** раґі ў сасе 16.

РАМА рáма *ж.* 5, 6, 11, 14–16, 27, 29, 32, 36, 37, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 63, 68, 70, 72а, 74, 75, 76, 77, 81–84, 86, 88, 89, 90–93а, 96, 103, 108, 110–119, 121, 125, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 161–165, 168–171, 173, 177, 180–182, 186, 187, 190, 191, 195, 198, 203. рáм’іна *ж.* 160. рáмка *ж.* 59, 71, 100, 128. р’áма *ж.* 7, 8, 13, 18, 20, 25, 28, 29, 31, 35, 38, 50, 69, 158. р’éма *ж.* 17, 65, 66,

70, 78, 79, 99. р’е́мка *ж.* 73. рама (у акне). ◊ ***зымо́ва рама*** 38. падвойныя вокны. ◊ ***подвуйна рама*** 6. падвойныя вокны.

РАСПОРКА розпо́ра *ж.* 136. розпо́рка *ж.* 17. **1.** пояс паміж дзвюма кроквамі 17. **2.** пояс паміж слупамі ў калодзежы 136.

РАСПОРЫЧ роспо́рыч *м.* 139. ачэп на папярочнай сцяне.

РАШЭЦІНА рашэ́ц’іна *ж.* 188. слуп, які разам з іншымі складае азярод; у дыркі рашэцін засоўвалі жэрдкі і за іх закладвалі снапы.

РОГЕЛЬ ро́г’êл’ *м.* 4. пояс паміж кроквамі.

РОГІ перасячэнне схілаў страхі з вальмай. ◊ ***на рага́х*** 195; ***на раг’і́*** 181, 198; ***на рôг’і́*** 201. хлеў, у якога страха зроблена на вальмах. // Хлеў на рагах 195.

РОЎ р’іў *м.* 50. доўгі капец на бульбу.

РУДНЯ ру́дн’а *ж.* 170. гута, дзе плавілі жалеза.

РЫГАЛЬ рыга́л’ *м.* 54. легар, падваліна пад падлогай.

РЫГЕР ры́ґ’ір *м.* 55. крокваа.

РЫДЛЯ ры́дл’а *ж.* 17. цагляная сцяна, асновай якой з’яўляюцца дыяганальна перакрыжаваныя бярвенні.

РЫНВА ры́нва *ж.* 144. паўкруглы вільчык на хлявах.

РЫШТЫ ры́шты *мн.* 121. вышкі ў хляве.

РЭВЕНЬ рэ́вын’ *м.* 45. малая студня на балоце.

РЭЙКА рэ́йка *ж.* 144, 176. плінтус.

РЭЯ рэ́йа *ж.* 1, 65, 66. **1.** бурт, доўгі капец 65, 66. **2.** тоўстыя бярвенні 1.

САБАЧКА соба́чка *ж.* 4, 20. вільчак.

САД сад *м.* 1, 2, 9, 13, 15—17, 29, 35—37, 44, 45, 49, 64, 65, 68, 69, 72а, 74, 75, 77, 79, 81, 90, 103, 115, 118, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 161, 163, 164, 168—170, 177, 181, 182, 185—187, 190, 191, 194, 198, 203. садо́к *м.* 4, 5, 6, 14, 15, 20, 25, 37, 40, 50, 70а, 78, 92, 93а, 98, 100, 113, 114, 117а, 121, 129, 148, 171, 180, 195. сат *м.* 18. са́дзік *м.* 148. **1.** агародчык ля хаты для кветак 2, 4, 15, 37, 49, 50, 117а, 171. **2.** сад 1, 2, 5, 6, 9, 13—18, 20, 25, 29, 35—37, 40, 44, 45, 50, 64, 65, 68—70а, 74, 75, 77—79, 81, 90, 92, 93а, 98, 100, 103, 113—115, 121, 125, 129, 136, 139, 144, 151—154, 158, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 177, 180—182, 185—187, 190, 191, 194, 198, 203. **3.** качыны сад, калі перад адлётам у вырай качкі збіраюцца на 1 дзень на пэўным азярцы 118, 121. **4.** садок, дзе разводзяць рыбу 144.

САМІНЕЦ сам’ін’ец *м.* 118. сом’ін’ец *м.* 121. кароткія бярвенні ў сцяне.

САРОКІ соро́к’і *мн.* 136. козлы на вільчыку.

САХА саха́ *ж.* 82, 116, 151–153, 158, 159, 163, 176, 177, 180–182, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 203, 204. соха́ *ж.* 1, 2, 4–18, 20, 35–37, 38, 40, 44, 45, 54, 60, 66, 70, 71, 72а–78, 80, 83, 87, 88, 90–93а, 100, 101, 103, 108, 111, 111а, 112–115, 118, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 154, 161, 162, 164, 165, 168–171, 184–187, 195, 201. сôха́ *ж.* 79, 84. со́шка *ж.* 70, 82, 121, 151, 161, 191, 180, 185, 182, 195. **1.** саха (араць) 1, 13, 15, 37, 45, 101, 169. **2.** сошка (акучваць бульбу) 15, 80. **3.** сохі ў хлявах (хлеў на сохах) 1, 2, 4–6, 8, 9–13, 15–18, 20, 35, 36, 38, 44, 45, 60, 66, 70, 71, 72а, 73, 79, 88, 91, 92, 100, 103, 111а, 113–115, 118, 121, 125, 129, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 161–165, 168–171, 176, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **4.** саха ў студні з жураўлём 2, 4, 5–7, 9, 12, 13–16, 20, 40, 60, 70, 73–80, 82–84, 87, 88–93а, 103, 108, 111, 112–116, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 152, 158, 161, 163, 168, 169, 170, 177, 180, 181, 182, 185–187, 190, 191, 195, 198, 201, 204. **5.** сохі ў буданах 60, 82, 88, 121, 136, 139, 151, 164, 165, 180, 181, 182, 185, 187, 191, 195. **6.** слуп-саха, але не ў калодзежы 54. **7.** сохі, убітыя ў зямлю на кросны 181. **8.** козлы на страсе 161.

САШЧЭПА сашчэ́па *ж.* 198. ачэп.

СВІНАРНІК с’в’іна́рн’ік *м.* 6, 136, 191. свін’а́рн’ік *м.* 70. свінарнік.

СВІНІНЕЦ свіні́нец *м.* 32, 59, 60, 80. свіні́нец’ *м.* 27, 29, 31. свіне́нец’ *м.* 72. свін’і́нец *м.* 84. с’в’ін’і́н’ец *м.* 110, 112. с’в’ін’і́нэц *м.* 36. свў́н’і́н’ец *м.* 82. свў́ны́нэц’ *м.* 69. свыны́ныц *м.* 12, 76, 89, 101. свыны́ныц’ *м.* 6, 15, 70а. свыны́нэц *м.* 17, 35, 38, 68, 79, 92, 93а. свыны́нэц’ *м.* 13, 18, 25, 44, 50, 78. свынэ́ныц *м.* 65, 73. свынэ́нэц *м.* 45. свінух, прыбудаваны да хлява або асобна стаіць.

СВІНІНЧЫК с’в’ін’і́н’чык *м.* 108. св’інэ́нчік *м.* 80. свыны́нчык *м.* 20, 59, 77. свінух.

СВІНУХ св’іну́х *м.* 103. свінух.

СВІНУШНІК с’в’іну́шн’ік *м.* 194. с’в’ін’у́шн’ік *м.* 152, 160, 161, 163, 169, 176, 177, 181, 183, 185, 187—188, 190, 191, 195. **1.** свінух, асобна пабудаваны або прыбудаваны да хлява 152, 160, 161, 163, 169, 176, 177, 181, 183, 185—188, 190, 191, 194, 195. **2.** загарадка ў хляве 186. **3.** цялятнік 183.

СВІРАН свíрон *м.* 54, 72, 72а. свірóнок *м.* 4, 5, 6, 7, 8, 27, 29, 59, 60, 93а. с’вíрон *м.* 84. с’в’íран *м.* 81, 142, 144, 147, 154, 185, 194, 203, 204. с’в’íран’ *м.* 111, 112, 151, 159, 163, 177, 187, 188, 190. с’в’íрен’ *м.* 116, 168–170, 176, 182, 184, 198. с’в’íр’ен’ *м.* 121, 128, 158, 164, 165, 171, 180, 191, 195. с’в’íр’êн’ *м.* 136, 148, 162, 173. св’íрн’і *мн.* 201. с’в’íрн’ік *м.* 110. св’íрон *м.* 2, 14, 38, 59, 64, 82, 115, 119, 129. св’ірóнок *м.* 49, 55, 113, 125. с’в’íрон’ *м.* 114, 153. с’в’íрэн’ *м.* 139, 186. свы́рон *м.* 50, 77, 87, 108. свырóнок *м.* 1, 3, 13, 25, 35, 40, 44, 45, 60, 68–70, 73–75, 77, 79, 89, 91, 96, 99, 100, 108. свырóночок *м.* 18, 65, 92. **1.** свіран для збожжа 5–8, 14, 29, 40, 55, 59, 60, 64, 65, 68–70, 70а, 72а, 73–75, 81, 89, 92, 93а, 96, 99, 100, 111, 113, 114, 121, 128, 129, 136, 148, 158, 159, 160, 173, 176, 195, 204. **2.** мякіннік ля гумна 8, 18, 38. **3.** свіран, адгароджаны ў старане ў гумне 4, 13, 44. **4.** кладоўка для харчоў, адзежы 1, 25, 27, 29, 40, 45, 49, 50, 54, 60, 72, 142, 144, 184. **5.** клецьь 54, 70, 78, 79, 82, 87, 108, 110, 112, 115, 119, 125, 116, 151, 153, 154, 162, 163, 165, 177, 182, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 203. **6.** агульны амбар, дзе ўсе сяляне вёскі ссыпалі збожжа 2, 108, 169, 171. **7.** склад з рыбай у гандляроў 139. **8.** склад збожжа ў пана 84, 115, 169, 170, 182, 185, 186, 188, 190, 194. **9.** прыбудоўка (ганак) ля клеці 164. **10.** стопка 142, 168. **11.** будынак для сена 147. **12.** назва вёскі Свірні 201.

СВОЛАК свóлак *м.* 148, 163, 181, 187, 188, 194. свóлок *м.* 111а, 148, 201, 203. сýволок *м.* 65, 70а, 78, 87, 89, 101. сýволока *ж.* 75, 80. **1.** падушка ў возе 65, 70а, 87, 89. **2.** пырнік 75, 78, 80. **3.** “солам’е” 148, 163, 194, 201. **4.** трама, падоўжная бэлька ў хаце 111а, 181, 201, 203. // Вêлíкій свóлок чêрез хату 201. **5.** папярочныя бэлькі (новае значэнне) 203. **6.** своеасаблівыя латы, якія ляжаць на “закотах” (франтонах з паралельных пален) 187, 188. // Свалак’í клал’і да самага в’íл’чыка 187. **7.** частка плуга 101.

СВЯТЛІЦА св’ятл’íца *ж.* 170. прыгожая хата, чыстая – у процілегласць да "курніца".

СЕДАЛА с’êдало *н.* 144, 183. с’íдало *н.* 29, 31, 65, 101, 162. седала на вышках, дзе ноччу сядзяць куры.

СЕЛІШЧА ос’éл’ішча *н.* 164. с’éл’ішча *н.* 104, 114, 118, 151–153, 158, 163, 177, 180, 188, 190, 191, 194, 198, 204. с’éл’ішчэ *н.* 2, 84, 111–113, 125, 129, 136, 139, 148, 154, 159, 161, 162, 165, 168–170, 176, 181, 182, 184–186, 201, 203. сэ́лішчэ *н.* 17. сэ́лышчэ *н.* 16, 44, 99, 101. **1.** месца, дзе калісьці была сядзіба, дзе жылі раней, а цяпер запуставала 99, 139, 148, 153, 161, 163, 165, 169, 170, 177, 180–182, 185, 186, 190, 194, 198, 201, 203, 204. **2.** сядзіба 104, 111–114, 125, 129, 136, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 162, 164, 168, 184, 186, 188, 194. **3.** назва ўрочышча 44, 118. **4.** сельбішча, вялікае сяло 2, 16, 17, 101.

СЕЛЬБІШЧА сэ́л’бышчэ *н.* 111а. сядзіба.

СЕНАВАЛ с’енавáл *м.* 151, 152. будынак для сена.

СЕНІ сíны *мн.* 8. с’íні *мн.* 29, 31, 59, 64, 108, 118. с’íн’і *мн.* 4, 32, 96. с’íнці *мн.* 80, 102. с’íнцы *мн.* 89. с’íны *мн.* 1, 2, 5–7, 9, 11–17, 20, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 49, 50, 68, 69, 72а–75, 77, 79, 84, 87, 88, 90–92, 98, 99, 100, 101, 111а, 119. с’íнэ *мн.* 26, 65, 70, 70а, 78. с’éн’і *мн.* 36, 37, 52, 54, 81–83, 104, 110, 113, 115, 116, 121, 129, 136, 144, 158, 161, 163, 168–170, 173, 176, 180–183, 185–188, 194, 197. с’éнцы *мн.* 148, 151–154, 160, 162, 177, 181, 190, 195, 198, 201, 204. с’éн’і *мн.* 93а, 103, 125, 128, 165, 171. с’êнцы *мн.* 139, 184. с’êны *мн.* 60, 84. с’ц’éн’і *мн.* 187. **1.** сенцы, прыбудаваныя трысценем або ў форме веранды (з дошак) 1, 2, 4, 5–7, 8, 9, 11–17, 20, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 52, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 72а–75, 77, 78, 79, 80, 81–83, 84, 87, 88, 89, 90–92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 110, 111а, 113, 115, 116, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 160, 161, 162, 163, 165, 168–170, 171, 173, 176, 177, 180–183, 184, 185–188, 190, 194, 195, 197, 198, 201, 204. // Пр’ідз’êлвайуць с’êн’і 183. Пр’íстаўл’ац’ с’êн’і 197. **2.** варыўня 187. // Вáрыво ў с’ц’ан’óх 187.

СКАПЕЦ скап’éц *м.* 116, 151, 153, 158, 165. скоп’éц *м.* 81, 87, 96, 117а, 121, 125, 128, 129, 134, 139, 161, 163, 164, 168. скóпыц *м.* 11–13, 35, 38, 50, 73. скóпыц’ *м.* 1, 5, 8, 73. скопэ́ц *м.* 6, 14, 36, 37, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 66, 72, 75, 77, 83, 86, 89, 90, 91, 101, 110, 112, 119. скопэ́ц’ *м.* 40, 44, 45, 69, 93а. скоўп’éц *м.* 82, 118, 154. скоўпэ́ц’ *м.* 76. шкóпыц *м.* 10. шкóпыц’ *м.* 7, 9. шкóпэц’ *м.* 18. **1.** плыткі прадаўгаваты капец для бульбы 1, 5, 6–14, 18, 35–38, 40, 44, 50, 52, 54, 56, 59, 64–66, 69, 70а, 73, 75–78, 81–83, 89, 90, 93а, 101, 112, 117а, 119, 121, 125, 128, 134, 139, 153, 154, 163–165, 168. **2.** плыткі круглы капец 13, 45, 73, 91. **3.** глыбокі капец для бульбы 118. **4.** насып з зямлі на капцы 86, 87, 96, 110. // Йамка зрóбл’ана скопцэ́м 110. **5.** насып вакол слупа, які стаіць на мяжы лясніцтваў 154, 158. // Дз’е камóрн’ік зв’éрн’е з’амл’ý на гран’і кал’а слупá 158.

СКІРДА ск’íрда *ж.* 203. доўгі капец бульбы.

СКЛАДОЎКА склад *м.* 115. склáдка *ж.* 6, 8, 115. склáдн’іца *ж.* 35. складóўка *ж.* 87, 114. камора (клець, стопка).

СКЛЕП скл’еп *м.* 1, 2. 3, 5–9, 12, 14, 25, 27, 31, 35–37, 38, 40, 44, 45, 54, 55, 56, 60, 63–65, 68, 69, 83, 103, 118, 139, 148, 151, 158, 161, 164, 168, 169, 170, 180, 186, 191, 194, 196, 198. скл’êп *м.* 159. скл’оп *м.* 154, 173. склэп *м.* 3, 10, 11, 13. **1.** склеп для бульбы і гародніны на двары 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 25, 35–37, 38, 40, 44, 45, 56, 60, 63–65, 68, 69, 83, 148, 159, 169, 170, 198. **2.** склеп у хаце пад печчу, пад падлогай 5, 6, 7, 10, 11, 12, 35, 37, 38, 54, 55, 59, 69, 103, 151, 154, 198. **3.** сельмаг 3. **4.** скляпенне ў печы 27, 31, 173. 186. 196. **5.** склеп на могілках 118, 158, 164, 168, 194. **6.** труна 139, 161. **7.** збітае што-небудзь 180.

СКРЫНЯ скрін’а *ж.* 125. скры́н’а *ж.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10–15, 17, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 68, 69, 70а, 71, 72а–74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81–84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 108, 110, 112–119, 121, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 160, 161, 163, 165, 169, 170, 173, 177, 180–182, 188, 194, 204. скры́н’іна *ж.* 154. скры́н’ка *ж.* 29. скрэ́н’а *ж.* 65, 70. **1.** аконная шуфляда 1, 2, 5, 8, 10–15, 17, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 63–65, 68, 69, 70а–79, 80, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 100, 101, 108, 110, 112–119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 148, 154, 169, 173. **2.** дзвярныя вушакі 29, 100, 114, 119. **3.** скрыня для адзежы 29, 45, 160. **4.** дубовае днішча ў калодзежы 1, 5, 7, 12, 14, 29, 38, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 68, 70, 70а, 74, 75, 78, 79, 81, 83, 84, 86, 90, 98, 99, 104, 110, 112–114, 117а, 118, 125, 128, 134, 139, 144, 151, 154, 161, 163, 165, 170, 177, 180–182, 188, 194, 204. // Кало́дз’аз’ ду́бом зак’іда́йуц’ до скрын’і 113. На дн’і – скры́н’а, а по́том ст’інкі окладалі ты́ном 68.

СЛЕЖ сліж *м.* 16. сл’іж *м.* 49. падваліна пад падлогай.

СЛЕЖЫК слэ́жык *м.* 74. падклад, аснова печы. // П’іч стойа́ла на слэ́жыках 74.

СЛОН слôн *м.* 40, 191. **1.** тонкія жэрдкі, з якіх робяцца ключыны (у хлявах "на сохах") 191. **2.** услон 40.

СЛЯСАК сл’аса́к *м.* 161, 162, 188. сл’êса́к *м.* 151. слясак.

СМЫК смук *м.* 152, 188. вага ў студні з жураўлём.

СНАПКІ снапк’і *мн.* 188, 190, 191. сно́пікі *мн.* 2, 9. сно́пк’і *мн.* 13, 163—165, 169—171. снопкы́ *мн.* 7, 93а, 201. снопо́чкы *мн.* 16, 29, 84. снôпк’і *мн.* 139. кулікі, саламяныя снапкі, якімі пакрывалася страха (ніз страхі), калі крылі "пад шчотку".

СОЛАМ’Е со́ламйе *н.* 181, 188, 194. со́ломйа *н.* 176. со́ломйе *н.* 121, 139, 162, 171, 177, 180, 183, 184, 185, 195. со́лôмйе *н.* 182, 186, 203. со́лумйе *н.* 161. **1.** бервяно, якое клалі на сохі 171, 191. **2.** чалеснікі (у печы) і верхняе іх спалучэнне 161, 162, 176, 177, 180–186, 188, 194, 195, 203. // У со́ломйе бйе дым 185. **3.** вялікі агонь у печы 139. // Штоб менш со́ломйе кіда́лос’а ў ко́м’ін 139. **4.** назва ўрочышча 121, 180.

СОЛАМЕННЕ со́лом’ен’н’е *н.* 187. ямка для жару на прыпеку.

СПІНА спі́на *ж.* 59, 71, 78. спы́на *ж.* 89, 91, 96, 99. спэ́на *ж.* 73. хіб, накладзеная на вільчыку салома (кастрыца, леташняя трава) і прываленая козламі. // Спы́ну накрыва́йут’ суволокою 91.

СПІЦА с’п’іца *ж.* 116. заноза, частка скрыні ў акне.

СТАВЕЦ ставэ́ц’ *м.* 1, 5. шула, пастаўленае на падрубе ў вуглах. // У стаўц’і паза выдз’оўваў 1.

СТАДОЛА стадо́ла *ж.* 151, 194. стодо́л *м.* 32. стодо́ла *ж.* 1, 4, 5, 7, 8, 14, 16–18, 25, 29, 35, 37, 40, 44, 45, 60. 64–66, 70, 74, 82, 84, 86, 87, 104, 112, 113, 116, 129, 144, 170. стодо́л’а *ж.* 79, 89, 115, 125. **1.** вялікія гумны ў панскіх маёнтках 60, 79, 84, 87, 144. **2.** вялікая хата 125, 196. // Хату зроб’і́ў б’і стодол’у 125. **3.** гумно для сена, снапоў 4, 7, 14, 32, 45, 60, 64, 82, 89, 112, 129. **4.** прыбудоўка да гумна для саломы 151. **5.** гумно (па-польску) 1, 8, 16–18, 25, 29, 35, 37, 44, 66, 70, 74, 86, 104, 113, 115, 116. **6.** майстэрня, гарбарня 170.

СТАЙНЯ ста́н’а *ж.* 1. ста́йн’а *ж.* 2, 4–8, 10–18, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 65, 70, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 88, 89, 92, 96, 99, 101, 104, 108, 110, 112–116, 118, 119, 121, 128, 139, 144, 148, 151–154, 159, 161, 164, 168–170, 177, 180, 181, 185–188, 190, 191, 194, 198, 203. **1.** вялікі хлеў, стайня для рабочых коней 1, 2, 4–8, 10–18, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 65, 70а, 73, 74, 75, 76, 77, 88, 89, 91, 92, 99, 101, 108, 110, 112–116, 118, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 159, 164, 168, 170, 177, 180, 181, 185–188, 190, 191. **2.** стайня для стаенных (выязных) коней 83, 96, 104, 119, 121, 161, 169, 190, 194, 198, 203. **3.** хлеў для валоў, кароў, свіней 55, 153, 158.

СТАЛЬНІЧЫНА стал’ічы́на *ж.* 163. стал’н’іца *ж.* 151, 194. столні́чіна *ж.* 201. стол’н’і́чына *ж.* 118, 121, 139. столы́на *ж.* 100, 117а. адна дошка ў столі.

СТАН стан *м.* 1, 4–7, 11–18, 25, 29, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 55, 60, 70, 70а, 76, 79, 93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 117а, 121, 125, 136, 139, 144, 151, 152, 154, 158, 159, 164, 168–171, 180, 181, 185, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **1.** стан (тулава) у чалавека 1, 4–7, 11–18, 25, 29, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 55, 60, 64, 65, 70, 70а, 76, 93а, 96, 101, 121, 125, 139, 144, 152, 154, 159, 164, 168, 169,

170, 180, 181, 185, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** хата, дзе быў станавы прыстаў 185, 190. **3.** пастаўнік для кароў, коней 55, 158. **4.** будан з адным схілам страхі 104, 107, 110, 112. **5.** будан для рыбакоў, пастухоў з двума схіламі страхі 121, 125, 136, 139, 171, 181, 198. **6.** месца, дзе размяшчаліся цыганы 151. **7.** плошча ў вёсцы, дзе збіраюцца людзі 152, 170. **8.** плошча ля млына 195. **9.** спрыт чалавека 117а. **10.** загарадка, дзе стаяў конь 181. **11.** шопа (без сцен) для дроў 105а.

СТАНАВІСКА станов'іско *н.* 112. высокае месца.

СТАНОК стано́к *м.* 103, 111, 111а, 113–119, 128, 129, 139, 144, 168, 177, 181, 185, 188. **1.** будан у полі, у лесе, зроблены з 4 сошак; у ім гарэў касцёр, спалі 103, 111, 113–119, 128, 129, 133а. **2.** буданчык з загнутай лазы 116. **3.** буданчык для дроў, для курэй 111а. **4.** загарадка ў канюшні, дзе стаялі выязныя коні 116 (новае), 139, 144, 168, 181, 188. **5.** загарадка ў хляве для каровы 185.

СТАРАНА старана́ *ж.* 151, 180, 188, 191. сторона́ *ж.* 2, 16, 35, 35а, 36, 38, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68—73, 75—78, 79, 80, 82, 84, 86—92, 96, 108, 113, 115, 125, 176, 177. старана ў гумне збоку ад тока, куды кладуць сена, снапы, салому; там могуць быць засекі для мякіны, сечкі.

СТАРАСЕЛІШЧА старас'е́л'ішча *н.* 195. пакінутая сядзіба, дзе калісьці жылі.

СТАРЧАК сторча́к *м.* 36. плот-штахетнік.

СТАЎКА ста́ўка *ж.* 75. рамы (акно).

СТАЎНЯ ста́вн'а *ж.* 202, 204. ста́ўн'а *ж.* 50, 176. **1.** аканіцы 176, 202, 204. **2.** слуп у калодзежы, за які закладаюцца дубовыя плашкі, каб зямля не асыпалася ў калодзеж 50.

СТАЯ ста́йа *ж.* 5, 7, 13, 15–18, 29, 37, 38, 70, 104, 148, 151, 168, 191. 203. ста́йі *мн.* 7. **1.** чарада птушак 5, 7, 13, 15–17, 29, 37, 38, 70, 104, 148, 151, 168, 191. **2.** шмат чаго-небудзь (каго-небудзь). **3.** чарада дзікіх гусей (толькі дзікіх, бо свойскіх – ста́до). **4.** загарадка, дзе стаяць коні 16. **5.** гоні (мера даўжыні загонаў у полі =150 м) 7.

СТАЯК стойа́к *м.* 2. шула, слуп у вугле ці ў сцяне, які стаіць на падрубе.

СТАЯН стойа́н *м.* 16, 49, 55, 63, 64, 92, 162. стойе́н *м.* 65, 66, 70а, 77, 80. **1.** шула, слуп у вугле ці ў сцяне, які стаіць на падрубе 49, 55, 63, 64, 65, 66, 77. **2.** стаячы комін 162. **3.** хата, зробленая з бярвенняў, пастаўленых вертыкальна 80. // Хата ў стойаны́ 80. **4.** вушак 16. **5.** плот-штахетнік 92.

СТЛЕЦ стлэ́ц' *м.* 49. адна дошка ў столі.

СТОЙКА сто́йка *ж.* 26, 163. слуп; падпора ў хляве для бэлек, ачэпаў.

СТОЙЛА ста́йло *н.* 165, 169, 171. сті́йало *н.* 29. сті́йло *н.* 10, 11, 16, 28, 50, 80, 99. сто́йла *н.* 116, 134, 151–153, 163. сто́йло *н.* 2, 6, 52, 154, 198. сто̂йла *н.* 194. сто̂йло *н.* 37, 158, 159, 164, 170, 180–182, 187, 190. сту́йло *н.* 38, 55, 64, 70а, 86, 108, 118, 121, 125, 128, 139, 161, 168, 177, 185, 188, 195, 201, 203. сту́йлышчэ *н.* 63. сту̂йло *н.* 5, 7, 8, 12, 18, 25, 35, 44, 79. сту̂йлыско *н.* 9. сты́гло *н.* 17. сты́йло *н.* 13, 17, 45, 82, 90. стэ́йло *н.* 83. **1.** неагароджанае месца ў полі або ля ракі (ля вады), дзе апоўдні адпачывае скаціна 5, 6, 11, 12, 18, 25, 28, 29, 35, 44, 45, 50, 52, 55, 70а, 76, 79, 80, 82, 83, 90, 99, 118, 125, 128, 134, 139, 153, 154, 158, 159, 161, 163–165, 169–171, 177, 180–182, 185, 187, 188, 190, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** агароджанае месца ў полі, у лесе або месца ў хляве, дзе адпачывае апоўдні скаціна, летні лагер 2, 8, 9, 10, 13, 16, 17, 37, 38, 86, 108, 116, 151, 152. **3.** знаходжанне каровы ў хляве апоўдні 121.

СТОЛІНА сто́лына *ж.* 98. адна дошка ў столі.

СТОЛЬ ста́л'а *ж.* 73. стіл' *ж.* 8, 14. ст'іл' *ж.* 6, 18, 35. стол' *ж.* 64, 104, 153, 183, 184, 187. сто́л'а *ж.* 75, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100–102, 108, 116–117а, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 144, 148, 160–165, 169–171, 173, 196, 202, 204. сто̂л' *ж.* 103, 139, 151, 152, 154, 158, 168, 177, 180–182, 185, 186, 188, 190, 191, 195, 201, 203. сто̂л'а *ж.* 176, 198. стул' *ж.* 159. стэ́л'а *ж.* 68, 69, 76–78, 111а. столь. ◊ **– *у накла́дку*** 196, 202, 204. **– *у разб'е́шку*** 162. столь, калі 2 дошкі прылягаюць не шчыльна адна да адной, а на іх і на гэтую шчыліну кладзецца трэцяя дошка. ◊ **– *саф'і́тавайа*** 184. тынкаваная. ◊ ***на сто́л'і*** 118, 121, 153, 154. гара, на гары. ◊ ***тынко́вана* –** 162, 173. ◊ ***накладна́йа* –** 176. ◊ ***звэд'о́на* –** 78. скляпеністая столь.

СТОПКА вс'ц'о́бка *ж.* 55. в'іс'ц'о́пка *ж.* 171. выс'ц'о́бка *ж.* 68, 69, 73, 75—77, 78, 90—93а, 108. здэ́пка *ж.* 15, 16. іс'ц'о́пка *ж.* 153. сто́бка *ж.* 104, 184. сто́пка *ж.* 151, 152, 159. сто̂бка *ж.* 35. стэ́пка *ж.* 8, 86. с'ц'е́бка *ж.* 164. сц'е̂пка *ж.* 35а. сц'о́бка *ж.* 52, 59, 63, 64, 72, 72а, 76а, 81—84, 103, 110, 112, 114, 115, 121, 129, 134, 144, 148, 160, 164, 169, 170, 177, 180—183, 185, 186, 188, 190, 194, 195, 198. с'ц'о́пка *ж.* 36, 37, 54, 56, 60, 65, 66, 113, 116, 118, 154, 158, 161—163, 173, 176, 187, 191, 201. с'ц'о̂пка *ж.* 168. ус'ц'опка *ж.* 74, 89, 171. **1.** памяшканне для гародніны і харчу 35, 35а, 37, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 68, 69, 72а, 73а—77, 81—91, 101, 105а, 108, 116, 125, 133а, 134, 139, 151—154, 158, 160, 164, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180—182, 184—186, 188, 190—192а, 198, 201—204; а) цёплае памяшканне 36, 65, 66, 88, 113, 121. б) асобна збудаванае памяшканне 86, 103, 105а, 115, 118, 133а, 148, 153, 159, 160, 177, 187, 190. в) збудаванне перад хатай ад вуліцы 36, 111. **2.**

кладоўка 8, 56, 74, 78, 82, 93а, 115, 118, 144, 148, 168. **3.** клець (для збожжа) 8, 173. **4.** стопка, прыбудаваная да хаты 8, 52, 63, 84, 14, 121; да хлява 153. **5.** маленькая хатка (зімою – для квашанай гародніны, летам – месца, дзе можна спаць) 64. **6.** будан для рыбакоў (на 2—4 чалавека) 118. **7.** будыначак у полі для бульбы (асобна) 159, 187, 190. **8.** склеп са стрэшкай 87, 103, 104, 105, 110, 129, 163, 203. **9.** будынак над склепам 86, 87, 103, 112, 161, 162, 168—170, 194. **10.** маленькія пакойчыкі, дзе захоўваюцца рэчы, якія ўсім не паказваюцца 15, 16. // Наодгороджував стіл'к'і здэпок! 16.

СТОПЧЫСКА сто́пчыско *н.* 49. сядзіба, дзе калісьці жылі, а пасля пераехалі.

СТОЎП стовб *м.* 9, 54, 60. стовп *м.* 2, 6, 16, 60, 72. столб *м.* 151, 187. стоўб *м.* 1, 12, 18, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 52, 55, 70а, 73, 79, 89, 92, 128, 139, 171, 182. стоўп *м.* 5, 8, 13, 17, 20, 28, 29, 35, 36, 40, 45, 52, 59, 63–65, 68, 69, 72а, 73–75, 76, 78, 79, 83, 90, 92, 93а, 100, 101, 117а, 125, 164, 180, 201. стôўб *м.* 154. стôўп *м.* 82, 169. **1.** шула, пераважна на вугле будынка, укапанае ў зямлю 2, 5, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 25, 28, 29, 36–38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 60, 63, 68, 69, 70, 70а, 72–75, 76, 78, 82, 89, 90, 92, 93а, 100, 101, 117, 125, 128. **2.** шула, устаўленае ў падрубу 12, 20, 36, 38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 63, 69, 93а, 100, 101, 125. **3.** саха ў калодзежы з жураўлём 1, 6, 8, 18, 35, 37, 59, 64, 79. **4.** саха ў хляве з канструкцыяй "на сохах" 29, 35. **5.** вушак у дзвярах 59, 65, 70, 79. **6.** слуп у калодзежы, за які закладваюцца плашкі 55, 60, 83, 134, 139, 151, 154, 169, 171, 180, 182, 187. **7.** комін 164. **8.** "штымпаль" пад падрубай 52, 201. ◊ ***ў стоўбы*** 2, 11, 25, 37. збудаванне з вертыкальна пастаўленых бярвенняў. ◊ ***настаўны –*** 82. шула.

СТОЧКА сто́чка *ж.* 20, 65. сточка бярвенняў.

СТОЯНКА сто́йанка *ж.* 87. пастаўнік або неагароджанае месца (ля ракі), дзе скот адпачывае апоўдні.

СТРАКАЧ страка́ч *м.* 100. снапкі саломы, звязаныя ля калосся, якімі пакрываюць ніз страхі.

СТРАЛА страла́ *ж.* 180, 187, 190. стр'êла́ *ж.* 136. вага ў студні з жураўлём.

СТРАМІНА страб'і́на *ж.* 83, 84. страбы́на *ж.* 68, 128. страмі́на *ж.* 102. страм'і́на *ж.* 82, 87, 125. страмы́на *ж.* 69, 74–79, 88, 91, 93а, 101. страмэ́на *ж.* 65, 70, 73, 96. стремі́на *ж.* 80. стромі́на *ж.* 71. **1.** лесвіца прыстаўная; звычайныя прыстаўныя драбіны (без разрознівання відаў) 65, 68–71, 73–80, 82–84, 88, 91, 96, 101, 102, 125, 128. **2.** лесвіца ў кшталце слупа з пракручанымі дзіркамі, у якія прасунуты палкі; гэтая лесвіца стаіць ля сцяны, на яе абапіраецца другая частка лесвіцы, якая ляжыць на страсе і заканчваецца ля коміна 93а. **3.** драбіны ў возе 65, 71. **4.** лесвіца, якая ляжыць на страсе 87. **5.** ясла, кармушка, куды закладаюць сена для жывёлы 80.

СТРАПІЛА страп'і́ла *н.* 134. строп'і́ла *н.* 186. строп'і́ло *н.* 168, 197. **1.** кроква 186, 197. **2.** ачэп, на якім стаўляюцца кроквы 168. **3.** "солам'е" 134.

СТРАХА страха́ *ж.* 103, 104, 110, 111, 115, 116, 139, 148, 151, 153, 158–160, 163, 168, 170, 177, 180–182, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 195, 197. стр'е́ха *ж.* 35а, 37, 55. стр'ếха *ж.* 36, 82, 112, 129, 144, 161, 165, 169, 171, 173, 194, 203. стр'êха́ *ж.* 104, 118, 162, 176, 196, 201, 202, 204. стр'і́ха *ж.* 1, 2, 4, 5–18, 20, 25–29, 31, 35, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 60, 64, 66, 68–72а, 75, 77, 79–80, 86–88, 89, 91–93а. 96, 99, 100–102, 108, 111а, 117а, 125, 128, 164. стрых *м.* 119. стрэ́ха *ж.* 52, 63, 81, 83, 86, 90, 161, 198, 201. стрэха́ *ж.* 114. **1.** ніз страхі, які звісае над сцяной 1, 2, 5, 11, 12, 17, 26, 27, 29, 31, 35, 38, 40, 44, 50, 60, 64, 65, 66, 68, 70, 71, 72, 77, 79, 80, 84, 88–90, 91, 92, 93а, 96, 100, 103, 108, 110, 111, 111а, 112, 114, 116, 117а, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 151, 152, 154, 160, 161–163, 165, 168–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 194–198, 201–204; толькі ў хляве 168. **2.** агульная назва страхі, даху (з любога матэрыялу) 9–14, 25, 28, 36–38, 52, 55, 63–66, 68, 69, 72а, 73, 75, 76, 78, 79, 81, 82, 86–88, 91, 99, 100, 103, 104, 118, 121, 144, 153. **3.** саламяная страха 2, 4, 6–8, 12, 15–18, 20, 25, 33, 35, 35а, 40, 44, 45, 49, 54, 59, 69, 70а, 77, 81, 83, 84, 148, 158, 159, 161, 169. **4.** страха з чароту 101, 102, 115, 139, 148, 161. **5.** падстрэшак 201. **6.** кроплі, вада, якая капае са страхі (з нізу страхі) 164, 182, 188. // Ка́пайе стр'êха 164. Ц'ачэ́ страха́ 188. **7.** …пуд в'іл'чык/ пуд стрэху… 161; пуд стріху / пуд дах 79; у самуйу стрêху / крышу 194. (накласці сена) пад самы вільчык/ строп.

СТРОЙ струй *м.* 165. будынкі, харомы.

СТРОП стр'іп *м.* 9, 29. строп *м.* 6, 144, 181, 198. стропо́к *м.* 18, 37, 40, 54, 64, 65, 66, 70, 75, 76, 89, 90, 92, 111. стропэ́ц' *м.* 80, 125. стрôп *м.* 6, 121, 154, 180, 187, 191, 201. стрôпо́к *м.* 18, 55, 59, 79. струбо́к *м.* 45. струп *м.* 11, 36, 72а, 111а, 139, 177, 185, 186, 203. струпо́к *м.* 70а. стру̂п *м.* 2, 4, 5, 8, 9, 13, 27, 31, 35, 38, 40, 44, 92, 171. стрып *м.* 49. **1.** вільчык 2, 5, 6, 9, 11, 13, 27, 29, 31, 35, 36, 40, 44, 45, 49, 59, 65, 70, 70а, 72а, 76, 77, 78, 79, 93а, 154, 181, 198, 203. **2.** верх страхі і кут ля гэтага верху (у выразе: "пад самы строп… наклаў жыта…") 6, 25, 37, 54, 64–66, 68, 73, 75, 89, 111, 144, 177, 185, 186, 187, 191, 201. // Пôд крышу / у самы струп 185. **3.** падстрэшша, ніз страхі 4, 8. **4.** хіб, салома,

накладзеная на вільчыку і прываленая козламі 18, 36, 38. // В’ітэр стропка зорваў 18. Нат’агнýў стропá 38. **5.** страха ў хляве 8, 139, 180. ◊ ***астрап’іц’*** – пакрыць. // Астрап’іў хл’авá 180. **6.** мэндлік з дзесяці снапоў 80, 101, 125. **7.** прастора над вышкамі пад страхой 144.

СТРОЎ строў *м.* 112. лесвіца, па якой лазяць па страсе да коміна.

СТРУБ струб *м.* 121, 128, 139, 194. струп *м.* 118. зруб у хаце ці іншай будыніне.

СТРУЖКА стрýжка *ж.* 151, 160, 196, 202, 204. стрýшка *ж.* 154, 173. драніца. // Стрýжка ножэ́м рэ́жацца а дран’ мóжно сок’éройу надрац’ 160.

СТРЫХАЛКА стр’іхáлка *ж.* 113. прыстасаванне (дошка), якім падбіваюць (падроўніваюць) салому, калі пакрываюць страху.

СТРЫХОЎКА стрыхóўка *ж.* 103. дошка, якой падбіваюць салому, калі пакрываюць страху.

СТРЭНЦЫ стрэ́нцы *мн.* 113, 114. апоўзіны на стозе.

СТРЭХАВІКІ стрыховыкы́ *мн.* 96. звязаныя снапкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі.

СТРЭШАНКІ стр’íшанкы *мн.* 12, 91. снапкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі.

СТРЭШКА стр’éшка *ж.* 128. стр’íшка *ж.* 60, 66, 68, 69, 70а, 71, 76, 78, 80, 87, 88, 89, 91, 92, 96, 99, 100, 110, 113. стры́шка *ж.* 75, 151. стрэ́шка *ж.* 90. **1.** падстрэшак 60, 66, 68, 69, 70а, 71, 75, 76, 78, 80, 88, 87, 90, 91, 92, 96, 99, 100, 110, 113, 128. **2.** ніз страхі 151.

СТУДНЯ стýдн’а *ж.* 6. калодзеж.

СТУПЕНЬКІ ступéн’кі *мн.* 29, 31, 92. ступ’éн’к’і *мн.* 37, 184. ступ’íн’к’і *мн.* 118. ступанóчк’і *мн.* 204. **1.** сходы 29, 31, 37, 184, 204. **2.** масток перад парогам 92, 118.

СУТКІ сýдочкы *мн.* 79. сýтк’і *мн.* 144. вузкі пралёт паміж будынкамі, паміж дзвюма садзібамі.

СУФІТ суп’íт *ж.* 89. сýф’іт *м.* 6. сýхв’іт *м.* 113. столь.

СУШНЯ сýшн’а *ж.* 83, 136, 169, 195. **1.** азярод 83, 136. **2.** *гл.* **абарог** (на канюшыну, сена, снапы) 169, 195.

СХОДЫ схóді *мн.* 60. схóды *мн.* 1, 2, 4, 5, 8, 13, 14, 25, 44, 136, 153, 163, 170. схóдк’і *мн.* 52. схóдкы *мн.* 29. сходóчкы *мн.* 40. схóдыкы *мн.* 18. схóдэ *мн.* 45, 70. схо̂дцы *мн.* 103. схýдкі *мн.* 108. схӯдцы *мн.* 83. схэ́дцы *мн.* 83. ўсхóды *мн.* 26. ўсхóдцы *мн.* 121. ўсхýдцы *мн.* 139, 194. **1.** масток перад парогам 4, 83, 103, 136, 139, 153, 194. **2.** сходы з мастка, з ганка 1, 2, 4, 5, 8, 13, 18, 25, 26, 29, 40, 44, 45, 52, 60, 108, 121, 163, 170.

СЦЕЖКА сц’éшка *ж.* 168. двор, падворак.

СЦЕНКА сц’éнка *ж.* 89, 128, 161, 181, 198. сц’е̂нка *ж.* 118, 121. **1.** паркан 118. **2.** прыстаранак, нізенькі барканчык, які аддзяляе ток ад стараны (засека) 121, 161, 181. **3.** адгародка ў хляве 198. **4.** сценка паміж вокнамі, ад вугла да акна 89. **5.** нізенькі барканчык у будане, які аддзяляе агонь ад месца, дзе спяць 128.

СЦЁК сц’ок *м.* 7, 80. **1.** ніз страхі 80. **2.** падстрэшак 7.

СЦЭП сцэп *м.* 164. вільчык на саламянай страсе (пераважна ў хлявах).

СЦЯЖ у оды́н ст’íэ́ж 70а. у одэ́н сц’éж 45. под оды́н сц’аж 76. будынкі, пастаўленыя ў адзін рад.

СЦЯНА стêнá *ж.* 27, 29, 31, 32, 71, 72, 80, 184, 186. ст’êнá *ж.* 54, 101, 196, 197, 202, 204. стінá *ж.* 18, 79, 108. ст’інá *ж.* 4, 16, 20. стынá *ж.* 1, 2, 5, 13, 35, 75, 100. сц’анá *ж.* 103, 110, 151, 152, 161, 164, 182, 185, 187, 191. сц’енá *ж.* 115, 162, 173, 176, 184. сц’êнá *ж.* 37, 83, 113, 118, 128, 136, 168–170, 180. сц’ін’á *ж.* 60. сцяна. ◊ ***ад вýл’іцы*** – 103, 181, 182; ***ад двара*** – 103. ◊ ***боковáйа*** – 13, 63. ◊ ***в’íднáйа*** – 168, 170, 186; ***в’ідовá*** – 118. ◊ ***глухá*** – 119, 125, 139, 164, 184, 201. бакавая сцяна, дзе ўваходныя дзверы. ***глухáйа*** – 12, 17, 26, 31, 32, 49, 52, 63, 72а, 79, 81, 151, 154, 158–163, 168–170, 173, 176, 177, 180, 185, 188, 194–197, 202–204, 182, 195 (калі нават і ёсць адно акно). ***гóла*** – 29. ◊ ***дваравáйа*** – 188. ***дворóвайа*** – 115. ***дз’в’éрнайа*** – 154, 170, 186. ◊ ***з óкнам’і*** – 151, 158, 203. ***зáдн’а*** – 2, 7, 13, 15, 26, 27, 31, 32, 118, 171, 176. ***зáпадн’а*** – 9, 17. ***зáп’ечнайа*** – 103. ***зáп’іч*** – 80. ***зáп’ічна*** – 40, 71, 99, 100, 104, 163. ***зáпычна*** – 45, 60, 70а, 74, 76, 78, 79, 96. ***зáпычнайа*** – 38. ***зáпычок*** 35. ***застӯлнайа*** – 96. ад вуліцы. ◊ ***кан’авáйа*** – 184, 196, 202, 204. перагародка ў хаце. ***кан’óва*** – 197. ***кýтн’а*** – 159. ◊ ***лабавáйа*** – 191. ***л’іцовáйа*** – 84, 104, 110. ***л’іцэвáйа*** – 81, 173, 176. ***лобовáйа*** – 52, 54, 163. ◊ ***м’éртвайа*** – 170. ◊ ***на двур*** – 164. ***на вуліцу*** – 164. ***на óкна*** – 201. ***надвýрна*** – 104, 114. ***н’êмáйа*** – 162, 173. ◊ ***од дворá*** – 136. ***од дорóг’і*** – 136. ***од подвýрйа*** – 31. ***од сóнц’а*** – 31. ***од сêлá*** – 114. ***од ýл’іцы*** – 115. ◊ ***падóўжнайа*** – 83, 101, 187, 190. ***падóўжн’а*** – 195. ***пап’арóчнайа*** – 190. ***пап’арэ́чн’а*** – 195. ***паўнóчнайа*** – 198. ***п’арэдн’айа*** – 151, 176. ***пераn’éчнайа*** – 103. ***передп’íчна*** – 71, 74. ***п’ер’едн’айа*** – 121. ***пер’íдн’а*** – 32. ***п’ерэдн’а*** – 118, 171. ***п’íлнайа*** – 117а. сцяна, дзе запечак. ***пл’ечавайа*** – 104, 181, 191. ***пл’ечовáйа*** – 110, 113, 115. ***пл’êчавáйа*** – 154. ***пл’êчовá*** – 118. ***поб’íчна*** – 45. ***побучна*** – 70а. ***подóвжн’а*** – 27, 29, 31, 72. ***подóўжна*** – 75, 91, 92, 117а, 125, 139, 165.

подо́ўжн'а – 1, 55, 79, 119, 173, 196, 202. ***подо̂ўжн'а*** – 108. ***покут'*** 72а. ***покут'т'е*** 99. ***по́кут'н'а*** – 5, 12, 16, 25, 29, 31, 32, 40, 44, 49, 50, 54, 60, 70–76а, 78–80, 93а. 96, 113. // Дэ поку́туйут' покойн'ікы 16. ***полатн'а*** – 17. ***полудн'о́ва*** – 8, 17. ***попере́чна*** – 71, 72. ***попере́чн'а*** – 27, 29, 31. ***поп'еро́чна*** – 154, 182. ***поп'ерэ́чна*** – 165. ***поп'ерэ́шн'а*** – 176. ***поп'е̂ро́чна*** – 139, 173, 184. ***поп'е̂ро́шнайа*** – 162. ***попэро́чнайа*** – 55, 58. ***попэрэ́чна*** – 75, 79, 92, 101, 117а. 125. ***попэрэ́чн'а*** – 1, 44, 60, 91, 108, 119. ***посм'ітна*** – 28. ***посм'ітн'а*** – 27, 29, 31. каля выхаду, дзе стаіць венік (збіраецца смецце). ***пошал'аванайа*** – 187. ***поўдн'о́ва*** – 121. ***поўно́чнайа*** – 121. ***по̂вно́чна*** – 8. ***по̂до́ўжн'а*** – 44. ***по̂лнайа*** – 125, 173. ***прадо́л'на*** – 177. ***прадо́ўжн'айа*** – 152. ***прі́мусн'а*** – 26. 27. ад двара. ***прі́мусн'а*** – 29. ***прі́мушчэна*** – 31. ***пріч'ілко́ва*** – 11. ***прічулко́ва*** – 15. ***продол'на*** – 182. ***продо́л'найа*** – 4, 162, 176, 184. ***продо́ўжна*** – 161. ***прып'і́чнайа*** – 80. ***прычылко́ва*** – 17. дзе франтон. ***прышо́шчана*** – 28. ад дарогі, ад шашы. ***прэ́мустн'а*** – 49, 50. ад двара. ***пу̂лнайа*** – 96. дзе запечак. ***пыро́дн'а*** – 75. ***пырытп'і́чна*** – 35, 40, 70, 70а, 73, 76, 99, 100. ***пырэ́дн'а*** – 13. ***пэрэ́дн'а*** – 15, 79. ***пэрэп'і́чна*** – 50, 78, 79. ◊ ***с'ан'е́чнайа*** – 35, 158. дзе сені. ***св'е́тлайа*** – 194. ***св'е̂́тла*** – 139, 180. ***с'елова́йа*** – 113. ***с'е́н'ачнайа*** – 121. ***слыпа́йа*** – 12. ***со́нічна*** – 201. ◊ ***тыл'на*** – 84. ***тылова́йа*** – 20, 112, 114, 119, 148. ◊ ***усходн'айа*** – 198. ***у дз'веры*** – 164. ◊ ***ўп'арэ́чнайа*** – 152, 161, 177, 187. ***ўшал'о́вана*** – 92. ◊ ***фронто́вайа*** – 2, 7, 20. ◊ ***ц'о́мнайа*** – 151, 186. ◊ ***шал'о́вана*** – 5, 8, 11, 16, 17, 20, 36, 38, 40, 68, 70, 77, 93а, 101, 118, 121, 144, 139, 170, 182. ***шл'а́хавайа*** – 158. ***шчітова́йа*** – 11. ***шчытова́йа*** – 2, 4–6, 11. ◊ ***стац' пад сц'ану*** 118. 148. пад страхой.

СЦЯНІНА стэны́на *ж.* 117а. адно бервяно ў сцяне.

СЭДЭС сэ́дэс *м.* 125. сядзіба. // Это муй сэ́дэс 125.

СЯДЗІБА оса́д'ба *ж.* 100. о̂са́д'ба *ж.* 17. са́д'ба *ж.* 185. сады́ба *ж.* 1, 3, 4, 25, 29, 60, 69, 73. са́дз'ба *ж.* 168, 190. садз'і́ба *ж.* 129, 154, 158, 161, 163, 170, 177, 182, 185, 198, 201, 203. с'а́дз'ба *ж.* 187. с'а́дз'іба *ж.* 35а, 37, 121, 180, 181. с'едз'іба *ж.* 153. с'ідз'іба *ж.* 6. сыды́ба *ж.* 2, 5, 7, 8, 10–13, 18, 35, 38, 40, 44, 64, 68, 70а, 76, 78. сыдэ́ба *ж.* 73. сэдэ́ба *ж.* 65. **1.** сядзіба 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10–13, 17, 18, 25, 29, 35а, 35, 37, 38, 40, 44, 60, 64, 65, 68, 69, 70а, 73, 76, 78, 121, 129, 153, 154, 161, 163, 168, 170, 177, 180, 181, 182, 187, 190, 198, 201, 203. **2.** сады, усё пасаджанае 158. **3.** … йак хорошо́ пчо́лы садз'аацца ў ву́л'л'і, то кажуц': от до́бра садз'і́ба! 185. **4.** дзе калісьці жылі 100.

СЯДЗІМАСЦЬ сыды́мо̂с'т' *ж.* 16. сядзіба.

СЯДЛІСКА сэдл'іско *н.* 84. // Зас'е́л'аны постройкамы ца́лы пл'ац 84.

СЯЛІБА с'ал'і́ба *ж.* 163, 188, 194. сядзіба.

СЯЛІДЖБА селі́т'ба *ж.* 84. с'ел'і́дба *ж.* 83, 136. с'ел'і́джба *ж.* 165. с'ел'і́дз'ба *ж.* 104. с'ел'і́доб *м.* 86. с'ел'і́жба *ж.* 118, 139, 152. с'ел'і́т'ба *ж.* 103, 125. с'елы́д'ба *ж.* 117а. сыл'і́джба *ж.* 75. сыл'і́доба *ж.* 82. сыл'і́т'ба *ж.* 89. сылы́д'ба *ж.* 99, 100. сылы́жба *ж.* 77, 79. сылэ́жба *ж.* 73. сылы́т'ба *ж.* 91, 92, 101, 119. сэлі́д'ба *ж.* 90. сэл'і́джба *ж.* 55. сэл'і́жба *ж.* 108. сэл'і́т'ба *ж.* 87. сэлы́т'ба *ж.* 96, 128. сядзіба.

СЯЛЬНІК с'ал'н'і́к *м.* 110, 115, 116, 158, 161, 170, 177, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 194, 198. селні́к *м.* 60, 70а, 118. 125. с'ел'ні́к *м.* 36, 72. с'ел'н'і́к *м.* 104, 112, 113, 118, 121, 129, 144, 168, 169, 173, 180, 203, 204. с'ел'ну́к *м.* 171. с'е̂лні́к *м.* 102. с'е̂л'н'і́к *м.* 54, 184. сілні́к *м.* 27, 31, 75. с'ілны́к *м.* 15, 60, 91. с'іл'ны́к *м.* 64, 165. сылні́к *м.* 201. сыл'н'і́к *м.* 108. сылны́к *м.* 11, 18, 20, 25, 29, 40, 44, 49, 50, 59, 68, 72а, 73, 76, 77, 79, 93а, 119. сыл'ны́к *м.* 1, 14, 35, 163. сылнэ́к *м.* 45, 66, 70. сэлны́к *м.* 55, 74, 117а. сэл'н'і́к *м.* 55. **1.** асобны будынак або трысцень ля хлява ці частка хлява, дзе знаходзілася сена 1, 11, 14, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 64, 66, 68, 70а, 72, 72а, 73, 74, 76, 77, 79, 93а, 102, 104, 108, 110, 112, 113, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 129, 144, 158, 161, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 173, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 188, 190, 194, 198, 201, 203, 204. **2.** сяннік 15, 36, 75, 91. **3.** паветка для дроў, торфу 70.

СЯННІК с'ан'н'і́к *м.* 151, 191, 195. с'ен'н'і́к *м.* 128. сын'а́нык *м.* 100. **1.** адрына 100, 128, 191, 195. **2.** сяннік 151.

ТАМБАР та́мбор *м.* 9. ганак.

ТАЧОК то̂чо́к *м.* 16. катух, загарадка ў хляве.

ТОК тачо́к *м.* 194. тік *м.* 10, 11. 15–17, 29, 45, 50, 65, 66, 70, 73, 75, 76, 77, 78, 80, 89, 99, 101, 117а. тік' *м.* 50. т'ік *м.* 20, 28, 32, 98. ток *м.* 9, 36, 52, 59, 71, 80, 81, 83, 100, 104, 111, 111а. 153, 163, 165, 169, 176, 204. то̂к *м.* 35а–37, 54, 55, 72а, 113, 114, 118, 125, 139, 144, 152, 158, 159, 162, 168, 170, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. тук *м.* 3, 6, 60, 68, 84, 86, 87, 88, 93а. 108, 112, 115, 119, 128, 161, 164, 169, 196. туо́к *м.* 121. ту̂к *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 18, 25–27, 31, 35, 38, 40, 44, 69, 70а, 79, 91, 92, 96, 110, 171. тык *м.* 74, 82. **1.** зямля (падлога з гліны) у хаце 1, 5–8. 10–18, 25, 27–29, 31, 32, 35а–38, 40, 50, 59, 60, 68, 69, 70а, 71, 74, 75, 78, 79, 80, 87, 88, 92, 96, 104, 108, 117а, 119, 125, 139, 158, 159, 169, 171, 177, 180–186, 188, 190, 191, 194, 196. **2.** ток у гумне, дзе малоцяць

снапы 1, 2, 3, 4, 5–9, 11–18, 20, 25, 27–29, 35–38, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 72а, 73, 76, 77, 78, 79, 80–82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 108, 110, 111, 111а, 113, 114, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 139, 144, 152, 153, 158, 159, 161–163, 168, 173, 176, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **3.** гумно 164, 165, 169–171, 201, 203. **4.** зямля (ток) на гары 70.

ТОЧКА то́чка *ж.* 187. вешка, якая стаіць на сенажаці і папярэджвае, што тут нельга пасці.

ТРАМА рам *м.* 165. трам *м.* 121, 144, 186, 194, 198. тра́ма *ж.* 7, 9, 54, 82. трамо́к *м.* 148, 185, 186. тран *м.* 89. тро́мба *ж.* 169. трон *м.* 139. **1.** трама, падоўжная бэлька, на якой ляжаць папярочныя бэлькі 7, 54, 82, 89, 121, 139, 144, 148, 165, 169, 186, 194, 198. **2.** бэлька (папярочная) 185, 186. **3.** бэлька ў млыне 9.

ТРАП трап *м.* 54, 70, 148. лесвіца, па якой лазяць да коміна.

ТРАЦЯЧОК трыт’ачо́к *м.* 79. падоўжныя шпугі ў дзвярах.

ТРЫСЦЕННІК трохсц’е́нка *ж.* 160, 173, 196, 202, 204. трохсц’е́н’н’ік *м.* 191. трохсц’е̂нок *м.* 148. трысц’е́н’н’ік *м.* 187. **1.** сенцы 160, 191. **2.** прыбудоўка да хаты, дзе жывуць, ёсць печ 148, 173, 187, 196, 202, 204.

ТЫН тін *м.* 184, 196, 202. 204. т’ін *м.* 91, 92. т’ін’ *м.* 74. тын *м.* 1, 2, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 20, 25, 36, 55, 59, 64, 68, 69, 73, 76, 77, 78, 87, 88, 90, 93а, 98, 99, 100, 115, 118, 121, 128, 129, 136, 139, 144, 151, 152, 158, 165, 168–171, 173, 181, 182, 186, 188, 195, 201, 203. тын’ *м.* 89. тыно́к *м.* 180, 198. тыно́чок *м.* 65. тэ́н *м.* 50. **1.** верхняя (над зямлёй) частка калодзежа 90, 91, 92, 100. **2.** драўляны зруб або сценкі ў калодзежы 14, 15, 20, 25, 55, 59, 68, 69, 73, 74, 76, 77, 88, 89, 92, 93а, 144. // Тыны: робы́лы з дубы́ны коло́д’азы і вкладалы ў яму 15. **3.** драўляны склеп 93а. **4.** балота, зарослае буйной травой, чаротам 77. // Зарōсло́ ты́ном 77.**5.** густы зараснік 12. **6.** пляцень з чароту 77а; пляцень 129, 173. шопа закрыта тыном 73. **7.** плот з драных са стрыжаню дошак (штахетнік) 1, 2, 5, 6, 136. плот з калочкаў 180, 190, 195, 202, 204. **8.** глухі плот з дошак 98, 99, 128, 181, 182. **9.** плот з вертыкальна ўкапаных (але не прыбітых) дубовых плах 115, 118, 121, 184, 201, 203. **10.** падлога ў адрах (з драных дошак) для пчол на дрэве 136. **11.** градкі ў гародзе 151, 188. **12.** плот, якім абгароджаны градкі 152. **13.** любая сцяна 73, 79, 144. **14.** паркан 73, 78, 87, 165, 168, 169, 171. плут з броўнуў, закіданы ў шула 169. **15.** плот з шулаў і прасунутых у іх 4–5 жэрдак 170, 173. **16.** цесная вуліца 80. **17.** тынк 10, 11, 144, 158. **18.** украінскае слова 4, 9, 16, 36, 44. **19.** дрэва, падобнае да ясеня 186. **20.** кмен 186. // Схадз’і ў тын і нарв’і маркоўк’і 151. Зел’л’е ў коўба́сы пôд м’асо 186. На дні ў колод’азы – скры́н’а. а потом ты́ном окладалы 68. Брэ’ўно пор’і́жыш і дырэ́ш на городжу 1. Пройшоў по-над тэ́ном, коб ніхто нэ бачыў 80. У колод’аз’і пуд т’іном трава ростэ́ 91.

ТЫНКОЎКА тынко́ўка *ж.* 176. тынкаванне.

ТЫЧКА тíчка *ж.* 38. ты́чка *ж.* 1, 8, 10, 14, 16, 18, 20, 29, 64, 74. ты́чк’і *мн.* 15, 88, 164, 165. тэ́чка *ж.* 65. **1.** вочап у студні з жураўлём 1, 8, 10, 14, 16, 18, 29, 38. **2.** жэрдкі на вышках паміж бэлькамі 20. **3.** плот, у якім паміж трыма жэрдкамі прасунуты тычкі, тонкія дручкі 15, 88, 164. **4.** вяха 64, 65, 74. **5.** жэрдкі на будане, якія выконваюць ролю лат 165.

ТЫЧНІК тычн’ík *м.* 187. ты́шн’ік *м.* 190. плот, які складаецца з трох жэрдак і прасунутых паміж імі галін або тонкіх бярозак. // Двор заку́таны тычн’іком 187.

ТЭБЕЛЬ та́б’ел *м.* 188. тíбел’ *м.* 27, 29, 31, 32. ты́бэл’ *м.* 4, 13. 20. тэ́бал’ *м.* 56. тэ́б’ел *м.* 96, 110, 115, 119, 128, 180, 182. тэ́б’ел’ *м.* 59, 81, 118, 153, 162, 163, 184, 195, 197. тэ́б’ê л’ *м.* 121, 125, 136, 139, 144, 148, 173. тэ́бйôл *м.* 112. тэ́б’іл’ *м.* 79. тэ́был’ *м.* 35, 54, 101. тэ́бэл’ *м.* 52, 63, 74, 75, 104. ц’е́б’ал *м.* 151. ц’е́б’ел *м.* 196, 202, 204. ц’е́б’ел’ *м.* 186. **1.** драўляны шып, які змацняе сцяну 13, 52, 59, 63, 79, 81, 96, 101, 104, 110, 112, 115, 119, 121, 125, 131, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 163, 180, 182, 186, 188, 195–197, 202, 204. **2.** тэбель (якім пракручваюцца дзіркі ў бярвеннях) 20, 27, 29, 31, 32, 35, 54, 56, 74, 75, 162, 173, 184, 195.

УЗГАЛОВІЧ узгало́в’іч *м.* 194. шапка, верхні вушак у дзвярах і ў акне.

УСАДЗЬБА вса́д’ба *ж.* 2. уса́д’ба *ж.* 4, 5, 7, 9, 15, 18, 25, 29, 44, 49, 52, 79, 77, 81, 88, 90, 92, 117а, 119, 134, 163. уса́дз’ба *ж.* 37, 115, 116, 153, 180. ўса́д’ба *ж.* 12, 20, 38, 74, 80, 125, 136, 144, 177. ўса́дз’ба *ж.* 158, 159. ўсэ́д’ба *ж.* 65, 70. сядзіба.

УХАСЦІЦЬ ухасты́ты *зак.* 29. уцяпліць прызбу. // Ухасты́ты соломойу, в’іша ро́м прызбу 29.

ФІГУРЫ пыгу́ры *мн.* 35. ф’ігу́ры *мн.* 13, 40, 136, 144, 151, 187. ліштвы, шалёўкі знадворку, аздобленыя выразанымі ўзорамі.

ФІШКА ф’íшка *ж.* 169. вяха.

ФОРТКА кво́ртка *ж.* 182. квốртачка *ж.* 180, 194. кву́ртка *ж.* 190. 203. фо́ртачка *ж.* 151, 153. 191. фо́рточка *ж.* 27, 29, 31, 60, 69, 98, 116, 173, 176, 196, 202. фо́ртка *ж.* 9, 20, 160, 163. фốртучка *ж.* 162. 204. ф’у̂́ртка *ж.* 171. квуо́ртка *ж.* 176. хво́ртка *ж.* 144, 169, 181. 198. хво́рточка *ж.* 65.

хво́ртка *ж.* 148, 154, 158, 165, 195. хвў́ртка *ж.* 184. хву́ртка *ж.* 115, 144, 161, 165, 168, 177, 185, 201. хву́рточка *ж.* 186. хвы́ртка *ж.* 17. хо́рточка *ж.* 83. ху́рточка *ж.* 59. **1.** фортачка (у акне) 20, 27, 29, 31, 59, 60, 65, 69, 162, 173, 176, 184, 196, 202, 204. **2.** брамка (ля варот у плоце) 9, 17, 83, 98, 115, 116, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 160, 161, 163, 165, 168, 169, 171, 173, 177, 180–182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **3.** варотцы ў хляве ў загадку 148, 165, 182. **4.** лаз на гару (дзверцы). **5.** аканніцы 165.

ФРАМУГА праму́га *ж.* 204. фраму́га *ж.* 162, 196. фрамуга.

ФРАНТОН франто́н *м.* 170, 204. фрейто́н *м.* 196, 202. франтон.

ФУНДАМЕНТ фунда́м'ент *м.* 154, 162, 176, 196, 202, 204. фунда́м'êнт *м.* 7, 44, 144, 191. фунда́мынт *м.* 1, 2, 8, 9, 15, 18, 25, 29, 170. хвунда́м'ент *м.* 176, 197. хунда́мэнт *м.* 65, 80, 89, 139, 165, 183. **1.** фундамент (цэментаваны) 1, 2, 7, 8, 9, 15, 18, 25, 29, 44, 65, 80, 89, 139, 144, 154, 162, 165, 170, 176, 183, 191, 196, 197, 202, 204. **2.** чатырохвугольныя камяні пад падрубамі 1, 7, 9, 15.

ФУТРЫНА футры́на *ж.* 7, 16—18, 20, 36—38, 44, 93а, 104. хутры́на *ж.* 103. шуфляда ў акне або ў дзвярах (у цагляным доме).

ФЭДАР фе́дер *м.* 31. фэ́дыр *м.* 16. фэ́дэ́р *м.* 25. паз у адной дошцы ў дзвярах, у падлозе, у які заходзіць шып, выразаны ў другой дошцы. // Дво́ры на фэ́дыр 16. Падлога зробл'ана ў фэ́дэр 25.

ХАВАЛКА хава́лка *ж.* 159. будан з загнутага галля.

ХАВІРА хав'і́ра *ж.* 148. зямлянка, будан.

ХАЛАБУДА галабу́да *ж.* 187. халабу́да *ж.* 5, 14, 16, 17, 25, 29, 38, 44, 45, 49, 52, 63, 70а, 72а, 76, 77, 98, 110, 114, 115, 117а, 121, 139, 153, 159, 161, 163, 164, 169, 170, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **1.** спехам зробленая малая або старая трухлявая хата, будыніна *(іраніч.)* 14, 16, 17, 29, 44, 45, 52, 70а, 72а, 76, 77, 98. // Зробыў н'аку халабуду 77. **2.** прымітыўны будан з галля 25, 38, 52, 63, 169. **3.** прымітыўная прыбудоўка да хлява для цяляці, сабакі 49, 121, 164, 190. **4.** калёсы з брэзентавымі буданамі ў цыган, анучнікаў 110, 114, 115, 159, 163, 169, 170, 181, 185, 186, 188, 191, 198, 203. **5.** буданы з радна на калочках (у садзе, ад сонца) 161, 182, 194, 201. **6.** шырокае адзенне 153. **7.** чалавек "ні рыба, ні мяса" 117а, 125. **8.** неахайны чалавек 139. **9.** крытая грузавая машына 187.

ХАЛАСТАЙКА халаста́йка *ж.* 197. кароткія бярвенні (напрыклад, паміж вокнамі).

ХАЛАШ хала́ч *м.* 188, 194. хала́ш *м.* 111, 114, 164, 168, 177, 180, 190, 191. **1.** сені, веранда з дошак 111. **2.** шопа з дошак (для торфа) 114. **3.** накідка, плашч ад дажджу 180, 191. **4.** жаночая цыганская адзежа 188, 194. **5.** цыганскі шацёр або будан на возе 164, 168, 177, 190.

ХАЛУПА хайлу́па *ж.* 158. халу́па *ж.* 2, 5, 6, 16, 35, 50, 50а, 52, 55, 69, 77, 80, 81, 88, 104, 110, 112, 116, 119, 134, 148, 151, 153, 163, 180, 185, 194. халу́пка *ж.* 84, 89, 136, 171, 186, 190. **1.** дрэнная або трухлявая малая хата 2, 5, 6, 16, 35, 50, 50а, 52, 55, 69, 77, 80, 81, 84, 88, 89, 104, 110, 112, 116, 119, 134, 136, 148, 151, 153, 158, 163, 171, 180, 185, 186, 190, 194. **2.** хата 50а, 69.

ХАРОМЫ харо́м'іна *ж.* 117а. 195. харо́ма *ж.* 159, 163, 180, 188, 190, 194. харо́мы *мн.* 35а, 81, 136, 151–153, 158, 177, 198, 204. харо́мы *мн.* 187, 191. хоро́м *м.* 100, 110, 112–114, 171. хоро́ма *ж.* 4, 154, 164, 186, 203. хоро́м'і *мн.* 118, 125. хоро́м'іна *ж.* 134. харо́му *мн.* 187, 191. хоро́мы *мн.* 1, 2, 6–8, 12–18, 20, 25, 29, 35–38, 40, 44, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 68, 69, 70, 72а, 73–75, 77, 79, 81, 82–84, 86–89, 90–93а, 96, 98, 99, 101, 104, 108, 111, 115, 116, 119, 128, 129, 139, 144, 161, 163, 165, 168–170, 185. хоро́му *мн.* 121, 148, 182. хоро́мэ *мн.* 45, 50, 65, 66, 70, 80. **1.** усе будынкі (хата + хлеў + гумно) 12, 14, 18, 20, 35, 35а, 37, 38, 40, 45, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72а, 73–75, 76, 77–80, 82–84, 86–89, 91, 92, 96, 98, 101, 103, 108, 116, 118, 139, 151, 152, 165, 168, 170, 180, 181, 185–188, 190, 191, 194, 198, 204. **2.** хлявы 50, 69, 100, 114, 121, 125, 136, 148, 161, 163, 164, 182, 195, 203. **3.** хлеў + гумно 25, 29, 36, 44, 93а, 99, 104, 110–113, 119, 128, 171. **4.** гумно 159. **5.** прыгожая хата, з выгодамі, аздобленная 2, 13, 16, 17, 153. **6.** багатыя, вялікія, доўгія панскія дамы 7, 8, 129, **7.** вялікая багатая хата 4, 63. **8.** прыгожыя будынкі 8. **9.** вялікія памяшканні (хаты) 81, 153. **10.** хата 158. **11.** страха 154. **12.** самая вялікая хата ў вёсцы *(іраніч.)* 134. **13.** хата + сені + клець (прыбудоўкі да хаты) 144. **14.** кладоўка 15, 117а, 203. **15.** склеп 1. **16.** клець 1. **17.** хлявы для кароў 169.

ХАТА ха́та *ж.* 1, 2, 4, 5–18, 20, 25–29, 31, 35, 35а–38,40, 44, 49, 50, 52, 55, 59, 60, 63–65, 69, 70–93а, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110–119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 159–165, 168–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 194–197, 201–204. драўляная хата, пераважна пабудаваная ў вуглы (а не ў замкі). ◊ ***блага́йа*** – 36. дрэнная. ◊ ***б'і курн'і́ца*** – 128. ***бы бу́да*** – 18. гл'ін'а́найа 74. ◊ ***вэлы́ка*** – 26. пакой, хата (у адрозненне ад кухні). ◊ ***дра́хла*** – 13. ***дра́хлайа*** – 100, 159. старая, трухлявая. ◊ ***друга́йа*** – 162. святліца. ◊ ***вэлы́ка*** –. ◊ ***ды́мна*** – 10. курная. ◊ ***за́дн'а*** – 31. кухня, дзе гатуюць ежу і ядуць. ◊ ***к'ірп'і́чна*** – 29. ***к'ірп'і́чнайа*** – 173.

цагляны дом. ◊ ***ныго́дна*** – 165. старая трухлявая. ◊ ***п'ершайа*** – 162, 173. кухня. ◊ ***стара́йа*** – 40, 93а. ***старэ́н'к*** – 75, 86, 101. ◊ ***пере́дн'а*** – 32. ***перíдн'а*** – 31. кухня. ◊ ***цігл'а́найа*** – 32. цагляны дом. ◊ ***чорна*** – 7. курная хата. ◊ ***на ха́ту*** 35, 59, 60, 65, 68, 69, 70а, 74, 100, 115, 148, 153, 163, 165, 201. на гару.

ХАТКА ха́тка *ж.* 64. стопка, дзе зімою знаходзілася варыва, а ўлетку – спалі.

ХАЦІНА хатэ́на *ж.* 17. хац'íна *ж.* 164. **1.** будан ля пастаўніка, дзе жыў пастух 17. **2.** *іраніч.* хатка 164.

ХАЦІШЧА ха́тн'ішчэ *н.* 184. хатíс'ко *н.* 27. ха́тышчэ *н.* 117а. **1.** месца, дзе раней стаяла хата 27, 117а, 184. **2.** месца, дзе зараз стаіць хата 27, 184.

ХВАРТУХ хварту́х *м.* 65, 70. **1.** падстрэшак 65. **2.** маленькі, зрэзаны франтон 70.

ХВАСТАЧ хвоста́ч *м.* 45, 49, 50, 55, 64, 65, 70, 70а, 72, 80, 89, 90. звязаныя ля калосся снапкі саломы, чароту, якімі пакрываюць ніз страхі – 1 рад 45, 50, 55, 64, 70а, 80, 90, або верх страхі 49, 70, 72.

ХІБ х'êб *м.* 55. х'іб *м.* 63, 81. хэб *м.* 66. салома на вільчыку, якую прыціскаюць козлы.

ХІБІНА х'íб'іна *ж.* 195. старая трухлявая хата, хаціна.

ХІЖА х'íжа *ж.* 55, 118, 121, 125, 128, 139, 148, 152–153, 158, 163, 171, 177, 181, 187, 191. х'íжка *ж.* 152, 186. х'іжо́к *м.* 144, 168. х'íжына *ж.* 168, 170, 181, 182, 188, 191, 198, 203. хы́жа *ж.* 96. хы́жа *прым.* 77. хэ́жа *прым.* 73. **1.** камора, клець асобная або ў сенцах – для збожжа, там таксама спалі маладыя 118, 125, 144, 152, 186, 187. **2.** маленькая, дрэнная хатка 103, 125, 153, 163, 168, 181. **3.** недабудаваная будыніна 170. **4.** старая трухлявая хата 96, 118, 158, 168, 181, 182, 188, 191, 198, 203. **5.** паветка 125, 177. **6.** стопка 128, 170. **7.** мякіннік у гумне 177. **8.** будан на балоце 187. **9.** страха склепа 177. **10.** назва ўрочышча 73. **11.** дрэннае надвор'е (дождж, снег з ветрам) 139. **12.** хцівая жанчына 55, 77. // От нашэ дз'іц'а́тко зах'іжа́в'іла. Н'е здыха́ ін'е жыва́ 113.

ХІЗОК к'ізо́к *м.* 110. х'ізо́к *м.* 111—115, 134, 136, 165, 171. **1.** вышкі (у хляве) 111—115, 134, 136. // С'е́но положыл'і на х'ізо́к 113. **2.** прыбудоўка паміж стопкай і клеццю для дроў (2 сцяны) 165, 171. // Х'ізо́к прібудоўвал'і на в'íс'ц'о́пку 171.

ХІСТ хв'íст *м.* 103, 110. х'íст *м.* 104, 116, 151, 169. х'íс'ц' *ж.* 168. хл'ўст *м.* 182. вяха на сенажаці (тычка або закручаная высокая галіна лазняку, бярэзніку), якая папярэджвае, што ў гэтым месцы нельга пасці.

ХЛЕЎ хл'еў *м.* 35а, 36, 52, 82, 83, 90, 110, 112–116, 128, 129, 147, 151–153, 158, 159, 163, 168, 180, 181, 188, 194, 195. 204. хл'êў *м.* 37, 60, 63, 81, 87, 88, 118, 121, 144, 162, 185–187, 203. хл'ів *м.* 13–17, 27, 29, 31, 38, 50, 72, 75, 77, 80. хл'іў *м.* 4, 5–9, 12, 18, 20, 25, 26, 28, 29, 32, 40, 44, 49, 54, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 73, 74, 76, 78, 84, 89, 92, 93а, 99, 101, 119, 125. хл'оў *м.* 55, 134, 170, 173, 176. хл'ôў *м.* 104, 139, 148, 177, 182, 183, 201. хл'уў *м.* 128, 136, 148, 154, 165, 191. хл'ўв *м.* 1. хл'ўў *м.* 2, 7, 79, 96, 164. хлыў *м.* 20. **1.** хлеў (увогуле) 1, 2, 4, 5–9, 12–18, 20, 25, 27, 29, 31, 36–38, 40, 44, 50, 52, 59, 60, 63–65, 69, 70, 70а, 72–75, 76, 78, 80, 82, 84, 87–89, 92, 96, 101, 104, 112–116, 117а, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 151, 159, 162, 168, 170, 176, 177, 182, 186, 188, 191, 195, 203. **2.** хлеў для кароў 49, 55, 76, 77, 78, 81, 90, 93а, 99, 110, 128, 148, 152, 153, 180, 183, 185, 187, 194, 204. **3.** валоўнік 44, 55, 79, 180, 199. **4.** хлеў для цялят 28, 32, 93а. **5.** хлеўчык для свіней 26, 28, 77, 83, 110, 139, 144, 148, 165, 173. **6.** хлеў для коней 81, 83, 93а, 118, 121, 128, 152, 164, 185. **7.** хлеўчык для авечак 32, 144, 153. **8.** *іраніч.* старая цесная хата 164, 201. **9.** загарадка ў хляве 148, 154, 185, 195. **10.** загарадка для каровы 147.

ХЛЕЎЧЫК хл'ав'е́ц *м.* 118, 168, 180, 183. хл'аво́к *м.* 159. хл'аву́шн'ік *м.* 158, 168. хл'аўчу́к *м.* 165, 170, 173. хл'е́ўчык *м.* 194, 198. хл'êвушо́к *м.* 153. хл'êўчу́к *м.* 184. хл'ếўчык *м.* 203. хл'івчык *м.* 15–17. хл'íўчык *м.* 4, 20, 70, 111а, 119. хл'оўча́к *м.* 171. хл'ốўчык *м.* 183, 203. хл'уўчу́к *м.* 164. хл'ў́ўчык *м.* 96, 201. хлывэ́ц *м.* 100. **1.** *іраніч.* цесная, малая хата 170. **2.** камора 100. **3.** куратнік 96, 168, 183. **4.** будка для сабакі 171, 201. **5.** паветка для дроў, дрывотнік 4, 15, 17, 20. **6.** загарадзь ля хлява для свіней 164, 203. **7.** свінушнік 16, 118, 153, 158, 184, 198. **8.** загародка для цялят 118, 159, 198; для авец 70, 184. **9.** загарадкі ў хляве 111а, 118, 119, 164, 165, 168, 173, 180, 194, 201, 203. **10.** мякіннік 15.

ХЛУДЗІНА хлу́дз'іна *ж.* 152. прыміца, жэрдка, якая прыціскае салому на страсе.

ХРЭБЕСТ хрэ́б'êст *м.* 201. рашотка, зробленая з галля на ключынах.

ЦАБРЫНЫ цабрíні *мн.* 201. ца́брыны *мн.* 111а. цыбрыны́ *мн.* 28. плашкі (дубовыя), закладзеныя за слупы ў калодзежы.

ЦАЦКІ ца́цкі *мн.* 136, 148. аздобленныя шалёўкі з узорамі ў акне знадворку.

ЦВЯТНІК цв'атн'íк *м.* 161, 177. цв'аты́ *м.* 191. цв'êто́чнік *м.* 2, 9. цв'êто́шн'ік *м.* 144. цв'ітнíк *м.* 64, 92. агародчык.

ЦЕРАМ ц’éрам *м.* 194. ц’éрэм *м.* 139, 180. **1.** чаромха 139. **2.** кудлатая галіна на хваіне, куды ставяцца вуллі 180. **3.** …з’ал’óны ц’éрам, на йôлку пахóжы 194.

ЦЫБАНТ цыбáнт *м.* 13. пояс, які злучае дзве кроквіны.

ЦЯЛЕШ ц’ал’éш *м.* 160. кавалак дуба, кароткае бервяно з дуба.

ЦЯЛЯТНІК т’êл’áтн’ік *м.* 184. ц’ал’áтн’ік *м.* 186. ц’ел’áтн’ік *м.* 183. катух, загарадка ў хляве для цялят.

ЦЯНЁК ц’ен’óк *м.* 118. накрыццё, паветка.

ЧАЛО чолó *н.* 55, 76. чôлó *н.* 65. **1.** падстрэшак 55. **2.** вільчак 65. **3.** вальма 76.

ЧАРДАК чардáк *м.* 154, 158, 159, 162, 170, 204. гара (хата).

ЧАСТАКОЛ частакóл *м.* 103, 116, 136, 151, 153, 173, 181. частакốл *м.* 195. частокóл *м.* 9, 52, 74, 76, 82, 86, 88, 89, 90, 92, 93а, 101, 110, 113, 114, 144, 154, 162, 163, 165, 170, 198. частакốл *м.* 148, 169, 186, 203. частокýл *м.* 84, 108, 118, 128, 168. частокў́л *м.* 91, 112, 185. частôкóл *м.* 115. чустокóл *м.* 119. чыстакóл *м.* 158. чысток’íл *м.* 50. чыстокóл *м.* 66, 73. шастакóл *м.* 177, 188, 190. шастакốл *м.* 191. шастокóл *м.* 121, 125, 164, 176. шастокýл *м.* 161. шыстакóл *м.* 187. шэсток’ў́л *м.* 171. **1.** плот, які складаецца з трох жэрдак і прасунутых паміж імі калочкаў 50, 121, 158, 176. **2.** частакол, плот з калочкаў 9, 52, 73, 74, 76, 82, 84, 86, 90, 91, 92, 93а, 101, 103, 108, 110, 112–116, 118, 119, 125, 128, 144, 154, 161, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 185, 186, 188, 191, 195, 198, 203. **3.** плот (глухі) з дошак 66, 89, 125. **4.** плот-штахетнік 82, 84, 136, 148, 151, 153, 162, 170, 173, 177, 181, 187, 190.

ЧАШКА чáшка *ж.* 154, 196, 197. **1.** верхні канец вушака, вуха 196. **2.** жолаб у бервяне, каб яно шчыльней прылягала да ніжняга бервяна ў сцяне 154. **3.** …чáшка, дз’е лóжыцца браўнó на вугл’ê… 197.

ЧУБОК чубóк *м.* 54. верх страхі.

ШАЛАБАНЧЫК шалабáнчык *м.* 5. **1.** страха на двары і на сенажаці ў выглядзе будана (абарог). **2.** прыбудоўка да хлява, катух для курэй, сабакі.

ШАЛАБУДА шалабýда *ж.* 6, 8, 44, 69, 76. шалабýда і шалапýта *м.* і *ж.* 6, 9, 12, 72а. шалапýда *ж.* 1. **1.** паветка для дроў, прыбудаваная да хлява 6. **2.** дрэнная хата 8, 44, 72а. **3.** гусятнік ля хлява. // Прышалабýдыў на гусэ 76. **4.** лёгкі буданчык на сенажаці 1. **5.** няцямлівы чалавек 6. **6.** балбатун 9, 12.

ШАЛАШ салáш *м.* 55, 60, 68, 87, 99, 121, 139. шалác *м.* 70, 86. шалáш *м.* 1, 2, 5–18, 20, 25, 28, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 65, 66, 73, 75–77, 79, 81, 83, 84, 88, 89, 91, 92, 96, 100, 110, 111а, 114–118, 125, 136, 144, 148, 152, 153, 159–161, 163–165, 170, 182, 186, 187, 190, 194, 195, 201, 203. шалáшык *м.* 16, 37, 113, 185. **1.** прыбудоўка з дошак ля хаты для дроў; прыбудоўка да хлява для воза, паветка для сена, для сушэння снапоў 1, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 35, 37, 45, 52, 73, 79, 88, 89. **2.** шопа для дроў, для курэй 111а. **3.** страха на слупах для галля, для дроў, сена 2, 16, 18. **4.** круглы будан з чатырох сошак, з агнём у сярэдзіне 7, 84, 115, 116, 118, 125, 153. **5.** будан больш прымітыўны, чым курэнь 4, 20, 38, 40, 44, 50, 52, 54, 55, 68, 73, 76, 79, 86, 87, 170, 185, 194. **6.** будан з бярэзніка ля пастаўніка 114. **7.** будан для паляўнічых на цецерукоў 164, 165, 203. **8.** калідорчык (сенцы) ля хаты з дошак 113. **9.** барак з дошак 110. **10.** прыбудоўка ля хлява на розныя гаспадарчыя прылады 66, 100, 121; пасярод двара для прылад 70. **11.** страха, без сцен ля хлява (павець), дзе могуць адпачываць каровы ўлетку 96. **12.** будан з адным схілам страхі 13, 148. **13.** невялікі хлеўчык для жывёлы, часам для дроў 9, 49, 55, 66, 99, 163. **14.** напоўразбураныя будынкі, свінушнікі, як буданы, штосьці старое, непрыдатнае 28, 60, 74, 91, 92. **15.** хата, як хлеў *(іраніч.)* 8, 25, 37, 91. **16.** цыганскі шацёр 83, 117а, 136, 139, 144, 152, 159, 161, 187, 190, 195. **17.** накідка-шацёр з брэзенту 160, 182, 186, 201. **18.** ілгун 28.

ШАЛЁЎКА шал’íвка *ж.* 15, 16, 17, 27, 29, 45, 102. шал’íўка *ж.* 20, 28, 44, 50, 59, 70–75, 76, 89, 90, 99, 100, 117а. шал’óўка *ж.* 6, 25, 36, 52, 54, 60, 63, 80, 101, 173, 180, 185, 187, 194, 196, 197, 202, 204. шал’ốўка *ж.* 31, 37, 55, 103, 104, 201. шал’ýўка *ж.* 35, 68, 79, 82, 84, 86–88, 110, 112, 113, 118, 128, 165. шал’ў́вка *ж.* 44. шал’ў́ўка *ж.* 2, 13, 38, 83, 91. шыл’óўка *ж.* 116. **1.** шалёўка ў акне 15–17, 20, 25, 27, 29, 31, 36, 38, 44, 45, 54, 55, 59, 60, 63, 68, 70, 70а, 71–72а, 73–80, 82, 84, 86, 88, 89, 91, 99, 101, 102–104, 112, 113, 116, 117а, 118, 128, 165, 185, 187, 197. **2.** шалёўка ў дзвярах ля вушакоў 27, 29, 80, 87, 99, 100, 173, 195, 196, 202, 204. **3.** шаляваныя дошкі ў вугле 80, 91. **4.** шаляваны франтон 180. **5.** плот-штахетнік 188. **6.** ветраніцы – дошкі ля франтона 194. **7.** шаляваная сцяна 2, 6, 13, 15, 25, 37, 44, 70.

ШАЛЯВАННЕ ошал’овáн’н’е *н.* 121. ўшал’овáн’н’а *н.* 185. ўшал’увáн’н’а *н.* 125. шал’авáн’н’е *н.* 152, 154, 158, 159, 160, 163, 164, 168, 177, 181, 187, 188, 190, 194, 195, 203. шал’óван’н’е *н.* 92, 93а. шал’овáн’н’е *н.* 63, 75, 80, 117а, 161, 162, 169, 176, 182, 184, 186, 197.

шал’ôва́н’н’е *н.* 65, 139, 148, 170, 191. шал’ува́н’н’е *н.* 96, 101, 144. шал’ува́н’н’а *н.* 59, 60, 119. шыл’ава́н’н’е *н.* 153. **1.** шалёўка ў акне 59, 63, 75, 80, 92, 93, 96, 121, 125, 139, 152–154, 158, 160–164, 168, 169, 170, 176, 177, 181, 182, 184, 186–188, 190, 191, 195, 197, 203. **2.** шалёўка ў дзвярах ля вушака 60, 80, 92, 101, 144, 162, 163, 176, 184, 197. **3.** шаляваныя дошкі ў вугле 60, 80, 92. **4.** шаляваная сцяна 65, 148. **5.** франтон 152, 159, 185, 188, 203. **6.** шаляваныя дошкі – "каробка" – пад страхой 194.

ШАПКА ч’е́пка *ж.* 70. ша́пка *ж.* 11, 13–15, 20, 25–29, 31, 35–37, 44, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 69, 73, 77, 80, 93а, 108, 115, 118, 121, 136, 139, 144, 151–154, 158–165, 169–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 195, 196, 198, 201, 203. ш’апка *ж.* 5, 38. ш’е́пка *ж.* 12, 16, 50, 64, 65, 71, 72, 80, 78, 99. **1.** верхні вушак у дзвярах 5, 11–13, 15, 16, 20, 25, 26, 29, 31, 35–38, 44, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63–65, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 80, 93а, 99, 108, 115, 118, 121, 136, 139, 151–153, 158, 159, 161–165, 170–171, 173, 176, 177, 180–187, 195, 196, 201. **2.** верхні вушак у акне 25, 70, 139, 144, 151–154, 159–164, 169–171, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 198, 203. **3.** верхні дзесяты сноп у мэндліку 80. **4.** вылётны дыль над дзвярыма 44.

ШАР шар *м.* 25, 29, 126, 186, 191, 194, 203. шар’е̂нга *ж.* 139. шаро́нок *м.* 29. шарэ́нак *м.* 151. ш’ерэ́нок 78. шэрэ́ног *м.* 20. рад. // Харому ў адз’ін шар 191. С’ало́ ў адз’ін шар будуйем 194. Ц’ілый шар згор’іло 29. Стр’е́ха – … н’іжн’і шар з соло́мы або дран’і 203. Хата і клуня под одным шэрэ́нгом 20.

ШАРАБАН шараба́н *м.* 8. буданчык у форме страхі.

ШАРАБАНКА шараба́нка *ж.* 8. *параўн.* **шарабан**.

ШАТРО шатро́ *н.* 29, 96, 99, 125, 171, 201. шац’о́р *м.* 182, 190. шацёр (у цыган), распяты на зямлі, або на возе паўкруглы будан з брэзенту 99, 201.

ШІПКА *гл.* **шопа**.

ШКЛО скло́ *н.* 29. шкло́ *н.* 2, 59, 60, 64, 148, 186. шыба ў акне.

ШОПА шіпа *ж.* 80. шіпка *ж.* 20, 90. ш’іпка *ж.* 6, 17, 20, 64–66, 73–76, 77, 80, 100, 101. ш’іпочка *ж.* 15, 89. шо́па *ж.* 1, 5–16, 25, 27, 29, 36–38, 44, 45, 49, 50, 54, 60, 69, 72а–76а, 78, 79, 81, 86–91, 93, 96, 103, 104, 108, 110, 112–117а, 119, 128, 129, 134, 136, 139, 142, 144, 148, 151–153, 158–165, 168–171, 173, 176, 177, 180, 182, 185–188, 191, 194, 195, 198. шо́пка *ж.* 36, 37, 60. шо̂пка *ж.* 54, 201. шу́пка *ж.* 35, 68, 144. шу̂пка *ж.* 4, 35, 40, 44, 70а, 79, 92. шы́пка *ж.* 49, 69, 99. **1.** прыбудоўка да хлява 5, 12, 27, 29, 35–38, 40, 64, 65, 69, 70, 72, 73, 80, 82, 88, 91, 96, 103, 104, 128, 136, 144. **2.** прыбудоўка, у якой сцены з пляцяня (або з калочкаў), каб снег не замятаў дровы 43, 73, 76, 77, 80. **3.** павець паміж будынкамі, прыбудоўка, каб сцены не згнілі 20, 74, 79, 119. **4.** паветка на слупах 49, 50, 60, 68, 70, 75, 76, 87, 88, 89, 108, 110, 112–115, 117а, 121, 139, 148, 151, 152, 158, 159, 160–163, 180, 182, 185, 186, 195. **5.** пакрыццё над склепам з бульбяніка 194. **6.** стрэшка над уваходам у склеп 134, 173, 176. **7.** пакрыццё паміж сенцамі і хлявом 188. **8.** хлеўчык 142. **9.** хлеўчык, павець на сенажаці для сена 1, 6, 37, 38. **10.** прыбудоўка ці павець для: а) дроў 5, 17, 20, 35, 36, 45, 68, 70, 72а–73, 76, 77, 79, 80, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 99, 100, 104, 110, 114, 115, 116, 119, 142, 144, 151, 153, 159, 168, 169, 173, 177, 182, 185, 188; б) для гаспадарчых прылад 8, 12, 25, 44, 45, 49, 65, 70а, 77, 80, 86, 91, 92, 188; в) мякіннік 7, 15, 65, 76; г) для сена 1, 6, 9, 13, 15, 16, 17, 25, 27, 29, 36–38, 44, 45, 69, 73, 78, 81, 117а, 164, 201; д) для калёс 5, 12, 36, 50, 69, 70а, 74, 77, 79, 82–84, 86, 89, 91, 92, 96, 103, 104, 108, 113, 114, 117а, 119, 139, 151, 158, 164, 165, 169, 170, 171, 185, 186, 188, 191, 198; е) абарог для сушэння снапоў 60, 158, 187; ё) месца, куды заганялі ўлетку скаціну 162; ж) дзе зімой у бедных сялян знаходзілася скаціна 45; з) майстэрні 96; і) лён цёрлі 101. **11.** куратнік 54. **12.** батлейка 4.

ШПАР шпал’ар’іўка *ж.* 70. шпар *м.* 70а, 76, 92, 110–114, 118, 121, 129, 148, 154, 160, 162, 173, 184, 203. шпа́ра *ж.* 65, 79, 104, 121, 125. шпарова́н’н’е *н.* 87. шпаро́ванка *ж.* 65. шпару́ўка *ж.* 88. шпароўны́к *м.* 84. **1.** шпуга, ліштва паміж дзвюма дошкамі ў падлозе, у дзвярах і г. д., каб было шчыльней 52, 65, 70, 70а, 84, 87, 88, 104, 113, 114, 118, 125. **2.** паз у вушаку, у дошках падлогі, у гонтах, у сцяне (дзе ў вакне ўстаўляюцца занозы) 79, 110, 112, 121, 129, 148, 154, 160, 162, 173, 184, 203. // Мы вы́паз’êм шу́ло 154. Ґо́нта шпа́рыцца мару́дно 160. Шпар прадз’о́ўбаў 203. Выб’іра́йецца шпар 184. Зац’о́свал’і, каб зайшоў у шпар 148.

ШПЕНЬ шп’е́н’ *м.* 112. шп’ін’ *м.* 7. шпы́н’ *м.* 83. **1.** шпень, на якім круцяцца "вешніцы" – вароты ў канцы вёскі 83, 112. **2.** саха ў студні з жураўлём 7.

ШПІХЕРЫК шп’іх’е́рік *м.* 15. шпыхэ́рок *м.* 17. **1.** кладоўка 17. **2.** свіран для збожжа 15.

ШПУГА шпа́га *ж.* 68, 75. шпу́га *ж.* 1, 15, 17, 20, 25, 35, 44, 45, 50, 52, 64, 65, 69, 70, 72а, 73, 74, 76, 82, 80, 91, 93а, 96, 116, 118, 125, 128, 136, 139, 151, 154, 158, 161, 163, 165, 169, 170, 177, 181, 182–184, 185, 187, 188, 190, 191, 194, 195–197, 202–204. шпу́ґа *ж.* 4, 6, 7, 13, 27, 29, 31, 36, 38,

40, 55, 77, 79, 84, 89, 112, 115, 168, 173, 176. шпу́жка *ж.* 186. **1.** тонкая ліства, якая запускаецца ў пазы дзвюх дошак падлогі, столі, стала 4, 7, 13, 15–17, 25, 27, 31, 35–39, 40, 44, 45, 50, 52, 55, 68, 69, 70, 72а, 73, 74, 75, 77, 78, 91, 93а, 96, 115, 116, 136, 162, 183, 190. **2.** дзве шырокія планкі, якія змацоўваюць (зверху і знізу) простыя дзверы (з дошак) 1, 2, 5, 6, 20, 29, 32, 36, 65, 76, 78, 79, 82, 84, 88–90, 92, 103, 104, 112–114, 118, 119, 121, 128, 139, 151, 154, 158, 161, 163, 165, 168–170, 173, 176, 177, 181, 182–184, 186–188, 191,. 194–197, 202–204. **3.** *параўн.* "лісіцы" 6.

ШПУНТ шпунт *м.* 2, 5, 20, 32, 148, 184, 195, 196, 201, 202, 204. **1.** шпугі, тонкія ліштвы, якія заганяюцца ў пазы для таго, каб дошкі падлогі, дзвярэй шчыльна прылягалі адна да адной 2, 5, 20, 32, 184, 197. **2.** паз, у які заходзяць шпугі паміж дошкамі падлогі, дзвярэй 195, 196, 197, 201, 202, 204. **3.** палец (бервяна), які ўстаўляецца ў паз 148.

ШТАНДАР шк'інда́р *м.* 187. штанда́л *м.* 152. штанда́р *м.* 60, 75, 104, 108, 110–112, 115, 116, 118, 121, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 159, 161, 162–165, 168, 169, 173, 177, 180–186, 188, 190, 191, 194, 195, 196–198, 202–204. штында́р *м.* 113, 171. штэнда́р *м.* 114, 160. шчында́р *м.* 154. **1.** закапаныя ў зямлю дубовыя калоды, на якія кладуць падрубы 60, 75, 104, 108, 110–112, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 154, 159, 160, 161, 162–165, 168, 169, 171, 173, 177, 180–186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196–198, 202–204. // Обштандаріў хату 118. падставіў штандары. **2.** калоды, на якіх ляжаць падваліны 159, 165, 168, 187.

ШТАХЕТЫ штак'е́т *м.* 18, 101, 151, 191. штак'е́та *ж.* 114. штак'е́ты *мн.* 88, 91, 93а, 144, 148, 151, 204. штакэ́ты *мн.* 118. штафэ́т *м.* 29. штафэ́ты *мн.* 136. штахвэ́т *м.* 186. штаха̂́тэ *мн.* 73, 76. штах'е́т *м.* 8, 64, 154, 160, 161, 169, 176, 177, 185. штах'е́тн'ік *м.* 9, 72а, 195. штах'е́ты *мн.* 2, 6, 36, 54, 63, 77, 86, 89, 92, 116, 170. штахэ́т *м.* 8, 25, 65, 99. штахэ́та *ж.* 44. штахэ́ткы *мн.* 68. штахэ́тн'ік *м.* 16, 17. штахэ́тнык *м.* 49. штахэ́ты *мн.* 11–13, 20, 35а, 38, 40, 50, 69, 76, 78. штахэ́тэ *мн.* 45, 66. штоф'е́ты *мн.* 164. шчык'е́т *м.* 104, 194. шчэк'е́т *м.* 115. **1.** плот з яловых галін, прасунутых паміж трыма жэрдкамі 2. **2.** высокі, шчыльны плот з дошак 164. **3.** штахетнік 6, 8, 9, 11–13, 16, 17,18, 20, 25, 29, 35а, 36, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 72а, 73, 76, 77, 78, 86, 88, 89, 91, 92, 93а, 99, 101, 104, 114, 115, 116, 118, 136, 144, 148, 151, 154, 160, 161, 169, 170, 176, 177, 185, 186, 191, 194, 195, 204; на магіле 136. // Заку́таў ад вул'іцы шчык'е́там 194. **4.** плот з калочкаў 104, 148.

ШТРЫХОЎКА штрыхо́ўка *ж.* 104. дошка, пад якую пакрывалі страху. ◊ *гл.* ***пôд штрахо́ўку*** 136.

ШТЫЛЬ штыл' *м.* 148. **1.** кароткі коло́чак на адз'о́ры 148. **2.** вочап у студні з жураўлём.

ШТЫМПАЛЬ штімпа́л' *м.* 59. штінпа́л' *м.* 84. штымпа́л' *м.* 54, 59, 65, 68, 70а, 72а, 73, 75, 77, 82, 86, 88, 91, 93а, 96, 99, 100, 102, 103, 117а, 119, 125, 158. штынпа́л' *м.* 65, 70, 74, 76, 78, 79, 83, 89, 92, 101. штынфа́л' *м.* 98. штэмпа́л' *м.* 63, 64, 80, 90, 129. **1.** закапаныя ў зямлю на вуглах дубовыя калоды, на якія кладуцца падрубы 54, 59, 63, 64, 65, 68, 70а, 72а, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 117а, 119, 125, 129, 158. // Штанда́ры ста́вылы, а штынпа́л'і пудбыва́лы 75. **2.** паль пад мост 70, 82. **3.** слупкі, якімі абшываюць каналы 83.

ШУЛА аўшу́ла *н.* 204. аўшу́ло *н.* 190. вошу́лдык *м.* 70. вушы́ло *н.* 110, 153. оўшу́ло *н.* 182. ошу́лок *м.* 73. уўшы́ло *н.* 186. ушу́ло *н.* 115, 162, 169. ушу́л'цэ *н.* 163. ушы́ло *н.* 93а. ушыло́ *н.* 159. ўушы́ла *н.* 108, 161, 188, 201. ўушы́ло *н.* 113. ўшу́ла *н.* 116, 118, 148, 180, 182, 187, 194, 195. ўшу́лка *н.* 195. ўшу́лко *н.* 121. ўшу́ло *н.* 55, 115, 151, 152, 168. ўшуло́ *н.* 8. ўшы́ло *н.* 158. ўшыло́ *н.* 111. шул *м.* 75, 76, 78, 90. шу́ла *н.* 81, 136, 170, 176, 177, 181, 191, 198. шу́лка *н.* 203. шу́л'іц *м.* 7, 17, 31. шу́л'с *м.* 2. шу́ло *н.* 4, 35, 59, 60, 69, 70а, 77, 78, 84, 86, 89, 103, 104, 112, 129, 139, 144, 148, 154, 164, 170, 171, 173, 183, 185. шу́лык *м.* 70, 76. шу́лыц' *м.* 11, 16, 17, 20. шул'ц *м.* 5, 9, 12–14, 18, 25, 74, 79, 80. шу́лэц *м.* 15. **1.** шула пасярод сцяны на падрубе (калі яно выкарыстоўваецца, як сточка бярвенняў, якія не выцягваюць даўжынёй на ўсю сцяну) 2, 4, 9, 12–18, 20, 25, 35, 69, 70, 70а, 75–79, 81, 84, 86, 89, 103, 110, 111, 118, 121, 136, 139, 144, 153, 154, 158, 163, 164, 168, 170, 177, 180–185, 186, 190, 191, 195, 198, 204. **2.** шула, укапанае ў зямлю 12, 18, 74, 80, 113, 129, 151, 158, 161, 168, 185–187, 195, 198. **3.** слуп з пазамі ў плоце 103, 148, 170. **4.** "лісіцы" 5. **5.** паз у сцяне 35. **6.** паз у шуле 55, 59, 60, 154 (новае). **7.** ачэп на бэльках, на якім кроквы 171. **8.** вушак у дзвярах, пераважна ў хляве 31, 73, 77, 93а, 104, 112, 115, 116, 118, 144, 148, 162, 169, 170, 173, 176, 194, 201, 203. **9.** у акне "заноза" – ля футрыны 17. **10.** слуп у плоце з дзіркамі, а не з пазамі 170. **11.** высокія слупы ў варотах 108. **12.** высокія вароты (на вуліцу) 152.

ШУР шур *м.* 1, 4, 5, 9, 16, 16а, 37, 54, 65, 73, 76. шу́ра *ж.* 69, 148. шу́рка *ж.* 69, 176, 184. шу́рік *м.* 7, 38. шу́рык *м.* 1, 6, 8, 12, 13, 40, 44, 45, 66, 70, 70а, 76, 93а. шчу́рык *м.* 20. **1.** прыбудоўка ля хлява ці хаты са сценамі, або толькі адна страха на слупах для: а) для дроў 1, 4–9, 12, 13, 16, 37, 38, 40, 45, 65, 69, 70, 70а, 76, 93а; б) для калёс 5, 8, 39, 54, 65, 76; в) для розных гаспадарчых

прылад, для барон, плугоў, бочак 44, 45, 66, 73, 78. **2.** абарог для сушэння снапоў 9, 69. **3.** штабель дроў 148, 176, 184. **4.** дах, пакрыццё над ямай (з бульбай) 16а.

ШУФЛЯДА шупл'е́да *ж.* 73. шуфл'а́да *ж.* 69. шухл'а́да *ж.* 68. шуфляда ў акне.

ШЧАБЛІ шчабл'і *мн.* 7, 20. шчыбл'і *мн.* 4, 15. **1.** плот-штахетнік. **2.** фасоль 20.

ШЧАБЯЛЁК шчыбыл'о́к *м.* 93а. шчэбэл'о́к *м.* 93а. прыкладзеная козламі на вільчыку салома.

ШЧАКА шчака́ *ж.* 118. чалеснік.

ШЧОТКА шчо́тка *ж.* 139, 162, 170, 176. шч'о́тка *ж.* 196, 202. шчо̂тка *ж.* 112, 184. шч'ітка *ж.* 29. прылада, пры дапамозе каторай выраўноўваецца салома пры пакрываннi страхі (першы знізу рад страхі крыш кулікамі, а вышэй – саломай ***пад шчотку***).

ШЧЫК шчык *м.* 153. салома на вільчыку, прыкладзеная козламі.

ШЧЫТ ўшч' іт *м.* 128. шчіт *м.* 2, 6, 10, 14, 15, 59, 64, 71, 72, 84, 102, 118, 162, 171, 173. шчыт *м.* 1, 5, 7–9, 11–13, 16, 18, 25, 35–38, 40, 50, 52, 81, 83, 99, 103, 110, 116, 117а, 119, 121, 129, 136, 144, 153, 163–165, 169. шч'іт' *ж.* 26–29, 70а. шчыт' *ж.* 44, 45, 65. **1.** франтон 1, 2, 5, 6, 7–9, 10, 11–13, 14, 16, 15, 18, 25, 26–29, 35–38, 40, 44, 45, 50, 52, 59, 64, 65, 70а, 71, 72, 81, 83, 84, 99, 102, 103, 110, 116, 117а, 118, 119, 121, 128, 129, 136, 144, 153, 162, 163–165, 169, 171, 173. **2.** салома на вільчыку, прыкладзеная козламі 35а–37, 128. // Нашчытува́л'і з мйатойê сало́мы 36. **3.** саламяная вальма 2, 164; саламяны франтон 99.

ШЧЫТОК шчыто́к *м.* 35, 35а, 54, 60, 74, 82, 91, 134. шчыто́чок *м.* 93а. **1.** франтон 82, 134. **2.** падстрэшак 35, 35а, 93а. **3.** вільчак 60, 74. **4.** шчэбет (салома на вільчыку). // Наклаў жыта ў клу́н'і пуд са́мы шчыто́к 91, 54.

ШЧЭБЕТ шче́бет *м.* 72. шчыбыто́к *м.* 76, 100. шчэ́бык *м.* 48. шчэ́быт *м.* 50, 64, 65, 66а, 69, 76. салома (або іншы матэрыял) на вільчыку, прыкладзеная козламі. // Шчэ́быт хыбу́йімо соло́мыйу 65. Шчэ́быта накрыў 50.

ШЫБА ші́ба *ж.* 27, 29, 31, 60. ші́бка *ж.* 80, 125, 164, 176, 196, 202, 204. ші́пка *ж.* 59, 162, 173. шы́ба *ж.* 1, 2, 4–6, 14–16, 18, 25, 28, 29, 40, 44, 45, 54, 52, 63, 64, 68, 69, 72, 72а, 74, 76, 78, 81, 88, 89, 90, 91, 99, 101, 108, 112, 116, 121, 129, 134, 136, 139, 148, 152, 153, 163, 165, 203. шы́бка *ж.* 36, 55, 70а, 79, 114, 119, 128, 144, 161, 168–170, 180, 181, 184–186, 194, 195, 198. шы́пка *ж.* 113, 117а, 118, 154, 163, 177, 187. шэ́ба *ж.* 65, 70, 71. шыба (у акне).

ШЫП ші́п *м.* 181. шып *м.* 4, 20, 54, 70, 74, 79, 82, 84, 91, 110, 114–116, 136, 139, 151, 152, 154, 161, 162, 169, 170, 177, 180, 182, 184, 186, 187, 190, 191, 194, 195, 198, 201. 203. шыф *м.* 103. **1.** шып наверсе вушака, на які надзяваецца вуха ачэпу 110, 121, 136, 152, 162, 170, 180, 182, 195, 198, 201. **2.** сцяна "ў каню" 190. **3.** шып, якім змацоўваюцца бярвенні ў сцяне або дошкі ў падлозе 54, 79, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 169, 177, 181, 184, 186, 187, 194, 203. **4.** шып у вугле 20, 52, 70, 74, 82, 84, 91, 103, 110, 114, 115, 116, 152, 161. **5.** шпуга ў падлозе 144, 148. **6.** сточка двух бярвенняў 20, 148, 152. **7.** "лісіцы". // Хату бырут' в шыпы (або ў прасы) 4.

ЯГАДНІК йаго́днік *м.* 158. агародчык.

ЯЗЫЧОК йазічо́к *м.* 29, 80, 184. йазычо́к *м.* 17, 154, 163. йазэ́чок *м.* 50, 70. частка клямкі, на якую націскаюць пальцам.

ЯМА йа́ма *ж.* 2, 4—6, 8, 9, 13, 14, 15, 34, 36, 37, 54, 55, 59, 60, 69, 70а, 72, 74, 75, 76, 77, 81, 83, 88, 89, 90, 91, 98, 99, 104, 116, 118, 119, 121, 128, 136, 139, 144, 152, 163, 183, 185, 188, 190, 191, 201, 203, 204. йе́ма *ж.* 12, 50, 65, 66, 73, 78. глыбока выкапаная круглая яма на агародзе ля хаты ці ў полі на высокім месцы для бульбы і іншай гародніны 2, 4—6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 34, 36, 37, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 69, 70а, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 83, 88, 89, 90, 91, 98, 99, 104, 116, 118, 119, 121, 128, 136, 139, 144, 152, 163, 183, 185, 188, 190, 191, 201, 203, 204.

ЯМКА йа́мка *ж.* 1, 7, 11, 16–18, 20, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 63, 64, 72, 79, 80, 82, 86, 87, 92, 93а, 96, 101, 108, 110–115, 125, 128, 129, 148, 159, 162, 163, 176, 187, 194, 195, 196, 202, 204. йе́мка *ж.* 28, 45, 80. **1.** ямка, глыбокая і круглая, выкапаная ў полі або ля хаты для бульбы ці для іншай гародніны 1, 7, 11, 16–18, 20, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 63, 64, 72, 79, 82, 86, 87, 92, 93а, 96, 101, 108, 110–113, 115, 125, 128, 129, 148, 159, 187, 194, 195. **2.** склеп у зямлі для бульбы 114; для гародніны 163. **3.** ямка на прыпечку ці ў печы для жару і попелу 162, 176, 196, 202, 204. ◊ ***походз'у́шча йамка*** 113. ◊ ***походна́йа йамка*** 13. ◊ ***походу́шча йамка*** 38. пахадунка.

ЯРУС йа́рус *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 9, 13, 15–18, 29, 37, 38, 44, 74, 75, 77, 79, 83, 86–91, 96, 98, 100, 104, 108, 110, 112–116, 128, 134, 163, 170. йа́рус' *м.* 7. йе́рус *м.* 12, 45, 76. **1.** вялікі штабель бярвенняў у некалькі кубаметраў 1, 9, 16, 17, 29, 37. **2.** вялікая грамада чаго-небудзь зложанага, зсыпанага: жыта, бульбы 12; снапы, дровы 2, 18. **3.** складзеныя ў штабель пад сцяной колатыя

дровы 5–8, 13, 15, 37, 38, 44, 45, 170. **4.** доўгі плыткі капец бульбы 74–77, 79, 83, 86–91, 96, 98, 108, 110, 112–116, 128, 134. **5.** склеп у хаце пад падлогай 163. **6.** склеп на двары для бульбы 100, 104.

ЗЕМЛЯРОБЧАЯ ЛЕКСІКА

АБАГНАЦЬ обогна́ц’ *зак*. 144. обогна́т’ *зак*. 184. убугна́ты *зак*. 4а. **1.** акучваць бульбу 4а, 144. **2.** збіраць з зерня шалупінне 184.

АБАРОНАК оборо́нок *м*. 95. частка бараны; прут, які абгінае барану з трох бакоў.

АБАРОНІЧ абаро́ніч *м*. 83, 83а. *гл*. **абаронак**.

АБГОР обго́р *м*. 79а. обг’у́р *м*. 79. выпадкова не ўзараны ўчастачак зямлі. // Обг’у́р – то не захваты́в ту́йу зэмл’у́ 79.

АБГОРТВАЦЬ обго́ртваты *незак*. 71. акучваць.

АБДЗІРАЦЬ ободра́т’ *зак*. 80. обдіра́ц’ *незак*. 120, 137. рабіць крупы. // Обдіра́йуц’ на крупу́ йачме́н’, про́са 137.

АБЕЧАЙ обеча́й *м*. 135. *гл*. **абаронак**.

АБЖЫНКІ обжы́нкі *мн*. 31, 32. апошні дзень жніва.

АБІВАЦЬ абіва́ц’ *незак*. 184, 186, 197. обыва́ты *незак*. 65. малаціць.

АБІЎКА абі́ўка *ж*. 184, 186, 197. малацьба.

АБКАЛАСАВАЦЬ опколосова́ц’ *зак*. 124. абмалаціць сноп зверху па каласах, каб аддзяліліся асцюкі.

АБКАЛОТ обколо́т *м*. 65. вымалачаны, але не разбіты сноп.

АБЛАГАВАЦЬ облогва́ц’ *незак*. 31. облогова́ты *незак*. 7а. (пра зямлю) пуставаць.

АБЛАГАВІНА облогові́на *ж*. 7а. абложная зямля.

АБЛОГ обло́г *м*. 20, 31, 121, 122, 122а, 123, 152, 165а, 169, 171а, 183, 186. абло́г *м*. 156а, 161, 174, 183, 190. облы́г *м*. 7а. **1.** зямля, якая працяглы час не апрацоўваецца. // Обло́г там не рабо́тайет нічого́ 20. Обло́жна земл’а́ облога́йеца леса́мі, было́ по́ле, а бугор не зоро́с – то обло́г 161. **2.** папар. 121, 122а, 165а, 171а. // Обло́г о́сенн’у го́рут’ на зіму́, весно́йў чэрэз го́д сі́йут’ 122а.

АБЛОГА абло́га *ж*. 183. *гл*. **аблог**. // Абло́га не ўзо́рвайецца, пачына́йе зараста́ц’ куста́мі 183.

АБЛУК облу́к *м*. 157. *гл*. **абаронак**.

АБМАЛОТ абмало́т *м*. 186а. змятая пры малацьбе салома.

АБМЁТВАЦЬ обме́тваты *незак*. 29, 93а, 98, 103, 112, 134а, 135, 142. граблямі або мятлою змятаць калоссе з намалочанага зерня перад веяннем.

АБМЁТЫ обмэ́ты *мн*. 29, 98, 105. обме́ті *мн*. 79, 93а, 103, 112, 134а, 171а. абме́ці *мн*. 142, 156. самая дробная салома, якая застаецца пасля малацьбы. // У абме́ц’ах све́т зерна́ 142.

АБМІНАК обмі́нок *м*. 35, 36. прапушчаны пры ворыве або сяўбе ўчастачак зямлі. // Сійучы́ зробы́в обмы́нка 35.

АБРУС обру́с *м*. 35, 122. брусок для вастрэння гаспадарчых прылад.

АБРУСОК обрусо́к *м*. 22, 46. *гл*. **абрус**.

АБРУЧ обру́ч *м*. 146, 147. прут з лазы, які прывязваюць да касы для касьбы збожжавых.

АБСЕВАК абсе́вак *м*. 192. опсе́вок *м*. 132. *гл*. **абсеў.** // Опсе́вок – колы́ не ва́тыт’ насе́нн’а 132.

АБСЕЎ обсе́ў *м*. 20, 120, 122, 132, 135, 144, 183. абсэ́ў *м*. 95а, 99, 112, 134а, 146, 147, 149, 156, 167, 178, 183, 186а. обсі́ў *м*. 22, 24, 29, 46, 55, 67, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 98, 105, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 133. прапушчаны пры сяўбе ўчастачак зямлі. // Йак йе ла́тка ме́жду жы́там, то опсі́ў 29. Се́йе, заго́н – два забу́дэ, не́хта ўмрэ́, бо апсі́ў зробі́ў 105. Ко́лі обсі́ў, то бу́дэ неўро́да 135.

АБСЕЎКІ абсе́ўкі *мн*. 133. *гл*. **абсеў**.

АБСЕЯЦЬ обсе́йац’ *зак*. 120, 157. засеяць. // Йалові́ло по́ле не мо́г обсе́йац’ 157.

АБТАЎЧЫ обтоўкты́ *зак*. 27, 80, 120. *гл*. **абдзіраць.** // Йачме́н’ на куцц’у́ абтоўкла́ 137.

АБУРЫНЫ абу́рыны *мн*. 152. шалупінне, якое застаецца пры абдзірцы аўса.

АБУШОК обушо́к *м*. 80. прылада для адбіўкі касы.

АБШУЛАК обшу́лок *м*. 184. левая ручка сахі.

АВЁС ов’о́с *м*. 71, 105, 120, 196, 202, 204. ове́с *м*. 26, 29, 184. увэ́с *м*. 4а, 42. аўйо́с *м*. 192а. ава́с *м*. 51. ов’йо́с *м*. 65, 98, 105, 124, 126, 132, 133. авёс. // Чо́рны ове́с йа́дра і квіткі чо́рны, а у бі́лэго оўса́ рассы́пчаста квітка 98.

АВТУР авту́р *м*. 103. невялікая палоска зямлі каля мяжы. // Авту́р, пры межы́, мале́н’кі, буйа́йе, ка́ліва нэма́ нічо́га на йім, бу́чно ростэ́ 103.

АГРЭХ огрэ́х *м*. 121а, 122, 123, 135, 137, 144, 146, 147, 157, 161, 178, 183. огрі́х *м*. 56, 57, 58, 59, 60, 61, 78, 105, 115. агрэ́х *м*. 133, 134, 142, 156, 156а, 167, 183, 186а, 192а, 196, 202, 204. огры́х *м*. 60. выпадкова не ўзараны ўчастачак зямлі. // Огрі́ха покі́нуў, трава́ на н’о́м ростэ́ 105.

АДАРАЦЬ адара́ц’ *зак.* 183. у другі раз узараць і засеяць поле, пасля таго, як насенне не ўзышло.

АДБЕРЭЖАК одбере́жак *м.* 124. граніца паміж дзвюма вёскамі. // Одбере́шкі рома́цкійа зро́блены 124.

АДГУЗКІ одгу́зкі *мн.* 7а. ніжняя частка снапа.

АДДЫХЛЯ оддыхл’а́ *ж.* 75, 75а, 79. нізкае поле без усходаў. // Оддыхл’а́ – вы́мокла нізі́на, вы́кішло там 79.

АДЗЁНАК од’о́нок *м.* 31, 120, 183. оде́нок *м.* 184, 197. одзе́нок *м.* 186. салома, на якую кладуць стог.

АДЗЁНКА од’о́нка *ж.* 137. драўляная падлога на чатырох слупках, на якую кладзецца стог 137.

АДНАВОР аднаво́р *м.* 156а. *гл.* **аднораль**.

АДНОРАЛЬ одно́рол’ *ж.* 103, 112, 132, 134а, 197. поле, узаранае перад сяўбой адзін раз. // Одно́рол’ не подо́рванайе по́ле 112. Одно́рол’ – то на йі́м да́ўні гно́й 103.

АДОНАК адо́нак *м.* 120 *гл.* **адзёнак**.

АДОРА одо́ра *ж.* 119, 183, 186, 187. частка загона, якая ўзарана асобна.

АДСЕЎ адсе́ў *м.* 156а. поле, засеянае ў другі раз пасля загінуўшай першай сяўбы. // Про́са адсе́йаў грэ́чкайу і грэ́чка на адсе́ве вы́йшла 156а.

АДУЗАК оду́зок *м.* 20. *гл.* **адгузкі**.

АЗАДАК оза́док *м.* 123. дробнае зерне, якое застаецца пасля веяння.

АЗАДДЗЕ оза́дйе *зборны* 93а, 95, 98, 99, 105, 112, 113, 115а, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 165а, 171а. оза́дд’е *зборны* 26, 32, 35, 36, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 103, 167, 178, 186. *гл.* **азадак.** // Оза́дйе – одбо́рнэ жы́то, а йакэ́ важне́йшэ, то леці́ц’ пода́л’шэ 126. Оза́дде – пэрэ́дне зэрно́ 132.

АЗАДКІ оза́ткі *мн.* 26, 32, 35. аза́дкі *мн.* 134а, 142, 156, 169, 174. *гл.* **азадак.** // Оза́ткі – дрібне́н’койе жы́то, кукі́л’, кірза́ 32.

АЗАРОД оз’аро́т *м.* 137. аз’аро́д *м.* 152. з’аро́д *м.* 192. прыстасаванне для сушкі снапоў. // Оз’аро́т – рэшэ́тына дл’а снопо́ў, кол’а́ ха́ты стойа́ла 137.

АЗАРОДЗІЦЬ оз’аро́дзіц’ *незак.* 138. сушыць.

АЗІМКА озы́мка *ж.* 67. азімая пшаніца.

АЗІМУХА озі́муха *ж.* 95. *гл.* **азімка**.

АКАЛАЦІЦЬ околоты́ты *зак.* 67, 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119. абмалаціць неразвязаны сноп (аб бочку або цэпам).

АКАЛОТ около́т *м.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35, 36, 39, 98, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 122, 124, 126, 132, 133, 137, 144, 147, 157, 167, 168, 178, 183, 186, 196, 202, 204. акало́т *м.* 46, 56, 142, 146, 156, 192, 192а. **1.** вымалачаны неразвязаны сноп. // Около́т з жы́та, з йачме́н’у не на около́та, а на соло́му б’йу́т 105. **2.** сноп з роўнай выбранай саломы 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 98, 99, 109, 119, 128, 130.

АКАЛОТА акало́та *ж.* 49. *гл.* **акалот**.

АКАЛОТАК околы́так *м.* 51. околу́так *м.* 65. акало́так *м.* 156а, 167. *гл.* **абкалот**.

АКАЛОТКІ акалоткі *мн.* 186а. каленцы ў збожжавых раслін.

АКОЛІЦА око́лыц’а *ж.* 67. знешнія пласты сена ў капе.

АКОПКІ око́пкі *мн.* 32. час заканчэння ўборкі бульбы.

АМЁТЫ омэ́ці *мн.* 36, 57, 109, 147. омэ́ты *мн.* 59, 62, 75, 75а, 99, 126. умэ́ты *мн.* 32. оме́ті *мн.* 83, 83а, 121, 122а, 137, 165а. ома́тэ *мн.* 65. каласкі і дробная памятая салома, якія застаюцца пасля малацьбы. // Умэ́ты – дро́бні колосо́чкі бел’онко́ві, коро́ві дасі 32.

АМЁЦІНЫ аме́ціны *мн.* 154, 156а. *гл.* **амёты**.

АПАЛАЦЬ опала́ты *незак.* 46, 65, 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. чысціць крупу з дапамогай драўляных карытцаў.

АПАЛІНЫ опа́ліны *мн.* 121, 122, 122а, 165а, 171а. шалупінне, якое адлятае, калі «палаюць» крупы. // Не россыпа́й опа́лін, у по́йло ўкі́неш 122.

АПАСЛЕД опосл’а́д *м.* 7а. *гл.* **азадак**.

АПРОНУВАЦЬ опро́нуваты *незак.* 31. веяць зерне.

АРАТАЙ ората́й *м.* 137. араты.

АРАТАР арата́р *м.* 147. араты.

АРАТНІК оратні́к *м.* 120, 124. оратн’а́к *м.* 120. араты. // Мой му́ж бу́ў оратн’а́к до́бры 120.

АРАЦЦЕ гораттé *н.* 67. ворыва. // Шэ горат’т’á хвáтыт’ на д’óн два 67.

АРАЦЬ орáт’ *незак.* 29, 124. орáц’ *незак.* 36, 120, 122, 137. орáц *незак.* 157. орáты *незак.* 26, 29, 32, 57, 60, 98, 105, 126, 196, 202, 204. урáты *незак.* 4а. ворáты *незак.* 29. горáты *незак.* 29, 56, 67. взрáты *незак.* 26. горэ́ты *незак.* 71. араць. // Мужыкóва жы́тте лэ́хко: оры́, мелы́ і йíш 32. ◊ *– у склад* 29, 31, 32, 80, 98, 120, 184, 197. ***– на склáт*** 67, 123, 126, 204. спосаб ворыва, пры якім адзін узараны пласт зямлі закрывае другі. // Горáты на склáд – гэ́то йак однý борозн’ý прóйдыш, а посл’á другý прохóдыш, і вонá кладэ́цц’а на пэ́ршу, посл’á трэ́т’а на пэ́ршу онó з другóго бóку, чытв’óрта на другý, пйáта на трэ́т’у 67. ◊ ***– у обыгýн*** 105. у склад. ***– у рóскід*** 67. спосаб ворыва, пры якім пачынаюць араць ад цэнтра загона. ◊ ***– у рóскідку*** 80, 98, 132, 183, 184. у роскід. ◊ ***– у роскіднýйу*** 71. у роскід. ◊ ***– на рóзміт*** 29, 71. у роскід. ◊ ***– на размéтку*** 32. у роскід. // Хóдіт по крýгу, на размéтку орэ́, покýл’ не застанéцца орíх 32.

АРЭХ орíх *м.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 46, 79. горíх *м.* 65, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 91, 95, 99, 103. **1.** *гл.* **агрэх** 7а, 22, 46, 67. // Господáр орáв і нáвыт’ орíхув ны повыймáв, ну й господáр з йогó 22. **2.** выпадкова не ўзараная баразна 41. **3.** шырокі загон (у два разы шырэйшы, чым звычайны) 67. // Два горіхы́ нагорáв, горíх – шырóкы загы́н, йак кы́л’ка загóнув 67.

АРЭХВА арэ́хва *ж.* 138. жалезнае кальцо ў касы.

АРЭШАК орíшак *м.* 46. *гл.* **арэх 1.** // Вы́кын’ оры́шка, гл’адзí, наробíў 46.

АСЕЛІЦА осэ́лыца *ж.* 35. частка зямлі, заросшая травой, якая знаходзіцца за прысядзібнымі ўчасткамі. // Іды́ в осэ́ліцы нажны́ травы́ 35.

АСНЫ осны́ *мн.* 103. осцюкі.

АСТРАВОК островок *м.* 32, 115, 119. стровóк *м.* 174. **1.** невялікі ўчастачак зжатага поля 32. // Островóк вýжала 32. **2.** невялікі ўчастак апрацаванай зямлі ў лесе 115, 119, 174. // Островóк – то пóле мéжду лесóх, меж пáшамі 119.

АСЦЕ осцé *зборны* 36, 46, 75. асцюкі.

АСЦЮК ос’ц’ýк *м.* 67, 119, 120, 122, 124, 132, 135, 137, 144, 157, 192а, 196, 202, 204. ос’ц’ýх *м.* 98, 121, 122, 126, 165а, 171а. с’т’ук *м.* 105, 112, 134а. ас’ц’ýк *м.* 156а. ос’т’ýг *м.* 91. **1.** осцюк жыта або ячменю. // У йачмéні ос’ц’укí злы́дныйа, кол’ýчыйа 157. **2.** осцюк у зжатага жыта. // Ос’ц’ýх тóл’кі йак опалáйе зернó, а тó – вýсы 126.

АСЦЯЖАРАК ос’ц’ажáрок *м.* 124. хмызняк, салома і да т. п. пад стог. // Секýц’ гóлл’е, да поткладáйуц’ пот сéна, то ос’ц’ажáрок 124.

АСЦЯК ост’áк *м.* 22, 26, 27, 35, 103, 123. ас’ц’áк *м.* 26, 32, 186. гост’áк *м.* 95. уст’áк *м.* 32. асцюк. // Йак жнэ́ш і ост’акóм по окóвы дасы́, óй і болы́т’ 22.

АСЯЛОК аселóк *м.* 156. ус’óлáк *м.* 4а. брус, якім вострацъ касу. // Ус’óлкам пут’агны́ кóсу 4а.

АТКЛАДНІЦА уткладныц’а *ж.* 4а. частка плуга.

АТКЛАДНЯ аткладн’а *ж.* 7а. частка плуга.

АТОР атóр *м.* 156а. отýр *м.* 126. частка загона, узараная асобна. // На лéшку не хватíло, то рóбіц’ малéн’кі загóнец, отýр 126.

АТОРА атóра *ж.* 151, 152, 154, 156а, 158, 161, 177, 191. отóра *ж.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 122, 134а, 144, 146, 147, 156, 167, 169, 178, 183. **1.** *гл.* **атор.** // На гэ́той отóрцы, а тóл’ко картóпл’оў булó 122. **2.** папярочныя барозны ў канцы ўчастка 144, 178. **3.** крайні вузкі загон 156а, 183.

АТОРКА атóрка *ж.* 151, 186а. *гл.* **атора 2**.

АТОРЫЧ атóрыч *м.* 133. *гл.* **атор.** // Две половíны загóна, отóрычы, а колí загóна не получáйецца, отóрыч остайéцца 133.

АЎСІСКА оўсíско *н.* 60, 61, 120. гóўсíско *н.* 75, 75а, 79, 99. íвсіско *н.* 79а, 95. вóўсíско *н.* 105. вíвсыска *н.* 29, 80, 119. ýўсіско *н.* 91, 98, 103. говсэ́ныско *н.* 71. *гл.* **аўсянішча.** // На вíвсыске вóрэм на жы́то 72.

АЎСІШЧА оўсíшчэ *н.* 120, 123, 126, 132, 186, 197, 204. óўсішча *н.* 112, 121, 134а, 165а, 171а. вóўсішча *н.* 137, 138, 196. óвсішчэ *н.* 124. овэ́сішш’о *н.* 31. вíвсішчэ *н.* 72. ýўсішчэ *н.* 133. *гл.* **аўсянішча**.

АЎСЯК аўс’áк *м.* 178. чорнае вялікае зерне, якое часам вырастае на аўсе.

АЎСЯНІСКА аўс’áніска *н.* 83, 83а, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121. *гл.* **аўсянішча**.

АЎСЯНІЦА аўс’аніца *ж.* 105, 120, 186. оўс’анíца *ж.* 98. увсéныцы *мн.* 49. *гл.* **аўсянка.** // Воз’мі оўс’анíцы, солóмы, тáйе 105.

АЎСЯНІШЧА оўс’áнішча *н.* 122, 157, 184. поле, на якім рос авёс.

АЎСЯНКА аўс’áнка *ж.* 26. овс’áнка *ж.* 7а, 178. оўс’áнка *ж.* 36. аўсяная салома.

АХЛАПАК охла́пок *м.* 65, 67. маленькі ўчастачак поля ў канцы асноўнага масіву. // Охла́пок – то малэ́й кусо́чак по́л’а остайе́цца 65.

БАНЬКА ба́н’ка *ж.* 178, 183. *гл.* **арэхва**.

БАПКА ба́пка *ж.* 26, 27, 29, 31, 32, 51, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 144, 146, 147, 156, 178, 183, 186. **1.** прылада, на якой адбіваюць касу 26, 27, 31, 32, 51, 67, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 133, 156, 178, 186. // Коса́ кладе́цца на ба́пку, бйу́т’ молотко́м, вона́ ро́біцца во́стройу 31. **2.** вузкі круглы раменьчык для прымацавання рухомай часткі цэпа 126. **3.** малая ўкладка снапоў (з 10) у полі 144, 146, 147, 183. // Дзе́в’ац’ снапо́ў, а дзес’а́ты зв’е́рху, во́т і ста́ла ба́пка.

БАРАВАЯ ЖЫЦІНА борова́йа жыты́на *ж.* 67. *гл.* **баравое жыта**.

БАРАВАЯ ЗЯМЛЯ барава́йа земл’а́ *ж.* 183. борова́йа зымн’а́ *ж.* 67. борова́йа земл’а́ *ж.* 157, 196, 204. **1.** глеба, тыповая для мясцін, дзе растуць хвоі 67, 183, 196. **2.** узараная ў лесе зямля 157, 204. // Борова́йа зымн’а́ дэ росту́т’ чы колы́с’ рослы́ хвойі́на, вэ́рос, вона́ така́йа сывы́н’ка 67.

БАРАВОЕ ЖЫТА борово́йе жэ́то *н.* 65. буйное чорнае зерне, якое часам вырастае ў коласе жыта. // Борово́йе жэ́то бо ростэ́ на высокому мі́сці 65.

БАРАДА борода́ *ж.* 32, 98, 120, 124, 132, 133, 204. **1.** неўзараная частка поля, пакінутая сярод раллі нядбайным аратым 124. // Борода́ то оста́лас’ борозна́, не доора́ў 124. **2.** апошняя жменя нязжатага жыта 98, 120, 132, 133. // Бороду́ трэ отрі́зац’ 132. ◊ ***спа́сова борода́*** *ж.* 32, 204. // Колі́ ус’о́ сожну́т’, трі колоска́ перев’а́звайут’ чырво́най ні́ткай, то спа́сова борода́ дл’а пті́цы 204.

БАРАЗНА борозна́ *ж.* 4а, 20, 22, 29, 31, 32, 35, 36, 51, 60, 61, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 144, 157, 192, 196, 204. баразна́ *ж.* 146, 178, 192а. бурузна́ *ж.* 4а. борозн’а́ *ж.* 67. борозн’е́ *ж.* 65. баразна. // Борозну прывалі́ў себэ шыро́ко бы пла́ху 98.

БАРАНА борона́ *ж.* 22, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 46, 49, 51, 59, 60, 67, 71, 72, 80, 97, 98, 109, 120, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 146, 196, 202, 204. барана́ *ж.* 122, 178, 186, 192а. буруна́ *ж.* 4а. // Буруно́йу завулучы́в карто́плі 4а.

БАРАНАВАЛЬНІК бороноваˊл’нік *м.* 36. чалавек, які баранує.

БАРАНАВАЦЬ баранава́ц’ *незак*. 142, 146, 156, 183. борона́ц’ *незак*. 105, 109, 120, 124, 137, 144, 147. борона́ты *незак*. 60, 120а, 196, 202, 204. баранаваць. // Йе́слі грэ́чку до дожд’а́ посі́йаў, бороно́йі, а то́ пропадэ́ 120а.

БАРАНТРЭС боронтрэ́с *м.* 78. *гл.* **абаронак**.

БЕРАЦЕНЬ бэрэце́н’ *м.* 59. частка ўзаранага поля, шырынёй каля дзесяці метраў. // Ці́лы бэрэце́н’ узораў 59.

БІЧ біч *м.* 36, 59, 60, 80, 105, 108, 109, 113, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 124, 126, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 184, 186, 196, 197, 202, 204. бэч *м.* 98. частка цэпа – біч.

БІЦЬ біц’ *незак*. 112, 134а. малаціць лён.

БІЯК быйа́к *м.* 7а, 27, 29, 31, 72. бійе́к *м.* 26, 32, 49, 71. быйо́к *м.* 46. *гл.* **біч**.

БЛАГАВАЦЬ благава́ц’ *незак*. 144, 183, 190, 191. пра зямлю, якую не аруць. // Благу́йе з’амл’а́, не мо́х апсе́йац’ 144.

БЛАГАЯ ЗЯМЛЯ блага́йа зымл’а́ *ж.* 35. абложная зямля. // У на́с ус’о́ бул’ш благэ́йі, ныж до́брыйі зымлі́ 35.

БЛІЗНЮКІ бліз’н’укі́ *мн.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 39, 41, 43, 45, 49, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 71, 75, 75а, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 99, 103, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 134а, 144, 147. блызн’укэ́ *мн.* 20, 65, 67. два каласы на адным сцябле. // У на́шым жы́це бліз’н’учко́ў мно́го 71. Блізн’укі́ – двойча́сты ко́лос, з’есі́ дво́йны ді́ты бу́дут’ 79.

БЛІЗНЯТЫ блізн’а́та *мн.* 21, 147, 174. блізн’а́ты *мн.* 147. блізне́та *мн.* 174 // Блізне́та – то шш’аслі́ва та́йа ні́ва 21.

БОР бор *м.* 152, 154, 157. быр *м.* 49. **1.** вялікае поле ў лесе 49 // Кулы́с’ був лі́с, а за́рас вэ́рубыўс’а, в’алі́кі ўча́стак зымлі́ 49. **2.** гатунак дзікарослага проса 152, 154, 157. // Бор бы про́со ў йаго́ кійа́х, росце́ йак про́са але кійахо́м, таўкачо́м, роне́й се́йалі 154.

БРАКАВАЦЬ бракава́ц’ *незак.* 59, 60, 98, 120, 124. не ўрадзіцца. // Кан’ушы́на ме́сцамі чуц’ забракава́ла, а хле́п харо́шы 59.

БРОЎКА бро́ўка *ж.* 147, 156а, 186а, 192а. край загона або вузкая палоска зямлі каля яго. // Запле́шчы бро́ўкі, зого́н бу́дзе хорошэ́йшы 147.

БРУС брус *м.* 36, 49, 80, 146, 192а, 196, 202, 204. *памянш*. брусо́к *м.* 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 192а, 196, 202, 204. тачыльны камень, ужываецца для адбіўкі касы.

БУГОР буго́р *м.* 78. высокі неўрадлівы ўчастак. // Буго́р – то ны́ц нэ́, йак віц’о́р бугры́ поната́скваје 78.

БУЗЬДЫР буз’ды́р *м.* 58. ніжняя частка снапа. // Накры́й дзіс’а́так буз’дыро́м увí́рх 58.

БУІЦЬ буйі́ц’ *незак.* 36. буйна расці. // Йачме́н’ наш буі́т 36.

БУЛЁВІСКА бул’о́выско *н.* 60, 61. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБІННІК бул’бі́ннік *м.* 103. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБОВІСКА бул’бо́выско *н.* 103. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБОВІШЧА бул’бо́вішчэ *н.* 72, 121, 122а, 165а, 176а. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБЯНІШЧА бул’б’а́нішча *н.* 20, 21, 22, 144, 202, 204. поле, на якім расла бульба.

БУРДЗЮГА бурд’уга́ *ж.* 79а, 91, 95а, 99. **1.** пустая неўрадлівая зямля 79а, 95а, 99. **2.** зелле 91 // Бурд’уга́ то зе́лле вісокова́тойе, бол’шы́мі корча́мі по доро́гах бува́йе 91.

БУСНЯВА ЖЫТА бу́сн’ава жы́та *ж.* 26. бу́сн’авэ жы́то 22. *гл.* **баравое жыта**.

БУЧНЫ бу́чны 79, 112, 134а. (пра расліны) вялікі ў даўжыню, але без пладоў.

БЫЛКА бы́лка *ж.* 35. сцябло жыта. // Жнучы́ нашла́ бы́лку з блізн’а́тамы 35.

БЯЛЕЦЬ біле́ты *незак.* 7а, 98, 157, 204. беле́ты *незак.* 134а, 144, 146, 178, 183. білі́ты *незак.* 41, 186а. б’але́ці *незак.* 156а. перыяд паспявання аўса. // Ов’о́с ужо побіле́ў, жа́ты трэ 157.

ВАЗВАРОТ вузворо́т *м.* 158, 197. візворо́т *м.* 186. канец паласы, дзе разварочваюць плуг.

ВАЙЕ войе́ *н.* 49. вуйе́ *н.* 27, 29, 31. **1.** галоўная частка сахі, якая ідзе ад ручак да ярма 27, 29, 31, 49. **2.** частка плуга 27. // За то́йе вуйе́ волы́ зачэпл’а́т’ 27.

ВАЛАКА валака́ *ж.* 174. нізкае месца, дзе вясной бяжыць вада, а летам расце добрая трава.

ВАЛАКУША волоку́ша *ж.* 67. барана, зробленая з жалеза. // Волоку́ша ў іме́нн’ах ране́й была́ 67.

ВАЛАЦІСТАЕ ПРОСА волоты́стойе про́со *н.* 119. добрае проса.

ВАЛАЧЫЛЬНІК волочы́лнык *м.* 67. частка бараны для вытрасання зелля і зямлі.

ВАЛАЧЫННЕ волочэ́нн’а *н.* 80. волочі́нн’а *н.* 67. працэс баранавання.

ВАЛАЧЫЦЬ волочы́ты *незак.* 7а, 20, 26, 27, 29, 31, 32, 67, 72, 196, 202, 204. волочы́ц’ *незак.* 157, 183. вулучы́ты *незак.* 4а. **1.** баранаваць 4а, 7а, 20, 67. // Пры концу́ йу́н’а трэ́ба заволочы́ты на́ зіму 72. **2.** баранаваць пар. 183.

ВАЛОВАЯ СІЛА воло́вайа сы́ла *ж.* 97, 98, 119. *гл.* **баравое жыта**.

ВАЛОК вало́к *м.* 183. частка грабляў, у якую ўстаўляюць зуб’е.

ВАЛОКА вало́ка *ж.* 21, 29, 41, 49. воло́ка *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. **1.** невялікае поле 21, 29, 41, 49. **2.** старажытная зямельная мера 121, 122а, 165а, 171а. // Воло́ка – швыца́рска да́вн’а мі́ра діс’аты́ны 122а.

ВАЛОТКА воло́тка *ж.* 79, 79а, 80, 95, 97, 98, 119, 126. колас проса 79, 79а, 80, 95, 97, 98, 119, 126. // Воло́ткі ў про́са до́брыйе, про́со волоты́стойе, аж погну́лос’ 95.

ВАЛЬЦОЎКА вал’цо́ўка *ж.* 67, 80, 98. гатунак мукі. // Вал’цо́ўка – м’а́ккайа мука́, м’а́тайа у вал’ца́х 80.

ВАРАТА ворота́ *ж.* 138. *гл.* **вазварот.** // Ворота́ де ко́ней с плу́гом повора́чвайуц’ 138.

ВАРАТЫ вараты́ *мн.* 135. *гл.* **вазварот**.

ВАРОНІНА ЖЫТА воро́нынэ жыто *н.* 35. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРОННЕ ЖЫТА варо́нн’е жыта *н.* 7а, 21, 62. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРАНОВАЕ ЖЫТА вороно́вэ жыта *н.* 46. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРОНІН ЗУБ воро́нін зуб *м.* 36, 83, 85. *гл.* **баравое жыта**.

ВАСЬМУХА вос’му́ха *ж.* 36, 46, 67. восьмая частка ранейшага надзела.

ВЕЙКА ві́йка *ж.* 29. *гл.* **веялка**.

ВЕРАЦЕНЬ вэрэце́н’ *м.* 109. верэце́н’ *м.* частка ўзаранага поля, шырокая паласа.

ВЕРАЦЯНО вэрэтно́ *н.* 36. верэтено́ *н.* 46. металічны прут, які служыць для падымання і апускання верхняга камня ў жорнах.

ВЕРХАВЫЯ ВІЛЫ верховы́йа вілы *мн.* 122. вялікія вілы, якімі вяршаць стог.

ВЕСНІНА вэсніна́ *ж.* 79а, 80, 132. **1.** веснавое ворыва 80, 132. // Ус’о́ што весно́йу ўзробо́талі – то вэсніна́ 132. **2.** яравое збожжа 79а.

ВЕТКА ве́тка *ж.* 71, 80, 93, 98, 103, 105, 109, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 133, 135, 142, 144, 146, 147, 152, 154, 156, 156а, 158, 165а, 167, 169, 171, 174, 178, 183, 186, 186а, 190, 191, 196, 202, 204. ві́тка *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 93а, 95, 97, 99, 107, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 134а, 134б, 190а. **1.** колас проса 142, 144, 147, 156, 183. **2.** колас аўса 79, 79а, 95, 97, 98, 113, 119, 126, 167. **3.** колас проса і аўса 71, 75, 75а, 83, 83а, 85, 87, 93а, 99, 15, 107, 108, 113, 115, 15а, 116, 116а, 120, 121, 122, 123, 124, 133, 146, 147, 156а, 165а, 169, 171а, 186, 202, 204. **4.** колас проса, аўса і грэчкі 109, 112, 134а, 152, 154, 158, 183, 190, 191. // Ве́ткі до́брыйе на грэ́чкі 183.

ВЕТРАННЕ ві́трын’е *н.* 67. працэс ачысткі збожжа з дапамогай ветра.

ВЕТРЫЦЬ ві́трыты *незак.* 67, 183. ачышчаць збожжа з дапамогай ветра. // Ві́трыты трэ́ пусл’а́ путсіва́нн’а 67.

ВЕЯЛКА ве́йалка *ж.* 112, 121, 123, 134а, 135, 146, 147, 149, 156, 165а, 171а, 178, 183, 184, 196, 202, 204. ві́йалка *ж.* 65, 67, 71, 79, 80, 109, 144. драўляны савок, якім веюць збожжа. // Ві́йалочка дерэ́ўл’а́на, ві́йаты, пото́м рэ́шэтом подчын’а́йут’ 71.

ВЕЯННЕ ве́йанн’е *н.* 49, 57, 147, 192а. ві́йанн’е *н.* 35, 36, 49, 67. ві́йенн’е *н.* 36. ачыстка зерня ад мякіны. // Йак мне надоку́чыла гэ́та ве́йанн’е 57.

ВЕЯЦЬ ве́йаты *незак.* 57, 80, 123, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 184, 192а, 196, 202, 204. ві́йаты *незак.* 27, 29, 32, 35, 36, 49, 59, 65, 67, 71, 80, 109, 144. веяць. // Пока́ не помало́т’ат не ві́йат 27.

ВІЛКАВІННЕ вілкові́нн’е *н.* 144. *гл.* **вілковішча**.

ВІЛКІ ві́лкі́ *мн.* 26, 27, 29, 31, 32, 146, 178, 183, 192а. вілкі́ *мн.* 71, 80, 109, 123. вы́лкы́ *мн.* 22, 49. вылкы́ *мн.* 4а, 36, 67, 97. вілы. // Вы́лкы гну́ій трасты́, сіно закы́нуты на вышкы́ 22.

ВІЛКОВІСКА вілко́выска *н.* 60, 61, 98, 126. *гл.* **вілковішча.** // Залі́зны вілкі́ набіва́йуц’ на вілко́выска 98.

ВІЛКОВІШЧА вылко́вішча *н.* 105, 133. драўляная ручка, на якую насаджваюцца жалезныя вілы.

ВІЛОЧНІК віло́чнык *м.* 123. *гл.* **вілковішча**.

ВІХАРКА выхо́рка *ж.* 95. *гл.* **выдма.** // Далы́ мэні́ таку́ выхо́рку, на што́ мэні́ вона́ 95.

ВІХРОВЫНА віхро́вына *ж.* 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 75а, 79, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 97, 98, 103, 126. пясчанае поле, на якім вецер выдзімае пясок. // Віхро́вына, одна́ зры́жа йака́, а не з’амл’а́ 75.

ВОРАХ во́рох *м.* 121, 121а, 134а, 135, 142, 144, 146, 147, 156, 165а, 171а, 178, 183, 184, 186а, 196, 197, 202, 204. куча (гною, зерня, бульбы). // Куды́ ты ссы́паў ус’у́ карто́пл’у ў адзі́н во́рох 146. Во́рох – зэрно́ йак намоло́цец’, ворошо́чэк йак ма́ло 135. Во́рох глі́ны, се́на, чого́ нако́п’ац’ 135.

ВОТКІДКА о́ткідка *ж.* 186а. папярочныя баразны.

ВУЗГАЛАВЕНЬ ву́згалавен’ *м.* 158. папярочная мяжа.

ВУЗДЗІР вуздзі́р *м.* 98. ніжняя частка снапа.

ВУКА ву́ка *ж.* 27. савок для веяння зерня.

ВУС ус *м.* 32, 202. гус *м.* 31, 65, 67. вус *м.* 71, 126, 156а. **1.** асцюкі на яшчэ не зжатых збожжавых раслінах 126. // Вус дэ́ржыцца на ко́лосе 126, 156а. **2.** асцюк 31, 32, 65, 67, 71. **3.** трохвугольны ўчастак 126. // По́ле вы́шло на ву́с, на кліно́к 126.

ВУХА у́хо *н.* 124. *гл.* **банька.** // Забі́ў кліно́к у у́ха, кап касі́ц’ лоўчэ́й було́ 124.

ВЫАПАЛАЦЬ выопала́ты *зак.* 67. ачысціць зерне ў драўляных карытцах.

ВЫБІРАЦЬ выбыра́ты *незак.* 67. жаць гарох, пасеяны па бульбе. ◊ – ***розору*** 67. жаць на разоры. *гл.* **разора**.

ВЫБІЦЦА Ў КАЛАСКІ выбыцца ў колоскы *зак.* 46. (пра жыта) пачаць каласіцца.

ВЫВЕЙ ву́вей *м.* 95, 97, 98, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 126, 134а. вы́вой *м.* 115. месца, дзе пасевы заносяцца пяском.

ВЫГНАІЦЬ ву́гнаіц’ *зак.* 122, 192а. угнаіць.

ВЫДЕРЦЬ вы́дерт’ *ж.* 119. упершыню распрацаваная ў лесе зямля. // Вітерэбілі, вы́дралі по́ле, на вы́дерте сі́йут’ про́со, овэ́с, на вы́дерте йачме́н’ згорыт’ 119.

ВЫДЗЁР выдз’о́р *м.* 59, 95а, 99, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 123, 130, 134а. раскарчаваны і ўпершыню апрацаваны ўчастак зямлі. // Пасе́йаў на выдз’о́рах, на ні́скым ме́сце ав’о́с 59.

ВЫДЗЁРА выдз’о́ра *ж.* 130. *гл.* **выдзёр**.

ВЫДЗІРАК выдзі́рак *м.* 98, 123, 130. *гл.* **выдзёр.** // Выдзі́рок го́руц’ і одра́зу се́йуц’ 98.

ВЫДЗІРАЦЬ вы́дэрты *зак.* 26, 32, 59, 60, 67, 91, 132, 133, 157. упершыню апрацаваць зямлю. // Вы́дэрлі по́ле – пе́рвы раз погора́лы 71. Кава́лочек ад корчі́в вы́драв 67.

ВЫДЗІРКА вы́дзірка *ж.* 167. *гл.* **выдзёр.** // Вы́дзірка – вы́дранайе по́ле, спача́тку росц’арэ́блівайецца ад кусто́ў, а по́тым па́шацца 167.

ВЫДЗІРКІ вы́дзіркі *мн.* 112, 134а. *гл.* **выдзёр**.

ВЫДМА вы́дма *ж.* 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 41, 43, 46, 49, 51, 79, 79а, 80, 95, 99. ві́дма *ж.* 78, 121, 165а, 171а. вэ́дма *ж.* 36, 65, 66, 67. **1.** пясчаны ўчастак. // Вы́дма – то выдува́йе ві́тром, ныц не ро́дыц’ 46. **2.** участак, які заносіцца пяском 31.

ВЫДРАНКА вы́дранка *ж.* 98, 103, 109, 119, 130, 135, 174, 178. ві́дранка *ж.* 121, 121а, 165а, 171а. *гл.* **выдзёр.** // Вы́дранка – то ўспа́ханайа навіна́ 174. Проо́рвайем под про́са, йак пу́стыт’ зіма́, йак дэ́ на вы́дранцы, а то́ порхово́й земл’а́ стано́віцца, не злэ́жвайецца 119.

ВЫДРАНЬ вýдран' *ж.* 21, 122, 156а. *гл.* **выдзёр.** // Вýдран' – пéршы рáз успахáў і засéйаў.

ВЫЖАР вýжар *м.* 183. поле на месцы спаленага леса. // На вýжары бал'шáйа травá 183.

ВЫКАЛАТКІ вы́калаткі *мн.* 58. выколóткі *мн.* 46, 97. *гл.* **выкалотак.** // Ваз'мí вы́калаткі і пары́ж на сéчку 58.

ВЫКАЛАЧНІК вэколочáнык *м.* 65. *гл.* **выкалотак**.

ВЫКАЛОТАК вы́колоток *м.* 202. выколóток *м.* 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 97, 98, 99, 109, 119, 126, 128. // Звéрху абмалóчаны снóп. Вы́колоток опколóтвуйут', да не растрэбýшвайут' 98.

ВЫКІДАЦЦА выкідáцца *незак.* 29, 32, 132, 186, 186а. пачынаць каласіцца. // Жы́то выкыдáйецца, у колосы́ ідзé 32.

ВЫКІДАЦЬ выкыдáты *зак.* 67. ◊ *– розóру* паглыбіць.

ВЫЛАЗІЦЬ выл'áзыты *незак.* 132, 133, 166, 174, 185, 196, 202, 204. (пра колас) з'яўляцца. // Йак вы́л'азе кóлос хорóшы 196.

ВЫЛЕЖВАЦЦА вулéжвацца *незак.* 157. пуставаць. // Потпáрэц вулéжываўс'а, зімовáў 157.

ВЫЛЯГАЦЬ выл'агáты *незак.* 67, 72. (пра збожжавыя) лажыцца. // Посл'á дошчý жы́то вы́лыгло 67. На вэснí шпáрко ўруны́лос', то скóшвуйе, а тó вы́легло 72.

ВЫМАКЛІНА вы́мокліна *ж.* 115. нізкае месца на поле, на якім няма ўсходаў. // У пóлі йак зімá снéжна, водá пасцекáйецца, то вы́мокне, а тáм метлíца однá, іды́ на вы́мокліну, вы́жні 115.

ВЫМАКЛЯ вымокл'á *ж.* 75, 75а. *гл.* **вымакліна**.

ВЫМАЧКІ вíмочкі *мн.* 79а. *гл.* **вымакліна**.

ВЫМЕТВАЦЦА вымíтвацца *незак.* 93а. пачынаць каласіцца. // Вíміталос' жíтейко 93а.

ВЫНІМАЦЬ АРЭХ вынымáты орíх 22. узараць апошнюю баразну. // Хто вы́ймэ орíх, томý жанíцца не грíх 22.

ВЫПАЛАЦЬ вы́палаць *незак.* 65. ачышчаць зерня з дапамогай драўляных карытцаў.

ВЫПЕРЦІ вы́пэрты *зак.* 36. хутка вырасці. // Пóбач тэ́ йак вы́пэрло жы́то ўгору 36.

ВЫПЛЫВАЦЬ выплывáты *незак.* 85, 103, 131, 133, 174. **1.** пачынаць каласіцца 85, 103, 174. // Кóлос колó Мыкóлы выплывáйе 103. **2.** (пра зерне) падаць на зямлю. // Йак дазрíйе жы́то, то выплывáйе з колóсс'а, самó по себé на зэ́мн'у, йак у врэ́мн'а не зожнýт' 119.

ВЫРАБІЦЬ выробы́ты *зак.* апрацаваць. // Зымн'á запýшчана, покы́л' йійí вы́робыш 67. Ды́во шо тáм зарóдыт' тáм вы́робл'ана зымн'á 67.

ВЫРАЗАЦЦА выразáцца *незак.* 183. вырэзáцца *незак.* 167. вырызáцца *незак.* 41. узыходзіць 41, 167, 183. // Жы́та усхóдзіц', выразáйецца 183.

ВЫРАЗОВАЦЦА вырызóвацца *незак.* 21, 22, 24, 26, 27, 30, 31, 32, 41, 45, 49, 50, 51, 80, 95, 97, 99, 119, 126, 128, 167, 178, 180, 183, 184, 196, 197, 202, 204.順ры́звацца *незак.* 80. **1.** узыходзіць 21, 22, 26, 27, 32, 39, 41, 43, 45, 49, 51, 71, 72, 80, 167, 174, 178, 180, 183, 184, 196, 197, 202, 204. // Хýтко жы́то зачнэ́ вырызóвацца 32. **2.** пачынаць каласіцца 27, 45, 49, 51, 78, 79, 95, 99, 119, 126, 128. // Колоскí ўжэ́ вырызýйуцца 27.

ВЫСАЎКІ вíсоўкі *мн.* 186. шалупінне, якое адлятае пры веянні круп.

ВЫСЕЎ вы́сеў *м.* 156а. колькасць насення, патрэбная на пэўную плошчу раллі. // Вы́сеў грэ́чкі: два-тры́ пуды́ на дзес'ацíну 156а.

ВЫСЕЎКІ вы́сеўкі *мн.* 112, 120, 132, 134а, 156а, 183. вы́сівкі *мн.* 24. вэ́сівкі *мн.* 71. вýсевкі *мн.* 121, 121а, 135, 165а, 171а. **1.** смецце, якое застаецца пры прасяванні зерня 24, 71, 156, 183. // Трэ́ба пудсíйаты жы́то, а вы́сівкі кýр'ам 24. **2.** чыстае зерне, якое застаецца пасля прасявання 120, 132. // Йак жы́то крýпнэ тóй вы́сеўкі 120.

ВЫСЫПАЦЦА высыпáцца *незак.* 20, 21, 22, 24, 26, 32, 34, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 67, 70, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 95, 103, 105, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 130, 131, 134а, 137, 144, 156, 167, 178. вусыпáцца *незак.* 144. высыпáтыс' *незак.* 67. **1.** каласіцца. // Вы́сыпалас' жы́то, ўжэ́ пуйавы́лыс'а кулускы́ 24. **2.** *гл.* **выплываць 2** 144. // Прóсо вýсыпаласо, н'амá чагó і жáц' 144.

ВЫТЫКАЦЦА вытыкáцца *незак.* 59, 78, 103, 115а, 116а, 120, 126, 132, 134а, 156а, 165а, 171а. пачынаць узыходзіць. // Жы́то вытыкáйецца от зэмн'í 59.

ВЫХАДЗІЦЬ выходы́ты *незак.* 26, 113, 115. **1.** *гл.* **вылазіць** 26. // Калí кóлас выхóдыт, не купáйс'а 26. **2.** узыходзіць 113, 115.

ВЯЗАЛЬНІК в'азáл'нік *м.* 36. везáл'нік *м.* 142, 149а. вйазáлнык *м.* 67. вэзáл'нік *м.* 53. чалавек, які звязвае снапы. // Согóні в'азáл'нікі прышлí заран'óў, бо робóту кóнчылі 36.

ВЯЗАЛЬНІЦА везáл'ніца *ж.* 142. вйазáлныц'а *ж.* 67. жанчына, якая звязвае снапы. // Бол'ш везáл'ніц вýдзел', а тó не успéйем удвóх 142.

ВЯЗАЛЬШЧЫК веза́л'шчык *м.* 147. уйаза́л'шчык *м.* 146. *гл.* **вязальнік**.

ВЯЗАЛЬШЧЫЦА в'аза́л'шчыца *ж.* 147. *гл.* **вязальніца**.

ВЯЗАНКА в'аза́нка *ж.* 109, 147, 178. в'а́занка *ж.* 122. **1.** снопік ільну, каноплі 122, 147. // Беры́ мале́н'кійе в'а́занкі, то скорэ́й посо́хнуц' 122. **2.** снопік каноплі 93а, 109, 112, 134а, 135. **3.** сноп травы.

ВЯЗАНКІ в'а́занкі *мн.* 98, 126. снапы каноплі. // В'а́занкі у коно́пл'ах ро́б'ац' 126.

ВЯЗАННЕ вйаза́нне *н.* 67. вязка.

ВЯЗАЦЬ в'аза́ц' *незак.* 24, 120, 132, 196, 202, 204. в'аза́ті *незак.* 26, 29, 31, 33, 59, 60, 72, 80, 98, 105, 126. вязаць. // В'а́жуц' ба́бы снопы́ і ста́в'ац' у копу́ 196.

ВЯЗКА в'а́ска *ж.* 56, 109, 144, 186а. в'йа́ска *ж.* 144. віе́ска *ж.* 46. сена, салома або канюшына, звязаная саломай. // Віе́ска – то тры́-п'ац' шчынко́ў се́на 46.

ВЯЗОК в'азо́к *м.* 75, 75а, 91, 112, 133, 134а. ручка касы.

ВЯЛАЧКА в'а́лачка *ж.* 137. *гл.* **веялка**.

ВЯНОК віно́к *м.* 29. выно́к *м.* 49. **1.** круг снапоў у капе 29. // Йак круго́м обложы́ў, то віно́к 29. **2.** каласкі, выбраныя з апошняга зжатага снапа і звязаныя ў пук 49.

ВЯРХНЯК верхн'а́к *м.* 80, 137, 184. верхні сашнік.

ВЯРШЫЛЬНІК вершы́л'нік *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121. чалавек, які вяршыць стог.

ВЯСНЯНКА весн'а́нка *ж.* 60, 75, 75а, 79, 79а, 91, 95, 99, 124. высн'а́нка *ж.* 67. высне́нка *ж.* 65. яравая пшаніца.

ВЯТРАК вітра́к *м.* 26, 29, 31, 32, 51, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 132, 133. ветраны млын. // Повіз моло́ті ў вітра́к 26.

ВЯЦІСТАЕ ПРОСА веті́стайе про́са *н.* 103. добрае проса. // Ка́жно ра́лцэ ідэ́ то і ве́тка, веті́стайе про́са 103.

ГАЙДАЙ гайда́й *м.* 49, 178. **1.** той, хто працуе ўвесь час на конях 178. **2.** чалавек, якога наймаюць для перагону жывёлы 49.

ГАЙДАР гайда́р *м.* 24, 192а. *гл.* **гайдай 2**.

ГАКІ гакі́ *мн.* крук для гною. // Гакі́ – то кото́рыйі рву́т гну́й у хліві 29.

ГАЛАВА голова́ *ж.* 24, 95. галава́ *ж.* 186а. **1.** *гл.* **баравое жыта** 186а. **2.** ніжняя частка снапа 24, 95 // Зв'аза́ла снопа́ з вылы́знойу голово́йу 24.

ГАЛАВАЧ галава́ч *м.* 186а. *гл.* **баравое жыта**.

ГАЛАВЕШКА галаве́шка *ж.* 120, 122, 123, 132, 133, 137, 142, 146, 147, 156. голове́шка *ж.* 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 142, 146, 147, 156. чорнае вялікае зерне, якое часам вырастае ў просе. // Ой бага́зно галаве́шкі ў про́сі 146. Голове́шкаў мно́га, хоро́шэ про́са 137. Голове́шка – то во́змеш і ру́кі попога́неш 112. Голове́шка, то пропуска́йеш чэрэз огон', каб йейо́ не было́ 135. Голове́шка, про́са його́ па́рылі гора́чай водо́й по́том холо́дной 122а.

ГАЛАВІСТЫ ЛЁН галаві́сты л'о́н *м.* 169. добры лён.

ГАЛАВІЦА галаві́ца *ж.* 91, 93а, 95, 98, 120, 124. головы́ц'а *ж.* 112, 119, 120, 124, 126, 128. зерня першага сорту.

ГАЛАЙДА голайда́ *ж.* 29. гатунак ячменю.

ГАЛАЎКІ голоўкі́ *мн.* 29, 120. гало́ўкі *мн.* 152, 154, 156а, 158, 169, 183, 190, 191. гулувкэ́ *мн.* 49. **1.** канец узаранага поля 29, 120 // Зішла́ коро́ва на голоўкі́ 29. **2.** *гл.* **вазварот** 152, 154, 156а, 158, 169, 183, 190, 191.

ГАЛАЎНЯ голоўн'а́ *ж.* 7а, 20, 21, 39, 41, 43, 109, 122, 123, 134а, 156а, 167, 174, 183, 184, 186, 186а. галаўн'а́ *ж.* 109, 123, 134а, 156а, 167, 174, 178, 186а, 192а, 202, 204. *гл.* **галавешка.** // Сі́л'на бага́та галаўні́ ў про́сі 192а.

ГАЛЬВА га́л'ва *ж.* 46. частка бараны, у якую ўстаўляюць зуб'е.

ГАНКІ гонкі́ *мн.* 98, 124, 126. *гл.* **гоні.** // Гонкі́ згора́ў на два́ццац' шаго́ў ме́ншэ, чым заго́н 98. Гонкі́ – со́ток шэ́с'ц' на повторы́ копы́ 124.

ГАРА гора́ *ж.* 26, 31, 32, 46, 71, 80, 98, 109, 120, 122, 123, 124, 132, 133, 137, 138, 142, 144, 156, 178, 183, 192а. гура́ *ж.* 72, 109. **1.** участкі, якія не апрацоўваюцца 26, 31, 32, 46, 71, 80, 98, 105, 120, 124, 132, 133, 137, 138, 144, 156, 178, 183, 192а. // Па́ру раз ора́лы на горэ́, хоч се́й, хоч не се́й, не хо́ча расці́ 72. Гора́ не ўро́дыт, но насі́нн'а нэ зво́дыт 32. На горы́ ніхто́ не сі́йе, бо на йі́й вуга́рвайе 144. **2.** высокі пясчаны ўчастак 35, 46, 122, 123, 130, 142, 156, 183. // І нэ сі́й, бо зовсі́м гора́ 35. Дарма́, што гора́, а жы́та до́брайе 183. **3.** куча 109.

ГАРАХАВЕННЯ горохве́н'йе *н.* 120а. горохові́нне *н.* 120. поле пасля гароху.

ГАРЛІНА гэ́рлына *ж.* 31. гэрлы́на *ж.* 20. га́рлына *ж.* 39. снопікі саломы, якія ўжываюцца як будаўнічы матэрыял. // З того́ кул’а́ ро́біцца шыс’ц’ гэ́рлін 31.

ГАРОДЗІНА горо́дына *ж.* 26, 29. **1.** поле, якое засеяна каноплей 26. **2.** бульбяное поле 26.

ГАРОХНІШЧА горох’йа́нішча *н.* 122. *гл.* **гарахавення**.

ГАРХ гарх *м.* 67. веялка.

ГАРХАВАЦЬ гархова́ты *незак.* 67, 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а. веяць.

ГАРЫХ горі́х *м.* 21, 65, 95. апошняя баразна, якая застаецца сярод узаранага. // Йек з’абле́т’ посырэды́нэ горі́х застайе́цца 65.

ГАРЫШЧА горы́шча *н.* 78. высокае неўрадлівае месца ў полі.

ГАРЭЛІШЧА гарэ́лішча *н.* 156а. *гл.* **выжар**.

ГАЧКА га́чка *ж.* 56. матыка. // Ці не ба́чыў ты, дзе йа кінула га́чку 56.

ГАЧКАВАЦЬ гачкува́ц’ *незак.* 56. матычыць. // Гачкува́ла, гачкува́ла, дый го́дзе сказа́ла 56.

ГВОЗДІКІ гво́здзікі *мн.* 72. *гл.* **баравое жыта** // Гво́здзікі на ржы́, тагды́ ўрожа́й 72.

ГЕНАВІЛЫ генаві́лы *мн.* 80. гнаявыя вілы.

ГЛЕЁВІНА глейо́вына *ж.* 27. глей. // Глейо́віна на йа́рыну хоро́ша 27.

ГЛЕЙ глей *м.* 26, 29, 72. глій *м.* 31, 98, 105, 112, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. глей. // На глейі́ хоро́ша бу́л’ба 72.

ГЛІНІШЧА глі́нішча *н.* 59, 120, 126, 196. глеба з глінай. // Граб рас’це́ дзе глі́нішча 196.

ГНАЯВІЛЫ гнойевíла *мн.* 79а, 95. гнійавíла *мн.* 80. *гл.* **генавілы.** // Гнійавíла йе дэрэвл’а́ныйа – два зубы́ і залі́зн’аны – шэс’ц’ зубо́ў 80.

ГНАЯВЫЯ ВІЛЫ гнайавы́йі вылкы́ *мн.* 67. гнайевы́йе ві́лы *мн.* 62. гнайо́выйе ві́лы *мн.* 36, 49. *гл.* **генавілы**.

ГНАЯВЫЯ ВІЛЫ гнайа́выйа вылкы *мн.* 35. *гл.* **генавілы**.

ГНАІЦЬ гнойі́ты *незак.* 26, 67, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132. гнойі́ц’ *незак.* 184, 197. угнойваць. // Зе́мл’у до́бра вы́гнайіў 26. Зэ́мн’у гнойі́ты, то зымн’а́ бу́дэ роды́ты 67.

ГНОЙ гной *м.* 32, 60, 71, 105, 120, 124, 126, 137, 144, 186, 196, 196а, 197, 202, 204. гній *м.* 71, 72, 80. гный *м.* 49, 67. гнуй *м.* 35, 157. гнуій *м.* 24. гной. // На за́йцэвым гно́йу жы́та нэ бу́дэ 59.

ГОЛЯ го́л’а *ж.* 109. узвышаны пясчаны ўчастак. // На го́лі – одзі́н пэсо́к 109. Посі́йалы жы́то, на го́лі, а ростэ́ 109.

ГОНІ го́ні *мн.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 123, 156а, 167, 178, 186а. го́ны *мн.* 67, 123, 135, 169, 174. го́нэ *мн.* 65. доўгія барозны. // Го́ны – гэ́то по́ле в довжын’у́, йак горэ́ш. До́вгы го́ны, то картопл’у́в за тыпэ́р ны вы́копайімо 67.

ГОРСТКА го́рска *ж.* 31. сноп каноплі.

ГРАБАВІННЕ грабаві́нне *н.* 120, 124. грабове́нне *н.* 132. ручка грабель.

ГРАБАЧ граба́ч *м.* 137, 204. чалавек, які працуе з граблямі.

ГРАБЕЛЬКІ грабе́л’кі *мн.* 103, 146, 147, 149, 156. грабэ́л’кі *мн.* 109. грэбе́л’кі *мн.* 112, 134а. **1.** граблі 103, 109, 146, 147, 149, 156. **2.** прылада, з дапамогай якой косяць грэчку 112, 134а. // Грэбе́лкі – то п’а́ц’ зубо́ў і ду́га 112.

ГРАБЕЛЬНІК грабэ́лнік *м.* 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 204. грабі́лнік *м.* 60. грыбы́лнік *м.* 61. грэбі́лнік *м.* 120а. грэбе́л’нік *м.* 36. *гл.* **грабач.** // Грэбе́л’нікам прышло́со ц’а́жка, бо бо́лото гразко́йе 36.

ГРАБЕЛЬШЧЫК грабе́л’шчык *м.* 126. грэбе́л’шчык *м.* 122. *гл.* **грабач**.

ГРАБЕЦ грабе́ц *м.* 146. грэбе́ц’ *м.* 42. грыбе́ц *м.* 35. *гл.* **грабач.** // Грыбці́ загрыба́йут сі́но 35.

ГРАБІНКА грыбі́нка *ж.* 46, 49. **1.** *гл.* **валок** 46. **2.** частка плуга, якая служыць для рэгулявання 49.

ГРАБІЛНА грабі́л’на *н.* 183. рабі́лно *н.* 105. грэбі́лно *н.* 133. ручка грабель.

ГРАБКІ гра́пкі *мн.* 80, 184, 186. гра́бкі *мн.* 178, 183. *гл.* **грабелькі 2.** // Гра́пкі на кіссе́ ста́в’ат 80.

ГРАБЛІСКА граблі́ско *н.* 24. *гл.* **грабілна**.

ГРАБЛІШЧА граблі́шча *н.* 26, 36. граблы́шча *н.* 46, 49. *гл.* **грабілна**.

ГРАБОВІНА грабові́на *ж.* 123. *гл.* **грабілна**.

ГРАБОВІШЧА грабові́шча *н.* 98. *гл.* **грабілна**.

ГРАДЗІШЧА граді́шшэ *н.* 31, 33. поле, з якога выкапалі бульбу.

ГРАМАДА грома́да *ж.* 27, 29, 36, 46, 75, 75а, 79, 79а, 91, 93, 95. горма́да *ж.* 22. куча. // Вэлі́кайа грома́да глі́ны на доро́зі 37. Скун’ сі́но в горма́ду і ха́й лыжы́т’ 22.

ГРАМАДКА грама́тка *ж.* 56. грома́тка *ж.* 26, 60, 67, 80. *гл.* **грамада.** // Шэ д’ві́ грома́ткы гно́йу ны розбы́ла 67. Сы́п карто́плі ў грама́тку 56.

ГРАНА гра́на *ж.* 123. радок бульбы. // Ране́й дзелалі гра́ны плу́гом, кла́лі гно́й, про́йдзе роўца́, нала́жвайем гно́й 123.

ГРАНКА гра́нка *ж.* 130, 134, 146. *гл.* **грана.** // Іва́нко, разгоні гра́нку карто́пел', ці ж мне́, старо́й, зелезн'ако́м падко́пвац' 146.

ГРУНТ грунт *м.* 29, 31, 109, 120, 123, 130, 132, 133. сялянскі падзел *(старое).* // На сімл'у́ у на́с грунт бу́ў, було́ пуўгру́нта 31.

ГРЫБОК грыбо́к *м.* 46. прыстасаванне ў выглядзе сагнутага і прывязанага прута, якое робяць да касы, каб раўней клалася трава.

ГРЫВА гры́ва *ж.* 67. неўзнарок пакінуты пры касьбе ўчастак з нескошанай травой.

ГРЭХ грэх *м.* 112, 113, 116. гріх *м.* 119. *гл.* **агрэх.** // Куз'ма́ горэ́ перэско́кам, гріхо́ў поробі́ў 119.

ГРЭЦКОЎЕ грэцко́в'йе *н.* 75, 75а, 120а. грэцку́в'йе *н.* 26, 31, 79, 91, 105, 126, 133, 137, 138, 204. поле, з якога зжата грэчка. // Заро́ды бог грэ́цку, а за што́ грэ́цку, а за то́, што на грэцку́в'йе ўс'о́ до́бра ростэ́ 126.

ГРЭЧАНІСКА грэча́ніска *н.* 79а. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧАНІЦА грэча́ніц'а *ж.* 49. грача́ніца *ж.* 61. салома з грэчкі.

ГРЭЧАНІШЧА грэча́нішча *н.* 83, 83а, 157. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧАНКА греча́нка *ж.* 178, 183. грэча́нка *ж.* 7а. грача́нка *ж.* 178. *гл.* **грэчаніца**.

ГРЭЧКА грэ́чка *ж.* 61, 98, 105, 120, 124, 126, 137, 138, 204. гра́чка *ж.* 51, 65, 72. грэчка. // Семако́м до́бро грэ́чку се́йац' 138.

ГРЭЧКАВІННЕ грэчкові́нне *н.* 36. *гл.* **грэчаніца**.

ГРЭЧКОВІ грэчківі *н.* 72. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧЫСКА грэчы́ска *н.* 59. *гл.* **грэчанішча**.

ГРЭЧЫХА грэчу́ха *ж.* 72, 137, 138. *гл.* **грэчка**.

ГРЭЧЫШЧА грэчы́шча *н.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 123, 165а, 171а. *гл.* **грэцкоўе**.

ГУЖ гуж *м.* 105, 133, 146, 183, 184, 186, 197. раменьчыкі, якімі звязваюцца галоўныя часткі цэпа.

ГУЖВА гу́жва *ж.* 120. гужва́ *ж.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **гуж**.

ГУЖОЎКА гужо́ўка *ж.* 183. гужі́вка *ж.* 67. *гл.* **гуж**.

ГУЖЫК гужы́к *м.* 60, 120, 132, 149, 156. *гл.* **гуж**.

ГУЖЫШЧА гу́жы́шча *н.* 56. вяроўка, якой абвязваюць сена.

ГУЗДЫР гузді́р *м.* 97, 105, 113, 119, 126, 132. уздӹр' *м.* 79. уздзі́р *м.* 75, 75а, 83, 83а, 91, 95. вуздзі́р *м.* 93а, 95. гузды́р' *м.* 112, 113, 119. ніжняя частка снапа.

ГУЗДЫР'Е гуздыр'йе́ *н.* 49. гуздрэ́ *н.* 72. уздро́ *н.* 46, 78. здро́ *н.* 65, 67. *гл.* **гуздыр**.

ГУЗЫР гузы́р *м.* 7а, 21, 31, 109, 120, 122, 123, 133, 144, 147, 156а, 157, 167, 174, 178, 186а, 196, 202, 204. гузі́р *м.* 27, 108, 109, 115, 115а, 116, 116а, 121, 134а, 135, 165а, 171а, 184, 186, 193. гузы́р' *м.* 142, 146, 183. гуза́р *м.* 51. гузэ́р *м.* 60. гузо́р *м.* 137. узы́р *м.* 31. узі́р *м.* 29. узэ́р *м.* 31. узы́р' *м.* 142, 156. *гл.* **гуздыр.** // От пожа́ла: нэ розбэрэ́ш йдэ ко́лос, а йдэ́ гузы́р 122. Пастаў сно́пы до́брэ, што б гузыры́ не згнілі 146.

ГУЛЯЦЬ гул'а́ц' *незак.* 109, 112, 134а, 149, 156, 156а, 183, 196, 204. (пра зямлю) быць неапрацаванай. // Полові́на землі́ ў той го́д гул'а́ла 196.

ГУЛЯШЧАЯ ЗЯМЛЯ гул'а́шчая з'амл'а́ *ж.* 109. абложная зямля.

ГУРБА гурба́ *ж.* 95, 120, 124, 132. куча. // Гурба́ гно́йу – то не зло́жэна, а абы́ копо́йу була́ 120.

ДАБРО добро́ *н.* 20, 60, 65, 67, 137, 156а, 174, 178, 183, 196, 202, 204. **1.** агульная назва збожжавых культур і гародніны 20, 67. **2.** збожжа 65, 156а. **3.** зерне, насенне 60, 137, 174, 178, 183, 196, 202, 204. // Добро́ то́йе ж што і пашн'а́ 137.

ДАЖЫНАК дожы́нак *м.* 36. апошні зжаты сноп.

ДАЖЫНКАВЫ СНОП дожынко́вы сну́п *м.* 35. *гл.* **дажынак.** // Заплі́ты́ ко́су в дожынко́вому сно́пі, каб жы́то на други́ рук плі́ло́с'о в косы́ 35.

ДАЖЫНКІ дожы́нкы *мн.* 26, 32, 59, 60, 91, 95, 97, 123. дожэ́нкы *мн.* 32. до́жынкы *мн.* 22, 35. до́жынкі *мн.* 36, 46, 98, 105, 109, 120, 126, 132, 133. дажы́нкі *мн.* 146, 178, 192а. дужы́нкы *мн.* 49. **1.** дажынкі. // Дожы́нкы ро́б'ац' на ка́жну пашн'у́ 132. Ко́су запл'о́ў з стэбле́й, стэбэ́л' одна́ і друга́йа, і ко́су на за́хот со́нца, коло́ссем положы́ў, а кві́тку у ві́но́чак і на спа́са светі́ты нес'о́м, то ва́м дожы́нкы 32. **2.** апошняя жменя жыта, атрыманая ў час жатвы 59, 124. // Дожы́нкы – то колоско́ў

дэ́с’ац’, йіх последнін’кíх з íншымі не блы́тайуц’, а пра́чуц’, по́тым гэ́ты рож пе́рву сеўбу́ размінáйуц’ 59.

ДАЗРАВАЦЬ дазрава́ты *незак.* 115, 121, 122, 165а, 171а. дазравац’ *незак.* 196, 202, 204. паспяваць.

ДАКОПІНЫ дако́піны *мн.* 142, 147, 156. доко́піны *мн.* 36, 109. доко́пыны *мн.* 35. бяседа пасля дакопкі бульбы. // Капа́йце, жано́чкі, да спра́вім дако́піны 156.

ДАКОПКІ дако́пкі *мн.* 192а. доко́пкі *мн.* 32, 124. доко́пкы *мн.* 97, 126. доку́пкы *мн.* 22. *гл.* **дакопіны.** // Ой, бабы́, тыпэ́р доку́пкы в на́с, попоп’йемо́ горíлкы 22.

ДАМАЛАЦІЦЬ домолоты́ты *зак.* 67. закончыць малацьбу. // Домолоты́в про́со 67.

ДАСЕВІНЫ дасе́віны *мн.* 178. дасеўкі.

ДАСЕЎКІ досе́ўкі *мн.* 98, 120, 126, 132. досíвкы *мн.* 22, 35. досіеўкі *мн.* 36. досы́вкы *мн.* 97. дасеўкі. // На досе́ўкі пірогí носíлі па ха́тах 132.

ДАСПЯВАЦЬ доспева́ты *незак.* 32, 146, 147, 149, 156. доспіва́ты *незак.* 26, 32, 120, 121, 122, 132, 133, 134, 146, 147, 148, 149. доспыва́ты *незак.* 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 56, 58, 60, 61, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 99, 105, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а. доспэва́ты *незак.* 20, 109. дуспыва́ты *незак.* 4а. паспяваць. // Две неде́лі жы́то доспіва́йе 32.

ДАСЦІГАЦЬ достíга́ты *незак.* 24, 29, 31, 51, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 99, 105, 109, 135. паспяваць. // Жы́то ужо́ достíга́йе 29.

ДАЎБЕШКА доўбе́шка *ж.* 144. драўляная прылада для ўтрамбоўкі глебы.

ДВАІЦЬ двоййíты *незак.* 183. баранаваць зямлю другі раз.

ДВАЙНЯТЫ двайн’а́ты *мн.* 46, 50, 71, 72, 78, 167, 178, 183, 184, 186а, 196, 197, 202. два каласкі на адным сцябле.

ДВАЙЧАКІ двойчакí *мн.* 36. двойчакы́ *мн.* 35, 46. двойч’акы́ *мн.* 67. драўляныя вілы з двума зубамі.

ДВАЙЧАСТЫ КОЛАС двойча́сты ко́лос *м.* 78. *гл.* **двайняты**.

ДВАЯН двойа́н *м.* 46, 178, 184. двайа́н *м.* 178, 183. **1.** *гл.* **двайняты** 46, 178, 183. **2.** два рады бульбы, паміж якімі нельга прайсці плугамі 183. **3.** перыяд каласавання 184.

ДВАЯНЦЫ двойанцы́ *мн.* 7а. *гл.* **двайняты**.

ДВОЙНЯ двойн’а́ *ж.* 167, 186а. *гл.* **двайняты**.

ДВУХРОЖКІ двухро́жкі *мн.* 29, 31, 98, 105, 120, 124, 126, 132. *гл.* **двайчакі**.

ДЗЕРАВА дэ́рэво *н.* 26, 29. дэрво́ *н.* 29. дэ́рыво *н.* 72, 95. да́раво *н.* 51. маленькі кіёчак для вязання снапоў. // Дэ́рыво йа свойе́ згубíла 72.

ДЗЕРНІНА дернíна *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. кавалкі дзірвана на поле. // Дернíна, йек тако́йе, новíна́, колí хорошо́ не вы́дэрэш, то кова́лкі на новíне 121.

ДЗЕСЯТУН дзес’ату́н *м.* 115. *гл.* **бапка**.

ДЗЕСЯЦІНА дзес’ацíна *ж.* 27, 32, 62, 147, 192. дыс’аты́на *ж.* 22, 46, 67. мера плошчы *(старое).* // Пры По́л’шчы ста́лы на гыкта́ры лычы́ты, а впыро́д – не лычы́лы на дыс’а́тыны 67.

ДЗЁРАН дз’о́ран *м.* 123, 134, 156а, 167, 174, 186а. **1.** поле, якое зарасло травой 123, 134, 167, 174, 186а. // Дз’о́ран ко́лы взо́рэш, папа́с ці сеноко́с 123. Дз’ора́н – кава́лак дзíкай з’амлí 174. **2.** дзірван 156. // Паваро́чаў дз’о́ран аж стра́шна гл’адзе́ц’ 156а.

ДЗЁРНА дз’о́рна *мн.* 120, 122, 124, 132. **1.** зямля, якая густа зарасла травой 130. **2.** верхні пласт узаранай глебы 122. **3.** цэліна 120, 122, 124.

ДЗІКАЕ ЖЫТА ды́кэ жы́та *н.* 41, 78, 95. *гл.* **баравое жыта.** // Дíке́йе жы́то мочы́лы ў водцы́ да от жыво́та пíлі 78.

ДЗІКОВІНА дзíко́віна *ж.* 144. дíко́віна *ж.* 93а, 119. дíковíна *ж.* 85. дíковíна́ *ж.* 79а, 95а, 99. **1.** абложная зямля. // Дíковíна́ заро́сла, задычы́ло, не па́лэцца 93а. **2.** балота. // Дíковíна́ – лесны́йе дзíкíйе боло́ты, коро́ві пасу́т’ 79а.

ДЗІЧ дзіч *ж.* 75, 75а, 79, 121, 122а, 123, 165а, 171а. **1.** трава, якую каровы не ядуць 79, 121, 122а, 123. **2.** пустазелле 75, 75а. **3.** абложная зямля, на якой расце лес 121, 122а, 165а, 171а. // Дзіч – дзíкайа земл’а́, пу́шча лесна́йа 171а. **4.** балота, якое не косяць, а спажываюць выключна як пашу 79а. **5.** паша, сенажаць 119. // Дзіч – то тра́вы дзíкíйе, потому́ што мы травы́ век не сíйалы 119.

ДЗІЧАВІНА дзічовíна *ж.* 31, 120, 183. дзічавíна *ж.* 156а. **1.** дрэнная паша 31, 183. **2.** абложная зямля 120, 183. // Дзічовíна – дíкэ по́ле, плохо́йе, ма́ло што растэ́ 120. **3.** добра яшчэ не апрацаванае поле, дзе яшчэ расце дзікая расліннасць 156а. // На гэ́тай дзічавíне мно́га дз’адо́ўніку і малача́йу 156а.

ДЗІЧЫНА дычы́на *ж.* 79. неўрадлівая, абложная зямля. // Дычы́на – ды́кайе по́ле, кото́рэ запу́шчэно 79.

ДЗЯБАК дз’оба́к *м.* 29. дз’уба́к *м.* 26, 32. **1.** вастрыё касы 26. **2.** вастрыё зуб’я бараны або сярпа 29, 32.

ДЗЯРЖАК держа́к *м.* 204. дэржа́к *м.* 120. дырж’а́к *м.* 67. вілачнік.

ДЗЯРЖАЛКА дзержа́лка *н.* 126, 144, 147. дзержа́йло *н.* 109. *гл.* **дзяржак**.

ДЗЯРЖАННЕ дз’аржа́нне *н.* 146, 149, 156, 178, 183. *гл.* **дзяржак**.

ДЗЯРНО дырно́ *н.* 41, 65, 67. дэрно *н.* 51, 71, 72. дзірно́ *н.* 29. дэрнэ́ *н.* 21. **1.** дзірван 67. **2.** поле, на якім многа дзірвану. // І гора́лы й драпачова́лы, с’оромно́ дырно́, так врosла́ зымн’а 67.

ДЗЯСЯТАК дзес’а́так *м.* 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 75а, 79, 79а, 83, 85, 87, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 122, 123, 124, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 142, 167, 174, 190а. дысе́так *м.* 49. маленькая ўкладка з дзесяці снапоў.

ДЗЯСЯТКА дзес’а́тка *ж.* 60, 91, 122. *гл.* **дзесятак.** // Йек хоро́шу дзес’а́тку поста́віш, то ве́к не зогнійе́ 122.

ДЗЯСЯТКІ дзес’а́ткі *мн.* 60, 112, 120, 124, 132, 134а. *гл.* **дзесятак.** // Пшані́цу, про́са, клад’о́м у дзес’а́ткі, а йа́к посо́хнут, то поста́в’ат у копу́ 60.

ДОБІРКІ добі́ркі *мн.* 120. *гл.* **дакопкі**.

ДРАК драк *м.* 75, 75а, 79, 79а, 95. прылада для зрывання гною. // Дра́ком гнуй повырыва́й; такі́ драк – тры зубы́ уні́з і па́лка 79.

ДРАНІНА дрэ́ніна *ж.* 26, 46, 59, 67, 120. дрэны́на *ж.* 26, 187. упершыню апрацаваная зямля. // Поора́лы грутка́, дрэ́ніну вы́робіў на по́ле 26.

ДРАПАК драпа́к *м.* 35. культыватар.

ДРАПАКІ драпакі́ *мн.* 31. вілы для гною. // Драпакі́ – што рвалі́ гно́й 31.

ДРАПАЧ драпа́ч *м.* 56, 67, 123. *гл.* **драпак**.

ДРАПАЧАВАННЕ драпачава́нне *н.* 56, 67. культывацыя.

ДРАПАЧАВАЦЬ драпачава́ты *незак.* 67. драпачува́ты *незак.* 65. культываваць.

ДРАПАЧЫ драпачы́ *мн. гл.* **драк**.

ДРАПАЧЫЦЬ драпа́чыц’ *незак.* 120. рыхліць. // Пе́рад се́вам земл’а́ драпа́чылас’ 120.

ДРАПКЫ драпкы́ *мн*. 67. *гл.* **грабелькі**.

ДРАЦЬ дра́ты *незак.* 60, 67, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133. драц’ *незак.* 27, 196, 202, 204. **1.** рабіць крупы 27, 60, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 196, 202, 204. **2.** упершыню апрацоўваць зямлю 67.

ДРАЧ драч *м.* 144. палка з суччам уверсе, якая ўжываецца для скопвання гною. // Мачэ́м гнуй накіда́лы, а драчэ́м на по́лі скіда́лі, зволока́лы 144.

ДРЭН дрэн *м.* 35. дзірван. // Йа́ там і по́плава кусо́к вы́драв, або́ і дрэ́ну, і обробы́в зэ́мл’у 35.

ДУБРОВА дубро́ва *ж.* 109, 183. **1.** узвышаны ўчастак поля 109. // У дубро́ві до́брэ ро́дзіц’ 109. **2.** сенакос на ўзвышаным месце 183. // Скасі́лі ўсе́ дубро́вы 183.

ДУЖКА ду́жка *ж.* 149, 156, 183, 184. *гл.* **грыбок**.

ДУПА ду́па *ж.* 26, 31. *гл.* **галава.** // У ду́пе ру́ку ткнэмо́, чы сухэ́йе жы́то 26.

ДУРЭЦ дурэ́ц *м.* 178. чорнае зерне ў пшаніцы.

ДУЧКА ду́чка *ж.* 197. дзірка ў жорнах, у якую засыпаюць збожжа.

ДЫМІЦЬ дымі́ц’ *незак.* 103, 156а. апыляцца. // Жы́та адкрасава́ла, дымі́ц’ 156а.

ДЫРНЯК/ дырн’а́к *м.* **1.** кавалак зымні с траво́йу, с корі́ннем, шт’о ны розо́рваты 67. **2.** новіна. // На дэрн’аку́ карто́шка ўроды́ла 72.

ДЫШАЛЬ ды́шэл’ *м.* 36, 49, 67. дышаль.

ЕЗДАВІК йездові́к *м.* 133. пагоншчык валоў. // Йездові́к ка́жэн хто ма́ў во́лы 133.

ЕЗДАВЫ йездавы́ *м.* 196. *гл.* **ездавік**.

ЖАТНІК жа́тнік *м.* 124. жнец. // Жа́тнікі пошлі́ тэпе́рыка ране́й былі́ бойове́йе 124.

ЖАЎКЛІНЕЦ жоўклі́нец’ *м.* 103. жоўты пясок.

ЖАЎЦІНЕЦ жоўці́нец *м.* 112, 134а. *гл.* **жаўклінец.** // Глыбе́й доста́ў до жоўці́нца 112.

ЖАЦЬ жа́ты *незак*. 26, 27, 98, 105, 120, 123, 124, 126, 132, 146, 147, 149, 156, 183. ж’а́ты *незак*. 22, 29, 67. жэ́ты *незак*. 72. жац’ *незак*. 122, 133, 146, 196, 204. жы́йаты *незак*. 23. жаць. // Рука́мы жы́то ж’а́ты му, чы жныва́ркыйу 67.

ЖАЧКА жа́чка *ж.* 105, 108, 115а, 116, 116а, 121а. жанчына, якая жне.

ЖВІР жвір *м.* 75, 75а, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 112, 119, 134а. чвыр *м.* 112, 123. пясок, пясчанае ўзвышша, неўрадлівае месца. // Жвыр – кра́сны, хало́дны, не хо́ча ні́што росты́ 79а. Чвыр – то гора́, не раст’о́т ні́што́, вітр завыва́йе, його́ ору́т, но не раст’о́т 123.

ЖМЕНЯ жмéн’а *ж.* 27, 29, 31, 32, 51, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 120, 126, 127, 133, 137, 138, 156а, 157, 167, 184, 186, 196, 197, 202, 204. жмíн’а *ж.* 67. жмáн’а *ж.* 51. **1.** жменя каласкоў. **2.** сноп каноплі 167.

ЖНЕЙКА жнéйка *м.* 184, 186, 197. *гл.* **жачка**.

ЖНЕЦ жнец *м.* 29, 60, 71, 80, 98, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 124, 126, 132, 133. жнец’ *м.* 22, 29, 31, 67. жнэц *м.* 36, 39, 62. жнец. // Два жэн’цы́ ус’ó пóле жжáлы 29.

ЖНІВА жнівá *мн.* 22, 32, 71, 80, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 124, 126, 133, 157, 184, 186. жніво. // Жнівá рáна зачалíс’ 22.

ЖНІВАРКА жнівáрка *ж.* 80. жнывáрка *ж.* 67. **1.** *гл.* **жачка.** **2.** жатка.

ЖНІВО жнівó *н.* 32, 71, 81, 105, 109, 120, 124, 126, 133, 157, 178, 184, 186. *гл.* **жніва**.

ЖНІЎЕ жніўйó *н.* 32. *гл.* **жніва.** // Далекó Ілл’á до жніўйá 32.

ЖНІЎНІК жнíўнік *м.* 202. агульная назва зжатага поля. // На тóй год на жнíўніку картóшку сéйуц’ 202.

ЖОЛКВА жóлква *м.* 112, 134а, 137. жоўты пясок. // Орэ́ мéлко достайé до жóлквы, жóлтага пескý 137.

ЖОРВАНЫ жорваны́ *мн.* 142, 156, 192а. *гл.* **жорны**.

ЖОРНЫ жóрны *мн.* 22, 35, 36, 49, 62, 97, 122, 146. жóрна *мн.* 22, 35, 36. ручны млын. // Трэ́ба ў жóрнах намалóц’ óсыпкі 62.

ЖОЎРЭНЕЦ жоўрэнéц’ *м.* 75, 75а, 79, 95. *гл.* **жаўклінец**.

ЖЫТА жы́та *н.* жыта. // Рóсалкі жывýц’ у жы́ці 60.

ЖЫТНІСКА жы́тніска *н.* 71, 119. *гл.* **жытнішча**.

ЖЫТНІШЧА жы́тнішча *н.* 98, 105, 108, 113, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 157, 165а, 171а, 184, 186, 202. жы́тнішче *н.* 31. поле, на якім расло жыта. // На жы́тнішча гов’áдо пошлó 138.

ЖЭЛЕЗНЯК жал’аз’н’áк *м.* 123. жаліз’н’áк *м.* 144. жэлезн’áк *м.* 109, 178. жылізнíк *м.* 4а, 24. зелезн’áк *м.* 122, 135, 146, 147. лапата. // Жылізнықóм вы́рувн’ав грáдкы 4а.

ЗАБОЯЧ забóйач *м.* 59. забóіч *м.* 123. драўляны кіёчак, якім замацоўваюць ручку касы да яе жалезнай часткі.

ЗАВАРАТНІ заваротнé *н.* 95а, 99. *гл.* **заварот**.

ЗАВАРАЦЬ зáварац’ *м.* 177. *гл.* **заварот.** // На зáварац’і загоні 177.

ЗАВАРАЧЭННЕ заворочэ́не *н.* 7а. *гл.* **заварот**.

ЗАВАРОТ зáварат *м.* 109, 152, 154, 191. заварóт *м.* 41, 146, 151, 156а, 183, 186а. заворíт *м.* 65. завурóт *м.* 161. месца, дзе араты паварочвае каня.

ЗАВАРОТЫ заварóты *мн.* 105, 134а. заварóті *мн.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. зáвороті *мн.* 79а. заворóты *мн.* 121, 122а, 165а, 171а. завоpотé *мн.* 112, 134а. *гл.* **заварот**.

ЗАВІТКА зáвітка *ж.* 120. *гл.* **завіток.** // Зáвітка на ўрэ́д зав’áзана 120.

ЗАВІТКІ завыткы́ *мн.* 132. *гл.* **завіток.** // Ведз’мáк завыткы́ рóбыц’, каб жы́то не ўроды́ло 132.

ЗАВІТОК зáвіток *м.* 26, 196, 202. некалькі пераблытаных каласкоў, якія як быццам бы завіты, каб быў дрэнны ўраджай.

ЗАВІЎКА зáвіўка *ж.* 95, 103. *гл.* **завіток.** // Зáвіўка з нахíл’ства ведз’мары́ робíлы 95.

ЗАГОН загóн *м.* 20, 21, 31, 70, 71, 80, 98, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 122, 124, 130, 132, 133, 134, 137, 144, 146, 149, 156, 156а, 157, 178, 186, 186а, 192, 197. загíн *м.* 7а, 29, 32, 46, 49, 65, 109. загóн *м.* 196, 204. загы́н *м.* 67. загýн *м.* 4а, 26. загуíн *м.* 22, 36. заг’ýн *м.* 41. кусок поля ад баразны да баразны. // Тры загóны жы́та вы́ж’алы 67. Загíн – нэшырóка полóска, вóсім раз ратáй прóйдэ 32. Йíдыш лíсом, то всэ́ загóны й загóны, а ныхтó ны помытáйе колы́ тут пóлэ булó 67.

ЗАГОНА загóна *ж.* 124. *гл.* **загон**.

ЗАГРЭБШЧЫК загрэ́пшчык *м.* 192а. чалавек, які зграбае сена. // От-óт загрэ́пшчык адзíн на ўс’ý в’óску 192а.

ЗАГРЭХ загрэ́х *м.* 204. кусочак неўзаранага поля, пакінуты сярод узаранага неўважлівым аратым. // Плóхо сóроно одні загрэ́хі 204.

ЗАГУЛЬНАЕ ПОЛЕ загýл’найе пóле *н.* 152. абложная зямля.

ЗАГУМЕННЕ загумéнне *н.* 183. невялікі ўчастак зямлі радам з вёскай.

ЗАЖАТАК зажáтак *м.* 120, 132, 186. першы зжаты сноп. // Зажáтак – то пéршы сноп, стоíц’ у хáтцэ 132.

ЗАЖАЦЬ зажáц’ *зак.* 35, 178, 192а. пачаць жатву. // А на ты́х гóн’ах мы хýтка зажáлі 35.

ЗАЖМЕНІЦЬ зажмэ́ныт’ *зак.* 126. зжаць, схваціць. // Зажмэ́ніла рýку, жмéн’у набрáла бал’шýйу 126.

ЗАЖЫН зожы́н *м.* 95. першы зжаты сноп.

ЗАЖЫНАК зажы́нок *м.* 36, 120, 124, 132, 133, 184, 197. *гл.* **зажатак.** // Зажы́нок – пе́рвайа жме́н’а жы́та, што до ха́ты беру́ц’ 120.

ЗАЖЫНКІ зажы́нкі *мн.* 31, 32, 35, 36, 46, 109, 120, 146, 192а. зожы́нкі *мн.* 71. за́жынкі *мн.* 98, 126. **1.** пачатак жатвы 31, 32, 35, 36, 46, 71, 98, 109, 120, 146, 192а. // Зо́йдэ на по́ле на за́жынкі, да мале́нечко нажне́, зо́йдэ с хле́бам, да пото́м пот то́ жжа́тайе хле́п поло́жэ 126. **2.** першы зжаты сноп 46, 146.

ЗАЙМАЦЬ займа́ты *незак*. 67. захватваць сярпом або капой збожжа, траву.

ЗАЙМІСТЫ займы́сты 67. той, што можа многа захваціць (пра земляробчыя прылады). // Займы́сты сэ́рп, займы́ста коса́ 67.

ЗАКРАЕК закра́йок *м.* 31, 120. закра́йек *м.* 132. **1.** *гл.* **галаўкі** 31. **2.** невялікі кусок поля, якім заканчваецца асноўны палявы масіў 120, 132. // Закра́йок – то кусо́чак землі́ пры по́лі 120. Закра́йек – кружо́чак перэт по́лем 132.

ЗАКРОЙ за́крый *м.* 32, 57, 80. за́круй *м.* 27. сашнік. // За́круй розрізу́йе зе́мл’у 27.

ЗАКРУЦЕНЬ за́крутын’ *м.* 7а. *гл.* **дзерава**.

ЗАЛЕГА зале́га *м.* 112, 134а. аблoжнае поле.

ЗАЛЕГЛЯ залегл’а́ *ж.* 75, 75а, 79а, 98, 123, 126. залыгл’а́ *ж.* 67, 79, 99, 119. аблoжная зямля. // Залегл’а́ – зале́жэно по́ле, два-тры го́да лежы́ц’ 126. Залегл’а́ – задаўне́лайе по́ле 75.

ЗАЛЕЖ за́леж *ж.* 26, 32, 72, 80, 85, 103, 105, 112, 115, 116, 121, 122, 130, 134а, 135, 144, 151, 156а, 178. *гл.* **залегля.** // За́леж запу́шчано 80.

ЗАЛЕЖЫНЫ зале́жыны *мн.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **залегля.** // Зале́жыны – высо́койе, пешча́нэйе по́ле, бува́йе когда́-то остаўл’а́йуц’ на тры́ гады́, штоб йано́ йакі́ ко́рэн’ уз’а́ло з землі́ 122а.

ЗАЛОГ зало́г *м.* 123, 135. залуг *м.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **залегля.** // На зало́гу ле́с поро́с 135.

ЗАМЕЖ замі́ж *м.* 95а, 99. *гл.* **замежак**.

ЗАМЕЖАК заме́жак *м.* 7а, 21, 22, 35, 36, 41, 46, 49, 65, 67, 156а, 178. замі́жок *м.* 41, 46, 49, 75, 75а, 79, 79а, 83, 91, 95, 99, 120. **1.** невялікі лужок у канцы гарода 22, 46, 49, 75, 75а, 79, 83, 83а, 91, 119, 144, 146, 156а. // На гэ́тому заміжко́вы скоты́на до́брэ пасе́цца 22. **2.** шырокая мяжа 35, 49, 130. **3.** *гл.* **закраек** 26, 156а, 167. // Замі́жэк – йак бы́ ны́ўка, по́лэ коло́ по́л’а 26. **4.** мяжа 120, 132. // Замі́жок – з одного́ хоз’а́іна борозна́ недоо́рона і з друго́го борозна́ 132. **5.** паласа зямлі паміж радамі пладовых дрэў 41.

ЗАМОРКІ замо́ркі *мн.* 186а. адходы пры веянні зерня.

ЗАПАД запа́д *м.* 91. нізкае месца на поле. // Запа́д дэ две-тры борозны́ ніжэ́й, то й не уро́дыц’ 91.

ЗАПАДЗІСТАЯ ЗЯМЛЯ запа́дыстайа земл’а 79, 91. участак, які пашкоджаны грызунамі.

ЗАПАРВАЦЬ запа́рваты *незак*. 60, 120. араць папар. // О́сэн’у трэ́ба запа́рваты, навозі́ты гно́йу да розбі́ты 60. Поцерэбі́ў, запа́рыў ту́йу з’амл’у́ 120.

ЗАПАТЫЛАК запаты́лак *м.* 36. запоты́лак *м.* 105, 112, 134а. *гл.* **забояч.** // Запаты́лок – кліно́к дрэўл’а́ны, што прыціска́йе ко́су до куос’с’а́ 36.

ЗАПАТЫЛЬНІК запаты́л’нік *м.* 183. *гл.* **забояч**.

ЗАПУСК за́пуск *м.* 71. *гл.* **залегля**.

ЗАПУСТ за́пуст *м.* 65, 71, 108, 113, 115а, 116а, 121, 121а, 122а, 165а, 171а. *гл.* **залегля.** // За́пуст – то запустэ́ў по́лэ, ны сходы́ў робэ́тэ, бо ны ро́дыт’ по́ле 65.

ЗАПУСТА запу́ста *ж.* 95а, 99, 112, 134а. *гл.* **запуст**.

ЗАПУСЦЬ за́пус’ц’ *ж.* 93а. *гл.* **запуст**.

ЗАПУШЧАНАЯ ЗЯМЛЯ запу́шчана зымн’а́ *ж.* 67, 130. *гл.* **залегля.** // Зымн’а́ запу́шчана, поке́л’ йій́і вы́робыш 67.

ЗАПЯТКА зап’а́тка *ж.* 196. жалезнае кальцо ў касы.

ЗАРАДЗІЦЬ зароды́ты *зак.* 60, 67, 98, 120, 126, 127, 132. зарадзіць. // Пло́хо зароды́ло 60. Зароды́ на ўс’а́куйу до́л’у 132.

ЗАРОГ заро́г *м.* 147. клінаваты ўчастак. // Вун’ у заро́зі Мітро́ па́шэ 147.

ЗАСЕЎ засе́ў *м.* 147, 156а. засіеў *м.* 36. засеянае поле. // Куды́ ты ты́х овечо́к пусці́ў, там ус’у́дойу засе́ў 147.

ЗАСЕЎКІ за́сівкы *мн.* 35. час сяўбы. // За́сівкы, пойі́дэм засіва́ты жы́тко 35.

ЗАСКАРОДЗІЦЦА заскаро́дзіца *зак*. 156а. падрасці і зазелянець (пра ўсходы жыта).

ЗАСЦЕНАК зас’це́нок *м.* 120. засце́нак, засте́нок *м.* 157. **1.** мяжа 120. // Зас’це́нок – така́йа дору́шка, што хоз’айины́ хо́дз’ац’ 120. **2.** тапонім, назва поля 157. **3.** невялікі ўчастак, што знаходзіцца за будынкам і часта пустуе 156а.

ЗАСЯВАЦЬ засева́ты *незак*. 35, 109. засіва́тэ *незак*. 49, 97. сеяць.

ЗАТУЛКА зату́лка *ж.* 46. *гл.* **забояч**.

ЗАТЫЛАК заты́лак *м.* 49, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 91, 95, 98, 99, 103, 119, 120, 124, 132, 133. заті́лок *м.* 126. запоты́лак *м.* 112, 134а. *гл.* **забояч**.

ЗАЦЕНАК заці́нок *м.* 80, 132. участачак у цяні. // У заці́нку нэ растэ́, со́хнэ бес со́нца 80.

ЗБАЖЫНА збажына́ *ж.* 156а. збожжа.

ЗБІВАЦЬ збіва́ты *незак*. 93а, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 134а. чысціць збожжа з дапамогай рэшата. *гл.* **скружваць**.

ЗБОЖ збож *м.* 120, 132. збіж *м.* 29, 41, 65, 67, 71, 79, 99. збыж *м.* 67, 83, 83а. збуж *м.* 26. *гл.* **збожжа.** // Усы́паў свій збіж у скры́н’у 71.

ЗБОЖЖА збо́жжэ *н.* 31, 91, 95, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134, 137, 146, 165а, 171а. збо́жжа *н.* 21, 32, 134а, 156а, 174. збі́жжа *н.* 27. збу́жжа *н.* 31, 79, 137, 157. збожжа.

ЗБУГРАВЕЦЬ збуграве́ты *незак*. 78. (пра ўчастак) зрабіцца неўрадлівым. // Збуграве́ла чы́ста мойе́ по́лэ, на ро́дыт’ 78.

ЗБУЯЦЬ збуйа́ты *зак*. 29, 67, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 85а, 91, 93, 95, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 134а, 135, 165а, 171а. // На перховы́ні жы́то збуйа́йе 29. Йак такэ́ лі́то – то чы́сто ус’о́ збуйа́йе, ніч́огы урожа́й бу́дэ 105. Збуйа́йе, йе́то колы́ хоро́ша выго́да, посе́йем і йейо́ жан’о́т і жын’о́т у был’л’е і ме́ры нэ ма́йе, ні́ц не в’а́жэцца 79.

ЗВАЛАЧЫЦЬ зволочы́т’ *зак*. 71. забаранаваць.

ЗВАРАТА зварота́ *ж.* 21, 115, 123, 130, 132, 133. *гл.* **заварот.** // Зварота́ раз ко́ні і ва́лы не дохо́дз’ац’ 132.

ЗВАРАТЫ зваратьы́ *мн.* 142, 156, 167. зваро́ты *мн.* 174. *гл.* **заварот.** // Гарбузы́ пасадзі́ на зварато́х 142.

ЗГАЛАЎКІ зголовкы́ *мн.* 49. *гл.* **галаўкі.** // На зголовка́х ны вроды́ло 49. Зголовкы́ зарослы́ зіллем 49.

ЗГАНЯЦЬ згон’а́ты *незак*. 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 39, 41, 49, 51, 65, 67, 79, 79а, 83, 83а, 99, 99а, 103, 108, 119, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 137, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 156а, 167, 169, 174, 183, 184, 186а, 196, 202, 204. змятаць каласкі з перавеянага збожжа.

ЗГАРЫСКА згары́ско *н.* 85. высокае неўрадлівае месца. // Згары́ско – то грэ́чку на высо́кіх пол’а́х сі́йут’ 85.

ЗГАРЫШЧЭ згары́шча *н.* 78. *гл.* **згарыска**.

ЗГОНІН зго́нін *м.* 26. зго́нын *м.* 32, 120, 124, 126, 132, 161. сухія каласкі, якія пасля малацьбы змятаюць мятлой. // Згоні́н остайе́цца ад ус’аго́ збо́жжа 26. Зго́нын метло́йу згон’а́йем 132.

ЗГОНІНА зго́ніна *ж.* 51. *гл.* **згонін**.

ЗГОНІНЫ зго́нины *зборны* 7а, 21, 22, 41, 46, 49, 79, 79а, 122, 167, 174, 186а. зго́ніны *зборны* 83, 83а, 93а, 99, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **згонін.** // Зго́ніны не меша́й з м’акі́нойу 122.

ЗГОНЫ зго́ны *мн.* 79, 156а. пабітыя на часткі каласы з зярнятамі, якія змятаюцца з кучы навеянага жыта 156а.

ЗДУХАВІНА зду́ховіна *ж.* 85, 99, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 116а, 121а, 134а. неўрадлівая зямля. // На зду́ховіне што не се́й, то нема́, так са́мэ земл’а́, але не ро́діц’ 105. Зду́ховіна – не год’а́шчэ по́ле й на высо́ком й на ні́ском 112.

ЗЕЛЯНІЦЦА зэлэны́цца *незак*. 32, 120, 156а. зелянець. // Дзве́ неде́лі жы́то зэлэні́цца, дзве́ неде́лі колосы́цца, дзве́ неде́лі росцвета́йе, дзве неде́лі наліва́йе 32.

ЗІМІНА зіміна́ *ж.* 122. азімае жыта або азімая пшаніца. // Па зіміне́ се́йем, то пасл’а́ жы́та, пшані́цы 122.

ЗІМКА зі́мка *ж.* 60. зы́мка *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 91, 95, 99, 108, 113, 115, 116, 121, 152. **1.** азімае жыта 60. **2.** азімая пшаніца 79, 79а, 95, 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а.

ЗЛАГАВАЦЬ злогова́ты *незак*. 31. *гл.* **гуляць.** // Зло́гом лежы́т по́ле, злогу́йе 31.

ЗЛОГ злог *м.* 21, 26, 29, 32, 72. зліг *м.* 26, 29, 31, 46, 51. злыг *м.* 20, 41. злоуг *м.* 26, 32. зл’уг *м.* 33. злуйх *м.* 22. *гл.* **залегля.** // Па́рыніна ліжа́ла ў злогу́ тры го́да 72.

ЗЛОГІ злогы́ *мн.* 49. *гл.* **залегля**.

ЗМЕШАНЬ змíшан’ *ж.* 65. сена, змяшанае з саломай. // Сíно змышэ́йе то остайе́цца потыру́шка, а то́ змíшан’ 65.

ЗНАЧНІК значны́к *м.* 4а. востры кіёчак, прылада для пасадкі бульбы. // Сады́в карто́флы пуд значны́к 4а.

ЗРАЛІНА зра́лына *ж.* 26. равок (пры ворыве), з якога плугам узнята скіба зямлі.

ЗРЭХ зрэх *м.* 36. апошняя баразна, калі оруць у роскід. *гл.* **роскід.** // Хто вы́ме зрэх, таму́ жэнíтыс’а не грэ́х 36.

ЗУБ’Е зу́бйе *зборны* 32, 49, 51, 67, 120, 124, 132, 184, 186, 197. зубы бараны, грабель і г. д.

ЗУБІЦЬ зубы́ты *незак.* 46, 67, 120, 132, 157, 196. зубэ́тэ *незак.* 51. зублíты *незак.* 26, 29, 59, 98, 137. вастрыць серп, насякаць зубы.

ЗУБЫ зубí *мн.* 186. прыстасаванне для касьбы збожжа ў выглядзе грабелек.

ЗЫЙСЦІ зыхо́дыты *незак.* 21, 36, 67. схо́дыты *незак.* 202, 204. сходы́ты *незак.* 41, 49, 65, 122. узыходзіць. // Зышло́ жы́та 36.

ЗЯБ з’аб *ж.* 32, 51, 59, 61, 72, 79а, 104, 123, 127, 134, 156, 174. *гл.* **зябленіна 1**.

ЗЯБІЦЬ з’абы́ц’ *незак.* 103, 147. узараць восенню для веснавой сяўбы.

ЗЯБЛЕНІНА з’аблэ́нына *ж.* 41, 65, 124. **1.** узараны папар 41, 65. // Йек вэ́зеблет’ по́лэ, ны розгору́іцца, а ты́л’ко волочэ́цца, то з’аблэ́нына 65. **2.** узараны, але яшчэ не зімаваўшы папар 124. // З’аблэ́нына перэпа́хана на́ зіму, а йак з’аблэ́ніну пэрэго́руц’, то па́ранына 124.

ЗЯБЛІВА з’а́бліва *н.* 26. *гл.* **зябленіна 1**.

ЗЯБЛІННЕ зяблíне́ *н.* 49. ворыва, восенню пад веснавую сяўбу.

ЗЯБЛІНЯ з’аблін’а́ *ж.* 75, 75а. зебліна́ *ж.* 103. *гл.* **зяб**.

ЗЯБЛІЦЬ з’аблíты *незак.* 7а, 20, 26, 46, 51, 67, 72, 98, 105, 120, 124, 132. з’аблíт’ *незак.* араць на зіму.

ЗЯБЛІШЧА з’аблэ́шчэ *н.* 51. *гл.* **зябленіна 1**.

ЗЯБЛЯ з’абл’а́ *ж.* 59, 79, 95, 99, 126, 132. дз’абл’а́ *ж.* 80, 93а. з’абл’а́ *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. з’абл’ *ж.* 196. з’абл’е́ *ж.* 85. *гл.* **зябленіна 1.** // Когда́ жы́то снíмут, пэрэо́рут і лэжы́т’ до вэсны́, то з’абл’а́ 126.

ЗЯЛО з’ало́ *н.* 192. адходы пры малацьбе.

ІГЗАГА ікза́га *ж.* 156. металічная барана. // Баранава́лі ікза́гамі і та́к до́брэ ву́баранавалі 156.

ІГРАЦЬ ігра́ты *незак.* 105, 174. **1.** каласіцца 174. **2.** красавацца (пра жыта) 103, 105, 113. // Ужэ́ жы́то ігра́йе, куры́ц’, бу́дэ красава́т’ 105.

ІГРЫШЧА íгрышча *н.* 108, 115а, 116а, 121а, 123, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 167, 177, 178, 183. гры́шча *н.* 184. высокі неўрадлівы ўчастачак поля. // На íгрышчы ве́цер завыва́йе, нэ растэ́ ніштó, хоц’ і успа́щут, то нэ ўростэ́ 123. íгрышча – токо́йе неспосо́бна з’амл’а́ 177.

ІСПАЎНЯЦЦА íсполн’а́цца *незак.* 65. наліваццa. // Íсполне́іцца жы́та, тужа́йе 65.

КАБЛУК каблу́к *м.* 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 31, 32, 36, 41, 46, 49, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 67, 79, 79а, 85, 87, 95, 103, 105, 119, 120, 126, 132. прут, які абгінае барану. // Каблука́ дэрэўл’а́нага ро́б’ац’ з дубца́ 108.

КАБЛУЧ каблу́ч *м.* 75, 75а, 91, 126. *гл.* **каблук**.

КАБЛУЧОК каблучо́к *м.* 29, 72. часць цэпа, маленькая дуга.

КАВАЛАК кава́лак *м.* 41, 67, 130, 134, 156а. зямельны ўчастак квадратнай формы.

КАЗА коза́ *ж.* 95. спасава барада. *гл.* **барада**.

КАЗАК коза́к *м.* 60, 120. гатунак аўса. // Коза́к – бíлы ов’о́с 60.

КАЛАСАВАЦЬ колосова́тэ *незак.* 65. колосова́ты *незак.* 67, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. малаціць ячмень па каласках. // Колосова́тэ – то згорта́йе са́мойе зірно́ і штоб адбэ́то гусэ́ 65.

КАЛАСІЦЦА каласíцца *незак.* 21, 26, 32, 36, 41, 120, 134а, 156а, 174, 186а. каласіцца. // Усхо́т хоро́шы у трупку́ ідэ́ жы́та колосíцца 126.

КАЛАЦІЦЬ колотíт’ *незак.* 75, 75а, 93а, 109, 119. колоціц’ *незак.* 103, 112, 134а. **1.** малаціць лён 75, 75а, 93а, 109, 119. **2.** малаціць перавязаныя снапы 103, 112, 134а.

КАЛАЧ кола́ч *м.* 133. частка бараны. *гл.* **каблук**.

КАЛАЧЫ колачы́ *мн.* 137. калачы́ *мн.* 157, 184, 197. частка бараны, у якую ўстаўляюць зубы. // Калачы́ ро́б’ац’ з дубцо́ў, забíва́йуц’ па́лкі ў калачы́, а ў калачы́ йашчэ́ зубы́ 184.

КАЛАЧЫК кала́чык *м.* 120, 124, 132. *гл.* **калачы.** // Кола́чык кап цэпл’а́ц’ было́ за што́ йе 124.

КАЛЕНЦА колі́нца *н.* 21, 29, 31, 120, 132. коле́нца *н.* 146, 147, 156а, 167. частка раслін, каленца.

КАЛІТА каліта́ *ж.* 36. кароценькі загон 36. // Докопа́ла бу́л’ву на коліце́ 36.

КАЛІТКА калі́тка *ж.* 36. калэ́тка *ж.* 65. калы́тка *ж.* 67. прамавугольны кусок поля, які ўзорваюць упоперак. // Калэ́тка ўро́дэбы проходно́йе 65.

КАЛОДАЧКА коло́дочка *ж.* 26, 28. ручка сярпа. // Во́т кэ́пска коло́дочка ў сэрпо́ві 29.

КАЛОССЕ коло́ссе *н.* 26, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 157, 196, 202, 204. коло́сс’а *н.* 26, 29. колу́сс’а *н.* 60. куло́ссе *н.* 48, 49. кало́ссе *н.* 7а, 134а, 156а, 163, 186а. колуо́ссе *н.* 36. колы́ссе *н.* 67. калу́с’це *н.* 58. верхняя частка снапа.

КАЛОТАК кало́так *м.* 174. змятая салома проса.

КАЛЬЦАВАЦЦА кал’цава́цца *незак.* 186а. з’яўленне коласа. // Кал’цу́ецца калі́ жы́та ў трупка́х 186а.

КАЛЬЦО кал’цо́ *н.* 146, 147, 149, 156. частка касы.

КАЛЮК кал’у́к *м.* 132. вус у жыта. // Кал’укі́ йак спо́ўныца жы́то 132.

КАМШАНІЦА камшані́ца *ж.* 123. змятая салома.

КАНАПЛЯНІШЧА конопл’а́нішча *н.* 157. коно́плішча *н.* 120, 126, 132, 133, 184, 186, 196. коно́плышчэ *н.* 24, 29, 31, 32, 72. поле пасля каноплі.

КАНОПЛЫСКА коно́плыско *н.* 98, 105. конопл’о́выско *н.* 80. *гл.* **канапляніщча.** // Конопле́ніско, по́ле з йако́га вы́браны кано́плі 80.

КАПА копа́ *ж.* 26, 29, 31, 32, 51, 62, 67, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 132, 133, 144. укладка з 60 снапоў. // До Іллі́ і в ко́пу зложы́ла, на лл’у́ сто́га накла́с’ці 105.

КАПАЛЬНІЦА капа́л’ныц’а *ж.* 26, 29, 36, 46, 126. жанчына, якая капае бульбу.

КАПАНІЦА копані́ца *ж.* 49, 109, 120, 144, 146, 149, 156, 178, 183, 184, 197. прылада для акучвання. // Копані́ца – жэле́зна лопа́тка дл’а карто́шкі 120.

КАПАЧКІ копо́чкі *мн.* 31. *гл.* **капаніца**.

КАПАШЫЦА копа́шыца *ж.* 109. *гл.* **капаніца**.

КАПІЦА ка́піца *ж.* 51, 60, 204. ку́пыц’а *ж.* 4а, 24. ко́пыц’а *ж.* 46, 67. круглы раменьчык, частка цэпа. // Ка́піца – за што́ держа́к прів’а́звайут’ 204.

КАПІЦЬ купы́ты *незак.* 4а. складваць сена ў капу.

КАРПАЧКА карпа́чка *ж.* 183. драўляны плужок, якім карыстаюцца для акучвання бульбы.

КАРТАПЛІНА корто́плына *ж.* 79. *гл.* **бульбянішча.** // Карто́плына лежы́ц’ трэ́ба ісці́ завалочы́ты, загора́ты 79.

КАРТАПЛІННЕ картоплы́нне *н.* 56. картоплі́нне *н.* 31. **1.** бульбоўнік 56. // Картоплы́нне тры́ба жжа́ты бу́дзе до́бра на сіе́чку 56. **2.** *гл.* **бульбянішча** 31.

КАРТАПЛЯНІШЧА картопл’а́нішча *н.* 112, 134а, 157. карто́плішчэ *н.* 32, 123, 184, 186, 197. карто́плішчэ *н.* 31. *гл.* **бульбянішча**.

КАРТОПЛІСКА карто́плыска *н.* 29, 59, 60, 71, 79. картопл’овыско *н.* 80. *гл.* **бульбянішча.** // На картоплысках ов’ос сейуц’ 59.

КАРЧАВАННЕ корчова́нне *н.* 121, 122а, 165, 171а. месца, дзе выкарчаваны сенажаць або поле.

КАРЧОЎКА корчо́вка *ж.* 108, 115, 116, 116а, 121а. *гл.* **карчаванне**.

КАСАР каса́р *м.* 36, 49, 62, 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 122. касец. // Коса́р міэ́нціт ко́су 36.

КАСАЎЁ косове́ *н.* 147. касільна.

КАСІЛНА косі́лно *н.* 146, 178, 196, 202, 204. касільна.

КАСІЦЬ косы́ты *незак.* 29, 31, 32, 51, 59, 60, 61, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 157, 196, 202, 204. косі́ц’ *незак.* 134а, 138, 144, 146, 149, 183, 186а. касіць. ◊ ***– на сцяну*** // косы́ты на сты́ну 67. Йак косы́ты жы́то, коб ско́шанэ ложы́лос’ на то́йе, што ростэ́, то ка́жут’ косы́ты на сты́ну 67.

КАССЕ коссе́ *н.* 49, 60, 62, 71, 79, 91, 95, 112, 124, 134а, 137, 183. кіссе́ *н.* 75, 75а, 78, 99. косіе́ *н.* 29, 105, 120, 126, 132. кассе́ *н.* 140, 156. косце́ *н.* 119. куссе́ *н.* 31, 46, 72, 103, 133. кыссе́ *н.* 83, 83а. куосйе́ *н.* 36. кус’це́ *н.* 4а. кіс’це́ *н.* 98. касільна.

КАШАНІЦА кошанэ́ца *ж.* 65. кашаны́ц’а *ж.* 67. скошаная пожня.

КВІТ квіт *м.* 20, 22. краска жыта.

КВІТКА кві́тка *ж.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 72. **1.** мяцёлка проса і аўса 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 67. // Кві́тка ў про́сові йе́к бы ко́лос 26. **2.** мяцёлка проса, аўса, грэчкі 65, 72. **3.** дажынкі, заканчэнне якой-небудзь працы 22, 44.

КВІЦЕНЬ квíтын’ *ж.* 22. перыяд красавання жыта. // Квíтын’ – то кулы́ жы́то закулусы́лос’а 22.

КВІЦЕЦЬ квíтэты *незак.* 30, 31, 32, 33, 34, 41, 46, 49, 51, 71, 72, 80, 95, 99, 126. квы́тыты *незак.* 20, 24, 28. красавацца. // Дзве недéлі жы́то квітýйе, дымóк ідэ́ 72. Зрáзу квітýйе бы м’акíнка на йíм вісíц’ 126. Хорошó жы́то квы́тыло повíнно йадрэ́нойе бýті 20.

КІДАЛЬНІК кíдыл’нік *м.* 124, 147. кы́дал’нік *м.* 98. кíдыўнік *м.* 192а. чалавек, які складае стог. // Кíдыл’ніка нанімáц’ не трэ́, сáмі под’óм 124.

КІДАЛЬШЧЫК кíдыл’шчык *м.* 122. *гл.* **кідальнік.** // Коб шчэ́ одзíн кíдал’шчык то і стóга склáлі б 122.

КІДАННІК кíдыннік *м.* 142, 156. *гл.* **кідальнік.** // Дудýн пастайáны кíдыннік і так ужэ́ налаўчы́ўс’а 156.

КІЗЛЫ кы́злы *мн.* 71. вілы для гною. // Рострэсáйемо гній кíзламі, а тó рукáмі 71.

КІРКА кіркá *ж.* 146. цяпка для рыхлення глебы. // Так нічóго ты не зрóбіш, тóл’кі лапáту палóміш, беры́ кíркай разбывáй 146.

КІСЦЬ кісц’ *ж.* 167. колас проса.

КІТКА кíтка *ж.* 30, 31. кы́тка *ж.* 32, 49, 51. **1.** колас проса 30, 31, 32, 51. // Кіткí ўжó, доспівáйе прóсо 32. **2.** колас проса і аўса 49.

КІТЫЦА кэ́тыц’а *ж.* 49. колас проса, аўса.

КІЯХ кійáх *м.* 137, 183, 190, 191. кійéх *м.* 152, 154. пачатак кукурузы.

КІЯХАВІННЕ кійахавíнне 137. сцябло кукурузы.

КІЯХІ кійахí *мн.* 137, 157.

КІЯШНІК кійáшнік *м.* 137, 158. **1.** *гл.* **кіяхавінне** 137. **2.** пачатак кукурузы 158.

КЛАДЗЕЛЬНІК кладéл’нік *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. чалавек, які складае стагі.

КЛАТКА клáтка *ж.* 80. куча. // В’алíкойа клáтка гнóйу на пóлі стойіц’ 80.

КЛІНОК клінóк *м.* 7а, 29, 41, 67, 98, 109, 122, 126, 134, 142, 146, 147, 156, 156а, 183, 186. **1.** *гл.* **забояч.** // Побíўс’а клінóк 120. **2.** клінаваты ўчастак 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 91, 98, 99, 105, 124, 126, 133, 174, 196, 202, 204. // Клінóк – пóле небол’шóйе 124.

КЛОПАТ клóпут *м.* 49. планка з дзіркай, у якую ўстаўляюць верхні канец млына. *гл.* **млын**.

КЛЫЧАНКА клы́чанка *ж.* 165а. змятая ў малацьбе салома. // Тры капы́ клы́чанкі склаў 156а.

КЛЮЧКА кл’ýчка *ж.* 4а, 22, 24, 26, 29. **1.** вілы з маленькай ручкай для копкі бульбы 22, 24, 26, 29. // Кл’ýчкай сéд’а купайемо 29. **2.** востры кіёчак, якім капаюць бульбу 4а.

КЛЮЧЫЦЦА кл’ýчыцца *незак.* 41, 144. узыходзіць. // Покл’ýчылос жы́то, узышлó 144.

КЛЯВЕЦ клевéц *м.* 105, 120, 124, 132, 133, 184. клявец. // Клевéц з обóйіх бокóў малотóк.

КЛЯКАЦЬ кл’áкац’ *незак.* 72, 132. кл’áкаты *незак.* 22, 36, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 121а, 124. клéкнуты *незак.* 46, 49, 134а, 135, 165а, 171а. (пра збожжа) палягаць. // Жы́та кл’áкайе, нагнéцца до зэмлí 72. Дóбрэйе жы́то, ўродлíвойе, важкэ́йе, у одíн бок скл’áкло 112.

КЛЯПАЦЬ клепáц’ *незак.* 120, 124, 133. клэпáты *незак.* 22, 67, 72, 80, 126, 132. кляпаць касу. // Клэпáты молоткóм кóсу 72.

КНЕБЕЛЬ кнéбэл’ *ж.* 26. кны́был’ *ж.* 7а, 79. *гл.* **дзераво.** // Кнéбэл’ згубы́ла 26. Колы́ не кны́бэлем в’áжуц’ – то снóп рассмыкáйецца 79.

КОЛАС кóлос *м.* 26, 29, 31, 32, 36, 41, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 126, 132, 133, 137, 144, 147, 154, 158, 161, 167, 169, 174, 177, 183, 184, 186, 191, 196, 197, 204. **1.** колас жыта, ячменю, пшаніцы 20, 31, 32, 35, 36, 59, 60, 67, 71, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 137, 144, 146, 147, 156а, 167, 169, 174, 178, 183, 186а, 192а, 196, 202. **2.** колас жыта, ячменю, пшаніцы і проса 157, 184, 197. **3.** колас аўса, ячменю, пшаніцы і жыта 29, 120, 204. **4.** адходы пры малацьбе 154, 156а, 158, 161, 169, 177, 191.

КОПАЧКА кóпочка *ж.* 46. копа сена. // Кóпочка – нéскол’ко віéзок сéна на лугý 46.

КОПАЧКА копáчка *ж.* 35, 46, 56. *гл.* **капаніца.** // Бýл’ву копáла копáчкайу 36.

КОПКА кóпка *ж.* 56. *гл.* **капаніца**.

КОРАК кóрак *м.* 49. калодачка з дзіркай, пры верхнім жарнаку, у якую ўстаўляюць ніжні канец млына. *гл.* **млын**.

КОШЭНКА кóшэнка *ж.* 26, 120, 132. кóшунка *ж.* 26. **1.** поле пасля збожжа 26, 29. // Кóшунка жы́то скóшанайа звéрху 26. **2.** поле, дзе скошана трава 120, 132. // Кóшэнка, травá скóшэна 132.

КРАСА красá *ж.* 59, 60, 67, 71, 103. кветка жыта. // Красá ідэ́ йак ды́м 103.

КРАСАВАЦЦА красава́цца *незак*. 46, 65, 67, 83, 83а, 85, 91, 93а, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 116, 116а, 119, 120, 122, 124, 126, 132, 133, 134а, 135, 142, 144, 146, 147, 156, 156а, 165а, 171а, 174, 178, 183, 186а. красува́цца *незак*. 60, 80, 184, 197. кросува́цца *незак*. 157, 196, 202, 204. **1.** красавацць. **2.** апыльвацца 109, 126. // Красу́йе жы́то, йак краскі-жучкі на йім ла́з'ац', курыц', йак краскі на йім, а бес красо́к квіту́йе 126.

КРАСКА кра́ска *ж.* 120, 133, 157, 186, 204. *гл.* **краса.** // Кра́ска з жы́та йе лэка́рство 157.

КРАСКІ краскі *мн.* 167, 174. *гл.* **краса**.

КРАСНЕЦЬ красне́ц' *незак*. 156а, 167. **1.** узыходзіць 167. **2.** паспяваць (пра авёс) 156а.

КРУЖОК кружо́к *м.* 178. невялікае поле.

КРУК крук *м.* 157, 186, 197. прылада для скідвання гною. // Крук з загну́тымі рого́мі 157.

КРЫЖЫКІ кры́жыкі *мн*. 85. *гл.* **крэсты**.

КРЫША кры́ша *ж.* 186, 197. верхнія снапы ў вялікай укладцы снапоў.

КРЭСТОВІНА крэсто́віны *ж.* 85. малая ўкладка снапоў, у якой снапы перакрыжоўваюцца калоссем.

КРЭСТЫ крэсты́ *мн.* 121, 122, 144, 145, 146, 147, 148. маленькая ўкладка снапоў, у якой снапы перакрыжоўваюцца калоссем.

КУЛІ кулі́ *мн.* 22, 35, 112, 134а. куле́ *мн.* 115, 135, 146. *гл.* **куль.** // В мынэ́ стріха́ зусім оборва́лас, трэ́ба накры́ты, кулі вжэ гото́вы 35.

КУЛІК кулі́к *м.* 80. *гл.* **куль**.

КУЛЬ кул' *м.* 22, 31, 46, 51, 56, 58, 62, 65, 67, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 141, 156а, 167, 183, 184, 186а, 192а, 196, 197, 204. вялікі сноп роўнай саломы.

КУЛЬКА ку́л'ка *ж.* 7а, 31, 32, 36, 49, 60, 72, 79, 79а, 95, 99, 103, 109, 119, 178. кул'ка́ *ж.* 98, 124. ручка. // Гн'о́найа у сохі ку́л'а 71. Кул'ка́ ў косе́ вдо́лблена 124.

КУЛЬКІ кул'кы́ *мн*. 46. *гл.* **кулька**.

КУЛЬША ку́л'ша *ж.* 46. сена, пакладзенае на воз уперады або ззаду, толькі на адной старане. // Ны обсу́н' ку́л'шу 46.

КУНА ку́на *ж.* 46. вузел у перавясле.

КУПА ку́па *ж.* 26, 29. куча.

КУПКА ку́пка *ж.* 32, 72. ку́бка *ж.* 72. *гл.* **куча.** // Роскідаў у купкі гной 72.

КУРГАН курга́н *м.* 83, 85, 87, 103. пясчаны неўрадлівы ўчастак. // У на́с з пол'а́ курга́н поды́лавс'а, скургане́ла по́ле, віхро́вына 103. Курга́н на йо́м, жоўклі́нец 85.

КУРЫВА ку́рыва *н.* 144. пылок. // Ку́рыво з жы́та ідз'о́т йак кра́ска зл'ата́йе 144.

КУРЫЦЬ куры́ты *незак*. 21, 22, 24, 26, 45, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 71, 75а, 78, 79, 83, 83а, 87, 95, 97, 98, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 126. куры́ц' *незак*. 21, 144, 174, 186. апыльвацца. // Кура́йе жы́та, дымо́к ідэ́ 105. Жы́то куры́т', пора́ грэ́чку сі́йат' 115.

КУТ кут 41. *гл.* **клінок 2**.

КУЧА ку́ча *ж.* 46, 108, 112, 178. куча зямлі, гною.

КУЧКА ку́чка *ж.* 4а, 21, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 49, 51, 59, 60, 65, 67, 71, 72, 122, 132, 133, 134а, 137, 146, 147, 157, 167, 184, 186а, 196, 197, 204. **1.** грэчка (як на сноп, або менш), пастаўленая для сушкі 72, 156а, 157. **2.** сноп усіх збожжавых раслін, акрамя жыта 4а, 21, 26, 29, 31, 32, 36, 49, 51, 132, 133, 134, 147, 167, 186а. **3.** сноп ільну 65, 67, 122. **4.** маленькая ўкладка з 10 снапоў 26, 29, 31, 32, 35, 51, 132, 133, 146, 147, 156а, 183. // Йа́к сыро́йе жы́то, то ў кучкі ста́вл'ац', снопу́ў де́с'ац' і ша́пку де́лайуц' 133.

ЛАВА ла́ва *ж.* 79, 113, 115, 126, 130. **1.** участак зямлі, які належыць аднаму гаспадару 126. // Часц' землі́ па́хотной ці сеноко́су, йак одного́ хоз'а́йіна, то у ла́ва, другі́йа л'у́дзі – друга́йа ла́ва 79, 113, 115, 126. **2.** вялікі кусок зямлі 130.

ЛАГАВІЛА логові́ло *н.* 27. поле, на якім сцелюць лён.

ЛАМІЦЬ ломы́ты *незак*. 46. араць другі раз восенню або вясной.

ЛАН лан *м.* 49. **1.** вялікі ўчастак 49. // Лан – вылэ́кый кусо́к по́л'а 49. **2.** мікратапонім, назва поля 95, 119.

ЛАНО лано́ *н.* 156а. зжатае або скошанае і згрэбленае, але яшчэ незвязанае жыта, ячмень і г. д. // Ячме́н' жа́ла і пакі́нула ў ло́нах сушы́ц' 156а.

ЛАПАТА лопа́та *ж.* 35, 149, 156. драўляная лапата. // Іды́ лопа́тойу сніг откы́н' 35.

ЛАПАТКА лапа́тка *ж.* 49, 183. лопа́тка *ж.* 26, 29, 120, 132. **1.** драўляная лапатачка для вастрэння касы 26, 29, 49, 120, 132. **2.** драўляная лапатачка для веяння. // Ве́йалка – лапа́тка важка́йа 183.

ЛАПАТКАВАЦЬ лапаткава́ц' *незак*. 183. спускаць ваду з загонаў у канаву.

ЛАПАТЫ лопаты́ *мн.* 72. невялікі ўчастак. // Лопаты́ бу́дэ бороздʼо́н дзе́вʼацʼ – двана́ццацʼ 72.

ЛАПАЦЕНЬ ло́потэнʼ *м.* 46. *гл.* **клопат**.

ЛАПІК лэ́пік *м.* 108, 113, 115, 116, 116а, 121, 122, 165, 171а. участачак поля. // Ла́пік – малы́ кова́лочэк по́лʼа 122а.

ЛАПІЧОК ла́пічок *м.* 123. невялікі ўчастачак зямлі.

ЛАТКА ла́тка *ж.* 29, 41, 67, 130, 156а, 186а. *гл.* **лапік.** // В його́ в йа́тылʼцах була́ ла́тка зымні́. Ны да́сʼцʼ ны оте́ц ны ма́тка шо зымні́ ла́тка 67. Латка нэ зішла жыта 29.

ЛЕНІШЧА лʼо́нішча *н.* 31, 32, 33, 186, 197. *гл.* **льнішча**.

ЛЕТКА лі́шка *ж.* 98, 126. некалькі радкоў узаранай зямлі. // На ні́скіх ме́сцах бу́лʼба повыкіса́ла, дэ пот со́ху да у лішкі, то лу́чшэйе 126. О́руцʼ чаты́ры-пʼацʼ борозʼо́н, то лі́шка 98.

ЛОНКА ло́нка *ж.* 183. зямля, якая знаходзіцца між радамі садовых дрэў.

ЛУБІН лʼу́бін *м.* 29, 31, 32, 120. лу́бын *м.* 4а, 35. лубін. // Лу́бын сі́йут на подо́рку пуд жы́то 35.

ЛУЖНА лу́жна *ж.* 192. невялікі ўчастак поля, які зарос травой (звычайна знаходзіцца ў сярэдзіне ўзаранага ўчастка).

ЛУК лук *м.* 120, 124, 156, 156а, 157, 166, 173, 180, 186, 196, 197, 202, 204. *гл.* **каблук.** // Лук загне́ на борону́ 124.

ЛУКА лука́ *ж.* 108, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **каблук**.

ЛУПЫ лу́пы *мн.* 122. лушпіны з пшаніцы, ячменю. // Лу́пы памеша́й з карто́плʼамі до́брэ ку́ры едзʼа́цʼ 122.

ЛУЧОК лучо́к *м.* 120, 124, 132, 147, 197. **1.** ручка касы, якая не ўдоўблена, а абгінае касільна 124, 132. // Лучо́к обогнʼо́ны 124. **2.** пруток, які прымацоўваецца да касы для жатвы збожжа 120, 147, 197. // Лучо́к – то ду́жка і тры́ зубы́ прывʼа́зваеца з косо́йу 120.

ЛЬНІСКА лʼні́ско *ж.* 29, 105. лны́ско *ж.* 60, 67, 71, 80. *гл.* **льнішча**.

ЛЬНІШЧА лʼні́шчэ *н.* 29, 98, 122, 123, 124, 132, 133. ілны́шчэ *н.* 26, 126, 137, 138. ілʼні́шчэ *н.* 120. лны́шчэ *н.* 72, 157, 196, 202, 204. поле, на якім рос лён. // По лны́шчэ се́йут жы́то 72.

ЛЫСА лы́са *ж.* 32, 130. пясчаны ўчастак.

ЛЫСІНА лы́сіна *ж.* 85, 120, 123, 130, 135, 137, 183. **1.** абложная пясчаная зямля 120, 123, 137, 183. // Лы́сіна не ва́ртайа землʼа́, пешча́найа 137. **2.** прапушчаны пры сяўбе ўчастак поля 120. // Лы́сіну зробі́ў на по́ле 120. **3**. пустое месца на поле ці на лузе 130.

ЛЫСІЦА лы́сіца *ж.* 192. поле, дзе нічога не расце.

ЛЫСУХА лы́суха *ж.* 26, 31, 32, 33, 35, 60, 75, 75а, 83, 112, 130, 132, 134а. лысу́ха *ж.* 156а. лі́суха *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **лысіна 1.** // На лы́сусі ныц ны хо́ча росты́ 35.

ЛЯДА лʼа́до *н.* 167, 174. лʼа́да *ж.* 156а. **1.** поле ў лесе на ўзвышаным месцы 174. **2.** абложная зямля, якая зарасла лесам 167. **3.** вялікае ўрадлівае поле. // Лʼа́да – дзе зʼамлʼа́ до́брайа усʼо́ засе́йана пшані́цай 156а.

ЛЯЖАЛАЕ ПОЛЕ лʼежа́вэ по́лэ *н.* 169. абложная земля. // Лежа́вэ по́лэ – то кото́рэ лэжы́цʼ год дэ́сатʼ 169.

ЛЯЖАЦЬ лежа́тʼ *незак*. 22, 32, 59, 60, 72, 132, 169. *гл.* **гуляць.** // Па́стбішча лежы́цʼ, пусту́йе 60. Неха́й перэлежы́цʼ 132.

ЛЯТУЧКА лету́чка *ж.* 59. пясчаная глеба. // Жо́ўты пісо́к, лету́чка 59. Вы́брошэна за́ра лету́чка 59.

ЛЯХА лʼаха́ *ж.* 36. загон, засеяны ільном.

ЛЯШКА лʼа́шка *ж.* 4а, 20, 22, 65. ле́шка *ж.* 41, 46, 51. *гл.* **ляшок.** // Поносы́ты снупы́ в лʼашкы́ 4а.

ЛЯШОК лешо́к *м.* 7а, 32. лʼашо́к *м.* 21, 24, 27, 29, 31, 39, 43, 45, 62, 72, 124, 132. невялікая ўкладка снапоў. // Лʼашо́к – дзе́сʼацʼ снапо́ў, пакры́тых ша́пкай з снапа́ 62.

МАІЦЬ майі́ты *незак*. 7а. красаваць. // Жы́то майі́т 7а.

МАЛАТАРНІК молота́рнік *м.* 32, 59, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а. малатэ́рнык *м.* 46. малацьбіт.

МАЛАЦЕБНІК молотэ́бнык *м.* 4а, 49. молоті́бнік *м.* 27, 29. *гл.* **малатарнік.** // А кі́лʼко у тібэ́ молотэ́бныкоў 29.

МАЛАЦЕЛЬНІК молоце́лʼнік *м.* 36, 124, 132. молоті́лнык *м.* 67. *гл.* **малатарнік.** // Пʼацʼ молоце́лʼнікоў змолоці́лы за́ дэнʼ тры копы́ жы́та 36.

МАЛАЦІННЕ молоті́нне *н.* 49, 65, 67. малацьба. // Бува́ло молоті́нне хвата́йе на цэ́лу зыму́ 67.

МАЛАЦІЦЬ молотíты *незак*. 27, 29, 75, 75а, 79а, 85, 91, 95, 112, 115, 121а, 134а, 135, 165а, 171а, 196, 202, 204. молотíц’ *незак*. 98, 105, 120, 124, 126, 132, 197. молоты́ц’ *незак*. 32. малаціць. // Молóце-то вытрасáйе солóму што б зэрнó засталóс’а 122.

МАЛАЦЬБА молот’бá *ж.* 22, 26, 27, 32, 35, 80. молоц’бá *ж.* 186, 197. молод’бá *ж.* 49. малацьба. // Молот’бá ід’é сначáла снопі, пóтым йаровóйе 32.

МАЛАЦЬБІТ малац’бíт *м.* 192а. малацьбіт. // Йóн старáны малац’бíт 192а.

МАРДАЧ мордáч *м.* 204. від цэпа.

МАР’ЯНКА мар’йáнка *ж.* 156а. *гл.* **ляшок**.

МАТКА мáтка *ж.* 56, 57, 58, 59, 60, 75, 75а, 79, 91, 95, 99. *гл.* **баравое жыта**.

МАТЫКА маты́ка *ж.* 35, 144, 146, 147, 149, 156. матыка. // У нáс моты́койу сáд’ат бýл’ву 35.

МАТЫЧЫЦЬ муты́чытэ *незак*. 4а. абкапваць. // Муты́чылы буракí 4а.

МАЧ мач *м.* 105, 109, 132, 146, 148, 178, 183. **1.** прылада для накладання гною на колы ў выглядзе вясла з выцягнутай авальнай лопасцю 105, 109, 112, 132, 134а. // Мач крывы́, загóстрэны, ужэ́й дэ дэ́ржат’ 105. Колíс’ гнуой на вуоз накідáлы тóл’кі мачэ́м, бо вілóк не былó жылéзных 105. **2.** драўляныя вілы для гною з двума зубамі 178, 183. // Мач – крывýл’ длíннай з бы лопáтой на концы́ 183. **3.** жалезныя вілы для гною 146, 148. // Мачóм раскідáй гной, скарэ́й бýдэ 146.

МАЧЫ мачы́ *мн.* 184, 186, 197. мачэ́ *мн.* 105, 119, 120, 124. вілы для гною. // Мачэ́ з дéрава зрóблены жалéзом скóваны, йíмі гной зрывáйуц’ 124.

МЕДАВАЦЬ медавáты *незак*. 78. працэс налівання зерня (самы пачатак). // Йак медýйе жы́то, на нíм прáма йак росá, на йíм стоíц’ водá, клéйчата бо кáпл’а м’óду 78.

МЕДЛІК мéдлік *м.* 62. дзесяць снапоў жыта.

МЕЖ між *м.* 31, 59, 72. *гл.* **мяжа.** // Між собí прочы́сціў каб завернýцца бикáма 72.

МЕНТАВАЦЬ ментавáты *незак*. 120. ментавáц’ *незак*. 137, 157. вастрыць касу менташкай. *гл.* **мянташка.** // Трэ́ба паментовáц’ кóсу 157.

МЕТЛІК мэ́тлік *м.* 105. *гл.* **бапка**.

МЕШАНІНА мешанíна *ж.* 156а. узараны, але не пабаранаваны пад пасеў папар.

МЕШАНЬ мéшан’ *ж.* 123, 167. мíшан’ *ж.* 65. **1.** у другі раз узараная зямля 123, 167. // Мéшан’ – то на веснé похáем тóйе, што орáлі нá зіму 123. **2.** сена з саломай 65.

МІНЕРАЛКА мінерáлка *ж.* 80. від глебы (?). // Мінерáлка – жóвта зэмл’а прокідáйецца 80.

МІТА мíта *ж.* 156. малая куча бульбы або іншай гародніны. // Ты ў мíту ўсы́п, буракóў на веснý.

МЛЁНЫЧ мл’óныч *ж.* 4а. *гл.* **млын**.

МЛЫН млын *м.* 26, 31, 32, 33, 72. млін *м.* 29, 31, 120. мл’он *м.* 124. мл’ун *м.* 59, 60, 105. мл’уон *м.* 36, 62. кій, пры дапамозе якога прыводзяць у рух верхні камень у жорнах.

МОРГ морг *м.* 27, 36, 62, 109, 120, 178. старая мера плошчы. // Морг – гэ́то пóл’ска мíра, нíшшо мэ́нчый за дыс’аты́ну 67.

МУРАВА мýрова *ж.* 59. мýрава *ж.* 65. **1.** неапрацаваная зямля 59. // Мýрова нікóлы не пахáлы, мýровой зарасló, змурóўл’áло, карóвы пасýт 59. **2.** сенажаць 65.

МЫДЛІ мы́длі *мн*. 36. *гл.* **бапка**.

МЫЛ мыл *м.* 124, 156а. занесены кусок поля, сенажаці. // Мыл де засéйано, де сенакóс занесló 124.

МЫЛІЦА мýліца *ж.* 137, 184. мы́ліц’а *ж.* 80. ручка сахі.

МЭНТА мэ́нта *ж.* 35. мэ́н’ц’а *ж.* 62. *гл.* **мянташка.** // Дай Сц’апáн свайý мэ́н’ц’у навастрý касý 62.

МЯЖА межá *ж.* 21, 29, 41, 59, 80, 105, 120, 123, 124, 126, 130, 133, 146, 147, 149, 156, 184, 186, 192а, 197. мажá *ж.* 31, 105. мыж’é *н.* 49, 65. мэжá *ж.* 36, 109. міжá *ж.* 71. міежá *ж.* 20. мыжá *ж.* 35, 41, 67. мыж’á *ж.* 22. м’ажá *ж.* 156а, 167, 183, 186. мяжа. // Межý дéлайут тáк: не доóрвайе тóй і тóй не доóрвайе 133.

МЯКІНА м’акíна *ж.* 62, 109, 121, 122, 123, 134а, 146, 147, 151, 152, 154, 156а, 158, 161, 167, 169, 174, 177, 178, 183, 186а, 191, 196, 202. мекíна *ж.* 146. мн’акы́на *ж.* 43, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119ў. мэкíнна *ж.* 36. мн’акэ́на *ж.* 65. мякіна. // Бо не брэшý, што не рáз довóдзілос’о мешáц’ у хлéб мекíну 144.

МЯНТАЦЬ ментáты *незак*. 126, 132, 133. мянціць. // Вы́ментыў Гаўры́ло дэ напрáво дэ налíво 126.

МЯНТАЧКА ментáчка *ж.* 26, 32, 98, 196, 197, 202, 204. ментэ́чка *ж.* 79а, 95, 99, 121, 126, 165а, 171а. мэнтэ́чка *ж.* 49, 60, 80. мантáчка *ж.* 184, 196. мянташка.

МЯНТАШКА мента́шка *ж.* 146, 178, 192а. м’анта́шка *ж.* 56, 183. мэнтэ́шка *ж.* 46, 71, 79. менты́шка *ж.* 75, 75а, 83, 83а. мянташка.

МЯНТАШЫЦЬ м’анта́шыц’ *незак*. 146. мянціць.

МЯНТУШКА менту́шка *ж.* 91, 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 122, 124, 137, 147, 149, 157. мэнту́шка *ж.* 109. мынт’у́шка *ж.* 22. мянташка // М’анта́шка і мынт’у́шка і обрусо́к, коп мынты́ты ко́су, алэ́ ж мынт’у́шка. Ны та́к зган’а́йе клыпы́ло, бо вона́ дырыв’а́на 22.

МЯНЦІЛА менті́ло *н.* 108, 115а, 121а. мянташка.

МЯТНІЦА м’а́тніца *ж.* 115, 115а, 116, 116а, 121, 165а, 167, 171а, 183, 186, 196, 202, 204. змятая пры малацьбе салома.

МЯЦЁЛКА м’ац’о́лка *ж.* 156а. пладовая частка аўса і проса. // Ц’ажкі́йа м’ац’о́лкі ў аўса́, аж сало́ма не трыма́йе 156а.

МЯЦЕНЬКА меце́н’ка *ж.* 105. мытэ́н’ка *ж.* 4а, 7а. мэнтэ́н’ка *ж.* 36, 119. мянташка.

МЯШАЦЬ меша́ты *незак*. 122, 123, 147. міша́ты *незак*. 144. не глыбока араць зямлю. // Поба́ч йакэ́ добро́ расце́: йо́н помешаў пе́рад во́рывам 147.

НАБОЙ набо́й *м.* 119. колькасць зерня, якое змалочана за адзін раз. // Намолоці́лі до́бра – набо́й бо́л’шы 119.

НАВАЛАЧЫВАЦЬ навало́чываты *незак*. 71. баранаваць пасля сяўбы.

НАВІНА новіна́ *ж.* 21, 41, 98, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 154, 158, 161, 167, 177. но́вына *ж.* 20, 26, 29, 32. новына́ *ж.* 7а, 27, 29, 65, 72, 79, 80, 83, 83а, 85, 93а, 95, 95а, 98, 99, 103, 105, 115, 121, 121а, 126, 137, 138, 157, 165а, 169, 171а, 184. навіна́ *ж.* 149, 156, 174. **1.** упершыню апрацаваная зямля. // Дзерв’а́к знічто́жа, прыдэрэ́, новыну́ вы́робіц’ 137. Новына́, колі́ зд’ор пол’а́ну і посі́йаў 120. До годо́ў трох воно́ новы́на 132. На новіне́ не хо́чэ л’о́н росці́ 122. **2.** мікратапонім, назва поля 126.

НАДЗЕЛ надзе́л *м.* 120, 123, 133, 137, 138, 192а, 196. надзі́л *м.* 46, 67, 80, 97, 105, 124, 132, 157. зямельны ўчастак, які належаў аднаму гаспадару *(старое)*. // Ко́жні маў надíл, с’уды́ вході́лі сеноко́с, па́ша, па́хот’ і лíс 80.

НАДОЎЖЫВАЦЬ надо́ўжывац’ *незак*. 65, 67. баранаваць перад сяўбой. // Надоўжу́йе то рувн’а́іт, каб зірно́ ны запада́ло, бороно́йу просу́ныш 65.

НАДРАЗОРАК надрозо́рок *м.* 65. надразо́рак *м.* 156а, 167, 186а. надрозуо́рок *м.* 36. **1.** *гл.* **надразорка** 65, 167. **2.** край загона, засеяны чым-небудзь 36, 186а.

НАДРАЗОР’Е надрозí́р’е *н.* 75, 75а, 83, 83а, 91, 95. зямля над разораю. // Надрозí́р’е нэ ро́дыц’ до́брэ 75.

НАДРАЗОРКА надрозуо́рка *ж.* 36. апошняя неглыбокая баразна над разорай.

НАДРАЦЬ надэ́рты *зак*. 71. наде́рті *зак*. 120. надра́т’ *зак*. 29. зрабіць крупу з зерня.

НАЗІМКА назы́мка *ж.* 65, 67. азімая пшаніца.

НАЗУБІЦЦА назубі́цца *зак*. 186а. узысці. // Жы́та назубі́лас’а ужо́ 186а.

НАЗУБІЦЬ назубі́ты *зак*. 71, 80, 120, 124, 196, 202, 204. назубí́т’ *зак*. 137. назубэ́ты *зак*. 72. назуба́ты *зак*. 105, 132. назубл’а́ты *зак*. 126. // Назубі́ты – то зробі́т’ сэ́рпу зупкí 80. Серп не го́стрыцца а назу́блівайецца 124.

НАЛІВАЦЦА наліва́цца *зак*. 20, 21, 26, 31, 33, 36, 98, 105, 109, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 134а, 137, 144, 147, 149, 156а, 157, 167, 174, 178, 183, 184, 186, 196а, 196, 197, 202, 204. наліваца. // Ху́тка хлíп но́вы бу́дэ, жы́то налíва́йеца 26. Ужэ́ зерн’у́к налíва́йеца 126.

НАПЁРСТАК напе́рсток *м.* 59, 60, 71. напэ́рсток *м.* 35, 36, 49, 75, 75а, 83, 83а, 79, 79а, 91, 95, 98, 99, 103, 105, 109, 119, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. напе́стак *м.* 46, 123. *гл.* **банька.** // Напе́рсток, штоп коса́ не вы́пала 59.

НАПЛЫВАЦЬ наплыва́ты *незак*. 98, 174. *гл.* **наліваца.** // Наплыва́йе жы́то 98.

НАРАСЦІ наросці́ *зак.* 120, 132, 196. вырасці. // Зэ́л’е звóнец сто́л’кі йаго́ ў жы́те нарос’це́ бога́то 196.

НАРЭЗАК нары́зок *м.* 79. вузенькая доўгая паласа зямлі.

НАРЭЗКА нарэ́зка *ж.* 79. *гл.* **нарэзак**.

НАСЕКЧЫ насе́кчы *зак*. 137. *гл.* **назубіць**.

НАСЕННЕ насе́нне *н.* 26, 29, 31, 32, 51, 72, 73, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133. насі́нне *н.* 67, 70, 186, 197, 202, 204. насенне.

НАСІЛА насі́ла *ж.* 56. гладкая абструганая жэрдка, якая ўжываецца для пераноскі сена.

НАСІЛКА насі́лка *ж.* 62. маленькая капа сена.

НАСІЛКІ носíлкі *мн.* 35, 36, 146. насíлкі *мн.* 62, 192а. нусíлкы *мн.* 24. **1.** *гл.* **насілы.** // Трэ́бо насíлкі накарацíц' трóхі 62. **2.** дзве жэрдачкі, на якія набіты дошчачкі, гэтая прылада служыць для пераноскі гною і інш. 146. // Ты насíлкамі разнóс' гной, то хутчэй бýдзе 146.

НАСІЛЫ носíлы *мн.* 109. насíлы *мн.* 56. дзве выструганыя жэрдкі, з дапамогай якіх пераносяць сена. // Насíлы падбівáйуц' пад капý, адзíн станóвіца ўпéрадзі, другí ззáду 56.

НАСІЛЬНІЦА насíл'ніца *ж.* 29, 124, 132. доўгая абструганая жэрдка для пераноскі сена. // Насíл'ніца – то дрýчэ хорошэ́н'ко загóстр'ат 29.

НАСІЛЬНІЦЫ носíлныцы *мн.* 22, 49. нусíл'ныцы *мн.* 24. *гл.* **насілы**.

НАСОК носóк *м.* 98, 126, 132, 133. *гл.* **нос**.

НАСТАЛАК настáлок *м.* 67, 80. тапорык, на якім адбіваюць касу.

НАЧЫНАЛЬНЫЯ начынáл'ныйе вíлы *мн.* 122. самыя кароткія вілы, якімі пачынаюць класці стог.

НЕДАСАД недосáд *м.* 95. прапушчаны пры сяўбе ўчастак зямлі на бульбяным полі.

НЕДАСЕВАК ныдосíвок *м.* 20, 60. *гл.* **недасеў**.

НЕДАСЕЎ недосéў *м.* 183. нідосéў *м.* 75, 75а, 121, 165а, 171а. нэдосíв *м.* 7а, 79, 91, 95, 103. нідосíў *м.* 126. участак поля, які выпадкова не засеялі. // Нідосíў то пры слýчайе бýл'бу борознý кідáйеш 126. Колы́ нэдосíв зрóбыш, то кáжуц': нэ дождэ́ш другí раз доорáты, не дожывэ́ш 79.

НЕДОСЕЎКІ недосéўкі *мн*. 147. *гл.* **недасеў.** // Вот севáло: недосéвак наробíў 147.

НЕРХ нерх *м.* 122. лёгкая неўрадлівая глеба. // На нéрху нічóго не расцé 122.

НЕЎДОПСТВІЕ неўдóпствійе *н.* 79а. абложная зямля.

НІВА нíва *ж.* 20, 21, 120, 122, 123, 130, 142, 156, 156а, 167, 174. ны́ва *ж.* 22, 33, 41, 46, 60, 67, 71, 137. нэ́ва *ж.* 65. ны́ва *ж.* 49. **1.** невялікае поле ў лесе 20, 27, 49, 60, 71, 123, 126, 133, 137, 142, 156. // Нíва – малáйа кругл'áвіна, небол'шá пол'áна ў лéсі 123. **2.** маленькае поле, кусок поля 41, 67, 120. // Нíва – загóн, два у хоз'áйіна 120. **3.** участак апрацаванай зямлі ў лесе розных памераў 174. **4.** зямельны ўчастак аднаго гаспадара. // Нэ́ва – пóлэ одногó чоловíка 65. **5.** вялікая плошча апрацаванай зямлі 122. **6.** засеянае поле 156а, 167.

НІЎЕ ніўé *н.* 183. *гл.* **ніўка 3**.

НІЎКА нíўка *ж.* 27, 29, 79, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 126, 132, 134а, 135, 157. ны́ўка *ж.* 32, 72, 80, 98, 105. ны́вка *ж.* 22, 46. нíвка *ж.* 130. **1.** *гл.* **ніва 1** 29, 32, 46, 79, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 126. // Нíвочка лежы́т' у лéсе, островóчэк, покá не вы́гнійе 133. **2.** *гл.* **ніва 2** 22, 80, 120. // Ны́ўка і пóле аднó і другóйе – то однó, на мéншэйе скáжут' ны́ўка, а на бóл'шэйе – пóле 80. **3.** тапонім, назва поля 116, 132, 157. // Йé ў нáс сычóўскайа ны́ўка, малá ны́ўка, дóўга ны́ўка 157.

НОЖ нож *м.* 120, 132, 133, 204. вострая частка плуга, якая разразае зямлю. // Нож прорэзáйе, што б лéгчэ былó пахáц' 120.

НОС нос *м.* 105, 120. загнутая частка касы. // Нóсом у зéмл'у кóсыц' 133.

НОШЫ нóшы *мн.* 36. *гл.* **насілы**.

НЯЎГОДЗІНА неўгóдзіна *ж.* 20. абложная зямля. // Няўгóдзіна – то і багнó, і песóк, і вы́дма 20.

НЯЎДОБІЦА неўдóбіца *ж.* 144, 156а. *гл.* **няўгодзіна**

НЯЎДОБКА неўдóпка *ж.* 59, 61. неўдóбка *ж.* 146. ныўдóбка *ж.* 65. нывдóбка *ж.* 67. зямля, якая не выкарыстоўваецца ў сельскай гаспадарцы. // Неўдóпку не сéйуц', нічóга не рóдыц' на нéй 59. Ныўдóбка – гíрша зымн'á публісна 65. Йа за тóй кавáлок зымні́ ны платы́в подáтку мы́ні йогó булы́ вшчытáлы в нывдóбку 67.

НЯЎДОБСТВА неўдóпство *н.* 79, 79а, 83, 83а. *гл.* **няўгодзіна**.

НЯЎДОПШЧЫНА неўдóпшчына *ж.* 36, 79, 83, 83а, 91, 93а, 95, 98, 119, 122, 130, 156а. невдóпшчына *ж.* 20. *гл.* **няўдобка.** // У нас неўдопшчына бул'ш, чым удопшчыны 98.

НЯЎЖЫТАК няўжы́ток *м.* 133. *гл.* **няўдобка.** // Неўжы́ток не рóдзіца, на йім песóк 133.

НЯЎЖЫТКІ ніўжы́ткі *мн.* 20, 72, 126. неўжы́ткі *мн.* 21, 120. *гл.* **няўдобка.** // Ніўжы́ткі нікто́ нэ сéйе, парынýйе зэмн'á 72. // Невжы́ткі – то горá, то ны́ц нэ жывэ́ 20.

НЯЎПРАЎКА неўпрáўка *ж.* 135. нястача (пра зерне). // Óсенн'у неупрáвка зернá – ціпóм не тáк бы́стро, то вýбіў аб бóчку 135.

ПАВАДЫР поводáр *м.* 27, 29, 31. той, хто пераганяе валоў. // Поводáр той ш'ó вэдуў вóлы 29.

ПАВАРОТ поворóт *м.* 147. *гл.* **вазварот**.

ПАВЯЗНІК пов'áз'нік *м.* 98. пов'йáзнік *м.* 126. чалавек, які звязвае снапы. // Пов'áзнік туóл'кі снопы́ в'áжэ 98. Пов'áзнік што кóпы кладэ́ нав'áжэ снопýў і кладэ́ 126.

ПАВЯЗЧЫК повйáшчык *м.* 192а. *гл.* **павязнік**.

ПАГАЛОВАЧ поголо́вач *м.* 124. барозны, якія размешчаны ў канцы ўчастка і ўзораны ўпоперак. // Поголо́вач ро́б'ат дэ не до́рвайут' 124.

ПАГАРЫШЧА погоры́шча *н.* 7а. месца, дзе згарэў лес; поле на гэтым месцы.

ПАГАРЭЛІШЧА пагарэ́лішча *н.* 156. *гл.* **пажарышча**.

ПАГНОЙ пагно́й *м.* 133, 184, 196, 204. погно́й *м.* 156а, 167, 174, 178, 183. **1.** поле, якое некалькі гадоў не апрацоўвалася 167, 178, 183, 184, 196, 204. // Пагно́й засе́йалі жы́том 183. Погно́й топіла весно́й 196. **2.** угноенае поле 133, 156а. // Старопо́ліца без гно́йу се́йеца, а гдé наво́з во́з'ац', то погно́й 133. **3.** зямля, дзе размяшчаўся летні лагер ската 114.

ПАГНОЙНАЯ ЗЯМЛЯ пагно́йнайа з'амл'а́ *ж.* 121, 165а, 171а. угноены, добры ўчастак.

ПАГОНЫ паго́ны *мн.* 156а. тое месца, праз якое ганяюць на пашу жывёлу.

ПАДАВАЛЬНІК падава́л'нік *м.* 36. чалавек, які падае снапы, калі складваюць капу.

ПАДБІРАЦЬ пудбыра́ты *незак.* 67. памалу зразаць збожжа сярпом.

ПАДВОЙ подво́й *м.* 184. пудвы́й *м.* 27. частка сахі, якая падтрымлівае плаху. *гл.* **плаха.** // Пудвы́й вс'у́ со́ху дэ́ржыт' 27.

ПАДГАНЯЦЬ подгон'а́ты *незак.* 124. подгон'а́ті *незак.* подгон'а́ц' *незак.* 122. узараць зямлю неглыбока. // По́ле – ра́но подгон'а́ц' – то до́бра 124.

ПАДГАРАЦЬ падгора́ц' *незак.* 71, 120. сохнуць. // Л'он подгара́йе 71. Зра́зу было́ засушы́ло, жы́то мо́цно подгорэ́ла, повы́л'агала, по нíзе не в'адо́ма йакэ́ йадро́ 132.

ПАДГОН падго́н *м.* 120. неглыбокае, папярэчнае ворыва. // Подго́н трэ́ба злома́ты 120.

ПАДЗЯБ падз'а́б *м.* 146. поле, якое ўзарана восенню для веснавой сяўбы.

ПАДКАЧВАЦЬ пудкачува́ты *незак.* 67. накладваць нязжатае збожжа на руку перад тым, як жыта будзе зрэзана сярпом. // Йак жнэ́ш, то св'ого́ зра́зу в жмэні́ ны вдэ́ржыш, то пудкыда́йіш на руку́, пудкачу́йіш, покы́л' до́бру жмэ́н'у ны нажнэ́ш 67.

ПАДКІДАЦЬ пудкыда́ты *незак.* 67. *гл.* **падкачваць**.

ПАДКІДКА подкíдка *ж.* 7а. поле, узаранае ў другі раз перад сяўбой.

ПАДКРУЖОЎВАЦЬ подкружо́ваты *незак.* 7а. чысціць зерне ў рэшаце (рэшата рухаецца па кругу).

ПАДЛАМАЦЬ подлома́ты *незак.* 98. узараць упоперак у другі раз. // Подлома́ты трэ́ба на́ зіму, на веснí лучш заро́дыт' 98.

ПАДМЕШАЦЬ подмеша́ц' *зак.* 146. араць зямлю пасля баранавання другі раз.

ПАДОК подо́к *м.* 71, 98, 105, 120, 126. пудо́к *м.* 31. падо́к *м.* 56. **1.** насціл, на якім ставіцца стог сена 31, 56, 71, 98, 105, 120, 126. // До стошка́ ро́бл'ат потка́ так: чоты́ры сто́ўпчыкы две попэрэ́чнійе ба́лечкі, а по йíх по́стыл 71. **2.** частка луга, сена з якой будзе складзена ў цэнтры на падку 56.

ПАДОШВА подо́шва *ж.* 186. частка сахі. // Подо́шва – ду́бчак под сохо́йу 186.

ПАДПАЛОК подпа́лок *м.* 71, 105, 137. пудпа́лок *м.* 80. частка сахі. // Подпа́лок подв'а́звац' пла́ху 137.

ПАДПАР падпа́р *м.* 157, 204. путпа́р *м.* 72, 133. падпа́р *м.* 142, 146, 156, 174. пітпа́р *м.* 32, 72, 184. *гл.* **зяб.** // Потпа́р со́кі сабэрэ́, пло́д лепш дайé 32.

ПАДПАРАК потпа́рэк *м.* 26. путпа́рэк *м.* 196, 202. *гл.* **зяб**.

ПАДПАРВАЦЬ потпа́раваты *незак.* 32, 49, 142, 146, 156, 183. пудпа́рваты *незак.* 72. узорваць восенню для веснавой сяўбы. // Стэрн'у́ жы́тн'у потпа́руйуц', а пато́м сíйут' озíмыйе 49.

ПАДПАРЭЦ потпа́рэц *м.* 204. *гл.* **зяб**.

ПАДРЫЗОЎВАЦЬ пудрызо́вуваты *незак.* 67. падграбаць лапатай зерне, бульбу і інш.

ПАДСЕЙВАЦЬ пудсíйуватэ *незак.* 65. путсе́йіваты *незак.* 126. *гл.* **падсяваць**.

ПАДСЕЎ падсе́ў *м.* 156а. сяўба якой-небудзь сельскагаспадарчай культуры па раней пасеянай на корм жывёле.

ПАДСЦІЛ потс'ц'о́л *м.* 120. подс'ц'у́л *м.* 35. салома, якую падсцілаюць пад стог. // Потс'ц'о́л пот снопы́ з соло́мы 120.

ПАДСЯВАЦЬ путсіва́ты *незак.* 35, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 57, 78, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а. падсева́ц' *незак.* 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 165, 171а. подсэва́ці *незак.* 36, 167, 169. подсева́т' *незак.* 183, 186, 196, 202, 204. веяць зерне рэшатам.

ПАДХАЙВАЦЬ потха́івац' *незак.* 93а, 124. путха́іваты *незак.* 119, 120, 124, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 165а, 171а. *гл.* **падсяваць.** // Потха́івац' трэ́ба рэ́шэтом: зерно́ остайе́цца, а песо́к ідэ́, выпада́йе 124.

ПАДЦЕНІЦА подте́ніца *ж.* 178. поле, якое дрэнна асвятляецца.

ПАДЧЫНЯЦЬ потчын’áц’ *незак.* 32, 71, 165а, 171а. подчын’áты *незак.* 7а, 46. путчын’áті *незак.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 49, 51, 75, 65а, 79, 79а, 93а, 95, 99, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 122, 124, 126. пучынéт’ *незак.* 31. *гл.* **падсяваць.** // Вíйут, пóтом рэшэтóм потчын’áйут’ 71. Слáба потчынíла, а чы́стайе зернó 32.

ПАЖАРЫШЧА пожары́ше *н.* 29. пожары́шча *н.* 120, 124, 126, 142, 146, 156, 157, 178, 186, 197, 204. *гл.* **пагарэлішча**.

ПАЖЭННЕ пожэ́н’не *н.* 137, 138, 204. поле, з якога зжата збожжа. // На пожэ́ні дóбра пáс’віц’ 204.

ПАЗАДАК позáдок *м.* 135, 144. *гл.* **пазаддзе**.

ПАЗАДДЗЕ позáдз’дзе *н.* 122, 124, 183, 197. адходы пры веянні. // Позáдз’дзе одгóртывайеш скрóз’ кап зернó чысцéйшайе былó 124.

ПАЗАДКІ позáткі *мн.* 103, 112, 134а, 151, 152, 154, 158, 161, 177, 178, 186, 191. позáдкі *мн.* 156а. пузáткі *мн.* 32. *гл.* **пазаддзе.** // Пузáткі пузáднійа засталіс’а, дл’а кабанá дасí 32.

ПАЗУБІЦЦА позубы́цца *зак.* 36, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 106, 107, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 11, 134а, 137, 142, 144, 149, 156, 156а, 165а, 171а, 174, 178, 186, 192а. толькі што ўзысці. // Л’он схóдыт і жы́та позубíлас’ 59.

ПАЗЯБЛІЦЬ поз’абліты *незак.* 72. узараць на зіму. // Поз’аблíў на підпáрэ 72.

ПАКЛАД поклáд *м.* 65. зжаты і разасланы на поле ячмень. // Йачмíн’ кладýт’ на пóклад, а пóтом ў снопэ́ 65.

ПАКЛЮЧЫЦЦА покл’ýчыца *незак.* 119. (пра ўсходы) палегчы. // Йак в’алíкойе ўрýно полеглó, йак віт’óр йогó положы́ў, то кáжут’ покл’ýчылас’а 119.

ПАКЛЯКНУЦЬ поклекнýты *зак.* 46. палегчы (пра збожжа).

ПАКОПІШЧА покóпішча *н.* 126. *гл.* **бульбянішча.** // Пустэ́йе покóпішча засталóс’а, йак покопáлы бýл’бу 126.

ПАКОС покóс *м.* 109, 146, 147, 183, 186. пакоша.

ПАЛАВЕЦЬ половíты *незак.* 21, 79, 79а, 91, 95, 99, 109, 144, 178. палавéты *незак.* 135, 156а, 167, 186а. (пра авёс) пасняваць. // Овэ́с половíйе, спíты пачынáйе, волóтка спéла, волóтка нé 98.

ПАЛАВІНКА полову́нка *ж.* 46, 67. палова ўчастка *(старое).* // Мев полову́нку з’емлí 67.

ПАЛАЗОК полозóк *м.* 36, 49, 67. полузóк *м.* 46. частка плуга. // Полозóк на котóром сýнэц’а плуг 49.

ПАЛАСА полосá *ж.* 30, 32, 36, 130. паласá *ж.* 156а. доўгі вузкі ўчастак поля або сенажаці.

ПАЛАЦЬ полáц’ *незак.* 122, 124. палаць. // Полáйуц’ коры́том, коры́то подбівáйе, пыл ідэ́, кóлос л’óхкэ зéле 124.

ПАЛЕГЛІЦА полéгліца *ж.* 79, 79а, 112, 115, 134а. палеглае збожжа. // Жы́то або йарóвіна бýчно ростэ́ йак жы́рнэ пóлэ ды л’áжэ, з той полéгліцы то кул’á вы́берэш 79.

ПАЛЕТАК полéтак *м.* 21, 120, 122, 123, 124, 126, 130, 133, 134. палéтак *м.* 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122а, 156, 156а, 165а, 171а, 174. полíток *м.* 41, 61, 65, 67, 71, 75, 75а, 78, 79а, 80, 83, 83а, 85, 91, 95а, 98, 99, 103, 105. **1.** абложная зямля 21, 41, 61, 65, 67, 71, 75, 75а, 80, 91, 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 133, 137, 165а, 171а, 174. // У полíток заклáдівайемо пóлэ на трэ́ті год, дайéцца óддых, пáрімо і жы́то сíйецца ў полíтку 71. Полíток на высні покэ́нут лыжэ́т’ до гóсынэ, тройéт’, на Ілл’ý волóчат’ і сíйут’ 65. **2.** агульны ўчастак двух гаспадароў 120. // Полéток косíлі з п’áтого гóду, адзíн год – одзíн хоз’áйін, одзíн год – другí 120. **3.** вялікае поле 79, 79а, 95, 95а, 99, 103, 135, 156. **4.** засеянае поле 156а. **5.** мікратапонім, назва ўчастка 98, 157.

ПАЛІЦА полíца *ж.* 26, 31, 36, 109, 120, 132, 133, 147, 184, 186, 197, 204. палíца *ж.* 146, 149, 156, 183. поль́ц’а *ж.* 46, 49, 67. адвал плуга, сахі. // Дэрэв’áна полíца з доскí вы́гнута лопáткойу 120.

ПАЛОВА полóва *ж.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 45, 46, 49, 51, 62, 71, 80, 98, 126, 137, 158, 161, 169, 174, 183, 204. пулóва *ж.* 49. мякіна. // Хорóшэ жы́то булó, то і полóвы нымнóго навíйалос’ 22. Полóву пáрымо і дайемó скоты́не 29.

ПАЛОСКА палóска *ж.* 80, 157, 184. прысядзібны ўчастак.

ПАЛЬ пал’ *м.* 31, 46, 120, 124, 126. межавы слупок. // Пал’ раздел’áйе двух хоз’айéў 124. Пал’ захопáйе ў однíм концэ́ пóл’а і ў другíм 120.

ПАЛЯ пáл’а *ж.* 56, 62. *гл.* **паль**.

ПАЛЯГЛЕЦ полыглéц’ *м.* 95. палеглае збожжа.

ПАЛЯГЛЯ полегл’á *ж.* 75, 75а. *гл.* **паляглец**.

ПАЛЯНКА пол’áнка *ж.* 41, 59, 71, 78, 79, 93а, 98, 103, 105, 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121а, 124, 126, 130, 132, 133, 134а, 137, 138, 146, 147, 156а, 157, 165а, 171а, 174, 183, 196, 202.

пал’а́нка *ж.* 142, 148, 149, 156, 165, 183, 184, 192а. **1.** маленькае поле ў лесе 41, 59, 71, 98, 105, 120, 132, 133, 134, 137, 138, 142, 148, 156, 156а, 157, 196, 202. // Пол’а́нка – не чы́стэ по́лэ, бу́л’ш чым ні́вочка 133. Пол’а́нка адде́л’но вона́ от поле́й пры ле́се 120. **2.** участак ў лесе 146, 147, 183. **3.** невялікае поле 123, 124, 167, 184, 186, 192а. // Пол’а́нка – кава́лачак по́л’а 124. **4.** невялікае поле сярод лесу або сенажаці 122. // Пол’а́нку трэ́ба круго́м загородзі́ц’ 122.

ПАМЕНТАВАЦЬ поментова́ц’ *зак.* 120, 137. намянціць.

ПАМЁТ кла́сці на помі́т 75, 75а, 79, 79а, 95. расцяліць зжатае збожжа на поле, каб яно прасохла. // Трэ́ зэрно́ положы́т’ на помі́т 79а.

ПАНАСІЛКІ поносі́лкы *мн.* 46. *гл.* **насілы**.

ПАПАР попа́р *м.* 20, 22, 29, 35, 36, 41, 46, 60, 65, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 98, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 130, 132, 134а, 135, 142, 144, 156, 156а, 165а, 171а. по́пар *м.* 7а, 22, 122. папа́р *м.* 21, 80, 137, 138, 146, 152, 183, 190. **1.** папар. // Подогна́ў на попа́р, трава́ по о́рануму по́л’у попробіва́ла, поро́стай попа́р 132. Жы́то посі́йалі, овэ́с посі́йалі, а тэпэ́р бу́дэ попа́рэм, овэчкы́ бу́дут ходы́ты 35. **2.** пустазелле 7а, 65, 80, 112, 115, 121а, 122, 123, 130, 134а, 165а, 171а. // Попа́р нарі́с на по́лэ йе́к воно́ начына́йе дымі́тэ, уроста́йе 65. Заросло́ по́ле попа́ром 130. Попа́р – така́ рэ́ден’ка па гул’а́шчэм по́ле поросло́ 112.

ПАПАРАСТАЦЬ папараста́т’ *зак.* 32. вырасці. // Ос’ц’акі́ папаро́сталі на жы́ті 32.

ПАПАРЫЦЬ попа́рыт’ *зак.* 71. узараць восенню для веснавой сяўбы. // Полі́ток лі́том пого́рут’, то ка́жут’: попа́рылі полі́так 71.

ПАПЕРЧАНЯК паперачн’а́к *м.* 21. попырычн’а́к *м.* 41. попырычне́к *м.* 65. попэрэчны́к *м.* 7а. попэрэчн’а́к *м.* 36. поперэчне́к *м.* 75, 75а, 79а, 83, 91. *гл.* **папярочкі**.

ПАПРЫЦА попры́ца *ж.* 36, 120. попры́ц’а *ж.* 31, 49. пупры́ц’а *ж.* 46. поўпры́ца *ж.* 62. драўляная ці жалезная планачка ў верхнім камені з упадзінай, якая ўздзяецца на шпянёк ніжняга каменя жорнаў. // Попры́та – довго́йе зелі́за подніма́йет ка́мен’ 31.

ПАПЯРОЎКА попэрэ́чка *ж.* 85, 105, 121а, 130, 165а, 171а. попере́чка *ж.* 79, 103, 135. **1.** папярочны загон (у канцы поля). **2.** папярочная баразна 79, 135.

ПАПЯРОЧКІ пап’аро́чкі *мн.* 134а, 156, 167, 169. папярочныя барозны.

ПАР пар *м.* 20, 26, 31, 51, 72, 78, 79а, 112, 115, 132, 134, 134а, 146, 151, 157, 158, 161, 167, 169, 174, 183, 186. папар. // Пар, йак ро́л’ац’ ле́там, а во́сенн’у го́руц’ 20. Парі́ – то у перэ́дышку зе́мл’у пуска́йуц’ 79а.

ПАРАНІНА пароні́на *ж.* 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 122а, 123, 134, 156а, 158, 165а, 171а, 177, 178, 183. парэні́на *ж.* 122, 126, 144, 161, 184, 191. парані́на *ж.* 147. парі́ні́на *ж.* 32. парыны́на *ж.* 49. **1.** папар. // Кро́хі полежы́ц’ па́рыніна, год лэжа́ла, по́тым обра́тно се́йуц’ 59. **2.** участак, узараны восенню для веснавой сяўбы 126. **3.** поле, якое ўзорана вясной для асенняй сяўбы 49, 123, 178. // Па́рынины – то пусту́йе по́лэ ці́ло лі́то, а осэ́н’у сі́йут жы́то по́лэ йак бы́ оддыха́йе ці́ле лі́то 49.

ПАРАХА па́роха *ж.* 31, 33. *гл.* **параніна 3**.

ПАРАЦІНА па́рацiна *ж.* 124, 126. пара́цiна *ж.* 174. *гл.* **параніна 2**.

ПАРУБКА пору́бка *ж.* 22. поле на месцы высечанага лесу.

ПАРХАВАЯ ЗЯМЛЯ порхава́йа земл’а́ 119. балотная глеба.

ПАРХОЦІНА пурхо́тына *ж.* 59, 75, 75а, 95, 99. порхо́тына *ж.* 119. **1.** пясчаны неапрацаваны ўчастак. // На пурхо́тыне ні́чо́га не хо́ча радзі́ц’, н’а с’е́йуц’ на пурхо́тыне 59. **2.** тарфяная глеба 75, 75а, 95, 99. // Пурхо́тына йак м’а́кайа, до́брайа, пу́хлайа з’амл’а́ торп’а́найа 75.

ПАРЫНА парына́ *ж.* 59, 65, 72, 186. парэн’а́ *ж.* 122. абложная зямля.

ПАСЕКА па́сека *ж.* 156а, 158, 177, 178, 183, 192, 196, 197. пасе́ка *ж.* 190. поле ў лесе (на месцы леса). // На па́секе пасе́йаў, у ле́се 196. Пасе́ка – дзе ле́с зрубі́лі, а пні́ засталі́с’а і та́м о́руц’ 190.

ПАСЕЎ посе́ў *м.* 21, 32, 36, 108, 109, 113, 115а, 116, 116а, 121а. пасе́ў *м.* 156а, 178. посі́ў *м.* 31, 41. засеянае поле. // На посе́ві ўжо́ молоды́ ов’о́с 36.

ПАСЛЕД пасле́д *м.* 21, 146, 186а. после́д *м.* 146, 147, 183, 186, 186а, 196, 202, 204. послі́д *м.* 20, 21, 22, 24, 27, 29, 30, 31, 41, 45, 51, 79а, 186. посл’а́д *м.* 27. *гл.* **пазаддзе.** // Са́мі оста́ток назва́йецца посл’а́дэм 27.

ПАСЛЕДДЗЕ после́дд’е *н.* 79а. *гл.* **паслед**.

ПАСПЯВАЦЬ поспева́ты *незак.* 133, 184, 186. поспіва́ты *незак.* 72, 80. пуспіва́ты *незак.* 60, 196, 202, 204. паспяваць. // Пуспі́ў увэ́с трэ́ба жэ́ты 72.

ПАСЦЕЛЬ пас’це́л’ *ж.* 58. посте́л’а *ж.* 29. **1.** салома, якую падкладаюць пад вялікія ўкладкі снапоў 29. **2.** укладка снапоў у клуні 58. // Зала́з’ на пасце́л’ і кіда́й снапы́ 58.

ПАСЦІКАЦЬ постіка́ты *зак.* 67. вырасці ў вышыню. // Цыбу́лі ны ополо́ла, то постіка́ло 67.

ПАТАЛАЧЫЦЬ потолочы́ц' *зак.* 144. памяць усходы, траву.

ПАХАР па́хар *м.* 105, 124. араты.

ПАХАТА па́хата *ж.* 22, 124, 134, 183, 186а. па́хот' *ж.* 21, 123, 186. узаранае поле. // Па́хата – успа́хана по́ле 124.

ПАХАЦЬ паха́ты *незак.* 20, 31, 32, 33, 59, 60, 95, 98, 105, 112, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. паха́ц' *незак.* 122, 156а, 167, 174, 186а, 196, 202, 204. **1.** араць. **2.** неглыбока араць 167, 186а. **3.** баранаваць 186а. **4.** вырошчваць збожжа 95, 112, 122, 126, 134а. // Там дале́й пшэні́цу паха́лы, а мы́ йарыны́ ма́ло паха́лы 126. Йек вы́гноіш земл'у́, то і хле́ба запаха́йеш 122. **5.** сеяць 126.

ПАХАЦЬ паха́ц' *ж.* 98, 120, 124, 126, 156а, 196, 204. па́хот' *ж.* 21, 123, 186. ворная зямля. // Ліе́с на по́ле ус'о́ зробы́лы ус'о́ пошло́ к па́хоце 196.

ПАЦЯРУХА потыру́ха *ж.* 41, 46, 49, 51, 59, 60, 61, 65. потэру́ха *ж.* 7а, 22, 26, 27, 29, 32, 34, 35, 36, 75, 75а, 79, 79а, 80, 95, 98, 109, 112, 126, 132, 134а. поц'ару́ха *ж.* 109, 121, 122, 134а, 144, 146, 147, 156а, 165а, 171а, 174, 178. поцеру́ха *ж.* 109, 147, 156а. поціру́ха *ж.* 21, 178. пабітая дробная салома. // Са́майа дро́бна соло́ма – потыру́ха 59. Потэру́ха – то, што́ по двору́ натрэбу́шылос' 132.

ПАШНЯ па́шн'а *ж.* 196. пашн'а́ *ж.* 21, 41, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 85, 91, 93а, 95, 98, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 124, 134а, 135, 137, 138, 142, 144, 147, 152, 156, 157, 165а, 167, 171, 174, 183, 186, 186а. **1.** узаранае і засеянае поле 137, 138, 186а. **2.** узараны ўчастак 21, 41. **3.** вымалачанае зерне 75, 75а, 78, 79, 79а, 91, 93а, 95, 98, 108, 112, 13, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 124, 137, 138, 142, 144, 147, 156, 157, 165, 167, 171а, 183, 186. // Насы́паў пашн'у́ – жы́та, про́са, йачме́н' у бо́чку 157. **4.** ярына 83, 83а, 85, 87, 103, 134а, 135, 152. // Пашн'а – то посе́ў ве́шні 134а. Перэмоло́чаш пашн'у́, а по́том жы́то 103.

ПЕРААБЛОГ пэрэобло́г *м.* 186. *гл.* **аблог**.

ПЕРАБІВАЦЬ пэрэбіва́ты *незак.* 186. баранаваць перад сяўбой. // Пэрэбіва́ты з'аб' – боронова́ты по па́ру пэрэд се́вам 186.

ПЕРАВЯСЛА пэрэв'а́сло *н.* 60. п'арэв'а́сло *н.* 21, 174, 186а. перэве́сло *н.* 62. пэрэв'а́сло *н.* 126, 156а. пэрэве́сло *н.* 122, 137, 157. пэрэвэ́сло *н.* 26, 29, 31, 32, 71. парава́сло *н.* 51. перевэ́сло *н.* 46. перав'а́сло *н.* 58. парэве́сло *н.* 146. пырывы́сло *н.* 49, 67. пырывэ́сло *н.* 22, 35, 41. пэрэўйа́сло *н.* 36. перавясла.

ПЕРАГОН пэрэго́н *м.* 75, 75а, 91, 95. глыбокая разора для спуску вады.

ПЕРАДКОВАЕ ЖЫТА передко́вайе жы́та 156а. буйнейшае, лепшае, чыстае жыта, што ляціць пры веянні далей, уперад.

ПЕРАДОК пырудо́к *м.* 35. *гл.* **передковае жыта.** // Там по пырудка́ одбыры́, а оза́дкы вжэ осо́бынно 35.

ПЕРАЛАМАЦЬ пэрэлома́ц' *зак.* 109. узараць у другі раз перад сяўбой.

ПЕРАЛОГ перэлы́г *м.* 7а, 41, 121, 122а, 192а. перало́г *м.* 151, 156а, 158, 165а, 171а. пэрэло́г *м.* 79, 95. перalу́г *м.* 154. **1.** абложная зямля. **2.** участак, які заліваецца вадой і таму пустуе 41. **3.** папар 156а.

ПЕРАМЯШАЦЬ пэрэмеша́т' *зак.* 197. перэміша́ты *зак.* 133. *гл.* **пераламаць.** // Пэрэмеша́т' пар в'асно́й на з'а́б 197. Пока́ ні́ўка вы́гнійе, перэміша́йут' 133.

ПЕРАОРА пэрэо́ра *м.* 115. паглыбленая баразна, праведзеная ў сярэдзіне ўчастка для спуску вады.

ПЕРАСТАЯЦЬ перастайа́ц' *зак.* 32, 120, 122, 124, 133. (пра збожжа) перастаяць, быць не зжатым.

ПЕРАСТОЙ пэрэсто́й *м.* 32, 120, 122, 124, 133. пересто́й *м.* 79а, 123. своечасова нязжатае жыта. // Пэрэсто́й: паспе́ла жы́та і па́дайе 32. Йак пэрэсто́й, то скл'а́кло жы́то, зла́мывайецца 124.

ПЕРАЯЛАВАЦЬ перэйа́лыват' *незак.* 196. *гл.* **гуляць.** // Перэйа́лывало мойе́ по́ле 196.

ПЕРВАЕ ЖЫТА пе́рвае жы́та *н.* 192. *гл.* **передок**.

ПЕРСЦЕНЬ пе́рсен' *м.* 31. *гл.* **банька**.

ПЕРХАВІНА пэрховы́на *ж.* 27, 29. тарфяная глеба. // Посі́йеш добро́ на перховы́ны 29.

ПЕРШАЕ ЗЯРНО пэ́ршэ зерно́ *н.* 20, 183. *гл.* **перадок**.

ПЕСЧУГА пішш'у́га *ж.* 27, 31. пэшчуга́ *ж.* 20, 21, 75, 78, 79, 95, 103, 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 122, 123, 130, 135, 146, 165а, 171а. пешчуга́ *ж.* 147. пішчуга́ *ж.* 65. пышчуга́ *ж.* 67. пясчаны ўчастак. // Шо там заро́дыт' – там одна́ пышчуга́ 67. Пэшчуга́ – го́ры такі́йе, вы́гоны, оді́н песо́к да каме́нне 126.

ПЕСЧУРА пешчура́ *ж.* 144. *гл.* **песчуга**.

ПІР'Е пíрйе *н.* 31, 65, 71. лісце ў збожжа. // Пíрйе – лэст на корчы́ ростэ́ 65.

ПЛАЗЬМО плаз'мó *н.* 184. частка сахі.

ПЛАХА плáха *ж.* 121, 122а, 124, 133, 137, 156а, 165а, 171а. **1.** частка ўзаранага поля 124. // Плáха – однэ́ што загóн 124. **2.** вялікі ўчастак ворнай зямлі або сенажаці 156а. // Такý плáху скосíлі 156а. **3.** частка сахі, на якую насаджваюцца сашнікі 133, 137.

ПЛАХТА плáхта *ж.* 196, 202, 204. *гл.* **плаха 3**.

ПЛАХЦІНА плахты́на *ж.* 71, 80. *гл.* **плаха 3**.

ПЛЕХ плех *м.* 130. *гл.* **абсеў**.

ПЛЕШ плеш *м.* 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 120, 122, 123, 124, 130, 133, 149, 156, 156а, 158, 174, 183. пліш *м.* 51, 65, 75, 75а, 95а, 99, 103, 132. **1.** участак, на якім няма ўсходаў. // Плеш колí не ўзышло́, або́ водá затопíла 124. Плеш получы́ўс'а мéжду пóлем, тýчка стучы́ла 120. **2.** неапрацаваны пясчаны ўчастак 51, 95а, 99, 132, 156а. // Плішы́ на піскý на рэ́ткам 51. На плішы́ нічóга нэ растэ́ 132. **3.** поле, якое заносіцца пяском 149, 156. // А тóй плеш і засевáц' не трэ́ба 149.

ПЛЯНТА пл'áнта *ж.* 32. мяжа. // Ішóў по пл'áнте 32.

ПЛЯЦ пляц *м.* 146. вялікае поле. // Увéс' пл'ац засéйалі пшанíцайу 146.

ПОВАЛІЦЬ повалíц' *зак.* 196. зжаць. // Повáл'ац' жы́та, пóтым збірáйуц' 196.

ПОД под *м.* 71. під *м.* 32, 46, 51, 71. пуд *м.* 26, 36. *гл.* **падок**.

ПОДЖАР пóджар *м.* 120, 156а. пы́джар *м.* 124. неапрацаваны пясчаны ўчастак. // Пы́джар, котóрэ вонэ́ неўродлíвэ, дэ клóк пóл'а, сáма плохáйа земл'á, горá, песóк 124.

ПОЖНЯ пóжн'а *ж.* 91, 124, 142, 147, 156, 156а, 165а, 171а, 183, 186, 197. пы́шн'а *ж.* 65, 83, 83а, 92, 109. пýжн'а *ж.* 59, 61, 93а, 105, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 126, 132, 157, 196. піжн'а *ж.* 71, 75, 75а, 79а, 80, 95, 99. п'ýжн'а *ж.* 79. **1.** *гл.* **пажэнне**. **2.** рэшткі збожжа, якія застаюцца пасля жніва. // Трэ́ба пýжні накосíц' 105.

ПОЛЕ пóле *н.* 80, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 130, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 174, 183, 184, 186, 196, 197, 204. пóлэ *н.* 22, 26, 29, 31, 32, 33, 41, 46, 49, 59, 60, 67. **1.** зямля, якая апрацоўваецца 22, 26, 29, 31, 32, 33, 80, 105, 120, 122, 124, 126, 130, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 183, 184, 186, 196, 197, 204. **2.** вялікі ўчастак апрацаванай зямлі 41, 80, 123, 156а, 174, 186, 196, 202. // Пóле – в'алíкі кавáлак не л'асíстай не балóтнай з'амлí 174. На мéн'шэйе скáжут' – ны́вка, на бóл'шойе – пóле 80.

ПОЛКА пóлка *ж.* 67. сельскагаспадарчая прылада ў выглядзе сошкі, у якой некалькі сашнікоў; з дапамогай полкі акучваюць бульбу, кукурузу.

ПОПЛЯСКЫ попл'аскы́ *мн.* 46. вілы з двума зубамі для перавозкі сена.

ПОСТАЦЬ пóстац' *ж.* 123, 156а, 167, 186. участак, які займае адна жняя.

ПОСУШЫ пóсушы *мн.* 186. хвароба збожжавых раслін.

ПОТРА пóтра *ж.* 156а. *гл.* **пацяруха**.

ПОЎНІЦЦА пóўніцца *незак.* 49, 72, 144, 156а. налівацца (пра зерне). // Жы́та пóўніцца, з'орнэ́шка зав'áзвайецца 72.

ПОЦЕРАБ пóтэріб *м.* 71, 75, 75а. пóтерэб *м.* 115, 122. пóцерэб *м.* 156а, 167. ачышчаны ад хмызняку ўчастак.

ПРАВАЯ САЛОМА правáйа салóма *ж.* 20, 36. незмятая салома. // У кулí пов'азáлі правýйу солóму 36.

ПРАВЕТРЫВАЦЬ провíтрывац' *незак.* 49. веяць зерне на ветры. *гл.* **ветрыць**.

ПРАВІЦА прáвіца *ж.* 32, 115, 120, 121, 123, 124, 126, 132, 135, 146, 165а, 171а. правíца *ж.* 186. *гл.* **правая салома.** // Прáвіца выбірáйем шыц' хáту 32. Прáвіца – вонá йе провáйа ў кул'áх 124.

ПРАСАВІНА просовíна *ж.* 79. поле пасля проса.

ПРАСАВІННЕ прасавíнн'е *н.* 95. *гл.* **прасавіна**.

ПРАСЕНІК просéнік *м.* 147. прасяная салома, звязаная ў сноп.

ПРАСЕЎ просíў *м.* 124. *гл.* **абсеў**.

ПРАСЯНІЦА прос'анíца *ж.* 26, 27, 71, 109, 144, 146. прос'аны́ц'а *ж.* 49, 67. прус'анэ́ца *ж.* 51. прас'анíца *ж.* 142, 156. **1.** прасяная салома. // Абамні прóсо, а прас'анíцу расц'алí, нехáй вýсахне 142. **2.** поле, дзе расло проса 71.

ПРАСЯНІЦЫ просенíцы *мн.* 147. дробныя рэшткі прасяной саломы.

ПРАСЯНІШЧА прос'анíшча *н.* 83, 83а, 157. поле, на якім расло проса.

ПРАСЯНКА прос'áнка *ж.* 7а, 26, 120, 122, 124, 132, 137, 138, 178, 183. *гл.* **прасяніца.** // Прос'áнку корóвы дóбра йедз'áц' 137.

ПРАТЫКАЦЦА пратыка́цца *незак.* 186а. узыходзіць. // Жы́та пратыка́йецца, калі́ выла́зіц' расто́к з з'амлі́ 186а.

ПРОСА про́со *н.* 26, 29, 31, 32, 51, 59, 60, 71, 72, 80, 105, 120, 124, 126, 132, 137, 157, 184, 186, 196, 197, 204. проса. // Калі́ на йу́рійа роса́, сей грэ́чкі і проса́ 137. Йак мо́шка йе́, той про́со бу́дэ 126.

ПРОСАВІСКА просові́ско *н.* 60, 61. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСІСКА просі́ско *н.* 75, 75а, 91. прусі́ско *н.* *гл.* **прасянішча**.

ПРОСІШЧА про́сішчэ *н.* 132, 137, 138. пры́сішча *н.* 32. про́свішчэ *н.* 120, 120а, 196, 204. просі́шш'е *н.* 123. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСНІСКА про́сніско *н.* 105. *гл.* **прасянішча**.

ПРОССЕ прі́сс'а *н.* 72, 95, 99, 119. пру́сс'е *н.* 30, 31, 126. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСТ прост *м.* 103, 112, 134а, 144, 154. **1.** зжатае і разасланае на поле для прасушкі збожжа 144. // Дзе вышэ́й пшэні́ца була́ чы́ста, то мы́ жжа́лы йейе́ ў сно́п, а дзе з зе́лл'ем, то жа́лі на про́ст 144. **2.** поле, на якім разаслана для прасушкі збожжа 144.

ПРОСТАЯ САЛОМА проста́йа соло́ма 75, 75а. прамая салома, якая ўжываецца як будаўнічы матэрыял.

ПРОЦЕРЭБ про́церэб *м.* 121, 123, 130, 147, 156а, 157, 171, 174. про́тыріб *м.* 20, 65. **1.** расцярэбленая сенажаць. **2.** сцяжынка ў лесе 65, 156а.

ПРЫВОРВАЦЬ прыо́рвац' *незак.* 122, 137, 178. прыо́рваты *незак.* 32, 61, 105, 120, 157. прыго́руваты *незак.* 31. прыворваць. // Прыоры́ зра́зу на гэ́том заго́не 122. На зі́му гной прыорэ́ш, каб со́кі булі́ у зэмлі́ 32.

ПРЫВОРКА прыо́рка *ж.* 35. прыворка. // Лу́бын сі́йут на прыо́рку пуд жы́то 35.

ПРЫВЯЗКІ пры́везкі *мн.* 132, 196. частка цэпа.

ПРЫГАЛАВАЧЧА прыгалова́чча *н.* 174. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛАВАШКА прыголова́шка *ж.* 169, 178. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛАВАШКІ прыгалава́шкі *мн.* 167. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛОВАЧ прыголо́вач *м.* 95, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121, 124, 126, 130, 132, 133, 134а, 144, 147, 183. прыгалава́ч *м.* 78, 79, 119, 121, 146, 165а, 171а. *гл.* **папярочкі.** // Прыгало́вач – узара́на ў другі́ бок 132. Не хо́ча захо́дзіц', бо не загон'у́ так пра́ма, то заход'у́ отс'у́л' і ор'у́, роб'у́ прыголо́вач 133.

ПРЫДАТАК прыда́так *м.* 144. дадатак да прысядзібнага ўчастка або сенажаці, які даецца ў іншым месцы.

ПРЫДЗЁР прыдз'о́р *м.* 122, 183. прыдз'у́р *м.* 196. прыд'у́р *м.* 79, 85. невялікі ўпершыню апрацаваны ўчастак зямлі.

ПРЫДЗЁРА прыдз'о́ра *ж.* 124. *гл.* **прыдзёр**.

ПРЫДЗЁРКІ прыдз'о́ркі *мн.* 79а. *гл.* **прыдзёр.** // Прыдз'о́ркі – то з попаса две борозны 79а.

ПРЫДЗІРАК прідзі́рок *м.* 120, 137, 138. прыдзі́рак *м.* 123, 156а, 167, 174. *гл.* **прыдзёр.** // Прыдзі́рак прыара́тайе на навіне́ по́ле 167.

ПРЫДЗІРАЦЬ прыдзіра́т' *незак.* 137, 174, 186. ачышчаць ад лесу і прыворваць. // Прыдзіра́йе сабе́ йешчэ́ кусо́к 196.

ПРЫКАНЕЧНІК прыконе́чнік *м.* 113. некалькі ўпоперак ўзараных барознаў (у канцы ўчастка).

ПРЫКІДКА прыкі́тка *ж.* 183, 186а. поле, узаранае ў роскідку. *гл.* **роскідка.** // Прыкі́тку засе́йалі про́сом 183.

ПРЫМУЛОК прыму́лок *м.* 144. ручка касы.

ПРЫПАШКА прыпа́шка *ж.* 103. *гл.* **прыдатак**.

ПРЫПОЛАК пріпо́лок *м.* 184. частка сахі, якая далучаецца да паліцы. *гл.* **паліца**.

ПРЫСЕЎ прысе́ў *м.* 156а. невялікі ўчастак пасеву, прысеяны да таго ўчастка, што быў пасеяны раней.

ПРЫЎЗА пры́вза *ж.* 27. пры́зва *ж.* 29. жэрдкі, якімі замацоўваецца зверху стог. // Пры́зва – то шш'о́п не роздыма́ў віт'о́р 29.

ПРЫЎЗУК прізу́к *м.* 26, 31, 32, 59. прівзу́к *м.* 80. прузу́к *м.* 36, 72, 196, 202, 204. раменьчыкі, якія звязваюць біч і цапілна. *гл.* **біч**, **цапілна**.

ПРЫЦЯЖКА пры́т'ажка *ж.* 67. невялікі воз сена, саломы.

ПРЭНТ прэнт *м.* 132. пясчаная неапрацаваная зямля 132. // Прэнт – кусо́чак з'амлі́, не па́шэцца, плохэ́йе по́ле, пустэ́ 132.

ПУГАНОК пу́ганок *м.* 126. частка ўзаранага поля. // Пу́ганок йак за́рэ п’адэс’а́т ме́траў, а шырын’а́ – йака́ йе́ 126.

ПУК пук *м.* 123, 156а. сноп ільну.

ПУСТАВАЦЬ пустова́ты *незак.* 60, 105, 120, 124, 146, 147, 156а, 183. (пра зямлю) быць неапрацаваным. // Па́стбішча пусту́йе, на бало́тах пусту́йе 60. пусту́йе по́ле 124.

ПУСТАВІНА пустовы́на *ж.* 7а. *гл.* **пустаўшчына**.

ПУСТАТА пусто́та *ж.* 20, 95. *гл.* **пустыня**. // Вы́робіў тэй пусто́ты 20.

ПУСТАЎШЧЫНА пустоўшчы́на *ж.* 147. неапрацаваная зямля, на якой нічога не расце. // Ці ж коро́ў пого́ніш на пустоўшчы́ну? 147.

ПУСТКА пу́стка *ж.* 21, 31, 33, 41, 109, 123, 134. **1.** *гл.* **пустаўшчына** 21, 31, 33, 41, 109, 123, 134. **2.** не занятае ў сяле пясчанае месца, дзе ніхто не хоча сяліцца 41, 156а.

ПУСТЫНЯ пусты́н’а *ж.* 21, 33, 67, 72, 75, 75а, 78, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 130, 134а, 135, 156а, 165а, 167, 171а. пустэ́н’а *ж.* 65. **1.** пустая зямля: дрэннае поле і дрэнная сенажаць. // Пусты́н’а – нема́ травы́-па́шы: ні това́ру вы́йті, ні чоловіку 126. Пусты́н’а – нічо́го не ростэ́ – то́л’ко лес там тро́хі прокіда́йеца – пуста́йа земл’а́ 121а. Пусты́н’а – не год’а́шш’та: мхі́, нічо́га не ростэ́, ле́су нема́. **2.** дрэнны чалавек. // Гэ́то пусты́н’а – ны чоловік 67.

ПУСТЭЧА пустэ́ча *ж.* 41, 130, 138, 156а, 186. **1.** *гл.* **пустка** 41, 130, 138, 186. **2.** невялікі кавалак дрэннай зямлі на полі. // На с’арэ́дзіне ў майо́й паласы́ така́ пустэ́ча, што ніко́лі там нічо́га не расце́ 156а.

ПУСЦЕЛЬНІЦА пустэ́л’ныц’а *ж.* 29, 65. *гл.* **пустка.** // Пустэ́лныц’а – то нычо́гэ пасовэ́ско, зымл’а́ 65.

ПУЧОК пучо́к *м.* 41, 65, 67, 109, 144, 174. **1.** сноп ільну 41, 67, 109. **2.** сноп каноплі, ільну 144. **3.** сноп каноплі, ільну, травы 174. **4.** сноп бобу. **5.** звязка ільну, дроў 67.

ПШАНІЦА пшэні́ца *ж.* 59, 60. пшэны́ц’а *ж.* 27, 29, 31, 35, 72, 124. пшані́ца *ж.* 33, 105, 133. пшаніца.

ПШАНІЧЫСКА пшэні́чышска *н.* 59. *гл.* **пшанічышча.** // Пшэні́чыска – дэ пшэні́цу сожну́ц’ 59.

ПШАНІЧЫШЧА пшані́чыш’е *н.* 122, 123. пшэні́чышчэ *н.* 26. пшэні́чнішчэ *н.* 204. пшані́чнішчэ *н.* 157, 186. пшэні́шнішчэ *н.* 120а, 196. поле, з якога зжата пшаніца.

ПЫЛІЦЬ пылы́ты *незак.* 7а, 41, 49, 79а, 85, 91, 115, 120, 124, 134а, 135. пылы́ц’ *незак.* 121, 122, 142, 146, 147, 156, 165а, 167, 171а, 174. пылі́ц’ *незак.* 134а, 186. пулі́ц’ *незак.* 147. апыльвацца. // Жы́то ўжэ́ пулі́ц’ 147.

ПЫЛОК пыло́к *м.* 7а, 41, 49, 134а, 147, 156а, 167, 174, 186. краска жыта. // Дымі́ц’ жы́та – пыло́к вы́спеў 41.

ПЯРХІЛЬ перхі́л’ *м.* 46. від глебы. // Перхі́л’ л’уу́б’ат’ точы́т’ краты́ 46.

ПЯРЭДНІЦА пэрэ́дніца *ж.* 36. вяроўка (або ланцуг), якая накладаецца на пярэднюю часць рубля. *гл.* **рубель**.

ПЯРЭДНЯЕ ЗЕРНЯ пэрэ́дне зерно́ *н.* 20, 56–60, 67, 75, 75а, 83, 85, 87, 99, 103, 105, 108, 113, 115, 116а, 121, 122, 135, 165а, 171а. пэро́дне зэрно́ *н.* 99. *гл.* **перадковае жыта**.

ПЯСОК песо́к *м.* 142, 156. пысо́к *м.* 67. **1.** пясок. **2.** поле, з пясчанай глебай. // Што́ там ву́расце песо́к адме́ралі 156.

ПЯСЧАНІЦА пешчані́ца *ж.* 103, 147. пясчанае поле. // Чаго́ ты менэ́ прэш, на ту пешчані́цу, там нічо́го не ву́расце 147.

ПЯСЧАНКА пешча́нка *ж.* 103. пясчаны ўчастак. // Ма́ло повыдзіра́ў однойе́ пешча́нкі зодра́ў 103.

ПЯЦЕРНЯ п’іатырн’а́ *ж.* 67. пяць снапоў ільну.

РАБЕЦЬ р’абе́ты *незак.* 149, 156, 156а. паспяваць (аб аўсе).

РАБІЦЬ робі́ты *незак.* 26, 27, 29, 32, 67, 98. **1.** красаваць 32. // Ро́біт’ жы́то 32. **2.** вырошчваць збожжа 26, 29, 32, 59, 196. **3.** апрацоўваць зямлю. // Гэ́та по́ле кы́л’ко лі́т ны робы́лос’ 67.

РАГАВІК роговік *м.* 137. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАК рага́к *м.* 167. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАКІ рагакі́ *мн.* 178. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАЧ рога́ч *м.* 32, 71, 75, 75а, 80, 105, 132, 133, 137, 157, 196, 202, 204. драўляная частка сахі.

РАГАЧЫ рогачы́ *мн.* 71. драўляныя вілы для гною. // Рогачы́ гнойавы́йа ві́лы, ростэса́йемо гній 71.

РАГУЛЬКА рагу́л’ка *ж.* 31. сачавіца.

РАЖКІ ро́жкі *мн.* 122, 123, 130, 131, 132, 133, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 156, 174, 183, 192, 196, 197, 202, 204. **1.** *гл.* **баравое жыта.** // Не йе́ш рожкćў, а то́ захворэ́йеш 122. **2.** ручкі плуга 133. // На плу́зе ро́шкі з жэле́за 133.

РАЖОН рожо́н *м.* 46, 132. **1.** *гл.* **вілковішча** 132. **2.** драўляныя вілы 46.

РАЗАГНАЦЬ разагна́ц’ *незак.* 183. зрабіць загоны.

РАЗБІВАЦЬ розбіва́ты *незак.* 60, 72. розбіва́ц’ *незак.* 157. разбіва́ці *незак.* 36, 144. розбыва́ты *незак.* 67. раскідваць гной па полю. // Скорэ́й трэ́ба разбі́ц’ гной, а то ора́ц’ скóро 144.

РАЗВАЛОЧВАЦЬ розволо́чываты *незак.* 29, 204. баранаваць перад сяўбой. // Розволочу́йуц’ пары́ніну 204.

РАЗВАРОТ разворо́т *м.* 7а, 181а. *гл.* **вазварот**.

РАЗГОН разго́н *м.* 21, 130, 156а. ро́згын *м.* 67. розго́н *м.* 112, 134а. розг’у́н *м.* 79. глыбокая разора. // Розго́н – розо́ра дл’а воды́, жы́то порозгон’а́лі, дл’а спа́ду воды́ 112.

РАЗГОНКА разго́нка *ж.* 144. маленькая сошка для акучвання бульбы.

РАЗГОР розго́р *м.* 85. *гл.* **разгон**.

РАЗОРА разо́ра *ж.* 59, 60, 71, 79, 80, 112, 134а, 135, 137, 138, 146, 149, 156, 156а, 167, 174, 178, 183, 186, 186а, 197. розо́ра *ж.* 21, 36, 46, 65, 67, 109, 120, 126, 130, 133, 134, 144, 147. розо́ра *ж.* 83, 83а. глыбокая баразна. // Разо́ры поме́жды заго́наў 138. // Розо́ра – дэ пустуйе ме́сто паміж боро́знаў 112.

РАЛА ра́ла *н.* 126, 157. частка сахі, на якую насаджваюцца сашнікі. // Ра́ло з хво́йі де́лалас’ 157. Ра́ло – йе́ла з трэбу́хамі 126.

РАЛІК ра́лік *м.* 71. сошка для бульбы. // Ра́лік огорта́ты карто́плы, сошні́к оды́н, а у сосі́ два, полі́ці две, вайо́, ручкі́, полозо́к 71.

РАЛІЦЬ ра́лыты *незак.* 29, 31. ро́ліц’ *незак.* 20. араць упоперак. // Заго́ны разора́лы, роскіда́лы, трэ́ба йіх поперо́к перэора́т’ пора́літы 29.

РАЛЛЕ ролл’а́ *н.* 7а, 32, 61, 98, 109, 123, 124, 126, 147, 156а, 157, 184. ралл’а́ *н.* 146, 167, 178, 183, 186. ралл’е́ *н.* 138. рол’а́ *н.* 36, 109. **1.** ворыва. // Од Ілл’і́ бэры́с’а до раллі 32. **2.** узаранае поле. // Ролл’а́ – зора́тэ да кі́данэ 124.

РАЛЮХ рал’у́х *м.* 21, 26, 29, 31, 32, 41, 51, 115. ра́л’ух *м.* 46, 65. шырокі загон. // Рал’у́х шэсна́ццат’ разо́ў прайсці́ с’уда́-туда́ 32.

РАСА ра́са *ж.* 67, 75, 75а, 79. ра́са *ж.* 78. **1.** першыя парасткі 75, 75а, 78. **2.** асцюк 79.

РАСАВАЦЬ росова́ты *незак.* 52, 56, 58, 59, 60, 62, 72, 75, 75а, 85, 97, 98, 124. красаваць. // Жы́то росу́йе 59.

РАСІЦЦА рэсі́ца *незак.* 78. расы́цца *незак.* 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 97, 98, 120, 124, 128, 130. прарастаць. // Зерн’учо́к пуска́йе ма́лен’куйу ра́сочку, йе́слі не посхо́дыло – то разгрэ́байут’ зопсова́но не дайе́ ра́ску 79. Порасы́лас’, то колі́ на зерн’уку́ мале́н’кійа зу́пчыкі 79а.

РАСІЦЬ росі́ц’ *незак.* 35, 36. *гл.* **расіцца**.

РАСКІДАЦЬ роскі́дыт’ *незак.* 27, 29, 36, 109, 122. **1.** араць у роскід 27, 29, 36, 109. *гл.* **роскідка.** // Чолові́к роскі́да по́ле 29. **2.** разбіваць гной 27, 36, 122.

РАСКУСЦІЦЦА раскусці́цца *зак.* 156а. падрасці і даць дадатковыя парасткі. // З’амл’а́ до́бра – раскусці́лас’а жы́та 156а.

РАСПАШКА распа́шка *ж.* 156а. поле, дзе раней быў лес.

РАСПУСКАЦЬ роспуска́т’ *незак.* 31, 33. араць на зіму. // Озі́муйу роспуска́йут’, ра́л’ат, скоро́д’ат 31.

РАСТРАСАЦЬ растраса́ты *незак.* 29, 60, 80. растрэ́саты *незак.* 46. *гл.* **разбіваць.** // Гнуй везу́т’ хву́рамі, растраса́йут’ по по́л’у 29.

РАТАЙ рата́й *м.* 22, 35, 36, 39, 46, 62, 67, 98, 120, 126. араты. // Йакі́ з него́ рата́й, наора́л, йак кіт напла́кал 32.

РЖЫСКА ржы́ска *н.* 60, 61, 79а, 80. *гл.* **жытнішча**.

РЖЫШЧА ржы́шча *н.* 112, 121, 122, 126, 134а, 146, 176а, 171а, 196, 197, 204. *гл.* **жытнішча**.

РОГ роуг *м.* 103, 108, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 130, 131, 132, 133, 134а, 137, 144, 145, 146, 174, 186, 186а. рог *м.* 98, 124, 132, 133, 156, 186а. ріг *м.* 85, 87, 98, 103, 119. р’уг *м.* 79, 80. клінаваты ўчастак. // С по́л’а да ў ле́с – бу́де клы́ном, то ро́г 132.

РОСКІДКА ро́с’кітка *ж.* 123. загон, разараты ў раскідную.

РОСПУРГА ро́спруга *ж.* 21, 41, 49. ро́спурга *ж.* 7а, 41. *гл.* **разгон**.

РОСЦІЦЦА ро́стыцца *незак.* 79, 91, 95, 103, 105, 112, 115, 119, 121, 131, 133, 134а, 165а, 171а, 171. ру́стіцца *незак.* узыходзіць. // Ру́стыца жы́та – то чу́ц’ вытыка́йе з зэмлі́, а пото́м усхо́дыт’ 20.

РУБЕЛЬ рубэ́л’ *м.* 4а, 22—29, 35, 36, 43, 46, 51, 59, 60, 61, 67, 71, 72, 80, 97, 98, 105, 120, 120а, 122, 123, 124, 126, 132, 184, 186, 197, 202, 204. жэрдка, якой прыціскаюць сена. // Рубэ́л’ называ́ецца жэрды́на, ш’о сі́на утыска́йуц’ 71.

РУДЗЕЦЬ руді́ты *незак.* 35. паспяваць (пра авёс). // Вжэ́ і овэс начына́йе руді́ты 35.

РУНА ру́на *ж.* 109. *гл.* **рунь**.

РУНІЦЦА руні́цца *незак.* 146. руны́цца *незак.* 7а. узыходзіць.

РУНІШЧА руні́шча *н.* 246, 186. *гл.* **рунь.** // Ву́н’ овечкы́ на руні́шчэ 146.

РУНО ру́но *н.* 174. *гл.* **рунь**.

РУНЬ рун’ *ж.* 146, 156а, 167, 186а. асенняя ўсходы.

РЫЖЭЦ ры́жыц *м.* 29. ры́жэц *м.* 26, 61. ры́жэц’ *м.* 27, 60, 83, 83а. жоўты пясок. // Ры́жэц’-жо́ўта, піскава́йа зэмл’а́ 60.

РЫЗА ры́за *ж.* 32. **1.** *гл.* **рэз** 32. **2.** тапонім, назва луга 109.

РЭЗ рэз *м.* 146, 192. рез *м.* 144. рыз *м.* 71. невялікі ўчастак.

РЭЗКА рэ́ска *ж.* 26, 32, 119, 123, 124, 130, 134а, 135. рі́ска *ж.* 7а, 22, 108, 109, 112, 113, 115, 116а, 121, 121а, 146, 165, 171а. *гл.* **рэз.** // Ры́ска – во́сем рал’ухо́в 26. Два браты́ ба́ц’каўскі надзі́л рэ́скамі малы́мі делі́лі 133. Рэ́скай зва́лі кусо́чак церэспало́сіцы 135.

РЭЗЬ рэз’ *ж.* 144. *гл.* **рэз**.

САБАКА соба́ка *ж.* 80. вілы з загнутымі ўніз зубамі, ужываюцца для скідвання гною.

САГАЛОЎКІ суголо́йкі *мн.* 31. *гл.* **прыгаловач**.

САДЗЕЛЬНІЦА садзе́л’ніца *ж.* 36. жанчына, якая саджае бульбу.

САЖА са́жа *ж.* 111, 115, 121, 144, 146. хвароба збожжа.

САЛОМА соло́ма *ж.* 21, 36, 41, 49, 65, 149, 156, 174. **1.** *гл.* **гузыр** 41. **2.** сцябло збожжа 21, 49, 65, 174.

САЛОМІНА сало́міна *ж.* 36, 146, 149, 156. сцябло збожжа.

САМАДЗЕЛАК самоде́лак *ж.* 120, 186. драўляная барана. // Самоде́лак ус’а́ з дэ́рэва 120.

САМАЛУК самолу́к *м.* 124, 137. *гл.* **лук**.

САНОТ соно́т *м.* 137. сонечнік.

САПАВАЦЬ сапава́ты *незак.* 120. матычыць. // Са́пкай буракі́ сацу́йем, карто́шку 120.

САПКА са́пка *ж.* 29, 31, 120, 122, 146. матыка. // Разбі́ груткі́ са́пкай, карто́плі ўжэ́ подара́лі, але́ са́пкай выграба́й, а то́ цв’о́рда 246.

САРАЦНЯ сороцн’а *ж.* 67. сарацн’а *ж.* 192. 40 снопікаў ільну.

САХАВІЛКІ соховілкі́ *мн.* 31. драўляныя кароткія вілы, абабітыя жалезам, для гною.

САХАВІЛЫ сохові́лы *мн.* 60, 83, 83а, 91, 95, 126. *гл.* **сахары.** // Сохові́лы – жэле́зны вілкі́ гнуй накіда́йуц’, разбіва́йут’ зэ́мн’у 60.

САХАРЫ сахары́ *мн.* 56, 75, 75а, 79, 103. жалезныя вілы для гною.

САХОР сахо́р *м.* 137. соха́р *м.* 126. вілы для гною.

САШНІК сошні́к *м.* 31, 36, 71, 109, 120, 126, 132, 133, 144, 147. сушны́к *м.* 4а, 46. сашні́к *м.* 149, 156, 183. сошны́к *м.* 49, 67. лямеш. // На ту́йу соху́ набі́ты два сошнікі́, ш’об воны́ ора́лы, скова́ны з жэлэ́за 31.

СВЕЖЫНА свіжына́ *ж.* 65. *гл.* **драніна.** // Прыдра́ў кро́хэ свіжынэ́ – па́ру боро́зен 65.

СЕВЯЦ севе́ц’ *м.* 137. сіве́ц *м.* 35. сэвэ́ц *м.* 36. сейбіт.

СЕРВІТУТ сервіту́т *м.* 132, 183. серватут *м.* 183. сірвету́т *м.* 31. агульная зямля для ўсёй вёскі. // Сервіту́т то о́пчаскайа земл’а́, вс’а дэрэ́ўн’а по́л’зуйецца 132. Сіверту́т – то о́пшшейе дл’а всёй громады́ 31.

СЕРП серп *м.* 59, 71, 105, 120, 126, 132, 133, 157, 184, 186, 196, 197, 202, 204. серп *м.* 22, 26, 29, 32, 35, 36, 49, 60, 72, 98. сарп *м.* 51. **1.** серп. // Сэрпа́ ўз’ала́ хліп забу́ла 60. **2.** жалезная частка сярпа. // Сэрп повышчэрбова́лс’а, ніч́огы, до косові́цы трэ́ба бы́ло нэсці́ 98.

СЕЎ сеў *м.* 178, 192а. сяўба.

СЕЯННЕ сі́йанн’е *н.* 26, 31, 49, 67. сяўба. // Заго́ны пыры́д сі́йанн’ем волочэ́т’ 67.

СЕЯЦЬ се́йаты *незак.* 26, 31, 32, 98, 126. сі́йаты *незак.* 72. сі́йатэ *незак.* 4а, 49, 51. се́йац *незак.* 157. се́йац’ *незак.* 124, 132. сі́йац’ *незак.* 133. сеяць. // Хто сі́йа по́сле Лукі́, не ма́йе ні хле́ба, ні мукі́ 32.

СІВЕЦЬ сіве́ты *незак.* 147. паспяваць (пра авёс).

СКАПЕЦ скопэ́ц’ *м.* 31, 36, 46, 49, 126. скопе́ц *м.* 120, 124. межавы капец, са слупком або без яго. // Скопца́мі от па́на булі́ ограні́чэны 31. Па́л’а увоб’йу́т’ да і огорну́т, то йе́ скопэ́ц’ 126.

СКАРАДА скорода́ *ж.* 156а, 178, 183, 196, 202, 204. усходы. // Скорода́ хоро́ша, пуста́йа скорода́ 196.

СКАРОДЗІЦЦА скородíтыса *незак.* 156а, 178, 183, 184, 196, 202, 204. узыходзіць.

СКІДАЦЬ КРАСКУ скыдáці крáску 49. (пра жыта) змяняць чырвоную афарбоўку лісцяў на зялёную.

СКІДВАЦЬ скíдвац' *незак.* 32, 36, 120. скідаць гной. // Скідуйýт' у кучкí, а веснóй разбрáсывайут і прыгóрвайут 32.

СКІДЗІНЫ скы́дыны *мн.* 67. скíданы *мн.* 67, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 122, 131, 165а, 167, 171а. адходы пры падсяванні збожжа.

СКІРДА скыртá *ж.* 27, 29. скірдá *ж.* 36, 197. стірдá *ж.* 120, 137, 138. скэрдá *ж.* 65. скырдá *ж.* 67. стыртá *ж.* 46. вялікая ўкладка снапоў. // Йак вонá довгá, то скыртá, а крýглі то стожóк 29.

СКІРДАВАЦЬ скіртовáт' *незак.* 80. с'тіртовáц' *незак.* 120. складваць снапы ў скірду. // У клýні жы́то склáдывайут' у сторонý, скіртýйут' 80.

СКЛАД склад *м.* 21, 36, 41, 65, 130, 134, 144, 156а, 167, 174, 186а. дзве ўзваленыя адна на адну барозны. // Склад йак пачынáіш горáты: тудá і назáд 65.

СКЛАДЗЮЖЫНА склад'ýжына *ж.* 124. два радочкі пакошанай травы, якія пакладіся адзін на адзін.

СКРУЖВАЦЬ скрýжваты *незак.* 46, 83, 83а, 135. скружóўваты *незак.* 7а, 22, 27, 32, 46, 59, 61, 65, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 112, 134а, 156. скрýжываты *незак.* 7а, 65. **1.** змятаць адбітыя пры малацьбе каласкі 46. **2.** веяць зерне рэшатам; рэшата рухаецца па кругу.

СКРУЖОВІНЫ скружóвіны *мн.* 75, 75а. *гл.* **скружыны**.

СКРУЖЫНЫ скрýжыны *мн.* 36, 56, 57, 58, 60, 65, 67, 78, 79, 95, 156а. адходы пры скружванні зерня. *гл.* **скружваць.** // Збірáла скрýжыны пры падсэ́ві 36.

СКУРГАНЕЦЬ скурганéц' *зак.* 103. (пра ўчастак) зрабіцца пясчаным, неўрадлівым.

СМАГНУЦЬ смáгнуты *незак.* 36. сохнуць (пра збожжа). // Жы́то так пасмáгло – шчо áж кры́шыцца 36.

СМАКТАВІНА смоктовíна *ж.* 186. нізкае поле каля ракі.

СМУГА смýга *ж.* 36, 65, 144. **1.** кавалкі поля, якія спускаюцца да лугу 36, 65, 144. // Смýгі дахóд'ац' до пáсвіска 36. **2.** балота 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. // Смýга – балóціна нічóгойа 113.

СНОП сноп *м.* 31, 32, 60, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 134а, 142, 144, 147, 152, 154, 156, 156а, 167, 169, 174, 178, 183, 184, 186, 186а, 190, 191, 196, 202. сніп *м.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 51, 65, 71, 72. сноп *м.* 41, 49, 67, 109. снуп *м.* 4а, 36. **1.** сноп жыта або пшаніцы 4а, 20, 26, 29, 30, 31, 32, 36, 45, 49, 51, 132, 133, 134а, 147, 167, 186а. // Сноп тóл'кі з жы́та рóб'ац' 132. **2.** сноп з усякіх збожжавых раслін 41, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 71, 72, 75, 75а, 78, 90, 98, 99, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 122, 123, 126, 134, 134а, 137, 144, 152, 154, 158, 161, 169, 174, 183, 190, 191, 197, 202, 204. **3.** сноп з усякіх збожжавых раслін і травы 124, 144, 156а, 178, 183.

СНОС снос *м.* 91. *гл.* **дзерава**.

СНЯТЫЙ снітíй *м.* 36. сныты́й *м.* 22, 45, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 99, 105, 107, 119, 126. снэтэ́й *м.* 36, 49. сажа на просе. // А у прóсувы снітíйу, бо ны ды́мл'унэ 36. Пускáлэ чэрэ́з огóн', постэ́лем солóму, а праз йагó потрóху, зéрне трэшчы́т', но снетэ́йа нэ бýдэ 103.

СОНЕЧНІК сóнечнік *м.* 120, 196. сланечнік. // Сóнечнік сéйам дл'а пáлу 196.

СОХА сохá *ж.* 22, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 46, 51, 59, 60, 67, 71, 72, 80, 105, 120, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 157, 184, 186, 196, 202, 204. **1.** старая земляробчая прылада. // Тыпэ́р сохá тíл'ко обóруваты картóплі 22. **2.** земляная мера 27, 31, 46, 71. // Дві сохí – то бы́ў рыз 71.

СОШКА сóшка *ж.* 36, 49, 56, 122, 146, 178, 192а. сíшка *ж.* 27, 32, 46, 80, 97, 120. сы́шка *ж.* 67. сýшка *ж.* 4а, 35. драўляная або жалезная саха для акучвання бульбы. // Сíшка т'о кортóплі огортáты 80.

СПАРОК спорóк *м.* 124. спóрак *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 124. *гл.* **спарыш 1.**

СПАРЫШ споры́ш *м.* 30, 31, 32, 56, 57, 60, 71, 112, 186. спары́ш *м.* 149, 156. шпоры́ш *м.* 134а, 135. **1.** *гл.* **баравое жыта** 30, 31, 32, 56, 57, 60, 71, 112. **2.** *гл.* **блізняты** 134а, 135, 149, 156, 156а. // Шпоры́ш – то зрожáй сíл'ны бýдэ 135.

СПАРЫШЧА споры́шчэ *н.* 105. *гл.* **баравое жыта**.

СПАЎНЯЦЦА споўн'áцца *незак.* 60. сповн'áтыс' *незак.* 67. *гл.* **поўніцца**.

СПЕЦЬ спéты *незак.* 21, 59, 60, 71, 105, 120, 132, 134а, 144, 167, 183, 186а. спíты *незак.* 4а, 22, 26, 31, 32, 36, 41, 46, 67, 98, 109, 126. спéц *незак.* 157. паспяваць.

СПОД спод *м.* 156а. *гл.* **гузыр.** // Спод – тоўстайа чáстка снапá да перав'áсла.

СПОР спур *м.* 85, 87, 93а, 124. спор *м.* 103, 108, 109, 124, 134а. спыр *м.* 79, 79а, 109. *гл.* **баравое жыта.** // Сатана́ б’арэ́ спор, а каб не одобра́ў, то робілі поперо́чкі 103.

СПОРНІК спорні́к *м.* 120. *гл.* **спор**.

СТАВОК ставо́к *м.* 31, 51, 149, 156, 178, 183, 184, 186, 196, 197. невялікая ўкладка снапоў. // Стаўкі у дзе́с’ац’ снапо́ў 196.

СТАРАПОЛІЦА старопо́ліца *ж.* 65, 93а, 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122, 123, 144, 154, 167, 174, 183. старопо́лыц’а *ж.* 26, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 165а, 171а, 186. **1.** поле, якое даўно апрацоўваецца. // Старопо́ліца – удо́брэныйа пол’а́, ве́чнайа, дома́шнейе по́ле 124. Старопо́ліца – што усегда́ се́йецца 98. **2.** поле, на якім зрэдку сеюць 65, 93а, 121, 126, 154, 156, 165а, 171а, 174, 186. // Старопо́ліца – колэ́с’ по́ле було́, тыпе́р зарosло́ 65.

СТАРАПОЛЛЕ старапо́лл’е *н.* 156а, 157, 158, 184, 196, 202, 204. **1.** *гл.* **стараполіца 2.** // Старопо́лл’е – гэ́та пескі́ сі́йуцца ме́жду годо́ў 157. **2.** *гл.* **стараполіца 1** 156а, 158.

СТАРАПОЛЬ старапо́л’ *ж.* 135. абложная зямля.

СТАРАПОЛЬНЕ ПОЛЕ старапо́лнэ по́ле *н.* 177. абложная зямля.

СТАРЫНА старына́ *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **стараполіца 2.** // Старына́ – даўнее по́ле, неўдо́бнае 165а.

СТАЎБНЯК стовбн’а́к *м.* 197. частка сахі.

СТАЯН стойа́н *м.* 75, 75а, 95, 99, 103, 112, 123, 124а. пусты колас. // Стайа́н пусты́ ко́лос у ве́рх торчы́ц’ 112. Стойані́ – то жы́то пра́во стоі́т’ 75.

СТОГ стог *м.* 120, 137, 184, 186, 197. вялікая ўкладка снапоў.

СТОРАЖ сто́рож *м.* 146. першы колас. // У жы́ці ужэ́ йе́ сто́рож 146.

СТРАПЕЦ стропе́ц’ *м.* 80, 95, 121, 126, 132, 165а, 171а. стропэц *м.* 98. *гл.* **бапка.** // Стропе́ц’ – то де́в’ат’ сно́пів поста́вл’ат, а дес’а́того на шыэ́пку 80.

СТРУП струп *м.* 144. *гл.* **гузыр.** // Поста́ў снопы́ струпа́мі сушы́ц’ 144.

СТРЭЛА стрэла́ *ж.* 204. стрела́ *ж.* 197. частка сахі.

СУВАРАЦІ су́вороті *мн.* 126. *гл.* **вазрарот.** // Йак доход’у́ до кра́йу, то су́вороті 126.

СУГАНКІ суганкі́ *мн.* 177. *гл.* **суганы.** // Суганкі́ – упо́перак абараў 177.

СУГАНЫ суго́ны *мн. гл.* **суварацi.** // На суго́нах заворо́чвайецца, то суго́ны 169.

СУМЕЖНІК суме́жнік *м.* 124. сусед па ўчастку. // Суме́жнік йак нэма́ до́бры, то ро́б’ац’ воло́шн’у межу́ 124.

СУХАВЯЗ суховйа́з’ *ж.* 67. зжатае жыта, якое ляжыць на полі, не звязанае ў снапы. // Йачмі́н’ на суховйа́зі лыжа́т’ 67.

СУХАПОЛІЦА сухопо́ліца *ж.* 95а, 99, 183. пясчаны неўрадлівы ўчастак.

СУХАПОЛЬ сухапо́л’ *м.* 95а, 99, 178. *гл.* **сухаполіца**.

СУХОВЕІЦА сухове́іца *ж.* 75, 75а, 99. пясчанае поле.

СЦЕЖАР стэ́жар *м.* 98, 105, 126. галлё і салома, якую падкладаюць пад стог. // Стэ́жар йако́йе-не́буц’ ло́мацц’е пот сто́х 126.

СЦЕЛІШЧА сте́лішча *н.* 124. *гл.* **лагавіла.** // Сте́лішча – то сеноко́сы скосі́лі, л’он сте́л’ут’ 124.

СЦЕНКА сте́нка *ж.* 80, 144, 183, 197. сце́нка *ж.* 71. сты́нка *ж.* 32. сцяжынка на мяжы. // Широ́ка доро́га у пол’а́х, воза́мі йе́зд’ат’, а убо́к, то гэ́та сці́нка – бо́чнайа доро́га 60.

СЦЁРАНЬ сте́рэн’ *м.* 29, 31, 32. *гл.* **сцярня**.

СЦІРЫНЫ сці́рыны, ці́рыны *мн.* 151, 183. дробная памятая салома. // Сці́рыны скаці́не дава́ц’, ко́лос нішчы́мны.

СЦЯБЛІНА стебелі́на *ж.* 80. *гл.* **сцябло 1**.

СЦЯБЛО стэбло́ *н.* 20, 21, 112, 134а, 135. стйабло́ *н.* 46. сц’абло́ *н.* 156а. ст’абло́ *н.* 67, 167, 174, 186а. стебло́ *н.* 65, 178, 183. **1.** сцябло. // Стэбло́ – йак адно́, а йа́к у гу́ру, то соло́ма 112. **2.** цэнтр стогу 67. **3.** *гл.* **гузыр** 156а.

СЦЯРАК суйа́рок *м.* 152. ярына.

СЦЯРНО стерно́ *н.* 184. стэрне́ *н.* 51. поле, з якога зжата збожжа.

СЦЯРНЯ стырн’а́ *ж.* 7а, 22, 26, 27, 29, 186. стэрн’а́ *ж.* 20. поле, з якога зжата жыта 7а, 22, 29, 31, 32.

СЯВАК сева́к *м.* 29, 122, 133, 157. сыва́к *м.* 27, 72. сейбіт. // Зна́йе сэ́йаты – до́бры сыва́к 72.

СЯВАР сева́р *м.* 39, 124, 146. сейбіт. // Сева́р не го́ліцца, пока́ не засе́йецца, йака́ борода́ – тако́йе по́ле 124.

СЯЛБА сэлба́ *ж.* 20, 22, 31, 32. сылба́ *ж.* 26, 27, 29, 32, 51. сывба́ *ж.* 39. усходы. // До йу́рйа сылба́, а по́тым жы́то 26.

СЯЎБА сеўба́ *ж.* 20, 120, 130, 133, 134, 156а. сэўба́ *ж.* 36, 71, 72. сяўба́ *ж.* 51, 60, 98. с’аўба́ *ж.* 184, 186, 197, 202. сэдба́ *ж.* 71. сэлба́ *ж.* 29. сылба́ *ж.* 31. сывба́ *ж.* 67. **1.** сяўба. // До Сэме́на ра́н’а сеўба́ 72. **2.** засеянае поле. // Йак зора́лі, то ролл’а́, йак посе́йут’, то сеўба́ 133.

ТАБАКА таба́ка *ж.* 24, 26, 30, 32. сажа ў просе.

ТАЛАКА тол’о́ка́ *ж.* 22, 29, 31, 46, 49, 71, 80, 97, 98, 105, 120, 122, 124, 132, 133, 137, 146, 157, 192а, 204. талака. // Толо́ка́, што ні хле́ба, ні молока́ 98. Колі́ жы́то сожа́ў, то толоку́ поі́ў на дожы́нкі 204.

ТРАЕНІК тройе́ных *м.* 65. шырокі загон.

ТРАЕНІНА тройе́ныка *ж.* 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 95, 99, 112, 115, 134а. тройе́ніна *ж.* 156а. паўторнае ворыва. //Збэрэ́ш жы́то, з’а́б стэрн’у́ зао́рвайут’, а на зі́му глыбо́ка орэ́, то трое́ныка 79а.

ТРАІЦЬ троі́ц’ *незак.* 36. тройі́ты *незак.* 67, 183. араць папар трэці раз, пасля чаго сеюць жыта.

ТРАЙНЯТЫ тройн’а́та *мн.* 31, 124. тры каласкі на адным сцябле. // Тройн’а́та – тро́йе колосу́ў, то урожа́й хле́ба 132.

ТРАЙЧАКІ тройчакі́ *мн.* 22, 29, 35, 36, 46, 62, 65. вілы, у якіх тры зубы.

ТРАПАЧКА трэпа́чка *ж.* 31. трапа́шка *ж.* 135. мянташка.

ТРАСТА траста́ *ж.* 147. прамая салома.

ТРАСЦІНА тросты́на *ж.* 31. гатунак жыта.

ТРАСЯНКА трас’а́нка *ж.* 59. трус’а́нка *ж.* 120. салома, змешаная з травой. // Трас’а́нка-аўс’а́нка, жы́тн’а с траво́йу, дайу́ц’ скоту́ 59.

ТРАЦІНА трэці́на *ж.* 105, 120. *гл.* **трацяк**.

ТРАЦЯК трыт’а́к *м.* 31, 35, 46, 67, 80. трэц’а́к *м.* 36. трэцяя частка надзела *(старое)*.

ТРАЯК тройе́к *м.* 65. два-тры загоны разам. // Горо́ш заго́нэ і зро́бэш з заго́на тройека́ з двух-тро́х заго́ны 65.

ТРАЯН трайа́н *м.* 183. тры рады бульбы, паміж якімі нельга прайсці плугам.

ТРОНАК тро́нок *м.* 4а, 7а, 49, 109, 120. драўляная ручка ў сельскагаспадарчых прылад. // Коло́чка загостры́ў на жэлэ́зны вілкі, то тро́нок 120.

ТУЖАЦЬ тужа́ты *незак.* 133, 144, 186а. тужэ́ц’ *незак.* 156а. цвярдзець. // Начнэ́ тужа́ц’, уро́дэ зрэ́ц’, гушча́йе 133.

ТЫЧКА ты́чка *ж.* 31. ручка цэпа.

УГНОЙВАЦЬ угно́йвац *незак.* 36, 120. угно́іты *незак.* 46. угно́йаты *незак.* 27, 144. угнойваць. // Йак ш’о́ по́ле угно́йено, то вроды́ло хорошэ́ 27.

УДОББЕ удо́б’йе *н.* 79а. добрае поле. // Вы́дма – то колы́ вы́шло з удо́б’йа 79а.

УДОБНЫ удо́бнайе поле 119. удо́бнайа з’амл’а́ 121, 165а, 171а. урадлівая зямля, урадлівы ўчастак.

УДОБСТВІЕ удо́пствійе *н.* 79а. *гл.* **удобшчына**.

УДОБШЧЫНА удо́пшчына *ж.* 21, 79, 98, 123, 130, 156а, 167. урадлівае поле, добрая сенажаць. // У на́с неудо́пшчыны біл’ш, чым удо́пшчыны 98.

УЖОЎКА ужо́ўка *ж.* 26, 31, 32, 36, 59, 60, 157, 196, 202, 204. *гл.* **гуж**.

УЖЫШЧА ужы́шча *н.* 36. вужы́ш’е *н.* 29. *гл.* **гуж**.

УЗДЫР’Е уздырыэ́ *н.* 36. *гл.* **гузыр**.

УЗМЕЖАК узме́жак *м.* 156а. невялікі ўчастак няворнай травяністай зямлі, што ляжыць паўз край поля звычайна на сваім участку.

УЗЫХОДЗІЦЬ всхо́дыт’ *незак.* 27, 29. усхо́дзіц’ *незак.* 120, 124, 146, 156а, 178. усхо́дыты *незак.* 72, 98, 105, 126, 162. узыходзіць. // Жы́то на вэсні́ усхо́дыт, йак сне́х ростайе́ 72.

УМЕЖАК уме́жак *м.* 112, 134а. *гл.* **узмежак.** // Уме́жак – то заворо́те, то́л’кі кол’а́ плю́ту, с траво́йу 112.

УПАХ упа́х *м.* 75. ворыва. // Йе́к па́шуц пе́рвы упа́х, йе́к йі подора́ў, йак другі́ упа́х повторы́ў, йе́к трэ́ці упа́х потроі́ў 75.

УПЯРОЧКА уп’аро́чка *ж.* 156а, 161. папярочныя барозны ў канцы ўчастку.

УПЯРЭЧКІ уперэ́чкі *мн.* 142, 156. папярочкі.

УРУН уру́н *м.* 60, 62, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 80, 85, 87, 95, 98, 99, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 130, 131, 132, 133, 142, 144, 146, 147, 156, 165а, 167, 171а, 174, 184, 197. асеннія ўсходы. // Уру́н – то озі́мыйа ўзойду́ц’ 124.

УРУНА уру́но *н.* 71, 72, 80, 109, 132, 137, 184, 197. уру́на *н.* 65, 126. вру́на *н.* 41. гуру́на *н.* 98. *гл.* **урун**.

УРУНІВАЦЦА уру́ніваца *незак*. 20, 22, 24, 28, 32, 34, 41, 45, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 71, 72, 79, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 98, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 128, 132, 134а, 142, 144, 147, 156, 165а, 167, 174, 184, 197. вруны́тыс' *незак*. 67. **1.** узыходзіць. // Уру́нівайецца жы́та, разосла́лос' 132. **2.** красаваць 72. // Кра́ску жы́то скіда́йе, урунэ́лос' 72.

УРУНЬ уру́н' *ж.* 144, 156. *гл.* **урун**.

УСНІЦА усні́ца *ж.* 124. асцюк. // Усні́ца ў о́ко упа́ла 124.

УСХОДЫ усхо́ды *мн.* 21, 36, 134а, 156а, 178, 186а, 192а. усходы.

УЦЯЦЬ ут'а́ты *зак*. 32. зжаць. // О ну́ткэ, косары́, бо нэ ра́на почалі́, хот' нэ ра́на почалы́, а бога́то ут'алы́ 32.

ХАМУЦЕЦ хому́тэц *м.* 204. *гл.* **хамуцік**

ХАМУЦІК хаму́цік *м.* 147. круглы раменьчык з дапамогай якога звязваюцца асноўныя часткі цэпа.

ХЛУСТ хлуст *м.* 32. адходы пры малацьбе.

ХРАСТКІ хрэсткі́ *мн.* 60, 204. **1.** невялікая ўкладка снапоў. // У хрэсткі́ ста́ўл'ац' жы́та 204. **2.** першыя ўсходы 60.

ХРАСТОЧКІ хрaсто́чкі *мн.* 156а. маладыя раслінкі ў перыяд ад паяўлення іх з насення да паяўлення пад глебай.

ХРАСЦІЦЦА храсты́цца *незак*. 60. узыходзіць. // Храсты́цца жы́то, малэ́н'кайі хрэсто́чкі выла́з'ац 60.

ХРЭСНУЦЬ хрэсну́ты *незак*. 46. *гл.* **клякаць.** // Хрэсло́ жы́то, перэзрэ́ла, полегло́ 46.

ЦАЛІК цалі́к *м.* 158, 191. цэлі́к *м.* 154. **1.** абложная зямля 158, 191. // Цалі́к ме́жду усі́х межу́йе, не о́рэцца, посе́йе карто́шку у цалі́к, калі́ не ву́руйе пароні́ну 191. **2.** агрэх 154. // Колі́ па́шуц', а оста́ўс'а цэлі́к, плуг вы́скачыў 154.

ЦАЛІНА цэліна́ *ж.* 21, 109, 119, 121, 122а, 130, 134, 146, 147, 156а, 165а, 167, 171, 178. абложная зямля. // Цэліны́ – то ніко́лі непа́ханайе по́ле 167. Цэліны́, кото́рэ не віро́бено по́ле, да́ўніе зе́млі лежа́ц', не уробо́тены 121.

ЦАПІЛА ціпі́ло *н.* 32. *гл.* **цапоўе.** // Ціпі́ло што ў рука́х дэ́ржат 32.

ЦАПІЛНА цэпі́лно *н.* 27, 105, 108, 109, 144, 149, 156, 157, 178, 183, 184, 197. цэпі́л'но *н.* 36, 146. цыпэ́лно *н.* 49. ціпы́лно *н.* 67. цыпэ́лно *н.* 51. ціпі́лно *н.* 32, 60, 71, 72, 80, 202, 204. цыпы́лно *н.* 26, 29, 98. цапільна. // Коро́чча па́лка біч, а доўжэ́йша – цэпі́лно 133.

ЦАПОЎЕ цэпо́фйе *н.* 147. цапільна.

ЦАПОЎКА цэпо́ўка *ж.* 137. цапільна.

ЦВЕДНУЦЬ цве́днуты *незак*. 49. даспяваць. // Жэ́то дозрыва́йе, по́тым жэ́то цвэ́днэ 49.

ЦВІСЦІ цвісты́ *незак*. 21, 27, 29, 137. красаваць. // Цвітэ́ жы́та 21.

ЦВЫХЕЛЬ цвы́хел' *м.* 67. цвы́чэл' *м.* 41. цвэ́хол' *м.* 65. маленькі клінаваты ўчастачак. // Гусы́ того́ цвы́хл'а жы́то зусі́м обйі́лы 67. Цвэхол' – бы клыно́к по́л'а, ла́тка 65.

ЦУРКА цу́рка *ж.* 105, 109, 120, 124, 133, 137, 144, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 186, 192, 204. ц'у́рка *ж.* 98, 105, 157, 196. драўляны кіёчак з нарэзамі, з дапамогай якога вяжуць снапы. // Го́лымі рука́мі снопа́, йак сле́д, не сці́снеш – трэ́ба цу́рка 144.

ЦЭП цэп *м.* 22, 36, 98, 122, 123, 137, 146, 157, 178, 186, 192а, 196, 204. цып *м.* 109, 144. ціп *м.* 26, 29, 32, 35, 49, 51, 66, 67, 71, 72, 80, 97, 120, 124, 133, 202. цэп. // Цэпо́м моло́тыт' жы́то, пшыні́ц'у, йачмі́н', окромэ́ про́са. Про́са нога́мы мнут' 22. У ці́па бійа́к з гра́ба, а цыпы́лно з лэшчы́ны 72.

ЦЯРПУГА тэрпу́ха *ж.* 32. тэрпу́га *ж.* 31. трыпу́га *ж.* 31. мянташка. // Трыпу́гойу го́страт ко́су на мі́сці косі́нн'а 31.

ЦЯРПУЖЫЦЬ тэрпу́жыты *незак*. 31. мянціць.

ЧАЛО чало́ *н.* 123, 144. лепшае якаснае зерне. // Чало́ – жы́то са́мо лу́чша 123.

ЧАРКА кла́сці ча́рку *незак*. 144. рабіць верх стога. // Га́н'у пашлі́ на сто́г, йана́ хо́рашэ кладзе́ ча́рку 144.

ЧАРНЕЦЬ чарне́ты *незак*. 156а. паспяваць (аб аўсе).

ЧАСТКА ча́стка *ж.* 35. старая зямельная мера. // У ча́рку вхо́діт васемна́ццац' дес'аці́н з'амлі́, ус'а́кайа з'амл'а́ і неўраджа́йнайа, і сенако́с, лес, па́ша 35.

ЧАТЫРОХРОЖКІ чатырохро́шкі *мн.* 29, 31, 120. жалезныя вілы. // Чатырохро́жкі – ві́лкі до гно́йу, залі́зныйа, кла́сці гнуй 31.

ЧАЦВЯРТАК чэц'в'арта́к *м.* 142, 156. частка надзела *(старое)*.

ЧАЦВЯРТУХА чатвортýха *ж.* 36, 60. чэц'вортýха *ж.* 35. чыітв'ортýха *ж.* 67. *гл.* **чацвярціна**.

ЧАЦВЯРЦІНА чытверціна *ж.* 46, 196. чэтвертына *ж.* 31. чацвёртая частка надзела *(старое)*. // У мэнé двенáццата дóл'а, у тэбé ж чэтвертына булá, хібá йа нажывý на нéй 31.

ЧОП чып *м.* 31. частка жорнаў, у якую ўстаўляецца ручка.

ЧОРНАЕ ЗЕРНЕ чóрнайе зэрнó 27, 29, 49, 51, 121а, 122, 135, 165а, 171а. *гл.* **баравое жыта**.

ЧЫКАЛОДАК чыкалóтак *м.* 46. чэкулóдак *м.* 49, 67. каленца раслін. // Там, дэ чэкулýдок, дыры ў стэблé н'амá 49.

ЧЫКАЛОДКА чыколóтка *ж.* 27, 80. чікулýтка *ж.* 7а. *гл.* **чыкалодак.** // Стэбліна мáйе чыколóткі 80.

ЧЫСТАЕ ЗЕРНЕ чыстайе зéрне *н.* 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 41, 174. *гл.* **перадковае жыта**.

ЧЫСЦІЦЬ чыстыты *незак*. 79, 79а, 108, 112, 115, 116, 116а, 121а, 134а, 135. чысціць зерне.

ШАЙПАК шэйпáк *м.* 71. укладка з дзесяці снапоў. // У шэйпакáх жыта 71.

ШАПКА шáпка *ж.* 26, 35, 46, 60, 91, 95, 98, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 124, 126, 132, 133, 134, 135, 157, 184. шыэпка *ж.* 31, 51, 71, 75, 75а, 79, 79а, 93а. ш'áпка *ж.* 27, 29, 65, 67. шэпка *ж.* 49. верхні сноп маленькай укладкі снапоў.

ШАСТУХА шэстýха *ж.* 60. шостýха *ж.* 36, 67. шостая частка надзела *(старое)*.

ШАСЦЕРЫНА шэстэрына *ж.* 31. *гл.* **шастуха**.

ШАСЦІНКА шэс'цінка *ж.* 124. *гл.* **шастуха**.

ШНУР шнур *м.* 65, 67. вузкая палоска поля або сенажаці. // У спóровс'кых болóтах булы бы рэз'кы – шнур'і 67.

ШНУРОК шнурóк *м.* 20, 36, 59, 71, 80. **1.** палоска зямлі, якая належала аднаму гаспадару 59, 71, 80. **2.** вузкая палоска поля 20, 36.

ШНУРЫ шнуры *мн.* 36, 56, 156а, 174. доўгія вузкія палоскі зямлі 36, 174.

ШОПЛЯ шóпл'а *ж.* 7а, 20, 26, 35. шыпл'а *ж.* 67. шýпл'а *ж.* 79. драўляны савок, для веяння.

ШТАКЕТКА штакéта *ж.* 124. *гл.* **штакеты.** // Штакéта громадý од громады д'аліла 124.

ШУПЕЛЬКА шупэл'ка *ж.* 59. *гл.* **шопля**.

ШУПЛІК шýплік *м.* 137. *гл.* **шопля**.

ШУСЦЯК шуст'áк *м.* 29, 49. **1.** лушпіна на зерне 29. // Шш'е шуст'акіў дóбрэ не зн'алá 29. **2.** асцюк. // Шуст'акэ – вусы ў жыта 49.

ШУХЕЛЬ шýхел' *м.* 142. драўляная лапата.

ШЧЫНАК шчынок *м.* 46. ахапак сена.

ШЧЫНІНА шчыніны *мн.* 119. *гл.* **шчынкі**.

ШЧЫНКІ шчынкі *мн.* 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 122, 165а, 171а. адходы пры веянні (тое, што змятаецца з намалочанай кучы, або збіраецца зверху пры падсяванні збожжа на рэшаце). *гл.* **падсяваць.** // Шчынкі йак збірáйе звéрху рукóй з рэшата 121.

ШЧЫННІКІ шчыныкы *мн.* 29. *гл.* **шчынак.** // Шчыныкы – то малéн'ка хáпка сéна 29.

ШЧЫНЯЦЬ шчын'áты *незак*. 29, 36, 56, 57, 58, 59, 60, 66, 67, 75, 75а, 79, 80, 83, 83а, 85, 87, 93а, 95, 97, 98, 99, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 122, 123, 165а, 171а. **1.** збіраць у ахапак 29. **2.** вымесці граблямі пустыя каласы з вымалачанага збожжа. // Шчыні жыто хорошэн'ко, дай убірáй у мешкі 122.

ШЧЫРЫ ПЯСОК шчыры песóк *м.* 135. жоўты пясок.

ШЧЫРЭЦ шчырэц *м.* 186. шш'ірэц' *м.* 31, 130. пясок. // На нáшом пóлі одын т'ірэц' 130.

ЮРКО йýрко *н.* 32. *гл.* **цурка**.

ЯДРО йáдро *н.* 95, 115. *гл.* **баравое жыта**.

ЯЛАВЕЦЬ йаловéты *незак*. 109, 154, 158, 178. пуставаць.

ЯЛАВІНА йаловына *ж.* 105, 137, 138, 157, 196, 197, 202, 204. йаловіна *ж.* 21, 46, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 124, 126, 132, 134а, 135, 144, 165а, 167, 171а, 174, 178, 183. йáлавіна *ж.* 142, 146, 156, 158, 161, 171, 183, 190. йаловіны 147. **1.** абложная зямля. // Тры гады йаловіна полежыц', пóтым жыто сéйуц' 196. **2.** папар 123, 147, 174, 178. **3.** поле, якое не змаглі засяць 126. // Йаловіна здóймет, а не здýжайет успахáц' 126.

ЯЛАВІШЧА йаловішш'е *н.* 183. *гл.* **ялавіна 1**.

ЯРАВІНА йаровінá *ж.* 20, 79, 95, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 130, 131, 132, 133, 165а, 171а, 174. ярына. // Грэчка, ов'óс, йачмéн', прóсо, л'óн – то ус'ó йаровінá, за тó шш'ó на вісні сéйуцца 124.

ЯРЫВА йáрыва *н.* 113. *гл.* **яравіна**.

ЯРЫНА йарынá *ж.* 20, 35, 36, 39, 41, 45, 46, 49, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 95, 99, 137, 142, 144, 146, 147, 156, 183, 184, 186, 196, 202, 204. **1.** ярына. **2.** яравое жыта 103.

ЯРЫЦА йáрыца *ж.* 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. йéрыца *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 95, 99. яравое жыта.

ЯСЕЛЬКІ йáсел'кі *мн.* 137. граблі, якія далучаюцца да касы для жніва збожжа. // Йáсел'кі грэчы́ху адкладáц' 137.

ЯЧА йáча *ж.* 105. адтуліна ў жорнах, у якую засыпаюць зерне.

ЯЧМЕНІСКА йачмéніско *н.* 105, 119. *гл.* **ячнішча**.

ЯЧМЕНІШЧА йачмéнішча *н.* 32, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 165а, 171а. йачмéнішчэ *н.* 31, 72. *гл.* **ячнішча**.

ЯЧМЕНКА йачмéнка *ж.* 35. *гл.* **ячменніца**.

ЯЧМЕННІЦА йачмéнніца *ж.* 51. йачмíныц'а *ж.* 49. ячная салома.

ЯЧМЕНЬ йачмéн' *м.* 120, 133, 196, 202, 204. йачмэ́н *м.* 27, 29, 31, 32, 71, 184. йачмíн' *м.* 26, 61, 72, 98, 126. ячмень. // Йак на пéрву кутт'ý зóры дóбрыйа, то йачмéн' рáно сéйуц' 157.

ЯЧНІСКА йашнíско *н.* 79, 91, 95, 99, 103. йачнíско *н.* 83, 83а. *гл.* **ячменішча**.

ЯЧНІЦА йачнíца *ж.* 98. *гл.* **ячменніца**.

ЯЧНІШЧА йáчнішчэ *н.* 20, 126, 132, 133. йáчнішча *н.* 137, 138. йáчнішне *н.* 196. поле, дзе рос ячмень.

ЯЧЫЯ йачы́йа *ж.* 60. йачэ́йа *ж.* 124, 126. *гл.* **яча.** // Йачы́йа, куды́ сы́пац' жы́та 60.

ПАЛЕСКІЯ НАЗВЫ ЕЖЫ

АБЕД обід *м.* 1, 2, 4, 7, 9, 13, 16—20, 25, 29, 32, 34, 35, 38, 44, 45, 47, 60, 72, 79а, 102, 119, 126, 186. обéд *м.* 52, 75, 79, 83, 91, 103, 109, 112, 116, 120, 123, 124, 128, 131, 132, 133, 135, 136, 139, 144, 145, 157, 160, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 172, 177, 178, 179. гобід *м.* 93. бед *м.* 115. абéд *м.* 151, 152, 154, 158, 187, 190, 191, 198а, 199. **1.** асноўны, другі прыём ежы ў 12—14 гадзін 1, 7, 9, 18, 20, 29, 32; 34, 38, 44, 47, 52, 75, 78, 79, 83, 91, 102, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 123, 124, 128, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 169—172, 177, 178, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. // На обéд вáрац' этот сáмы боршч, млины у сáло намóчаныйа 132. **2.** ранішні прыём ежы, снеданне 2, 16, 17, 25, 35, 60, 72, 79а, 93, 103, 126. // Йак собирáйуцца в робóту, навáрат боршчý, лóкшанины, и рáно говóрат обід. Ходы обідаты да пóйдэм на пóле 126. **3.** памінкі 4—8, 13, 16, 17, 20, 25, 20, 38, 79, 115, 177, 190.

АБЕРТКА обэ́ртка *ж.* 60. обéртка *ж.* 139, 162. óбертка *ж.* 159—161, 168, 170. вóбертка *ж.* 191. вялікі кавалак хлеба, адрэзаны на ўсю булку. // Ото з'йéла óбертку 170.

АБІРАНКА обíранка *ж.* 37. лупленая бульба, папярэдне звараная. // Навары сухóпаркі, обіры, порэж на скóвороду і обíранка 37.

АБІРАЦЬ обірáты *незак.* 9, 19. обырáты *незак.* 60, 72, 78, 79, 79а, 91, 95, 98. обэрáты *незак.* 4, 7, 15—18, 20, 40, 44, 45. убырáты *незак.* 15, 29. абірáц' *незак.* 52, 85, 103, 113. **1**. чысціць нажом старую сырую бульбу 7, 9, 15—19, 29, 40, 44, 45, 52, 60, 72, 78, 79, 79а, 85, 91, 95, 98, 103, 113. **2**. чысціць звараную ў лупінах бульбу 4, 7, 9, 15, 16, 20, 29.

АБОЧЫНА обóчына *ж.* 60. свіное сала з бакоў.

АБРАБЛЯЦЬ обробл'áц' *незак.* 132. чысціць нажом старую сырую бульбу.

АБРАЗАЦЬ обризáт *незак.* 1. обрúзаты *незак.* 19, 71. обризáц' *незак.* 80. обрэ́звац', абразáц' *незак.* 139, 166. **1**. чысціць нажом старую сырую бульбу 1, 19, 25, 29, 47, 59, 71, 80, 126, 132. **2**. зразаць палоску лупін з бульбіны (каб пры варцы прасалілася) 166. **3**. абразаць на бульбіне толькі парасткі, павыкалупваць вочкі 139.

АБРЭЗВАЦЬ абры́[э]зваты *незак.* 75, 79а. обрэ́звац' *незак.* 112, 132, 135. чысціць нажом старую сырую бульбу.

АБЯРТАХА аб'артáха *ж.* 190. *гл.* **абертка**.

АГАПКА агáпка *ж.* 105. гáпка *ж.* 112, 115. свіны страўнік, начынены мясам або ўнутранасцямі.

АГАРАК огáрок *м.* прыгарэўшая зверху бульбіна 80.

АГУЛЬНІК огýльнік *м.* 2, 6. оѓул'н'ік *м.* 7, 11, 26. **1.** род бабкі з дранай бульбы 2, 6, 7, 11. **2.** печыва 26.

АДВАР отвáр *м.* 25. напітак, звараны з сухіх груш.

АДКІДАЧ откíдач *м.* 168. мяшочак для прыгатавання тварагу, сыру. // Откíдач – што молокó квáс'н'е откідáйуц'.

АДКІДКА óткитка *ж.* 2, 15. тварог. // Óткіткі трóхі зобрáла 2.

АЖАРКІ ажáркі *мн.* 52. *гл.* **выжаркі**.

АЗАЛЕЦЬ азалéц' *зак.* 151, 154, 158, 159. пачаць скісаць, абрызгнуць (пра малако).

АКОЛІЦА окóлица *ж.* 83, 119а, 126, 136. *гл.* **аколка**. // Аткрóйіла на ўвэс' бохонéц цы́лу окóлицу 126.

АКОЛКА окóлка *ж.* 115, 120, 136. ôкóлка *ж.* 123, 132. вялікі кавалак хлеба, адрэзаны на ўсю булку. // От коб ум'áла окóлку хл'éба 120.

АКОЛУШКА окóлушка *ж.* 133. *гл.* **аколка**.

АКОНАШНІЦА окóнôшница *ж.* 20. вялікі кусок тоўстага сала.

АКРАЕК окрáйок *м.* 2, 12. крáйок *м.* 35. вялікі адрэзаны кавалак хлеба.

АКРАЕЦ акрáйец *м.* 52. окрáйиц *м.* 59, 79а. окрáйец *м.* 93а, 109, 113, 120, 124, 128, 145, 157, 158, 160. крáйіц *м.* 19, 132, 144. крáйец *м.* 116, 123, 139, 148, 154, 161, 164, 168—170, 173, 177, 181, 185, 186, 190, 196. **1**. першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 19, 52, 59, 79а, 93а, 109, 113, 116, 120, 123, 124, 128, 132, 139, 145, 154, 157, 158, 160, 161, 168, 173, 181, 186. **2**. адрэзаная частка буханкі хлеба, якая бярэцца ў дарогу, на працу і г.д. 148, 164, 169, 170, 177, 186. **3**. адрэзаны кавалак хлеба 79, 116, 124, 144, 148, 154, 185, 190, 196.

АКРАЙЧЫК окрáйчык *м.* 1, 12, 20, 45, 60, 68, 75, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 103, 112, 115, 116, 119а, 124, 126, 131, 135, 136, 148, 151, 152, 157, 160, 164, 170—172, 178, 179, 198а, 203. акрáйчык *м.* 187. крáйчык *м.* 4, 72, 133, 143, 144, 166, 178, 185, 190, 196, 199, 202, 204. **1**. першы

кавалак хлеба, адрэзаны ад краю буханкі 1, 4, 12, 20, 60, 68, 72, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 112, 116, 119, 133, 143, 144, 151, 152, 164—165, 170—172, 176, 178, 179, 187, 190, 196, 198а, 199, 202—204. // Зйі́лы ўс'у бу́лку, дно кра́йчык зоста́вс'а 60. Дай окра́йчыка, мо рожу́ Мікола́йчыка 124. Йак почына́йіш куді́лку дык кра́йчык 199. **2**. адрэзаная частка булкі хлеба 75, 80, 112, 115, 135. // Позы́чіла окра́йчык у полові́ну бу́лкі 80.

АКРАСА окра́са *ж.* 2, 5, 6, 7, 10, 16. о[У]кра́са *ж.* 15. сала, тлушч як заправа ў страву. // Закраси́ты борщ чи суп йе тро́шку о[У]красы 15.

АКРАЮШАК крайу́шок *м.* 38. *гл.* **акрайчык 1** // Откро́й крайу́шка.

АКРАЮШКА окра́йушка *ж.* 6, 12, 29. крайу́шка *ж.* 29, 35, 71, 191. **1**. *гл.* **акрайчык 1** 6, 29, 35, 71, 191. **2**. *гл.* **акрайчык 2** 12, 29.

АКРУШАК окру́шок *м.* 7, 11, 16, 17, 19, 25, 29, 40, 44, 45. укру́шок *м.* 1, 4, 15, 38. **1.** першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 7, 16, 44. **2.** вялікі адрэзаны кавалак хлеба 1, 4, 11, 15, 16, 18, 19, 25, 29, 38, 45. **3.** кавалак хлеба 17. // Окру́шок хліба 17. **4.** кавалак хлеба, адрэзаны на ражок 40.

АКРУШЧЫК окру́шчык *м.* 20, 35, 88, 47. *гл.* **акрушак 1** 38, 47. **2.** *гл.* **акрушак 2** 20, 35.

АЛАДКІ ола́дкі *мн.* 1, 6, 18—20, 44, 47, 52, 59, 60, 121. ала́дкі *мн.* 103, 109, 112, 115, 119а, 131, 160, 178, 179, 181, 198а. ла́дкі *мн.* 105, 133, 135, 143, 145, 168, 187, 190. ола́тки *мн.* 2, 6, 7, 9, 12, 45, 78, 93, 95, 120, 132. ула́тки *мн.* 15. ла́ткі *мн.* 165. огла́тки *мн.* 4, 11, 35, 37, 75, 79, 79а, 91. гла́тки *мн.* 5, 8, 38, 71. ола́дзі *мн.* 6, 139, 151, 154. **1**. бліны з мукі або дранай бульбы 1, 2, 4—9, 11, 12, 15, 18—20, 25, 35, 37, 38, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 103, 109, 120, 121, 131—133, 139, 143—145, 160, 168, 178, 179, 181, 198а. // Гола́ток нап'ачэ́м, у са́ло мокн'е́м 71. Налупи́ла карто́пл'аў, нац'е́рла і ла́док напикла́ 144. **2**. маленькія блінцы́ з мукі́ або дра́най бульбы 75, 78, 79, 79а, 91, 93, 112, 115, 119а, 132, 151, 154, 165, 187, 190. // Ола́тки мал'е́н'кійа, по ло́сцы 132. **3**. бліны з белай мукі 95, 135.

АЛЕІ ол'е́йі *мн.* 78, 79а, 93, 120, 123, 124, 126, 132, 136, 139, 148, 161, 162, 166, 168, 171. олі́йі *мн.* 60, 103, 116, 119, 131. голе́йі *мн.* 80. але́йі *мн.* 159, 176, 191. *гл.* **алей**.

АЛЕЙ олі́й *м.* 1, 4, 9, 11, 12, 17—19, 25, 29, 32, 112, 157, 196, 199, 202, 204. олы́й *м.* 2, 20. голи́й *м.* 13, 34, 79. ол'е́й *м.* 144, 160, 164, 173. ал'е́й *м.* 166, 179. канаплянае або льняное масла. // Голи́й з л'о́ну, коноп'а́л' вытиска́йут' 34.

АЛЕЯ олі́йа *ж.* 59, 72, 143. улі́йа *ж.* 45. голі́йа *ж.* 71. *гл.* **алей**.

АЛІВА олі́ва *ж.* 20, 119а, 123, 136, 143, 144, 148. оліва *ж.* 126. сланечнікавае масла. // Оли́ва с со́ночнику, а з ілна́ ол'е́йи 126.

АНДРЫЯН андрыйа́н *м.* 172. свіны страўнік, начынены мяккім мясам і правялены 172.

АПАЛОНІК ополо́нык *м.* 59, 99. ляпёшка з хлебнага цеста. // До пе́чыва хлы́ба ныма́, ополо́ныки на чэрэн' наки́дайуц' йак вы́горыц' 59.

АСКАДАВЕЦ оскада́вэц *м.* 120, 124. мяшочак для прыгатавання тварагу, сыру. // Оскада́вэц шчо сцэ́джвайуц' молоко́ 124.

АСМАЛАК осма́лок *м.* 25, 47. падгарэўшая зверху бульбіна.

АСОВАТЫ осо́вуватэ *н.* 78. абрызглае (пра малако).

АСТОЙ осто́й *м.* 187. абястлушчанае малако.

АСУХ о́сух *м.* 5. усу́х *м.* 16. осу́х *м.* 17. **1**. *гл.* **асушак** 5. **2**. блін з мятай бульбы і мукі, печаны на капусным лістку 17. // Осу́х такэ́ сухэ́ пл'а́цкэ 17. **3**. прэсны блін з грэцкай мукі 16.

АСУШАК осу́шок *м.* 2, 5, 12, 19, 20, 25, 29, 37, 40, 44, 45, 72, 85, 116а, 139. осу́шэк *м.* 15, 34. усу́шок *м.* 8, 47. **1**. першы або апошні ад буханкі кавалак хлеба 2, 5, 8, 34. **2**. сухі кавалачак хлеба 12, 25, 34, 40, 72, 85. **3**. сухі выраст, шышка на хлебе 12, 15, 19, 20, 25, 29, 37, 44, 47, 72, 95, 116а, 139.

АСУШКА осу́шка *ж.* 10, 79. **1.** *гл.* **асушак 1** 10. **2**. *гл.* **асушак 2** 79.

АСУШЧЫК осу́шчык *м.* 40, 65, 71. **1**. *гл.* **асушак 1** 40. **2**. *гл.* **асушак 2** 65, 71.

АСЯЛЁД ос'ел'о́д *м.* 139. селядзец.

АТОЧЫНЫ ото́чыны *мн.* 37, 52, 59, 60, 65, 75, 79а, 83, 93, 93а, 103, 112, 116, 116а, 119а, 120, 123, 124, 128, 131–133, 189, 145, 154, 157, 158, 160—173, 176—178, 185, 186, 199, 203. ото́чіны *мн.* 7, 136, 143, 144, I48. то́чыны *мн.* 115, 159, 191; ото́ўчэне *н.* 101. **1**. свіное кішачнае сала 7, 37, 52, 59, 60, 65, 75, 79а, 83, 93, 93а, 101, 103, 109, 112, 115, 116, 116а, 119а, 123, 131, 132, 136, 143—145, 148, 157, 158, 161, 164, 169, 170, 172, 173, 177, 185, 186, 199, 203. // Ото́чыны од кишо́к одбіра́йуц' 60. На кишка́х са́ло йето ужэ ото́чыны 173. **2**. ператопленае нутраное сала 120, 124, 128, 133, 139, 154, 157, 159, 160, 162, 164—166, 168, 169, 171, 176, 178, 191, 199. // Здор рэ́жуц' на ото́чыны 160. Ото́чыны з путчэрэ́ўйа, здора́а, ус'о́ на ото́чыны прагу́ц' 120.

АТТОПКА отто́пка *ж.* 119. тварог.

АЎСЯНКА овс’áнка *ж*. 196, 202, 204. каша або суп з аўсяных круп.

АХЛАПКІ охлáпкы *мн*. 45. сала вакол галавы.

АШЧАВІСТЫ ошчáвысты 60. які перакіс (пра хлеб). // Ошчáвысты хлиб когда бол’шáйа заквáска 60.

АШЫЕК ошéйок *м*. 59. ошы́йок *м*. 80, 126, 144. свіны ашыек.

БАБА бáба *ж*. 36, 52, 91, 93, 113, 115, 144, 164. **1**. *гл*. **бабка 1** 36, 52, 91, 93, 113, 115, 144, 164. **2**. *гл*. **бабка 5** 144.

БАБКА бáпка *ж*. 1, 2—6, 8—13, 15—20, 25, 29, 40, 45, 47, 65, 70, 79, 79а, 93а, 95, 101, 112, 114а, 115, 116, 116а, 120, 124, 131, 139, 171, 202. бáбка *ж*. 32, 34, 38, 54, 59, 60, 68, 71, 72, 75, 78, 80, 83, 85, 87, 98, 102, 103, 109, 119, 119а, 123, 126, 128, 132, 136, 143, 145, 148, 150—152, 154, 157—161, 165–169, 170, 172, 173, 176-179, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 204. **1**. страва з запечанай дранай бульбы 1, 2, 4, 5, 7, 9—12, 16—18, 25, 29, 32, 34, 40, 45, 54, 59, 60, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 93а, 95, 98, 101—103, 109, 112, 114а, 116, 116а, 119а, 120, 124, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143, 145, 150—152, 154, 157—161, 165, 166, 168, 170, 171, 176—179, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. // Натэ́рла бáбкі 102. Труц’ на ц’óртку картóшку, лóжац’ ў мокуцíр і сожáйут ў п’еч, получáйецца бáбка 204. **2**. здобная булка; пячэцца ў форме або іншай пасудзіне 2, 5, 6, 103, 115, 131, 148; 152, 160, 161, 166, 169—171, 176—177, 187. // Бáпка пэчэ́ца пуд пáску у хóрмах глíн’аных 5. **3**. род хлеба з грэцкай мукі 7—13, 15—20, 29, 38, 40, 45, 47, 72, 126, 158. // Бáбку-грэ́чанку спэклá, мочáйут’ у творíг йейé 20. **4**. яешня на малацэ, з мукой 168, 173, 196, 202—204. // Йаічóк да мукí трóшкі да вот такá бáбка 173. **5**. страва з варанай мятай бульбы 120, 124. // Поб’йóмо бу́л’бу, зажáрэмо сáлом да йемó, гэ бáпку рóбімо 120. **6**. запяканка з рысавай або іншай кашы 124, 126, 160. **7**. пенка на параным малацэ 12, 17, 173. **8**. прыгарка на кашы 12.

БАБКІ бобóк *м*. бопкí *мн*. 123. маленькія галушкі, якія пякуцца на Саракі. // На Сóрок с’еты́йе пеклí сóрок бопкóў, да шчэ бóрону і плу́га, і кóсу, хлóпчыкам бóрону і плу́га, а дз’éўкам – с’ерпá. Наробíлі с’м’етáны с коноп’éл’, кíдайем бопкí і йемó 123.

БАГУК багу́к *м*. 59, 79, 91, 95, 98, 119а, 151, 203. бэгу́к *м*. 124, 131. богу́к *м*. 126. **1**. свіны страўнік, начынены адваранымі ўнутранасцямі і спрасаваны пад грузам 59, 151. // Кендз’у́х вычышчáйуц’, вáрац’ пэчэ́ни, л’óхко, холóнэ всеэ, напіхáйуц’ цíсно у кендз’у́х, пуд кáмен’ то багу́к 59. У кіндз’укá напхáйуц’ вантрóбы ды кáжуц’ багу́к 151. **2**. свіны страўнік, начынены мясам і правялены 79, 98, 124, 126, 131, 203. // Захавáйу багу́к до лéта, дóбрэ бу́дэ на сінокóс брáты 98. **3**. свіны страўнік, начынены кроўю з крупамі 91. **4**. свіны страўнік 95, 119а.

БАДЗЫГОН бадзыгóн *м*. 60, 78, 80. **1**. страва з дранай бульбы, запечанай у высокай пасудзіне. **2**. пра вельмі высокага чалавека 60, 78.

БАКАВІНА бакавíна *ж*. 199, 203. сала з бакоў. // Вéл’мі ж тóнка бакавíна 199.

БАКАВІЦЫ боковíцы *мн*. 136. *гл*. **бакавіна**.

БАЛАБУХА балáбуха *ж*. 119а. прэсная памінальная булачка.

БАЛАБУШКА балáбушка *ж*. 112, 115, 119, 120, 131, 132. булачка з пшанічнай або жытняй мукі. // Балáбушка із рóшчыны прымéшаной бывайе 120.

БАЛАНДА баландá *ж*. 199. надта рэдкая, няўдалая страва. // Баланды́ набóўтаў 199.

БАЛБУШКА балбу́шка *ж*. 190. *гл*. **зайчык**.

БАЛЭЙБУХ балэ́йбух *м*. 17. запечаная драная бульба з дабаўленнем тоўчанай. // Мнéтка і тэ́рта картóшка бэз мукí пэчэ́цца – то балэ́йбух 17.

БАНКУХІ банку́хі *мн*. 6. род печыва.

БАРАНІНА барáніна *ж*. 20, 34, 71, 131, 139, 157, 179, 199. мяса з барана або авечкі.

БАРАНКІ барáнкі *мн*. 4, 115, 126, 139, 144, 158, 160, 179. абарáнкы *мн*. 7, 12, 20, 59. абаранкі.

БАСМАНЫ басманы́ *мн*. 36, 37. бац’маны́ *мн*. 35, 40. **1**. коржыкі з ільнянога семя 36. **2**. абрадавыя прэсныя коржыкі 37, 40. **3**. бульбяныя аладкі з прымессю мукі 35.

БАЎТУШКА болту́шка *ж*. 12, 15, 120, 124. **1.** бульбяны суп на малацэ 15. **2**. зацірка, калатушка 120. **3**. няўдалы суп 12. **4.** баўтуха карове 120, 124.

БАХОННЕ бахóн’н’е *н*. 112. боханы хлеба. // Бохóн’н’а насаджáла пóўну печ.

БАЦВІННЕ бôтвы́нне *н*. 2, 5, 7. ботвы́нне *н*. 59, 60. боц’вíнне *н*. 139, 157, 161, 177, 187, 191. боршч з бурачнага бацвіння 3. // Гыччэ́ ботвы́н’н’я навары́ты 60.

БАЧКІ бочкí *мн*. 6, 7, 12. бôчкí *мн*. 124. сала з бакоў. // Бôчкі і потчэрэ́ўйе рэ́жуц’ на отóчыны.

БЕЛЬМАЧЫ бел’мачы́ *мн*. 172, 179, 203. яйцы, спечаныя так, што жаўток не перамешваецца з бялком. // Бел’мачóў наспускаў 179.

БЕЧ беч *ж*. 169. страва з запечанай дранай бульбы.

БІНЮК бін'у́к *м.* 112. бын'у́к *м.* 120. **1**. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю і правялены. // Бін'у́к — э́то кладу́ц' гэ́тыйа са́мыйа с'ц'о́гна ў жолу́док, йе́слі коба́н бол'шо́й то ўл'е́з'е три с'цогна 120. **2**. свіны страўнік 112.

БІТКА бі́тка *ж.* 71. род адбіўной катлеты.

БЛІЗНЮКІ блызн'укы́ *мн.* 13. два пірагі, якія маладая нясе маладому.

БЛІН блін *м.* 1, 4, 7—12, 18, 19, 29, 34, 40, 44, 45, 47, 59, 71, 79, 80, 93, 103, 112, 112, 113, 115, 116, 116а, 144, 145, 151, 154, 158, 160, 164, 165, 168, 171, 172, 177, 179, 191, 196, 202, 204. млін *м.* 171. **1**. блін з мукі або дранай бульбы 1, 4, 8, 11, 18, 19, 29, 34, 44, 48, 71, 80, 93, 103, 112, 115, 144, 151, 154, 158—160, 165, 168, 171, 172, 177, 179, 191, 196, 202, 204. // Бліно́ з бу́л'бэ, з муко́ 34. **2**. блін з мукі 1, 7, 9—12, 40, 45, 113, 116, 116а, 164, 171, 172. **3**. блін з дранай бульбы 72, 168, 171. **4**. блін з хлебнага цеста 71.

БЛІНЕЦ бліне́ц *м.* 2, 7, 59, 102, 105, 119а, 121а, 131, 132, 135, 136, 161, 170, 173, 187, 190, 199, 203. млыно́ц *м.* 60, 98. мліне́ц *м.* 75, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 103, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 133, 148, 157, 164—166, 169, 182, 185, 186. **1**. *гл.* **блін 1** 60, 75, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 98, 102, 103, 119а, 120, 121а, 123, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 148, 161, 164, 165, 170, 182, 186, 187, 190, 203. // Быру́ц' сыро́ватку, со́ду сы́пл'уц', млінцо́ пічу́ц', йаны́ пухкі́йа. Хто п'ачо́ кружо́чкы мале́н'кийе то млінцо́, і на ў́с'у ско́вороду маінцо́ 124. Рошын'у́ до утра, надз'ару́ карто́шкі, то кіслы блінцы́ 170. **2**. блін з мукі 105, 157, 166, 169, 173, 199. // Млінцы́ з грэ́цкойе п'аклі́, з йа́шнойе, з аўс'а́нойе мукі́ млінцы́ сма́шнэ сіл'но 199. **3**. блін з дранай бульбы 185. **4**. наліснік 2, 7, 103, 105. **5**. малы блін 59. **6**. блін з хлебнага цеста 60, 109.

БЛЯШАНІК бл'аша́нык *м.* 19. хлеб, спечаны ў бляхах.

БОБІК бо́бік *м.* 109. страўнік, начынены мясам і правялены.

БОРШЧ боршч *м.* 1, 2, 5–18, 25, 29, 34, 38, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 80, 93, 95, 98, 102, 116, 119, 126, 131—133, 145, 148, 154, 158, 160, 161, 164—172, 176—179, 185, 186, 191, 198а, 199, 200, 202—204. борш' *м.* 19, 20, 32. **1**. агульная назва рэдкай кіслай стравы (з буракоў, капусты, шчаўю і інш.) 1, 4—6, 8—20, 29, 32, 34, 38, 45, 71, 72, 75, 93, 95, 102, 119, 132, 145, 148,134, 158, 160, 161, 164, 165, 168, 172, 178, 179, 185, 186, 191, 196, 198а, 199, 200, 202, 204. // Борш' со ш'авуху́, з лебеды́, бураковы борш' 32. Борш' ва́рац' з ква́шаных бураки́в, картопл'о́вы борш' з гу́бамы, капу́с'ны, борш' шчавухом 20. Ш чым ны ва́рац' боршч абы́ кы́слы 132. Рас квас йе то боршч, йак нэма́ ква́снос'ці то кру́пнік чы бул'о́н 8. (рэдная кіслая страва наогул (акрамя як з капусты) 2, 7, 25, 44, 47. **2**. рэдкая страва, звараная з капусты або буракоў 59, 80, 160, 161, 176, 179, 200, 203. // Боршч зда́ўне ва́рац', ці з капу́сты, ці з бурако́ў 161. **3**. рэдкая страва, звараная з салодкіх або квашаных буракоў 52, 98, 116, 120, 124, 126, 128, 131, 133, 177. **4**. квашаныя буракі 160, 164, 166, 169, 185, 200. // Бура́чны боршч скрабу́ц' в'асно́й 164. **5**. агульная назва квашанай капусты і квашаных буракоў 161, 182, 198а. // Кочано́вы боршч 182. Это у мене́ бо́чка на боршч 198а. **6**. боршч з крыві 7, 8, 29. ◊ ***белы боршч*** 160. вараная салодкая капуста. ◊ ***зеле́ны боршч*** 71. расольнік. ◊ ***се́ры боршч*** 160, 161, 164, 165, 168—170, 172, 178, 182, 185, 199, 200, сіры 166, 179. квашаныя верхнія лісты капусты і страва, звараная з іх. // Се́ры боршч з лі́с'ц'а капу́сты, лі́с'це ква́с'ац' на зіму 199. Наро́б'ац' сірого баршчу́ бо́чку ды ва́рац' 166. Се́ры боршч ква́сіцца у шчан'а́х 160.

БОХАН бо́хон *м.* 35, 45, 75, 78, 79, 91—93а, 99, 109, 112, 133. бо́хан *м.* 36, 37, 52, 68, 143—145. бо́хун *м.* 29, 113, 115, 116а. **1**. *гл.* **буханка** 35—37, 45, 52, 68, 79, 93, 93а, 109, 112, 113, 115, 116а, 143, 145. // Бо́хан хле́ба бы ко́лосо кру́глэ 93. **2**. вялікая булка жытняга хлеба 72, 75, 78, 91, 92, 99, 123, 144. **3.** вясельны пірог, які нявеста нясе да жаніха 29.

БРУСЛІНА бруслі́на *ж.* 80. варэнне з брусніц.

БРЫЖЫ брыжэ́ *мн.* 139. брыжы́ *мн.* 160, 164. бры́жы *мн.* 158, 159. сала на кішках. // Уро́станы кі́шкі у бры́жы 159.

БРЫНЗА бры́ндза *ж.* 29, 91, 120, 124, 131, 150, 152, 191. бри́ндза *ж.* 144. брынза *ж.* 79, 116, 148, 187. пэўным чынам загатаваны пра запас тварог. // Быва́ло оз'м'о́м творогу́, заме́семо, посо́лімо, у дзе́жэчку складо́мо, і сто́іц', то бры́ндза, йак трэба йе́с'ці, подогрэ́йем ды йемо́ 120.

БУБЛЫ бублы́ *мн.* 190. галушкі.

БУКСЫ бу́ксы *мн.* 2. галушкі з мятай бульбы і мукі. // Тоўканы́ц'а з муко́й, галу́шку поро́бат, называ́йут бу́ксы; бу́ксы вары́ла 2.

БУЛЁН бу́л'он *м.* 1, 6, 8, 12, 16, 19, 20, 25, 29, 44, 50. бу́лін *м.* 40, 45, 72. бу́л'ун *м.* 47. бул'л'о́н *м.* 17, 18, 20, 35, 38, 52, 65, 116, 120, 131, 152, 154, 164, 170, 179, 182, 190, 198а, 203. бул'о́н *м.* 70, 177, 191. бул'о́ны *мн.* 124, 128, 131, 132, 144. **1.** суп з бульбы, часам з крупамі – усе п/п, апрача 144. // Бул'о́н з йа́чнымі кру́памі і карто́шкай 179. Бу́лін з бу́бом 72. Бу́л'он с самэ́й

картóшкі 1. Накрышы́ла крышанýў і наварíла бул’óну 44. **2**. цэлая вараная бульба 144. // Бул’óны потоўкцí — то бáба з м’áтых картóпл’аў 144.

БУЛКА бýлка *ж.* 1, 2, 4—8, 10—13, 16—20, 29, 34, 35, 37, 37а, 88, 40, 44, 45, 47, 52, 59, 70, 71, 72, 75, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 98, 99, 101—103, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 126, 132, 135, 139, 144, 160, 164, 172, 178, 179, 182, 196, 198а, 199, 202—204. **1.** буханка хлеба 2, 4, 5, 7, 8, 10–13, 15—20, 25, 34, 37, 38, 44, 47, 52, 59, 70—72, 79а, 80, 83, 85; 95, 99, 101—103, 109, 116, 120, 126, 132, 139, 160, 164, 182. // Бýлка мэ́нча, бýлка бóл’ша 8. Мэ́нча і вэлы́ка — вс’оодно́ бýлка 19. У хóрмах пякóмо бýлкі 120. **2.** куплёны пшанічны хлеб 5, 35, 79, 95, 119, 198а. **3**. хлебны выраб з пшанічнай мукі 1, 6, 17, 25, 34, 37, 45, 59, 70, 71, 80, 91, 98, 103, 112, 115, 126, 132, 144, 160, 172, 178, 179, 182, 196, 199, 202—204. // Бýлкі на дражджáх п’акýц’, бýлкі к велікóдн’у п’аклí 199. Бýлка – што кýплена у магазíне, дзіц’áці 144. Бýлочок нап’акýц’ ды у мед помочáйуц’, балáбушка тóйе сáма 132. **4**. невялікая буханка хлеба 7, 37а, 75. **5**. качулка, віток скручанага сала, здору 2, 44. // Зд’ýр скорнýт’ у бýлку; вэлы́ка бýлка зд’óру 44. **6**. буханка хлеба, спечаная ў форме або куплёная 91, 119, 135, 159.

БУЛЬБА бýл’ба *ж.* 34, 36, 72, 85, 87, 98, 101—103, 109–115, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 131—133, 171, 172, 178, 179, 199, 203. бул’ва *ж.* 35—37. бульба. ◊ ***– цы́ла*** 72, 102, 199. ***– цэ́ла*** 115. цэлая бульба. ◊ ***– солóна*** 101–103, 119, 126, 133, 171. салёная бульба. ◊ ***– у мэндзíр’ах*** 34. ***– з мундзірáмы*** 119. чышчаная вараная бульба, бульба ў мундзірах. ◊ ***– у лупы́нах*** 98. ***– з лупы́намі*** 35. ***– з лупáйкáмі*** 103, 115, 124, 128, 131—133. ***– з лушпáймі*** 171. ***– з лупшáйкамі*** 199. бульба ў лупінах. ◊ ***– у шынéл’ках*** 179. бульба, вараная ў лупінах. ◊ ***– п’ачóна*** 72. ***– пэчóна*** 35, 85, 103, 119а, 120, 124, 126, 131—133. ***– пéчана*** 171. пэчаная бульба. ◊ ***– з йýшкайу*** 72. бульба з юшкаю. ◊ ***бульба рэдкая – рéтка*** 36. суп з бульбы.

БУЛЬБОЎНІК бул’бóвник *м.* 34, 72. **1.** ком з тоўчанай бульбы, аблеплены цестам, спечаны або звараны 34. **2.** аладка з дранай бульбы 72.

БУЛЬБЯНІК бул’б’áнік *м.* 103, 109, 113, 124, 126, 131. бул’б’йáнік 120. **1.** блін з дранай бульбы 103, 113, 120, 126. **2.** род катлет з мятай бульбы з дабаўленнем мукі 124, 131.

БУЛЬБЯНКА бул’б’йáнка *ж.* 133. бул’б’áнка *ж.* 171. тоўчаная бульба, запраўленая салам. // Налýпім бýл’бы, вáрімо да натоўкóм да туды́ сáла, цыбýліну то бул’б’йáнка 133.

БУРАКІ буракí *мн.* 2, 6, 75, 79, 83, 93, 103, 109, 116, 136, 151, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202. буракé *мн.* 15, 47, 80. бураки́ *мн.* 16, 19, 20, 59, 71, 79а. боршч з буракоў 59, 71, 75, 79, 79а, 83, 103, 109, 116, 131, 151, 187, 190, 191, 198а, 199. ◊ ***квашóны буракí*** 2, 6, 15, 16, 20, 47, 93, 109. ***квас’óны –*** 80. квашаныя буракі. ◊ ***бураки́ кы́слы*** 19. ***кíслы буракí*** 79, 83, 103, 112, 113, 116, 120, 136, 162, 191, 196, 198а, 202, 204. кіслыя буракі.

БУРАКОЎКА буракóўка *ж.* 203. бурачны боршч. // Буракóўкі йанá н’е захац’éла і ў рот брац’ 203.

БУРАШНІК бурáшнік *м.* 173, 182, 199. **1.** бурачны боршч 173. **2**. квас у квашаных бураках 182, 199.

БУРСА бýрса *ж.* 126. вялікая луста.

БУСЬКА бýс’ка *ж.* 126. булачка на Благавешчанне.

БУХАНАК бухáнок *м.* 1, 7, 20. бухóнок *м.* 5, 15, 25, 40, 45, 47, 59, 71, 78. бахóнок *м.* 60. **1.** буханка хлеба хатняй выпечкі 1, 5, 7, 15, 25, 40, 45, 47, 71, 78. // Бухáнок на дубóвому лістý пэклы́ 20. **2.** вельмі вялікая буханка хлеба 59, 60. // Бухóнок вэлы́кы, лыст пуд спуд клáлы 59. **3.** качулка, віток скручанага сала 7, 40. // Бухóнок сáла 7.

БУХАНЕЦ бохонэ́ц *м.* 34, 35. бухонэ́ц’ *м.* 45. бухонэ́ц *м.* 98. бохонéц *м.* 102, 119а, 124, 132. **1.** вельмі вялікая булка жытняга хлеба 34, 102, 124, 132. // Бохонэ́ц найбíл’ша бухáнка 34. Бохонéц тэй што бýлка, шчо подн’áц’ немóжно 132. **2**. невялікая булка хлеба 35, 45. **3.** *гл.* **буханка** 98, 119а.

БУХАНКА бохáнка *ж.* 6, 80, 120, 126, 148, 165, 171. бухáнка *ж.* 9, 10, 12, 15, 18, 29, 34, 44, 52, 65, 71, 83, 87, 99, 113, 116, 119, 124, 128, 131, 143, 152, 172, 179, 199, 203. бухóнка *ж.* 135, 136, 168—170, 173. бахáнка *ж.* 139, 144, 150; 157, 160. бохýнка *ж.* 166, 185. **1.** буханка хлеба хатняй выпечкі 6, 9, 18, 34, 52, 65, 71, 80, 83, 87, 99, 113, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 131, 135, 136, 139, 143, 144, 150, 160, 165, 166, 168–179, 186, 187, 190, 203. // Бохýнка, а хто говоры́ў кулíдка 166. **2**. цяперашняя назва булкі хлеба 10, 12, 15, 29, 44, 179, 199. // С хлíба крáйчыка адрэ́зала, с цáлайе бухáнкі 199. **3**. куплёная буханка хлеба 44, 152, 157, 179. **4**. вялікая буханка хлеба 120, 148.

БЭБАХ бэ́бах *м.* 115, 116а. страўнік у каровы.

БЯЗДУШНІК бездýшнік *м.* 72. піражок з дранай бульбы з бабовай начынкай. // Пірогíв такíх напэчэ́м то бездýшнікы 172.

БЯЛОК быᵊлóк *м.* 5. білóк *м.* 2, 7, 8, 12 16-18, 20, 34, 59, 60, 80. бэлóк *м.* 4, І9, 29, 120. б’елóк *м.* 1, 13, 71, 124, 126, 131–133, 135, 136, 139, 144, 148, 152, 157, 160, 162, 166, 171, 173, 177, 179, 187, 196, 199, 202, 204. білкó *н.* 72. бялок у яйцы.

БЯССОЛЬНІК бессóл’нік *м.* 132. суп, звараны на хлебным квасе. // Б’арýц’ крýпы, замінáйем конóпл’амі, квас з дзéшкі л’йом, бес сóлі вáрым то і бессóл’нік 132.

ВАЛОГА волóга *ж.* 132. вадкая пахлёбка (малако, разбаўленае вадой або малако з канаплянага семені) да густога кісялю. // Волóга – то молокó пáранэ з водóйу до кісéл’а, і с конопéл’ волóга. Йак волóгу рóб’ац’, конóплі мнуц’, у сырý вóду опускáйуц’, конóплі на дне, а звéрху бы молокó рóбіцца 132.

ВАНТРАБЯНКА вантраб’áнка *ж.* 52, 98, 109, 179. вэнтрабйáнка *ж.* 124. отроб’áнка *ж.* 126, 131. вонтроб’áйнка *ж.* 157. онтроб’йáнка *ж.* 199. каўбаса, начыненая свінымі ўнутранасцямі. // Вантраб’áнка пакóлішн’аму казáлі на сал’цісóн 179.

ВАР вар *м.* 52, 54, 152, 187. кіпячая вада.

ВАРА вáра *ж.* 85. усё варанае, гатаванае.

ВАРАНАЯ ВАДА вáрана водá 4. варóна водá 29. кіпячая вада.

ВАРАНІНА варэніна *ж.* 113. рэдкая страва з жытняй мукі, папярэдне падпражанай.

ВАРОНКА варýнка *ж.* 115. адзін кавалачак пакрышанай бульбы.

ВАРОНКІ варóнкі *мн.* 110, 113. варýнкі *мн.* 148, 154, 157, 160–162, 169, 185. **1**. суп з бульбы 110, 113, 115, 148, 154, 157, 160—162. // Кíдайем грыбы́ і сáлом зажáрвайем варýнкі 161. **2**. агульная назва супу 160. // Варýнкі із фасóл’айу, із гарóхам. Запрэглá сáлом варóнок 160. **3**. чышчаная вараная бульба 169, 185.

ВАРОНЦЫ варóнцэ *мн.* 80. *гл.* **варонкі 3**.

ВАРЫВА вáріво *м.* 1, 59, 65, 72, 102, 126, 173. вáрэво *м.* 4, 19, 36. вáрво *м.* 7, 154, 177, 179, 190, 191, 199. вáрыво *м.* 8, 13, 29, 60, 65, 68, 87, 98, 101, 109, 115, 119а, 119, 128, 131, 145, 172, 178, 187, 198а, 203. **1**. вараная страва 1, 8, 72, 87, 98, 102, 115, 126, 128, 145, 172, 173, 178, 184, 190, 203. // Йесы́ тóйе, другóйе, а вáріво стóіт 1. **2.** гародніна 2, 4—7, 29. // У мэн’á варэ́во вс’о посхлó, у горóдзі; вáрэво схóдыт, полóты нýжно 4. **3**. гатаванне ежы 5, 13. **4**. прадукты, з якіх гатуецца страва 19, 65, 68. **5**. квашаная гародніна 36, 59, 60, 84, 101, 103, 109, 119, 119а, 131, 177—179, 187, 190, 191, 198а, 199. // Ужó вáріво поклáла у бочкы́. С’ц’óпка зрóблена каб вáріво не помéрзло 59. Вáрво у сц’óпцы стаíц’ 177. Йак пастáвіш бóчку капýсты бо гуркóў то вáрва кáжуц’ 179. **6**. квашаная гародніна і вараная страва з яе 190.

ВАРЭНІКІ варэ́ники *мн.* 4, 6, 12, 16, 19, 80, 83, 85, 102, 103, 119, 123. верэ́нікі *мн.* 20, 60, 71, 72, 144, 177, 179, 181. варáники *мн.* 34. варэ́нікі *мн.* 103, 109, 112, 115, 116, 116а, 120, 124, 126, 131—133, 135, 139, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 164, 166, 168—170, 176, 185—187, 196, 198а, 199, 202, 204. варéн’кі *мн.* 136. в’арэ́нікі *мн.* 182, 187. **1**. варэнікі з якой-небудзь начынкай 4, 6, 12, 16, 19, 20, 34, 71, 72, 80, 85, 91, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 116а, 124, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 164, 166, І68—170, 176—179, 181, 182, 185, 186, 196, 198а, 199, 202, 204. // Верэ́нікі начы́н’валі і с канóпл’амі, і з йагодз’мé, з бýбом 72. Варéн’кі вáрац’ йак хлеб п’акýц’, з замéшаного на хлеб цéста, з йегодз’мí 136. **2**. абрадавая страва на Варвару, Мікалая ў выглядзе спечаных або звараных галушак, часам з начынкай 60, 83, 119а, 120. // На Варвáры то вáрым варэ́нік. Мáку, конопэ́л’ накладýц’ 120. Варэ́нікы на Варвáру пэчэ́м, без нічóго 83. Верэ́нікі на Варвáру, на Мíколу; рошчын’áлы цíсто бы на хліб, у с’арэ́дзіну мак з сíмнем, і ў печ 60. **3**. печаныя піражкі з начынкай 126, 179. // Варэ́нікі пічýц’ с сы́ром 126. Верэ́нікі с хлéба паклí. Натаўкуц’ груш у с’арэ́дзіну ды п’акýц’ 179.

ВАСКАВЕНЬ осковéн’ *м.* 116. восковéн’ *м.* 135, 136. *гл.* **васкавік**.

ВАСКАВІК восковíк *м.* 139, 164, 166, 169, 185, 196, 202, 204. васкавíк *м.* 179, 199. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру. // У што молокó кíдайем, восковíк завéцца 166. Сыр атв’арнýла ў васкавíк дый с’ц’акáйе 179.

ВЕНГЛІНА венглíна *ж.* 173. вэнджанае мяса. // Венглíна – то м’áсо засýшывалі, над ды́мом так держáлі і йéлі такэ́ 173.

ВЕНДЗОЛІНА віндз’óліна *ж.* 71. вэнджанае мяса.

ВЕРАШЧАКА вэрэшчáка *ж.* 4, 5. вэрашчáка *ж.* 115. вірашчáка *ж.* 90. верашчáка *ж.* 157, 161, 162, 166, 173, 177, 179, 191. варашчáка *ж.* 185, 199. вэрэшчáк *м.* 13а. **1.** вараная свежына: мяса, сала, пячонка 4, 5, 13а. // Вэрэшчáка – свижынý вáрат’, мн’áсо, пэчóнки, шпы́рку. Одзíн раз навáрыш тэй вэрэшчáкы 4. **2.** вячэра у той дзень, як заколюць кабана 4, 13а. // Быв на вэрэшчáковэ 13а. **3.** мясны адвар з рэбрамі, каўбасой, мясам, звычайна падкалочаны мукой 90, 115, 157, 161,

162, 166, 173, 177, 179, 185, 191, 199. // Верашча́ка – м’а́са пата́пцамі 177. М’а́со ва́р’а да муко́й подколо́ч’івайе – вэрэшча́ка зов’о́’цца 173.

ВЕРХ вэрх *м.* 19, 20, 40, 59, 65, 70, 78, 85, 87, 91, 93а, 98, 101, 115, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 131, 133. верх *м.* 54, 68, 71, 72, 102, 103, 123, 135, 136, 139, 143, І44, 148, 150, 154, 157, 160, 166, 170, 171, 198а, 199. **1.** верхні слой на пастаялым або скіслым малацэ 19, 20, 40, 54, 68, 70–72, 78, 87, 91, 93а, 98, 101, 103, 112, 115, 120, 124, 131, 148, 157, 166, 170, 171, 199. // Йак молоко́ усто́йіца, то снима́йом той вэрх 19. Вэрх у збанко́вэ скы́снец’а, тады збыра́йеш, збра́суйеш той вэрх, сміта́на называ́лі 20. Таке́ жары́шча што нэма́ вэрха́ 179. **2.** салодкая або кіслая смятана *(старое)* 101, 116, 116а, 119, 119а, 123, 126, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 150, 154, 170, 171. // Шча́вэр вэрхо́м забе́л’вайем 133. Не́коліс’ то́л’кі в’ерх сн’а́ты говоры́лі 150. **3.** салодкая смятана 65, 102. // З таго́ ве́рху біты ма́сло 102. Соло́дкі боршч забе́л’вайуц’ молоко́м, в’архо́м 160. **4**. кіслая смятана 59, 85.

ВЕТЧЫНА віччына́ *ж.* 124. виччы́на *ж.* 126. ве́тчына *ж.* 166. ветчына́ *ж.* 179. вэнджанае мяса.

ВОБЕРЦЕНЬ о́берцен’ *м.* 187, 190. во́берцен’ 152.

ВОБМАЧКА омма́чка *ж.* 17. о́бмачка *ж.* 19. во́бмачка *ж.* 20. тварог, расцёрты са смятанай або малаком, падсалоджаны цукрам.

ВОКАРАК о́корок *м.* 4, 19, 139, 199. во́карак *м.* 179. о́карак *м.* 202. **1.** вэнджаная паляндвіца 4. **2**. вяленае або вэнджанае сцягно 19, 139, 179, 199, 202. // О́карак йак зав’а́л’вайуц’ сц’огно́ 139. О́корок – кото́рэ ку́пчэнэ, а сырэ́ стыгно́ 19. **3.** задняя частка свіной тушы 179, 199, 202. // Во́карак і с’ц’агно́ адно́ 179.

ВОРАК во́рок *м.* 200, 203. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру.

ВУШКА ву́шка *ж.* 34. юшка з рыбы.

ВЫБЕГАНЕЦ выбэга́нэц’ *м.* 13. *гл.* **выбегань**.

ВЫБЕГАНКА выбэга́нка *ж.* 18. *гл.* **выбегань**.

ВЫБЕГАНЬ вы́бэген’ *м.* 1, 2, 9. сухі выраст з боку буханкі хлеба. // Дай мне вы́бэгн’а ску́шаты, то хутч’э́й за́муж вы́йду 1.

ВЫБІРАНКА выбі́ранка *ж.* 78. апошняя буханка хлеба з астаткаў цеста.

ВЫДКІДАК ві́ткідок *м.* 72. тварог. // Йак не сча́влено то ві́ткідок, йак по^у^д ка́менем сча́влено то сэр 72.

ВЫЖАРКІ вы́жаркі *мн.* 11, 52. шкваркі з пeратопленага нутранога сала.

ВЫЛІВАК вы́лівок *м.* 5, 47, 52, 72, 109, 124, 128, 131, 132, 136, 160, 178. вы́левок *м.* 6, 20, 102. вы́лывок *м.* 79а, 79, 80, 91, 93, 95, 98, 119. вы́^э^ловок *м.* 16, 17, 19. вэ́лівак *м.* 4, 34. ву́лівок *м.* 112, 133, 144, 145, 157, 161, 166, 179, 187, 190, 191, 196. вы́лівок *м.* 120, 168, 177, 199, 202, 203, 204. гу́лівок *м.* 173. яйцо, знесенае курыцай без лушпіны. // Ку́ра вы́ліўка знесла́ 124. Вы́лівок тэй, шчо на пле́ўцы дзе́ржацца 136. Ву́ліўкі ле йак гла́дка ку́ра 199.

ВЫЛІВЕНЬ вы́лывен’ *м.* 1. вэ́лэвен’ *м.* 2. *гл.* **вылівак.** // Вы́лывен’ – кото́ры не ма́йе крэ́пос’ці 1. Вэ́лэвен’ шку́ркой обвэ́дзены 2.

ВЫРОБКІ выро́бікы *мн.* 2. свежына; вячэра пасля таго, як заколюць кабана. // Ходы́ на выро́бікы 2.

ВЫСКВАРКІ ву́шкваркі *мн.* 112, 133. ву́шкаркі *мн.* 115. ву́скаркі *мн.* 116, 123, 135, 136, 144, 145, 148, 160, 162, 166, 173. ві́шкваркі *мн.* 120, 128, 132. вы́шкаркі *мн.* 124. у́скварка *ж.* 139. **1.** вьжараныя кавалачкі сала 112, 115, 116, 120, 124, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 160, 162, 166, 173. // Йе́слі пэчэ́ш са́ло – ві́шкаркі, гі́нша ка́жа швэ́ды 120. **2.** крышан сала (сырога) 112, 115.

ВЫСЯЛЁДКА вы́сел’отка *ж.* 137. селядзец.

ВЫХАПЕНЬ вы́хопэн’ *м.* 12. блін з хлебнага цеста 12.

ВЫХВАЦЕНЬ вы́хвацен’ *м.* 110, 112, 113, 119, 120, 124, 128, 132. ву́хвацен’ *м.* 115а, 131, 133, 165, 171. тоўсты блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Поп’арэ́т скорэ́й перад огне́м вы́хватн’а сп’акла́ 132. Ву́хвацен’ на сковородзе́ пачо́м, водо́йу убіра́йем 133. Ву́хватн’а сп’акла́ йак бува́йе хле́ба н’ама́ 165.

ВЫШКРАБАК ву́шкрабок *м.* 16. вы́шкрэбок *м.* 38, 95. вы́шкрабок *м.* 60, 68. ву́скрэбок *м.* 165, 171. апошняя буханка хлеба з астаткаў цеста.

ВЫШКРАБКА вы́шкропка *ж.* 18, 151. ву́шкрапка *ж.* 151. *гл.* **вышкрабак**.

ВЯРШОК вэршо́к *м.* 1, 6, 16, 17, 38, 40, 45, 79, 83, 95, 124, 132, 152. віршо́к *м.* 4, 7, 9, 47. выршо́к *м.* 35. вершо́к *м.* 59, 92, 144, 161, 164—166, 171, 182, 185, 187, 191, 196, 202—204. в’аршо́к *м.* 151, 158, 159, 165, 168, 169, 177, 179, 186, 187, 190, 198а. **1**. *гл.* **верх 1** 1, 4, 7, 9, 35, 38, 47, 83, 85,

124, 161, 165, 178, 179, 187, 190, 191, 196, 202, 204. // Скіда́йуц’ вершка́ 161. Малако́ ква́шанайе з в’аршко́м 179. Йак молоко́ густо́йе, то мно́го вершка́. Собэ́рі вэршо́к то бу́дэ сміта́на 4. **2.** *гл.* **верх 4** 16, 17, 40, 45, 59. // Вершо́к з гладышо́к, з кі́слого молока́, а з соло́дкого то ўжо сміта́на 59. **3**. *гл.* **верх 2** 17, 92, 132, 144, 151, 152, 158, 159, 161, 164, 165, 168—171, 177, 185, 203. // Йак йе вэршо́к, то подбе́лім борщ; найбо́л’ш у нас вэршо́к ка́жуц’ 132. Сыр з вершко́м — э́то смета́на 144. **4**. *гл.* **верх 3** 6, 166, 182, 186, 198а. // В’аршо́к йак соло́дкі а йак сусі́м состо́йіца — смета́на; золі́ц’ в’аршка́, скіда́ц’ смета́ну 186. Вершо́к соло́дкі, не см’ата́на йашчэ́ 166.

ВЯЧЭРА вечэ́ра *ж.* 1, 2, 5, 7, 9—13, 18, 29, 32, 45, 102, 123, 136, 139, 144, 145; вэчэ́ра *ж.* 4, 6, 15—17, 19, 20, 38, 40, 44, 47, 59, 60, 72, 75, 79, 79а, 80, 83, 91, 93, 95, 103, 115, 119, 120, 124, 126, 131, 133. веча́ра *ж.* 34. вычэ́ра *ж.* 35, 37, 98. в’ачэ́ра *ж.* 52, 109, 116, 123, 128, 132, 151, 154, 157, 158, 160, 164—166, 168—172, 177—179, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. вачэ́ра *ж.* 186. **1**. вячэра. // Ідзі́ до веча́ры 34. Йа на вэчэ́ру не вару́ 124. **2.** памінкі 35, 72, 79а, 161, 170. // На вэчэ́рэ суху́йу про́скурку по кусо́чку бра́лы 35. Йак в’ачэ́ру ва́рац’ – пе́рвайе сыта́: разво́дз’ац’ ме́ду, кры́шац’ пата́пцы 170.

ГАЛГАНЫ галга́ны *мн.* 144. **1.** клёцкі з дранай бульбы. **2.** галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ГАЛДУНЫ голдуны́ *мн.* 124. галдуны́ *мн.* 145, 160. голдуны́ *мн.* 190, 191. **1.** клёцкі з дранай бульбы 124, 145, 160. // Голдуны́ – это бу́л’бы натро́м, вычаўл’а́йем, накача́йем кача́нічкі ды кідайем у молоко́ 124. **2.** галушкі, начыненыя мясам або сырам 190, 191.

ГАЛЁПЫ гал’о́пы *мн.* 40. ал’о́пы *мн.* 78. булачкі рознай формы, напрыклад, у форме сахі, бараны, якія пякуцца на Благавешчанне. // Бу́сел, бу́сел, на тобе́ гал’о́пэн’, дай мне жы́та ко́пу 40.

ГАЛОЎКА гало́ўка *ж.* 1, 2, 8, 10, 11, 16, 19, 20, 29, 35, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 79а, 79, 80, 85, 91, 95, 103, 115, 119, 119а, 124, 132. голо́ўка *ж.* 4, 12, 13, 15, 16, 35, 37, 38, 83, 93. качан капусты. // Голуўка́мы кла́лы капу́сту 8.

ГАЛУБЦЫ голуптí *мн.* 4. голупцы́ *мн.* 80, 112, 115а. голубцы́ *мн.* 126, 160, 173. голубцэ́ *мн.* 116а, 120. **1**. галубцы, начыненыя мясам, кашай або грыбамі 4, 80, 120, 126, 173. // Што у капу́сту м’а́со заго́ртайем то голубцы́ 120. **2**. галушкі з квашанага цеста з павідлам у сярэдзіне, якія варацца ў тлушчы 160. **3**. чышчаная вараная бульба 112, 115а, 116а.

ГАЛУБЫ галубы́ *мн.* 199. *гл.* **галубцы 1.** // Лісто́чка улома́й’ с капу́сты кі́слай; с ка́шай пшон’анай заго́рнуц’ – голубы́ 199.

ГАЛУХІ галухы́ *мн.* 15. галушкі з дзёртай бульбы.

ГАЛУШКА галу́шка *ж.* 2, 9, 16, 60, 72, 103, 119, 124, 128, 151, 152, 154, 187, 190, 191. **1.** невялікая булачка з квашанага або прэснага цеста 60, 72, 103, 119, 124, 128, 151, 154, 187, 190, 191. // Кача́йуц’ с хле́ба качу́лку рука́мі, рэ́жуц’ нožэ́м і п’аку́ц’ галу́шкі. Дзержа́лі пшоні́цу на недзе́л’у на галу́шку 124. Галу́шкі на Сараку́ пеклі́. Со́рак галу́шак с’п’ако́м, тады́ со́рак йайе́чак наб’аро́м 190. **2**. невялікая галка ў рэдкай страве 2, 9, 16, 152.

ГАЛУШКІ галушкы́ *мн.* 1, 7, 9, 12, 13, 16, 20, 25, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 103, 120, 126, 131—133, 196, 202, 204. галу́шкі *мн.* 52, 71, 98, 112, 116, 119, 123, 136, 148, 150, 157, 158, 161, 162, 165, 166, 168, 170—172, 176, 178, 179, 185, 186, 199, 203. **1**. страва з адвараных і засмачаных кавалачкаў цеста 7, 9, 12, 13, 16, 20, 25, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 72, 78, 80, 91, 93, 116, 120, 123, 126, 131—183, 148, 150, 157, 165, 171, 179, 196, 199, 202, 204. // Ко́ліс’ з грэ́цкойе мукі́ накоча́йуц’ галу́шачок, кі́дайуц’ у кроп ды ка́жуц’ галу́шкі 132. Галушачке́ заліва́йуц’ пружэ́лом, малако́м 72. **2.** зацірка 80, 98, 166, 168, 170, 176, 179, 182, 185, 186, 198а, 199, 203. // Йе́с’лі ва́рым з мукі́ ды заколо́чвайем, называ́йем галу́шкі. 166. **3**. рэдкая страва з галушкамі, пакачанымі з дранай бульбы 1, 52, 59, 60, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 98, 103, 112, 115, 119, 136, 157, 158, 161, 162, 166, 170, 172, 178, 199. // Галу́шкі с карто́шкі вычаўл’а́йуц’ 60. Карто́хлі надз’арэ́ш ды галу́шак робі́лі 199. **4.** начыненыя мясам галушкі 98.

ГАЛУШОК галушо́к *м.* 13. *гл.* **галушка 2**.

ГАЛЮКІ гал’укі́ *мн.* 168. вялікія галушкі з дранай бульбы, адвараныя, адцэджаныя і засмачаныя.

ГАРАЛЯНКА горол’а́нка *ж.* 120. *гл.* **гарэлік**.

ГАРАЧЫ гарачы́ *мн.* 11. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ГАРАЧЫКІ гара́чыкі *мн.* 151, 159, 177, 179, 182, 185, 186, 196. **1**. памінальная страва, спечаныя з прэснага мучнога цеста галушкі, якія ядзяць з расцертым макам, сытою 151, 159, 177, 179, 182, 185. // Каб па таб’е́ гара́чыкаў нап’аклі́ 159. Мукі́ замеша́йуц’, тры гара́чыкі зро́б’ац’, пас’а́дуц’ йе́с’ці – усі́м по кусо́чку паадло́мвайуц’ 151. **2.** здобныя блінцы, пампушкі 186. **3.** піражкі з сырам 196.

ГАРАШОК гарашóк *м.* 7, 11, 13. **1.** сухі выраст з боку буханкі 7. // Горошкі укрýг бýлкі пооблáмуйе 7. **2**. першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 11, 13.

ГАРОХАЎКА горохíвка *ж.* 19. горохóўка *ж.* 34. гарохавы суп.

ГАРШКІ горшкí *мн.* 171. вараная ежа.

ГАРЭЛЕЦ горíлец *м.* 98. горэ́лец *м.* 124, 128, 160. *гл.* **гарэлка.** // Лепш за ўсэ л’убл’ý горíлцы 98. Л’убл’ý горэ́л’ца да жóўцен’кі коб 124.

ГАРЭЛІК горéлік *м.* 80, 83, 145, 148, 178, 179, 187, 190, 196, I99. горэ́л’ак *м.* 132, 133. прыгарэўшая зверху пры варцы ў печы бульбіна. // Горéлікі поскладáйеш у мíсочку, дзéці вéл’мо л’ýб’ац’ йіх 145.

ГАРЭЛКА горíлка *ж.* 113. горэ́лка *ж.* 115, 116. гарэ́лка *ж.* 144. *гл.* **гарэлік**.

ГІБАНІК гы́банік *м.* 5. від святочнага хлеба.

ГЛАЗКІ глáзкі *мн.* 1. глазкі *мн.* 131, 144. яйцы, спечаныя так, што жаўток не перамешваецца з бялком. // Глазóк навыпускáла йа ўжо 144.

ГЛАЗУХА глазýха *ж.* 143. *гл.* **глазкі**.

ГЛЁК // Сыры йак гл’ок 1. пра нявыпечаны, сыраваты хлеб.

ГЛЕПАШАВАТЫ глепашавáты 160. недапечаны (пра хлеб).

ГЛЁЎКІ гліўкíй 7. глэўкí 13, 16, 17. лыўкы́й 15. гл’óўкі 139, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 159, 160, 161, 168, 177, 178, 179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 199, 202–204. **1.** нявыпечаны, сыраваты (пра хлеб). // Нéшчо гл’óўкі йа спеклá. Дровá пло’хíйе 145. Глóўкі хлеб вы́брала йа 179. Гл’óўкі хлеб палучы́ўса, халóдна печ мáбуц’ 199. **2.** недакісшы (пра хлеб) 7, 148. // Гл’óўкі, йак н’едокíс’не, важкí, не пострóіцца. 148.

ГЛІЗАВЫ глы́завы 78. лы́з’авы 79, 91, 95. лíзавы 93. глíз’авы 115, 119, 128, 198а. глізóвы 123. глезóвы 166. **1**. недакісшы (пра хлеб) 79, 91, 95, 115, 198а // Лы́з’авы хл’еб за зýбы б’арэ́ца 91. **2**. нявыпечаны, сыраваты (пра хлеб) 78, 93, 123, 166.

ГЛЯЦАН гл’ацáн *м.* 170. пра недакісшы, няўдалы хлеб. // Вот гл’аценóў нап’акла́ йа с’агóдні 170.

ГОЛІКІ гóліке *мн.* 34. вялікія галушкі, злепленыя з тоўчанай бульбы. // Гóліке то комэ́ з помнéтой бýл’бы 34. Налíпіц’ гóліке і ў печ, а йак цíстом облíпіц’ то бул’бóвнікі 34.

ГОПА гóпа *ж.* 47. страва з дранай запечанай з салам бульбы. // Картóшку натрэ́, у чыгункý пычэ́цц’а – гóпа 47.

ГОРКАЕ гóркайе 2. гíрка 4, 5, 19, 71, 72, 80. гы́ркэ 83. г’ý^{и}ркэ 13, 91. гýркэ 59, 60, 115, 126. згорклае ад часу, даўнасці (пра сала, масла).

ГРАДА градá. *ж.* 196. квашаніна.

ГРАЧАНІК грэчáнык *м.* 7, 103. грэчáнік *м.* 85, 126. **1**. прэсны блін з грэцкай мукі 7, 85. **2**. хлебны выраб з грэцкай мукі, замешваецца на жытняй 103, 126.

ГРАЧАНКА грэчáнка *ж.* 20. бабка з грэцкай мукі.

ГРАЧУХА грэ^{ы}чýха *ж.* 59, 60. **1.** каша з грэчкі 59. **2**. блін з грэцкай мукі 60. // Рошчын’áйуц’ грэчáнуйу мукý ры́дко, пічýц’ грэчýху 60.

ГРУДЗІНА груды́на *ж.* 2, 20, 44, 59, 60, 71. грудэ́на *ж.* 72. грудóвіна *ж.* 80. грудзíна *ж.* 103, 120, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 144, 166. мяса або сала грудной часткі тушы.

ГРУЦА грýца *ж.* 116, 119, 120, 123, 124, 131, 136, 143, 144. грýца *ж.* 148, 199. **1.** рэдка звараная куцця 116, 119, 120, 124, 131, 136, 143, 144. **2**. рэдкая куцця з фасоляй 148, 199. **3**. абтоўчаны ячмень і каша з яго 198а. // Йачмéн’ пасýшац’, тоўкýц’ у стýпе, вады́ нал’йýц’, скарлýпка аблáзіц’, пропалáйуц’, получáйеца грýца 198а.

ГРУШОЎНІК грушавны́к *м.* 13. грушóўнік *м.* 133. кампот з груш.

ГУГЕЛЬ гýгэл’ *м.* 7. гýгел’ *м.* 6, 144, 150, 173. **1**. тушаная морква – яўрэйская страва 6, 7. **2**. *гл.* **бабка 1** 173. // Картóпл’у натр’óм, да туды́ сáла нал’йóм, да у печ постáвім – вот и гýгел’ 173. **3**. суп з морквы 144. **4**. гарохавы суп 150.

ГУЛА гýла *ж.* 79, 131. сухі выраст з боку буханкі хлеба. // Гýлы повылáзілі у хлéбу 131. Гýлы повыгон’áло с хлíба 79.

ГУЛЬТАІ гул’таí *мн.* 71. бульба, звараная палавінкамі ў лушпінах.

ГУРОЧНІК гурóчнік *м.* 124. гурóшнік *м.* 179. расольнік з гуркамі.

ГУСКА гýс’ка *ж.* 185. булачка.

ГУСТОЕ густóйе *м.* 124. гýстайе *м.* 91, 95. гушча ў страве.

ГУСТЫ густóйе малакó 59. густэ́ мо^{у}локó 60, 72, 139. **1**. тлустае малако 59, 60, 72. **2**. тварог 139.

ГУШЧА гу́шча *ж.* 2, 4, 7, 8, 19, 71, 78, 80, 102, 112, 116, 126, 131, 132, 133, 135, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 159, 160, 166, 177, 179, 182, 187, 190, 191, 198а, 199. **1**. густое ў рэдкай страве. // Гу́шчу ус’ў поц’ага́ла, а йу́шка остала́с’а 166. Йак густэ́й суп то ка́жуц’ навары́ла гу́шчы 179. Гу́шча дз’ацэ́й не разган’а́йе 198а. Ус’у́ гу́шчу вы́ц’агала і нэ́бо відно́ 8. **2**. абтоўчаны ячмень і каша з яго 151, 152, 187, 190. // Куц’ц’у́ з гу́шчы ва́рац’ у ко́л’аду 187.

ДАЎГАЧ доўта́ч *м.* 19. буханка хлеба прадаўгаватай формы.

ДЗЕД дзед *м.* 103. запечаная з салам драная бульба.

ДЗЕЛЯНІЦА дыл’аніца *ж.* 38. пірог, які прывозіцца сватамі на вяселле і дзеліцца паміж маладымі.

ДЗЁРГАЦЬ дз’о́ргац’ *незак*. 179. драць бульбу на тарцы. // Дз’аруно́ў надз’о́ргала ды нап’акла́ 179.

ДЗЕРЦІ дзе́’рці *незак*. 132, 157, 199. драць бульбу на тарцы. // Дзе́рці на дра́чку бу́л’бу 132.

ДЗЯЛЯНКА дз’ал’а́нка *ж.* 115. кавалак мяса.

ДЗЯРУН дз’ару́н *м.* 157, 161, 164, 168, 169, 179, 182, 185, 186. дзеру́н *м.* 198а, 199, 203. **1**. блін з дранай бульбы 157, 161, 164, 168, 169, 179, 182, 185, 186, 198а, 199, 203 // Дз’аруно́ў напікла́ картапл’а́ных 157. **2**. галушкі з дранай бульбы, звараныя ў малацэ 168.

ДОЛАТА до́лото *н.* 98. талакно.

ДРАГЛІ драглі́ *мн.* 16, 17, 25. дрыглі́ *мн.* 131. **1**. квашаніна, халоднае 16, 25, 131. **2.** студзяністае мяса ў квашаніне 17.

ДРАНІК дра́нік *м.* 100, 139, 148, 151, 152, 158, 160, 166, 170, 172, 173, 177, 178, 187, 190. блін з дранай бульбы. // Дра́нікі то́ком обол’йе́ і ў п’еч застаўл’а́йе 166. Дра́нікаў надз’ару́ 177.

ДРАНКА дра́нка *ж.* 126. бабка з дранай бульбы. // Дра́нку пічу́ц’ густу́йу таку́йу 126.

ДРАЦЬ драц’ *незак*. 132, 133, 151, 159, 160, 161, 164, 169, 170, 177, 182, 185, 187, 191. драць бульбу на тарку. // Драц’ бу́л’бу на це́ртку 133. Драц’ карто́плі на дра́чку 187.

ДРАЧ драч *м.* 191. блін з дранай бульбы.

ДРЫГА дры́га *ж.* 202. *гл.* **дрыгва**.

ДРЫГВА дрыгва́ *ж.* 83, 85, 87. драгва́ *ж.* 182, 185, I99. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д.

ДРЫГУХА дрігу́ха *ж.* 123. *гл.* **дрыгва**.

ДРЫЖКА др’і́жка *ж.* 143, 144, 150. *гл.* **дрыгва**.

ДУЖЫКІ ду́жыкі *мн.* 164. каржы з мёдам, якія пякуцца ў першы дзень посту.

ДУШЫ душы́ *мн.* 157. начынка ў варэніках. // Душы́ поўйада́йу, а ле́пкі астану́ца 157.

ЕЛКІ йалко́йе сало 34. йо́лкайе сало 52. йо́лке сало 79, 166. йі́лке сало 85, 93, 98, 109, 119. йе́лке сало 103, 112, 120, 131, 132, 143, 144, 148. йі́лка сало 124, 162. йе́лкайе сало 128, 136, 139, 145, 152, 160, 172, 178, 179, 199, 203. згорклае ад часу, даўнасці (пра сала, масла).

ЖАРЫЦЬ жа́рыты *незак*. 2, 11, 52, 80, 159. пячы (сала, мяса).

ЖАЎТОК жоўто́к *м.* 1, 2, 8, 59, 60, 71, 120, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 139, 144, 148, 152, 157, 162, 166, 173, 187, 190, 191, 196, 199, 202, 204. жиўто́к *м.* 5, 80. жэлто́к *м.* 7, 12, 17, 18, 29. жаўто́к *м.* 34, 160, 177. жеўто́к *м.* 179. жіўтко́ *н.* 72. жаўток у яйцы.

ЖУР жур *м.* 1, 2, 4–8, 10—13, 15—16, 18, 19, 36, 40, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91–93а, 95, 98, 99, 101, 109, 112, 115, 116, 119, 119а, 120, 123, 124, 131, 132, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 150—152, 154, 157—161, 164, 165, 168—170, 172, 173, 177, 178, 179, 181, 182, 185—187, 191, 196, 199, 202. джур *м.* 126. **1**. рэдкі аўсяны кісель 2, 4—6, 8, 10, 12, 13, 18, 19, 59, 60, 65, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91—93а, 95, 98, 99, 101, 109, 112, 115, 116, 119, 119а, 126, 132, 136, 139,144, 150, 151, 152, 154, 157—159, 161, 168, 169, 177, 181, 182, 185, 186, 196, 199, 202. **2**. рэдкі кісель з рошчыны 2, 7, 15, 99, 144, 154. **3.** густы пшанічны, жытні кісель 54, 143. **4.** прэсны аўсяны кісель 36, 65, 83, 91, 112, 160. **5**. аўсяны кісель 40, 52, 113, 120, 123, 131, 145, 148, 164, 165, 172, 173, 178, 179. **6.** цэд на кісель 1, 170. **7.** пра кіслае малако 124. // Хоч і на молоко́ кі́слэ жур ка́жуц’, кі́слэ бы жур. Молоко́ жу́рэм пойшло́, гэ укі́сло 124.

ЖЫВАСОЛЬ жывосо́л’. *гл.* **прасол**, **рапа**.

ЖЫР жыр *м.* 4, 59, 71, 72, 80, 98, 102, 145, 172, 178, 179, 199, 203. агульная назва тлушчу. // Навары́ла ка́шы нышчы́мнэй, ныма́ жы́ру 59. Йак хало́днайе ва́рыш то трэ́ба паздыма́ц’ жыр 179.

ЖЫРНЫ жы́рны 71, 80, 144, 170, 179, 196, 199, 202, 204. **1.** тлусты (пра страву) 71, 80, 179. **2.** тлусты (пра малако) 144, 170, 179, 196, 202, 204, 199.

ЗАБЕЛЯНКА забе́л’анка *ж.* 80. суп, капуста, забеленая смятанай.

ЗАБЯЛІЦЬ забэлы́ты *зак.* 71, 83. забылы́ты *зак.* 75. заб’алі́ц’ *зак.* 151, 160, 166, 186, 191, 199. заправіць смятанай (боршч).

ЗАВАР зава́р *м.* 13. адвар з канаплянага семені. // Сі́мене конопл’а́нэ тэ́рлі ў вэ́ртехе, зава́рвалі. На о́двідкі не́слі 13.

ЗАВІВАНІКІ заві́ванікі. *мн.* 185, 186. *гл.* **наліснік**.

ЗАГАРКІ зага́ркі *мн.* 157. *гл.* **гарэлкі**.

ЗАЖАРЫЦЬ зажа́рыц’ *зак.* 159. зашкварыць салам. // Зажа́рыц’ горшкі́ 159.

ЗАЙЧЫК за́йчык *м.* сухі выраст з боку буханкі хлеба 115, 126, 144. // Поўла́зілі за́йчыкі 144. За́йчыкі повыб’ага́лі 126.

ЗАКАЛЕЦ зака́лец *м.* 120, 124, 131, 132, 133, 136, 196, 202. недапечаны слой хлеба каля ніжняй скарынкі.

ЗАКВАСКА заква́ска *ж.* 2, 6, 8, 12, 15, 25, 47, 59, 71, 78, 80, 112, 139, 151, 161, 164, 166, 190, 191. **1.** спецыяльная булачка хлеба, якая застаецца для заквашвання хлеба 2. **2.** невялікая колькасць цеста для заквашвання хлеба. 6, 8, 12, 15, 25, 47, 59, 71, 78, 80, 112, 139, 151, 161, 164, 166, 190, 191. // Заква́ску разведу́т, пудбо́йку зро́б’ат 8. Кі́дайуц’ заква́ску у дзіжы́ 59.

ЗАКРАСА закра́са *ж.* 17, 18, 139, 162, 173, 179, 186, 190. **1.** тлушч, мяса і г.д. як прыправа ў ежу 17, 18, 139, 179, 186, 190. // Німа́ чым баршчу́ закрасі́ц’, ні м’а́са, ні са́ла, ус’а́ закра́са ву́йшла 179. **2**. агульная назва прыправы ў ежу 162, 173.

ЗАКРАСІЦЬ закрасы́ты *зак.* 4, 7, 11, 16, 60, 91, 99. закрасі́ць *зак.* 83, 85, 115, 123, 124, 139, 148, 151, 154, 157, 161, 166, 186, 187, 190, 198а. **1**. заправіць якім-небудзь тлушчам, малаком і г.д. 4, 7, 11, 16, 60, 85, 91, 123, 139, 148, 151, 157, 161, 164, 186, 187, 190, 198а. // Закрасы́ты голі́йом 11. Вару́ капу́сту, пачу́ са́ла ды закра́шу 85. Йак німа́ са́ла, м’йа́са то нішчы́мнэ зварэ́ла, коб чым-не́будз’ ды закрасі́ў його́ 123. **2.** змяніць колер стравы, дадаўшы якой-небудзь фарбы 83, 99, 115, 124. // Закрасі́ц’ во́тку 124.

ЗАПРАВА запра́ва *ж.* 2, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 40, 60, 80, 85, 112, 115, 116, 120, 124, 131, 132, 133, 139, 144, 148, 160, 164, 165, 160, 179, 191, 199. **1.** вострыя прыправы ў ежу (ліст, перац, укроп, лук і г.д.) 2, 12, 15–17, 19, 20, 40, 60, 116, 120, 131, 132, 133, 144, 148, 160, 164, 165, 169, 179, 191, 199. // Запра́ва не ў пі́шчу, а ў са́ла 60. Запра́ву у м’а́со кі́нуц’ трэ – лісто́к, пе́рэц 124. Кі́нула запра́ву ў борщч 131. У наці́ну запра́ву дайу́ц’, чы йакі́ хрэн, чы круп 132. **2**. агульная назва прыправы ў ежу. **3**. тлушч як прыправа 85, 112, 115, 138.

ЗАПРАЖКА за́пражка *ж.* 44, 45, 47. прыправа ў ежу з пражанага канаплянага семя. // За́пражка с се́м’йа на тоўканы́ц’у 47. Сі́м’йа поудпрэга́йуть, тоўчу́т’ и засма́чвайут’ гэ́тай за́пражкай 44.

ЗАПРАЖЫЦЬ запра́жэты *зак.* 25, 72, 99. запрэ́гчы *зак.* 71. запрэгці́ *зак.* 133, 166. запрэ́гці *зак.* 80, 157, 160. запрахці́ *зак.* 123. заправіць скваранным салам. // Кумако́ў натоучэ́ш, ды са́лам запрэжэ́ш 160.

ЗАСКВАРЫЦЬ засква́рэты *зак.* 9, 19, 34. зашква́рыц’ *зак.* 103, 116, 124. засква́рыц’ *зак.* 179, 187. зашквара́чыц’ *зак.* 120, 186. заправіць скваранным салам. // Засквара́эты куліш, кру́пнэк 34. Зашквара́ч са́лом бул’о́н 120.

ЗАСМАЖЫЦЬ засма́жыц’ *зак.* 119, 124, 135. заправіць салам. // Засма́жыц’ квас 135.

ЗАСМАКА засма́ка *ж.* 8, 12, 18, 20, 40, 45, 60, 78, 80, 112, 126, 131, 132. прыправа з тлушчу або малака. // Натолчу́ц’ се́м’йа того́, засма́ка така́ была́ 12. Засма́кі мны́го – са́ло, ма́сло, скваркэ́ 20. Йе молочко́, йе са́ло – то са́ма засма́ка 126.

ЗАСМАЧЫЦЬ засмачі́ты *зак.* 2. засмачэ́ты *зак.* 8, 19, 20, 34, 72. засмачы́ты *зак.* 29, 60, 71, 75, 79, 83, 85, 91, 93, 95, 119, 126. засма́чыць *зак.* 80. засмачы́ц’ *зак.* 85, 120, 131, 132, 136, 148, 161, 164–166, 168, 169, 171, 199. заправіць тлушчам, малаком і г.д. // Засмачы́ты са́лом 29. Куц’у́ засмачэ́ты са́лом 71. Засмачы́ц’ са́лом, смета́нойу або поміда́ра кі́нуц’ 120. Тро́шкі са́ла зрэ́зала, но і засмачы́ла 132. Испракці́ са́ла да засмачы́ц’ горшкі́ 136.

ЗАСТУДА засту́да *ж.* 191. *гл.* **студзень**.

ЗАСТУДЗІНА засту́дзіна *ж.* 179. *гл.* **студзень**.

ЗАСТУДЗІНЫ засту́дзіны *мн.* 151, 179. *гл.* **студзень**.

ЗАСУШАК засу́шок *м.* 80, 99. **1.** сухі выраст з боку буханкі хлеба 80, 99. **2**. засохлы кусочак хлеба.

ЗАТАЎКА зато́ўка *ж.* 40, 45, 47, 54, 59, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 93а, 95, 98, 101, 119, 120, 124, 126, 128. за́тоўка *ж.* 35, 37, 60, 68, 72, 109, 116, 123, 132, 186, 139, 144, 150, 151, 154, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 160, 169, 170, 177–179, 187, 190. **1.** нутраное свіное сала, прыгатаванае як прыправа ў ежу (з соллю, перцам і інш.), 35, 37, 40, 45, 47, 54, 71, 119, 120, 123, 144, 150, 160, 165, 178. // Йак скоча́йуц’ його (здор), ка́жуц’ ідзі́ з’мі зато́ўкі. Прытоўкла́ зато́ўкойу борщч. Зато́ўка чутча́йшайа, чым са́ло 120. Вары́ла скрэбуны́ з зато́ўкойу 144. **2.** нутраны свіны

тлушч 59, 60, 68, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 93а, 95, 98, 101, 109, 116, 124, 126, 128, 132, 154, 157, 161, 162, 164, 170, 177. // Кишкы́ ў за́таўцы ліжа́ц' 60. Зато́ўка с плє́ўкойу, закру́чвайем з цыбу́л'ай, пэ́рцам 124. **3.** прыправа з тлушчу (расцертага сала) 136, 151, 158, 159, 168, 169, 179, 187, 190. // Засма́чвайуц' горшка́ то зато́ўка, хоч з йако́га са́ла 136. **4.** агульная назва нутранога свінога тлушчу 139. // Йе до́бра за́тоўка, йе і' плох'е́'н'ка. Здор – ле́шпайа 139.

ЗАТАЎЧЫ затоўчы́ *зак.* 2, 4, 15, 44, 93, 95, 152, 191, 198а. затоўкці́ *зак.* 99, 124, 199. прыправіць страву нутраным растоўчаным тлушчам 2, 4, 15, 44, 93, 95, 99, 124, 150. // Оз'мэ́ здз'о́ру, растоўчэ́ і затоўчэ́ боршч 44. Затаўкла́ бул'о́н здо́рам 198а. Нема́ са́ла дык йа здо́ром затоўкла́ 199.

ЗАХАЛОД захолу́д *м.* 148, 161, 164. захоло́д *м.* 157, 160, 165, 166, 168, 169, 170. *гл.* **халадзец**.

ЗАЦЕРЦІ затэ́рты *зак.* 5, 29. Заправіць страву расцертым нутраным салам 5, 29.

ЗАЦІРКА зать́ірка *ж.* 1, 2, 4, 5, 8, 13, 16. затерка *ж.* 7, 9—12, 29, 37, 40, 45; зат́ірка *ж.* 15, 16, 18–20, 25, 32, 35, 38, 44, 47. за́тырка *ж.* 17, 34, 78, 79, 79а, 91, 93, 95, 99, 102, 126. заці́рка *ж.* 59, 60, 71, 72, 85, 98, 103, 109, 112, 113, 124, 135, 138, 148, 151, 152, 154, 159, 178, 179, 190, 191. за́церка *ж.* 115, 116, 116а, 120, 331—133, 143—145, 150, 157, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 170—173, 176, 186, 187, 202. **1**. рэдкая страва з папярэдне перацертай з вадой мукі 1, 2, 4, 7–20, 25, 29, 32, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 47, 60, 71, 72, 78, 79, 79а, 91, 93, 93а, 102, 109, 112, 113, 115, 120, 124, 131, 133, 139, 143—145, 148, 150, 157, 158, 161, 162, 164, 171—173, 176. **2**. рэдкая страва з дранай бульбы 12, 25, 164, 169. **3.** тое, што калатуша 112, 116, 116а, 132, 135, 151, 152, 154, 159, 164, 165, 177, 187, 190, 191. **4**. тое, што галушкі 168, 170, 178, 179, 185. **5**. тое, што саламаха 59. **6**. тое, што поліўка 85, 95, 126. **7**. расцертае сала як заправа 202. **8.** тое, што лямешка 99**. 9**. поліўка парасяці 91.

ЗБЕГАНЕЦ збэга́ніц *м.* 11. *гл.* **выбегань**.

ЗВАР звар *м.* 16, 17. **1**. род падлівы з пшана 16, 20. // Пшоно́ мо́чат', да́вл'ат', разво́д'ат рі́тко, кіп'ачо́ну во́ду л'ут', голі́йом закра́швайут' то звар. У звар грэча́нiки моча́йуц' 20. **2**. род падлівы з канаплянага семя, маку і г.д. 17, 71, 72. **3**. усё варанае, што прыносіцца парадзісе 154. // Йак наро́дзіцца дзіц'а́, то н'асу́ц' квас, ка́шу — ус'о́ гэ́та звар 154.

ЗГАРАК згаро́к *м.* 1, 25, 72. прыгарэўшая пры варцы ў печцы бульбіна.

ЗГАРАНЕЦ зга́ранэц' *м.* 2. *гл.* **згарак.** // Хочу́ каб зга́ранц'ив напрі́гора́ло 2.

ЗГАРАНКА зга́ранка *ж.* 59. *гл.* **згарак**.

ЗГАРЭЛКА згоурі́лка *ж.* 34. *гл.* **згарак.** // Дай міні згорі́лку 34.

ЗГОРКЛЫ зго́ркло са́ло 1, 7, 12, 29, 34. згі́рклайе са́ло 71. *гл.* **горкі**.

ЗДОБНІК здо́бнік *м.* 160. здобная булачка, піражок.

ЗДОР здор *м.* 1, 98, 103, 118, 133, 135, 139, 145, 151, 152, 160, 161, 165, 168, 170—172, 178, 187, 199, 203. здор *м.* 112, 115, 116, 116а, 120, 124, 132, 136, 143, 144, 150, 154, 157, 158, 164, 165, 179, 182, 185, 186, 198а. здз'ур *м.* 6, 8, 12, 35, 40, 45, 59. здзір *м.* 25, 47, 65, 70, 92. здзіур *м.* 18, 37, 38; 54. вуздзі́р *м.* 91. здз'ор *м.* 169. здур *м.* 148, 162, 166, 173, 176, 177, 181, 196, 202, 204. **1**. нутраное свіное сала наогул 6, 8, 12, 25, 38, 40, 44, 47. **2**. кішэчны свіны тлушч 1, 59, 98, 168, 187. // Здор с кішо́к, што кішкі́ обіра́йут, выма́чайут його́ у водзе 1. **3**. нутраное свіное сала, якое залягае пластом 18, 35, 37, 52, 54, 65, 70, 91, 92, 103, 112, 113, 115, 116, 116а, 120, 124, 132, 133, 135, 136, 139, 143—145, 143, 150—152, 154, 157, 158, 160—162, 164—166, 169, 170—173, 176—179, 181, 182, 185, 186, 196, 198а, 199, 202—204. // Запрэгла́ здо́ром горшка́ 133. Здор коча́йуц' з каба́на, со́л'ац' ды ў кача́лкі кача́йуц' 179.

ЗЛІВАК злы́вак *м.* 71. *гл.* **вылівак**.

ЗОРЫ зо́ры *мн.* 17, 19, 20. кроплі тлустасці на паверхні вадкай стравы.

ЗЫХОДНІ зыхо́дні 25. квашаны; рашчыняны. // Зыхо́дні галу́шкі пэклі́ 25.

ІВАНКА іва́нко *м.* 95. *гл.* **іванчык**.

ІВАНЧЫК іва́нчык *м.* 133. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю. // Крутэ́ і сы́тэ м'йа́со, ус'а́ке меша́йуц' с пэ́рцом, с цыбу́л'ай, с со́л'у; іва́нчыка обха́ем, туды́ м'йа́со; ве́шайем на лі́то 133.

КАЖУШОК кожу́шок *м.* 6. пенка на параным малацэ.

КАЛАНЦУХА каланцу́ха *ж.* 11. яешня з мукой, на малацэ.

КАЛАТУХА колоту́ха *ж.* 12. кулуту́ха *ж.* 16. калату́ха *ж.* 80. **1**. страва з раскалочанай мукі 12, 80. **2.** пойла свінням 16. // Муко́й коло́т'ат цы в соро́ветку цы в во́ду 16.

КАЛАТУША колоту́ша *ж.* 85, 103, 118, 115а, 120, 123, 124, 128, 131, 133, 135, 136, 139, 148, 150—152, 154, 159, 165, 171, 177, 187, 190, 191. **1.** страва з закалочанай мукі 113, 120, 124, 131, 133, 185; 136, 148, 150. // Молочко́ кі́піц' і сы́племо муку́ то колоту́ша; а йак у мі́сі затро́мо то за́цірка 120. **2.** зацірка 85, 103, 113, 115а, 123, 128, 133, 132, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 159, 160, 161, 162,

164, 165, 171, 177, 187, 190, 191. // Закіп’йацім молоќа з водо́йу, затро́м мукі́ штоб булі́ грудо́чкі і колоту́ша 136. От заколо́ц’ац у йакі́’м куўшэ́, перацірó́м, перацірó́м да ў горшо́к і колоту́шу ва́рым 123. **3.** пойла парасяці 144, 150. // Колоту́шу ма́ломy порос’а́ці ва́рац’, зацірáйуц’.

КАЛАЧ коулáч *м.* 1, 4, 16, 19. калáч *м.* 12, 18, 59, 60, 71, 72, 75, 78–80, 91, 93, 95, 112, 116, 119, 120, 124, 126, 131–133, 136, 148, 151, 152, 164, 165, 169, 171, 177, 179, 185, 186, 190, 198а, 199. **1**. вясельны пірог прадаўгаватай формы, які пячэцца для маладых 4, 19. **2.** пірог прадаўгаватай формы 12, 16, 18, 59, 60. **3.** паскробак ад жытняга хлеба прадаўтаватай формы 1. **4.** вялікі абаранак 34, 60, 71, 72, 75, 78, 79, 80, 91, 93, 95, 112, 116, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 136, 148, 152, 164, 165, 169, 171, 177, 179, 185, 186, 190, 198а, 199. // Ны́колы казáлы калач на абарáнок 60. Калачэ́ пэклі́ ко́ліс’, мáці дл’а дзіц’áці завéрне калачá 124. Бáло дзіц’áці калачá скрý́ц’ац 116. **5.** блін з мучнога цеста 151. // Стаубо́ў два калачэ́ нап’ачэ́ 151.

КАЛІННІЦА калі́ніца *ж.* 132. калі́ніца *ж.* 186. смажаныя ягады каліны з мукой 132, 186.

КАЛІНОЎНІК каліно́ўнік *м.* 144. *гл.* **калінніца**.

КАЛЯДНІК кол’áдн ык *м.* 91, 119. калядны жытні пірог.

КАМАКІ ком’акі́ *мн.* 104. ком’йакі́ *мн.* 112. камакі́ *мн.* 151, 154, 160, 162, 166, 170, 177. коўмакі́ *мн.* 161. кумакі́ *мн.* 168, 169. **1.** страва з патоўчанай варанай бульбы 104, 136, 151, 154, 160, 162, 166, 168–170, 177, 179. // Стоўкці́ кому́ трэ́ба 136. Комако́ў натоўклá, комако́ў напасовáла 166. Пото́пчом карто́плі ў чыгунку́ – і камакі́ 169. **2**. тоўчанае семя 191. **3.** тоўчаная бульба свінням 112.

КАМЫ кому́ *мн.* 136, 198а, 202. камы́ *мн.* 179. *гл.* **камакі 1.** // Стоўкці́ кому́ трэ́ба 136.

КАМЯК кам’йáк *м.* 103. пра нявыпечаны хлеб.

КАНА канá *ж.* 115, 123, 182. *гл.* **канун 1. //** Канá с катáпцамі з гарáчыкаў. На по́мінкі кану́ дайу́ц’, кáжна душá по тры рáза чэ́рпне, йак одно́ пачынáйуц’ обéдац’ 123.

КАНАПЛЯНІК коноплʼáнік *м.* 133, 171. корж з тоўчанага канаплянага семя.

КАНВА канвá *ж.* 186. *гл.* **кана**.

КАНУН кану́н *м.* 80, 119, 120, 126, 131, 133, 144, 148, 157, 179. кано́н *м.* 124. **1.** памінальная страва: сыта або салодкая вада з пакрышанымі ў яе кавалкамі каржа, булкі і г.д. 80, 120, 131, 133, 144, 148, 157, 179. // Йак умрэ́ н’або́шчык, соло́дз’ац’ во́ду, хлеб кры́шац’, той хлеб тры раз очэ́рпайе ло́шкой 124. **2**. вясковае гулянне з абавязковым частаваннем разведзеным мёдам 119, 126. // Кану́н на Пэтрá, на Усплэ́не, дзéўкі колы́шаца на ўлі́цах, у клу́н’ах; насы́т’ат’ мэ́ду і п’йут. 119.

КАНУНА кану́на *ж.* 116, 132, 151, 152, 158, 159, 164, 165, 166, 169, 171, 177, 190, 191. памінальная страва: сыта або салодкая вада, з пакрышанымі ў яе кавалкамі каржа, булкі і г.д. 116, 132, 151, 152, 158, 159, 164-166, 169, 171, 177, 190, 191. // Кану́на ко́ліс’ гавары́лі на сыту́ і йéслі умрэ́ чоловéк, во́ду крэ́пко соло́дз’ац, мéдам ці сáхарам, хлеб кры́шац’ 166. Тры разы́ кану́ны заго́рне на по́мінках, тады́ ўжо начынáйе йéс’ці 190.

КАНЮШЫ кан’ушы́ *мн.* 128, 160, 205. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

КАПЛУН каплу́н *м.* 1, 2, 4—6, 8, 9, 11—13, 15—20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 92, 94, 115. **1**. страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду, засмачаная алеем або салам 1, 2, 4—6, 8—13, 15—20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 59, 65, 68, 70—72, 80, 92, 94. // Каплу́н робы́лы так: у пэрэваро́ну во́ду хліб, цыбу́л’а, сыл’, сáлом запрáвыш 1. **2**. вада, у якой варылася чышчаная бульба 54. // Ко́лыс’ бол’шынство́ каплу́н і йéлы, сухо́паркы мі́ску і каплунá і йемо́ 37.

КАПУСНЯК капусн’áк *м.* 80, 139, 166, 173. **1**. боршч з капусты 80, 166. **2**. квас у квашанай капусце 139. // Свары́ квáсу с капу́сніку 139. **3**. верхні капусны ліст 173.

КАПУСТА капу́ста *ж.* 2, 4, 8, 11, 20, 44, 47, 52, 59, 71, 75, 78, 83, 91, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 116а. 119, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 136, 139, 143, 151, 159, 162, 177, 187, 190, 191. **1**. страва з кіслай капусты 2, 4, 8, 11, 20, 44, 47, 52, 59, 71, 75, 78, 83, 91, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 116а. 119, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 136, 143, 151, 159, 162, 177, 187, 190, 191. // Навари́ла капу́сты з грыбáмі 8. **2**. страва з салодкай капусты 139. ◊ **– *бі́та*** 160, 161. бітая капуста. ◊ **– *квáшана*** 20, 34, 44, 60, 71, 80, 98, 120, 126. кіслая белакачанная капуста, квашаная капуста. ◊ **– *кэ́сла*** 4, 20, 34, 52, 60, 75, 78, 79, 79а, 99; **– *кі́слайа*** 83, 91, 102, 131, 144, 145, 178, 179, 196, 202, 204. кіслая капуста. ◊ **– *сéчанайа*** 166. капуста, квашаная без солі, без прыпраў. ◊ **– *кры́шана*** 59, 60, 80; **– *шатко́вана*** 59, 80, 85, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 132, 148, 157, 160, 165, 179. сечаная капуста, якая квасіцца з соллю і рознымі прыправамі. ◊ **– *паро́на*** 59, 60, 78, 119, 124, 131, 132. параная капуста, капуста ў галоўках, якая падпякаецца ў печы перад квашаннем. ◊ **– *росоло́ва*** 79, 79а, 80, 91, 95. **– *россоло́ва*** 126. расаловая кпуста, капуста, якая соліцца з рознымі прыправамі ў расоле і якую можна есці сырой. ◊ **– *сырцо́ва*** 102, 132. сырцовая капуста. *гл.*

расаловая капуста. // Йак сырцо́ва капуста, то цэ́лыйа гало́ўкі кладо́м, холо́днай водо́й залівáйом, хто хо́ча со́ліц', гн'о́том накладáйуц'. У квасу́ мо́жа ле́тавац' 132. ◊ *– рудá* 171. рудая капуста. ◊ *– сíра* 103, 148, 154. *– се́ра* 151, 157, 159, 165, 190. *гл.* **серая капуста.** квашаныя верхнія лісты капусты. ◊ *– варыўнáйа* 85. варыўная капуста, капуста, якая соліцца спецыяльна на варыва. ◊ *– пел'уткóва* 79. палютковая капуста, капуста, квашаная галоўкамі.

КАПЦЮХ капц'у́х *м.* 11. свіны мачавы пузыр, напханы мясам 115.

КАПЧОНКА купчонка *м.* 12, 34, 72, 80, 136. копчо́нка *м.* 38, 126, 131, 160. капчо́нка *м.* 176, 179. **1.** вэнджанае мяса, сала 12, 34, 38, 72, 80, 126, 131, 136, 160, 176. **2**. вэнджаная рыба 179.

КАРАВАЕЦ коровáйец *м.* 35. булачка з каравайнага цеста, якая аддаецца нягкліканаму госцю 35.

КАРАВАЙ коровáй *м.* 2, 7–12, 17, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 79, 80, 91, 93, 95, 98, 102, 109, 112, 113, 115, 116, 120, 124, 126, 128, 131–133, 136, 139, 144, 145, 148, 157, 160–165, 166, 168, 169, 172, 173, 176, 185, 186, 191,187, 196, 199, 202—204. курувáй *м.* 13, 72. каравáй *м.* 154, 178, 179. круглы вясельны пірог, які раздаецца гасцям на вяселлі. // Коровáй велы́кы, кру́глы, пачу́ц' йыго́ йак высы́лле 59. Йак зáмуж ідзе́ дзе́ўка, то коровáй ро́б'ац' і шы́шкі йак карто́шкі дзе́ц'ам давáлі 157. Коровáй п'аку́ц' йак сы́на жэ́н'ац'. Шы́шэчкі, кáчачкі, ро́б'ац' на йім 199. На коровáй усклікáйуц' каб дары́лі 187.

КАРАВАЙКА коровáйко *м.* 187. *гл.* **каравайчык**.

КАРАВАЙЧЫК коровáйчык *м.* 161, 168, 185, 186. галушка з каравайнага цеста, якая пячэцца для родных і дзяцей.

КАРАГОД корого́д *м.* 123. абрадавы пірог, які пячэцца на Юр'я і з якім карагодзяць.

КАРАК кáрак *м.* 35, 116, 199. *гл.* **ашыек**.

КАРАЛЮШЧА карал'у́шча *ж.* 59, 136. лушпіны на яйцы.

КАРЖАН коржáн *м.* 60. прэсны корж. // Коржаны́ п'ачу́ц' на купáйло, с се́мем іл'н'аным п'ічу́ц' 60.

КАРКАВІНА карковíна *ж.* 71, 120. каркавíна *ж.* 160, 179. *гл.* **ашыек**.

КАРКАВІНЫ карковíны *мн.* 131. *гл.* **каркавіна**.

КАРТАПЛЯНІК картопл'áнык *м.* 4, 13, 20, 80, 91, 93. картопл'áнік *м* 105, 116, 123, 128, 139, 143, 144, 148, 150, 151, 157, I60, 161, 164, 166, 169, 170, 173, 186, 196, 202, 204. **1.** блін з дранай бульбы 4, 80, 91, 93, 105, 116, 123, 151, 160, 170, 186, 196, 202, 204. // Картопл'áнікі то́йе сáмо што дз'аруны́ 186. **2.** тоўсты блін з дранай бульбы; бапка, запечаная на блясе 13, 20, 139. // Картапл'áнык без жáднойе мукы́, на бл'áсі 20. Нац'ары́ бу́л'бы, зáўтра картопл'áнік прыгато́ўл'у 128. **2**. род катлет з мятай бульбы з дабаўленнем мукі 143, 144, 148, 150, 157, 161, 164, 166, 169, 173. // Картопл'áныки так ро́б'ацца: вáрыца бу́л'ба у мундзірáх, мне́цца, мешáйецца з муко́й 166. Карто́пл'у навáрат, потоўку́т, да такíйе картопл'á'нікі пеку́т, да у по́снэ мáсло мочáйут 173.

КАРТАПЛЯНІЦА картопл'áніца *ж.* 148. *гл.* **каўма**.

КАРТАПЛЯНКА картопл'áнка *ж.* 7, 9, 128, 143, 150. **1.** суп з бульбы 7, 9. **2**. страва з мятай бульбы, засмачаная тлушчам 123, 143, 150.

КАРТОПЛІ карто́плы *мн.* 1, 2, 29, 44, 45, 78. карто́плі *мн.* 6—13, 15—18, 25, 47, 59, 65, 70, 79, 79а, 83, 91, 92, 95, 116, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 154, 157, 161, 165, 177, 178, 179, 185, 198а. кардо́плі *мн.* 187, 190. бульба ў назвах страў. ◊ *– цíлыйі* 16, 78, 185. ◊ *– з мундэрамі* 1. *– с мундз'урáмі* 160, 164, 178. *– з мундзіро́м* 11, 17, 29. ◊ *– з лупынáмы* 2, 7—12, 15, 18, 25, 29, 38, 40, 44, 45, 59, 79, 79а, 91, 95. *– з лупынойу* 47. *– з лупы́н'мы* 93а. *– у лушпá'йках* 139, 148, 165, 179. *– з лупáйкамі* 145. *– з лупо́йу* 92. вараная ў лупінах бульба. ◊ *– пэ́чаны* 12, 15, 47. *– пэчо́нэ* 95, 136, 139, 148, 168. *– печо́ныйе* 11б, 135, 165, 198а. печаная бульба. ◊ *– соло́ны* 95, 102, 116, 165. ◊ *– сухíйа картоплі* 71, 166, 177. сухія картоплі. ◊ *– цалко́м* 136. чышчаная вараная бульба. ◊ *– йу́шкайу* 178. суп з бульбы.

КАРТОПЛЯ карто́пл'а *ж.* 4, 6, 19, 20, 60, 71, 75, 93а, 152, 160, 182. *гл.* **картоплі.** ◊ *– цы́ла* 17. цэлая картопля. ◊ *– з мунд'урáмы* 6. картопля з мундзірамі. ◊ *– з лупынáмы* 71. *– з лушпакáмы* 20. *– з лупаўкáмы* 60. *– з лупы́н'мы* 93а, 182. *– с кошу́л'камі* 152. *– з лупе́шкамі* 182. вараная у лупінах бульба. ◊ *– печо́на* 4, 6, 20, 60, 182. печаная картопля, печаная бульба. ◊ *– соло́на* 60. салёная картопля, чышчаная вараная бульба.

КАРТОШКА карто́шка *ж.* 6, 7, 9, 10, 34, 38, 40, 44, 80, 93, 99, 102, 109, 112, 157—159, 164, 166, 168, 170, 176, 179, 186, 191, 199. *гл.* **картоплі**. ◊ *– цэ́лайа* 6, 7, 9, 10, 38, 112. *– цíла* 93. цэлая картошка. **1.** чышчаная вараная бульба 6, 7, 9, 10, 38, 93. **2.** гл**. – з лупінамі** 112. ◊ *– соло́на* 186, 204. ◊ *– зо́бкам* 158. чышчаная вараная бульба. ◊ *– з лупíнойу* 6. *– з лупы́намі* 93, 99. бульба, вараная ў лупінах. ◊ *– пэ́чана* 44, 93. *– печо́найа* 170. печаная бульба. ◊ *– сухáйа* 34. *– сухá* 186. **1.**

чышчаная вараная бульба 34. **2.** смажаная бульба 186. ◊ **– *йýшка і картошка*** 176, 179. **– *йýшкой*** 169. суп з бульбы.

КАРУК карýк *м.* 116. свіны страўнік, начынены мясам. // Його запраўл’áйуц’, набівáйуц’ кочáлкой м’áсо, вісіц’ до гэ́тойе поры́, рэ́жам што сал’цісóн і карýк 116.

КАРУК карýк *м.* 123, 150. **1.** страўнік у чалавека, кабана. // Карýк гл’адзíце, шчоб не порвáлі. **2**. страўнік кабана, начынены мясам. // Карукá наклáла 123.

КАРЧОКІ карчóкі *мн.* 52. чышчаная вараная бульба.

КАТЭНІКІ котэ́нікі *мн.* 71. галушкі з тоўчанага канаплянага семені.

КАЎБАСА коўбасá *ж.* 1, 8, 34, 60, 71, 72, 83, 93, 95, 102, 103, 116, 120, 124, 126, 131–133, 135, 139, 143, 144, 157, 160, 164–166, 168–172, 179, 196, 199, 202, 204; колбасá *ж.* 2, 20. куўбасá *ж.* 4, 16, 19, 44, 78, 79, 79а, 85, 91, 112, 115, 148, 159, 187. ковбасá *ж.* 80. кубасá *ж.* 78. **1.** мясная каўбаса. // Крíшем м’áсо, напіхáйем у тóнкійе кíшкі – міс’áна коўбасá, попекýц’ на блíхах йейé 144. **2.** свіны страўнік, начынены мясам 196, 202, 204. // Коўбасá – это в кóўбык напіхáлі м’áсо 196. Крыв’йáнкі ў бол’шы́йа кíшкі налівáйуц’, а у мáлыйа куўбáсы пхáйуц’ 159. ◊ **– *крыв’áнайа*** 1. **– *крывáўнайа*** 40. **– *крывавайа*** 80. **– *крывйанá*** 120. **– *крыв’йáнайа*** 85, 91, 115, 124, 126, 132, 133, 139. **– *крыв’анáйа*** 93, 103, 116, 143, 164, 165, 171. **– *крыўв’ана*** 144. **– *крыўл’áнайа*** 83. **– *кров’анáйа*** 95. крывяная каўбаса; каўбаса, налітая кроўю. // Кроў сырýйу і пóтрохі станóвім у чугýн і вáрым, змéшвайемо, посóлімо, налівáйем у кíшкі, это назывáйеца крыўв’ана коўбасá 144. ◊ – ***крупл’áна*** 75, 79. крупяная каўбаса. ◊ **– *мучáны*** 75. мучныя каўбасы. *гл.* **крывяная каўбаса**.

КАЎБУШКІ коўбушкі *мн.* 171. шышкі, якімі ўпрыгожваецца каравай.

КАЎДУН ковдýн *м.* 11—13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38. **1**. свіны страўнік 11—13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38. // Путчэры́в’йе клáлы у ковдýн і на лíто ховáлы. Ковдýн налывáлы крывéй 25. Сал’цісóн рóбл’ат у ковдýн; надзівáнн’а зробы́лы у ковдýн 35. **2.** страўнік, напханы тонкім салам, мясам 17, 20, 25, 38.

КАЎДУНЫ колдунэ́ *мн.* 12. колдуны́ *мн.* 132. **1**. клёцкі з дранай бульбы. 132. **2.** галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам 12.

КАЎМА коўмá *ж.* 115, 116, 116а, 158, 169. комá *ж.* 139. кумá *ж.* 126. **1**. *гл.* **камы** 116, 116а, 126, 139, 158, 169. // Кумá на м’áту картóшку кáжам. На кумý картóшку пацéрці 126. **2**. тоўчанае канаплянае семя 115. // Зéрнета стоўчэ́, ус’о рóўно йак макýха — і коўмá 115.

КАЎПАЧОК коўпачóк *м.* 115. страўнік свіны, цялячы (не начынены).

КАЎРЫЖКА кури́шка *м.* 71. коўрéжка *м.* 143. куўрíжка *м.* 144. **1**. булачка з каравайнага цеста, якая пячэцца для маладых 71. **2**. пшанічная булачка, укачаная мукой 144. **3**. пра няўдалы хлеб 143.

КАЧАН качáн *м.* 2, 4, 8, 11, 16, 20, 38, 47, 59, 60, 65, 70—72, 75, 78, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 112, 115, 116, 119, 133, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 164—166, 168, 170, 171, 177, 179, 182, 185, 186, 187, 190, 199, 202, 204. **1**. галоўка капусты 112, 115, 116, 124, 133, 139, 143, 151, 152, 154, 159, 160, 165, 166, 168, 170, 171, 177, 179, 182, 185–187, 190, 199, 202, 204. // Капуста ў качанóх 116. Качаны́ пап’аклá, у бóчку налажы́ла 166. Качаны́ нáпол перарэ́зайуц’ 182. **2.** цвёрдае сцябло капуснай галоўкі; храпка 2, 8, 11, 16, 20, 38, 47, 59, 60, 65, 71, 72, 75, 78–80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 119а. // Капýста ростэ́ на качанý 75. Вэ́рэзала с капýсты качанá 78. **3**. [качаны] *мн.* 133. капуста 133, 171. // Качанóў солóткіх навары́ла 133.

КАЧАЧКА кáчачка *ж.* 60, 161, 179, 185, 199. булачка, якая па форме нагадвае птушку. // Йак гóс’ці йе ці штó, то робілі кáчачкі 199. Спічы́ мне кáчачку 60. Кáчачка – бýлочка, бу вузлá зав’áжа 185.

КАША кáша *ж.* **1.** каша з круп (без 144). // Пшен’áна, грэчáна каша 20. Крупйанáйа кáша 132. У йáчну кáшу трэ́ба багáта закрáсы 179. **2**. каша з пшана 35, 166. **3**. каша з куцці 38. **4**. каша, звараная на смятанцы, малацэ, з яйцамі, маслам 144. ◊ **– *картопл’áна*** 19, 20, 83, 85, 91, 93, 110, 135, 136, 148, 160–162, 164–166, 170, 179, 181, 182, 185, 190, 199. **1.** страва з мятай бульбы 83, 85, 91, 93, 110, 135, 136, 148, 164, 165, 170, 179, 182, 185, 190, 199. **2**. страва з запечанай дранай бульбы 19, 20, 160, 161, 162, 166. ◊ **– *бул’банáйа*** 87, 103. **– *бул’бóўна*** 98, 101. **– *бул’б’áна*** 109, 113, 126, 132. **– *бул’бл’áна*** 115. ◊ **– *натэ́рта*** 45. ◊ **– *каша дрáнайа*** 133. **– *дрáна*** 166. *гл.* **картапляная каша 2.** жы́тн’а 60. густаватая страва з папярэдне падпрэжанай жытняй мукі. // На Волóс’йе кáшу мішáты.

КАШАНКА кошáнка *ж.* 1, 6, 19. кашáнка *ж.* 72, 124, 131. **1**. каўбаса са свіной крыві, перамешанай з грэцкімі або якімі-небудзь іншымі крупамі і сечанымі ўнутранасцямі 1, 6, 19, 124, 131. // Крупý вáрым грэ́цку ці йáчну, мэшáйем з крывéй, дабаўл’áйем жы́ру, у тóўстыйа кíшкі налівáйем – гэ кашáнку рóбім 124. **2.** род каўбасы са свіных унутранасцей 72.

КАШЫЦА кашы́ца *ж.* 144, 198а. **1.** каша з круп 144. **2**. густаваты крупнік 198а.

КВАС квас *м.* **1**. напітак з вады, настоенай на жытнім хлебе або рышчыне 1, 2, 12, 20, 34, 36, 59, 60, 65, 68, 70, 72, 75, 79, 79а, 93, 95, 101, 103, 113, 115, 123, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 139, 143, 144, 150, 158, 164, 166, 169, 170, 171, 177, 178, 179, 182, 185, 198а, 199. // С хлі́бом ра́зом пычэ́м пріснʼа́к, укіда́йеш у дзі́шку, на пычы́ пhistorically поста́віш, воды́ улыва́йеш – то квас 20. Квас хлы́бнэй 34. Запа́рвайуцʼ о́трубы жы́тнійа, добаўлʼа́йуцʼ ко́рку хле́ба — это квас, і піцʼ і варыцʼ 124. **2**. расол у квашаных бураках і квашанай капусце 37, 54, 60, 65, 68, 78, 101, 112, 120, 154, 185. **3**. расол у квашаных бураках 36, 38, 59, 60, 65, 68, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 87, 92, 93, 95, 98, 101, 102, 112, 113, 115, 116, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 150, 151, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 166, 168—171, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 199, 203. // Квас – йу́шка у ква́шаных бурака́х, пʼйуцʼ йайе́ бы ваду́ 80. Квас ва́рімо й пʼйом сыры́, у мене́ у бо́ццы йе 135. **4**. квашаныя буракі 75, 103, 112, 113, 119, 120, 124, 126, 133, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 157, 158, 162, 165, 169, 171, 172. // Уве́сʼ квас под коне́ц зіму́ вы́шоў. Схожу́ до сусе́дкі позы́чу 145. **5**. рэдкая кіслая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе 40, 52, 54, 59, 60, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93а, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 116, 116а, 119, 120, 123, 124, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150, 151, 154, 157, 158, 162, 177, 178, 187, 190, 191, 198а, 199. // Йак дзʼады́ пра́вʼац, са́мо пе́рво ва́рацʼ квас, кі́дайуцʼ грыбу́ 157. **6**. страва з квасу і пакрышанай зялёнай цыбулі 1, 2, 4, 6, 11, 20, 29, 44, 68, 79, 159. **7.** бярозавы квас 75, 79, 79а, 93, 95, 99, 103, 115, 120, 126, 131, 150, 164, 166, 168, 169, 170, 171, 177, 179, 182, 185, 190, 191, 198а, 199. // З бэро́зы сок укі́сне да квас 115. Соковы квас 115. **8**. сок з пладоў, бярозы і г.д. 152, 169, 170, 187, 190, 191. // Пре́сны то́жэ квас 187. **9**. кампот з груш, яблыкаў 169, 185, 186. **10.** *гл.* **квасліны** 126, 133. **11.** квашаныя грыбы 132.

КВАСАВІННЕ квасові́нне *н.* 8. размоклы хлеб, вотрубʼе і г.д., на якіх настойваецца хлебны квас. // Квас ку́шайем с карто́шкойу, на квасові́нні рошчынʼа́йем хліб 8.

КВАСАВІЦА квасові́ца *ж.* 186. салодкі суп, звараны з сухіх груш, яблыкаў з крупамі.

КВАСАЎНІК квасовны́к *м.* 4. *гл.* **кваснік 1**.

КВАСЛІНЫ квасʼлі́ны *мн.* 115, 132. квасэлы́ны *мн.* 126. вада, у якой рашчыняецца і заквашваецца аўсяная мука на кісель. // Оўсʼа́ны кісе́лʼ рошчынʼа́йем, на сі́то процэ́дзім, йон сстоіцца, зліва́йуцʼ во́ду, та вода́ квасʼлі́ны, а остайе́цца цэж, с цэ́жу ва́рацʼ кісе́лʼ 132.

КВАСНІК квасны́к *м.* 1, 2, 5–10, 12, 13, 18, 44, 47. **1**. прэсны корж, які пячэцца спецыяльна на квас 1, 2, 5–10, 12, 13, 18. // Квасны́к сра́зу затоўчэ́, вы́мешайе, йон соло́ткі 1. **2**. рошчына на квас 44, 47. // Запа́руйу квасны́к.

КВАСОК квасо́к *м.* 45, 124. **1**. *гл.* **закваска**. 45. **2**. шчаўе і боршч з яго 124. // Кваску́ навары́ла. Боршч на квасо́к не ка́жуцʼ 124.

КВАСОЎКА квасо́ўка *ж.* 158, 181, 182, 204. кво[у]су́вка *ж.* 196, 202. кіслая рэдкая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе (хлебным, бураковым, бярозавым і г.д.).

КВАША ква́ша *ж.* 114а, 116, 116а, 120, 123, 124, 128, 131—133, 143, 144, 148, 150, 164, 165, 166, 168-172, 185, 186, 200, 203. **1**. кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга або сумесі жытняй і грачанай мукі) 120, 123, 124. // Ква́ша — то́ шчо жы́тнʼу муку́ заколо́цʼац, вона́ ки́сне, соложа́йе, ва́рацʼ. Ква́ша — болту́шка ки́сʼленʼка й ўсʼо 124. Сы́племо жы́тнойе муку́ у го́ршчык, расколо́чвайем холо́днай водо́йу, стано́вім на печ на дзенʼ, укі́нуцʼ ски́рку хле́ба — йак віно́, кы́сло-соло́дна, рэдкова́та йак жур 144. **2**. кіслае малако 59. // Ква́ша йак скы́снецца молоко́ 59. **3**. квашаная капуста 162.

КВАШАЛІНЫ квашэлэ́ны *мн.* 2, 4, 5. квашэлы́ны *мн.* 6, 18. ква́шэлыны *мн.* 11, 15, 19, 20, 35, 36, 38, 44, 47, 50. ква́шэлны *мн.* 7, 10, 12, 13, 25,40, 45, 65, 70, 92. *гл.* **квашаніна 1**.

КВАШАНІНА квашэлы́на *ж.* 1, 71, 78, 79а. ква́шэлна *ж.* 75, 79. квашэні́на *ж.* 80, 154. ква́шэлына *ж.* 91, 126. ква́шына *ж.* 95. квашані́на *ж.* 109, 119, 131, 157, 172, 179. **1**. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. // З нагэ́й, головы́ ва́рат, заправлʼа́йем чосно́к, пэ́рэц, лыст, вылыва́йом у мыскы́, захоло́дуйе і ква́шэлына 126. **2**. *гл.* **варыва** 98.

КВАШАННЕ ква́шанне *н.* 52. *гл.* **квашаніна 1**.

КІНДЗЮХ кэ́ндзʼух *м.* 4, 59, 60. кіндзʼу́х *м.* 52, 136. кіндзʼу́к *м.* 124, 151, 191, 198а. **1**. страўнік, начынены тонкім салам, рэбрамі 4. // Бочка́ ре́жут, ко́шку, ре́бра, кладу́т у кэ́ндзʼух, ко́пцʼат і ве́сіт 4. **2.** страўнік, начынены вантробамі 60, 165. **3**. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю 52, 124, 151, 164, 165, 171, 191. // Са́ло, мʼа́со, образа́йуцʼ да ў ко́ўбік наклада́йуцʼ і кіндзʼу́к называ́лі. 164. **4**. страўнік свінні 59, 136.

КІПЯТОК кыпето́к *м.* 2, 6—9, 11—13, 15, 17—20, 25, 36, 40, 44, 47, 52, 65, 68, 70, 93, 98, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 128, 160. кіпʼайто́к *м.* 4. кіпеток *м.* 5, 131, 158, 178, 187, 191, 196, 199, 202—

204. кып’ато́к *м.* 93а, 101. кіп’йато́к *м.* 79, 79а, 83, 91. кі́п’атак *м.* 179. кі́п’ацен’ *м.* 190. вар, кіпецень. // Вы́п’йу скле́нку кыпетку́ 2. Йак закіпе́ў гаршчо́к дык кі́п’атак 179.

КІПЯЧАЯ ВАДА кыпл’а́ча вода́ 59. кыпйа́ча вода́ 60. *гл.* **кіпяток**.

КІРУХ кіру́х *м.* 71, 72, 80. **1**. страўнік, начынены мясам. // Мн’а́кім мн’а́сом начын’а́йуц’, су́шац’ кіру́х 72. **2**. страўнік свінні 71, 80. // Кіру́х очы́с’ц’ац’, поро́жуц’, ва́рац’, йон захоло́дайе — і фл’а́чкі 80.

КІСЕЛЬ кысы́л’ *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 15—20, 32, 41, 44, 45, 47, 50, 59, 60, 70—72, 75, 78, 79а, 83, 91, 93, 95, 99, 102, 119, 131. кісе́л’ *м.* 6, 9—12, 13, 15, 34, 54, 68, 79, 80, 87, 92, 93а, 98, 101, 102, 103, 105, 112, 113, 114а, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 151, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164—166, 168—171, 177, 179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202–204. **1.** густы аўсяны кісель 1, 2, 4, 5, 8—13, 18—20, 25, 29, 32, 34, 41, 45, 47, 54, 59, 65, 68, 70—72, 79, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 99, 101—103, 105, 109, 112, 113, 114а, 115, 116, 116а, 126, 135, 139, 143, 144, 151, 152, 154, 157, 158, 159, 161, 168, 169, 177, 179, 182, 185, 187, 196, 199, 202, 204. // Бэрэ́м овэ́с, намоло́тымо, на піч, йак спра́жыцца, обто́ўкайем, поло́ва обобйе́ца, у жо́рнэ — і мэ́лем, муку́ рошчын’а́йем, за ніч зы́йдзе, цэ́дзім на сы́то, вода́ така́ біла — жур, шчэ не вараны, варым, робыц’а густы, салом засмачац’ — кысіл’ 1. Мэл’ат овэ́с і ро́б’ат кысі́л’, шчэ раз процэ́джу і жур. Кысі́л’ ноздра́ты, уку́сны 2. Кысы́л’ — хоч танцу́й на ім, а жур — рідэн’кі. Кысы́л’ такый йак ква́шэлыны 8. **2**. кісель аўсяны, жытні, пшанічны або грэцкі 7, 17, 16, 101, 124, 126, 132, 133, 136, 144, 165, 171, 196, 202, 204. // Кысы́л’ офс’а́ны і з ро́шчыны кысы́л’ 44. Оўс’а́ны кісе́л’ рошчын’а́йем, на сі́то процэ́дзім, йон ссто́іцца, зліва́йуц’ во́ду, то вода́ квас’лі́ны, а остайе́цца цэж. С цэ́жу ва́рац’ кісе́л’. Калі́ не спуска́йуц’ квас’лі́ны, то ва́рац’ жур, йон рэ́ткі. З грэ́цкойе лупы́, з пшоні́чнойе лупы́, жы́тнойе кісе́л’ ва́рац’ 132. **3**. аўсяны кісель 15, 44, 51, 72, 80, 128, 131, 157, 160, 166, 170, 171, 182, 185. // Воўс’а́ны кісе́л’ рошчыні́ла 166. **4**. няквашаны аўсяны кісель 71, 72, 80, 160, 168, 186. **5**. фруктовы кісель на крухмале 113, 145, 148, 164, 172, 173, 178.

КІСЛЁХА кісл’о́ха *н.* 34. кіслае малако.

КІСЛУХА кіслу́ха *ж.* 169, 172, 173. кіслая рэдкая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе.

КІСЛЯК кіс’л’а́к *м.* 148, 152, 154, 171, 177, 187, 196, 199, 202—204. кіслае малако. // Йеж кіс’л’а́к, там на палі́цы стаіц’ 199.

КІСЯЛІЦА кесэлі́ца *ж.* 20, 25, 29, 44, 47. кеселе́ца *ж.* 34. рэдкі аўсяны кісель. // Муку́ ква́сім, воды́ нал’йе́м, на сі́то процэ́джайем. Тыйа ос’ц’акы́ обра́тно ква́с’ац’ і цы́дз’ац’ на кесэлі́цу 20.

КІЧУК кіц’у́к *м.* 120. кічу́к *м.* 124. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю.

КІШКІ кішкы́ *мн.* 2, 4, 5, 7, 9, 10—13, 15—17, 25, 29, 37. крывяныя каўбасы з дабаўленнем круп. // Кішкы́ поналыва́йут’с’а, на бл’аху поло́жат’с’а і пекут’с’а 4.

КІШЭЧНІК кішэ́чнік *м.* 78. *гл.* **кішкі**.

КЛЁЦКІ кл’у́цкі *мн.* 5, 11, 13, 16, 18, 19, 29, 52, 60, 119. кл’у́скі *мн.* 6, 80. кл’о́цкі *мн.* 113, 116, 119, 120, 124, 126, 131–133, 135, 136, 143, 150, 152, 154, 157, 158, 160, 162, 164, 166, 169, 170, 176, 177, 182, 185, 187, 190, 200. кл’у́цкэ *мн.* 78, 79а, 95. кл’о́ксы *мн.* 139. кле́цкі *мн.* 166. **1.** страва з адвараных і засмечаных кавалачкаў цеста 5, 6, 11, 13, 18, 20, 29, 78, 113, 119, 119а, 120, 124, 132, 143, 157, 162, 169, 170, 182, 185, 200. // Кл’о́цкі — воны і з мукі, і з бу’л’бы отчаўл’а́йуц’, са́лом зажа́рвайуц’ бо у молоке́ ва́рац’ 124. Кл’о́цкі бол’шы́йа одва́рац’, выц’ага́йуц’, са́лом обліва́йуц’ 157. **2**. рэдкая стрва з галушкамі з дранай бульбы 52, 60, 71, 79а, 80, 95, 109, 116, 124, 126, 131–133, 135, 136, 139, 150, 152, 154, 157, 158, 160, 162, 164, 166, 176, 177, 187, 190. // Кл’о́ксы с таркава́най бу́л’бы кача́йуц’ 139. **3**. лапша з крухмалу 179. Рабілі крухма́л, разво́дзілі, п’аклі́ налі́снікі, рэ́залі і вары́лі кл’о́цкі 179. **4**. палюх *адз. лік* 11, 13, 16, 18, 19.

КЛІНАВАСТ кліно́ва́ст *м.* 144. *гл.* **клінок**.

КЛІНАВАЧ кліно́ва́ч *м.* 132, 165, 171. *гл.* **клінок**.

КЛІНАЧ клына́ч *м.* 79а. *гл.* **клінок**.

КЛІНОК кліно́к *м.* 52, 71, 80, 83, 85. клен *м.* 72. клыно́к *м.* 13, 37, 75, 78, 109, 119. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру.

КЛЯВЕЦ клеве́ц *м.* 171. пра няўдалы, нявыпеклы хлеб. // Хлеб бу клеве́ц, с’а́дзе на спо́дн’у ску́рку, пудна́ц’ н’амо́жно 171.

КЛЯПАЧ клепа́ч *м.* 47, 131. **1**. ляпёшка на квас 47. **2**. пра няўдалы хлеб 131.

КНЫШ кныш *м.* 158. галушка з дранай бульбы, начыненая мясам.

КОЛАВА ко́лово *н.* 71, 99. ко́ліво *н.* 95. ко́лыво *н.* 79а. памінальная страва: салодкая вада з бобам 71; салодкая вада або сыта з пакрышанай булкай, хлебам 79а, 95, 99.

КОНІКІ ко́нікі *мн.* 173. галушкі, начыненыя мясам.

КОРЖ корж *м.* **1.** маленькія наразаныя коржыкі з пшанічнага цеста 1, 4, 7, 12, 13, 20, 29, 37, 79а, 126, 198а. // Каржу́ў напэчэ́м йак пэчэ́нне ў магазі́не 126. **2**. прэсная сухая ляпёшка 59, 72, 75, 79, 79а, 95, 109, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 136, 139, 144, 145, 148, 151, 154, 160, 161, 164–166, 168–173, 179, 182, 185, 190, 191, 196, 199, 202—204. // Корж пэку́ц' пріс'н'ако́м, на ско́ром ча́се 75. Н'ама́ хле́ба, по́часту хоц' каржа́ сп'ачэ́м прэ́сного 164. Каржа́ заме́с'ац' на вадзе́, цо́ду сы́пл'уц', сол' 190. **3**. корж як памінальная страва 119, 170, 185. // Штоб па табе́ каржы́ попэклы́ (праклён) 119. **4**. корж з канаплянага або льнянога семя 132, 161. // Ко́ліс' во натоўчэ́ш конопе́л', се́м'йа, сп'аку́ц' корж, його́ з'мі то йон распада́йеца 132. **5**. блін з хлебнага цеста 78.

КОРЖЫК ко́ржык *м.* **1.** *гл.* **корж 1** 16, 17, 19, 35, 47, 71, 72, 80, 85, 119, 132, 133, 135, 144, 145, 158, 187, 196, 202, 204. **2**. блін з мукі або з дранай бульбы 72.

КОЎБІК ко́ўбік *м.* 114а, 116, 136, 145, 148, 151, 152, 154, 157–I59, 161, 162, 164–166, 168–170, 173, 177–179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. коўба́й *м.* 139. **1**. страўнік, начынены ўнутранасцямі 136, 139, 151, 152, 166, 169, 170, 172, 173, 190, 199, 203. // По́трах посечэ́ дро́бненко, напіха́йе, зноў зва́рыш да под гн'от поло́жыц' – то ко́ўбік 165. **2**. страўнік, начынены мясам, і правялены 114а, 116, 145, 148, 154, 157–159, 161, 164–165, 168, 177, 179, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 202, 204. // Ко́ўбік м'а́сом напіха́йуц', ве́шайуц' 161. Напіха́йем у кінд'у́х м'йа́со, пове́сімо на со́нцы і ко́ўбік 165. **3**. страўнік свінні наогул 173.

КОЦІКІ ко́т'кы *мн.* 17. ко́цікі *мн.* 182, 186, 199. **1**. *гл.* **лазанкі** 182, 186, 199. **2**. ляпёшкі з грэцкай мукі, перамешанай з макухай 17.

КРАЮШАК крайу́шак *м.* 38, 191. *гл.* **акрайчык 1.**

КРОІЦЬ кро́йіты *незак.* 2, 5, 18, 34, 38, 71, 72. кра́йаты *незак.* 11–13, 19, 29, 35. кра́йіты *незак.* 59, 60, 80. кро́іты *незак.* 102, 124, 126, 131. кро́іц' *незак.* 123. **1**. рэзаць (пра хлеб) – усе п/п, апрача 102. // Хлі́ба фкро́іты 5. **2**. рэжучы, раздзяляць на некалькі частак 102. // Кро́іц' корова́й, ба́бку 102.

КРОМКА кро́мка *ж.* 80. адрэзаны кавалак хлеба.

КРУПЕНЯ крупэ́н'а *ж.* 35, 78. каўбаса з унутранасцей і крыві. // У то́ўсту кішку́ пэ́чон', л'о́хкі, круп, йу́шку ту́йу л'йут і ка́жут крупэ́н'а 35.

КРУПНІК кру́пнык *м.* 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 32, 36, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 65, 68, 70, 71, 75, 78—80, 87, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 101, 119, 119а. крупны́к *м.* 15, 16, 54, 59, 60, 71, 80. кру́пнік *м.* 26, 37, 83, 85, 103, 109, 112, 113, 114а; 116, 116а, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143–145, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 168—171, 176, 177, 179, 182, 186, 190, 199. крупні́к *м.* 196, 202, 204. **1**. рэдкая страва з прасяных або ячменных круп 26, 35. **2**. рэдкая страва з круп – усе п/п, апрача 26, 35. // Кру́пнік з л'убу́х круп 139. Йак ва́рац' крупы з малако́м то называ́йуц' кру́пнік, йа́шны, пшо́ны кру́пнік 199. **3**. суп на сыроватцы 200. **4**. суп з бульбы (без круп) 13, 15—17, 40. **5.** боршч з крыві, з крупам. 16.

КРУПЧАТКА крупча́тка 60. *гл.* **крупянка**.

КРУПЫ крупы́ *мн.* 83, 93, 99, 103. кру́пы *мн.* 119. крупы. // Кру́пы дре́бныйа, в жо́рнах іх рабо́талі 83. Крупы́ дрі́бнен'кі, а кут'а́ бол'ша́йа 99. Кру́пы ў жо́рнах, а кут'а́ у сту́пе ро́біцца 119.

КРУПЯНІЦА крупаны́ц'а *ж.* 8. круп'аны́ц'а *ж.* 11, 18, 20, 40, 44, 45. крупл'аны́ц'а *ж.* 47. крывяная каўбаса з крупамі.

КРУПЯНКА круп'а́нка *ж.* 25, 38, 132, 202, 204. круп'а́нкі *мн.* 152, 185—187, 190, 191. *гл.* **крупяніца**.

КРУТЭЛЬ круты́л' *м.* 98. крута́л' *м.* 131. род печыва з начынкай. // Мы крутылі́ пыклы́ под св'а́то 98.

КРУЦЕНІКІ круце́нікі *мн.* 160. *гл.* **крутэль**.

КРУЧОНІКІ кручо́нікі *мн.* 178. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам. // Кручо́нікі налілі са́лам 178.

КРЫВ'ЯНКІ крыв'йанкі *мн.* 157, 159, 161, 166, 168, 170, 182; 198а. крыв'а́нкі *мн.* 177, 178, 181. *гл.* **крывянка**.

КРЫВАВІКІ кріва́вікі *мн.* 196. *гл.* **крывянка**.

КРЫВАЎКІ крыва́ўкы *мн.* 20. кріва́ўка *ж.* 173. *гл.* **крывянка.** // Крыва́ўкі пыку́ц' з грэча́нойу муко́йу, крупо́йу 20.

КРЫВЯНКА кров'йа́нка *ж.* 1, 6. крыв'а́нка *ж.* 52, 98, 109, 112, 128, 131, 145, 172, 176, 178, 179, 199, 203. крыв'йа́нка *ж.* 120, 136, 148, 151, 158, 160, 162. каўбаса з свіной крыві. // Кроў йе, зробл'у́ крыв'а́нкы. Поможы́ крыв'а́нку налы́ты 98. Крыв'а́нка — то куўба́сы крыв'йа́ныйа 148.

КРЫЖАНІЦА крыжані́ца *ж.* 126. палендвіца.

КРЫШАН кріші́н' *м.* 4, 7, 13, 35, 38, 40. крыша́н *м.* 47, 52, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 95, 98, 109, 112, 120, 126, 131, 132, 136, 160—164, 170, 172, 178, 191. крыша́н' *м.* 139, 166. крышэ́н' *м.* 152, 179,

186, 187, 199. **1**. кавалачак пакрышанай бульбы. // Крышан’áмі нарíзаты картóшкі 4. **2**. адрэзаны кавалачак сала 115. // Йак іс’цí на рабóту, сáла крышáн б’арýц’ 115.

КРЫШАНКА кры́шанка *ж*. 2, 16. крышáнка *ж*. 116. **1**. крышаная кіслая капуста 2, 16. // Бóчка кры́шанкі і бóчка голóвок 2. **2**. гл**. крышан 1** 116.

КРЫШАНКІ крышанкí *мн*. 116, 135. *гл*. **крышаны 1**.

КРЫШАНЧЫК крышáнчык *м*. 124, 126, 132, 148, 173, 182, 185. *гл*. **крышан**.

КРЫШАНЫ крíшенí *мн*. 2, 4. крышаны́ *мн*. 45, 54, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 87, 91—93а, 98, 101—103, 109, 112, 119, 119а, 124, 126, 128, 131, 132, 136, 143—145, 148, 148а, 150, 157, 196, 202, 204. крышанэ́ *мн*. 65, 78, 80, 95. крышанé *мн*. 139. **1**. суп з бульбы 45, 54, 59, 60, 65, 68, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91—93а, 95, 98, 101—103, 109, 112, 119, 119а, 124, 126, 128, 131, 132, 136, 139, 143—145, 148, 150, 196, 202, 204. // Вáрац’ то буб, то крышаны́ 80. Холóдныйе крышаны́ ні смáшныйе 145. **2**. цэлая вараная бульба 148а, 157. **3**. кавалачкі пшанічнага пірага, пакрышаныя ў смятану, расцёрты мак і г.д. 2, 4. // Бýлок пшэны́чных поломáйут, жэ́шкойу водóйу залл’ýт, розвэ́ртыцца дóбра — і крішенí 2.

КРЫШЫЦЬ крішы́ты *незак*. 19, 20, 47, 59, 60, 71, 80. крешéты *незак*. 72. крышы́ц’ *незак*. 120, 139, 157, 160, 179. наразаць дробнымі кавалачкамі (бульбу, капусту і г.д.). // Мóжно картóплі рéзац’ ціл’óнку, а чы́шчануйу тóл’кі крышы́ты 59.

КУЛАГА кулáга *ж*. 30, 80, 139, 148, 151, 152, 154, 157–162, 168, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга, грэцкага, або сумесі жытняй і грэцкай мукі) 139, 148, 151, 152, 154, 157–162, 168, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204; з кукурузнай мукі 80, з жытняй 30. // Кулáгі робілі йак гречáнайа мукá йе. Запáруйуц’ йійé да постáв’ац’, дык йанá так усалóдайе 199. Кулáгу с парýнкамі йéлі, с хлéбом 187.

КУЛЕШ кулéш *м*. 4, 7, 12, 16—20, 40, 110, 113,115, 120, 123, 133, 135, 151, 152, 154, 158—160, 166, 168—170, 172, 177, 178, 179, 185—187, 190, 191, 198а, 203. кулíш *м*. 26, 32, 72, 103, 131, 143, 181, 182, 196, 202, 204. **1**. густаваты суп з прасяных круп 4, 7, 12, 17—20, 32, 120, 123, 124, 131, 136, 143, 150, 186. // Кулéш-йак рíдын’кы, с пшонá тóл’кы, ны́то гýсты, ны́то рíдкы 4. **2**. рэдкая страва з круп 26, 40, 72, 103, 110, 113, 115, 133, 135, 151, 152, 154, 158, 159, 168—170, 172, 177, 178, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 202, 204. **3**. страва з круп, звараная радзей, чым каша, і гусцей, чым суп 80, 92, 132, 148, 157, 160, 164, 166, 179, 196, 200. // Кулéш йак йон трóшкі густовáты. Кáшу вáрац’ круцéй 132. Кулéш гушчэ́йшы, крýпнік радзéйшы 166. У гас’ц’áх кáша, а дóма кулéш ды лепш 200. **4**. кіслая каша, звараная на маслянцы 16. **5**. густаватае пойла жывёле з мукі і бульбы 34. // Кулéш варý ц’ал’óнкавы 34.

КУЛІДА кулíда *ж*. 139, 151, 154. *гл*. **кулідка** 139, 151, 154. // Скóл’ка ты кулíд с’п’аклá? — Мо кулíд сем усадзíла 139.

КУЛІДКА кулíдка *ж*. 139, 152, 157—162, 166, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 198а, 199, 202, 204. кулíтка *ж*. 148, 176, 196. **1.** буханка хлеба 148, 152, 157—161, 176, 177, 179, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 199, 202, 204. // Пірóг дóўген’кі, а крýглы — кулíдка. Кулíдку хлíба ўз’аў у магазíне 199. **2**. невялікая куліда 139. **3**. адрэзаны навалак хлеба 162. **4**. круглая буханка хлеба 181.

КУМПЯК кунп’áк *м*. 37. кумп’áк *м*. 35. комп’áк *м*. 102. *гл*. **вокарак**.

КУРДУП курдýп *м*. 31—34. бульба. // Ужэ́ курдýпы варóны 31.

КУТАНЬ кýтэн’ *м*. 35, 38. кýтон’ *м*. 47. страўнік або кішка, начыненая мясам, салам. // Йак напхáйут ковдýн — кýтон’ 47.

КУТОК кутóк *м*. 37. кутняя кішка, начыненая цёртай бульбай 37.

КУЦЦЯ кут’т’а *ж*. 1, 2, 4—7, 9—13, 15, 17, 18, 25, 29, 38, 44, 47, 79а, 93, 98, 119, 202, 204. куттé *ж*. 8, 32, 71. кут’á *ж*. 75, 78, 79, 95, 99, 102. куцц’á *ж*. 19, 20, 52, 126, 131, 145, 164, 170, 177, 179, 182, 185, 199. куц’á *ж*. 34, 59, 60, 72, 80, 83, 85, 103, 113, 120, 124, 126, 128, 136, 139, 144, 157, 165, 168, 169, 172, 178, 186, 203. куц’йá *ж*. 109, 112, 115, 116, 132, 135, 143, 148, 151, 154, 158, 162, 166, 173, 196, 198а. **1**. каша, звараная з цэлага абтоўчанага ячменю 1, 2, 4, 6—15, 17—20, 34, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143—145, 148, 151, 154, 157, 158, 160—162, 164, 170, 172, 173, 177—179, 182, 185, 186, 191, 196, 198а, 199, 202—204. **2**. сыры абтоўчаны ячмень 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 38, 45, 60, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 93, 95, 98, 99, 103, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 131, 132, 135, 164—167, 179, 182, 199. // Кýпча куттé не такáйа фкýснайа 2. Іс куттí круп нарубы́ла 8. **3**. род кашы з бобам або фасоляй 4, 20, 32. **4**. абрадавая каша на коляды 152, 187, 190. // Куцц’á з гýшчы ў кóл’аду 187**. 5**. салодкая памінальная страва: сыта або цёрты мак з пакрышанай туды праскуркай, булкай і г.д. 2, 20, 38, 45, 47, 75, 78, 79, 83, 93, 126. **6**. рэдкая страва з абтоўчанага ячменю 1, 2, 8, 9,

15—17, 25, 29, 40, 44, 47, 78, 85, 93, 103, 161, 185, 191. // Куттí гýсто с сáлом наварыла, і рыдко – кутт’á 35.

ЛАБАНДА лабандá *ж.* 133. варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі. // Йа ж наварыла лабанды з йáгод, это однэ́ што лабандá што йагóдніца 133.

ЛАЗАНКІ лозáнкі *мн.* 131, 148, 157, 199. лазáнкі *мн.* 168, 173, 179, 181, 182, 185. лазáнкі *мн.* 164. глазáнкі *мн.* 166. **1**. маленькія мучныя ляпёшкі, адвараныя і адцэджаныя, засмачаныя салам, алеем, смятанай і г.д. 131, 157, 164, 166, 168, 173, 179, 181, 182, 185, 199. // Лозáнкі бы макарóн качáйуц’, бы квадрáты рэ́жуц’, вáрац’, лóжкойу вымáйуц’, с сáлом йадз’áц’ 131. Раскáчвайеш грэ́цкого коржá, разрэ́звайеш, у кіп’атóк, на рэ́шато уворóчайуц’ і глазáнкі 164. **2**. тушонка з парэзанай пласцінкамі бульбы 148.

ЛАМАЙ ломáй *м.* 161. *гл.* **малай**.

ЛАМАЙКА ламáйка *ж.* 171. невялікая буханка хлеба.

ЛАПША лапшá *ж.* 1, 20, 98, 172, 178. лопшá *ж.* 139. самаробная лапша.

ЛІГУМІНЫ лігумíны *мн.* 4, 6, 124. ласýнкі, прысмáкі. // Жывэ́ на лігумíнках 4. Йак шчо смáчнэ кáжуц’ лігумíны 124.

ЛІПЕНІК лыпэ́нык *м.* 65. пра нявыпечаны хлеб.

ЛОЙ лу[и]й *м.* 1, 2, 5, 18. лый *м.* 4, 15, 16, 19—20, 25, 29, 34, 38, 44, 71, 72, 75, 78—80, 83, 98, 99. луй *м.* 6, 7—9, 12, 13, 35, 47, 59, 60, 91, 112, 115, 116, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 133, 144, 152, 154, 159, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 172, 177, 179, 185, 186, 187, 190, 191, 196, 198а, 202—204, лой 37, 52, 94, 103, 109, 123, 136, 139, 145, 157, 160, 162, 173, 176, 178, 199. **1.** авечы, барановы або каровін тлушч – усе п/п, апрача 18, 34, 72, 128. // Лóйу богáто, сыта овéчка 120. Лóйу богáто на овéццы 124. Лой оператóплайуц’, остайýцца падз’óнкі 199. **2**. ператоплены авечы, барановы або каровін тлушч 34, 72. **3**. свежы авечы, бароновы, каровін тлушч 18, 128.

ЛОКША лóкша *ж.* 15, 45, 71, 72, 78, 79а, 93, 112, 115, 116, 116а, 123, 135, 136, 162, 165, 166, 168, 169, 185. *гл.* **локшына.** // Лóкшу качáлы, рíзалы і варылы 15. Лóкшу кóліс’ качáлі, а ц’апéр купóвуне хóчуц’ йéс’ці 135.

ЛОКШАНІНА лóкшаніна *ж.* 124, 128, 131, 132. *гл.* **локшына.** // Лóкшаніну хуч сáмы рóбім с крухмáлу, хоч кýпленыйа 124.

ЛОКШЫНА лóкшына *ж.* 2, 5, 75, 79, 83, 85, 91, 95, 103, 119, 120, 144, 145, 148, 169, 170, 173, 176, 177, 185, 186, 198а, 199, 203. лóкшынэ *мн.* 7, 8, 12, 13. лóкшыны *мн.* 37, 44, 52, 59, 60, 80, 126, 133, 144, 145, 148, 154, 157, 160, 161, 171. самаробная лапша. // Лóкшыны качáлі, одвáрыш, да сосмáжыш, жыром пол’йéш 60.

ЛУЖЫЦЬ лýжыц’ *незак.* 161. абдзіраць лупіны з маладой бульбы.

ЛУПАВІНА лупавíна *ж.* 75, 83, 103. лупаíны *мн.* 123. **1**. *гл.* **лупайка** 75. **2**. *гл.* **лупайкі** 83, 103, 123.

ЛУПАІ лупайí *мн.* 126. *гл.* **лупайкі**.

ЛУПАЙКА лупáйка *ж.* 103, 112, 115, 116, 120, 126, 128, 145, 151, 154, 157, 166, 196. лушпіна на яйцы. // Складáй лупáйкі ў однэ́ м’éсто. Опос’л’á оддамó курáм 145.

ЛУПАЙКІ лупэйкі *мн.* 72, 120. лупайкы *мн.* 80. лупáйкі *мн.* 103, 112, 115, 116, 124, 126, 136, 144, 145, 152, 154, 160, 168, 187, 190, 196, 202—204. лупайкí *мн.* 131, лупіны з бульбы. // Лупáйкі свíн’н’ам звáрым 124. Корóві лупáйкі вýнесеш увобéді 145.

ЛУПАКІ лупéкі *мн.* 16. лупакэ́ *мн.* 20. лупіны з бульбы.

ЛУПАНЫ лупаны *мн.* 52, 203. лупанэ́ *мн.* 80. *гл.* **лупонцы**.

ЛУПАЎКІ лупаўкы *мн.* 60, 85, 109. лупіны з бульбы.

ЛУПЕШКІ лушпэ́ке *мн.* 34. лупéшкі *мн.* 182. лупіны з бульбы.

ЛУПІНА лупына *ж.* 16, 78, 79, 93. **1**. лупіна на яйцы 16, 78, 79, 93. **2**. лупіны з бульбы 78, 79, 93.

ЛУПІНКІ лупэнкы *мн.* 102. *гл.* **лупайкі**. // Вáрімо картóплі з лупэнкáмі 102.

ЛУПІННЕ лупэнне *зборны* 71. **1.** лупіны за бульбы. **2.** лупіна на яйцы.

ЛУПІННІКІ лупыннықы *мн.* 19. бульба, звараная ў лупінах.

ЛУПІНЫ лупыны *мн.* 1, 2, 4, 5, 6—12, 15—19, 25, 29, 35, 37а, 40, 44, 45, 47, 93а, 52, 59, 98, 91, 99, 119. лупíны *мн.* 132, 133. *гл.* **лупайкі.** // Картóплы з лупынамі 35.

ЛУПІЦЬ лупыты *незак.* 1, 2, 5, 6, 8, 11—13, 18, 19, 25, 35, 40, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79а, 80, 83, 91, 95, 98, 102, 119. лупэ́ты *незак.* 12, 16, 17, 34, 44. лупíц’ *незак.* 52, 103, 109, 113, 120, 123, 124, 128, 132, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 160, 161, 164—173, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. лупíты *незак.* 126. лупíц *незак.* 144, 157. **1**. лупіць вараную бульбу 1, 2, 5, 6, 8, 11—13, 16—19, 25, 35, 40, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79а, 80, 83, 91, 95, 98,

102, 103, 109, 113, 119, 120, 123, 124, 126, 128, 132, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 157, 160, 164—166, 168—178, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. // Лу́пл'ац' рэ́занкі ка́жан собі да йес'ц' 136. Разаны́ лу́пец і йадз'а́ц 157. **2**. чысціць сырую старую бульбу 34, 83, 102, 109, 119, 123, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 157, 160, 161, 164—166, 168—173, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204.

ЛУПОНЦЫ лупо́нцы *мн.* 45, 78. лу́пл'анцы *мн.* 80. бульба, звараная ў лушпінах.

ЛУПТАНЫ луптэны́ *мн.* 2. боршч з салодкай капусты, буйна парэзанай.

ЛУСКА луска́ *ж.* 116, 133, 171, 172. лупіна на яйцы.

ЛУСТА лу́ста *ж.* 36, 37, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 101, 102, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 123, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 148, 150–152, 154, 157—161, 164, 166, 168—171, 173, 177, 179, 182, 185, 187, 190, 199. **1.** адрэзаны кавалак хлеба, звычайна тоўсты і на ўсю шырыню буханкі (у дарогу, на работу і г.д.) 36, 37, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93а, 93, 95, 98, 101—103, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 123, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 157, 161, 164, 166, 168, 169, 173, 179, 182, 185—187, 190, 191, 199. // Йак ідзе́ на рабо́ту — лу́сту дава́й 37. Йак з бухо́нка тако́га ко́ла укро́іш — лу́ста хлі́ба, у кылогра́м і два 59. Йак куды́ трэ́ба, то лу́сту рэ́жамо, йак обе́дайем да рэ́жамо, то скі́пка 120. Пагна́ў валы́ ды лу́сту хле́ба уз'аў 158. **2**. кавалак хлеба, адрэзаны на рог буханкі 133, 160. **3**. скібка хлеба 143, 150, 171, 177. **4.** палавіна качана капусты 171.

ЛУСТКА лу́стка *ж.* 124, 126, 128, 131. *гл.* **луста 1**.

ЛУШПАЙКА лушпа́йка *ж.* 132, 154, 162, 168, 169, 173, 177, 179, 185, 199, 198а, 202, 204. лушпе́йка *ж.* 160. лупша́йка *ж.* 199. *гл.* **лупайка.** // Кі́дайу лупша́йку ды ку́ры йадз'а́ц' 199.

ЛУШПАЙКІ лушпа́йкі *мн.* 95, 128, 139, 148, 166, 169, 171, 172, 178, 179, 185, 199, 202, 204. лушпайкі *мн.* 109. лупшайкі *мн.* 199. *гл.* **лупайкі.** // Лушпа́йкі з бу́л'бы 166.

ЛУШПІННЕ лушпэнне *н.* 36. лушпіна на яйцы 2.

ЛУШУПАЙКІ лушупа́йкі *мн.* 179, 203. **1**. *гл.* **лупайка** 179. **2**. *гл.* **лупайкі** 203.

ЛЫКАВАЕ МЯСА лы́кавэ м'а́со 85, 103. поснае, без тлушчу мяса.

ЛЮБОВАЕ МЯСА л'убэ́во м'а́со 2, 20, 71, 80. л'убо́вайе мнесо 34. лубэ́вэйе мнесо 72. поснае, без тлушчу мяса.

ЛЯВОК лево́к *м.* 139, 148, 151, 152, 154. *гл.* **вылівак.** // Лево́к йак без шкору́пкі 139.

ЛЯДОЎКА л'адо́ўка *ж.* 203. малако, пастаялае ў халодным месцы 203.

ЛЯК л'ак *м.* 1, 4—7, 9—13, 18—20, 35, 37, 38, 75, 91, 112, 123, 143, 144, 148, 150. лек *м.* 2, 8, 19. **1**. селядзечны расол 1, 2, 4—13, 18—20, 37, 75, 91, 112, 143, 144, 148, 150. // У ле́кові селетцы́ лежа́т 8. С л'а́ком карто́плі йе́лы 19. **2**. капусны расол 123, 143, 144, 148, 150. // С капу́сты л'ак от прі́йатны 144. **3**. юшка, звараная з селядцоў 8. // Лек ва́рет: нал'л'у́т воды́, сэле́тца укі́нут, олі́йу, мукы́ з конопле́ного сі́м'а, міше́йут і ку́шайут. Вэ́л'мі сма́чного ле́ку навары́ла 8.

ЛЯКІ л'а́кі *мн.* 15. *гл.* **ляк**.

ЛЯМЕХА леме́ха *ж.* 32. **1**. зацірка. **2**. страва з закалочанай грэцкай мукі.

ЛЯМЕШ л'амі́ш *м.* 157. пра недапечаны хлеб. // Л'амі́ш с'п'о́кс'а.

ЛЯМЕШКА лыме́шка *ж.* 2, 7. лымі́шка *ж.* 16, 17, 25, 29, 80. лэмішка *ж.* 99. л'аме́шка *ж.* 98, 109, 128, 151, 152, 161, 162, 164–166, 168-171, 177, 179, 185, 186, 199. лямі́шка *ж.* 131–133. **1**. страва з запаранай мукі 2, 7, 17, 133**. 2**. зацірка 25, 29, 60, 99, 151. **3**. пойла жывёле 25. // С'він'н'а́м і собі тро́шкі затру́т і лымі́шка 25. **4**. страва з жытняй мукі, папярэдне падпражанай 98, 109, 128, 131, 152, 159, 161, 162, 164–166, 168–171, 179, 185, 186, 199. // Жы́тн'у муку́ тро́шкі поджа́рац', да заколо́ц'ац' гэ бы це́сто і лемі́шка 131. Муку́ поджа́рывайут, опа́рат кро́пом, до́бро вы́мешайе і подба́в'ат жы́ру – вот і та л'аме́шка 162. **5**. расцёртая ў малацэ вараная бульба 132. **6.**пра няўдала прыгатаваную страву 179. // Л'амі́шка ц'апе́р ка́жуц' йак што не ўда́сца, вот с'п'акла́ л'амі́шку 179.

ЛЯПЕШ лэпэ́ш *м.* 60. леп'йо́ш *м.* 161. **1**. *гл.* **ляпёшка 1** 60. // Лэпэшы́ і коржаны́ адно́. Лэпэшу́ў нап'ачы́ прэд йа́ном 60. **2**. пра нявыпечаны хлеб 161.

ЛЯПЁШКА леп'о́жка *ж.* 12, 196. леп'йо́шка *ж.* 79. л'ап'йо́шка *ж.* 132, 139. **1**. тоўсты прэсны блін 12, 79, 139. **2**. галушка з тоўчанага канаплянага семя 132. // Нале́п'ац' с конопел' то і л'ап'йо'шкі 132. **3**. пра недакіслы хлеб 196.

МАЗІЛА мазі́ло *н.* 124. *гл.* **подмазка**.

МАЗКА ма́зка *ж.* 112. салёны, з прыправамі здор.

МАЗЮХА маз'у́ха *ж.* 152. маз'о́ха *ж.* 165. **1**. род мачання з ільнянога семя 152. // Сем'а іл'н'а́нага стаўку́ц', на рэ́шато просе́йац', кіп'атко́м апа́рац' да здзе́лайуц' маз'у́хі 152. **2**. чарніцы, размятыя ў гарачай вадзе 165.

МАКАРОНА макаро́на *ж.* 18, 136. *гл.* **макароны**.

МАКАРОНЫ макаро́ны *мн.* 109, 113, 179. самаробная лапша.

МАКОВІК мако́вік *м.* 179. пірог або варэнік з макам.

МАЛАДЫ молоды́ 120, 124, 133, 157, 166, 179, 187, 199. рэдкі, радкаваты (пра цеста, смятану).

МАЛАЙ мала́й *м.* 133, 161, 168. **1**. буханка хлеба 133. **2**. *гл.* **малайчык** 168. **3**. пра няўдалы хлеб 161. // Малайа́, ломайа́ с’п’акла́, йак н’адо́бры хлеб 161.

МАЛАЙЧЫК мала́йчык *м.* 162, 166, 168. маленькая буханка хлеба. // Йа то́л’ко трі мала́йчыка с’пекла́ 162.

МАЛАКО молоко́ *н.* 1, 2, 4, 9—12, 18—20, 25, 34, 36, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 65, 68, 70—72, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 91—93а, 95, 98, 99, 101—103, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 128, 131—133, 136, 139, 144, 145, 157, 168, 169, 173, 186. мулоко́ *н.* 5, 8, 11—13, 15—17, 29, 60, 143, 165, 171, 202—204. малако́ *н.* 109, 158, 160, 161, 166, 170, 172, 178, 179, 181, 198а**.** **1**. малако. **2**. *гл.* **квасліны** 135. **3**. заправа з канаплянага семя 20. ◊ – ***убрэ́склэ*** 5, 7. – ***бра́зке*** 185. – ***ре́зке*** 182, 191. – ***бро́зглайе*** 198а. – ***обро́зкло*** 158. брызглое малако. ◊ – ***шчавэ́*** 124. прыкісшае малако. ◊ – ***кы́слэйе*** 1, 4, 20, 60, 79а, 98, 102. – ***кі́сло*** 5, 7—9, 12, 16, 29, 35—38, 40, 54, 60, 65, 68, 70, 75, 78, 79, 83, 85, 90, 93, 95, 102, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 131—133, 136, 139, 143—145, 150, 151, 157—161, 164, 165, 169, 171, 173, 179, 178, 182, 185, 186. – ***кеслэ*** 17, 18, 71, 72. – ***кы́слэ*** 19. – ***кі́слайе*** 52, 103, 109, 113, 166, 170, 172,176, 178, 179, 191, 198а, 199. кіслае малако. ◊ – ***ква́шанэ*** 13, 25, 45, 59, 157, 181. – ***ква́с’не*** 168. кіслае малако. ◊ – ***паро́нэ*** 44, 47. – ***па́ронэ*** 168, 169, 171, 177, 185, 186. – ***па́ранэ*** 182. ◊ – ***то́пленайе*** 152, 177, 187. паранае, кіпячонае малако. ◊ – ***с’ві́жэ*** 1, 8, 15, 18, 19, 25, 29, 35—37, 40, 44, 47, 54, 65, 70, 75, 78, 79а, 85, 91, 92, 95, 99. – ***с’ві́жойе*** 16, 59, 60, 68. – ***с’ве́жо*** 83, 102, 109, 124, 126, 128, 131, 132. ◊ – ***с-пут коро́вы*** 2, 4, 8, 9, 11, 12, 19, 20, 38, 59, 60, 71, 72, 124, 132. – ***з-під коро́вы*** 71. – ***с-пыт коро́вы*** 131. ◊ – ***с-пуд тэлу́шкі*** 5, 72. ◊ – ***тэ́плэ*** 1, 9—13, 93а. – ***ц’о́пло*** 93, 119. – ***тэ́плойе*** 98, 101, 102. сырадой. // С’ве́жо молоко́, до́бра пі́ты воно́ пожы́тнойе 83. Пі молоко́ с-пут коро́вы, то тобе́ бу́дэ л’охш 19. ◊ – ***атто́пл’анэ*** 91. тварог. ◊ – ***варо́нне*** 11. *гл.* **малако 3.**

МАЛАМАЙЧЫК молома́йчык *м.* 199. маленькая булачка хлеба. // Молома́йчыкі з ву́севок паку́ц’ квас рабіц’ 199.

МАЛАНІЦА молоні́ца *ж.* 116а. бабка з дранай бульбы.

МАЛАЧЭНА мулочэ́на *ж.* 17. сырадой.

МАЛОЗІВА моло́зево *н.* 1, 2. моло́зэво *н.* 6, 8—10, 15, 95, 101. моло́зыво *н.* 4, 12, 18, 20, 29, 44, 45, 47, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 83, 91, 92, 93, 93а. мло́зыво *н.* 7. моло́зіво *н.* 12, 16, 17, 19, 34, 54, 59, 72, 80, 98, 102, 103, 109, 119, 126. муло́з’во *н.* 25, 40, 131, 133, 139, 164, 168, 171, 176, 200, 202, 204. моло́дзіво *н.* 85, 112, 116, 123, 144, 145, 150, 160, 166, 172, 173, 178, 190, 196, 198а. мало́дз’во *н.* 143, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 165, 169, 177, 185—187, 199. моло́з’во *н.* 157, 162, 170, 182, 191. мало́зіва *н.* 179, 203. малозіва. // Пас’л’а́ ац’о́лу каро́ва падайе́ мало́дз’вам ты́ждзен’ 148. С моло́зіва ба́пку пеклі́, с йа́йцамі, муко́й 6.

МАСЛА ма́сло *н.* 1, 2, 4, 6. ма́сла 179. **1**. сметанковае масла. // Збіла дробі́ну ма́сла 59. Бе́ты ма́сло 72. Скіда́йем с’мета́ну, у горшчо́к, отто́пайем і ма́сло б’йом 135. **2**. алей са сланечніку 112.

МАСЛЯНКА мас’ле́нка *ж.* 2, 8, 12, 19, 45, 71, 72, 78, 79а. масл’а́нка *ж.* 5, 7, 9—11, 13, 15—18, 25, 34, 40, 47, 52, 59, 60, 80, 83, 91, 93, 95, 98, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 119, 135, 136, 139, 143, 148, 152, 157, 158, 160, 164—169, 172, 173, 176—179, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. мас’л’о́нка *ж.* 20, 128, 145, 151. мас’л’о́унка *ж.* 120, 124, 126, 131—133, 144. малочная вадкасць, якая астаецца пасля збівання масла са смятаны. // Йак соб’йу́ц’ ма́сло то отхо́дзіц’ мас’л’о́нка 124.

МАЎЧУН маўчу́н *м.* 165. бабка з дзёртай бульбы.

МАЧАЛА моча́ло *н.* 120. растопленае сала або смятана, у якую мачаюць бліны, пірагі.

МАЧАНКА муче́нка *ж.* 8. мачанка з тоўчанага льнянога семя, заваранага вадой.

МАЧАННЕ ўмо́чанне *н.* 87. моча́не *н.* 120. моча́н’йе *н.* 144. моча́нне *н.* 136, 143. **1**. мачанка з мукі, смажаная на сале 87. **2**. тварог, размешаны са смятанай 120, 136, 143, 144.

МАЧАТКА мача́тка *ж.* 103. *гл.* **мачанне** 103.

МАЧУНАЧКІ мочу́ночкі *мн.* 202, 204. кавалкі хлеба, пакрышаныя ў салёную ваду.

МЕЛ міл *м.* 12, 126. **1**. нутраное свіное сала, якое залягае пластом 12. // Затэ́рла мі́лом боршч 12. **2**. рошчына з аўсянай мукі, з якой варыцца кісель 126.

МЕЛЯЗ мел’а́с *м.* 154, 161. мал’а́с *м.* 158. мел’а́з *м.* 160. павідла з гарбузоў, буракоў, ягад і інш.

МІЛТА мі́лта *ж.* 52. талакно.

МІНДРУК міндру́к *м.* 144. свіны страўнік, начынены мяккім мясам. // Міндру́к розміна́йем, м’а́со м’а́хкойе туда́, йон вісіц, наросту́ц но́вайе карто́плі, тогды́ бу́дэм рэ́зац ды потр’ебл’а́ц. Сц’о́гна обрізайем у міндру́к 144.

МУЗЯ му́з’з’а *ж.* 80. му́з’а *ж.* 126. **1**. рэдкая каша з мятай бульбы 80. // Разамну́ц’ крышаны́ і называ́йуц’ му́з’з’а 80. **2.** варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі 126. // Нава́рымо йа́год, кро́шкі мукі́, коб гушчэ́й то ужэ ка́жуц’ му́зі навары́ла 126.

МУКАЎНЯ мокоўн’а́ *ж.* 124. мукоўн’а́ *ж.* 132. каша з мукі (грэцкай 132, ячнай 124). // Мокоўн’а́ – это заколо́ц’ац’ йа́чну муку́ бы ка́шу, подсма́жвайуц’ на жару́ оле́й с се́м’йа подліва́йуц’ 124.

МУНДЗІРЫ мундэрі́ *мн*. 4. мундзеры́ *мн*. 165, 179, 187. мундз’ары́ *мн*. 191. мундзіры́ *мн*. 196, 202, 204. бульба, звараная у лушпінах. // Мундзеры́ па́рылі 187.

МУРЗА му́рза *ж.* 131, 132, 136, 144. варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі. // Му́рзу ро́б’ац’, чарні́ц насы́п’ац’ у го́ршык, мукі́ сы́п’ац’, стушку́йецца у пе́чы з ве́ку йона́, гэ́та му́рза 132.

МУРЦОЎКА мурцо́ўка *ж.* 54. рулі, каплун.

МУЧАНІЦА мучани́ца *ж.* 19, 20. мучані́ца *ж.* 71. *гл.* **мучанка 1**.

МУЧАНКА муча́нка *ж.* 60, 126. муча́нкі *мн*. 139, 154. **1.** крывяная каўбаса з дабаўленнем мукі 60, 139, 154. **2**. страва з запаранай грэцкай мукі 126.

МЯДОЎНІК медо́ўнік *м.* 80, 126. пернік з мёдам.

МЯКІШ м’а́кыш *м.* 2, 12, 13, 19. мн’а́кыш *м.* 4, 20, 25, 29, 59, 79. мне́кыш *м.* 8, 99. м’йа́кыш *м.* 35. м’йа́кіш *м.* 120. м’йакі́ш *м.* 124, 136. м’а́к’ыш *м.* 126, 131, 133. м’а́кіш *м.* 139, 157, 166. м’йе́кіш *м.* 148. м’акі́ш *м.* 179. ме́кіш *м.* 173. хлебны мякіш. // Йа беззу́ба то м’йа́кіша йем 124.

МЯКІШКА м’а́кішка *ж.* 199. *гл.* **мякіш**.

МЯРЭЖА мярэ́жа *ж.* 119. бабка з драна́й бульбы.

МЯСЯНКА м’ас’а́нка *ж.* 158. мясная каўбаса.

МЯТКІ мне́ткы *мн*. 17. *гл.* **мятушка**.

МЯТУШКА мн’а́тушка *ж.* 20. страва з патоўчанай варанай бульбы.

МЯШОК мішо́к *м.* 9. мешо́к *м.* 169, 170, 172. торбачка для прыгатавання тварагу.

НАБІВАНКА набі́ванка *ж.* 158, 159, 177, 191. кіслая белая капуста (квасіцца без вады).

НАБОЙКА набо́йка *ж.* 152. *гл.* **набіванка**.

НАДЗІВАННЕ надзі́ване *н*. 6, 35. **1**. страва з пасечаных унутранасцей, з яйцамі і інш 6. // Л’о́хкойе, по́чка, коса́, печо́нкі, йаі́чек – хто в колду́н, хто в бл’а́шку пакла́дывайут і пеку́т 6. **2**. начынка 35.

НАДЗІВАЦЬ надзева́ц’ *незак*. 115. надз’ава́ц’ *незак*. 185. начыняць (каўбасы, рыбу і г.д.).

НАКВАСКА наква́ска *ж.* 44. *гл.* **закваска 2**.

НАЛІВАЙКА налыве́йка *ж.* 59. кішкі, налітыя кроўю з мукой.

НАЛІВАНКІ налыва́нкі *мн*. 25, 72. кішкі, налітыя кроўю з крупой або мукой.

НАЛІВАЧ наліва́ч *м.* 158. здобнае печыва. // Налі́вач на молоцэ́, со́дзе, дро́жжах, але́йі. Ма́сло, йа́йцы, са́хару, ус’о́ зліва́йуц’, на бл’а́ху і п’ачэ́ 158.

НАЛІСНІК налы́сных *м.* 1, 4, 6, 7, 18–20, 98, 126. налісны́к *м.* 95. налі́снік *м.* 34, 80, 102, 103, 112,113, 116а, 120, 124, 128, 132, 136, 139, 148, 151, 152, 157, 158, 160–162, 166, 168–170, 172, 173, 176, 178, 179, 185, 187, 190, 196, 198а, 199, 202—204. нале́снік *м.* 52–79, 94, 109. налі́ственік *м.* 133. тонкая аладка з белай мукі. // Налі́снікы учетверо склада́йут у каструл’у, заліва́йут’ с’м’ата́ной 34. Йак налі́с’нікі пеко́м, убйе́м йайцэ́120. Налі́с’нік пэкла́ йа с сы́ром, варэ́нЎ‘ем, смэта́ной пол’у́ 124. Налі́ственікі у чоты́ры сто́лкі склада́йуц’ 133. Налі́с’нікі п’ако́м, млінцы́ ужэ гушчэ́й подбіва́йем 166.

НАСОЛЬВАНІКІ насо́л’ванікі *мн.* 124. бульба, перарэзаная, пасоленая і звараная ў лушпінах.

НАСЫРНІК насы́рнік *м.* 132. блінец з сырам.

НАЦІНА натына *ж.* 1, 29, 32. маты́на *ж.* 2. наці́на *ж.* 124, 132, 133, 191. **1**. бацвінне на бураках, агурках, бульбе 1, 2, 29, 32, 191. **2**. квашаны верхні ліст капусты 132. // Наці́на – то на квас капу́сту ро́б’ац’, лі́с’це с’аку́ц’, водо́йу наліва́йуц’, бес со́лі 132. **3**. квашаная з соллю капуста і страва з яе 124, 133. // Поста́віла наці́ну, гурко́ў насолі́ла 124. Йак наці́ну ва́рац’; то не ка́жуц’ боршш, а наці́на 124. ◊ – ***бе́ла наці́на*** 133. квашаная капуста. ◊ – ***се́ра наці́на*** 133. квашаны верхні капусны ліст.

НАЧЫНЯЦЬ начын’а́ц’ *незак*. 124. начыняць каўбасы. // Начын’а́ц’ то́л’кі коўбасу́, варэ́нікі зача́ўвайуц’ 124.

НІШЧЫМНЫ нішчы́мны 6, 18, 80, 102, 120, 123, 131, 132, 135, 136, 143, 144, 148, 154, 160, 168, 179, 199. нэшчы́мны 11, 25, 29. нышчы́мны 44. нішчэ́мны 72. нышчы́мны 119, 126. нешчы́мны 166. посны, без тлушчу. // Нешчы́мна ка́ша 102. Нішчы́мна мойа́ вечэ́ра 166. Нішчы́мныйа карто́плі 136. Нішчы́мнойе – то оле́й, са́хор, грыб 199.

НЯРУХАНЫ нэру́ханы 17. прэсны.

НЯРУХАШЧЫ нэру́хашчы 16. прэсны.

ОБЭРКА о́бэрко *прысл.* 154. густа.

ПАБОЧЫНА побо́чына *ж.* 115, 133. *гл.* **абочына**.

ПАВАЛ: пячы́ на пова́лі 136, 139. пячы, укачваючы мукой.

ПАГАРЫЛЕЦ погоры́лец *м.* 60, 71, 80, 131. погары́лэц *м.* 75, 79, 79а, 91, 95. погорэ́лец *м.* 109. прыгарэўшая зверху бульбіна.

ПАДАБЕДАК подобі́док *м.* 19. перадабедзенная яда на полі.

ПАДБРУШША падбру́ша *н.* 128. *гл.* **падбружына**.

ПАДБРУШЫНА падбру́шына *ж.* 52. сала з чэрава.

ПАДВЯЧОРАК подвычо́рок *м.* 4—6. подвэч’о́рок *м.* 7, 13. по^{у}двэчо́рок *м.* 79, 80. подвічо́рок *м.* 108. пудвечо́рок *м.* 154. лёгкая яда паміж абедам і вячэрай, звычайна на полі.

ПАДГАРЛЯНА подго́рл’ана *ж.* 11. род тоўстай каўбасы.

ПАДЖАРКА поджа́рка *ж.* 160. страва ў выглядзе падліўы з печанага сала.

ПАДКВАСКА підква́ска *ж.* 34, 71, 80. пі́ткваска 131. *гл.* **закваска 1.**

ПАДОНКІ пудэ́нкі *мн.* 71, 72, 80. подо́нкі *мн.* 160. рэшткі ад якой-небудзь рэдкай стравы ў дне.

ПАДПАЛАК путпа́лок *м.* 35, 29, 34. пудпа́лок *м.* 72, 166, 168, 182, 185. подпа́лэк *м.* 160. падпа́лак *м.* 179. потпа́лок *м.* 116, 116а. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Напекла́ пудпа́лкев пе́рад по́лумнем на сні́дане 34.

ПАДПАЛОНІК подполо́нык *м.* 1, 4, 6, 19, 20, 35. путполо́нык *м.* 2, 5, 7–13, 16, 18. путполо́нак *м.* 15, 17, 38, 40, 44, 45, 47, 126. подполо́нік *м.* 36. *гл.* **падпалак.** // Потполо́нок пэ́рэд огн’о́м спэку́, здз’о́ром звэ́рху пома́жу 126.

ПАДПАЛЬНІК подпа́л’нік *м.* 145, 157. пудпа́л’нік *м.* 148, 150. *гл.* **падпалак**.

ПАДРАШЧЫНІЦЬ пудрошчыны́ты *зак.* 7, 12, 35. пудрошчыне́ты *зак.* 19. подрошчын’а́ты *зак.* 20. подрошчыні́ты *зак.* 34. пудрошчыны́ты *зак.* 44, 59. пудрошчыні́ц’ *зак.* 45, 80. підрошчыны́ты *зак.* 71. пудрошчыне́ты *зак.* 72. **1**. падбавіць мукі ў цеста перад замесам 34, 72. **2**. павялічыць квасу ў рошчыне 7, 12, 20. // Подрошчын’а́йуц’ коб хутче́й узышло́ це́сто 20. **3**. павялічыць колькасць рашчыненага цеста 59. // Йе́с’лі ма́ло рошчыні́ла то пудрошчыні́т’ на́дэ 59. **4**. зрабіць закваску для рошчыны 19, 35, 44, 45, 71, 80. // Пудрошчыне́ты уве́чары, а ра́но мі́с’ац’ 19.

ПАДРУЧНІК пудру́чнык *м.* 44, 79, 95, 99. вясельны пірог, які пячэцца для маладой і маладога.

ПАДСКРОБКА пы^{у}тшкрі́пка *ж.* 1. путскру́пка *ж.* 7, 9. потскро́бка *ж.* 116, 136. *гл.* **паскробка**.

ПАДСКРЫБТАЧ пудскрі́птач *м.* 72. *гл.* **паскробка**.

ПАДЧАРЭВІНА путчэрэ́вына *ж.* 18, 29. по^{у}дчэра́вінэ *ж.* 34. пудчэрэ́віна *ж.* 35, 59, 60. подчеро́віна *ж.* 80. подчырэ́вына *ж.* 98. путчэрэ́віна *ж.* 126, 131. подчаре́віна *ж.* 144. *гл.* **падчарэўе.** // Подчэра́вінэ з’н’ала́ 34.

ПАДЧАРЭЎЕ путчыры́вйе *н.* 2, 4, 44. по^{у}тчэрэ́в’йе *н.* 8. путчірі́в’йе *н.* 7, 12, 13, 16, 25, 45. потчэра́в’йе *н.* 37. подчірі́в’йе *н.* 71. потчару́ўйе *н.* 103, 115. подчарэ́ўйе *н.* 109, 123, 150; 162, 172, 179. потчэру́ўйе *н.* 116. пітчэрэ́ўйе *н.* 124. путчэрэ́ўйе *н.* 133, 136, 173. пудчэрэ́ўйе *н.* 148, 182. подчэро́^{у}ўйе *н.* 157, 166, 198а. патчаро́ўйе *н.* 176. падчару́ўйе *н.* 187. подчере́в’йа *н.* 196, 204. сала з чэрава свіной тушы. // Путчірі́в’йе оно́ с м’а́сом, його́ перетопл’а́лі на шма́лец 2.

ПАДЧЫНІЦЬ пудчыні́ц’ *зак.* 139. подчыні́ц’ *зак.* 148, 157, 160. падсыпаць мукі ў цеста перад замесам.

ПАЕДАК пойе́док *м.* 11. ежа, страва. // Быў такі́ пойе́док 11.

ПАЗАДКІ поза́дкі *мн.* 160. рэ́шткі ад рэдкай стравы ў дне.

ПАІЛУНІК поплу́нік. *м.* 95. *гл.* **перадпаломнік**.

ПАЛАВІНА полові́на *ж.* 16, 20. полові́на *ж.* 2, 4, 8, 11, 16, 17, 19, 29, 37, 38, 45. полові́на *ж.* 103, 115, 116, 133. полові́на *ж.* 78. палаві́на *ж.* 139. палавіна капуснага качана.

ПАЛАВІНКА палаві́нка *ж.* 85. полові́нка *ж.* 112, 136, 154, 158, 166, 171, 182, 199. по[у]ло[у]ві́нка *ж.* 196. **1.** *гл.* **палавіна.** // Порэ́зала капу́сту на полові́нкі 166. Ква́сіц' полові́нкамі 199. **2.** *мн.* бульба, перарэ́заная папалам і вараная ў лушпінах 196.

ПАЛЁНКА палі́нка *ж.* 17, 29. пал'о́нка *ж.* 171. **1.** *гл.* **паляніца 6** 171. **2.** круглая буханка хлеба, укачаная мукой 17, 29.

ПАЛОЙКА поло́йка *ж.* 168. пало́йка *ж.* 152, 177, 190. палу́йка *ж.* 179, 187. полу́йка *ж.* 202, 204. *гл.* **палавіна.** // Коча́н напала́м, палуйка́мі наклада́йуц' капу́сту 187.

ПАЛЧЫК па́лчык. *м.* 126. аладка.

ПАЛЮСТКА пэл'у́стка *ж.* 116а. пел'у́стка *ж.* 135. *гл.* **палютка 3.** // Накла́ла капу́сты пэл'у́сткамі 116а.

ПАЛЮСТЫНА пэл'у́стэна *ж.* 78. капусны лісток або невялікая частка качана капусты.

ПАЛЮТКА полу́тка *ж.* 4, 9, 10, 12, 35, 40, 120, 144. піл'у́тка *ж.* 45, 80. пол'у́тка *ж.* 9, 19, 37, 38, 47, 59, 60, 71, 72. пел'у́тка *ж.* 75, 99, 124, 126, 132. пэл'у́тка *ж.* 79, 83, 91, 93, 95, 131. пал'у́тка *ж.* 119. пал'утќы *мн.* 12, 13. павуткі́ *мн.* 7, 11, 18. пал'у́ткы *мн.* 19. пэл'уткы́ *мн.* 44. **1.** галоўка капусты 4, 9, 18, 37, 38, 40, 45. // Полові́на піл'у́ткі 45. **2.** *мн.* капуста, квашаная цэлымі галоўкамі 7, 11–13, 18, 19, 40, 44. // Павутка́мі покла́лы – цэ́лыйе голо́ўкы капу́сты кладзе́м на квас пуд вэ́сну 11. **3.** палавіна качана капусты 10, 35, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 99, 119, 120, 124, 126, 131, 132, 144. // Капу́сту пол'утка́мі кладу́ц' 71. Пел'у́ткі перакла́да́ла ў шатко́вану капу́сту – сырцо́выйе пелу́ткі 132.

ПАЛЮХ пал'у́х *м.* 1, 4, 8, 16, 20, 29, 47. галачка або кавалак цеста ў страве.

ПАЛЮХІ пал'ухы́[э] *мн.* 1, 2, 4–8, 10–12, 16, 17, 18, 20, 25, 29, 32, 34, 47. **1.** рэдкая страва з галушкамі, пакачанымі з дранай бульбы 1а, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 16, 17, 18, 20, 29, 32, 34, 47. // Пол'ухы́ с карто́шкы дзе́лалы 6. Пол'ухи́ то лучш сухы́йа, а хоч йу́шкойу 20. З те́ртойі карто́шки кача́йут' таки́йе ша́рыки. З молоко́м і без молока́ бува́йе пал'ухы́ 32. **2**. страва з адвараных і засмачаных кавалачкаў цеста 2, 4, 5, 8, 16, 17, 20, 25, 29, 32, 64, 47. // Нава́рэмо карто́шкы, намнэ́мо з муко́й, замі́сімо, ва́рымо, выма́йемо, красі́ і йіж. Пал'ухэ́ на пары́ вары́лі 4. **3**. печаныя маленькія ляпёшкі з тугога квашанага цеста 11. **4.** варэнікі з начынкай 2, 4.

ПАЛЮЦІНА полу́тына *ж.* 1. *гл.* **палютка 3.**

ПАЛЮШКІ пал'о́шкі *мн.* 72. пол'у́шкі *мн.* 144. пел'у́шкі *мн.* 164, 199. пал'у́шкі *мн.* 162, 166, 170. **1.** печаныя маленькія ляпёшкі з прэснага цеста, якія закрашваюцца смятанай, салам або варэннем. // Пал'ушэк з цеста накача́йем, на бл'а́ху або у моккóтры у жыра́х ва́рацца 166. **2**. печаныя маленькія ляпёшкі з тугога квашанага цеста 162, 164. печаныя ляпёшкі, у якія загорнуты мак або іншая начынка 170. **3.** страва з адвараных і засмачаных камкоў цеста 72, 166, 199. **4.** варэнікі з сырам, мясам 199.

ПАЛЯМАЦ пал'ама́ц *м.* 78. блін з хлебнага цеста, спечаны перад полымем.

ПАЛЯНДВІЦА полэндві́ца *ж.* 2, 6, 79. полендры́ц'а *ж.* 4. поліндві́ц'а *ж.* 9, 12, 13, 16, 38. полінгві́ца *ж.* 7. полендрі́ца *ж.* 25. поленві́ца *ж.* 15, 131. полембі́ца *ж.* 37. полендві́ца *ж.* 44, 136. палэбні́ца *ж.* 60. пол'адні́ца *ж.* 71. пол'анды́ца *ж.* 80, 83, 126. пол'андры́ца *ж.* 91, 144, 158, 187. полені́ца *ж.* 85, 115, 124. пал'анры́ца *ж.* 157. пал'амбры́ца *ж.* 161. пал'андві́ца *ж.* 179. мяккае мяса, знятае з хіба свіной тушы. // Палэбні́ца – з кабана́, з кос'ці́, што ідзе́ с'аро́д с'піны́ 60. Пол'анві́ца на кабану́, на плеча́х м'а́кэ м'а́со 124. Пол'андры́ца одрізáйеца і коўбаса місі́найа ро́біца 144.

ПАЛЯНІК пол'ані́к *м.* 143. блін з цеста на пірагі, які пячэцца перад полымем.

ПАЛЯНІЦА пал'аны́ц'а *ж.* 1, 7. полені́ца *ж.* 6, 116, 173. пол'унэ́ц'а *ж.* 17. пал'аны́ца *ж.* 68. пал'анэ́ц'а *ж.* 72. пол'ані́ца *ж.* 95, 110, 115, 123, 126, 132, 200. пэл'ані́ца *ж.* 133, 199. пал'ані́ца *ж.* 161, 162–166, 168–170, 177, 179, 185, 186, 202, 204. пел'ані́ца *ж.* 165, 182, 187, 190, 191, 196, 198а. **1.** буханка хлеба 72, 162, 173, 182, 200. // Пол'ані́цу хле́ба пазы́ч 200. **2.** буханка хлеба, укачаная перад выпечкай у муку 132, 133, 164–166, 168–171, 177, 185–187, 190, 191, 198а, 199. // Пал'ані́ца – йак муко́й кача́йуц' ды карто́шкі дабаўла́йуц' 199. Пал'ані́ца – што муко́йу ука́чвайеца, чы то жы́тн'у муко́й укача́йем – гово́рым пол'ані́ца 166. **3**. буханка пшанічнага хлеба, звычайна круглая 7, 95, 186, 196, 202, 204. **4**. буханка хлеба з сеянай жытняй, грэцкай або ячнай мукі 17, 165, 170, 171. **5**. вялікая буханка хлеба 161. **6**. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем 68, 110, 115, 116, 126. // Пал'ані́ца пе́рэд огне́м, на чэране́, с хле́ба 126. **7**. *мн.* печаная бульба 1.

ПАМЯТУХА помне́туха *ж.* 8, 12. пумне́туха *ж.* 8, 16. *гл.* **мятушка**.

ПАНПУХА панпу́ха *ж.* 59. аладка на кіслым малацэ 59.

ПАНПУШКА панпу́шка *ж.* 71, 80, 112, 116, 133, 135, 136, 139, 148, 154, 157, 166, 171, 179, 186, 191, 198а, 202. пампу́шка *ж.* 123, 124, 143, 144, 150, 161, 164, 165, 168–170, 182, 185. **1.**

пульхная аладка 71, 80. **2**. булачка 112, 116, 123, 124, 133, 136, 148, 154, 161, 164, 166, 168, 169, 171, 185, 191, 202. **3**. род пернікаў, сухарыкаў 135, 139, 143, 144, 150, 157, 165, 170. // Панпу́шок нап'аку́ц' ды молоду́ обсыпа́йуц' 135. **4**. род катлет з памятай мукі 182. **5**. аладкі з перамёрзлай бульбы 199. // Голо́дн'а була́, пампу́шкі піклі́ з карто́плі паме́рзлай 199. **6.** блін з хлебнага цеста 198а.

ПАНЦАК пэнца́к *м*. 37. рэдкая куцця.

ПАПЕЧКА попі́чка *ж*. 59, 60, 71. пупі́чка *ж*. 72. невялікая булка хлеба. // Хлі́ба одна́ попу́чка, а дроў трэ́ба по́ўна пі́чка 60.

ПАПЛЕМЕНТ попле́мент *м*. 80. блін з хлебнага цеста.

ПАРАНІЦА па́раныца *ж*. 119. параная морква.

ПАРАНКА паро́нка *ж*. 80. па́ранка *ж*. 16, 20, 35, 199. па́ронка *ж*. 78. па́ранкы *мн*. 11. **1**. галушкі з грэцкай мукі, звараныя парам 11. **2**. бульба, параная ў чыгуне з дзіркамі 11. **3**. запараны корм свінням, коням 16, 20, 38, 78, 80. **4**. грэцкая каша 199. // Па́ранка на грэцку ка́шу каза́лі 199.

ПАРКА па́рка *ж*. 16. параны корм для жывёлы. // Дл'а скоту́ны сі́чку па́рыты 16.

ПАРНІКІ парныкы́ *мн*. 4. галушкі з кіслага цеста, якія варацца парам.

ПАРОЖНІ поро́жны 132. поро́жні 169, 171. посны, без тлушчу без прыпраў. // Хлебе́ц поро́жні йас'цé, йе́с'ці хо́чаце 171.

ПАРОХА паро́ха *ж*. 32. *гл*. **парыш**.

ПАРТЫЧКА парты́чка *ж*. 80, вялікі кавалак хлеба 80.

ПАРУНКІ паро́нкі *мн*. 136. пару́нкі *мн*. 151, 152, 159–161, 166, 176, 177, 179, 182, 186, 187, 190, 191, 199. паро́нкі *мн*. 154, 169, 170, 172, 173, 178, 181, 185. пар'о́нкі *мн*. 158. **1.** параная з салам, мясам бульба 136, 151. // Налу́п'ац', поперарэ́звайуц' і па́рац' 151. **2**. чышчаная, вараная з соллю бульба 152, 159, 173, 177-179, 181, 182, 187, 190, 191. // Карто́шку лу́п'ац' нажо́м, наму́йуц', вадо́йу нал'у́ц', посо́л'ац' і стано́в'ац' па́рыц'. Спа́рым пару́нок на сне́данне 187. Кула́гу с пару́нкамі йе́лі 187. **3**. вараная ў лупінах бульба 154, 158, 160, 161, 166, 169, 170, 172, 185, 199. // Ходзе́м паро́нок налу́пемо 169. З лупша́йкамі карто́шкі нарэ́жуц', пасо́л'ац', э́то называ́лі пору́нкі 199. ◊ ***парункі з лушпа́йкамі*** 173, 177. бульба, вараная ў лупінах.

ПАРЫЦЬ па́рыты *незак*. 79, 83, 91, 95, 119. па́раты *незак*. 78. па́рыц' *незак*. 198а. парыць, кіпяціць (малако). // Не́колі не зна́лі його́ (молоко) па́рыц', то́л'ко самоскве́ска 79.

ПАРЫШ па́рыш *м*. 59, 60, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93, 93а, 94, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 109, 119, 119а, 126, 131. **1.** Кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга, грэцкага, або сумесі жытняй і грэцкай мукі) 59, 60, 65, 68, 70, 71, 78, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93а, 94, 95, 98, 101, 102, 103, 109, 119, 119а, 126, 131. // У моку́тру ул'йе́м тэ́плен'кой воды́ усыпа́йем мукі́ двойе пры́горшчы жы́тнойе, одно́ грэ́цкойе, розме́шайем, вон посто́іц' шчоб прыда́ўс'а тро́хі, опа́рым, вы́мешайем, на п'еч у л'о́хкі дух. Соло́дкі на ноч дзе́лайеца, зні́мем у холо́днойе ме́сцэ шчоб укі́с, ча́сом уда́сца так і кы́слы і соло́дкі 126. **2**. кісла-салодкая страва з мукі, змеленай з рошчанага жыта 75, 79, 93, 99. // Зу́б'ац' жы́та на муку́ ды так муку́, злу́чац' уме́с'це і ва́рац' па́рыш. Йон соло́дкі 99.

ПАРЭШКА паре́шка *ж*. 50, 72. *гл*. **парыш**.

ПАСКА па́ска *ж*. 2, 4, 7–13, 18–20, 25, 44, 45, 72, 93, 103, 115, 120, 126, 131, 136, 143, 152, 161, 164–166, 168, 169, 171, 176, 179, 186, 187, 191, 196, 202, 204. **1**. велікодны пірог, які свеціцца ў царкве 2, 8, 18, 72, 93, 103, 116, 131, 143, 161, 166, 179. // На па́ску адзі́н піро́г п'ачэ́ца з красто́м, называ́йецЎа па́ска 179. **2**. пірагі, якія пякуцца к вялікадню 4, 7, 9–13, 19, 20, 25, 44, 45, 72, 123, 126, 165, 168, 169, 171, 186, 187, 191, 196, 199, 202, 204. // Ту паску йак учын'а́йуц', рызы́ну туды́ кладу́ц' 199. **3**. уся ежа, што асвячаецца ў царкве к вялікадню 120, 136, 152, 164. // То́йе шчо пос'аці́ла то па́ска 120. Пірогі́ печэ́, с'цегно́ печэ́ – трэ́ба св'аці́ц' па́ску 164.

ПАСКРОБАК пускро́бок *м*. 4, 160, 162. пускра́бок *м*. 5. пошкро́бок *м*. 17. пушкро́бач *м*. 29. пошкро́бок *м*. 168, 199. поскру́бок *м*. 179, 191, 196, 202, 204. пошкру́бок *м*. 185, 198а. **1**. *гл*. **паскробка**. **2**. кавалак цеста, які займаецца ў дзежцы на закваску 196, 202, 204.

ПАСКРОБКА поскр'о́пка *ж*. 12. пошкро́бка *ж*. 19, 20. пошкрі́бка *ж*. 25, 47. пушкру́пка *ж*. 35. пошкру́бка *ж*. 44. пошкрі́пка *ж*. 113. поскрэ́пка *ж*. 124. поскрі́пка *ж*. 126. пошкрэ́пка *ж*. 131. поскрэ́бка *ж*. 132. по[у]скро́пка *ж*. 135. поскро́бка *ж*. 139, 148, 154, 161, 177, 187, 190. поскре́бка *ж*. 150. поскру́бка *ж*. 158. поскре́бка *ж*. 166, 169. маленькая буханка хлеба з рэштак цеста. // Поскро́бка – мале́н'кі пірожо́к хле́ба 139.

ПАСКРЫБТАЧ поскрі́птач *м*. 34. *гл*. **паскробка**.

ПАСОЛЕНКІ пусо́ленкі *мн*. 5. *гл*. **салёнікі**.

ПАСТАЯЛКА постойа́лка *ж*. 139, 154. пастаялае, але салодкае малако. // Рано подо́іш ды

удзе́н’ постойа́лка 139.

ПАТАКА па́така *ж.* 52, 148, 178, 199, 203. па́тока *ж.* 98, 109, 124, 126, 128, 132, 136, 139, 157, 166, 173. **1**. рэдкі мёд, аддзелены ад сот induce induce пэратапліваннем. // Па́тока — са́мы мэд, без во́ску, са́мы ле́пшы мэд 126. Па́тока – з ме́ду, без во́ску 136. **2**. пра што-небудзь салодкае 124. // Соло́ткі бы па́тока 124.

ПАТАПЕЦ пота́пец’ *м.* 11, 34, 38, 47. пута́пэт’ *м.* 29. пота́пэц’ *м.* 34, 38, 47. пота́пец *м.* 60, 133, 152. страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду з соллю, алеем або ў малако.

ПАТАПЦЫ пота́пцы *мн.* 45, 59, 80, 83, 85, 87, 91, 93, 93а, 95, 101, 102, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 157—162, 166, 168—173, 176, 181, 185—187, 199. пата́пцы *мн.* 103, 109, 113, 136, 164, 165, 177–179, 190, 191. ката́пцы *мн.* 148, 150. **1**. кавалачкі хлеба, пакрышаныя ў ваду, малако, суп; страва з такімі кавалачкамі хлеба 45, 59, 80, 87, 93а, 109, 113, 120, 124, 126, 128, 131, 133, 136, 139, 143, 144, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 169—173, 176—179, 182, 185—187, 190, 191, 199. // На дзе́ды ката́пцы у соло́ткойу во́ду ро́б’ац’ 143. Пота́пцаў накрышы́ла ў малако́ 161. Ко́ліс’ на косові́цы накры́шац’ цыбу́лі да хлеба ў во́ду да пата́пцы 165. **2**. памінальная страва з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у салодкую ваду 85, 91, 95, 115, 116, 143. // Йак помрэ́ хто, то пе́рво пота́пцы йе́с’ці 116.

ПАТРАБЯНКА по^у^треб’а́нка *ж.* 196, 202, 204. каўбаса з унутранасцей.

ПАТРАВА путра́ва *ж.* 5, 80. потра́ва *ж.* 60, 157. *гл.* **страва.** // Пе́рша потра́ва кы́сла, дру́га потра́ва прі́сна 60. Чаты́ры ці п’ац’ потра́ў на дз’ады́ 157.

ПАТРАЎКА потра́вка *ж.* 6. потра́ўка *ж.* 131. патра́ўка *ж.* 166, 168, 179. страва ў выглядзе соусу з кавалкамі сала, каўбасы, рабрынаю. // Патраўка – йак рабры́ну зва́рыш, падкало́ціш 179.

ПАТРАШАНКА потрос’а́нка *ж.* 60. потроша́нка *ж.* 148. патраша́нка *ж.* 158–162, 177, 178. каўбаса з унутранасцей або страўнік, начынены ўнутранасцямі. // Ва́рацъ патрахі́, с’аку́ц’, напіха́йуц’ у ко́ўбік, у кі́шку, абва́рвайуц’, падпека́йуц’ і патраша́нка 159.

ПАТЭЛЬНІКІ пітэ́л’нікі *мн.* 72. аладкі з грэцкай мукі.

ПАЧРЭВІНА пачрэ́віна *ж.* 52. *гл.* **падчарэвіна**.

ПЕКАНКІ пэ́канкі *мн.* 5. печаная бульба.

ПЕНА пі́на *ж.* 102, 196, 202, 204. *гл.* **пенка**.

ПЕНКА пе́^і^нка *ж.* 13. пе́нка *ж.* 52. пі́нка *ж.* 199. пенка на параным малацэ.

ПЕРАВАРАНАЯ ВАДА перава́рвана вода́ 85. *гл.* **кіпяток**.

ПЕРАГОН перэго́н *м.* 126. пэрого́н *м.* 132. перaго́н *м.* 199. **1.** тлустая частка малака, якая аддзяляецца сепаратарам 126. **2**. абястлушчанае малако 132, 199.

ПЕРАДПАЛОМНІК пэрэтполо́мнык *м.* 75, 79. пэрэтполо́мнык *м.* 79а. пэрополо́нык *м.* 91. блін з хлебнага цеста, спечаны перад полымем.

ПЕРАПЕЧАК пэрэ́пічок *м.* 15, 91. *гл.* **перапечка 5.**

ПЕРАПЕЧКА пэрэ́пічка *ж.* 4, 9, 12, 15, 71, 80, 92. перапі́чка *ж.* 60. пырапы́чка *ж.* 65, 70. перапе́чка *ж.* 123, 124, 131–133, 148, 151, 162, 164–166, 168–172, 179, 185, 186, 190, 196, 199, 202, 204. пэрэпэ́чка *ж.* 93, 126. **1**. круглы пшанічны пірог 4. **2**. вялікая круглая буханка хлеба 9, 18. **3**. пашкробка з хлеба 4, 132, 196, 202, 204. // Йак уве́с’ хлеб вы́брада, то воз’ме́ ножа́ і вы́скрабэ ды́шку, то́е покача́йе у рука́х і пэчэ́’, на чыры́ны, на пытэ́л’ні 4. Перапеча́йка йак дзе́жку поскрэб’о́м 132. **4**. малая булачка хлеба 12, 60, 70, 93, 124, 126, 151, 179, 190. // Пэрэ́пічка – малэн’ка булачка йак ныдохва́т ті́ста 12. Пэрэпэ́чка мэ́нча чым бо́хон, ні́зка, на чоты́ры подзе́лена 93. Перапі́чка йак нев’алі́кы хліб, парапі́чка йак нідохва́т хліба, с карто́пл’айу п’аку́ц’; перапічу́ хоц’ тро́хі 60. // Перапе́чка – ме́нша бу́лка, муко́й выка́чвайеца, каб скорэ́й. Скорэ́й пэрэ́пічак накі́дайу 124. **5**. блін з хлебнага цеста 15, 65, 70, 71, 80, 92, 131, 133, 162, 164–166, 168–173, 185, 186, 199, 200. // Укі́н’ у печ перапе́чку да поба́чым, йакі́ смак 170. Перапе́чку оз’ме́ш с’п’ачэ́ш на скаварадзе́ перад пе́чЎу 199. **6**. буханка хлеба 136. **7**. перапечаны хлеб 139. **8**. буханка хлеба, пакачаная ў муцэ 123, 148, 150, 166. // Так на муцэ́ перапе́чку уса́дзім, колі́ ў недзе́л’у печэ́ш 123. **9**. хлеб з сумесі жытняй і грэцкай мукі, спечаны перад полымем 190.

ПЕРАРАЗАНКА перараза́нка *ж.* 198а. перарэзаная напалам бульба, звараная ў лупінах.

ПЕРАТОП перато́п *м.* 109, 116, 139, 144, 150. пэрэто́п *м.* 136, 143. перэто́п *м.* 145, 146. ператоплены тлушч, сала. // Перэто́п з ото́чін перэтопл’а́йуц’. Ву́скаркі отдзе́л’но, а перэто́п отдзе́л’но 148. Пэрэто́п ове́чы 136.

ПЕРНІК пе́рнік *м.* 52, 98, 109, 120, 128, 143, 144, 160, 161, 166, 173, 177, 178, 179, 199, 203. пі́рнік *м.* 131, 176. **1**. салодкі коржык, сухарык, звычайна з мёдам 52, 109, 98, 120, 128, 131, 160, 161, 166, 173, 176–178, 203. // Йак крэ́з’біны, кумо́м дайе́м пірогы́ жы́тнійе, пе́рнікі цепе́р дайемо́

120. Йе́с’лі з м’о́дом п’ако́м, гово́рым пе́рнікі 166. **2**. сухарыкі, коржыкі 161, 177, 179, 199. // Пе́рнікі солодкі́йа і так, нешчы́мныйа 161. **3**. здобны корж, які пячэцца на вяселле для жаніха 143, 144. // Пе́рніка п’аку́ц’ жаніху́. Сы́пл’уц’ туды́ со́ды, йайе́чко, разболта́йем, гу́сто налівáйеш на ско́вороду. Того́ пе́рніка ло́жуц’ у ху́стку, і несу́ц’ молодой. Молода́ його́ усім дзе́ліц’ 144.

ПЕЧАНІЦЫ пычаны́ці *мн.* 2, 38. печаная бульба. // Пэ́каны карто́плі зáраз, ране́й — пычаны́ці 2.

ПЕЧАНКА пе́чанка *ж.* 54. буханка хлеба.

ПЕЧЫВА пэ́чыво *н.* 4, 15, 16, 18, 19, 59, 126. п’йе́чыво *н.* 20. пе́чыво *н.* 120, 132, 133, 136, 148. пе́чво *н.* 139, 166. пе́чыва *н.* 199. колькасць хлеба, які выпякаецца за адзін раз. // Пу́да тры пэклы́, вэлы́кэ пэ́чыво напіклá 4. Йак рошчы́нец’ вэлы́ко пэ́чыво то шэс’ц’-сем бохонцо́ў 132. Мале́н’ке пе́чво, 2—3 булкі 166.

ПІЗЫ пы́зы *мн.* 52, 67. пізі *мн.* 65. пізы́ *мн.* 198а. **1**. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам 52. **2**. галушкі з дранай бульбы 198а. **3.** слёзы, нюні 65, 67.

ПІРАЖКІ пырошкы́ *мн.* 4. піро́жыкі *мн.* 196. **1**. варэнікі. // Пырошкы́ с сы́ром 4. **2.** блінец або катлета з бульбы 196.

ПІРОГ пыру́г *м.* 1, 4, 6, 7, 9, 15, 29, 35, 45, 60, 68, 93а. пырíх *м.* 2, 8, 13, 17, 38, 40, 70. пэрíг *м.* 5, 10—12, 16, 19, 20, 25, 44, 72, 78, 119а. піро́х *м.* 18. піро́г *м.* 32а, 34, 36, 37, 52, 59, 71, 79, 80, 85, 93, 112, 115, 116, 116а, 124, 126, 133, 135, 139, 143, 144, 150, 152, 154, 157—159, 161, 164—166, 168—172, 176—179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. пырíг *м.* 44, 47, 65, 71, 79а, 101, 119. піро́г *м.* 75, 103, 110, 120, 128, 131, 132, 145, 148. пірíг *м.* 83. пэр’у́г *м.* 91, 92. перы́г *м.* 95. **1**. пшанічны хлеб 1, 2, 4—13, 15—20, 25, 29, 35—38, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 83, 85, 91— 93а, 95, 101, 103, 112, 115, 116, 119, 119а, 120, 124, 126, 131, 133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150, 152, 154, 158, 159, 165, 185. // Бу́лку пырогá спыклá 5. Пут пáску пычэ́м пырíх то — бáпка 2. **2.** здобнае святочнае печыва 4, 8, 15, 18, 20, 35—38, 52, 65, 71, 79, 91, 93, 128, 135, 136, 152, 154, 157–159, 161, 164, 165, 170, 171, 168, 169, 176–179, 187, 196, 202, 204. // Піро́г на молоко́ве, на сахаро́ве, на йайцах 71. **3**. буханка жытняга хлеба, пакачаная ў муку 59, 60, 75, 78, 79, 83, 85, 103, 119, 120, 124, 126, 131–133, 136, 154, 158, 161, 164–166, 168, 182. // Пыклí хліб з пшанíцы, йак у муку́ укачáйемо то пірогы́ 59. З жы́тн’ай мукі пірагы́ п’аку́ц’. Хлíбом не саджáла, а пірогáмы 60. Пірогы́ п’аклí пшэнíчныйа і на ро́шчыне і на дро́жжах. Йак крэ́з’біны, кумо́м дайе́м пірогы́ жы́тнійе 120. Хо́чаш пірогáмі – муко́й укачáй, а кулíдкі водо́й 161. **4**. пірог з начынкай 9, 17, 32, 34, 52, 116, 128, 145, 168, 171, 172, 178, 179, 186, 196, 202, 204. // Пірогэ́ п’аку́ц’ у нас с фасо́ле 34. Пырогы́ с шáбэл’ом ці с курду́пом 32. **5**. жытні хлеб прадаўгаватай формы 115, 135, 179, 190, 199. // Піро́г до́ўген’кі, а кру́глы – кулíдка 199. **6.** святочны хлеб, звычайна жытні, доўгі, укачаны ў муку 5–12, 15, 16, 19, 25, 29, 40, 45, 152, 187, 191. // У л’уцкас’ц’ йак ідуц’, за куму́ ці што, кáгуц’ пірагí 187. На пáску п’аку́ц’ до́ўген’кійа жы́тні пірогí, папу́ і сабе́ 152. **7.** блін. 110, 115, 116а. // Ц’апе́р блін, а попросто́му піро́г 116а. **8**. вясельны пірог, які пячэцца для маладога 91, 115, 119, 135. **9**. фармаваная буханка хлеба 198а. // Ты уз’áла хле́ба? – Уз’áла адзін піро́г 198а. – На ток кíдала, ці у хо́рму саджáла? – Пірагáмі саджáла 198а. **10**. качулка сала 16. // Пэрíх сала 16.

ПЛАСЦІК плáсцік *м.* 157. кавалачак пакрышанай бульбы.

ПЛАТАНКА платáнка *ж.* 159. салёная рыба (расплатаная).

ПЛАХА плáха *ж.* 132. вялікі кусок тоўстага сала. // Бач, йакá плáха сáла, на дало́н’у 132.

ПЛАШКА плáшка *ж.* 151, 159, 160. палавіна качана капусты. // Капу́ста плáшкамі 159.

ПЛЕЎКА плы́вка *ж.* 15, 19. плíўка *ж.* 91, 98, 102, 109, 196, 202, 204. пле́ўка *ж.* 115, 116, 135, 136, 139, 144, 145, 148; 154, 158–162, 172, 178, 179, 182, 185, 187, 190, 191, 203. пле́ˡўка *ж.* 152, 166, 199. пенка на параным малацэ. // Пле́ўка на молоцы́. Бáба, дай нам ту пле́ўку 199.

ПЛІТКА плíтка *ж.* 144, 148, 157, 164, 165. **1**. палавіна качана капусты 148, 157, 164. **2.** кавалак сала 144.

ПЛЮШКА пл’у́шка *ж.* 15. булачка.

ПЛЯСКУХА плеску́ха *ж.* 114а, 116а блін з хлебнага цеста.

ПЛЯЦКІ пл’áцкы *мн.* 11, 15–17, 26, 29, 32, 44, 60, 120. опл’áцкы *мн.* 7, 10, 12, 13. пл’áцкэ *мн.* 34, 72, 80. пл’áцкі *мн.* 103, 131, 144, 148, 154. опл’áцок *м.* 18. пл’áцок *м.* 91, 95. **1**. блін наогул 7, 10, 11, 13, 15–17, 25, 29, 60, 78, 103, 120. // Кулы́с’ вс’о пл’áцкы, бліны́ – ц’апе́р 15. **2**. бліны з дранай бульбы 7, 12, 13, 32, 34, 80. **3**. пра няўдалы хлеб 18. // Піро́г пíку́т, і йак не ўдасца то гово́р’ат нехоро́шы йак опл’áцок 18. **4**. род катлет з мятай бульбы 44. **5**. адвараныя кавалачкі цеста, рашчыненага на халоднай вадзе 144. // Пл’áцкі бáбі вары́ла по́сныйа, а собе́ скоро́мныйе 144. **6**. блін з гнілой бульбы 148, 157. // Насу́шац’ гніло́й карто́плі, натоўку́ц’ і се́йац’, бы крухмáл ро́біцца і п’аку́ц’ бы бліны́ 148. **7**. блін з мучнога цеста 131. **8**. няўдалы блін 91. **9**. булачка 95.

ПЛЯЧО плэчо́ *н.* 72, 126. лапатка свіной тушы.

ПОДМАЗКА по́дмазка *ж.* 120, 132, 136, 139, 144, 166, 179, 199. пу́дмазка *ж.* 131. кавалачак сала або іншага тлушчу для падмазвання скаварады.

ПОЛІЎКА по́левка *ж.* 4, 8. по́лівка *ж.* 38. по́ліўка *ж.* 7, 17, 83, 94, 103, 119, 126, 179, 187. по́лыўка *ж.* 75, 91а, 95. **1**. мясны адвар з прыправамі, зрэдку падкалочаны мукой 4, 8, 17, 38. // Йак сім'йа́ вэлы́ка то хай шчо́лкайе ту́йу по́левку 8. **2**. старая назва заціркі 75, 83, 85, 91а, 94, 95, 103, 119, 126. // Нагры́йе окро́пу, сы́плеш покро́шку муку́, закіпіц' і гото́ва по́ліўка 126. **3**. каша, залітая малаком або расцёртым макам, семем 179, 187. **4**. корм цяляці або парасяці 7, 119.

ПОЛУДЗЕНЬ полу́дэн' *м.* 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 32, 34, 35, 37, 38, 44, 45, 47, 59, 60, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 91, 93, 95, 102, 119, 126. пулу́дэн' *м.* 15, 72. по́лудзен' *м.* 52, 85, 103, 109, 112, 115, 116, 120, 124, 128, 131—133, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 169, 171, 172, 177—179, 182, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. **1**. лёгкая яда паміж абедам і вячэрай, звычайна на полі 18—20, 32, 34, 38, 44, 45, 47, 52, 75, 78, 79, 83, 85, 91, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 128, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 172, 177—179, 182, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. // По́лудзен' под ве́чор, йак уто́міса 115. Йак дзен' бол'шы́ то йе і по́лудзен' 132. Абе́д н'аха́й у двана́ццац', по́лудзен' у по́лі 179. Вы́йміе по́лудзен' с кашал'а́ 198а. По́лудзен' йак со́нца з'ве́рне 168. **2**. абед 1, 2, 4—13, 15—17, 25, 35, 37, 59, 60, 72, 79а, 80, 93, 95, 103, 126. // Робіўў бэз по́лудн'а і полу́днаты нэ прыхо́дыт 1. Пулу́дэн' у обід 15**. 3**. абед у полі 131, 171. // Йак до́ма то обед, йак на рабо́це то по́лудзен' 131. **4.** лёгкая яда паміж снеданнем і абедам 169.

ПОЛЦЬ пул'т *м.* 2, 13. пул'т' *м.* 4. пу́лыц *м.* 6. по́лот' *м.* 25. пул'ц' *м.* 60, 93. пол'ц' *м.* 124, 126. п'у[ы]л'ц' *м.* 79. **1**. кусок тоўстага сала 2, 4, 13, 60, 79, 93, 124, 126. // Са́ло ріжут пу́л'т'амі 2. Пул'ц' в'алі́кы кусо́к са́ла з хы́ба 60. **2**. кавалак сала ва ўсю даўжыню кабана 6.

ПОМІНКІ по́мінкі *мн.* 116, 151, 191. памінкі.

ПОНЧЫКІ по́нчкі *мн.* 124, 131. опо́нчыкі *мн.* 126. пончыкі. // По́нчкі ме́с'ац' на дро́жджах, у олі́ве ва́рац' 124.

ПОСКРЭБУХА пошкре́буха *ж.* 37, 93. поскрі́буха *ж.* 59. пошкри́птуха *ж.* 71, 79, 80. пошкрі́буха *ж.* 87, 91, 101, 103, 119. пошкребу́ха *ж.* 102. поскрэ́буха *ж.* 112, 133. *гл.* **паскробка**.

ПОСНАЕ по́снайе *н.* 6,7, 9, 11, 13, 18, 25, 29, 34, 44, 45, 71. пу́снэ *н.* 19. по́снэ *н.* 78, 103, 115, 116, 119, 148, 154, 161, 168, 169. поснэ́ *н.* 112, 164. поснэ́йе *н.* 126, 144. посно́йе *н.* 136, 143, 199. пасно́йе *н.* 190. **1**. страва не мясная і не малочная, запраўленая алеем, рыбай, грыбамі. // Поснэ́ на́да вары́ц' на дз'ады́ 164. Посно́йе – з ры́бы, оле́йу, з гры́бом 143. **2**. нішчымная страва, без усякай заправы 34, 44, 115, 116.

ПОСТ: с посто́м (варыц', йес'ці) 17. без тлушчу, мясной або малочнай заправы (варыць, есці).

ПОСЦЕЛЬ по́сцел' *м.* 37. слой сала ў дзежцы, бочцы. // Ужэ́ одна́ по́с'цел' са́ла аста́лас' 37.

ПРАГОРКЛАЕ: прагорклайе са́ло 20, 34, 59, 78. *гл.* **горкі**.

ПРАГЦІ прагці́ *незак.* 85, 120, 123, 124, 132, 161, 165, 168, 186. прэ́гчы *незак.* 71. пракці́ *незак.* 136. прэ́гці *незак.* 80, 133, 143, 144, 166. прагці́ *незак.* 160. прэгці́ *незак.* 187, 191, 199. **1**. пячы (пра сала) 120, 123, 124, 132, 136, 143, 144, 160, 161, 165, 168, 186, 187, 191, 199. // Пракці́ са́ла ды засмачы́ц' горшкі 136. **2**. пражыць (гарох, семя і г.д.) 85.

ПРАЖОНКА пражо́нка *ж.* 71, 72. рассквaранае сала як заправа ў ежу.

ПРАЖЫЦЬ праже́ты *незак.* 9, 13, 25, 29. пра́жыты *незак.* 38, 40, 45, 65, 71, 75, 78, 79, 79а. пра́жеты *незак.* 72. пра́жыц' *незак.* 103, 116. **1**. *гл.* **прагці 1** 29, 71, 116. **2**. гл**. прагці 2** 40, 44, 45, 47, 65, 75, 78, 79, 79а, 103. // Пра́жыты йачмэ́н' 78. Пра́жыты горо́х, йон трі́скуйе, пу́нкайе 79. Се́мн'а напра́жу, натоўку́, просе́йемо на сі́тэчко, посо́лимо 40.

ПРАЖЭЛА пруже́ло *н.* 72. тлушч з печанага сала.

ПРАПЕКА пропе́ка *ж.* 112, 115, 116а. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Пропе́ку з хле́ба пачэ́ш 116а.

ПРАСНАК прісн'а́к *м.* 2, 15, 20, 37, 38, 59, 60, 119. опрі́снок *м.* 2, 12, 19, 35, 40, 47, 65, 78. прі́сных *м.* 13, 17, 25, 29. пріснэ́к *м.* 16, 34. прасна́к *м.* 52, 124, 160. пре́снік *м.* 80. прасн'а́к *м.* 98, 103, 132, 139, 145, 166, 179, 190. прысне́к *м.* 79. прэс'н'а́к *м.* 83, 85, 91, 93, 112, 115, 116а. **1**. блін з мятай бульбы і мукі 2, 12, 13, 17, 19, 25**. 2**. ляпёшка на квас 15, 16, 20, 29, 34, 35, 37, 38, 40, 47, 60. // Прэсн'а́к на квас; йакі з йаго́ квас жывэ́! 37. **3**. хлебная ляпёшка з няквашанага цеста 52, 65, 78–80, 93, 98, 112, 115, 116а, 119, 124, 132, 139, 145, 160, 179, 190. // Йак німа́ хлі́ба на сыро́ватцы сп'аку́ц' прас'н'ака́ 139. Опрі́снык рапто́внэ пэку́ц' 78. **4**. пра прэсны хлеб 2, 59, 60, 91, 166. // Йак недокы́с хліб, гаво́рац' прыс'н'а́к 60. **5**. прэснае цеста 169. // Печы́ з прі́сн'ака́ 169. **6**. прэсныя

коржыкі, якія пякуцца на памінкі 83, 85, 103. // Прэс’н’áк на пóмінкі п’акýц’ і патáпчыкі кры́шац’ у сытý 85.

ПРАСОЛ просóл *м.* 72, 160. прáсол’ *м.* 139, 154, 161, 182, 185, 186. просýл *м.* 157. прáсал’ *м.* 158. прáсол *м.* 116, 170. салёны сок з мяса, сала, сялёдкі і г.д.// Трэ́ба ссадзíц’ прáсол’ с сáла 154. Солóнэ йак прáсол’ 170.

ПРАШЧАВЕРВАНЫ прышчавéрвана (малако) 139. прыкіслае (малако).

ПРАШЧАЎЛЕНЫ прашчáўленэ (молокó) 116, 119, 128, 131. пракіслае (малако).

ПРЫВАРАК прывáрок *м.* 151. усё варанае, гатаванае.

ПРЫГАРКА пыгáрка *ж.* 2. прыгáрка *ж.* 60, 13, 80, 102, 120, 126, 131, 139, 148, 151, 154, 152, 160, 161, 163, 166, 169, 172, 173, 176, 179, 186, 202—204. пігáрка *ж.* 52. **1.** пенка на параным малацэ 2, 60, 80, 102, 120, 148. // Кып’аціш молокó, з молокá здувáйеца прыгáрка 60. Прыгáрка на молоцэ́, на гэ́ту во шкýрку кáжом 120. **2**. падгарэўшая зверху бульбіна 52, 139, 152, 160, 161, 162, 169, 172, 173, 176, 186, 202–204. **3**. навар, накіп на гаршку 102, 126, 131, 139, 151, 154, 166, 179.

ПРЫГАРЭЛЕЦ прыгоры́лец *м.* 126. *гл.* **прыгарка 2.**

ПРЫКАЛОТА прыколóта *ж.* 2. суп з бульбы, падкалочаны мукой.

ПРЫПРАВА пріпрáва *ж.* 8, 136. прыпрáва *ж.* 157, 187. вострыя пахучыя прыправы ў ежу. // М’áса нарэ́жуц’, с’акéрой посекýц’, туды́ прыпрáву: пéрац, цыбýл’у 157.

ПРЫСМАКІ прысмáкі *мн.* 120, 199. **1.** вострыя, пахучыя прыправы 120. // Затóўка чутчэ́йшайа чым сáло, у йайé укладáйуц’ прысмáкі 120. **2**. тлушч, сала 199.

ПРЫСЫПКА пры́сэпка *ж.* 126. каша з мятай бульбы і пшана. // Лóжкойу картóшку потоўчýт’, пшонá насы́пл’ут, вы́мешайут’ водóй нал’йýт’ шчоб трóхо раскыпéло і пры́сэпка 126.

ПРЫТАЎЧЫ прытоўкты́ *зак.* 126. *гл.* **затаўчы**. // Прытоўкты́ сырóйу затóўкойу 126.

ПРЫШКВАРЫЦЬ прышквáрыты *зак.* 126. *гл.* **заскв값рыць.** // Прытоўкты́ – сырóйу затóўкойу, а йак сáла пэчэ́м, то прышквáрвайем 126.

ПРЭСНЫ прíсны 2, 4, 8, 12, 13, 15, 17-20, 25, 29, 34, 44, 47, 72, 75, 79, 79а, 91, 93, 119. прэ́сны 8, 37, 115, 124, 126, 135, 151, 161, 165, 166, 168, 169, 177, 179, 187, 191, 198а, 199. прéсны 47, 71, 83, 85, 136, 139. пры́сны 103, 112, 131, 152, 154, 157, 159. **1.** няўкіслы (пра хлеб) 2, 4, 8, 12, 13, 15, 17–20, 25, 29, 34, 37, 44, 47, 71, 72, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 103, 112, 115, 119, 120, 124, 126, 131, 135, 136, 139, 151, 152, 154, 159. // Прíсны хліб, шос’нэ вы́робіфс’а. **2**. хліб учы́ніш ды не укíс’не, пры́сны хліб, салóдкі 152. **2**. свежы, салодкі 75, 154, 161, 165, 187, 190. // Прéснайа капýста 154. Буракí скрабýц’ і квáс’ац’, а котóрыйа прэ́снымі вáрац’ 187. **3**. прыгатаваны без закваскі.

ПУРНЫ пýрны 123. порысты, пышны (пра хлеб). // Пýрны, хорóшы хлеб йак пéрнік 123.

ПУСТЫ пусты́ 60, 80, 160, 173. **1**. без тлушчу, без запраў. // Пустэ́йа галýшкі 160. **2**. нятлусты (пра малако, мяса) 80, 173. // Пустэ́м’áсо 173.

ПУТРА пýтра *ж.* 120, 124, 132, 135. пýтро *н.* 199. **1**. цестападобная страва з жытняй мукі (рошчанага жыта) 120, 124, 132, 135. // На пýтру жы́то рóсц’ац’ от поры́ до поры́, змéл’уц’, заколóц’ац’ і йадз’а’ц’, пýтра слáтка 124. **2**. нясмачная страва 132, 199. // Пýтро с’акé – такé пайéў 199. Пýтра бы на гáн’бу кáжуц’ 132.

ПШОНКА пшóнка *ж.* 203. *гл.* **пшоннік**.

ПШОННІК пшóннік *м.* 1, 131. пшы́нным *м.* 18, 19, 119. густаваты суп з пшана.

ПЫТЛЁВІК пэтл’óвык *м.* 19. пірог з жытняй вальцованай мукі.

ПЫШКА пы́шка *ж.* 2, 11, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 52, 80, 83, 132. пэ́шка *ж.* 16. пýшка *ж.* 190. **1**. булачка на содзе 2, 11, 25, 35, 37, 38, 44, 52, 80, 83, 132, 190. **2**. аладка з густога цеста 29. **3**. піражок з начынкай 16.

ПЯЧОНІКІ пэчóныкы *мн.* 8, 18, 19, 37, 59. пэчóнікі *мн.* 112, 144. п’ачóнікі *мн.* 52, 151, 152, 178, 179, 187, 190, 191, 199. печóнікі *мн.* 83, 145, 164. пэч’óнікі *мн.* 116а. печаная бульба. // Попопэклí печóнікаў, што не былó сóлі 144. Воз’мéтэ накладэ́гэ в жар бýл’вы і напэкéтэ пэчóнікоў 37.

ПЯЧОНКІ пэчóнка *ж.* 16, 17, 25, 29, 119. пэчóнкы *мн.* 11, 32, 45, 98. печóнкі *мн.* 128, 157, 162, 169, 172, 173. п’ач’óнкі *мн.* 154, 158. печýнкі *мн.* 161, 166. *гл.* **пячонікі.** // Пэчóнкы – картóшка змундíром, ці в пэчí, ці в духóвца, в грýбі пэчéм, вс’ýды, пастухы́ в пóлі на вогні 32.

ПЯЧОНЦЫ печóнцы *мн.* 75, 80, 91. пічóнцы *мн.* 47, 78. печóнці *мн.* 79а. *гл.* **пячонікі**.

ПЯЧЫ пэчы́ *незак.* 1, 4, 8, 12, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 47, 75. пічы́ *незак.* 5, 6, 20, 80. пычы́ *незак.* 59, 71. пэкці *незак.* 78, 79, 83, 85, 98, 103, 119, 131. пэкты́ *незак.* 79а, 91, 95, 126. пакці *незак.* 115. п’ачы́ *незак.* 116, 135, 151, 154, 158, 160. печы́ *незак.* 139. пекці *незак.* 166. п’акці *незак.* 179. **1**. пячы што-небудзь у гарачым дусе (хлеб, бліны і г.д.). **2**. пячы (пра сала) 1, 4–6, 8, 40, 45, 47, 59, 75,

78–80, 83, 85, 91, 95, 103, 115, 126, 131, 135, 139, 151, 154, 158, 179. // Т’ук йак пэчэ́ш ве́рхне са́ло 40. Са́ло пэчо́нэ на скоуородзе́ то пэчо́нэ, у горшку́ то смажо́нэ 126.

РАБІЦЬ робі́ц’ *незак*. 120, 144, 148. ро́біц’ *незак*. 124. падрыхтоўваць да гатавання (чысціць, патрашыць, пра рыбу). // Ро́бленайа ры́ба 120.

РАЖАНКА ра́жінка *ж.* 1. р’а́жэнка *ж.* 5. ра́жанка *ж.* 139, 143, 191, 199. кіслае паранае малако, змешанае са смятанай. // На ра́жанку кіп’ац’а́ц’ молоко́, йоно́ застыва́йе, л’йу́ц’ сміта́ну і ста́в’ац’ у л’о́хкі дух 143.

РАЖОК рожо́к *м.* 15–17. першы кавалак хлеба, адрэзаны ад цэлай буханкі.

РАЗАКІ рэзакі́ *мн.* 124. резакі́ *мн.* 144. **1**. *гл.* **рэзанкі 1** 124. **2**. вараныя дробна пакрышаныя буракі, запраўленыя алеем 144.

РАЗАН раза́н, раза́нок *м.* 109, 124. *гл.* **рэзанка**.

РАЗАНІКІ рэза́нікі *мн.* 150. *гл.* **рэзанкі 1.**

РАЗАНЫ рэзаны́ *мн.* 143. рэзуны́ *мн.* 157. *гл.* **рэзанкі 1.** // Рэзаны́ – нелу́пленайа, пасоленай карто́пл’а. Йак ме́ншы – цы́лы, като́ры пэрарэ́заны 143.

РАЗРАЗАНЦЫ розрі́занцы *мн.* 75. *гл.* **рэзанкі 1.**

РАПА ропа́ *ж.* 91, 95, 99, 112, 115, 119, 161, 164, 165, 170, 171, 186. ро́па *ж.* 126. репа́ *ж.* 158. **1.** сок з пасоленага мяса, рыбы. // М’йа́со у ропі́ дзержа́ц’ 112. Соло́дны бы ропа́ 115. Осэлэ́нцы ліжа́лі у ропі́, у бо́чцы 126. Ме́со доўжно́ у ропе́ л’ажа́ц’, а са́ло не 168. **2**. сок у квашанай капусце 186.

РАСОЛ рос’у́л *м.* 1, 2, 38, 44, 79, 91, 92. росі́л *м.* 4, 5, 7, 8—12, 16, 17, 19, 20, 25, 29, 45, 49, 71, 72, 80, 102, 119а. росу́л *м.* 6, 18, 35—37, 54, 59, 60, 79а, 87, 93, 103, 112, 116, 116а, 119, 124, 131—133, 144, 148, 150, 152, 159, 161, 164, 169, 171, 177, 182, 185, 186, 198а. ро^{у}со́^{у}л *м.* 13, 136. ро^{у}со́л *м.* 40, 78, 123, 162. росы́л *м.* 83. росо́л *м.* 115, 120, 126, 143. расо́л *м.* 151, 154,158, 160, 170, 176. расу́л *м.* 190, 191. русу́л *м.* 199. **1**. расол у квашанай капусце, бураках, агурках 1, 2, 4—13, 16—20, 25, 29, 35, 38, 44, 45, 47, 103. // Буракы́ в росоло́ве ліжа́ц’; його́ нэ ва́рац’, нэ п’йуц’. Сукно́ кра́с’ац’ і його́ додайу́ц’ 20. **2**. расол у квашанай капусце, агурках 36—38, 40, 54, 59, 60, 71, 72, 75, 78—80, 83, 87, 91, 92, 93, 102, 112, 113, 115, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 131—133, 136. // Гуро́чны росу́л, качано́ві росу́л 133. **3**. сок з валёнага мяса, рыбы 4, 6—9, 17, 20, 25, 29, 38, 47, 71, 72, 75, 83, 103, 131, 152, 182. // В росоло́ві лежа́т стэ́гна 7. **4.** салёныя агуркі 133, 168, 176. // Дай росо́лу, – дык і воды́ і гурко́ў даду́ц’ 133. **5**. шаткаваная капуста і салёныя агуркі 159, 162, I69, 171, 182. // Дай мне расо́лу — шатко́ванкі накладзе́, пла́шку пакдадзе́ і йу́шкі ул’йе́ 159. Росо́л такэ́ с капу́сты, з гурко́в; капу́сту секо́м, в бо́чку наліва́йом водо́й, укро́п клад’о́м, ч’асно́к — то і росо́л 162. **6**. расол у салёных агурках 123, 143, 144, 148, 150—152, 154, 158—162, 164, 168—171, 176, 177, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199. // Сма́чны росу́л йак піво 185. **7.** капуста, квашаная качанамі 161, 177.

РАСОЛКІ расо́лкі *мн.* 158. страва, прыгатаваная з адцэджанай з варанай бульбы вады і зялёнай цыбулі.

РАСОЛЬНІК росо́л’нык *м.* 2, 4, 6, 19, 20, 38, 40. росо́л’нік *м.* 10, 11, 52, 98, 102, 109, 128, 145, 169, 170, 172, 173, 186. русо́л’нык *м.* 13, 29. русо́л’нік *м.* 136, 199. росо́лнык *м.* 75. ро^{у}со́л’нік *м.* 120, 126, 139, 143, 157, 166, 185. росо́л’нік *м.* 131, 144. расо́л’нік *м.* 154, 158, 178, 179, 203. расо́л’нік *м.* 159, 187. **1.** расольнік (з салёнымі агуркамі). **2.** боршч з квашанай капусты 169.

РАШЧЫНА рошчы́на *ж.* 1, 4—13, 17, 18, 20, 25, 29, 35, 37, 44, 45, 47, 59, 60, 71, 79, 91, 103, 120, 124, 128. рошчы́^{э}на *ж.* 2. рошчэ́на *ж.* 9, 29, 34, 71, 72, 78, 99. ро́шчына *ж.* 80, 83, 85, 131, 135, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 157—161, 164, 166, 171, 179, 185, 187, 190, 191, 198а, 199. ро́шшіна *ж.* 173. **1**. рошчына (на хлеб, бліны і г.д.). **2**. закваска на хлеб 4, 18. // Йак не дасі́ ро́шчыны ты́йе, то с’а́дзе хліб 4. Покы́нула тро́шкі рошчы́ны 18. **3**. кісла-салодкая страва з заквашанай мукі 60, 85, 91, 124, 139, 161.

РАШЧЫНІЦЬ рошчынэ́ты 2, 8, 19, 72. рошчыны́ты 5, 6, 20, 34, 60, 71, 80, 119; рошчэні́ты 95. рошчыні́ты 102, 126. рошчыні́ц’ 112, 115, 116, 123, 124, 133, 132, 135, 136, 139, 148, 160, 166, 169. рошчыні́ц 144, 157. рашчыніць цеста (на хлеб, бліны і г.д.). // Рошчынэ́лі у дзі́шцы, ра́но замі́сімо і пэчэ́мо 19. Рошчын’а́йу ле́тн’ай, це́плай водо́й 124.

РОЗМІНКА ро́з’мінка *ж.* 124. тварог, размешаны з малаком, смятанай. // Сыр з оскода́ўца росціра́йуц’ с молоко́м то ро́з’мінка 124.

РУКАВЕЦ руковэ́ц’ *м.* 15, 17. рукавэ́т’ *м.* 16. рукава́ц’ *м.* 34. рукаве́ц *м.* 128, 177. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру.

РУКАЎ рука́ў *м.* 1, 109, 112, 115, 169. *гл.* **рукавец.** // Творі́г вы́брос’ат з рукава́ 1.

РУЛІ рулі́ *мн.* 52, 109, 113, 132, 145, 152, 154, 160, 168, 170, 177, 179, 185—187, 196, 198а, 199, 203. **1**. страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду, салёную або салодкую, або ў

малако 52, 132, 143, 145, 152, 154, 160, 168, 170, 177, 179, 185—187, 196, 198а, 199, 203. // Рулі́ – то ў сол’о́нуйу во́ду пота́пцы кры́шац’ 132. Рулі́ тры бо́хона згулі́ 185. **2**. чышчаная вараная бульба 113, 115. **3**. рэдкая страва, прыгатаваная з сухой рыбы, цыбулі і кавалачкаў хлеба 143. // Сухі́йе уйуны́ ілі ры́бку да цыбу́лі накры́ша і воды́, со́лі, лі́сту мо́жна накі́дац’, на́дто до́бра руле́ 143.

РУЛЯДА рул’а́да *ж.* 185. тоўстая каўбаса з унутранасцей.

РУНДЗЮХ рундз’у́х *м.* 83. **1.** начынены свіны страўнік. **2**. свіны, цялячы страўнік.

РЭДКАЕ рэ́дкайе *н.* 2. рэдкае ў страве.

РЭДКІ рі́дкі 71, 72, 91. рэ́дкі 166, 170. нятлусты (пра малако).

РЭДКІ ре́дкі *мн.* 36. рэ́дкі 52. суп з бульбы. // Йос’ц’ с’о́йе-то́йе на в’ачэ́ру, таўкані́ца ды рэ́дкі 52.

РЭЗАНКА раза́нка *ж.* 112. рэ́занка *ж.* 133. рыза́нка *ж.* 158. ры́занка *ж.* 161. кавалачак пакрышанай бульбы.

РЭЗАНКІ рі́зныке *мн.* 71. рэзанкі́ *мн.* 114а, 116а, 116, 133, 164, 171. рэ́занкі *мн.* 136. рэзункі́ *мн.* 166. ре́занкі *мн.* 148, 148а, 161, 162, 165, 169. рыза́кі *мн.* 170. **1**. бульба ў лупінах, звараная палавінкамі 71, 136, 148, 148а, 161, 162, 166, 169, 170. **2**. суп з бульбы 114а; 116, 116а, 133, 164, 165, 171. // З бу́л’бы ва́рімо рэзанкі́, з йу́шкой. С хле́бом йемо́ 133. На крыша́нчыкі рэ́жуц’ карто́плі, ва́рац’ ре́занкі, бул’о́н 165.

РЭЗАЦЬ ры́заты 1, 4, 8, 18, 25, 98, 102. рэ́заты 47. рэ́зац’ 52, 59, 80, 112, 115, 120, 124, 128, 131—133, 135, 136, 145, 148, 157, 161, 166, 172, 177—179, 187, 196, 199, 200, 202—204. рі́заты 78, 79**. 1**. рэзаць (пра хлеб). // Йак куды́ трэ́ба то лу́сту рэ́жамо, йак обе́дайем да рэ́жамо то скі́пка 120. **2**. драць на тарку (бульбу) 47, 190.

РЭЗКА рэ́зка *ж.* 144. *гл.* **рэзанка**.

РЭЗКІ рэ́зкі *мн.* 123. суп з бульбы.

РЭЗНІК рі́знік *м.* 5, 12, 16, 19, 20, 25: 29, 71, 72. кавалачак пакрышанай бульбы.

САЛА са́ло *н.* **1**. свіное сала, верхняе і нутраное 1, 2, 4—13, 18—20, 25, 35, 37, 38, 47, 59, 60, 71, 75, 78—80, 83, 85, 92, 112, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 132, 133, 185, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164—166, 168, 169, 171, 172, 177—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 203. // М’ахко́йе са́ло, кышко́войе сало 2. Кышэ́чне са́ло отде́л’но перэтопл’а́йут бо оно́ не такэ́ чі́сто 4. Вэрх знімá́йуц’ – са́ло, са́ло – с сэрэ́дыны, с кышк’у́ф са́ло 8. Са́ло з букó́ў 182. Кішко́войе са́ло 190. Зраза́йем са́ло по саме́н’ке м’а́со 199. **2.** нутраное свіное сала 15—17, 26, 32, 34, 50, 72. **3**. птушыны тлушч 25, 35, 37, 47, 79, 83, 103, 112, 115, 116, 120, 124, 126, 131, 132, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 157—162, 166, 168, 169, 172, 177—179, 185, 190, 196, 198а, 199. // Гус’а́чэ, кура́чэ – са́ло 79. **4**. тлушч з печанага сала 85, 91, 116, 123, 145. // Полі́ва́йем са́лом 83. **5**. сала з кішак 124, 126, 128, 151, 152, 154, 159, 162, 165, 171, 176, 178, 179, 190, 198а.

САЛАДУХА солоду́ха *ж.* 4, 6—8, 12, 13, 16—18, 25, 29, 32, 34, 36, 40, 44, 47, 52, 54, 59, 85, 95, 103, 112—116а, 120, 123, 124, 131, 132, 143, 145, 161, 162, 168, 170, 177, 182, 185, 186, 200. саладу́ха *ж.* 113. 190. **1**. кісла-салодкая негустая страва з заквашанага цеста 4, 6—8, 12, 13–16—18, 25, 29, 32, 34, 36, 44, 47, 52, 54, 59, 85, 95, 103, 112—116а, 131, 145, 162, 186. // Озме́ш рошчы́неш жы́тн’у муку́, золл’о́ш жэ́шкойу водо́йу, скó́рку кы́неш, она́ укы́сне, а путо́м ішчо́ ва́р’ат 8. Расчы́н’ат хлеб да вы́нут те́сто да взва́рат да подсоло́д’ат да ка́жут солоду́ха 162. **2**. *гл.* **путра 1** 120, 123, 124, 132. **3**. пойла для свіней 143, 161, 166, 168, 170, 177, 182, 185, 90, 200. **4**. гарчыца 45.

САЛАМАХА солома́ха *ж.* 2, 7, 12, 59, 71, 78, 93, 124, 133, 182, 185, 186. салма́ха *ж.* 8. салумэ́ха *ж.* 15. салама́ха *ж.* 44, 164, 169–173, 198а. **1**. страва з запаранай раскалочанай мукі 15, 124, 169, 172, 173, 185, 186, 198а. // Муку́ расколо́ц’ац’, окро́п кі́піц" і туды́ муку́ расколо́чану і солома́ха 186. **2**. зацірка 44, 59, 71, 78, 170. // Так солома́ху вары́лі: б’аремо́ ці́сто, мі́сімо, а по́тым на дрі́бнен’кі кусо́чкі 59. **3.** смажаныя з мукой ягады 133, 164, 171, 182. // Калі́н насобі́райем, мукó́й засы́плем, усало́дайе, у л’о́хкі дух стано́вл’ац’ штоб ужа́рылас’а, ц’апе́р с чарні́ц ро́б’ац’ 171. **4**. пра густа звараную мучную страву 2, 7, 8, 12. // Солома́хі навары́ла, йак гу́ста чаго́ навары́ла 2. **5**. яешня з мукой, на малацэ 8, 93. // Салма́ха йе́с’лі она́ ужэ́ сме́шана с молоко́м, мукó́й, тры дуба́ўкі йест’ 8. **6**. *гл.* **верашчака** 185.

САЛАНІНА солоны́на *ж.* 2, 10, 12, 15, 19, 20, 52. солоны́на *ж.* 5, 6, 7. слоні́на *ж.* 38, 59, 60. солоні́на *ж.* 91. **1.** тоўстае свіное сала 2, 5, 7, 19, 20, 59, 60. // По вэ́рху солоны́на, по хрэбце́, на дало́н’у 2. Солоны́на то́ўшча, шпы́рка то́н’ша; солоны́ну оде́л’но со́л’ац, ма́ло, сыл’ йийе́ пэрэгрызе́ 20. **2**. сала (верхняе) 6, 15, 38, 52, 91. **3**. салёнае сала (верхняе) 10–12.

САЛЁНІКІ соло́ныкы *мн.* 59, 60, 79а, 98. сол’о́нікі *мн.* 123, 143, 165, 202, 203. соло́днікі *мн.* 83, 198а. **1**. чышчаная вараная бульба 59, 79а, 83, 98, 123, 165, 198, 202, 203. **2**. бульба ў лупінах,

перарэзаная напалам і звараная з соллю 143. // Сал’óнікі – онó помýтайа, попэрарэ́зуйеш, пасóліш іх 148.

САЛЁНКІ сол’óнкы *мн.* 2. сол’óнкі *мн.* 161, 162, 166. *гл.* **салёнікі 1** 2, 161, 162, 166. // Сол’óнок звáрыш, крýшку квáсу 2.

САЛОДКІ солóдкы 1, 2, 4—13, 15—20, 25, 29, 34, 44, 47, 59, 60, 71, 72, 79, 91, 95, 99, 103, 120, 124. солóткі 85, 112, 115, 116, 119, 131, 132, 133, 135, 144, 202, 204. солóдкі 123, 152, 161, 168, 171, 182, 186, 190, 198а, 199. **1.** свежы, салодкі (не кіслы, не салёны). // Напáрыла буракíв солóдків 71. **2**. няўкіслы (пра хлеб) 116, 120, 123, 124, 131—133, 144; 152, 154, 161, 165, 168, 171, 182, 187, 190, 198а, 199, 202, 204. // Солóдкі хліб, трэ́ба коб пудкíс, пудчын’ýйогó 171.

САЛОНЦЫ солóнцэ *мн.* 45. сол’óнцэ *мн.* 65, 75. сóленцы *мн.* 68. солóнци *мн.* 71, 78,91, 93а. солонцú *мн.* 80. солонцí *мн.* 99. **1**. *гл.* **салёнікі** 45, 68, 71, 75, 78, 90, 91, 93а, 99. **2**. бульба ў лупінах, перарэзаная папалам і звараная з соллю 65.

САПЁРКІ соп’óркі *мн.* 10. страва з дробна пасечаных і адвараных свіных унутранасцей (лёгкае, пячонка, страўнік).

САРОКІ сорокí *мн.* 115, 116. 116а, 126, 154. сорóкі *мн.* 95. **1**. маленькія булачкі, якія пякуцца на Саракі 95, 126. **2**. маленькія блінцы 115, 116, 116а, 154.

СВЕЖАНІНА свэжанíна *ж.* 144. *гл.* **свежына.** // Свэжанíна йак кабанá закóліш 144.

СВЕЖЫНА свыжынá *ж.* 2, 4, 12, 29, 34, 37, 59, 60, 71. свіжынá *ж.* 6, 19, 20, 75, 85, 120, 157, 179, 199. свежынá *ж.* 72, 102, 103, 133, 136, 139, 148, 160, 162, 166, 173. свеіжынá *ж.* 80. свэжынá *ж.* 124, 126. свежае мяса, сала. // Цепéр у менé свэжынá — овэ́чку зарэ́заў, свін’ý заколóў 124. Ужо кабанá убілі, наробілі с’вежыны́ 166. С’віжынá — с’вéжо сáло, мн’áсо з йакóе йе жыв’óлы 199. Ходэ́ла на свыжынý до брáта 34.

СВЕЧКА свéчка *ж.* 52. кропля тлустасці на паверхні вадкай стравы.

СВЯЖАЦІНА свіжáтына *ж.* 15. *гл.* **свежына**.

СЕЛЬЦІСОН сал’цісóн *м.* 1, 20, 44, 52, 60, 71, 80, 98, 144, 158, 198а. салцісóн *м.* 2, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 29, 37, 38, 40, 45, 126, 143, 145. сал’сісóн *м.* 19, 131. сел’цесóн *м.* 34, 72, 124, 154, 171, 185, 186. салцосóн *м.* 102. солцісóн *м.* 75, 115. сэлцісóн *м.* 95. сел’кісóн *м.* 103. салтысóн *м.* 128. сэл’сóн *м.* 169, 203. сал’ц’асóн *м.* 179. начынены варанымі ўнутранасцямі свіны страўнік або тоўстая кішка, спрасаваныя пад грузам. // Сел’цесóны рóб’ац’ з л’óгкайе, п’ачóнкы 34. Сал’цісóн тэпэ́р рóб’ац’ – ýшка, пахвэ́, запрáва – чіснэ́к, пэ́рэц – вáрымо 2 часá, бэрэ́м под прэс 20.

СЕЛЯДЗЕЦ сэл’едэ́ц *м.* 8. селядзец.

СЕМЯ сы́м’а *н.* 8. заправа з точанага канаплянага семя.

СЕМЯНУХА сэмэнýха *ж.* 15. прасяная каша з ільняным семем.

СЕРА сíра *ж.* 1, 60. сéра *ж.* 113, 120, 124, 132, 136. сéра *ж.* 116а, 135. малодзіва. // Оз’м’óм вы́дойемо сíру, на пытэ́л’н’у, спычэ́м і йімó. Пóсле ц’óлу тры дн’а дóйімо сíру 60. Млінцэ́ с сéры бы гýжавыйа, не пухкíйа, бы цупкíйа. Некотóры бйуц’ мáсло с сéры 124.

СЕРКА сíрка *ж.* 115. сéрка *ж.* 128, 131. *гл.* **сера.** // Курýў бугáзно булó, усé цéл’ацца то сíрка булá 115.

СЕЧАНКА сéчанка *ж.* 109, 200. квашаная капуста.

СІНІ сíні 160, 199. нятлусты. // Сíне молокó 199.

СІТНІК сы́тнык *м.* 11, 19, 44. сэ́тнік *м.* 16, 20. сíтнік *м.* 37. хлеб з жытняй пытляванай мукі. // Йак рáзово намэ́лено і на сы́то просы́йано, пыклы́ сы́тнык 19.

СІТНЯК сытн’áк *м.* 15. *гл.* **сітнік**.

СКАБЛІЦЬ скоблы́ты *незак.* 2, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 25, 29, 35, 40, 47. скублíты *незак.* 5, 6. скоблэ́ты *незак.* 44. склобíц’ *незак.* 133. **1**. чысціць (абразаць нажом) старую бульбу 2, 4, 5, 6, 8, 11–13, 19, 25, 35. // Бýл’ба з лупы́намы, не схотéла скоблы́ты 35. Молодýйу нáдо скр’áбаты, а йак не скр’áбайецЎ‘а то скóблімо 4. **2.** чысціць (скрэбці) маладую бульбу 2, 5–8, 11–13, 17-20, 25, 29, 35, 40, 44, 47,133.

СКАВАРОДНІК сковорýдных *м.* 85, 87, 93а, 103. сковорóдных *м.* 93, 98. сковорíдных *м.* 101, 102, 109, 119. скаварóднік *м.* 83, 113, 139, 152, 161, 162, 165, 176, 178, 198а, 199. скоўрóднік *м.* 126, 157, 182, 185, 187. скуворóднік *м.* 131, 135, 144, 148, 150. скуворóнн’ік *м.* 131, 135, 144, 148, 150. скуворóн’ік *м.* 136, 191. скоровóднік *м.* 116, 143, 187, 190. скаравóннік *м.* 151, 154, 158–160, 177, 179. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем на скаварадзе. // Покá хліб, п’акýц’ сковорíднік шчоб скорíй 102.

СКАВАРОДНІЦА сковорóдніца *ж.* 123. *гл.* **скавароднік**.

СКАЛКІ скалкы́ *мн.* 2, 5–13, 15, 16, 59, 60, 71, 72, 91, 136, 187, 190. скалкí *мн.* 75, 78, 79, 83, 85, 109, 112, 116, 128, 131–133, 135, 144, 171, 191, 199, 198а. скалкэ́ *мн.* 79а, 80, 95, 99, 126. скіл’кí

мн. 93, 102, 119, 120, 124. шка́л’кі *мн*. 116а. ска́лкі *мн*. 123, 139, 143, 145, 148, 152, 154, 162, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 172, 173, 176–179, 182, 185, 186, 203; шка́л’кі 157. кроплі тлустасці на паверхні рэдкай стравы. // Сы́тэ вэ́л’мо, скал’о́к бога́то 124. Скало́к бога́то, до́бра боршч насмачы́ла 126. Ска́лкі стойа́ц’ 148. От навары́ла, хоц’ го́лаў мый, ні адно́й ска́лкі н’ама́ 154.

СКАРАЛЮШЧА скорол’у́шча *ж*. 5, 13. *гл*. **каралюшча**.

СКАРОМНЕ скуро́мнэ 17, 29, 45. скоро́мнэ 2, 19, 20, 44, 95, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 131, 154, 164. скоро́мнайе 60, 143, 179, 190. скоро́мнэйе 136. **1**. страва мясная або малочная. // Скаро́мнайе йе, а не йасі у пост 179. **2**. сала, тлушч 17, 29, 45, 60.

СКАРЫНКА скоры́нка *ж*. 59, 60, 79, 83, 103, 139, 157, 161, 166, 179, 191, 198а, 199. скорі́нка *ж*. 75, 95, 148, 173, 176. шкары́нка *ж*. 85, 114а. скарынка на хлебе. // Хліб сыры́, на скоры́нку сеў 59. Скоры́нка ве́рхн’а і спо́дн’а 157. Скоры́нка подо́дн’а 166.

СКВАРКІ скваркі́ *мн*. 2, 4, 7, 10, 12, 37, 187, 190, 198а. скварки́ *мн*. 9, 13, 16, 18, 25, 35, 40, 45, 179. скваркэ́ *мн*. 19, 20. сква́ркі *мн*. 34, 152. шкварки́ *мн*. 38. шква́ркі *мн*. 44, 52, 59, 71, 103, 109, 126, 131, 157, 161, 169, 172, 177, 178, 185, 186, 199, 202—204. шкваркэ́ *мн*. 72, 79а, 80, 91. шкваркі́ *мн*. 75, 79, 85. шушва́ркэ *мн*. 93, 102, 109. сквоуркі́ *мн*. 96. **1**. шкваркі печанага сала. **2**. адрэзаны кавалачак сырога сала 7, 12, 199. // Са́ло шкваро́чкамі рэ́жаш 199.

СКВАРЫЦЬ сква́рэты *незак*. 9, 13. пячы, скварыць (сала).

СКІБА скі́ба *ж*. 139, 145. вялікі адрэзаны кавалак хлеба.

СКІБАНІЦА скы́баныца *ж.* 60. вялікая скіба.

СКІБКА скі́бка *ж*. 1, 6, 19, 20, 35, 52, 75, 79, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 102, 103, 109, 123, 131, 133, 139, 144, 150, 151, 152, 154, 157—161, 164, 166, 170—173, 176—179, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199, 200, 203. скы́пка *ж*. 2, 4, 7, 9—13, 25, 29, 38, 45, 101, 135. скі́пка *ж*. 5, 8, 15—18, 37, 54, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 136, 143, 148, 202, 204. ске́бка *ж*. 34, 72. скы́бка *ж*. 44, 57, 59, 60, 78, 79а, 80, 126. скэ́пка *ж*. 65. скэ́бка *ж*. 70, 71. **1.** адрэзаны кавалак хлеба 1, 2, 4—13, 15—18, 25, 29, 34, 45, 65, 70—72, 78, 109, 112, 115, 116, 123, 135, 136, 143, 150, 157, 158, 161, 168–173, 176—179, 185, 186, 191, 198а, 199, 200, 202—204. // Скі́бка хлі́ба – і вэлі́ка і мала́. Скі́бку на цы́лу бу́лку одры́залі 1. Урі́ж ске́бку хле́ба 34. **2.** невялікі адрэзаны кавалак хлеба 19, 20, 35, 37, 38, 44, 47, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 101—103, 120, 124, 131–132, 144, 148, 151, 152, 154, 160, 166, 182, 187, 190. // Йак куды́ трэ́ба то лу́сту рэ́жмо, йак обе́дайем да рэ́жамо то скі́пка 120. **3**. тонка адрэзаны кавалак хлеба 54, 59, 60, 63, 133, 164. // Скы́бка – йак то́нко кра́йимо хл’еб 59. Скі́бку то́нен’ко рэ́жом 133. **4**. Кавалак хлеба, адрэзаны на адзін бок буханкі 75, 119, 126, 139.

СКІДЭЛАЧАК скыдэ́лочок *м*. 6. кавалачак пакрышанай бульбы.

СКОБЛЯНКА ско́бл’анка *ж*. 35. чышчаная вараная бульба.

СКОРАМ ско́ром *м*. 132, 166. *гл*. **скаромнае.** // Ско́ром – это ко́ліс’ було́. Скоро́много не мо́жно йе́с’ці ў пост 132.

СКРАБАЦЬ скр’а́баты *незак.* 4, 9, 12. шкр’а́баты *незак.* 15, 45. шкро́баты *незак.* 71. скрэбці маладую бульбу. // Молоду́йу на́до скр’а́баты, а йак не скр’а́байецЎа то ско́блімо 4.

СКРАБЛЁНІКІ скрэбл’о́нікі *мн*. 144. суп з бульбы.

СКРАБЛЮНКІ скрэбл’у́нкі *мн*. 162, 166. чышчаная вараная бульба 162, 166.

СКРАБТАЦЬ скрэбта́ты *незак*. 11, 59, 60, 65, 72, 80. шкрэпта́ты *незак.* 16, 34. *гл.* **скрабаць**.

СКРАЕЦ скра́йіц *м*. 78. *гл.* **акраец 1, 2.**

СКРАЙЧЫК скра́йчык *м*. 15, 29, 49, 70, 71. *гл.* **акрайчык 1.**

СКРАЮШКА скрайу́шка *ж*. 37, 54. *гл.* **скрайчык 1.**

СКРУШАК скру́шок *м*. 37. хлябец, булка з пшанічнай мукі, які даецца таму, хто прыходзіць у адведкі да парадзіхі і нованароджанага.

СКРУШЧЫК скру́шчык *м*. 36. *гл.* **акрушак**.

СКРЫГАЛІК скрыга́лік *м.* 98. скрагла́чок *м.* 34. скрыга́лачак *м.* 203. скры́глік *м.* 198а. кавалачак пакрышанай бульбы. // Парэ́ж бу́л’бу на скрыга́лачкі 203.

СКРЫДЗЁЛАК скры́длік *м*. 8. скрідэ́лок *м*. 6. скрідз’о́лок *м.* 136. кавалачак пакрышанай бульбы, сала.

СКРЫЛЁК скрыл’о́к *м*. 52. *гл*. **скрыдзёлак**.

СКРЫЛЬ скрыл’ *м*. 15. палавіна капуснага качана. // Наварыла капусты скрыл’а́мы 15.

СКРЭБЦІ скрэ́бці *незак*. 52, 113, 120, 124, 152, 154, 158, 164, 165, 178. шкрэбты́ *незак*. 78, 79а, 83. скрыбты́ *незак*. 98. шкрэ́бці *незак*. 93, 109, 182, 187, 190, 191, 198а. шкрэ́бты *незак*. 95, 126. шкрабці́ *незак*. 75, 103, 128, 131, 199. шкрыпты́ *незак*. 102. скрэ́бці *незак*. 115, 116, 123, 135, 136, 139, 143, 144, 148, 157, 160, 166, 172, 177, 179, 199, 203. скрэпты́ *незак*. 196, 202, 204. **1**. скрэбці (маладую бульбу). // Гэ́ту бу́льбу мо́жна скрэ́бці, йана́ йашчэ́ малада́ 199. **2**. абразаць старую

бульбу 93, 115, 116, 120, 124, 135, 143, 158. // Йак скрэбóм то лупáйку знімáйем, а йак тóхайем, го ту молодзéн’ку бýл’бу 120. Нашкрэ́бла картóплі 93.

СКУЛЫ скýлы *мн.* 71. сухія вырасты па краі буханкі хлеба.

СКУРКА скýрка *ж.* 1, 2, 19, 20, 45. скóрка *ж.* 4, 8, 93. скоýрка *ж.* 35, 37, 80, 115, 133, 144, 171, 187. скíрка *ж.* 38, 102. шкíрка *ж.* 16, 25, 29, 78, 99, 119. скóрка *ж.* 112, 120, 123, 126, 136. шкýрка *ж.* 13, 29, 131. скарынка на хлебе. // Сырэ́й хліб, на скы́рцы впаў 19. Скíрку чоснакóм помáзаты 38. Хлеб на нíжн’у скýрку сеў 37. Шкýрка вэ́рхн’а і спýдн’а 131.

СЛЕДЗІ с’лéдзі *мн.* 1, 4, 6, 19, 44, 59, 71. слэд’ *ж.* 13, 18. с’ледз’ *ж.* 179, 199. селядцы.

СЛЯДЗІЎКА с’ледзíвка *ж.* 44. селядзечны расол.

СМАГЛОНІКІ смаглóнікі *мн.* 80, 203. смажаная бульба.

СМАЖОНІКІ смажóнікы *мн.* 83. смажóнікі *мн.* 143, 151, 159, 187, 190, 191. смажаная ў тлушчы бульба.

СМАЖОНКА смажóнка *ж.* 119; 124, 152, 162. смажóнкі *мн.* 123. вараная бульба, падсмажаная ў тлушчы. // Смажóнкі рóбім – лýплены, а картóплі смáжым 123.

СМАЖОНЦЫ смажóнцы *мн.* 75, 78, 85. *гл.* **смажонка**.

СМАЖЫЦЬ смáжэты *незак.* 13, 17. смáжыты *незак.* 32, 34, 60, 102. смáжыц’ *незак.* 124, 126, 199. **1**. тушыць без вады (гародніну, ягады і г.д.) 17, 32, 34. // З лупéкамі намы́йут’ мóркву і смáжат’ 32. Смáжац’ капýсту свíжайу у чыгунé, у пéчы йак на хлеб 34. **2.** смажыць на сале, тлушчы 9, 13, 34, 60, 75, 78, 80, 83, 85, 119, 124, 143, 151, 152, 159, 162, 177, 187, 190, 191, 203. // Галýшкі у жырý усмáжвайуц’ 159. **3**. скварыць (сала) 34, 119. // Смáжац’ шпéрку 34. **4**. тапіць, смажыць (сала) 102, 124, 126. // У гóршку смáжым затóўку 124.

СМАКУТКІ смакýткі *мн.* 131. ласункі.

СМАЛЁНІКІ смал’óнікі *мн.* 8, 13, 45. **1.** падгарэўшая зверху бульба 8, 45. **2**. смажаная бульба 45.

СМАЛЕЦ шмáлэц’ *м.* 1, 2, 15—17, 19, 20, 25, 29, 37, 38, 44, 47, 78, 99. смáліц’ *м.* 4, 8, 60, 70. смáлец *м.* 7, 9—13, 35, 59, 80, 123. шмáлец *м.* 6, 18, 37, 52, 95, 98, 124, 128, 203. шмал’ц *м.* 91, 120, 126. шмáл’ац *м.* 131, 132, 187. смал’ц *м.* 166. шмéл’ац *м.* 179. **1**. launch ператоплены тлушч, сала 1, 2, 4, 6, 15—18, 25, 29, 37, 44, 47, 52, 80, 91, 95, 123, 124, 126, 128, 131, 132, 166, 179, 187, 203. // Шмáліц’ – йак бэс шквáрок 4. Сáло тóпім на шмáлец 6. Путчэрэ́віну, сáло з бокóў рэ́жом, пэратóпвайем, то э́то шмал’ц 126. Отóчыны обірáйуц’ с кішóк, той чэпэ́ц, ус’ó на смáл’ац рóб’ац’ 132. **2**. птушыны тлушч 1, 2, 4, 6, 8, 19, 20, 37, 38, 44, 52, 59, 60, 71, 72, 78, 80, 98, 99, 120, 128. // Смáліц’ с кáчок, с далікáтного жівóтного 8. Йак пeратóпайуц’ гусíнэ, кýрычэ сáло,говóрац’ шмал’ц 120. **3**. ператоплены гусіны тлушч 35. // Йак сырóйе то сáло гусíнэ, пэратóпанэ – смáлец 35.

СМАЛКІ смáл’кы *мн.* 16. смáлкы *мн.* 29. *гл.* **смалёнікі 1.** // На смáл’кы бýл’ба посмалíлас’а 16.

СМАЛЮХ смол’ýх *м.* 6. смал’ýх *м.* 12, 13, 17—20, 44. *гл.* **смалёнікі 1.**

СМЕЦЮХ смэт’ýх *м.* 45. хлябец з хлебнага цеста і мятай бульбы, які пячэцца перад полымем.

СМЯТАНА смытáна *ж.* 1, 2, 4, 5, 13, 15, 16, 18, 19, 29, 35, 40, 45, 65, 78, 79, 79а, 83, 85, 87, 91, 98, 101, 112, 115, 119, 126, 131, 132. смітáна *ж.* 6—12, 20, 44, 54, 59, 70, 75, 152. сметáна *ж.* 34, 37, 38, 60, 68, 71, 72, 80, 93, 95, 102, 103, 116, 119а, 120, 123, 124, 133, 135, 143—145, 148, 157, 162, 164, 166, 169—173, 176, 177, 182, 185—187, 190, 196, 198а, 199, 202, 204. см’атáна *ж.* 52, 109, 113, 128, 139, 151, 154, 158—160, 168, 178, 179, 181, 191. **1**. смятана кіслая і салодкая 1, 2, 4, 7—13, 15—20, 25, 29, 34, 35, 37, 38, 40, 45, 52, 54, 60, 68, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 87, 91, 93, 95, 98, 103, 109, 112–116, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 143, 145, 148, 151, 152, 154, 157—159, 164: 168—170, 172, 176—179, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. // Йак хорóша корóва, то бýдэ мнóго смытáны 4. Смітáну злывáйемо у слóйік, йанá скысáйецЎа, у бйáнку і б’йеш йейé, колóтімо на мáсло 20. С кíслай сметáны не так дóбра мáла 199. **2**. кіслая смятана 6, 65, 102, 160, 162, 166, 173, 182, 186, 198а. // Смітáну скы́нуц’, вэршóк слілá 6. **3**. салодкая смятана 59. // Вэршóк з гладышóк, з кы́слого молокá, а з солóдкого то э́то ужó смітáна 59. **4**. заправа, звараная з канаплянага семені 1, 45, 52, 80, 120, 123, 124, 126, 133, 139, 157, 161, 170, 171, 182, 186, 187. // Смэтáну вары́лі с конопл’áного сéм’а 1. Разомнýц’ конóплі з водóйу, вóду тýйу спýсц’ац, вáрац’, звэ́рху збэгáйе смэтáна 120. **5.** тварог, расцерты з малаком 101, 119, 119а, 144. **6.** ражанка 124, 148. // Самóго молокá спáрац’, смэтáну кідáйуц’, бы молодзéн’ка смэтáна рóбіцца. Робíла смэтáну кáжуц’ 124.

СНЕДАННЕ снíданне *н.* 1, 5—13, 15, 16, 18, 32, 38, 44, 45, 47, 59, 72, 75, 79. сныдáне *н.* 4, 34, 60, 80. сны́данне *н.* 19, 20. снéданне *н.* 37, 52, 85, 109, 112, 115, 116, 120, 123, 124, 126, 128, 131–

133, 135, 136, 139, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164, 166, 169—172, 177—179, 186, 198а, 199. снíдане *н.* 91, 95, 98, 102, 119, 144. снéдане *н.* 168. першы ранішні прыём ежы – усе п/п, апрача 126. // Пэ́ршайа пíшча, бувáло удóсвітк – снéдане 120. Урáно на снéдане вáрац' бул'óны, крýпнік л'бо сырóватку 132. **2**. снеданне ў нядзелю 126.

СОВЫ сóвы *мн.* 7. ляпёшкі з грэцкай або пшанічнай мукі, якія варацца парам. // Сóвы моложáво замíшвайут, йак óчен' загнэсі то бýдуц' ц'в'óрдыйа 7.

СОДНІК сóдных *м.* 16. сóднік *м.* 34, 200. булачка, пернік на содзе.

СОК сок *м.* 112, 113, 123, 131, 132, 181. сік *м.* 71, 75, 95, 116, 199. с'ук *м.* 79, 91. суок *м.* 103. сук *м.* 182. **1**. сок (з фруктаў, гародніны, дрэва) 71, 75, 79, 91, 95, 103, 112, 113, 116, 123, 131, 132. **2**. квас з бярозавага, кляновага соку 112, 113, 116, 123, 131, 132. // Мо сóку йе, то дай 132. **3**. *гл.* **тук** 181, 182, 199. // У сок памачáла 181.

СОЛАД сóлот *м.* 2, 78. сóлод *м.* 6, 29, 171, 186. сóлад *м.* 165. солóд *м.* 152. **1.** рошчанае жыта, солад. // Сóлод рóс'ц'ац' 6. **2**. корм парасяці з запаранай мукі 165, 171, 186.

СОЛЕНКА сóл'анка *ж.* 36. сóленка *ж.* 37, 40. (па)сóленка *ж.* 52. сол'óнка *ж.* 54, 87. **1.** чышчаная, вараная з соллю бульба 36, 40, 52, 54, 87. // Сóленка – скоблíц'і бýл'вы, воды́, сóлі 37.

СПАЛЕНКІ спáленкі *мн.* 1. прыгарэўшая зверху бульба.

СПУШЧАНКІ спушчáнкі *мн.* 191. клёцкі з дранай бульбы.

СТРАВА стрáва *ж.* 1, 2, 4, 6—13, 15—20, 25, 29, 34, 40, 47, 54, 65, 68, 70—72, 78, 79, 79а, 83, 93а, 95, 99, 101, 102, 109, 112, 115, 120, 124, 126, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 151, 152, 154, 158–161, 164-166, 169, 177, 178, 179, 182, 185, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. **1**. гатаваная ежа, страва. // На кóладу готóвіцца дванáціц' страв у пол'áкыв 34. Стрáва то назывáйецца на гэ́то рáзнойа, што вáрыш, боршч, кáша 120. **2.** агульная назва для квашанай гародніны 136. // У сц'óпцы стрáва стоíц'. У менé йішчэ стрáва 136.

СТРУГАЦЬ стругáты 25, 72. драць бульбу на тарцы. // Стружэ́ бул'бу на кóржікэ 72.

СТРУДЛІ стрýдлі *мн.* 200. мядовыя пернікі.

СТРУЖКА стрýшка *ж.* 25. рэдкая страва з дранай бульбы.

СТРУЦЭНЬ стрýцын' *м.* 38. страўнік, начынены мясам з заправамі 38. // Ковдунá напхáлы, стрýцын' січáс назывáйут 38.

СТУДЗЕНЬ стýдзен' *м.* 18, 37, 179. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д.

СТУДЗЯНЕЦ студэнэ́т' *м.* 17. *гл.* **студзень**.

СТУДНЯ стýдн'а *ж.* 196. *гл.* **студзень**.

СУХАРЫ сухары́ *мн.* 59, 75, 83, 91, 93, 103, 116, 119, 120, 124, 131, 135. сухары́ *мн.* 152, 154, 172. **1**. сухія вырасты па краях буханкі хлеба 59, 75, 83, 91, 93, 103, 119, 120. **2.** коржыкі 116, 124, 131, 135.

СУХАРЫКІ сухáрыкы *мн.* 10, 59, 60, 80, 120, 126. сухáрыкі *мн.* 102, 132, 136, 139, 143, 148, 164, 166, 179, 191. **1**. *гл.* **сухары 1** 10, 60, 80, 179. // Дай одломн'ý сухáрыка от хлíба 60. **2**. *гл.* **сухары 2** 59, 102, 120, 132, 136, 139, 148, 152, 154, 164, 166, 172, 191. // У сухáрыкі йийéц наб'йýц' богáто і сметáніны нал'йéцца 120. Сухáрыкы зэчáс п'акýц', бо йос'ц' с чогó, йе мукá, сáхор 126.

СУХОПАРКА сухóпарка *ж.* 36, 37, 119. **1**. нячышчаная бульба, вараная без солі. // Водóй налí бýл'ву і сухóпарка, бэс сóлі, йасí і солí 37. **2**. чышчаная вараная бульба 119.

СУХОПАРКАМ сухóпорком *прысл.* 78, 85. сухэ́пэрком *прысл.* 85. сухýпарком *прысл.* 103. з невялікай колькасцю вады, якая выпарваецца (варыць бульбу, гарох, фасоль і г.д.).

СЦЯГНО стыгнó *н.* 1, 2, 4—13, 15—18, 20, 84, 38, 45, 71, 75, 80. стогнó *н.* 19, 20. с'ц'огнó *н.* 59, 60, 112, 115, 120, 123, 124, 131—133, 136, 139, 173. стэгнó *н.* 72, 83, 126. с'цегнó *н.* 144, 162, 164, 199. с'ц'агнó *н.* 157, 158, 160, 161, 166, 179, 196, 204. **1**. сцягно свіной тушы і шынка з яго. // Стэ́гна сóл'ац', а посл'á вíшайуц' 34. Сц'óгна папéкала у пéчы 166. **2.** сцягно 6, 16, 19, 29, 139. **3**. лапатка і сцягно 136.

СЦЯГНЯК сц'агн'á *м.* 6, 44. *гл.* **сцягно 1.**

СЫР сыр *м.* 1, 4—13, 15—20, 25, 29, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 75, 79, 83, 85, 91—93а, 98, 101–103, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 168—173, 176—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199, 203. сэы́р *м.* 2, 71, 72, 79а, 80, 95. сэр *м.* 34, 70, 78. **1**. тварожны сыр. // Сы́ра навэрнýла 2. Сы́ра налужы́ты трэ́ба кáменем 5. З тогó творогý зноў рóбл'ац' сы́ра 71. **2**. тварожная маса 16, 17, 29, 34, 72, 79, 79а, 80, 98, 101, 102, 109, 119, 119а, 126, 128, 133, 135, 139, 143—145, 150—152, 154; 157—162, 164—166, 168–173, 176—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199. // І сыр і творóг кáжуц', а сыр справедлíвей 144. Варэ́нікы с сы́ром 166. Сырóвадка аддз'алáйецца сабé, а сыр сабé 177.

СЫРАДОЙ сырадо́й *м.* 112, 113, 123, 139, 145, 148, 151, 152, 154, 158—160, 164, 165, 168—170, 172, 173, 176, 178, 179, 190, 191, 203. сыроду́й *м.* 116, 120, 133, 135, 136, 143, 144, 150, 157, 166, 171, 177, 181, 182, 185—187, 191, 198а. сіродо́й *м.* 165, 196, 202, 204. **1.** свежае, толькі што выдаенае малако**. 2**. салодкае малако 171.

СЫРНІК сэ́рнык *м.* 2, 5, 7, 9—12, 20, 44, 95. сы́рнык *м.* 35, 38, 79, 91, 98, 126. сы́рнік *м.* 4, 6, 8, 18, 19, 25, 40, 45, 59, 60, 93, 103, 131—133, 136, 144, 154, 157, 158, 161, 166, 178, 182, 187, 198а. **1.** ляпёшка з тварагу і мукі 103, 126, 131—133, 136, 144, 157, 161, 166, 198а. // С’ле́піц’ галу́шачку с сы́ра – говóрыц’ сы́рнік 166. Заме́с’ат’ с сы́ром, выка́чвайут’, пэку́т’ сы́рнік. 131. **2**. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру 2, 4—12, 18—20, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 59, 60, 79, 91, 93, 95, 98, 154, 158, 178, 182, 187. // Сы́рнік с полотна́ пошэ́ты штоб дзе́лац’ сыр 59.

СЫРОВАТКА сыро́вотка *ж.* 1, 2, 15, 10, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 47. сыро́ватка *ж.* 4, 5—13, 19, 37, 59, 75, 79, 80, 83, 93, 95, 102, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 154, 157, 160—162, 164, 166—170, 172, 173, 176, 179, 196, 199, 202—204. соро́ветка *ж.* 16, 34. соро́влетка *ж.* 17. сэыро́ватка *ж.* 60, 71, 72. соро́вадка *ж.* 151, 190. сыро́ведка *ж.* 152, 158, 165, 179, 182, 185—187, 191, 198а. **1**. малочная сыро́ватка. // Сэыро́ватка йак тэ молоко́ отто́пыш на твору́г 60. Йак сэро́ватка вы́ц’ачэ, астайе́цца густо́йе молоко́ 59. **2.** крупнік, звараны на сыроватцы 116, 123, 126, 132, 133, 136, 139, 148, 150, 158, 166, 170, 179, 185, 186, 191, 196, 202—204. // Вары́лі сыро́ватку, куле́ш на сыро́ваццы 139. Прыста́вімо сыро́вадкі 185. ◊ – ***сколо́тнайа*** 154. – ***сколу́тна*** 160, 161. **–** ***сколо́чна*** 162. **–** ***скуло́тна*** 199. маслянка. // Йак ма́сло б’йе, сколо́чна сыро́ватка остайе́цца 162.

СЫРОВАТНІК сыро́ватнік *м.* 120. крупнік на сыроватцы. // Сыро́ватнік бува́ло вары́лі, то кідайем крупу́ у сыро́ватку120.

СЫРОВЫ сыро́вы 112. салодкі; несолены, не кзашаны. // Сыро́выйа агуркі. Сыро́вайа капу́ста.

СЫРЫ сыры́ 20, 29, 37, 75, 79, 80, 83, 85, 91, 96, 98, 109, 112, 113, 115, 116, 120, 124, 126, 131—133, 135, 136, 144, 148, 166, 172. сырэ́й 4, 71, 72, 78, 79а, 119. сыры́й 8, 9, 12, 19, 19, 44, 45, 102, 103, 173, 196, 202, 204. сэры́ 123. недапечаны (пра хлеб). // От ву́ц’агла хлеб да сэры́ 123.

СЫТА сыта́ *ж.* 108, 112, 115, 116, 120, 123, 126, 131—133, 136, 139, 143, 144, 148, 151, 152, 157, 158, 160, 161, 164—173, 177, 179, 182, 185, 191, 196, 199, 198а, 202, 204. сіта́ *ж.* 72, 80. **1**. вада, рассалоджаная мёдам. // По́с’ц’ац’ от чэц’верга́ до субо́ты, нічо́га не ку́шайуц’, то́л’кі ту́йу сыту́, у ц’о́плен’кой водзе́ расколо́ц’ац’ мэд і п’йуц’ 120. Сыту́ с ме́ду робілі йак пос’ц’ілі 132. **2.** памінальная страва, канун 103, 116, 123, 151, 152, 158, 165, 166, 168—170, 177, 182, 185, 187, 191, 199. // Сыта́ ты́йа са́мыйа рулí, калí на дз’ады́ 199. У во́ду холо́днуйу хлеб жы́тні кры́шац’; да́ўно ме́дом саладзілі 187.

СЫТЫ сы́тэй 1, 5. сы́ты 5, 19, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 60, 79, 83, 85, 91, 93, 103, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 123, 124, 126, 131, 132, 133, 135, 136, 143, 144, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 165, 166, 168, 169, 171, 173, 177, 179, 185, 186, 187, 190, 196, 198а, 199. сэы́ты 20, 95. **1**. тлусты, з салам (пра страву) 45, 83, 85, 91, 93, 95, 103, 112, 115, 116а, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 135, 136, 143, 144, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 165, 166, 168, 169, 171, 177, 179, 187, 188, 190, 198а, 199. // Йак зва́рыш з до́брага м’а́са то сы́ты боршч 120. Йакí боршч сы́ты, ска́лкі пла́вайуц’ 171. Ты́йе што с са́лом, ка́жуц’ сы́тэ 199. **2**. тлусты (пра малако) 103, 119, 120. **3**. тлусты (пра мяса) 83, 85, 103, 115, 116а, 116, 120, 132, 148, 151, 152, 154, 166, 173, 179, 185, 196, 199**. 4**. тоўсты, сыты (пра жывёлу) 1, 5, 19, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 79, 83, 91, 95, 103, 112, 119, 120, 123, 124, 126, 132, 133, 144, 151, 152, 154, 166, 179, 198а. // Сы́ты кін’ чы овэ́чка сы́тайа, са́ла мно́го на йій 25. Сы́ты паршу́к 37. **5**. тоўсты (пра сала) 124, 151, 154.

СЫЦІЦЬ сытíт’ *незак*. 25. запраўляць салам страву. // Ко́лыс’ так не сытíлі йак січа́с 25.

СЯДРО с’адро́ *н*. 13. нутраное свіное сала. // С’адро́ упэро́т скру́чвалы, пэрэтыра́лы чосноко́м, у сэрэ́дыну са́ло рíзалы кусо́чкамы і вíшалы. Бу́лка с’адра́ 13.

СЯЛЁДКА сел’о́тка *ж.* 144, 196, 202, 204. оселе́дка *ж.* 148. ос’ал’о́дка *ж.* 152, 154, 161, 182, 187. с’ал’о́дка *ж.* 158. осел’о́дка *ж.* 185. селядзец.

СЯЛЕНЕЦ сэлэ́нэц *м.* 2, 16. сэлэ́йэц *м.* 15. осэлэ́нэц *м.* 20, 71, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 119, 126, 133. осэлэ́нэц’ *м.* 29, 72, 95, 99. селе́нец *м.* 103, 112, 115, 132. оселе́нец *м.* 116, 120, 124, 131, 136, 139, 157, 160, 166. аселе́нец *м.* 162. селядзец.

СЯМЯНКА сем’а́нка *ж.* 11. заправа з тоўчанага льнянога семені.

СЯЧОНІКІ с’ачо́нікі *мн.* 187. се́чанікі *мн.* 199. тушаная бульба.

ТАКМАЧЫ тумачí *мн.* 25. токмачí *мн.* 45, 50. томачí *мн.* 70. тукмачí *мн.* 29, 71, 72. *гл.* **таўканіца**.

ТАЛАКНО толокно́ *н.* 2, 12, 29, 36, 59, 60, 71, 75, 78, 79, 83, 91, 93, 95, 99, 103, 112—116а, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 139, 148, 161, 164—166, 168—171, 182, 185, 186, 199. талакно́ *н.* 85, 151, 152, 158, 159, 172, 179, 187, 190, 191. страва з аўсянай мукі, змеленай з папярэдне паранага, сушанага і абтоўчанага аўса, разведзеная вадой. // Толокно́ до хле́ба йак са́ло 71. Зе́рне сы́пем на чары́н, йано́ пасхне́, патоўко́м, абчы́с'цім, зме́лем. Талакно́ с тэй мукі́ ро́б'ац' 179. Оўйо́с у пе́чку усмыка́лі, сушы́лі, тоўклі́ на толокно́ 60. Толокно́ йак це́сто ме́с'ац' гу́сто, у гру́дках і сыро́йе йадз'а́ц' 116. **2.** страва з патоўчанага канаплянага семені 29, 158, 182.

ТАПТУХА тапту́ха 152, 154, 159, 172, 178, 186, 187, 191. страва з варанай памятай бульбы. // З бу́л'бы зрабілі тапту́ху 178.

ТАРКАВАННЕ тарко́ванне *н.* 115. бабка з дранай бульбы.

ТАРКАВАЦЬ таркова́ц' 85, 93, 103, 112, 113, 115, 116, 135, 136, 139, 148, 154, 160, 166. драць бульбу на тарку. // Таркова́ц' ла́дзі 154.

ТАРКОВАНКА тарко́ванка *ж.* 139. сырая драная бульба. // Тарко́ванку ва́рац' ды ка́уц' ба́бка 139.

ТАРКОВАНЦЫ тарко́ванцы *мн.* 139. бліны з дранай бульбы.

ТАРЧЫЦЬ та́рчыц' *незак.* 179. драць бульбу. // Лупіц' да та́рчыц' на бліны́ 179.

ТАЎКАНІЦА тоўканы́ц'а *ж.* 1, 2, 4—13, 18—20, 35, 37, 38, 44, 47, 68, 70, 75, 78, 79, 79а, 95, 119. тоўкеніца *ж.* 39. тоўкане́ца *ж.* 71. тоўканíца *ж.* 36, 52, 54, 80, 92, 98а, 94, 112, 115, 126, 131, 145, 160, 162, 190, 199. страва з патоўчанай варанай бульбы. // Тоўканы́ц'у мн'а́лі 4. Тоўканы́цы помн'а́ла с са́лом 44.

ТАЎКЕНЯ тоўкэ́н'а *ж.* 59, 60, 68. тоўпэ́н'а *ж.* 128, 131. *гл.* **таўканіца.** // Сі́м'а намнэ́ да ў тоўке́н'у укы́не 60.

ТАЎКУН тоўку́н *м.* 172, 182, 185, 186. тоўку́н *м.* 199. тоўкуны́ *мн.* 6, 196, 202. **1.** пакрышаная цыбуля, перамешаная з соллю, залітая квасам або кіслым малаком 172, 182, 185, 186, 199. **2**. *гл.* **таўканіца** 186, 196, 202. **3**. прэсныя ляпёшкі з прасеянай мукі 6.

ТАЎЧАНКА таўча́нка *ж.* 203. *гл.* **таўканіца**.

ТАЎЧЭНІК тоўчэ́нік *м.* 132. *гл.* **таўканіца**.

ТВАРОГ творі́х *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 13, 15, 18—20, 35, 44, 78, 95. твору́г *м.* 4, 7, 9—12, 36, 37, 40, 45, 59, 60, 65, 85, 92, 93а, 103, 112, 113, 123, 131, 132, 139, 154, 157, 161, 168, 182, 187. твор'уі́х *м.* 38. творо́г *м.* 52, 54, 68, 93, 136, 151, 158, 160, 176, 191. творі́г *м.* 70, 71, 75, 83. отворо́г *м.* 109. отворо́х *м.* 115, 116, 120, 124. отвору́г *м.* 148. атваро́г *м.* 158, 190. **1**. тварог 1, 2, 4—13, 18—20, 29, 36—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 83, 85, 92, 93, 93а, 95, 102, 109, 113, 115, 116, 120, 123, 124, 131, 132, 136, 148, 151, 152, 154, 187, 190, 191. // Отча́ўвайуц' отвору́г на сы́ра 120. Отто́плено молоко́ на труфл'а́к сцэ́дз'ац', ка́жуц' отворо́х 124. Йак пыд гн'от не б'арэ́ш, то твору́г 131. **2**. страва з тварагу, размешанага з малаком або смятанай 139, 157, 160, 161, 168, 176, 182. // Нам'аша́ла творогу́ 160.

ТЛУСТАСЦЬ тлу́стос'ц' *ж.* 5—3, 12, 16, 19, 20. тлу́стос'т' *ж.* 29. плу́стос'т' *ж.* 17, 25. клу́стос'ц' *ж.* 60. *гл.* **тлушч.** // Гус'а́ча тлу́стос'ц' 5. Пошмарова́ты тлу́стос'ц'у 8.

ТЛУСТЫ тлу́сты 1, 2, 5, 6, 8, 12, 13, 17, 19, 20, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 59, 71, 72, 78—80, 91, 102, 115, 124, 131, 154, 199. клу́сты 7, 60. плу́сты 16, 25. тлу́сны 136. **1**. тлусты (пра страву) 1, 2, 5—8, 12, 13, 16—20, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 60, 71, 72, 78—80, 91, 102, 115, 124, 131, 136, 154. // Те́ты стойет, занадто тлусты боршч 45. **2**. тлусты (пра малако) 2, 6, 12, 18, 38, 79, 131. **3**. тлусты (пра мяса) 34, 60, 71, 72, 79, 91. **4**. тлусты (пра жывёлу) 8, 12, 13, 16, 17, 20, 35, 37, 59, 60, 71, 72, 91, 154, 199. // Тлусты вэпру́к 12.

ТЛУШЧ тлушч *м.* 1, 6, 13, 52, 71, 80, 102, 124, 131. тлу́шча *ж.* 126. тлушч у стравах (ператоплены, застылы і г.д.). // Йі́сты хоч што було́, хлі́ба, тлушчу 102. Облі́ва́йуц' тлу́шчом сыр 124.

ТОПТАНКА то́птанка *ж.* 123. страва з мятай варанай бульбы.

ТОРБАЧКА то́рбачка *ж.* 126, 132, 133. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру.

ТОЎЧ тоўч *м.* 120. корж з тоўчанага канаплянага семені.

ТОЎЧА то́ўча *ж.* 65, 115, 116, 116а. **1.** *гл.* **таўканіца** 65, 116, 116а. **2**. корм для свіней з сечанай бульбы 115.

ТРУШАНКА тру́шанка *ж.* 160, 166. **1**. зацірка 160. **2**. суп, звараны з сумесі розных круп 166.

ТРЫБУХ трыбу́х *м.* 75, 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 110, 112, 115, 116а, 119, 128, 131—133, 171. требу́х *м.* 102**. 1**. страўнік, начынены мясам 79а, 85, 99, 102, 103, 110, 116а, 119, 128, 132, 171. // М'а́са с требуха́ 102. **2**. страўнік, начынены ўнутранасцямі 128. **3**. страўнік жывёлы 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 99, 102, 103, 116а, 126, 131, 133. **4**. цялячы страўнік 115. **5**. унутранасці 75, 112.

ТУК тук *м.* 1, 2, 4–7, 9—13, 15—20, 25, 29, 34, 37, 38, 40, 45, 47, 60, 71, 75, 78, 79а, 80, 85, 95, 98, 99, 103, 109, 112, 115, 116, 128, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 166, 179, 191. т'уік *м.* 8. ток *м.* 79, 113, 158, 161, 162, 165, 168—170, 172, 176—178, 185—187, 190, 198а, 199, 203. тук. // Тук — та́йа вода́, што з са́ла нац'ачэ́, йак п'ачэ́цца са́ло 60. Дра́нікі то́ком обол'йе́ 166. Сы́тэ са́ло, ту́ку бога́то набе́гло 151. Хлеб у ток помоча́ў 199. ◊ ***чуты тук*** 126. чуць тук; чутно тлушч (пра тлустую страву).

ТУЧНЫ ту́чны 34, 126, 179. то́чны 190. **1**. тлусты, з салам (пра мяса) 34, 126. **2.** які пры смажанні дае многа туку (пра сала) 179, 190.

ТУШАКІ туша́кі *мн.* 7. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ТУШАНІ тушэні́ *мн.* 8. адвараныя унутранасці свінні.

ТУШОНІКІ туша́нікі *мн.* 139, 196. тушо́нікі *мн.* 144, 158. *гл.* **тушонка.** // Тушо́нікі – налу́п'ац карто́пл'аў, накры́шац, с са́лом ілі олі́вой ту́шац 144.

ТУШОНКА ту́шанка *ж.* 168, 182. тушо́нка *ж.* 131, 199. тушо́нкі *мн.* 136, 148, 157. туша́нкі *мн.* 165. смажаная бульба. // Тушо́нкі – поре́жом скрыдз'о́лкамі бу́л'бу, ту́шом без воды́ 136.

ТУШОНКІ тушо́нік *м.* 145. тушэні́к *м.* 196. кавалачак пакрышанай бульбы. // Рэ^{ы}ж карто́плі на малы́йе тушо́нікі 145.

УКРОП укрі́п *м.* 16. окро́п *м.* 71, 80, 120, 169, 186, 200. кріп *м.* 72. окрі́п *м.* 95, 119. укру́п *м.* 103, 116, 143, 182. укро́п *м.* 112, 128, 139, 144, 145, 148, 150, 154, 160, 162, 164, 170, 171, 172, 173, 176. выкро́п *м.* 124. кроп *м.* 123, 132, 136, 161, 177. круп *м.* 133, 135. окроу́п *м.* 157, 166, 168, 185. вар, кіпецень. // Нагрэ́ла кро́пу, покрышы́ла пота́пцаў 123. Хоц'а́б укро́пам не абл'і́лі 139. Окру́п закіпе́ў 157. Приста́ў окро́пу, мо вы́пілі п по стака́ну 185.

УЛОМАК уло́мок *м.* 17. кавалак хлеба адламаны.

УТОПЛЕНІКІ уто́плэнікы *мн.* 102. варэнікі з пшанічнага цеста.

УХА уха́ *ж.* 1, 113, 131, 157, 203. рыбная юшка.

УЧЫНІЦЬ учыні́ц' *зак.* 150, 178, 179, 198, 199. *гл.* **рашчыніць.** // Учыні́ц' блі́ны́. Ра́но учын'а́йеш, за дзен' укіса́йе 199.

ХАЛАДЗЕЦ холоде́ц *м.* 4. холодэ́ц' *м.* 7, 9, 18, 29, 44, 45, 47, 71, 80, 126. холода́ц' *м.* 34. халадзе́ц *м.* 52, 154, 158, 177, 178. холодзе́ц *м.* 112, 120, 128, 132, 133, 187, 190, 168, 172, 173, 182, 186, 191. хо^{у}ло^{у}де́ц' *м.* 196. **1**. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. 29, 34, 52, 71, 80, 112, 120, 126, 132, 133, 172, 173, 186, 191, 196. // Холодэ́ц' ужо чышчэ́й гово́рац', ра́ншэ то квашэлы́на 126. Холода́ц' з мне́са, рэ́бы 34. Хо^{у}ло^{у}де́ц з нуг 196. **2**. страва з квасу і цыбулі 4, 7, 9, 18, 45, 44, 47, 52, 128, 132, 154, 158, 187, 190, 168, 177, 178, 182, 191, 198а. // Холодзе́ц с ква́су де́лайут, с цыбу́л'ай 4. Холодзе́ц холо́дны, на ско́рым коне́ покрышы́ да йеш 132. Халадзе́ц с карто́'пл'амі йадз'а́ц' 177.

ХАЛАДЗІЛА холодзі́ло *н.* 124, 128, 131. *гл.* **халадзец 1.** // Холодзі́ло з ног, вушэ́й, головы́ 124.

ХАЛАДЗІНА холоды́на *ж.* 59. *гл.* **халадзец 1.**

ХАЛАДНІК холодны́к *м.* 5, 11, 19, 20, 29, 60, 68, 75, 79, 95, 98, 101, 103, 119, 126. хулудны́к *м.* 13, 15. холоднэ́к *м.* 16, 72, 99. холодні́к *м.* 113, 115, 116, 131, 133, 139, 143—145, 157, 166, 169, 171, 173, 179, 196, 202. холонні́к *м.* 136. халадні́к *м.* 152, 181, 203. **1**. *гл.* **халадзец 1** 72, 113, 115, 119, 171. **2**. *гл.* **халадзец 2** 5, 11, 13, 15, 16, 29, 54, 60, 75, 79, 95, 98, 101, 103, 109, 116, 119, 126, 131, 133, 136, 139, 143—145, 152, 157, 169, 171, 173, 179, 181, 196, 202, 203. **3.** халодны боршч з бацвіння 19, 20, 99, 126, 166. // Холодны́к — накры́шац' ботвы́нн'а, зва́рыцца, у гу́шчу накры́шац' цыбачко́ў да рэды́скі, квас хле́бны лл'уц' 126. Гі́чку ва́рац', адцы́джвайуц', цыбу́лі туды́, ква́су і холоднэ́к 99.

ХАЛАДОК холодо́к *м.* 148. *гл.* **халадзец 2**.

ХАЛОДНАЕ холо́дно *н.* 54, 145, 203. *гл.* **халадзец 1.**

ХАЛУПЕНІКІ халу́пенікі *мн.* 171. коржыкі з дранай бульбы, засмажаныя ў сале.

ХАРАШЫЦЬ хорошы́ты *незак.* 75, 79, 91, 92, 119, 126. хорошы́ц' *незак.* 166, 176. чысціць, абіраць бульбу. // Хорошо́ны карто́плі 92.

ХАРЧА харча́ *ж.* 166, 199. *гл.* **харчы 1**.

ХАРЧОЎКА харчу́вка *ж.* 71. харчі́вка *ж.* 72. харчо́ўка *ж.* 139, 160, 173. *гл.* **харчы 1.** // Харчо́ўкі хапа́йе 160.

ХАРЧЫ харчі́ *мн.* 1, 4—8, 12, 13, 18—20, 29, 35, 38, 44, 45, 79, 91, 136, 161, 162. харчы́ *мн.* 34, 59, 112, 126, 131, 157. харчэ́ *мн.* 37, 120, 124. харч *м.* 60, 85, 115, 132, 144, 177, 179. **1**. харчы, прадукты. // Чі вз'ав харчі́ в доро́гу 44. Харчу́ў мало у войну́ было́ 59. Каб харчэ́ до́брыйа, са́ло ды ма́сло, дай попра́віца 120. Харчэ́ — усе́ уйе́жныйа 124. **2.** корм скаціне 7, 12, 13, 18, 29, 38, 45, 60, 79, 91, 112, 120, 144, 161, 179. **3**. стол, харчаванне 35. // На його́ харча́х 35.

ХЛЕБ хліп *м.* 1, 2, 8, 13, 18, 38, 40, 44, 70, 196, 202, 204. хліб *м.* 4—7, 9—12, 15—17, 19, 20,

25, 29, 35, 36, 45, 47, 54, 59, 60, 65, 71, 72, 78, 79, 80, 91, 95, 98, 102, 115, 116, 124, 126, 131, 135, 136, 139, 148, 157, 164, 165, 171, 179, 187. хлеб *м.* 37, 75, 103, 120, 132, 143—145, 151, 154, 158—161, 166, 168, 170, 172, 177, 182, 185, 198а, 199. хліе́б *м.* 83, 85. хлыб *м.* 93. хлеп *м.* 183. хлеб. // Сі́тні хлеб на во́ду пуска́йуц’ 120. Жы́тні хлеп на лісту́ пэчэ́цца, а пшоні́чны на ско́вородах 133. ◊ – ***пуцытко́вы*** 60. сітны хлеб.

ХРАПА хра́па *ж.* 133, 159, 165, 166, 168, 170, 171, 182. храпка з капуснага качана.

ХРУЛІ хруле́ *мн.* 126. суп з галушкамі з дранай бульбы.

ХРУСТЫ хрусты́ *мн.* 2, 80, 93, 131. сухое пячэнне, якое пячэцца ў тлушчы.

ХРУШЧЫ хрушчы́ *мн.* 124, 157, 160, 170, 196, 199, 202, 204. хрушчэ́ *мн.* 152. *гл.* **хрусты.** // Хрушчы́ ме́с’ац’ на жы́рэ, йа́йца, са́хар. Пэку́ц’ на по́сном ма́сле 124.

ЦАЛКІ ц’алкы́ *мн.* 32. бульба, звараная ў лушпінах 32.

ЦАЦКІ цацкі́ *мн.* 132. галушкі з грэцкай мукі. // Кру́пніку с цацка́мі навыры́ла. Цацо́к з грэ́цкай мукі́ наробі́ла 132.

ЦЕЛЬБУХ цел’бу́х *м.* 190. страўнік свінні. // Печо́нка, л’о́хко, йазы́к, отва́руйуц’, пас’ачэ́м, да ў цел’бу́х кладо́м 190.

ЦЕРЦІ тэ́рты *незак.* 1, 2, 4, 7, 11—13, 15—17, 19, 35, 38, 44, 45, 47, 60, 72, 75, 78—80, 83, 91, 95, 119а, 102, 126. та́рты *незак.* 18, 29, 34. тэ́рці *незак.* 37. це́рці *незак.* 123, 124, 139, 143, 158, 160, 168, 171. те́рті *незак.* 131. драць бульбу на тарку. // Тэ́рты карто́плі на ба́бку чы на млінцы́ 60. Сыру́ бу́л’бу це́рці да млінцэ́ пычы́ 124. Тэ́рты на тэ́ртку бу́л’бу 126.

ЦУРА цура́ *ж.* 52, 83. страва з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду.

ЦЫГАНКІ цыга́нкі *мн.* 151, 160, 164, 169, 170, 190. **1**. галушкі з грэцкай мукі, укачаныя ў канаплянае семя 160, 154, 169, 170, 190. // Кано́плі посма́жыц’, замесі́ц’ це́ста, мача́ц’ у коно́плі і п’ачы́ – то цыга́нкі 169. **2**. параная бульба, памачаная ў канапляным семені 151.

ЦЫЛЯКІ цыл’акі́ *мн.* 75, 143, 144. *гл.* **цалкі**.

ЦЫМІС цы́міс *м.* 71. яўрэйская страва з морквы.

ЦЭД цід *м.* 99. цэд *м.* 112, 123. цэж *м.* 132. вадкая рошчына з аўсянай мукі, з якой варыцца, кісель. // Оу́с’а́ны кісе́л’ рошчын’а́йем, на сі́то процэ́дзім, йон сстоі́цца, зліва́йуц’ во́ду, та вода́ квас’лі́ны, а остайе́цца цэж, с цэжу ва́рац’ кісе́л’ 132. Пі́ц’ цэд, то рыбако́ў не бу́дзе 112.

ЦЯРТУН тэрту́н *м.* 15, 16. **1**. картапляная бабка, спечаная ў блясе 15. **2**. блін з дранай бульбы 16.

ЦЯРТУХА т’арту́ха *ж.* 80. тэрту́ха *ж.* 83, 92. **1**. рэдкая страва з дранай бульбы 80. **2**. бабка з дранай бульбы 92. **3**. мятая бульба, залітая малаком 83.

ЦЯТЫ т’а́ты *мн.* 1, 5, 6, 18, 29, 35, 38, 44, 47. те́ты *мн.* 45. кроплі тлустасці на паверхні рэдкай стравы. // Те́ты стойе́т’, зана́дто тлу́сты боршч 45.

ЧАПЕЦ чэпэ́ц’ *м.* 4, 6, 18, 29. чэпэ́ц *м.* 19, 60, 83, 109, 120, 124, 126, 131, 132, 139, 150. чапэ́ц *м.* 59, 128, 133. ч’апе́ц *м.* 136, 169. чепэ́ц *м.* 144, 148. чопе́ц *м.* 145. чапе́ц *м.* 123, 151, 154, 157, 158, 162, 164, 165, 166, 172, 178, I79, 182, 199, 203. нутраны свіны тлушч вакол страўніка. // Жолу́док укру́чаны ў чэпэ́ц 124. Ч’апе́ц круго́м кіндз’уха́ 136. Чапе́ц с ко́ўбіка, то́піцца на шме́л’ац 179.

ЧОХАЦЬ чо́хац’ *незак.* 120. скрэбці (маладую бульбу).

ЧОХРЫЦЬ чухра́ты *незак.* 71, 79а, 80. чо́хрыц’ *незак.* 120. **1**. абдзіраць (маладую бульбу) 71, 79а, 80. **2**. драць бульбу на тарцы 120.

ЧУСТРАНІК чустра́нык *м.* 20. блін з дранай бульбы.

ЧУСТРЫЦЬ чустры́ты *незак.* 18, 20, 29. драць бульбу на тарцы.

ЧУХМОРЫЦЬ чухмо́рыц’ *незак.* 124. дзерці бульбу на тарцы.

ЧУЧАРАПОК чу́черэпок *м.* 59, 60, 78. вылівак. // Чу́черэпка вы́лыла 78.

ЧЫНІЦЬ чэнэ́ты *незак.* 72. чыні́ц *незак.* 144. чыні́ц’ *незак.* 160. **1**. начыняць мясам 72, 160. // Чэ́н’ац’ то́нкы ке́шкы 72. **2**. трыбушыць (рыбу) 144.

ЧЭРЭЗЛОЖКУ чэрэ́зложку *прысл.* 75. радкавата.

ШАЛУПІННЕ шалупі́нне *н.* 3б. 52. *гл.* **лупіна** 52.

ШАР шар *м.* 198а. пласт, слой сала (у дзежцы, скрынцы).

ШАТКОВАНКА шатко́ванка *ж.* 136, 151, 158, 191. шаткаваная квашаная капуста.

ШАТКОЎКА шатко́ўка *ж.* 139, 154, 169, 170, 173, 187, 190. *гл.* **шаткованка**.

ШВЕДЫ швэ́ды *мн.* 83, 91, 98, 119, 120. шве́ды *мн.* 102. **1**. шкваркі сала 83, 91, 98, 119, 120. **2**. кавалачкі вытапленага сала. // Шмал’ц – тук без шве́доў 102.

ШКАБУРАЦІНКА шкабура́тінка *ж.* 173. хлебная скарынка.

ШКАРАЛЮШЧА скорол’у́шча *ж.* 13, 112. шкорол’у́шча *ж.* 95, 98, 135. *гл.* **шкарлупа**.

ШКАРЛУПА шкорлу́па *ж.* 1, 6, 12, 16, 17, 44, 79а, 113, 115, 144, 148. шкорол'у́па *ж.* 4, 18-20, 47, 72, 80, 168. шкаралу́па *ж.* 34, 60. шкару́па *ж.* 91, 99, 131, 139. скорлу́па *ж.* 124. шкарлу́па *ж.* 178, 198а, 199. шкарлу́пка *ж.* 191. лушпіны на яйцы.

ШКЛЕНДА шкле́нда *ж.* 1, 4, 7, 38. шклэ́нда *ж.* 2. **1.** род мясной каўбасы, напханай ў тоўстую кішку 1, 2, 4, 7. // Шкле́нду у гру́быйа кы́шкы папыха́йут м'а́сом, жы́ром 4. **2.** крывяная каўбаса 38.

ШКУРКА шку́рка *ж.* 11, 19, 20, 29, 124, 126, 128, 131, 132. ску́рка *ж.* 171. пенка на параным малацэ. // Шку́рка ужэ́ йест на молоку́ 126. Знімі́ з молока́ шку́рку 128.

ШМАГАРЫЛЬЧЫК шмагоры́л'чык *м.* 102. прыгарэўшая зверху бульбіна.

ШНЕКІ шне́кі *мн.* 123. аладкі на содзе.

ШПЕРКА шпы́рка *ж.* 4, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 47, 50. шпэ́рка *ж.* 16, 19, 65. шпі́рка *ж.* 26, 32, 34, 80. шпе́рка *ж.* 72, 99. **1**. верхняе свіное сала 15–17, 25, 26, 29, 32, 34, 44, 45, 47, 50, 72. // Шпы́рка на п'ад' 15. Шпе́рку сма́жац', ва́рац', жа́рацьʼ 34. То́ўстайа шпы́рка, то́нкайа шпы́рка 44. **2**. тонкае, худое верхняе сала 8, 19, 20, 40, 65, 80. // Бока́, подчіры́в'йе на шпы́ркы склада́йуц' 20. **3.** адрэзаны кавалак тонкага сала 4, 35, 38, 99. // Йак коро́вы пожану́т' па́с'віт', то гово́р'ат от до́бру шпы́рку покла́ла, то́нкого са́ла 35. Укы́нут шпы́рку у боршш ', у , капу́сту 4. Одрі́ж шпе́рку са́ла 99. **4**. кавалак сала, звычайна варанага або печанага 7, 8, 12, 13, 18.

ШТЫБЛІК шты́блік *м.* 193а. адрэзаны кавалачак сала.

ШЧАВЕЛЬ шчавэ́л' *м.* 52. шча́вэл' *м.* 112, 116а. шча́вел' *м.* 159, 177, 190, 191. *гл.* **шчавэй.** // Шчаўл'у́ навары́ла 190.

ШЧАВЕР шча́вер *м.* 116, 139, 143. шча́вэр *м.* 133. шчаве́р *м.* 164, 171. *гл.* **шчавэй**.

ШЧАВЕЦЬ шчаве́ц' *незак.* 112. шчаўле́ц' *незак.* 115. пракіснуць (пра малако).

ШЧАВУХ шчаву́х *м.* 34, 144. шчаўйу́х *м.* 71. *гл.* **шчавэй**.

ШЧАВЭЙ шчавэ́й *м.* 60, 75, 79, 91, 95, 98, 131. шчаве́й *м.* 126, 128. квасная страва з варанага шчаўю. // Чут' не забу́ла, шчо шчавэ́й шчэ ны посолы́ла 98.

ШЧАЎЕ шча́ўйе *н.* 109, 113, 203. шча́в'йе *н.* 115. *гл.* **шчавэй**.

ШЧОЛАК шчо́лок *м.* 1, 2, 4, 8, 12, 37, 38, 52. шчі́лок *м.* 5. **1.** рэдкае ў страве 1, 2, 4, 5, 8, 37, 52. // Шчо́локу само́га навары́ла. Абы ф су́пе, то шчо́лок 2. Навары́ла ры́дко, шчо́лку мны́го 4. Слі шчо́лок, а гу́шчу собі́ оста́в 5. **2**. сок 2. // Рэ́д'ка постоі́ц', шчо́лок пу́с'ціц' 2. **3**. кампот з груш, яблыкаў 2, 5. **4**. малако, пераваранае з вадой 8. // Моло́чны шчо́лок до́бре пріхлі́стуваты 8. **5**. булён, мясны адвар 8, 12, 38. // Кусо́к м'а́са укі́нула і навары́ла шчо́лку 12. Шчо́лок – шос' ва́рыш і зліва́йеш його́ і йе́с'лі загу́сто, то, надлі́й шчо́лку 8. **6.** суп з бульбы 2, 4, 5, 7.

ШЫНКА шы́нка *ж.* 6, 18, 29, 102, 120, 131, 144, 157. шэ́нка *ж.* 16. **1**. вэнджанае сцягно, лапатка 6, 16, 18, 29, 38, 102, 144. **2**. сцягно (свежае) 16, 120, 131, 157.

ШЫШКІ шышкы́ *мн.* 7, 60, 91. шышкэ́ *мн.* 71, 99. шышкі́ *мн.* 75, 115, 131. шы́шкі *мн.* 79, 93, 116, 120, 121, 123, 124, 133, 135, 139, 148, 157, 164, 165, 166, 168, 169; 179, 198, 199. **1**. упрыгожванне на каравай 7, 60, 75, 79, 91, 93, 99, 115, 116, 120, 124, 131, 132, 133, 139, 157, 165, 169, 166, 168. // Шы́шкі і ро́зкі саджа́лі на корова́й 120. Шы́шкі, калачэ́ п'аку́ц' ды на корова́й ве́шайуц' 133. **2**. вясельная булачка з каравайнага цеста 71, 123, 148, 164, 179. // Молода́йа н'асе́ шы́шку ў ту́йу ха́ту 148. Шы́шак накача́йуц' з карава́йнага це́ста 179. **3**. сухія вырасты на краях буханкі хлеба 116, 121а, 124, 132, 148, 152, 157, 165, 166, 168, 170, 198а, 199. // Шы́шкі ву́скочылі у бу́лцы 116. Йак шы́шкі повыгон'а́йе то до́бры хлеб 124. Хлеб уда́чны, такі́йе шы́шкі павыпіра́ло 166. **4**. булачка з пшанічнага цеста 60.

ЮРДА йурда́ *ж.* 151. заправа з тоўчанага канаплянага семені, разведзенага вадой. // Йўрду́ у пост робі́лі. Натаўку́ц' се́мені, ц'о́плой воды́ перава́раной, перамеша́йуц', посо́л'ац'. Моча́йуц' хле́бом, ла́дкамі 151.

ЮРОК йуро́к *м.* 72. булачка, якая пячэцца на Юр'я. // Йуркі́ кладу́ц' у жы́та, калі віднó іх, то бу́дзе плохі́ уража́й 72.

ЮХА йу́ха *ж.* 35, 36, 60, 80, 91, 98, 112, 113, 115, 116а, 119, 120, 123, 126, 131, 132, 135, 136, 139, 145, 257, 159, 160, 165, 171, 177, 178, 187, 190, 191. йуха́ *ж.* 196. **1.** *гл.* **юшка 2** 35, 36. // Йу́ху з крыві́ ва́рац' 36. Йу́ху рі́дко ва́рым, кры́шку хлі́ба кіда́йут', каб была́ кісле́йша 35. **2**. *гл.* **юшка 1** 60, 79а, 120, 123, 132, 135. // Йу́ху вы́іла, а крышаны́ оста́ліс' 60. І́ншы сса́джвайе, ато́ з йу́хойу налілá і йеж 123. **3**. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. 91, 98, 116а, 135, 136, 157, 159, 165, 177, 178, 190. // Йу́ху ва́рац' у л'у́дскас'ц' 187. **4**. *гл.* **юшка 4** 79а, 91, 112, 113, 115, 116а, 119, 119а. // Йу́ху с карто́пол' отц'у́ і дз'уемо 79а. **5**. рыбная юшка; халадзец з рыбы 91, 98, 119а, 119, 120, 126, 131, 136, 139, 145, 160, 171, 178, 187, 190, 196. // От бога́то ры́бу налові́лі. Бу́дзе й на йу́ху 145. Йу́ха йак нава́рымо уйуно́ў 171. **6**. *гл.* **юшка 9** 101, 191. **7**. *гл.* **юшка 11** 91, 93. ◊ ***йу́хойу карто́плі*** 187.

суп з бульбы.

ЮЦЬ йут’ *м.* 44. йуц’ *м.* 40, 45, 71, 79. йуц *м.* 65. йук *м.* 75. **1**. страўнік, начынены унутранасцямі 40, 44, 45. // Покры́шат уну́транас’ці, прыпра́вы туды́, у ковду́н, пэчэ́м, прыкла́двайем ка́менем і йут’ 44. **2**. страўнік, начынены мяккім мясам і заліты расолам 71. // Йут’ – это кэру́к мн’а́сом напіха́йут’, в йу́шку, пролежы́т’ до весны́ 71. **3**. страўнік свінні наогул 40, 45, 65, 75, 79.

ЮЧОК йучо́к *м.* 83. *гл.* **юць 2.**

ЮШАНІНА йушэні́на *ж.* 124. *гл.* **юха 3.**

ЮШКА йу́шка *ж.* **1**. рэдкае ў страве 1, 7, 10—13, 15—20, 25, 29, 34, 35, 37, 40, 44, 47, 52, 59, 65, 68, 70—72, 80, 93а, 98, 101—103, 109, 113, 123, 124, 126, 128, 131—133, 136, 143— 145, 148, 150, 152, 154, 157: 158, 161, 164—166, 168—173, 177–179, 182, 185—187, 198а, 199, 202, 203. // Гу́шчу ус’у́ поц’ага́ла, а йу́шка остала́с’а 166. Йу́шку не вуліва́й з чыгуна́, вона́ шче до́бра 145. Йа не хочу́ густо́го, он о́ йу́шку йем 124. **2.** боршч з крыві 2, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 17, 18, 25. // Хле́ба чо́рствого покры́шыт’, выліва́йе кроў, розмі́швайе, л’йе у во́ду, ва́рыт’ йу́шку 4. **3**. юшка з рыбы 12, 16, 35, 52, 65, 71, 92, 101, 128, 132, 143, 144, 148, 151, 157, 158, 161, 169, 172, 199, 202, 204. **4**. салёная вада, у якой варылася бульба 13, 17, 25, 34, 93а, 102, 182. // Йу́шку отцы́ дз’ац’; карто́шку суху́йу мнуц’ 34. **5**. свіная кроў 18, 54. // Йак кабана́ уб’йу́т’ то ка́жут’ от мны́го йу́шкы у вэпрука́ 18. **6**. кампот 13, 16, 17, 40, 47, 123, 143, 144, 159, 199. // Йу́шка з йа́блык 16. Йу́шкы з грушо́к навары́ла, прыхл’о́буйтэ 47. **7.** мясная поліўка 16, 65, 92, 151, 154, 158, 161. **8**. тук з сала 59, 144, 165, 171. // Ото́чыны у чыгуне́ пеража́руйуц’, йу́шку сал’йу́ц’, вона́ засты́не 59. **9**. суп з бульбы 70, 71, 159, 162, 166, 168—172, 185, 186, 190, 199. **10.** халадзец з рыбы 132. // Йу́шка — холодзе́ц з рыб’йа́ччэйе чэшуйе́ 182. **11.** селядзечны расол 133, 173, 199. **12**. сок з капусты, яблыкаў 157, 182, 185, 187. // З йа́блыка йу́шка ц’ачэ́ 182. Капу́ста йу́шкі напусці́ла 182. ◊ ***кардо́плі – йу́шкойу*** 190. ***карто́пл’а йу́шкайу*** 151, 152, 154, 158. суп з бульбы.

ЮШНІК йушны́к *м.* 60, 80, 93, 113. йушні́к *м.* 112, 116, 135, 139, 148, 160, 176. **1.** *гл.* **юха 3** 60, 93, 112, 113, 116, 135, 139, 148, 160, 176**. 2**. юшка з рыбы 80.

ЯГАДЫ йа́годы *мн.* 34, 60, 79, 186. йе́годы *мн.* 99. **1**. кампот з ягад 34, 60. // Два йа́годэ на ко́л’аду ва́рац’ 34. **2**. *гл.* **ягодніца** 79, 99, 186.

ЯГОДНІЦА йаго́дніца *ж.* 133, 139, 157, 160, 169. йагудні́ца *ж.* 154, 161, 170. йагодні́ца *ж.* 168. ягады, смажаныя з дабаўленнем мукі, цукру. // Йаго́дніца – то чэрні́цы, да мука́, па́рыц а у пе́чы 133. Йа́годы муко́й пріcы́племо, сту́шымо у пе́чы, посоло́дзімо – і йаго́дніца 169.

ЯЕШНІЦА йаі́чніца *ж.* 80. йе́чніца *ж.* 102. йаі́чніца *ж.* 132. йаішні́ца *ж.* 170, 196, 202, 204. йіішні́ц’а *ж.* 2, 6, 13. *гл.* **яешня 1, 2.** // Вы́біла па́ру йайе́ц до са́ла хоц’ і цэ́лыйа, то усе адно́ йаі́чніца 132.

ЯЕШНЯ йійе́чн’а *ж.* 1, 4—6, 8, 17—20, 25, 29, 71, 78, 79а, 102, 131, 133, 136. йайе́шн’а *ж.* 2. йайе́чн’а *ж.* 7, 9—13, 34, 40, 45, 60, 75, 79, 91, 93, 98, 109, 112, 113, 115, 119, 120, 124, 126, 135, 139, 148, 154, 157, 160, 165, 172, 178, 191, 198а. йейі́чн’а *ж.* 52, 85, 95, 103, 115, 123, 128, 173. йійе́шн’а *ж.* 143, 144, 169. йайе́шн’а *ж.* 145, 151, 152, 161, 162, 164, 166, 168, 177, 179, 187, 190, 199. **1**. яешня з яец, разбоўтаных а малаком і мукой 1, 2, 5—7, 9, 10, 13, 15—20, 25, 29, 34, 40, 44, 45, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 119а, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 133, 135, 136, 139, 143, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 162, 164—166, 169, 177—179, 182, 185, 187, 190, 198, 199. // Вы́бійе йайцэ́, молоко́ л’йе, йайе́чн’у пэку́ц’ з моло́ко́м 124. **2.** печаныя яйцы 1, 2, 4, 5—8, 10, 13, 15—20, 25, 29, 34, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 95, 109, 119, 119а, 120, 123, 124, 126, 128, 133, 139, 151, 152, 154, 157, 161, 162, 164—166, 168, 179, 186, 187, 190. // Йайе́чн’а с самы́х йайе́ц 124. Йайе́шн’у спуска́йем 166. **3**. бабка з дранай бульбы 135. ◊ ***бел’ма́та –*** 169. *гл.* **яешня 2.**

ПАЛЕСКІЯ НАЗВЫ АДЗЕННЯ І АБУТКУ

АБДЗІРКІ *гл.* **недадзіркі**.

АБЛЯМОЎКА обл'аму́ўка *ж.* 32, 60, 139. обл'ами́ўка *ж.* 71. абл'аму́ўка *ж.* 59. абл'амі́ўка *ж.* 80. обл'аму́оўка *ж.* 98, 126. обл'амо́ўка *ж.* 124, 157. обл'амо́ўка *ж.* 166. абл'амо́ўка *ж.* 160, 179. обл'еймму́ўка *ж.* 199. **1.** апуха па нізу і па рукавах у кажуха 32, 59, 60, 71, 80, 98, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 199. *гл.* **абрубка**, **абшыўка**. **2.** аколышак у шапкі 71. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **аколышак**. **3.** вузкая палоска матэрыялу, якая нашываецца на прарэх у штанах 80, 160. *гл.* **закладка**, **манішка**, **пазуха**. **4.** ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам 98, 124, 126. *гл.* **падбіўка**, **ташва**.

АБОРЫ обо́ры *мн.* 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. або́ры *мн.* 179. тонкія вяровачкі, якімі лапці прывязваюцца да ног. *гл.* **валокі**.

АБРУБКА о́брупка *ж.* 105. апуха па нізу і па рукавах у кажуха. *гл.* **аблямоўка**, **абшыўка**.

АБРУС абру́с *м.* 60. обру́с *м.* 102. обру́сок *м.* 197. абрус. *гл.* **засцёльнік**, **настольнік**, **парток**, **скацерць**, **сэрвэта**.

АБРУЧ бруч *м.* 133. обру́ч *м.* 199. **1.** аколышак у шапцы 199. *гл.* **аблямоўка**, **абычайка**, **аколышак**. **2.** дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой драўляны абруч, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; замест абруча мог быць шнурок або туга скручаны кавалак палатна 133. *гл.* **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падвічка**.

АБРУЧЫК обру́чык *м.* 102. бру́чка *ж.* 124. пярсцёнак. *гл.* **жыковіна**, **каблучка**, **кальцо**, **крапавец**, **пракувец**, **пярсцёнак**.

АБУТАК о́бутак *м.* 32, 34. о́буй *м.* 26, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 126, 139, 160. во́буй *м.* 72, 179. о́буў *м.* 124, 132, 133, 157, 166, 196, 199, 202, 206. о́був *м.* 184а, 186, 197. агульная назва для абутку.

АБЦАС обца́с *м.* 34, 98, 126. опча́с *м.* 32, 179. опца́с *м.* 26, 59, 60, 71, 80, 102, 166. абцас. *гл.* **каблук**, **падбор**, **пачас**.

АБШЫЎКА о́пшыўка *ж.* 59, 60, 98, 139, 157, 166, 186. (в)о́бшыўка *ж.* 80. опшы́ўка *ж.* 124, 132, 133. о́бшыўка *ж.* 160. **1.** паясніца ў спадніцы 59, 80, 157, 160, 186. *гл.* **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **паясніца**, **пояс**. **2.** паясніца ў штанах 59, 80, 98, 157. *гл.* **каўнер**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**. **3.** паясніца ў фартуху 60, 80, 157. *гл.* **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**. **4.** апуха па нізу і па рукавах у кажуху 60, 124, 132, 133. *гл.* **аблямоўка**, **абрубка**. **5.** манжэта 60. *гл.* **апусцік**, **каўнерац**, **манжэта**, **чахол**. **6.** стужкі, прышытыя на спадніцы 139. **7.** што-небудзь абшытае 166.

АБЫЧАЙКА обычэ́йка *ж.* 34. обэча́йка *ж.* 166. **1.** дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; абычайка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча 34. *гл.* **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падвічка**, **абруч**. **2.** аколышак у шапцы 166. *гл.* **аблямоўка**, **абруч**, **аколышак**.

АДЗЕЖА ода́жа *ж.* 34. оде́жа *ж.* 26, 59, 60, 71, 72, 80, 102. одз'о́жа *ж.* 126, 132, 166, 184а, 186, 197. одз'е́жа *ж.* 105, 124, 133, 139, 157, 160, 196, 199, 202, 206. адз'о́жа *ж.* 179. **1.** агульная назва адзення 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 196, 199, 202, 206. // От одз'е́жы у йей (то по́с'цілкі) одз'ейа́ла) пла́ц'е 199. *гл.* **плацце**. **2.** бялізна 59, 71, 72, 80, 132, 197. *гл.* **бял'ё, латак, плацце**.

АДЗІЯЛА одзійа́ло *н.* 72, 80, 157, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** суконная посцілка 72, 80. *гл.* **дыван**, **кілім**, **коўдра**. **2.** ватовая і байкавая коўдра 157, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Н'екото́рыйа на ва́тн'е одзійа́ло ка́жуц' ко́ўдра 199. *гл.* **коўдра**.

АДКЛАД откла́д *м.* 71. откла́тка *ж.* 60. борт у світцы, у паліто. *гл.* **борт**, **каўнер**, **кляп**, **накладзіч**, **раскладзіна**.

АЗАДНІК *гл.* **заднік**.

АКАРУНКІ *гл.* **карункі**.

АКОЛЕСЦІК око́л'ес'цік *м.* 139. несуконная спадніца. *гл.* **летнік**, **палатнянік**, **парцянік**, **рабак**, **фартух**.

АКОЛЫШАК око́лушка *ж.* 34, 80, 98, 124, 126, 132, 133, 166. око́лышка *ж.* 26. око́лыц'а *ж.* 59, 71. око́лушко *н.* 60, 160, 184а, 196, 197, 202, 206. ко́лушка *ж.* 105. ко́лушко *н.* 157. ако́лышка *н.* 179. око́лушок *м.* 139. око́лушек *м.* 186. **1.** шляк у хустцы 34, 71. *гл.* **бераг**, **кайма**, **шляк**. **2.** палі капелюша 59, 60. *гл.* **крылы**. **3.** аколышак у шапцы 26, 59, 60, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206.

АКРУТВАНКА *гл.* **укручванка**.

АКУТВАНКА окýт’ванка *ж.* 126. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **апінка**, **апудка**, **лахтушка**, **укручванка**.

АНДАРАК ондарáк *м.* 26, 160, 199. ґондарáк *м.* 71. андарáк *м.* 59, 60, 105, 166, 179. ендерáк *м.* 184а, 186, 197. андерáк *м.* 196. **1.** спадніца з асобага саматканага сукна 26, 59, 60, 71, 105, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199. *гл.* **бурка**, **даматкан**, **летнік**, **пасаманнік**, **саян**. **2.** спадніца з любой саматканай тканіны 60. // Андарáк з полотнá шы́лі до робóты (купл’óна сподгíца) а сáмі тчэм то андарáк 60. **3.** кароткая вопратка, падобная да пінжака, з саматканага сукна 184а, 197. *гл.* **каптан**, **катанка**, **куртка**, **летнік**, **пінжак**.

АНУЧНІК анýчнік *м.* 98, 126. онýчнік *м.* 133. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу. *гл.* **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**.

АНУЧЫ ôнýче *мн.* 34. онýчы *мн.* 32, 59, 60, 72, 139, 157, 160, 184а, 196, 199, 202, 206. ґонучы *мн.* 71, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133. нýчи *мн.* 105, 132, 133. анýчы *мн.* 166. ôнýчи *мн.* 197. **1.** анучы, суконныя або палатняныя, якімі абгортваюць ногі, надзяваючы боты або лапці 32, 34, 59, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 186. // Анýчы ўдзірáлі сукóнныйа і портны́йа 166. **2.** палатняныя анучы, якімі абгортваюць ногі, надзяваючы боты або лапці 60, 139, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **парцянка**. **3.** старое парванае адзенне 59. *гл.* **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **ненадзіркі**, **старызна**, **трап’ё**, **шмацце**.

АПІНКА опін’óха *ж.* 34. опы́нанка *ж.* 26, 80. ôп’éнка *ж.* 72. опы́нка *ж.* 60, 71. óпынка *ж.* 59. опíнанка *ж.* 102, 160, 186, 197. опінáчка *ж.* 98, 124, 132. оппíнка *ж.* 126, 133, 202, 206. óпінка *ж.* 105. опíн’анка *ж.* 139, 166. опінáлка *ж.* 157. вялікая хустка, якую носяць на плечах. // Опы́нка то бол’шáйа хýстка 60. *гл.* **акутванка**, **апудка**, **лахтушка**, **укручванка**.

АПЛЁТАК *гл.* **плётка**.

АПОНА *гл.* **папона**.

АПОРКІ опóркы *мн.* 60, 71. опóрки *мн.* 59, 80. опóркі *мн.* 98, 126, 132, 196, 202, 206. апóркі *мн.* 179. старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы. *гл.* **башмакі**, **кантоплі**.

АПУДКА опýдка *ж.* 32. опýданка *ж.* 32. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **акутванка**, **апінка**, **лахтушка**, **укручванка**.

АПУСЦІК опýс’цік *м.* 59. манжэта. *гл.* **абшыўка**, **каўнерап**, **манжэта**, **чахол**.

АСТОПКІ вы́ступцы *мн.* 80. вы́стопцы *мн.* 102. стóпкі *мн.* 98, 126. остóпкі *мн.* 124, 132, 133, 157, 166, 186. остýпкі *мн.* 139. пóступкі *мн.* 184а. постốпнікі *мн.* 199. постýпнікі *мн.* 196, 202, 206. стары стаптаны абутак. // Остóпкі вот поўкідáла 186. Йак порвýцца постолы́ кáжуц’ постốпнікі 199. *гл.* **выкідкі**, **выхадкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недатопкі**, **недаходкі**.

АСТРОКА стрóка *ж.* 133. острóка *ж.* 139. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. *гл.* **бабка**, **вуха**, **пуценка**, **пяцюх**.

АХВІРАНКА *гл.* **фіранка**.

АЧКУР ачкýр *м.* 32. учкýр *м.* 132, 133, 179, 196, 202, 206. вічкýр *м.* 157. очкýр *м.* 166, 184а. **1.** шнурок, якім сцягваюцца штаны 32, 132, 133, 166, 179, 184а, 196, 202, 206. *гл.* **бычкі**, **матуз**, **матузніца**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **2.** завязкі, якімі сцягваецца каўнер у кашулі 59, 157, 184а. *гл.* **матуз**. **3.** завязкі ў спадніцы 184а. *гл.* **бычкі**, **кічкі**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**.

БАБКА бáбочка *ж.* 26, 80. бáбка *ж.* 71, 72, 102. **1.** гафтачка 26, 71, 72, 80. *гл.* **гапка**, **гаплік**, **прарэзка**. **2.** вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора 102. *гл.* **астрока**, **вуха**, **пуценка**, **пяцюх**.

БАВІТ бавы́т *м.* 80. гестка. *гл.* **гестка**, **карчык**, **кашуля**, **кофта**, **перарэз**, **талік**.

БАЁЎКА байóўка *ж.* 166, 179, 199. байýўка *ж.* 160. байốўка *ж.* 157. хустка з байкі.

БАМБОШЫ бамбóши *м.* 32. лапці, пашытыя са скуры. // Пошы́ў на колóдку бамбóши 32. *гл.* **башмакі**, **лапці**, **аршчакі**, **пасталы**, **шкуранкі**.

БАНЬКА бáн’ка *ж.* 179. спражка. *гл.* **бляшка**, **заліста**, **залязка**, **кальцо**, **клямар**, **пражка**, **шпронка**.

БАРАХЛО б’ерáхло *н.* 186. барахлó *н.* 124, 197. старое парванае адзенне. // Йéто б’ерáхло в’éл’мы стáройе 186. *гл.* **анучы**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **ненадзіркі**, **старызна**, **трап’ё**, **шмацце**.

БАХІЛЫ бахýлі *мн.* 126. бахíлы *мн.* 124, 197. **1.** лапці, сплеценыя з вяровак 197. *гл.* **вярэні**, **лапці**, **снасці**, **чуні**. **2.** галошы на валёнкі, буркі 124, 126. *гл.* **чуні**.

БАХРАМА бахромá *ж.* 32. махры. *гл.* **канцы**, **кіціцы**, **кіцуны**, **кутасы**, **махры**, **хвасты**.

БАЦІНКІ буцíнки *мн.* 72. боцíнкі *мн.* 139, 157, 184а, 186, 197. чаравікі. *гл.* **чаравікі**.

БАШЛЫК башлы́к *м.* 32, 59, 60, 80, 98, 105, 124, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. башла́к *м.* 26, 71, 72. башлі́к *м.* 126. бошлы́к *м.* 133, 199. цёплы суконны башлык. *гл.* **капішон**, **каўпак**, **чуб**.

БАШМАКІ башмакы́ *мн.* 59. башмакі́ *мн.* 124, 133, 139, 157, 166, 184а, 186, 199. башмаки́ *мн.* 197. **1.** старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы 124, 133, 139, 157, 166, 184а, 186, 197, 199. // З чо́чот отр’е́заў башмакі́ 157. *гл.* **апоркі**, **кантоплі**. **2.** лапці, пашытыя са скуры 59. *гл.* **бамбошы**, **маршчакі**, **пасталы**, **шкуранкі**.

БЕКЕША б’ек’е́ш *м.* 179. доўгая мужчынская вопратка з саматканага або фабрычнага сукна, са зборкамі, ніз пашыты ў кліны.

БЕРАГ бе́руґ *м.* 60, 72. бе́роґ *м.* 59, 80, 166, 199. б’е́роґ *м.* 98, 126. бе́рех *м.* 105, 124. б’ережо́к *м.* 132, 133. бе́раґ *м.* 124. б’е́раґ *м.* 139. б’е́реґ *м.* 157, 160, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. шляк у хустцы. // З б’е́рогом ху́стка 199. *гл.* **аколышак**, **кайма**, **шляк**.

БІЛЬКА бі́л’ка *ж.* 32. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. *гл.* **пухоўка**, **чапец**.

БЛІШЧАК блышчак *м.* 60, 59. вузкая стужачка. *гл.* **жычка**, **падзяжка**.

БЛУЗКА бл’у́зка *ж.* 32, 59, 80, 98, 157, 160, 166. бл’у́ска *ж.* 102, 124. блу́зка *ж.* 184а, 186, 197. верхняя жаночая кашуля, блузка. // Ц’ап’е́р уже́ йес’ сло́во бл’у́зка 160. *гл.* **капот**, **каптан**, **кашуля**, **кофта**, **рубашка**, **сарочка**, **фуфайка**.

БЛЯШКА бл’ашка *ж.* 132, 166. спражка. *гл.* **банька**, **заліста**, **залязка**, **кальцо**, **клямар**, **пражка**, **шпронка**.

БОРТ борт *м.* 32, 98, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. бу^{о}рт *м.* 196, 202, 206. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад**, **каўнер**, **кляп**, **накладзіч**, **раскладзіна**.

БОТЫ бо́те *мн.* 34. бо́ты *мн.* 71, 186. бо́те^{ы} *мн.* 80. **1.** гумавыя боты 34, 71, 80. *гл.* **сапагі**. **2.** скураныя боты 186. *гл.* **сапагі**, **чобаты**.

БРАНКА бра́нка *ж.* 132. вялікая вязаная хустка. *гл.* **вязанка**.

БРОШКА бро́шка *ж.* 59, 60, 71, 72, 80, 102, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 179. брошка. // Шпи́л’ка ні́колы зва́лы (тепе́р бро́шка) 60. *гл.* **с’ячык**, **шпілька**, **шпонька**.

БРЫЖЫ бре́жы *мн.* 72. бры́жжы *мн.* 71, 80, 179. бри́жи *мн.* 133. брыжы́ *мн.* 139. бры́жы *мн.* 157, 160, 166, 199. бры́жы *мн.* 186. бріжи́ *мн.* 197. брыжы. // Сподні́цы шы́лі з брыжа́мі 199. *гл.* **валан**, **закладка**, **фальбона**, **шляра**.

БРЫЛЬ брыл’ *м.* 160, 197. мужчынскі летні капялюш. *гл.* **капялюш**, **саламянік**, **шляпа**.

БУНДА бу́нда *ж.* 166, 196, 197, 199, 202, 206. бу́ндочка *ж.* 184а. **1.** жаночая сукенка асобага фасону (доўгая, прамога крою) 166, 196, 197, 199, 202, 206. // Бу́нда ўро́дз’е пла́ц’е, до́ўґа с полотна́ і сукна́ 166. *гл.* **капот**. **2.** дзіцячая сукеначка 184а.

БУРКА бу́рка *ж.* 32, 60, 71, 72, 139, 160, 179, 199. **1.** спадніца з саматканага сукна, звычайна паласатага 32. *гл.* **андарак**, **даматкан**, **летнік**, **пасаманнік**, **саян**. **2.** спадніца з несуконнага матэрыялу ў клетку 72. *гл.* **рабак**. **3.** доўгая вопратка з саматканага сукна, з башлыком, якую мужчыны надзявалі на світку 60, 71, 139, 179, 199. // Булі бу́ркі, куды́ йе́дз’е ў доро́ґу на с’ві́ту надз’ава́йе) з чу́бом і по са́м’ен’кійа п’а́ты 199. **4.** драўляны самаробны гузік’ 160. *гл.* **курпенчык**.

БУРКІ бу́рки *мн.* 32, 34, 59, 60, 71. бу́ркы *мн.* 26, 72. бу́рки́ *мн.* 80. бу́рки *мн.* 98, 105, 124, 132, 133, 139, 157, 166, 184а, 197. шытыя валёнкі.

БУРНОС бурно́с *м.* 124, 139, 184а, 202, 206. **1.** вялікі мужчынскі кажух 139. *гл.* **казачына**, **тулуп**. **2.** доўгая вопратка з саматканага сукна 124, 184а. // Т’еп’е́р с’ві́тка а ко́ліс’ булы́ до́вґійе бурно́сы без ко́ўн’ара 184а. **3.** доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу 202, 206. *гл.* **накідка**, **паліто**, **плашч**.

БУСЫ бу́сы *мн.* 186. бу́сы *мн.* 184а, 197. пацеркі. *гл.* **занізкі**, **каралі**, **пацеркі**, **сталкі**.

БЫЧКІ (о)бычки́ *мн.* 32, 34. бе́чке *мн.* 26. бічайки́ *мн.* 72. **1.** любыя завязкі 34. *гл.* **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**. **2.** завязкі ў спадніцы 26, 32, 34, 72. *гл.* **ачкур**, **кічкі**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **3.** завязкі ў штанах 34. *гл.* **ачкур**, **матуз**, **матузніца**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **4.** завязкі ў фартуху 26, 32, 72. *гл.* **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

БЯЛ’Ё б’ел’йо́ *н.* 133, 186. б’ел’о́ *н.* 184а. бялізна. // Тр’е позо́ліц’ пла́ц’е (а мо^{а}ло^{а}ды́йе с’ціра́ц’ б’ел’йо́ 186. *гл.* **адзежа**, **латак**, **плацце**.

ВАЛАН вало́н *мн.* 98. брыжы. *гл.* **брыжы**, **закладка**, **фальбона**, **шляра**.

ВАЛЁНКІ ва́л’енке *мн.* 34. вале́нки *мн.* 32. ва́ленки *мн.* 26. ва́л’енки *мн.* 59, 60, 72, 80. ва́л’ен’кы *мн.* 71. вал’о́нкы *мн.* 102. вал’о́нкі *мн.* 98, 124, 132, 139, 166. ва́л’онкі *мн.* 126, 133. вал’о́нки *мн.* 157. ва́л’енкі *мн.* 105, 160, 184а, 197, 199. вал’а́нкі *мн.* 186. вал’о́нкі *мн.* 179. ва́л’анкі

мн. 196, 202. вал'у́нкі *мн.* 206. валёнкі, бітыя з воўны. // Ва́л'енкі бі́тыйе (буркі ші́тыйе) ка́танкі йе́слі ката́йут 197.

ВАЛОКІ воло́ки *мн.* 34, 80. вало́ки *мн.* 26, 32. воло́ке *мн.* 72. воло́кы *мн.* 59, 60, 71, 98, 105, 124, 126, 132, 133. воло́кі *мн.* 102, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. тонкія вяровачкі, якімі лапці прывязваюцца да ног. // Воло́кі вілі́ конопл'а́ныйа 139. *гл.* **аборы**.

ВАЛОЧКА воло́чка *ж.* 139, 157. любая завязка. *гл.* **бычкі**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**.

ВАРАТНІК воротни́к *м.* 71, 80. воротні́к *м.* 59, 102, 126, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 197, 199. во[а]ро́[а]ц'нік *м.* 186. адкладны каўнер. *гл.* **каўнер**, **опуст**.

ВАРОНКА воро́нка *ж.* 32, 34. **1.** прарэх у спадніцы 32, 34. *гл.* **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**. **2.** прарэх у штанах 32. *гл.* **крэсла**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**.

ВАТНІК ва́тнік *м.* 139, 184а, 197. мужчынская ватовая безрукаўка. // Ва́тнік пад кухва́йку (б'ез рукаво́ў) 179. *гл.* **целагрэйка**.

ВАТОЎКА вато́ўка *ж.* 59, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 199. ватовая куртка. *гл.* **паддзёўка**, **панцырка**, **фуфайка**, **целагрэйка**.

ВЕКА ві́чко *н.* 34. ви́ка *н.* 26. посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **надзежнік**, **парток**.

ВЕРХ верх *м.* 32, 70, 71, 72. віршо́к *м.* 59. ве[ы]ршо́к *м.* 80. в'ерх *м.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. верх шапкі. *гл.* **дно**.

ВУС вус *м.* 34, 60, 72, 126. ус *м.* 26, 59. ґус *м.* 71, 80. клін у спадніцы, у світцы. *гл.* **клін**.

ВУСЦІЛКА у́сцілка *ж.* 34. уст'е́лка *ж.* 32. у́стылка *ж.* 26. всці́лка *ж.* 72. усці́лка *ж.* 71, 80, 102, 105, 139, 157, 160, 184а, 196, 202, 206. ўс'ц'у́лка *ж.* 59. по́дс'цілка *ж.* 98. ву́с'цілка *ж.* 132, 133, 166, 179, 186, 199. ўсці́лка *ж.* 124. вы́сцілка *ж.* 124. сті́л'ка *ж.* 197. ус'ц'у́лок *м.* 60. усти́лок *м.* 126. вусцілка. // Йе́то[а] ус'ер'еді́ні ву́с'тілкі йе́с'лі ші́йут то вкладаи́ут 186.

ВУХА ву́хо *н.* 34. у́хо *н.* 32. ву́ха *н.* 71, 72, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 186, 199. ушко́ *н.* 59. ву́шка *н.* 60, 98, 105, 179, 184а, 197. ґу́шко *н.* 80. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. // У ву́ші зац'а́ґівайут вуро́вочку ілі обо́рочку 186. *гл.* **астрока**, **бабка**, **пуценка**, **пяцюх**.

ВУШАНКА вуша́нка *ж.* 72, 124. уша́нка *ж.* 80. цёплая зімовая шапка з вушамі.

ВЫКАТ вы́кот *м.* 80. ву́кот *м.* 160. выраз на шыі ў жаночай сукенцы.

ВЫКІДКІ вы́кидкі *мн.* 32. вы́кидки *мн.* 60. **1.** стары стаптаны абутак 32. *гл.* **астопкі**, **выхадкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недатопкі**, **недаходкі**. **2.** старая зношаная вопратка 60. *гл.* **анучы**, **барахло**, **латкі**, **лахман**, **недадзіркі**, **старызна**, **трап'ё**, **шмацце**.

ВЫКЛАДАНКА выкладанка *ж.* 98. посцілка, вытканая асобым узорам.

ВЫКРАЙКІ вы́кройки *мн.* 26. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выцяжкі**, **загатоўкі**, **тавар**, **укроі**.

ВЫСТАПКІ *гл.* **астопкі**.

ВЫТАЧКА уто́чка *ж.* 124. ву́[ы]точка *ж.* 166. ві́точка *ж.* 186. вы́точка *ж.* 197. у́точка *ж.* 199. вытачка. *гл.* **закладка**, **зашыўка**, **клін**, **плоя**, **прагонка**, **складка**, **фалда**.

ВЫХАДКІ вы́хотки *мн.* 34. віхудки *мн.* 72. стары стаптаны абутак. *гл.* **выкідкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недатопкі**, **недаходкі**, **астопкі**.

ВЫЦЯЖКІ вы́ц'ажки *мн.* 59, 71, 80. вы́ц'ажкі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. ву́ц'ажкі *мн.* 139, 157, 160, 184а, 199. у́ц'ажкі *мн.* 166. віц'ажкі *мн.* 186. ву́ц'ашкі *мн.* 179. суцэльныя загатоўкі для ботаў. // У м'е[а]н'а́ йес'ц' віц'ажкі на сапоґі 186. Ву́ц'ажкі сплошны́йа б'ез ґоло́вок 184а. *гл.* **выкрайкі**, **загатоўкі**, **тавар**, **укроі**.

ВЯЗАНКА в'а́занка *ж.* 72, 126. вялікая вязаная хустка. *гл.* **бранка**.

ВЯРЗЁНКА в'арз'о́нка *ж.* 160. шырокі плецены з шарсцяных нітак пояс. // В'арзо́нкі выро́кійа пл'е́ц'еныйа з кіцуна́мі, то пойасы́ широ́кійе з во́ўны 160. *гл.* **пояс**.

ВЯРЭНІ в'ер'е́ні *мн.* 184а. лапці, сплеценыя з вяровак. *гл.* **бахілы**, **снасці**, **чуні**.

ГАЛОЎКА ґоло́ўки *мн.* 80. ґоло́ўкі *мн.* 139, 184а, 197. новыя перады, прышытыя да старых халяваў. *гл.* **прышвы**.

ГАЛЯНІШЧЫ ґол'ані́шчы *мн.* 34, 184а. ґал'ани́шчы *мн.* 32. ґол'ені́шчы *мн.* 139, 166, 197. ґал'ані́шчы *мн.* 157, 179. халявы. *гл.* **халявы**.

ГАПКА ґапле́чка *ж.* 34. ґаплы́чка *ж.* 59. ґапе́л'ка *ж.* 59, 60, 80, 98, 102, 139. ґап'е́л'ка *ж.* 98, 126. ґапе́л'ка *ж.* 126. ґаплі́чка *ж.* 105, 132, 133, 157, 166, 160. ґапл'е́чка *ж.* 184а, 197. ґап'е́л'ечка *ж.* 179. ґа́пка *ж.* 196, 199, 202, 206. **1.** гаптачка 34, 59, 60, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **бабка**, **гаплік**, **прарэзка**. **2.** прарэшак для гузіка

59, 60, 80, 98, 102, 126, 139. // Ґапе́л’ка прорі́зана дл’а гу́зіка 139. *гл.* **дзірка**, **прарэзка**, **пуценка**, **пяцелька**.

ГАПЛІК ґапле́к *м.* 34. ґаплы́к *м.* 26, 32, 59, 60, 80, 98, 102. ґабли́к *м.* 71, 72. ґаплі́к *м.* 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а. аплі́к *м.* 126. ґапл’у́к *м.* 186, 197, 199. ґопл’у́к *м.* 196. ґа́плік *м.* 202, 206. **1.** гаплік 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 102, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **крук**. **2.** гаптачка 32. *гл.* **бабка**, **гапка**, **прарэзка**.

ГАРСЭТ горсе́т *м.* 80, 206. гôрсе́т *м.* 98. гарсе́т *м.* 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197. карсе́т *м.* 184а. жаночая безрукаўка з тонкага матэрыялу, якая надзяваецца на кашул’ю. // Гарсе́т без рука́ў з брыжа́мі 160.

ГЕСКА г’е́ска *ж.* 124. вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі. *гл.* **закладка**, **манішка**, **нагруднік**, **пазуха**.

ГЕСТКА ге́стка *ж.* 102, 157, 166, 197. г’е́стка *ж.* 124, 139, 160, 179, 184а, 186, 199, 196, 202, 206. гестка. *гл.* **бавіт**, **карчык**, **кашуля**, **кофта**, **перарэз**, **талік**.

ГУЗІК гу́зык *м.* 34, 72. гу́зек *м.* 32. гу́зик *м.* 26, 126. гуз *м.* 71, 184а, 199. гуз’ *м.* 59, 102. гу́зік *м.* 60, 80, 98, 124, 139, 157, 160, 166, 179, 186, 196, 197, 202, 206. ку́зік *м.* 105. куз’ *м.* 132. куз *м.* 133. гузік. // Рошпыли́ла гу́з’а 102. *гл.* **курпенчык**, **пугавіца**.

ГУНЬКА ґу́н’ка *ж.* 59, 60. ґо́нка *ж.* 157, 184а. о̂н’ка *ж.* 179. посцілка, якой накрываюць каня. *гл.* **папона**, **радзюга**, **радзюжка**.

ДАМАТКАН домотка́н *м.* 98, 102, 124, 126, 132. спадніца з асобага саматканага сукна. *гл.* **андарак**, **бурка**, **летнік**, **пасаманнік**, **саян**.

ДЗЕРАВЯШКІ дз’ерев’а́жки *мн.* 32, 59. деревл’а́шки *мн.* 72. дереўл’а́шки *мн.* 80. дз’ере^ы^вл’а́ныки *мн.* 80. дз’ер’ев’а́шкі *мн.* 197. абутак на драўлянай падэшве. *гл.* **лапці**, **пантоплі**, **трэпы**, **хляпы**.

ДЗІРКА ді́рка *ж.* 124. прарэшак для гузіка. *гл.* **гапка**, **прарэзка**, **пуценка**, **пяцелька**.

ДЗЯЖЭЛКА *гл.* **надзежнік**.

ДЗЯРУГА дз’еру́га *ж.* 124, 132, 133, 139, 160. дз’ару́га *ж.* 157, 166. **1.** посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак, часта выкарыстоўваецца як мяшок 132, 133, 139, 160, 166. // Дз’ару́амі карто́шку с по́л’а возілі (на подо́бійе м’ашка́) но шыро́кайа у шес’ц’ поло́т 166. *гл.* **радно**, **радзюга**. **2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 157. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **кілім**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**. **3.** насыпка 124. *гл.* **навалка**, **напернік**, **насыпка**, **пошаўка**.

ДНО дно *н.* 26, 34, 166, 184а. **1.** верх шапкі 26, 34. *гл.* **верх**. **2.** падшэўка ў шапцы 166, 184а. *гл.* **душа**, **падкладка**, **падшэўка**, **подбіўка**.

ДРАПКІ драпкі́ *мн.* 126. махры. *гл.* **бахрама**, **канцы**, **кіціпы**, **кіцуны**, **кутасы**, **махры**, **хвасты**.

ДУША душа́ *ж.* 105. падшэўка ў шапцы. *гл.* **дно**, **падкладка**, **падшэўка**, **падбіўка**.

ДУШАГРЭЙКА душоґрэ́йка *ж.* 59, 166, 199, 202, 206. душаґрэ́йка *ж.* 80, 179. душэґр’е́йка *ж.* 197. безрукаўка з аўчыны або на ваце. *гл.* **ватнік**.

ДЫВАН дзіва́н *м.* 34, 179, 197. дива́н *м.* 26, 32. дыва́н *м.* 139, 157, 160. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 26, 32, 34, 197. *гл.* **адзіяла**, **кілім**, **коўдра**. **2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 139, 160, 179. // Дыва́н з тра́пок 160. *гл.* **анучнік**, **дзяруга**, **кілім**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**. **3.** грубая несуконная пафарбаваная посцілка 157. // Тка́лі дываны́ портны́йа 157.

ЖАКЕТКА жак’е́тка *ж.* 80. жаночая верхняя кароткая вопратка з фабрычнай тканіны.

ЖАЛЕТКА жыле́тка *ж.* 26. жыл’е́тка *ж.* 59, 60, 71, 72, 80, 157, 179, 184а, 186. жул’е́тка *ж.* 105, 132. жул’іе́тка *ж.* 124. зал’а́тка *ж.* 139. жал’е̂тка *ж.* 199. жал’е́тка *ж.* 199. **1.** мужчынская камізэлька 26, 59, 60, 71, 72, 80, 139, 157, 160, 179, 184а, 199. // Мушчы́ны носі́лі без рука́ў / надз’ава́йе руба́шку і жал’е́тку 199. *гл.* **камізэлька**. **2.** жаночая камізэлька 26, 59, 71, 186. *гл.* **камізэлька**.

ЖУПАН жупа́н *м.* 80, 126. мужчынская кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. // Жупа́н то пінджа́к коро́ткийи 80. *гл.* **кабат**, **каптан**, **каратыш**, **катанка**, **куртка**, **летнік**, **пінжак**.

ЖЫВЕЦ жыв’е́ц *м.* 160. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **ірха**, **каснік**, **кравак**, **пруг**, **рант**, **строчка**, **трайцяк**.

ЖЫКОВІНА жыко́віна *ж.* 139. пярсцёнак. // Жыко́віны і ґла́дкійа і з во́чкамі 139. *гл.* **абручык**, **каблучка**, **кальцо**, **крапавец**, **пракувец**, **пярсцёнак**.

ЖЫЧКА жы́жка *ж.* 71. жы́чка *ж.* 59, 105, 139, 166, 179, 186, 199. ґы́чка *ж.* 60. же́^ы^жка *ж.* 80. **1.** вузкая шарсцяная стужачка, якой зацягваецца каўнер у кашулі 59, 60, 71, 80, 105, 166, 179, 186,

199. // Жы́чка кра́с’н’ен’ка така́йа суко́н’ен’ка/ ко́ліс’ во́з’м’е ды зав’а́же на ко́хту 179. **2.** шнурок, шматок, які ўплятаюць у косы 139. // Йаку́ жы́чку оторв’е́ш і ўпл’ац’е́ш 139. *гл.* **плётка**.

ЗАБАРСКА забо́рска *ж.* 26, 59, 60, 71, 80, 105, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 196, 199, 202, 206. за́бурска *ж.* 72. забо́рстка *ж.* 186. за́борстка *ж.* 184а. забо́рска *ж.* 197. за́борси *мн.* 98, 126. за́борсні *мн.* 124. зачэпленая за вушкі і перакладзеная накрыж абора, якой падвязваецца лапаць да нагі.

ЗАБОРЫ забо́ре *мн.* 34. забо́ры *мн.* 26, 59, 102, 132, 133, 139, 160, 166, 179, 199. забо́рки *мн.* 71, 72. збо́рочки *мн.* 80. забо́ркі *мн.* 102. збо́ры *мн.* 126. забо́рі *мн.* 186, 197. забо̂р *м.* 60, 157. зборкі. // Забо́рі збіра́йуцца у сук’е́нках 197. *гл.* **маршчыны**, **складка**.

ЗАВЕСКА зав’е́ска *ж.* 186. нав’іе́ска *ж.* 105. на́віска *ж.* 184а. **1.** доўгі ручнік, які вешаюць на абразы 184а, 186. // Ка́жуц’ то́л’кі зав’е́ска (іна́че нійа́к) а набо́жнік йе́то[а] то́л’кы та до́сточка што ста́вл’ат іко́ны 186. *гл.* **набожнік**, **ручнік**. **2.** фіранка 105. *гл.* **занавеска**, **запінка**, **фіранка**.

ЗАВОІ заво́йе *мн.* 32, 26. анучы, якімі жанчыны закручвалі ногі да калена.

ЗАВУШНІЦЫ заў́шницы *мн.* 26. заву́шніцы *мн.* 71, 72, 124, 126, 132, 133, 139, 160, 166. заґушні́цы *мн.* 80. завушны́цы *мн.* 102. завушні́цы *мн.* 98, 105, 157, 199. заў́шніцы *мн.* 184а, 186, 197. заушні́цы *мн.* 179. за́ўшнікі *мн.* 196. за́ўшніцы *мн.* 202, 206. завушніцы. *гл.* **кольчыкі**, **сярожкі**.

ЗАВЯЗКА за́в’азка *ж.* 60, 72, 166, 179, 199. пудвйа́зка *ж.* 98. зав’а́зка *ж.* 197. любая завязка. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**.

ЗАГАТОЎКІ заґото́ўки *мн.* 26, 80. заґато́ўкі *мн.* 197. заґото́ўкі *мн.* 196, 202, 206. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі**, **выцяжкі**, **тавар**, **укроі**.

ЗАД зад *м.* 34. зпадо́к *м.* 124. заднік у лапці. *гл.* **заднік**, **пята**.

ЗАДНІК за́днік *м.* 34, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. за́дник *м.* 26, 32. оза́днік *м.* 59. аза́дник *м.* 60. за́ннік *м.* 139. **1.** заднік у боце, чаравіку 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Пер’едо́к ці́лы а оза́днік порва́вс’а 59. **2.** заднік у лапці 26, 59, 60. *гл.* **зад**, **пята**.

ЗАКАБЛУК *гл.* **каблук**.

ЗАКАРВАШЫ закарва́шы *мн.* 60. чырвоныя манжэты ў жаночай свіце. // Закарва́ш вы[у]ў прышы́ты шовко́вы 60.

ЗАКЛАДКА закла́тка *ж.* 34, 132. закла́дочка *ж.* 32. за́кладка *ж.* 60. закла́дка *ж.* 98, 139, 157. за́кладочка *ж.* 105. накла́дка *ж.* 124, 133. **1.** складка 34, 80, 98, 139, 157. *гл.* **складка**. **2.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у ашулі 32, 60. *гл.* **геска**, **манішка**, **нагруднік**, **пазуха**. **3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 60, 124, 133. *гл.* **аблямоўка**, **манішка**, **пазуха**. **4.** вытачка 132. *гл.* **вытачка**, **зашыўка**, **клін**, **плоя**, **прагонка**, **складка**, **фалда**. **5.** брыжы 105. *гл.* **брыжы**, **валан**, **фальбона**, **шляра**.

ЗАКОТА зако́тки *мн.* 72. зако́ты *мн.* 59, 71. зако́та *ж.* 71. **1.** каўнер у світцы, кажуху 71, 72. // У кужухо́ві зако́та 71. **2.** манжэта ў світцы, кажуху 59, 71.

ЗАЛІСТА зали́ста *ж.* 102. спражка. *гл.* **банька**, **бляшка**, **залязка**, **кальцо**, **клямар**, **пражка**, **шпронка**.

ЗАЛЯЗКА зал’а́зко *н.* 139, 160. спражка. // Кол’цо́ ву́зк’е а шыро́к’е зал’а́зко 160. *гл.* **банька**, **бляшка**, **заліста**, **кальцо**, **пражка**, **шпронка**.

ЗАНАВЕСКА занави́ска *ж.* 32, 72. назав’ие́ска *ж.* 124. занаве́ска *ж.* 26. занав’е́ска *ж.* 59, 71, 98. наза́в’азка *ж.* 139. фіранка. *гл.* **завеска**, **запінка**, **фіранка**.

ЗАНІЗКІ за́нізкі *мн.* 166, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. за́ніскі *мн.* 179. дробныя пацеркі. // За́нізкі носілі дз’е́ўкі 199. *гл.* **бусы**, **каралі**, **пацеркі**, **сталкі**.

ЗАПАСКІ запа́скі *мн.* 197. завязкі ў фартуху. *гл.* **бычкі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **мазузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

ЗАПІНКА запі́нка *ж.* 80, 157, 166, 179, 199. за́пінка *ж.* 124. **1.** фіранка для печы 80. **2.** аконная фіранка 124, 157, 166, 179, 199. // Запі́ночкі пошы́ла, то хвіра́ночкі 199. *гл.* **завеска**, **занавеска**, **фіранка**. **3.** вялікі фартух для работы 124. *гл.* **прыпіндух**, **прыпол**.

ЗАПЛЁТАК *гл.* **плётка**.

ЗАПОЛ *гл.* **прыпол**.

ЗАПОН запо̂н *м.* 166. шырокі палатняны фартух. // Запо̂н шыро́кі с полотна́ 166. *гл.* **затулка**, **полка**, **прыпол**, **пярэднік**, **фартух**.

ЗАПЯТАК *гл.* **пята**.

ЗАСЦЕЖКА зáстижка *ж.* 32. зáстежка *ж.* 26. зáсц'ашка *ж.* 60. зáсц'ешка *ж.* 126, 133. зáст'ежка *ж.* 196. любая завязка. // Порвáлас' мойá зáсц'ашка, ґы́чка 60. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, каснік, матуз, паўрозы, празукі, шнурок**.

ЗАСЦЁЛЬНІК зас'ц'óл'нык *м.* 72. абрус. *гл.* **абрус, настольнік, парток, скацерць, сэрвэта**.

ЗАСЦІЛКА *гл.* **посцілка**.

ЗАТУЛКА затýлка *ж.* 72. фартух. *гл.* **запон, полка, прыпол, пярэднік, фартух**.

ЗАХВІРАНКА *гл.* **фіранка**.

ЗАШЫЎКА зашéўка *ж.* 60, 71, 157, 179, 197. заши́ўка *ж.* 80. зашы́ўка *ж.* 102. зашíўка *ж.* 186. вытачка. *гл.* **вытачка, закладка, клін, плоя, прагонка, складка, фалда**.

ЗУБЫ зýби *мн.* 105, 133. зýпцы *мн.* 132. зýбы *мн.* 184а. зýбу *мн.* 160. самаробныя карункі. // Зýбы пл'е[а]тýц' у рушнікý у рубáшк'е 184а. *гл.* **карункі, кружава**.

ІРХА ірхá *ж.* 59. йíрха *ж.* 199. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец, каснік, кравец, пруг, рант, строчка, трайцяк**.

КАБАТ кабáт *м.* 60, 133. **1.** кароткая жаночая вопратка з саматканага сукна, з вялікім выразам на грудзях, абшывалась стужкамі 60. // Кабáт тéплой быў, корóтен'ки поопшы́ваны ґычкáмы, ззáду разр'éзочкы булí, с сукнá 60. *гл.* **жупан, каптан, каратыш, катанка, куртка, летнік, пінжак**. **2.** жаночая безрукаўка 133. *гл.* **жалетка, камізэлька**.

КАБЛУК закаблýк *м.* 139. закаблы́к *м.* 157, 166. закаблíк *м.* 160. каблýк *м.* 184а, 186, 197, 199. кабл'ýк *м.* 196, 202, 206. абцас. *гл.* **абцас, подбор, пачас**.

КАБЛУЧ каблýч *м.* 126. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; каблуч можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч, абычайка, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка**.

КАБЛУЧКА каблýчка *ж.* 186. пярсцёнак. // Йéто[а] шчэ колíшн'а каблýчка. Йéто[а] тíл'кі хлóпцы см'ешкóм кáжуц' а ц'ап'éр п'ерс'тéн алі ко[а]л'цó 186. *гл.* **абручык, жыковіна, кальцо, крапавец, пракувец, пярсцёнак**.

КАЖАРКА кожáрка *ж.* 160. кароткая вопратка з аўчыны. // Каґдá дóўґі кожýх, а корóтка кожáрка 160. *гл.* **кажух, кажушок, панцырка, паўшубак, тулубец**.

КАЖУРНО кожурнó *н.* 139. старая парваная вопратка з аўчыны. // Подрáўс'а кожýх то кожурнó 139.

КАЖУХ кожýх *м.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 196, 199, 202, 206. ко[а]жýх *м.* 186. кóжух *м.* 197. кажýх *м.* 179. **1.** доўгая вопратка з аўчыны 32, 34, 60, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Йа хац'éла чóрный ко[а]жýх а купíла цеґл'áный 186. Кожýх дóўґі і по колíно 199. *гл.* **тулуп**. **2.** кароткая вопратка з аўчыны 26, 32, 34, 102. *гл.* **кажарка, кажушок, панцырка, паушубак, тулубец**.

КАЖУШОК ко[а]жушóк *м.* 186. кожушóк *м.* 196, 202, 206. кароткая вопратка з аўчыны. *гл.* **кажарка, кажух, панцырка, паўшубак, тулубец**.

КАЗАЧЫНА козачéнка *ж.* козачы́на *ж.* 124, 160, 166, 184а, 199. **1.** жаночая сукенка асобага крою: ніз шырокі, на грудзях зашнуроўвалася, рукавы кароткія або зусім без рукавоў 80. **2.** жаночая вопратка з саматканага сукна, падобная да паліто, асобага крою: доўгая, прысабраная ў таліі 124, 166, 160. // С'вíта дóўґа а козачы́на корóче. Козачы́на шы́та на дрóбныйа кліны́ а с'вíта на бóл'шыйа 160. **3.** вопратка з аўчыны, асобага крою: доўгая, прысабраная ў таліі 184а, 199. // Кожýх с забóром, дóўґі по п'áту, то козачы́на 199. Козачíна йак з забóрамі шíйуц' а ц'еп'éр з мóды вíйшлі 184а. *гл.* **бурнос, тулуп**.

КАЗЫР козырни́ц'а *ж.* 71. козырнó *н.* 60. кóзыр *м.* 102, 139. казырок у шапцы. *гл.* **казырок, капыток, лапатка, пазур, піро, рамяшок, рапаціца**.

КАЗЫРКА кузéрка *ж.* 72. козы́рка 59, 132, 133. козыркóўка 139. казыркóўка 179. шапка. *гл.* **казырок, картуз, фуражка**.

КАЗЫРОК кôзырóк *м.* 34. казырóк *м.* 26, 32, 98, 124, 132, 179. кузéрок *м.* 72. козырóк *м.* 59, 71, 80, 98, 105, 157, 160, 166, 184а, 186, 197, 199. козы́рок *м.* 60, 102. коз'éрок *м.* 126. козы́рык *м.* 133. козыр'óк *м.* 196, 202, 206. **1.** шапка 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 157, 166, 186, 196, 202, 206. // Од'éў козырóк 186. *гл.* **казырка, картуз, фуражка**. **2.** казырок у шапцы 26, 32, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Шáпка б'ез козыркá 166. *гл.* **казыр, капыток, лапатка, пазур, піро, рамяшок, рапаціца**.

КАЙМА каймá *ж.* 32, 80, 197. кóйма *ж.* 166. шляк у хустцы. // Каймá цв’етáмі обхóдзіц’ ілі полóскамі 197. *гл.* **аколышак**, **бераг**, **шляк**.

КАЛОША клáшня *ж.* 34. клéчна *ж.* 32. колóшва *ж.* 26, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133. колóша *ж.* 105, 139, 157, 160, 166, 184а, 197, 199. калóша *ж.* 179, 186. кôлóша *ж.* 196, 202, 206. калашына. // Ужé однý клáшн’у зарубéла 34.

КАЛЬЦО кол’цó *н.* 34, 80, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. кул’éчко *н.* 71. кóл’це *н.* 139. кал’цó *н.* 179. **1.** пярсцёнак 34, 80, 157, 166, 184а, 186, 197. // Кадáто п’éрс’ц’ен’ а ц’ап’éр кáжуц’ кал’цó 179. *гл.* **бручык**, **жыковіна**, **каблучка**, **крапавец**, **пракувец**, **пярсцёнак**. **2.** спражка 166, 160. // Кол’цó вýзк’е а ширóке зал’áзко 160. *гл.* **банька**, **бляшка**, **заліста**, **залязка**, **клямар**, **пражка**, **шпронка**.

КАМІЗЭЛЬКА комізéл’ка *ж.* 60, 72. камизéл’ка *ж.* 71. камзéл’ка *ж.* 59, 160, 179. камізéл’ка *ж.* 80, 98, 102, 126, 197. комз’éл’а *ж.* 105, 132. каміз’éл’а *ж.* 124. комз’éл’ка *ж.* 133. камз’éл’ка *ж.* 139, 157, 166, 184а, 199. **1.** мужчынская безрукаўка 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 197, 199. // Комізéл’ка звáлы (без рукáў) той с сукнá шы́йе, той вáтн’у, булы́ з оўчы́ны шы́лы 60. *гл.* **жалетка**. **2.** жаночая безрукаўка 60, 126. *гл.* **жалетка**, **кабат**.

КАНАПЛЯНКА конопл’áнка *ж.* 59, 60, 72, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. конопл’éнка *ж.* 71, 80. канапл’áнка *ж.* 179. цёплая бавáўняная хустка. // В’алíкайа хýстка байóвайа называ́лас’а конопл’анка 199.

КАНЕЦ конéц *м.* 32. кôнéц *м.* 26. кунéц *м.* 72. кон’éц *м.* 186, 184а, 197. канец у хустцы. *гл.* **рог**.

КАНІЦА кáниц’а *ж.* 59, 60, 71. кáніц’а *ж.* 80. ткáныца *ж.* 98. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; каніца можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падвічка**.

КАНТОПЛІ кантóплі *мн.* 105. старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы. *гл.* **апоркі**, **башмакі**.

КАНЦЫ кон’цí *мн.* 32, 80. концыэ́ *мн.* 105. концы́ *мн.* 186, 197. кýнчікі *мн.* 184а. махры. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **кіціцы**, **кіцуны**, **кутасы**, **махры**, **хвасты**.

КАПІШОН капішóн *м.* 179, 186. цёплы суконны башлык. *гл.* **башлык**, **каўпак**, **чуб**.

КАПОТ капóт *м.* 72, 98, 102, 157, 199. капóта *ж.* 139. **1.** жаночая сукенка асобага фасону (доўгая, прамога крою) 72, 98, 102, 157, 199. *гл.* **бунда**. **2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 139. *гл.* **блузка**, **каптан**, **кашуля**, **кофта**, **рубашка**, **сарочка**, **фуфайка**.

КАПТАН каптáн *м.* 26, 59, 60, 71, 72, 105, 139, 157, 160, 179. **1.** кароткая суконная вопратка прамога крою, насілі мужчыны і жанчыны 26, 59. *гл.* **жупан**, **кабат**, **каратыш**, **катанка**, **куртка**, **летнік**, **пінжак**. **2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 59, 60, 71, 72, 105, 139, 157, 160, 179. *гл.* **блузка**, **капот**, **кашуля**, **кофта**, **рубашка**, **сарочка**.

КАПЫТОК копетóк *м.* 34. капытóк *м.* 32. казырок у шапцы. // Трéба з біл’шым копыткóм выбрáты 32. *гл.* **казыр**, **казырок**, **лапатка**, **пазур**, **піро**, **рамяшок**, **рапаціца**.

КАПЯЛЮШ капал’ýш *м.* 26, 32, 34, 71, 72, 102, 105, 199. кап’ел’ýш *м.* 59, 139, 157, 196, 197, 202. капел’ýх *м.* 60. капел’ýщ *м.* 80, 166, 184а. кап’ал’ýш *м.* 98, 124, 132, 179. мужчынскі летні капялюш. // Капал’ýш з салóмы, з жы́та в’áзаны з крыл’áмы 32. *гл.* **брыль**, **саламянік**, **шляпа**.

КАРАЛІ корáлі *мн.* 186, 197. пацеркі. *гл.* **бусы**, **занізкі**, **пацеркі**, **сталкі**.

КАРАТЫШ коротыш́ *м.* 105. кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **жупан**, **кабат**, **каптан**, **катанка**, **куртка**, **летнік**, **пінжак**.

КАРМАН карман *м.* 32, 34, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 202. кішэнь. // Кóліс’ казáлі кішэ́н’а а ц’ап’éр кармáн 179. *гл.* **кішэнь**.

КАРОБКА корóбка *ж.* 72. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой драўляны абруч, на які закручвалі валасы; наверх надзявалі чапец, а затым наметку. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падзічка**.

КАРТУЗ кортýз *м.* 202. шапка. *гл.* **казырка**, **казырок**, **фуражка**.

КАРУНКІ корýнки *мн.* 34, 98, 126, 166, 196, 206. окорýнки *мн.* 26, 32. карýнкі 59, 60, 71, 72, 139, 157, 179, 184а, 197, 199. гарýнки 80, 102. самаробныя карункі. *гл.* **зубы**, **кружава**.

КАРЧЫК кáрчик *м.* 26. гестка. *гл.* **бавіт**, **гестка**, **кашуля**, **кофта**, **перарэз**, **талік**.

КАСНІК кôсны́к *м.* 72. косны́к *м.* 59, 60, 71, 98, 102. кос’нíк *м.* 80, 105, 124, 126, 133, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. каснíк *м.* 179. **1.** шырокая шаўковая стужка 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. **2.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 105. *гл.* **жывец**,

ірха, **кравак**, **пруг**, **рант**, **строчка**, **трайцяк**. **3.** любая завязка 105, 133. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**.

КАСТОПКІ касто́пкы *мн.* 105. стары зношаны абутак. *гл.* **выкідкі**, **выхадкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недатопкі**, **недаходкі**.

КАСЫНКА *ж.* 26, 34, 80, 139, 166, 186, 197, 199. кусі́нка *ж.* 72. косі́нка *ж.* 59, 60, 71, 157, 160, 184а. кôсы́нка *ж.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. касы́нка *ж.* 179. касынка.

КАТАНКА ката́нка *ж.* 60. кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. // Свы́тно до́ўґе совсе́м, коро́тка ката́нка 60. *гл.* **жупан**, **кабат**, **каптан**, **каратыш**, **куртка**, **летнік**, **пінжак**.

КАТАНКІ ка́танкі *мн.* 160, 166, 186, 197. валёнкі, катаныя з воўны. // Ка́танкі з воўны ката́йуц’ 166.

КАЎНЕР кôмір *м.* 26, 32, 34. кумі́р *м.* 60, 71, 72. ковні́р *м.* 59. комни́р 80. ковн’е́р 102. коўн’е̂́р *м.* 98, 124, 132, 133. коўние́р *м.* 105, 126, 132, 133. коўні́р *м.* 139, 157, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. ко́мір *м.* 186. каўні́р *м.* 179. **1.** каўнер 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Прышы́ла каўн’ера́ 179. *гл.* **варатнік**, **опуст**. **2.** паясніца ў спадніцы 26, 32, 34, 72, 126, 132, 133, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **абшыўка**, **каўнерац**, **кічка**, **паясніца**, **пояс**. **3.** паясніца ў фартуху 26, 32, 72, 126, 132, 133, 139. *гл.* **абшыўка**, **каўнерац**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**. **4.** паясніца ў штанах 26, 34, 72, 80, 105, 126, 132, 133, 139, 166, 199. *гл.* **абшыўка**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**. **5.** борт у світцы, у паліто 105. *гл.* **адклад**, **борт**, **кляп**, **накладзіч**, **раскладзіна**.

КАЎНЕРАЦ коми́рец *м.* 32. куми́рац *м.* 26. кумі́рчык *м.* 72. пôдкуме́р *м.* 71. комни́рыц’ *м.* 80. коўни́рац *м.* 102. коўні́рец *м.* 98. коўние́рец *м.* 105, 124. коўн’е́рык *м.* 139. **1.** манжэта 26, 32, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 139. // На руці коўни́рац, на шы́йи коўні́р 102. *гл.* **абшыўка**, **апусцік**, **манжэта**, **чахол**. **2.** паясніца ў спадніцы 124. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **кічка**, **паясніца**, **пояс**. **3.** паясніца ў фартуху 124. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**.

КАЎПАК кулпа́к *м.* 72. каўпа́к *м.* 59, 60, 166, 197. коўпа́к *м.* 139. колпа́к *м.* 184а. **1.** суконны цёплы башлык 72. *гл.* **башлык**, **капішон**, **чуб**. **2.** мужчынская зімовая шапка з аўчыны з вострым верхам 59, 60, 139, 197. *гл.* **кучма**. **3.** мужчынская зімовая шапка з лямцу з вострым верхам 60, 166, 184а. *гл.* **кучма**.

КАШМІРОЎКА кашымі́рка *ж.* 71. кашмаро́ўка *ж.* 166, 184а, 196, 197, 202, 206. кашмарốўка *ж.* 199. кашміровая хустка з прыгожым шлякам, з брыжамі, якая завязваецца на свята на простую хустку. // Кашмарốўкі чо́рныйа з фре́нзл’амі (шарс’ц’а́ныйа) з ка́шм’еру 199.

КАШУЛЯ кошу́л’а *ж.* 60, 132, 139, 166, 184а, 186. кошу́л’ка *ж.* 124, 126, 133, 199. кôшу́л’а *ж.* 160. **1.** сподняя мужчынская кашуля 60, 186, 197. *гл.* **рубашка**, **сарочка**. **2.** верхняя мужчынская кашуля 60. *гл.* **рубашка**, **сарочка**. **3.** сподняя жаночая кашуля 60, 160, 166, 197. *гл.* **рубашка**, **сарочка**. **4.** верхняя жаночая кашуля 60, 124, 126, 132, 133, 139. *гл.* **блузка**, **капот**, **каптан**, **кофта**, **рубашка**, **сарочка**, **фуфайка**. **5.** гестка 124, 126, 132. *гл.* **бавіт**, **гестка**, **карчык**, **кофта**, **перарэз**, **талік**.

КЕПКА к’е́пка *ж.* 26, 32, 34, 59, 71, 72, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 196, 197, 199. ке́пка *ж.* 60. кепка.

КІБАЛКА кинба́лка *ж.* 32. кымба́лка *ж.* 26. кіба́лка *ж.* 184а, 186, 206. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; кібалка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падвічка**.

КІДЗЕРЫ кіде́ры *мн.* 102. фалды. *гл.* **фалды**, **фанды**.

КІЛІМ кі́лім *м.* 166, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 166, 184а, 186, 197. *гл.* **адзіяла**, **дыван**, **коўдра**. **2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі 196, 202, 206. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**.

КІТАЙКА кита́йка *ж.* 26, 32, 34. кіта́йка 139, 166, 199. шырокая шаўковая стужка. // Йа з кита́йками собі́ спôдни́цу поши́ла 34. *гл.* **каснік**, **лента**, **стужка**.

КІЦІЦЫ кі́тыци *мн.* 126. кі́ціцы *мн.* 133, 139, 157, 166, 179, 199. кіці́цкі *мн.* 186. кі́кіца *мн.* 157. кі́т’еці *мн.* 196, 202, 206. махры. // Шалінốўкі с кі́ціцамі 139. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **канцы**, **кіцуны**, **кутасы**, **махры**, **хвасты**.

КІЦУНЫ кіцуны́ *мн.* 160. махры. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **канцы**, **кіціцы**, **кутасы**, **махры**, **хвасты**.

КІЧКА кы́чка *ж.* 71. кі́чка 186. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі

чапец, а затым наметку; кічка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча 71. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**, **падвічка**. **2.** паясніца ў спадніцы 71, 186. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **паясніца**, **пояс**. **3.** паясніца ў фартуху 71. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**. **4.** паясніца ў штанах 71. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **матузніца**, **паясніца**, **пояс**.

КІЧКІ кычки *мн.* 71. **1.** завязкі ў спадніцы. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **2.** завязкі ў фартуху. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

КІШЭНЬ кіша́н’а *ж.* 34. кыше́н’а *ж.* 26, 71, 98. кіше́н’а *ж.* 59, 72, 80, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. кше́н’а *ж.* 60. кішэнь. // Мойа́ кіша́н’а пода́рлас’а 34. Ко́ліс’ каза́лі кіше́н’а, ц’ап’ер карма́н 179. *гл.* **карман**.

КЛІН клын *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 80. клен *м.* 72. клінóк *м.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. клін *м.* 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** клін, які ўстаўляецца ў калашыну штаноў 26, 32, 59, 60, 72, 126, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Тре́ба ўшы́ты клы́на 32. **2.** цвікля 59, 71, 80, 105, 139, 179, 197, 199. *гл.* **ластка**, **лындыца**, **падручнік**, **хустачка**, **цвікля**. **3.** клін у спадніцы, у світцы 26, 32, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // С’ві́тка с кліна́мі 199. *гл.* **вус**. **4.** вытачка 133. *гл.* **вытачка**, **закладка**, **зашыўка**, **плоя**, **прагонка**, **складка**, **фалда**.

КЛЯМАР кл’е́мра *ж.* 59, 72, 80. кл’а́мра *ж.* 60. кл’а́м’ер м 157. спражка. *гл.* **банька**, **бляшка**, **заліста**, **залязка**, **кальцо**, **пражка**, **шпронка**.

КЛЯПА кл’ап *м.* 32, 59, 60, 71. кл’а́па *ж.* 72, 124, 132, 133. кл’а́пка 80. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад**, **борт**, **каўнер**, **накладзіч**, **раскладзіна**.

КОЛЬЧЫКІ ко́л’чыкі *мн.* 197. завушніцы. *гл.* **завушніцы**, **сярожкі**.

КОРАК кі́рок *м.* 72. путкуо́рок *м.* 105. ко́рок *м.* 124, 132, 133, 184а. ку́ркы *мн.* 60. высокі абцас. // Одзі́н чо́бот на пудбо́рі а другі́й на ко́рку, а хто хо́че лі́хо знац’, неха́й бере́ дво́рку 184а.

КОЎДРА ко́лдра *ж.* 32. ко́ўдра *ж.* 72, 80, 102, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 32, 102, 157, 166, 184а. // Суко́нна ко́ўдра а с пра́дзіва про́с’цілка 166. *гл.* **адзіяла**, **дыван**, **кілім**. **2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі 32. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**. **3.** ватовая коўдра 72, 80, 132, 139, 179, 196, 197, 199, 202, 206. // Подшы́ла ва́ты, зробі́ла ко́ўдру 139. *гл.* **адзіяла**.

КОФТА ко́фта *ж.* 26, 32, 124, 197. ко́хта *ж.* 80, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. ко́хточка *ж.* 133. **1.** верхняя жаночая кашуля, блузка 26, 32, 124, 133, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Портна́ ко́хта була́, ко́хта с парка́л’у 199. *гл.* **блузка**, **капот**, **каптан**, **кашуля**, **рубашка**, **сарочка**, **фуфайка**. **2.** вязаная жаночая кофта 80. *гл.* **свэдэр**. **3.** жаночая сукенка 139. *гл.* **плацце**, **сукенка**, **сукня**, **суцэлка**. **4.** гестка 133. *гл.* **бавіт**, **гестка**, **карчик**, **кашуля**, **перарэз**, **талік**.

КОЦ коц *м.* 72. байкавая коўдра.

КРАВАК кра́вок *м.* 133. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец**, **ірха**, **каснік**, **пруг**, **рант**, **строчка**, **трайцяк**.

КРАЙКА кра́йка *ж.* 26, 32, 72, 102, 160, 166, 184а, 186, 199. окра́йка *ж.* 197. акра́йка *ж.* 179. пояс, вытканы з суконых нітак. // Кра́йка то по́л’е одно́ а по крайа́м фторо́йе, потп’ара́звайуц’ кра́йкамі с’ві́тку 160. *гл.* **пояс**.

КРАПОВЕЦ крапо́ва[е]ц *м.* 105. пярсцёнак. *гл.* **абручык**, **жыковіна**, **каблучка**, **кальцо**, **пракувец**, **пярсцёнак**.

КРУЖАВА кру́жева *н.* 157, 179. кру́жево *н.* 160, 166, 184а, 186, 197, 199, 202. карункі фабрычнай работы. // Што са́мі пл’ато́м то зу́бу, а што з магазі́на кру́жево 160. *гл.* **зубы**, **карункі**.

КРУК кр’ук *м.* 184а. гаплік. *гл.* **гаплік**.

КРУЧВАНКА *гл.* **укручванка**.

КРУЧЫ кру́чы *мн.* 59, 60. боты з вельмі доўгімі халявамі. // Кру́чы чо́боты з до́ўгімы хол’а́вамы 60.

КРЫЛЫ кры́л’л’а *мн.* 32. кры́ла *мн.* 26. палі капелюша. *гл.* **аколышак**.

КРЭСЛА кре́сла *н.* 105, 124, 132, 133, 179. кры́сло *н.* 139, 199. крі́сло *н.* 157, 166, 184а, 196, 206. кр’е́сло *н.* 160. кр’е́сло *н.* 186, 197. **1.** устаўка ў штанах 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **ластка**, **лея**, **садно**, **хустачка**, **шырынка**. **2.** прарэх у штанах 196, 206. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**.

КУБАНКА куба́нка *ж.* 59, 72, 197. мужчынская зімовая шапка.

КУЖАЛЬ ку́жел’ *м.* 166. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой пасму лёну, абшытую палатном, на якую закручвалі валасы; наверх надзявалі чапец, а затым наметку. // Ку́жел’ укру́чаны ў ко́сы 166. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **лён**, **лямец**, **падвічка**.

КУЛЬБАКІ кул’ба́ки *мн.* 139. фалды ў світцы.

КУРПЕНЧЫК курпе́нчык *м.* 60. драўляны самаробны гузік. // Курпе́нчык бы гуз’ з де́рева 60. *гл.* **бурка**.

КУРТКА ку́ртка *ж.* 26, 32, 71, 72, 80, 132, 166, 196, 197. ку́ртка *ж.* 59, 98, 102, 132, 139, 157, 179. **1.** кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна 71, 72, 80, 102, 132, 139, 179, 196, 197. *гл.* **андарак**, **жупан**, **кабат**, **каптан**, **каратыш**, **катанка**, **летнік**, **пінжак**. **2.** кароткая суконная вопратка на ваце 26. **3.** кароткая верхняя мужчынская вопратка з саматканага сукна 157, 166. // Ку́ртка коро́тка с своѓо сукна́ 166. *гл.* **кусек**, **сэрдак**. **4.** кароткая верхняя суконная жаночая вопратка 32, 59, 98. *гл.* **сак**.

КУСЕК кус’е́к *м.* 34. кароткая верхняя мужчынская вопратка з саматканага сукна. // Пошы́ла кус’ека́ 34. *гл.* **куртка**, **сэрдак**.

КУТАСЁЎКА кутас’о́ўка *ж.* 60. шарсцяная хустка з махрамі.

КУТАСЫ кута́сы *мн.* 26, 32, 34, 72, 98, 102, 124, 132, 133. кутаси́ *мн.* 71. кута́си *мн.* 59, 60. ки[у]та́си *мн.* 80. кута́сі *мн.* 186. махры. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **канцы**, **кіцiцы**, **кіцуны**, **махры**, **хвасты**.

КУЧМА кучма́ *ж.* 124, 133, 179, 202, 206. кучо́мка *ж.* 166, 179, 199. **1.** мужчынская зімовая шапка з аўчыны з вострым верхам 124, 133, 166, 179, 199, 202, 206. // Кучо́мкі с ов’е́чок молоды́х шы́лі 179. *гл.* **каўпак**. **2.** мужчынская зімовая шапка з лямцу з вострым верхам 179. *гл.* **каўпак**.

ЛАЙНО лайно́ *н.* 132, 160, 166, 179, 199. лайу́шка *ж.* 160. старая посцілка, якая ідзе на пялёнкі. // Лайно́ стара́йа про́с’цілка што пос’ціла́йуц’ под дз’е́ці 166. *гл.* **пасцілно**.

ЛАПАТКА лопа́тка *ж.* 80. лапа́ткі *мн.* 139. **1.** казырок у шапцы. *гл.* **казыр**, **казырок**, **капыток**, **пазур**, **піро**, **рамяшок**, **рапаціца**. **2.** завязкі ў фартуху 139. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

ЛАПІЧАНКА лапіча́нка *ж.* 124, 132. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **коўдра**, **палавік**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**.

ЛАПЦІ ла́пці *мн.* 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. **1.** лапці з лыка 139, 157, 160, 166, 179, 186, 184а, 197, 199. // Луто́выйе ла́пці і лозо́выйе 184а. *гл.* **пасталы**. **2.** лапці, пашытыя са скуры 166. // Іс шку́ры робі́лі і ла́пці і постолы́, вс’е одно́ называ́лі 166. *гл.* **бамбошы**, **башмакі**, **маршчакі**, **пасталы**, **шкуранкі**. **3.** лапці, сплеценыя з вяровак 157, 197. *гл.* **бахілы**, **вярэні**, **снасці**, **чуні**. **4.** абутак на драўлянай падэшве 186. *гл.* **дзеравяшкі**, **пантоплі**, **трэпы**, **хляпы**.

ЛАПЦІШНІКІ лапці́шнікі *мн.* 139. старыя зношаныя лапці. // Лапці́шнік стары́ ла́поц’, ужо́ стопта́ўс’а 139. *гл.* **асто́пкі**, **вы́кідкі**, **выхадкі**, **касто́пкі**, **недадзі́ркі**, **недато́пкі**, **недахо́дкі**.

ЛАСТКА ла́стка *ж.* 72, 80, 126, 139, 196, 202, 206. ла́сточка *ж.* 59. ла́стоўка *ж.* 60, 206. ла́стаўка *ж.* 160. ла́стовочка *ж.* 199. **1.** устаўка ў штанах 59, 60, 72, 80, 126, 196, 199, 202, 206. *гл.* **крэсла**, **лея**, **садно**, **хустачка**. **2.** цвікля 126, 139, 160, 206. *гл.* **клін**, **лындыца**, **падручнік**, **хустачка**, **цвікля**.

ЛАТАК ла́ток *м.* 199. бялізна. // Пошо́ў на ре́чку прац’ ла́ток (то ко́хты) споднíцы 199. *гл.* **бял’ё**, **адзежа**, **плацце**.

ЛАТКІ латки́ *мн.* 26, 32, 60. ла́ткі *мн.* 197. латы́ш *м.* 71. лату́н *м.* 157, 166, 179, 199. лоту́н *м.* 196, 206. латуно́ *н.* 139. старая парваная адзежа. // Ой вы́кін’ е́то, ужé лату́н, н’е но́ва 166. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **лахман**, **недадзіркі**, **старызна**, **трап’ё**, **шмацце**.

ЛАТУХА лату́ха *ж.* 26, 32, 34, 72. доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **світа**, **сярмяга**.

ЛАХМАН лахмани́ *мн.* 60, 72, 80. ліхманы́ *мн.* ла́хі *мн.* лахма́ц’е *н.* 72. лахмо́ц’йе 166. лахма́н *м.* 59, 157. старая парваная адзежа. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **недадзіркі**, **старызна**, **трап’ё**, **шмацце**.

ЛЁН л’он *м.* дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой пасму лёну, абшытую палатном, якую закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку. // А под чапцо́м л’он буў 199. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лямец**, **падвічка**.

ЛЕНТА ле́нта *ж.* 26. л’ента *ж.* 80, 102, 132, 139, 160, 184а, 186, 197. шырокая шаўковая стужка. // Хоро́ша л’е́нта ў кос’е́ 139. *гл.* **каснік**, **кітайка**, **стужка**.

ЛЕТНІК ле́тник *м.* 26, 34. лі́тник *м.* 32, 71, 72. лі́тнік *м.* 80, 206. лие́тник *м.* 124, 132. л'е́тнік *м.* 166, 184а, 186, 197, 199. **1.** кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна 26, 32, 34, 124, 132, 184а, 186, 197. *гл.* **жупан**, **кабат**, **каптан**, **каратыш**, **катанка**, **куртка**, **пінжак**. **2.** спадніца з асобага саматканага сукна 71, 72, 166, 184а, 186, 199, 206. *гл.* **андарак**, **бурка**, **даматкан**, **пасаманнік**, **саян**. **3.** несуконная спадніца 197. *гл.* **аколесцік**, **палатнянік**, **парцянік**, **рабак**, **фартух**.

ЛЕЯ л'е́йа *ж.* 202. устаўка ў штанах. *гл.* **крэсла**, **ластка**, **садно**, **хустачка**, **шырынка**.

ЛІШТВА лі́штва *ж.* 98, 160, 166, 196, 199, 202, 206. падложаны край спадніцы, сукенкі. // Ліштва і з тоѓо́ са́моѓо падкладáйецца і з друѓóа 199. *гл.* **падкладка**, **падрубка**, **палатно**, **пліса**, **подбіўка**, **рубец**.

ЛОХТУШКА лóхтушка *ж.* 197. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **акутванка**, **апінка**, **апудка**, **укручванка**.

ЛУЧКА лу́чка *ж.* 32. скураны пояс. *гл.* **папруга**, **пасак**, **пояс**, **рэмень**, **шыцік**.

ЛЫНДЫЦА ле́ндыц'а *ж.* 34. ли́ндыца *ж.* 32. лы́ндыц'а *ж.* 72, 80. цвікля. *гл.* **клін**, **падручнік**, **хустачка**, **цвікля**.

ЛЫЧМАНЫ лечмане́ *мн.* 34. личманы́ *мн.* 32. лучмане́ *мн.* 72. асобы від караляў.

ЛЯМЕЦ л'áм'ец *м.* 132, 139. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой абруч з лубу або дрэва, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку. // Л'áм'ец из лу́бу, из дз'е́рава 139. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **падвічка**.

МАНЖЭТА манкáт *м.* 34. манке́т *м.* 32. манк'е́т *м.* 80. манже́т *м.* 166, 179, 197. манжэта. // Рáн'ше ѓоворы́лі чохóл а ц'ап'е́р манже́т 166. *гл.* **абшыўка**, **апусцік**, **каўнерац**, **чахол**.

МАНІСТА мані́ста *н.* 133, 157, 160, 166. монí́сто *н.* 184а, 186, 197. маніста.

МАНІШКА мани́шка *ж.* 26, 32. мані́шка *ж.* 59, 71, 72, 80, 105, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. маниé́шка *ж.* 105, 124, 133. **1.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі 59, 71, 72, 105, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197. *гл.* **геска**, **закладка**, **нагруднік**, **пазуха**. **2.** вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 26, 32, 72, 80, 105, 124, 139, 160, 166, 179, 199. *гл.* **нагруднік**, **пазуха**. **3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 59, 72. *гл.* **аблямоўка**, **закладка**, **пазуха**.

МАРШЧАКІ маршчакí *мн.* 179, 199. лапці, пашытыя са скуры. // У́шкі напрарезáйе і маршчáк 179. *гл.* **бамбошы**, **башмакі**, **лапці**, **пасталы**, **шкуранкі**.

МАРШЧЫНЫ моршчы́ны *мн.* 71. зборкі. *гл.* **заборы**, **складка**.

МАТРАЦ матрáс *м.* 132. мяшок, набіты сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **саламянік**, **сяннік**, **цюфяк**, **шастун**.

МАТУЗ мóтуз *м.* 59, 71, 98, 139, 179, 199. матузóк *м.* 60, 80, 197. мотузóк *м.* 105, 124, 126, 132, 133, 166. мату́зік *м.* 160. **1.** любая завязка 59, 60, 71, 80, 124, 133, 139, 166, 179, 197, 199. // Б'ары́ йáкоѓа мóтуза ды зав'ажы́ 179. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**. **2.** завязкі, якімі зацягваецца каўнер у кашулі 124, 166, 179. *гл.* **ачкур**. **3.** завязкі ў фартуху 132, 139. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**. **4.** завязкі ў штанах 71, 98, 124, 126, 139, 160. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матузніца**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **5.** завязкі ў спадніцы 105, 132. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **кічкі**, **пасак**, **паўрозы**, **тарачкі**, **шнурок**.

МАТУЗНІЦА мотузны́ца *ж.* 98. мотуз'ніца *ж.* 105. **1.** паясніца ў штанах 98. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **кічка**, **паясніца**, **пояс**. **2.** паясніца ў фартуху 105. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **паясніца**, **пояс**. **3.** завязкі ў штанах 105. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **4.** завязкі ў фартуху 105. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

МАХРЫ мохр'е́ *мн.* 105. махры́ *мн.* 166, 179, 199. мохры́ *мн.* 160, 197. махры. // Пл'елí ху́сткі з махрáмі 166. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **канцы**, **кіціцы**, **кіцуны**, **кутасы**.

НАБОЖНІК набóжнік *м.* 139, 157, 160, 197, 199. набо̂жнік *м.* 166, 179, 206. доўгі ручнік, які вешаюць на абразы. // Набóжнік ве́л'мы длі́нный, покрывáйе мнóѓо ікóн 197. *гл.* **завеска**, **ручнік**.

НАВАЛОЧКА нáволочка *ж.* 34, 98, 102, 105, 132, 133, 139, 157, 160, 186, 196, 202, 206. нáво̂лка *ж.* 72. нáволока *ж.* 26, 59, 60, 71, 80, 124, 126, 132, 166. нáволка *ж.* 184а, 197, 199. нáвалака *ж.* 179. **1.** навалочка 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Пав'е́рх нáсыпкі нáволка 197. *гл.* **пошаўка**. **2.** насыпка 72, 98, 126, 132. *гл.* **дзяруга**, **напернік**, **насыпка**, **пошаўка**.

НАВЕСКА *гл.* **завеска**.

НАГАВІЦЫ ноґовы́це *мн.* 34. наґови́цы *мн.* 32, 98, 102, 126, 133. ноґави́цы *мн.* 26. наґаве́цы *мн.* 72. ноґаве́ці *мн.* 71. наґавы́ці *мн.* 59. наґавы́цы *мн.* 60. ноґавы́ці *мн.* 80. **1.** сподні я, мужчынскія штаны 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126. *гл.* **штаны**. **2.** верхнія мужчынскія штаны 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105. *гл.* **суконнікі**, **штаны**.

НАГРУДНІК наґру́дник *м.* 32, 34. наґру́днічак *м.* 59, 72. наґру́днык *м.* 60. наґру́днік *м.* 60, 80, 105, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі 34. *гл.* **геска**, **закладка**, **манішка**, **пазуха**. **2.** вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 60. *гл.* **манішка**, **пазуха**. **3.** дзіцячы ліфчык 59, 72, 80, 199. // Наґру́днік дзіц’а́ці шы́йуц’ 199. **4.** верхняя частка фартуха са шлейкамі 32, 80, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Хварту́х з наґру́днікам 199. **5.** жаночая безрукаўка на ваце 105, 139, 160, 166, 179, 196, 199. // Наґру́днікі ва́тныйа жонкі́ носілі 139.

НАДЗЕЖНІК надзі́жнік *м.* 72, 179. надзі́жнык *м.* 59, 60, 71, 98, 102. надзі́жник *м.* 80. надз’е́жнік *м.* 105, 139, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. надие́жнік *м.* 126. надз’е̂жнік *м.* 157, 160, 166. дз’ежые́лка *ж.* 132. надз’е́жніца *ж.* 124, 133. посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **века**, **парток**.

НАЗАВЯЗКА *гл.* **занавеска**.

НАКІДКА наки́тка *ж.* 132. доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу. *гл.* **бурнос**, **паліто**, **плашч**.

НАКЛАДЗІЧ накла́дзіч *м.* 160. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад**, **борт**, **каўнер**, **кляп**, **раскладзіна**.

НАКЛАДКА *гл.* **закладка**.

НАКЛЕЙКА *гл.* **падклейка**.

НАЛОБНІК нало́бнік *м.* 60. насок у лапця. *гл.* **нос**.

НАМЕТКА на́митка *ж.* 59, 60, 71, 80, 102. на́м’етка *ж.* 98, 124, 126, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 199, 206. на́матка *ж.* 105. намие́тка *ж.* 132. галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны. // На́митку закру́чвайуц’ на ґо́лову же́ншчыны 102. Бабу́[ы] носілі на́м’етку м’е́тра тры свойе́й робо́ты 166. *гл.* **плат**, **платок**.

НАПЕРНІК напі́рнік *м.* 34, 184а, 186. напи́рнык *м.* 26. насыпка. *гл.* **дзяруга**, **навалачка**, **насыпка**, **пошаўка**.

НАПЛЕЧНІКІ наплі́чныцы *мн.* 98. напл’е́ча *ж.* 105. напл’е̂чнікі *мн.* 132, 133. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **полікі**, **прырамкі**, **устаўкі**.

НАСКІ нôск’е́ *мн.* 34. носкы́ *мн.* 80, 102. носкі́ *мн.* 133, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. наскі́ *мн.* 179. шкарпэткі. *гл.* // Коґда́то пл’елі́ са́мі кручко́м носкі́ 186. *гл.* **панчохі**, **шкарпэткі**.

НАСТОЛЬНІК насты́лник *м.* 32, 34, 71, 80. насту́лник *м.* 26. насто̂лнык *м.* 59. насто̂лник *м.* 60, 126. насці́лнік *м.* 102. насти́лник *м.* 98. насто́л’нік *м.* 179, 186, 199. насту́л’нік *м.* 206. насто́л’ніца *ж.* 105, 133, 139, 184а, 196, 197, 202. насто̂л’ніца *ж.* 157, 160, 166. абрус. *гл.* **абрус**, **засцельнік**, **парток**, **скацерць**, **сэрвэта**.

НАСЫПКА на́сыпка *ж.* 59, 71, 72, 80, 102, 105, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. на́сып *м.* 60. насыпка. *гл.* **дзяруга**, **навалочка**, **напернік**, **пошаўка**.

НЕДАДЗІРКІ н’едодзі́ркі *мн.* 60, 72, 80. обдзі́ркі *мн.* 126. **1.** стары стаптаны абутак 72, 80. *гл.* **астопкі**, **выкідкі**, **выхадкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недатопкі**. **2.** старая зношаная вопратка 60, 126. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **старызна**, **трап’ё**, **шмацце**.

НЕДАТОПКІ недôты́пки *мн.* 72. недоты́пкы *мн.* 71. недоту́пкы *мн.* 59, 60. н’едото́пки *мн.* 80. стары стаптаны абутак. *гл.* **астопкі**, **выкідкі**, **выхадкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недаходкі**.

НЕДАХОДКІ недоху́тки *мн.* 34. стары стаптаны абутак. *гл.* **астопкі**, **выкідкі**, **выхадкі**, **кастопкі**, **лапцішнікі**, **недадзіркі**, **недатопкі**.

НОС ніс *м.* 34. носо́к *м.* 26, 32, 71, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133. нôсо́к *м.* 59, 72. нис *м.* 80. нос *м.* 139, 157, 160, 166, 179, 199. насок у лапця. // У постоле́ йе ніс, пйата́ 34. Но́са ла́пц’а тупы́йе 186.

ОПУСТ о́пуст *м.* 59. каўнер. *гл.* **варатнік**, **каўнер**.

ПАДБОР пудбо́р *м.* 32, 139. подбу́р *м.* 157. пудбу́р *м.* 184а. подбо́р *м.* 197. подбо́р *м.* 199. абцас. *гл.* **абцас**, **каблук**, **пачас**.

ПАДВІЧКА пôдві́чка *ж.* 105. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой шнурок або туга скручаны кусок палатна, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; падвічка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч**, **абычайка**, **каблуч**, **каніца**, **каробка**, **кібалка**, **кічка**, **кужаль**, **лён**, **лямец**.

ПАДВЯДЗЮНКА пôдв’éдз’енка *ж.* 139. подв’éдз’енка *ж.* 157. подв’едз’óнка *ж.* 166. подв’едз’ýнка *ж.* 160, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. падв’адз’ýнка *ж.* 179. тонкая паўшарсцяная невялікая хустка. // Колí однá нíточка шерс’ц’áна, дрýга портнá то подв’едз’ýнка 199.

ПАДВЯЗКА *гл.* **завязка**.

ПАДГАЛОЎНІК падґолóўник *м.* 126. падушка. *гл.* **падушка**.

ПАДДЗЁЎКА пôддз’ӗўка *ж.* 139. пуддзíўка *ж.* 184а. падз’óўка *ж.* 179. пудзíўка *ж.* 199. ватная куртка. *гл.* **ватоўка**, **панцырка**, **фуфайка**, **целагрэйка**.

ПАДКЛАДКА пíтклатка *ж.* 34. пудклáдка *ж.* 26, 32, 202. путклáтка *ж.* 72. пôтклáдка *ж.* 71. пôтклáтка *ж.* 59, 80. потклáтка *ж.* 102, 124, 157, 186. подклáдка *ж.* 126, 132, 133. потклáдка *ж.* 157, 197. пôдклáдка *ж.* 160, 166. пудклáтка *ж.* 184а. **1.** падложаны край спадніцы, сукенкі 34, 59, 102, 160. // Йéслі з другóо матерйáлу то пíтклатка 34. *гл.* **ліштва**, **падрубка**, **палатно**, **пліса**, **подбіўка**, **рубец**. **2.** падшэўка ў шапцы 32, 34, 71, 72, 80, 126, 132, 133, 157, 160, 184а, 186, 197. *гл.* **дно**, **душа**, **падшэўка**, **подбіўка**. **3.** падкладка ў верхняй вопратцы 32, 59, 71, 72, 80, 124, 157, 166, 184а, 186, 197, 202. // Каптáн на потклáтцы 157. *гл.* **падшэўка**, **подбіўка**. **4.** падкладка пад халявы 26, 72, 160, 166, 184а, 197. // Поднарáд в’ес’ на сапоґí, то потклáдка 197. *гл.* **падклейка**, **паднарад**, **падшэўка**.

ПАДКЛЕЙКА пôткл’éйка *ж.* 34, 80. накл’éйка *ж.* 98. поткл’éйка *ж.* 105, 124, 126, 132, 133. подкл’éйка *ж.* 186, 196, 202, 206. пудкл’éйка *ж.* 184а. падкладка пад халявы. *гл.* **падкладка**, **паднарад**, **падшэўка**.

ПАДКОРАК *гл.* **корак**.

ПАДКУМЕР *гл.* **каўнерац**.

ПАДМЁТКА пудм’óтка *ж.* 26, 184а. пôдн’óтка *ж.* 59, 199. подн’óтка *ж.* 80. пудн’óтка *ж.* 98, 132, 133. подм’óтка *ж.* 124, 186, 197. пôдн’óток *м.* 71. падносак. // Подм’óткі йéслі потóпчуца подóшвы то подбíйáут 186. *гл.* **падносак**.

ПАДНАРАД пуднарáт *м.* 59, 72. пôднарáд *м.* 60, 71, 80, 139, 166, 199. поднарáд *м.* 98, 102, 124, 126, 132, 133, 157, 186, 196, 197, 202, 206. пиднарáд *м.* 105. пуднарáд *м.* 184а. паднарáд *м.* 179. **1.** падкладка пад перады ў ботах 59, 60, 71, 72, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **2.** падкладка пад халявы 59, 60, 71, 80, 102, 139, 157, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **падкладка**, **падклейка**, **падшэўка**.

ПАДНОСАК пôднóсок *м.* 59. пуднýсок *м.* 60. пуднóсок *м.* 139, 184а. поднýсок *м.* 157, 166. поднӧ́сок *м.* 160. поднóска *ж.* 80. падносак. *гл.* **падмётка**.

ПАДОЛ подóлок *м.* 60, 80, 98, 124, 132, 197. подóл *м.* 102, 160, 166, 186, 199. подýл *м.* 184а. падол. // Насы́паты ў подóл 102. Задры́пала подóла 166. Подóл з л’éнтамі 160. *гл.* **пеляна**, **прыпінак**, **прыпол**.

ПАДРУБКА пудрýбка *ж.* 60. пíдрубка *ж.* 80. падложаны край спадніцы, сукенкі. *гл.* **ліштва**, **падкладка**, **палатно**, **пліса**, **подбіўка**, **рубец**.

ПАДРУЧНІК пидрýчник *м.* 124, 132. подрýчнік *м.* 133. пôдрýчнік *м.* 166. по[а]дрýчнік *м.* 184а, 186. пудрýчныца *ж.* 98. цвікля. *гл.* **клін**, **ластка**, **лындыца**, **хустачка**, **цвікля**.

ПАДСЦІЛКА *гл.* **вусцілка**.

ПАДТОЧКА питтóчка *ж.* 124, 133. пӧ́дточка *ж.* 160. ніжняя частка сарочкі, надточаная другім матэрыялам. *гл.* **подбіўка**.

ПАДУШКА пóдушка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 102, 157. подýшка *ж.* 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 160, 166, 184а, 196, 199, 202, 206. падýшка *ж.* 179, 186. падушка. // Йéто ґусíна падýшка а йéто м’éшана 186. *гл.* **падгалоўнік**.

ПАДШЭЎКА пудшéўка *ж.* 32. пудшы́ўка *ж.* 26. пы́тшеўка *ж.* 102. путшéўка *ж.* 98, 133. пыдшы́ўка *ж.* 105. пидшéўка *ж.* 124, 132. подшéўка *ж.* 157. подши́ўка *ж.* 186. потшéўка *ж.* 197. **1.** падкладка пад халявы 26, 32. *гл.* **падкладка**, **падклейка**, **паднарад**. **2.** падшэўка ў шапцы 98, 102, 124, 132, 157, 186, 197. *гл.* **дно**, **душа**, **падкладка**, **подбіўка**. **3.** падкладка ў верхняй вопратцы 105, 124, 132, 133. *гл.* **падкладка**, **подбіўка**.

ПАДЭШВА пôдóшва *ж.* 34, 60, 71, 80, 166. пудóшва *ж.* 32, 59, 72, 139, 157, 184а, 199. подóшва *ж.* 98, 102, 124, 126, 132, 133, 186, 197, 202, 206. пидóшва *ж.* 105. подӧ́шва *ж.* 160. падашвá *ж.* 179. пíдóшва *ж.* 196. падэшва.

ПАЗУР пазýр *м.* 26. казырок у шапцы. *гл.* **казыр**, **казырок**, **капыток**, **лапатка**, **піро**, **рамяшок**, **рапаціца**.

ПАЗУХА пáзуха *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 102, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 206. **1.** распарэх у кашулі 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 206. // Пáзуха в’éл’мі в’елíка 186. *гл.* **распарэх**, **роспах**.

2. вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 59, 60, 80, 98, 102, 126, 132, 133, 157. // Па́зуху ко́ліс’ вышыва́лі 157. *гл.* **манішка**, **нагруднік**. **3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладваецца на прарэх у кашулі 32, 80, 98, 126, 133, 166. *гл.* **геска**, **закладка**, **манішка**, **нагруднік**. **4.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 32, 105, 179. *гл.* **аблямоўка**, **закладка**, **манішка**.

ПАЛА пôла́ *ж.* 34, 59, 60, 80. пола́ *ж.* 26, 32, 71, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 199. пула́ *ж.* 72. пи́лка *ж.* 102. по́ла *ж.* 184а, 186, 197. пала́ *ж.* 179. по́лка *ж.* 196, 202, 206. крысо. // Дава́й тобі усе́пл’у ў полу́ 34.

ПАЛАВІК полови́к *м.* 26, 32. пôлови́к *м.* 72. половы́к *м.* 59, 71. палави́к *м.* 179. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу, якую сцелюць на падлог. // Латки́ дыру́т на паскы́, у клубо́к мота́йем, потом су́чем на ци́вку, и полови́к ткут на кро́снах 32. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **лапічанка**, **радзюжка**, **трапачнік**, **ходнік**.

ПАЛАТНО полотно́ *н.* 60. полоте́нце *н.* 126. падложаны край спадніцы, сукенкі. // Замара́ла полотно́ 60. *гл.* **ліштва**, **падкладка**, **падрубка**, **пліса**, **подбіўка**, **рубец**.

ПАЛАТНЯНІК полотн’а́нык *м.* 26. полотн’а́нік *м.* 186. полотн’а́нка *ж.* 166. несуконная спадніца. // Полотн’а́нка то сподні́ца с полотна́ с забо́ром 166. *гл.* **аколесцік**, **летнік**, **парцянік**, **рабак**, **фартух**.

ПАЛАЦЕНЦА полоте́нц’е *н.* 60. полоц’е́нце *н.* 139, 166, 184а, 186, 197. палац’е́нц’а[е] *н.* 179. полоц’е́нца *н.* 199. **1.** ручнік для твару 139, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. // Стары́йа н’е зна́лі уціра́л’ніка, ц’ап’е́р ужо́ і полоц’е́нца ка́жуц’ 199. *гл.* **пацірач**, **ручнік**, **трапкач**, **уціральнік**. **2.** ручнік для пасуды 139, 166, 179, 186, 199. *гл.* **ручнік**, **скарач**, **сціркa**, **трапкач**, **уціральнік**.

ПАЛІТО пал’то́ *н.* 196. доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу. *гл.* **бурнос**, **накідка**, **плашч**.

ПАЛЬЧАТКІ пал’ча́ткы *мн.* 26, 32, 34, 60, 102. пал’ча́тки *мн.* 59, 71, 72, 80. пал’ча́ткі *мн.* 98, 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 199. палца́ткі *мн.* 126. пол’ча́ткі *мн.* 196. пальчаткі. *гл.* **пярчаткі**.

ПАНТОФЛІ панто́плі *мн.* 60. абутак на драўлянай падэшве. // Зве́рху шку́ра а подыспо́дом де́рево, панто́пл’амы зва́лы 60. *гл.* **дзеравяшкі**, **лапці**, **трэпы**, **хляпы**.

ПАНЦЫРКА панцые́рка *ж.* 124, 132. **1.** ватная куртка 124, 132. *гл.* **ватоўка**, **паддзёўка**, **целагрэйка**, **фуфайка**. **2.** кароткая вопратка з аўчыны 124. *гл.* **кажарка**, **кажух**, **кажушок**, **паўшубак**, **тулубец**.

ПАНЧОХІ панчо́хе *мн.* 34. панчо́хы *мн.* 26, 59, 60, 71, 102. панчо́хи *мн.* 72, 80. пнчо́хі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** панчохі 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **чулкі**. **2.** шкарпэткі 124. *гл.* **наскі**, **шкарпэткі**.

ПАПАХА папа́ха *ж.* 184а. высокая футравая або лямцавая шапка.

ПАПОНА опі́на *ж.* 80, 186. попі́нка *ж.* 102. попи́нка *ж.* 98. попуо́нка *ж.* 124, 126, 132, 133. попо́нка *ж.* 139, 184а, 196, 202, 206. опо́н’а *ж.* 166. опу́нка *ж.* 160. попо́на *ж.* 197. папу́нка *ж.* 179. папо́н *м.* 199. посцілка, якой накрываюць каня. // Опу́нкой кон’а́ накрыва́лі 160. *гл.* **гунька**, **радзюга**, **радзюжка**.

ПАПРУГА попру́ґа *ж.* 32, 34, 59, 60, 80, 98, 102, 105, 126, 133, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. папру́ґа *ж.* 124, 132, 179. скураны пояс. // Заперажы́с’а попру́ґойу 102. *гл.* **лучка**, **пасак**, **пояс**, **рэмень**, **шыцік**.

ПАРТОК пурто́к *м.* 72. **1.** посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **века**, **надзежнік**. **2.** абрус 72. *гл.* **засцёльнік**, **настольнік**, **скацерць**, **сэрвэта**.

ПАРЦЯНІК порц’аны́к *м.* 71. порц’а́к *м.* 139, 157, 160. порц’ані́к *м.* 166. **1.** несуконная спадніца 71, 139, 157, 160. *гл.* **аколесцік**, **летнік**, **палатнянік**, **рабак**, **фартух**. **2.** белая палатняная посцілка 166.

ПАРЦЯНКА порц’а́нка *ж.* 59, 102, 166, 184а, 186, 197. парц’а́нка *ж.* 179. порц’у́нка *ж.* 196, 202, 206. палатнянаяануча, якой абгортваюць нагу, надзяваючы бот або лапаць. // Йак с портно́ґо подз’аре́ на но́ґі то порц’а́нкі 166. *гл.* **анучы**.

ПАСАК па́сок *м.* 72, 59, 60, 80, 102, 98, 132, 124, 186, 197. **1.** скураны пасак 59, 72, 80, 124, 132, 186, 197. *гл.* **лучка**, **папруга**, **пояс**, **рэмень**, **шыцік**. **2.** пояс з матэрыялу 60. // Па́ска дзівча́ты насы́лы йак шы́лы пла́ц’а[е] 60. *гл.* **пояс**. **3.** завязкі ў спадніцы 102, 98. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **кічкі**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **4.** завязкі ў фартуху 98, 102. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **паўрозы**, **празукі**, **тарачкі**.

ПАСАМАННІК посама́ннік *м.* 34. посаме́нник *м.* 32. спадніца з асобага саматканага сукна. *гл.* **андарак**, **бурка**, **даматкан**, **летнік**, **саян**.

ПАСТАЛЫ постоле́ *мн.* 34. постолы́ *мн.* 26, 32, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 132, 133, 166, 184а, 186, 197, 199. пустоле́ *мн.* 72. постоли́ *мн.* 126. пасталы́ *мн.* 179. по̂столы́ *мн.* 196, 202, 206. **1.** лапці з лыка 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Лы́чалы постолы́ з лы́ка 32. Йа ў постол'е́х ходжу́ 60. Постолы́ шо дід обува́ў 102. Попл'о̂́ў собі постолы́ 199. *гл.* **лапці**. **2.** лапці, паштыя са скуры 124, 126, 132, 133. *гл.* **бамбошы**, **башмакі**, **лапці**, **маршчакі**, **шкуранкі**.

ПАСТОПНІКІ *гл.* **астопнікі**.

ПАСЦІЛНО пос'цілно́ *н.* 139. старая посцілка. // Пос'цілно́ ста́ре 139. *гл.* **лайно**.

ПАЎРОЗЫ поўрозе́ *мн.* 34. по̂́ўрузы *мн.* 71. по̂врôзы *мн.* 60. поўру́скі *мн.* 133. па́ўрозы *мн.* 139. паўро́зы *мн.* 157, 179. поўро́зы *мн.* 166, 196, 197, 199, 202. по̂ўро́зы *мн.* 160. поворо́зы *мн.* 184а. **1.** любыя завязкі 34. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **празукі**, **шнурок**. **2.** завязкі ў спадніцы 71, 133, 166, 179, 196, 197, 199. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **кічкі**, **матуз**, **пасак**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **3.** завязкі ў фартуху 60, 71, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 199, 202. // Поворо́зы коро́ткійе, німа́ йак зав'аза́ц' 184а. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **празукі**, **тарачкі**. **4.** завязкі ў штанах 160, 197. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матуз**, **матузніца**, **празукі**, **тарачкі**, **шнурок**. **5.** абарваны край кашулі, спадніцы, сукенкі 139. // Йак віс'ац' ніткі ў соро́чцы то па́ўрозы 139.

ПАЎСАК *гл.* **сак**.

ПАЎШУБАК по̂дшу́бок *м.* 72. поўшу́бок *м.* 71, 98, 105, 132, 133, 139, 157, 166, 184а, 197, 199. по̂ўшу́бок *м.* 59, 80. повшу́бок *м.* 60. потшу́бок *м.* 126. палшу́бак *м.* 179. кароткая вопратка з аўчыны. // Йак коро́ткі то поўшу́бок 199. *гл.* **кажарка**, **кажух**, **кажушок**, **панцырка**, **тулубец**.

ПАЦЕРКІ пац'о́ре *мн.* 34. пац'о́ры *мн.* 26, 32, 72. пац'орки́ *мн.* 72, 80. пац'урки́ *мн.* 71. патерки́ *мн.* 59, 60. па́ц'оркы *мн.* 102. пац'о̂́ркі *мн.* 98, 124. пац'ерки́ *мн.* 126. па́ц'еркі *мн.* 105. пац'еркі́ *мн.* 132. па́тры *мн.* 132. пац'у́ркі *мн.* 139. па́чир *м.* 32. пацеркі. *гл.* **бусы**, **занізкі**, **каралі**, **сталкі**.

ПАЦІРАЧ поти́рач *м.* 32. ручнік для твару. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **трапкач**, **уціральнік**.

ПАЧАС поча́с *м.* 186. абцас. // Поча́сы так йе́то ста́рыйе ґовора́ц' а молоды́йе (каблукі) 186. *гл.* **абцас**, **каблук**, **падбор**.

ПАШВО *гл.* **шво**.

ПАЯСНІЦА пойасны́ц'а *ж.* 59. пойасни́ц'а *ж.* 60. пойасні́ц'а *ж.* 80, 102. пойасні́ца *ж.* 98, 105, 124, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. пайасні́ца *ж.* 179. **1.** паясніца ў спадніцы 59, 60, 98, 102, 105, 139, 157, 186, 197. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **пояс**. **2.** паясніца ў фартуху 59, 80, 98, 102, 124, 157, 160, 186, 197. // Пойасні́ца ў хвартуху́ і по̂ўро́зы 160. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **матузніца**, **пояс**. **3.** паясніца ў штанах 59, 60, 80, 102, 124, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Пойасні́ца ў суко́ніках 199. *гл.* **абшыўка**, **кічка**, **пояс**.

ПЕЛЯНА п'ел'ена́ *ж.* 133, 139, 184а, 186, 197. п'е́л'ена *ж.* 157, 166, 179, 199. п'ел'ана́ *ж.* 160. прыпол. // Падн'а́ў п'е́л'ену, сып у п'е́л'ену 179. Набра́ла аґурко́ў у п'е́л'ену 199. *гл.* **падол**, **прыпінак**, **прыпол**.

ПЕРАБІРАНКА п'ерабіра́нка *ж.* 139, 166, 184а, 196, 202, 206. п'ерабі́ранка *ж.* 160, 197. посцілка, вытканая ў клетку.

ПЕРАД передо́к *м.* 26, 32, 59, 60. пе́ро̂д *м.* 72. перодо́к *м.* 71, 80. п'е́ред *м.* 98, 126, 132, 133. паро́д *м.* 105. п'ерадо́к *м.* 124. пероды́ *мн.* 102. переды́ *мн.* 139, 157, 160, 166, 199. п'ерады́ *мн.* 186. п'ер'е[а]ды́ *мн.* 184а. п'ерады́ *мн.* 179, 197. пярэдняя частка бота на даўжыню падэшвы, якая (частка) прышываецца да халявы. *гл.* **шыйка**.

ПЕРАРЭЗ переріз *м.* 71. періре́з *м.* 59. переpе́з *м.* 60. гестка. *гл.* **бавіт**, **гестка**, **карчык**, **кашуля**, **кофта**, **талік**.

ПЕРНАЧ пі́рнач *м.* 59, 71, 72, 98. пие́рнач *м.* 126. пярына. *гл.* **пярына**.

ПІДЗЯЖКА пі́дзяжка *ж.* 72. вузкая шаўковая стужка.

ПІНЖАК пынджа́к *м.* 34, 98. пин'жа́к *м.* 26, 32. пінжа́к *м.* 59, 71, 72, 80, 102. пінжа́к *м.* 60. пинжа́к *м.* 126. пинджа́к *м.* 133. пінжа́к *м.* 132, 184а, 186. поджа́к *м.* 160. **1.** мужчынская кароткая вопратка з саматканага сукна 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 126, 133, 160, 184а, 186. *гл.* **жупан**, **кабат**, **каптан**, **каратыш**, **катанка**, **куртка**, **летнік**. **2.** мужчынская кароткая верхняя вопратка з фабрычнага матэрыялу 71, 80, 98, 102, 132.

ПІРО піро́ *н.* 59. казырок у шапцы. *гл.* **казыр**, **казырок**, **капыток**, **лапатка**, **пазур**, **рамяшок**, **рапаціца**.

ПЛАТ плат *м.* 26, 72. галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны. // Ужэ́ пла́та завыва́йе, пла́ты з л’ну тка́лы 26. *гл.* **наметка**, **платок**.

ПЛАТОК плато́к *м.* 139, 157, 160, 179, 197. **1.** галаўная хустка 139, 157, 160, 179. // Ка́жуц’ ц’ап’е́р плато́к а даўно́ ж ху́стка 160. *гл.* **хустка**. **2.** галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны 197. *гл.* **наметка**, **плат**.

ПЛАЦЦЕ пла́ц’ц’е *н.* 26, 32, 34, 98, 105, 126. пла́ц’е *н.* 59, 72, 80, 102, 124, 160, 179, 184а, 186, 197, 199. пла́ц’а *н.* 60, 71. пла́ц’йе *н.* 105, 124, 133, 139, 157, 166. пла́ц’ц’а *н.* 196, 202, 206. **1.** агульная назва адзення 32, 98, 105, 124, 126, 184а, 186, 197, 199. // Пла́ц’е вішайем на же́рдку 199. *гл.* **адзежа**. **2.** бялізна 59, 60, 102, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202. // Тр’е позо́ліц’ пла́ц’е а молоды́йе с’ціра́ц’ б’ел’йо́ 186. *гл.* **адзежа**, **бял’ё**, **латак**. **3.** жаночая сукенка 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 124, 133, 139, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Ран’е́й сук’е́нка а ц’ап’е́р пла́ц’е, пла́ц’е ґово́рац’ молодз’е́йшыйе 160. *гл.* **кофта**, **сукенка**, **сукня**, **суцэлка**.

ПЛАШЧ плашч *м.* 59, 60, 71, 72, 124, 139, 160, 184а, 186, 197. доўгая палатняная вопратка, якую надзяваюць на світку, кажух ад снегу, дажджу, калі едуць у дарогу. // Кладу́ц’ на кожу́ха пла́шча от дождз’у́ 139. *гл.* **бурнос**, **накідка**, **паліто**.

ПЛЁТКА упліток *м.* 59, 72, 186. опліток *м.* 60. запліток *м.* 80. упл’о́ток *м.* 197, 206. пл’о́тка *ж.* 139, 179. пл’у́тка *ж.* 157, 166, 199. упл’о́ты *мн.* 98. шнурок, шматок, які ўплятаюць у косы. // Опліток шчо ко́сы запліталы 60. *гл.* **жычка**.

ПЛІСА пліса *ж.* 179. падложаны край спадніцы, сукенкі. *гл.* **ліштва**, **падкладка**, **падрубка**, **палатно**, **подбіўка**, **рубец**.

ПЛОЯ пло́йа *ж.* 196, 202. вытачка. *гл.* **вытачка**, **закладка**, **зашэўка**, **клін**, **прагонка**, **складка**, **фалда**.

ПЛЮШКА пл’у́шка *ж.* 34, 59, 60, 71, 80. пл’у́са *ж.* 102. пл’уш *м.* 72. жаночая плюшавая кофта.

ПОДБІЎКА пудби́ўка *ж.* 26. підбіўка *ж.* 71, 72. пу́дбыўка *ж.* 59, 60. підбо́йка *ж.* 80. пи́дбойка *ж.* 98. по́дыўка *ж.* 105, 133, 196, 202, 206. пы́дбойка *ж.* 132. по̂дбіўка *ж.* 139. по́дбілка *ж.* 157, 166, 179. по̂дбілка *ж.* 160. путбіўка *ж.* 186. подбілка *ж.* 197. по̂дбілка *ж.* 199. **1.** падложаны край спадніцы, сукенкі 26, 71, 72, 80, 139, 157, 166. *гл.* **ліштва**, **пліса**, **падкладка**, **палатно**. **2.** падшэўка ў верхняй вопратцы 60, 80, 139, 157, 160, 166, 179, 186, 196, 197, 199. *гл.* **падкладка**, **падшэўка**. **3.** кавалкі матэрыялу, якія падкладваюцца на плечах у мужчынскіх кашулях 59, 60. **4.** падшэўка ў шапцы 59, 60, 139, 166, 179, 196, 199, 202, 206. *гл.* **дно**, **душа**, **падкладка**, **падшэўка**. **5.** ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам 98, 105, 132, 133. *гл.* **аблямоўка**, **ташва**.

ПОЛІКІ по́лікі *мн.* 206. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **наплечнікі**, **прырамкі**, **устаўкі**.

ПОЛКА пи́лка *ж.* 32. фартух. // Пи́лку прычепи́ла 32. *гл.* **запон**, **затулка**, **прыпол**, **пярэднік**, **фартух**.

ПОСЦІЛКА по́с’цілка *ж.* 80, 105, 139, 184а, 196, 197, 202, 206. за́сілка *ж.* 80. про́с’цілка *ж.* 124, 132, 133, 166, 184а, 186, 196, 202, 206. про̂сцілка *ж.* 160. по̂с’цілка *ж.* 179, 199. **1.** любая посцілка 105, 124, 132, 133, 139, 157, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // По̂с’цілка і суко́нна йе і портна́ йе 80. **2.** несуконная посцілка 80. *гл.* **пуруладзень**, **радзюжка**.

ПОШАЎКА по́шоўка *ж.* 32, 34. **1.** навалочка 32, 34. // На́волочка то по́шоўка постары́наму 34. *гл.* **навалочка**. **2.** насыпка 32. *гл.* **дзяруга**, **навалочка**, **напернік**, **насыпка**.

ПОЯС по́йас *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 186, 196, 197, 199, 202, 206. пойасо́к *м.* 160. пойа́с *м.* 184а. **1.** пояс, вытканы з суконных нітак 26, 59, 60, 71, 80, 157, 160, 196, 199, 202, 206. // Пойасы́ ткалі, йе́то кра́йка та́йа с’майа 199. *гл.* **крайка**. **2.** лецены пояс 32, 139, 166, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. // По́йас ву́пл’ец’ены 166. **3.** паясніца ў спадніцы 166, 179, 186, 199. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **паясніца**. **4.** паясніца ў фартуху 166, 179, 199. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **каўнерац**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**. **5.** паясніца ў штанах 32. *гл.* **абшыўка**, **каўнер**, **кічка**, **матузніца**, **паясніца**. **6.** пояс з матэрыялу 72, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 179. *гл.* **пасак**. **7.** скураны пояс 179. // Ко́ліс’ папру́ґа, ц’ап’е́р по́йас, рам’е́н’ 179. *гл.* **лучка**, **папруга**, **пасак**, **рэмень**, **шыцік**.

ПРАГОНКА проґо́нка *ж.* 32. вытачка. *гл.* **вытачка**, **закладка**, **зашыўка**, **клін**, **плоя**, **складка**, **фалда**.

ПРАЖКА пр’éшка *ж.* 34. прéжка *ж.* 32. прáжка *ж.* 26, 98, 105, 126, 132, 133, 139, 197. спрóншка *ж.* 124. спрáжка *ж.* 166, 196, 199, 202, 206. пр’áжка *ж.* 184а, 186. спрáшка *ж.* 179. спражка. // Спрáжкка што засóўвайецца кон’éц 166. *гл.* **банька**, **бляшка**, **заліста**, **залязка**, **кальцо**, **клямар**, **шпронка**.

ПРАЗУКІ прозукí *мн.* 59. прыйзукí *мн.* 126. **1.** любыя завязкі 126. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **паўрозы**. **2.** завязкі ў фартуху 59, 126. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **тарачкі**. **3.** завязкі ў спадніцы 126. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **кічкі**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **тарачкі**, **шнурок**. **4.** завязкі ў штанах 126. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матуз**, **матузніца**, **паўрозы**, **тарачкі**, **шнурок**.

ПРАКУВЕЦ прокýвец *м.* 60. пярсцёнак. // Прокýвец йес’ц’ з óчком, йес’ц’ і крýґлойе 60. *гл.* **абручык**, **жыковіна**, **каблучка**, **кальцо**, **крапавец**, **пярсцёнак**.

ПРАРЭЗКА прóрезка *ж.* 71, 157, 160, 166, 199. прóр’езка *ж.* 105. прóреска *ж.* 133. прор’éзка *ж.* 186, 197. прорíзка *ж.* 184а. прóраска *ж.* 179. прóрізка *ж.* 196, 202, 206. **1.** прарэшак для гузіка 71, 105, 179, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **гапка**, **дзірка**, **пуценка**, **пяцелька**. **2.** прарэх у спадніцы 157, 186. *гл.* **варонка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**. **3.** прарэх у штанах 133, 157, 160, 166, 184а, 186. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**. **4.** гафтачка 186. *гл.* **бабка**, **гапка**, **гаплік**.

ПРАРЭХ проріх *м.* 59, 186. **1.** прарэх у спадніцы 59, 186. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **распарэх**, **роспах**, **шырынка**. **2.** прарэх у штанах 59, 186. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэзка**, **распарэх**, **роспах**, **шырынка**.

ПРАСЦІНА прóс’цін’ *ж.* 60, 72. прóстын’ *ж.* 80. простін’á *ж.* 202. прасціна з фабрычнага палатна. // Прóс’цін’ то купл’óна (білайа) 60.

ПРОСЦІЛКА *гл.* **посцілка**.

ПРОШВА прóшва *ж.* 26, 32, 197. прóшва *ж.* 160. карункі, якія ўшываюць у сярэдзіну абруса, у ручнік. *гл.* **устаўка**.

ПРУГ пруг *м.* 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. пружóк *м.* 197. пруг *м.* 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126, 132, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **рубец**. **2.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 98, 157. *гл.* **жывец**, **ірха**, **каснік**, **кравак**, **рант**, **строчка**, **трайцяк**.

ПРЫПІНАК прыпынок *м.* 60. прыпол. *гл.* **падол**, **пеляна**, **прыпол**.

ПРЫПІНДУХ прыпіндýх *м.* 166. вялікі фартух для работы. *гл.* **запінка**, **прыпол**.

ПРЫПОЛ запíл *м.* 34. запи́л *м.* 32. прыпи́л *м.* 72. прыпíл *м.* 71, 80. прыпо̂л *м.* 59, 139, 157, 166, 179, 199. прыпýл *м.* 60. прыпóл *м.* 126. **1.** прыпол 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 126, 139, 166, 179, 199. // Набрáла аґуркóў у прыпо̂л 199. Насéп у запíл 34. *гл.* **падпол**, **пеляна**, **прыпінак**. **2.** вялікі фартух для работы 157. // Прыпо̂л шырóкі і полотн’áны, робóтац’ ім нáдо 157. *гл.* **запінка**, **прыпіндух**.

ПРЫРАМКІ прырáмкі *мн.* 157, 179, 186. рырáнкі *мн.* 160, 166. прірáмкі *мн.* 184а, 197. прірáнкі *мн.* 196, 199, 202. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **наплечнікі**, **полікі**, **устаўкі**.

ПРЫШВЫ пры́швы *мн.* 32, 59, 60, 71, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 179. пры́шви *мн.* 80. пры́шву *мн.* 139, 157, 160, 166, 199. прíшві *мн.* 186. прíшвы *мн.* 196, 202, 206. новыя перады, прышытыя да старых халяў. // Йак порвýцца чóботы то прышывáйуц’ пры́шву 199. *гл.* **галоўкі**.

ПУГАВІЦА пýґовіца *ж.* 184а, 186. гузік. *гл.* **гузік**, **курпенчык**.

ПУРУЛАДЗЕНЬ пурýладен’ *м.* 72. несуконная посцілка.

ПУХОЎКА пухóўка *ж.* 132. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. *гл.* **бiлька**, **чапец**.

ПУЦЕНКА пуц’éнка *ж.* 32. пýто *н.* 133. **1.** вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора 32. *гл.* **астрока**, **бабка**, **вуха**, **пяцюх**. **2.** прарэшак для гузіка 133. *гл.* **гапка**, **дзірка**, **прарэзка**, **пяцелька**.

ПЯРСЦЁНАК пáрстын’ *м.* 34. пéрстен’ *м.* 32. персти́н’ *м.* 26. перстéн’ *м.* 71, 72. прстен’ *м.* 59. персцíн’ *м.* 80. прсц’óнок *м.* 80. перс’ц’óнок *м.* 98. перстиéн’ *м.* 126. п’ерс’ц’éн’ *м.* 132, 133, 157, 160, 166. п’ер’с’ц’éн’ *м.* 179, 186. п’ерсц’óнок *м.* 179, 184а, 197, 199. пéрсцін *м.* 196, 202, 206. пярсцёнак. // Каґдáто п’ерст’éн’ а ц’ап’éр кáжуц’ кал’цó 179. *гл.* **абручак**, **жыковіна**, **каблучка**, **кальцо**, **крапавец**, **пракувец**.

ПЯРЧАТКІ п’ерчáткі *мн.* 186, 197, 202, 206. парчáткі *мн.* 184а. пальчаткі. *гл.* **пальчаткі**.

ПЯРЫНА пары́на *ж.* 105. п’еры́на *ж.* 133, 157, 166, 179. парíна *ж.* 186. п’ерíна *ж.* 184а, 196, 197, 202, 206. перы́на *ж.* 199. пярына. // Мойá дóчка дзв’е зробіла парíны а нап’éрніка німáйе 186. *гл.* **пернач**.

ПЯРЭДНІК перéдник *м.* 26. перéднік *м.* 59. п’арéднік *м.* 139, 157, 179. п’ер’éднік *м.* 186, 197. фартух. *гл.* **запон**, **затулка**, **полка**, **прыпол**, **фартух**.

ПЯТА пйатá *ж.* 34, 72, 80, 98, 102, 139. питá *ж.* 32. п’атá *ж.* 71, 105, 126, 132, 133, 179, 184а, 197, 199. п’етá *ж.* 157, 160. патá *ж.* 186. запйéтнік *м.* 80. запйáток *м.* 166, 196, 202, 206. заднік у лапці. // У лáпц’ах патá, у боцíнках зáднік 186. *гл.* **зад**, **заднік**.

ПЯЦЕЛЬКА петáл’ка *ж.* 34. пит’éл’ка *ж.* 32. питéл’ка *ж.* 26, 72. петéл’ніца *ж.* 72. петéл’ка *ж.* 71. патéл’ка *ж.* 132. п’етлíца *ж.* 157. п’етл’éйца *ж.* 166. петл’е̂йка *ж.* 160. п’етл’éйка *ж.* 186. п’отл’á *ж.* 184а. п’етéл’ка *ж.* 197. прарэшак для гузіка. // Зашчепни́ на пи́т’éл’ку 32. *гл.* **гапка**, **дзірка**, **прарэзка**, **пуценка**.

ПЯЦЮХ пет’ýх *м.* 32. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. *гл.* **астрока**, **бабка**, **вуха**, **пуценка**.

РАБАК рабáк *м.* 139. несуконная спадніца. // Рабокí носíлі сподніцы такíйа полотн’áныйа, тóл’кі крáмныйа 139. *гл.* **аколесцік**, **летнік**, **палатнянік**, **парцянік**, **фартух**.

РАБУШКА рабýшка *ж.* 160. посцілка, вытканая ў клетку. // Прóсцілка ў кл’éткі называ́йецца рабýшка 160. *гл.* **перабіранка**.

РАДЗЮГА радз’ýґа *ж.* 60, 80, 102, 132, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. рáдз’уґа *ж.* 186. **1.** грубая саматканая посцілка, суконная або палатняная 60, 102, 132, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. *гл.* **радзюжка**. **2.** посцілка з грубога саматканага палатна 80, 186, 199. *гл.* **радзюжка**. **3.** посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак 179. // Радз’ýґа с л’óну у дз’в’е пóс’цілкі 179. *гл.* **дзяруга**, **радно**. **4.** посцілка, якой накрываюць каня 80. *гл.* **гунька**, **папона**, **радзюжка**.

РАДЗЮЖКА радз’ýшко *н.* 34. радз’ýжка *ж.* 26, 32, 80. радз’ýшка *ж.* 59, 71, 72, 98, 102, 197. **1.** грубая саматканая посцілка, суконная або палатняная 32, 34, 59, 71, 197. // На сы́нник білу радз’ýжка ткáли, на лíжко крáшону застылáли 32. *гл.* **радзюга**. **2.** посцілка з грубога саматканага палатна 26, 72, 80, 98, 102. *гл.* **радзюга**. **3.** посцілка, якой накрываюць каня 26, 32, 71, 72. *гл.* **гунька**, **папона**, **радзюга**. **4.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 72. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **трапачнік**, **ходнік**. **5.** грубая тканіна, якая выкарыстоўваецца на палавік 26.

РАДНО р’éдно *н.* 34, 71. раднó *н.* 59, 60, 71, 72, 80, 98, 126, 132, 166, 186, 196, 197, 202, 206. посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак. // Раднó з іл’нý, у шыс’ц’ пýлок, шы́йуц’ на крýґло 60. *гл.* **дзяруга**, **радзюга**.

РАМЯШОК рамушóк *м.* 72. казырок у шапцы. *гл.* **казыр**, **казырок**, **капыток**, **лапатка**, **пазур**, **піро**, **рапаціца**.

РАНТ рант *м.* 124, 139, 166. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец**, **ірха**, **каснік**, **кравак**, **пруг**, **строчка**, **трайцяк**.

РАПАЦІЦА рапотыц’а *ж.* 102. казырок у шапцы. *гл.* **казыр**, **казырок**, **капыток**, **лапатка**, **пазур**, **піро**, **рамяшок**.

РАСКЛАДЗІНА рosклáдына *ж.* 34. борт у світцы. // У паліто пошы́ла кóхту з росклáдынамі 34. *гл.* **адклад**, **борт**, **каўнер**, **кляп**, **накладзіч**.

РАСПАРЭХ рóспурка *ж.* 26, 72. рóспôрка *ж.* 71, 72. рóспорка ж 80, 166, 197, 202. рóспарка *ж.* 98, 102, 105, 132. распóрка *ж.* 186. **1.** прарэх у спадніцы 26, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 166, 186. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **роспах**, **шырынка**. **2.** прарэх у штанах 26, 71, 72, 80, 98, 102, 132, 186, 197, 202. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **роспах**, **шырынка**.

РАСПОРКА роспориéх *м.* 105. распорíх *м.* 184а, 186, 199. роспор’éх *м.* 139, 197. распары́х *м.* 179. роспорíх *м.* 196, 202, 206. **1.** прарэх у спадніцы 139, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **прарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**. **2.** прарэх у штанах 105, 139, 186. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэзка**, **прарэх**, **распорка**, **роспах**, **шырынка**.

РАШЭЎКІ рошшéўкі *мн.* 98, 105. рошéўкі *мн.* 124, 126, 133. решéўкі *мн.* 132, 184а. рốшеўкі *мн.* 160. фабрычныя карункі, якія ўшываюць у сярэдзіну абруса, у навалочку. // Решéўкі ўшівáйуцца ў нáволочку.

РОГ ріґ *м.* 71. руґ *м.* 59, 139. роґ *м.* 60, 126, 160, 196, 202. рожóк *м.* 80, 98, 105, 124, 132, 133, 157, 184а, 186, 197, 199. рôґ *м.* 166. ражóк *м.* 179. канец у хустцы. // У мойéйі косы́нці ґострый рожóк 186. *гл.* **канец**.

РОСПАХ рóспах *м.* 124, 126, 133. **1.** разрэз у кашулі 124, 126. *гл.* **пазуха**, **распарэх**. **2.** прарэх у штанах 124, 126. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **шырынка**. **3.** прарэх у спадніцы 124, 126, 133. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **шырынка**.

РУБАШКА рубáшка *ж.* 26, 34, 59, 71, 72, 80, 102, 105, 124, 126, 132, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. **1.** сподняя мужчынская кашуля 34, 59, 72, 132, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. //

Колі́с’ ус’е́ каза́лі соро́чка, ц’ап’е́р і руба́шка 199. *гл.* **кашуля**, **сарочка**. **2.** верхняя мужчынская кашуля 26, 34, 59, 71, 72, 102, 105, 124, 126, 132, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **кашуля**, **сарочка**. **3.** споднняя жаночая кашуля 34, 59, 132, 160, 166, 179, 184а, 186. *гл.* **кашуля**, **сарочка**. **4.** верхняя жаночая кашуля, блузка 34, 59, 80, 102, 105, 126, 132, 139, 160, 186. *гл.* **блузка**, **капот**, **каптан**, **кашуля**, **кофта**, **рубашка**, **сарочка**, **фуфайка**.

РУБЕЦ рубе́ц *м.* 32, 98, 105, 139. рубе́ц *м.* 26, 59, 60, 72, 80. руб’е́ц *м.* 157, 166, 179, 199. **1.** падрублены ніз кашулі, спадніцы 26, 32, 59, 60, 72, 80, 105, 157, 166, 179, 199. // Йак соро́чку рубы́лы то рубе́ц’ 60. *гл.* **падрубка**.

РУКАВІЦЫ рукаве́це *мн.* 34. рукави́цы *мн.* 26, 32, 71. рукаві́цы *мн.* 59, 60, 72, 80, 139. рукавы́цы *мн.* 102. рукаві́цы *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. рукаві́ці *мн.* 196, 202, 206. рукавіцы. // Зімо́й на ру́кі рукаві́цы 199. Рукаві́цы йе́то с одні́м па́л’цем 186. *гл.* **шкарпэткі**.

РУКАЎ рука́во *н.* 34. рукаво́ *н.* 160. рука́ў *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. рукаў. // Майо́ рукаво́ 160.

РУЧНІК ручні́к *м.* 34, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 160. ручны́к *м.* 32, 60, 71, 98. рушни́к *м.* 26. ручни́к *м.* 72, 126. рушны́к *м.* 59. рушні́к *м.* 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. **1.** ручнік для твару 26, 32, 34, 59, 60, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199. // Ба́ба рушнікі́ сов’ерше́нно н’е тче́ 184а. *гл.* **палаценца**, **пацірач**, **трапкач**, **уціральнік**. **2.** ручнік для пасуды 32, 34, 71, 72, 80, 98, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **скарач**, **сцірка**, **трапкач**, **уціральнік**. **3.** ручнік, які вешаюць на абразы 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 184а, 196, 197, 199, 202. *гл.* **завеска**, **набожнік**.

РЭЗАНКА рі́занка *ж.* 166, 179, 199. рыза́нка *ж.* 184а, 186. ры́занка *ж.* 197. р’е́занка *ж.* 196, 202, 206. **1.** невялікая шарсцяная галаўная хустка 166, 179, 199. // Рі́занка шерс’ц’а́на с’в’ато́шна, у н’едз’е́л’у надз’ева́лі рі́занкі, рі́заночка то чы́ста су́кон’ен’ка 199. **2.** невялікая баваўняная галаўная хустка 184а, 186, 196, 197, 202, 206. // Ры́занка йе́то про́сты плато́к с б’ерашко́м 186.

РЭМЕНЬ ромі́н *м.* 80. ре́м’ен’ *м.* 139, 166. рам’е́н’ 160, 179, 186, 199. ра́м’ен’ *м.* 184а. р’ем’е́н’ *м.* 197. пояс са скуры. // Ко́ліс’ папру́ґа, ц’ап’е́р по́йас, ра́м’ен’ 179. *гл.* **лучка**, **папруга**, **пасак**, **пояс**, **шыцік**.

С’ЯЧЫК с’йа́чык *м.* 124. брошка. *гл.* **брошка**, **шпілька**, **шпонька**.

САДНО садно́ *н.* 32, 98. устаўка ў штанах. *гл.* **крэсла**, **ластка**, **лея**, **хустачка**, **шырынка**.

САК са́чек *м.* 34, 157, 202, 206. са́чик *м.* 32. сачо́к *м.* 26, 124, 166, 186, 199. са́чок *м.* 102. сак *м.* 166, 186, 199. поўса́к *м.* 179, 184а. жаночая кароткая вопратка з саматканага сукна. // Са́чек коро́тки свойе́ робо́ты 34.

САЛАМЯНІК сôло́мн’анык *м.* 72. соло́мн’анык *м.* 59. солом’а́ник *м.* 80. соло́мйаник *м.* 132. соломйа́ік *м.* 160. сало́м’анік *м.* 179. соло́м’анік *м.* 196, 199. соло́мйанік *м.* 206. соло́мн’анка *ж.* 60. соло́м’анка *ж.* 102, 124. соло́мйанка *ж.* 126, 157. солом’а́нка *ж.* 166. **1.** мяшок, набіты сенам, саломай, на якім спяць 59, 60, 72, 80, 102, 124, 126, 132, 157, 160, 166, 179, 196, 199. *гл.* **матрац**, **сяннік**, **цюфяк**, **шастун**. **2.** мужчынскі летні капялюш 206. *гл.* **брыль**, **капялюш**, **шляпа**.

САПАГІ сапоґе́ *мн.* 34. сапоґы́ *мн.* 80. сапоґі́ *мн.* 184а, 186, 197, 202, 206. **1.** боты са скуры 34, 80, 184а, 186, 197, 202, 206. *гл.* **боты**, **чобаты**. **2.** гумовыя боты 80. *гл.* **боты**.

САРОЧКА саро́чка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. сôро́чка *ж.* 72, 160. саро́чка *ж.* 179, 197. **1.** споднняя мужчынская кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **кашуля**, **рубашка**. **2.** верхняя мужчынская кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 72, 98, 102, 105, 124, 139, 157, 160, 166, 179, 196, 199, 202, 206. *гл.* **кашуля**, **рубашка**. **3.** споднняя жаночая кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 199, 202, 206. // Соро́чкі портны́йа булі́, носі́лі мушчы́ны і жаншчы́ны, ко́хта нав’е́рх а пôд ны́з соро́чка, нав’е́рх с ов’е́чок соро́чкі носі́лі, л’е́том носі́лі портны́йа 199. *гл.* **кашуля**, **рубашка**. **4.** верхняя жаночая кашуля, блузка 26, 32, 34, 59, 60, 72, 98, 102, 105, 124, 126, 160, 186. *гл.* **блузка**, **капот**, **каптан**, **кашуля**, **кофта**, **рубашка**, **фуфайка**.

САЯН сайа́н *м.* 133, 139, 157, 186, 202. спадніца з асобага саматканага сукна. // Сайаны́ тка́лі ў поло́сы, у кл’е́ткі 139. *гл.* **андарак**, **бурка**, **даматкан**, **летнік**, **пасаманнік**.

СВІТА све́та *ж.* 34. свы́тка *ж.* 59, 71, 80, 98, 102. с’ві́тка *ж.* 102, 139, 157, 184а, 197. сві́та *ж.* 124, 126, 132, 133, 160, 166, 179, 186, 196, 199, 202, 206. с’ві́тка *ж.* 105. свы́тно *н.* 60. **1.** доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Свы́тно до́ўґе совсе́м, коро́тка ката́нка 60. С’ві́ткі

на забо́рах (б’е́лыйа) чо́рныйа (сі́выйа) 139. С’ві́та до́ўга а козачы́на коро́че, козачы́на шы́та на дро́бныйа кліны́ а с’ві́та на бо́л’шыйа 160. С’ві́ткі са́мі робі́лі 197. С’ві́ты суко́нныйа до́угійа, штоб ц’е́пло було́ 199. *гл.* **латуха**, **сярмяга**. **2.** агульная назва верхняй вопраткі 199.

СВЭДЭР све́дра *ж.* 34, 71, 80. све́дер *м.* 26, 32. сведр *м.* 72. све́дыр *м.* 59. шве́дор *м.* 60. вязаная кофта.

СКАРАЧ скара́ч *м.* 59, 60, 80, 126. ручнік, трапка для пасуды. // Скара́ч ру́кы те́рты, ло́шку вы́терты, стола́ сте́рты, посу́ду выціра́йем ґе́тым скарачо́м 60. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **сціркa**, **трапкач**, **уціральнік**.

СКАЦЕРЦЬ ска́ц’ерц’ *ж.* 124, 132, 133, 139. ска́ц’ерка *ж.* 160, 166, 179, 184а, 186, 197. абрус. // Ска́ц’ерка то насто́л’ніца, ц’ап’е́р молодзі́йшыйа ка́жуц’ ска́ц’ерка 160. *гл.* **абрус**, **засцёльнік**, **настольнік**, **сэрвэта**.

СКЛАДКА скла́ды *мн.* 32, 34. скла́дки *мн.* 32, 34, 71, 72, 80, 98, 105, 126. скла́дкы *мн.* 26. скла́дкі *мн.* 166, 184а, 197. **1.** зборнікі 34, 71, 72, 80. *гл.* **заборы**, **маршчыны**. **2.** складка 26, 32, 105, 166, 184а, 197. // Йу́пкі ў скла́дкі а раніше йіх н’е було́, а ц’еп’е́р наро́б’ат і н’е зна́йут йак ґла́діц’ 184а. *гл.* **закладка**. **3.** вытачка 26, 98, 105, 126. *гл.* **вытачка**, **закладка**, **зашыўка**, **клін**, **плоя**, **прагонка**, **фалда**.

СМУГУН смуґу́н *м.* 26. асобы від дывана, вытканы палосамі.

СНАСЦІ сна́сці *мн.* 160. лапці, сплеценыя з вяровак. *гл.* **бахілы**, **вярэні**, **чуні**.

СПАДНІЦА спôдн’і́ц’а *ж.* 34, 80, 196, 202, 206. спудни́ца *ж.* 32. спôдні́ц’а *ж.* спôдні́ца *ж.* 59, 60, 71. сподні́ц’а *ж.* 102. сподни́ца *ж.* 98, 105, 126. сподні́ца *ж.* 124, 132. сподні́ца *ж.* 139, 160, 184а, 197, 199. спо́дніца *ж.* 157. спадні́ца *ж.* 179. **1.** агульная назва спадніцы 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Портна́ сподні́ца була́, у дз’е́вок булі́ суко́ныйа 199. *гл.* **сукня**, **юбка**. **2.** сподняя палатняная спадніца 139. *гл.* **спадняк**.

СПАДНЯК сподн’а́к *м.* 166. сподняя палатняная спадніца. // Сподн’а́к йе́то ні́жн’а сподні́ца 166. *гл.* **спадніца**.

СПРАЖКА *гл.* **пражка**.

СПРОНШКА *гл.* **пражка**.

СТАЛКІ ста́лкі *мн.* 139. пацеркі. *гл.* **бусы**, **занізкі**, **каралі**, **пацеркі**.

СТАН стано́к *м.* 26, 32, 126, 132, 133, 186. стан *м.* 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 199, 202, 206. асноўная частка кашулі, без рукавоў. *гл.* **станік**, **тулап**.

СТАНІК ста́нік *м.* 80, 98, 102, 105, 160. ста́ник *м.* 124. ста́ннік *м.* 206. **1.** жаночы ліфчык 80. **2.** сподняе адзенне без рукавоў, якое жанчыны надзяваюць на споднюю кашулю 102, 124. **3.** асноўная частка кашулі, без рукавоў 98, 105, 160, 206. *гл.* **стан**, **тулап**.

СТАНОЎКА стано́ўка *ж.* 32. бакавое шво.

СТАРЫЗНА старі́зніна *ж.* 157. стары́фзніна *ж.* 160. старі́зна *ж.* 199. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **недадзіркі**, **трап’ё**, **шмацце**.

СТОПКІ *гл.* **астропкі**.

СТРОКА *гл.* **астрока**.

СТРОЧКА стро́чка *ж.* 72, 105. **1.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 72. *гл.* **жывец**, **ірха**, **каснік**, **кравак**, **пруг**, **рант**, **трайцяк**. **2.** шво 105. *гл.* **рубец**, **шво**.

СТУЖКА сц’о́нц’ка *ж.* 80. сто́ншка *ж.* 124, 132. с’ц’о́нжка *ж.* 160. сту́жка *ж.* 197. шырокая шаўковая стужка. *гл.* **каснік**, **кітайка**, **лента**.

СУКЕНКА сук’е́нка *ж.* 80, 102, 124, 126, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. жаночая сукенка. // Йа ґовору́ сук’е́нка, пла́ц’е ґово́рац’ молодз’ейшыйе 160. *гл.* **кофта**, **плаце**, **сукня**, **суцэлка**.

СУКНЯ су́кн’а *ж.* 80, 133, 139, 197. **1.** жаночая сукенка 80. // Су́кн’а то пла́ц’е называ́лі пры По́л’шчы 80. *гл.* **кофта**, **плацце**, **сукенка**, **суцэлка**. **2.** спадніца 133, 139, 197. *гл.* **спадніца**, **юбка**.

СУКОНКІ суко́нки *мн.* 60. суко́нкі *мн.* 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. сукн’а́нка *ж.* 132, 124. суконныя анучы, якімі абгортваюць ногі, калі надзяваюць боты або лапці. // Йак іс суко́нноґо подз’аре́ на но́ґі то суко́нкі 166. Влі́тку порц’а́нкі ўзуйа́йут а зімо́йу суко́нкі 186. *гл.* **анучы**.

СУКОННІКІ суко́нікі *мн.* 166, 179, 184а, 197. суко́ннікі *мн.* 196, 199. верхнія мужчынскія штаны. // Суко́ннікі ткалі 199. *гл.* **нагавіцы**, **штаны**.

СУЦЭЛКА суцыё́лка *ж.* 124, 132. жаночая сукенка. *гл.* **кофта**, **плацце**, **сукенка**, **сукня**.

СЦІРКА с’ці́рка *ж.* 72, 80. ручнік для пасуды. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **скарач**, **трапкач**, **уціральнік**.

СЭРВЭТА сервéта *ж.* 60. абрус. *гл.* **абрус**, **засцёльнік**, **настольнік**, **скацерць**.

СЭРДАК сêрдáк *м.* 98. мужчынская кароткая вопратка з саматканага сукна. *гл.* **куртка**, **кусек**.

СЯННІК сíнных *м.* 34, 72. си́нник *м.* 26, 32. сíмнык *м.* 71. си́лнык *м.* 80. сы́лнык *м.* 102. сíлнык *м.* 98. с’ел’нíк *м.* 105, 139, 179, 184а, 186, 197, 199. с’ен’áк *м.* 124, 132. с’ал’нíк *м.* 157, 166. сêл’нíк *м.* 160. с’аннíк *м.* 179. сéл’нік *м.* 206. мяшок, напхнуты саломай, сенам, на якім спяць. // У м’енá і зáраз солом’áный с’ел’нíк 186. С’ел’нíк напхáц’ нýжно пуд бóк 184а. Папхáлі с’аннікá 179. *гл.* **матрац**, **саламянік**, **цюфяк**, **шастун**.

СЯРМЯГА с’ерн’éга *ж.* 72. доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **латуха**, **світа**.

СЯРОЖКІ с’ерóшкі *мн.* 34. с’ерóжки *мн.* 32. с’ерóшки *мн.* 59. с’éргі *мн.* 186, 197. завушніцы. *гл.* **завушніцы**, **кальчыкі**.

ТАВАР тувáр *м.* 72. товáр *м.* 102. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі**, **выцяжкі**, **загатоўкі**.

ТАЛІК тáлік *м.* 34, 71. тáл’ка *ж.* 72. гестка. // Йа кóхточку пошы́ла з тáліком 34. *гл.* **бавіт**, **гестка**, **карчык**, **кашуля**, **кофта**, **перарэз**.

ТАРАЧКІ торочки́ *мн.* 80. трóч’кі *мн.* 186. **1.** завязкі ў спадніцы 80. 186. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **кічкі**, **матуз**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**. **2.** завязкі ў фартуху 80, 186. *гл.* **бычкі**, **запаскі**, **кічкі**, **лапатка**, **матуз**, **матузніца**, **пасак**, **паўрозы**, **празукі**. **3.** завязкі ў штанах 186. *гл.* **ачкур**, **бычкі**, **матуз**, **матузніца**, **паўрозы**, **празукі**, **шнурок**.

ТАРНОЎКА тарынóўка *ж.* 80. терынýўка *ж.* 133. тернóўка 166. тарінóўка *ж.* 160. ц’ернóўка *ж.* 184а, 186. тарнóўка *ж.* 179. ц’ернóўка *ж.* 199. тернóўка *ж.* 196, 202, 206. тонкая шарсцяная галаўная хустка са шлякам. // Ц’ернóўка шерс’ц’áна в’алíкайа, булí і малы́йа 199.

ТАШВА тáшва *ж.* 124. ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам. *гл.* **аблямоўка**, **падбіўка**.

ТКАНІЦА *гл.* **каніца**.

ТРАЙЦЯК трейц’áк *м.* 60. трыц’éк *м.* 80. трец’áк *м.* 126. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец**, **ірха**, **каснік**, **кравак**, **пруг**, **рант**, **строчка**.

ТРАП’Ё трапйó *н.* 34, 59, 160, 186, 197. тр’апйó *н.* 202. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **недадзіркі**, **старызна**, **шмацце**.

ТРАПАЧНІК трапнічóк *м.* 139. трáпошнік *м.* 166. трáпочнік *м.* 157. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу. *гл.* **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **коўдра**, **лапічанка**, **палавік**, **радзюжка**, **ходнік**.

ТРАПКАЧ трапкáч *м.* 80, 166. **1.** ручнік для твару 80, 166. *гл.* **палаценца**, **пацірач**, **ручнік**, **уціральнік**. **2.** ручнік для пасуды 166. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **скарач**, **сцірка**, **уціральнік**.

ТРЭПЫ трéпе *мн.* 34. абутак на драўлянай падэшве. // Трéпе з дз’еревл’áнойу подóшвойу 34. *гл.* **дзеравяшкі**, **лапці**, **пантоплі**, **хляпы**.

ТУЛАП тýлоп *м.* 124. асноўная частка кашулі, без рукавоў. *гл.* **стан**, **станік**.

ТУЛУБЕЦ тулуб’éц *м.* 184а. кароткая вопратка з аўчыны. *гл.* **кажарка**, **кажух**, **кажушок**, **панцырка**, **паўшубак**.

ТУЛУП тýлуп *м.* 71. тýлуб *м.* 184а. доўгая вопратка з аўчыны. // Тýлуп дóўгі і ширóкы 71. *гл.* **кажух**.

УКЛАДАНКА укладáнка *ж.* 139, 166. уклáданка *ж.* 184а. посцілка, вытканая асобым узорам.

УКРАІ укрóйи́ *мн.* 157, 160, 184а. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі**, **выцяжкі**, **загатоўкі**, **тавар**.

УКРУЧВАНКА укрýчванка *ж.* 98, 157, 160, 179. крýчванка *ж.* 105. укрýчуванка *ж.* 197. вялікая хустка, якую носяць на плячах. *гл.* **акутванка**, **апінка**, **апудка**, **лахтушка**.

УПЛЁТАК *гл.* **плётка**.

УСТАЎКА устáўка *ж.* 26, 71. вýстаўка *ж.* 59, 60. карункі, якія ўшываюцца ў сярэдзіну абруса, у ручнік. *гл.* **прошва**.

УСТАЎКІ устáўки *мн.* 26, 32, 80. вýстаўкы *мн.* 59, 60, 72. ґýстаўки *мн.* 71. вýстаўкі *мн.* 126, 157, 166, 184а, 186. квадратныя кліны на плячах у кашулі. *гл.* **наплечнікі**, **полікі**, **прырамкі**.

УЦІРАЛЬНІК уцірáл’ник *м.* 72. уцірáл’нык *м.* 59, 60, 71, 139, 157, 166, 179, 186, 197, 199, 202, 206. ўтерáлник *м.* 126. уцірáл’нік *м.* 105. уц’êрáл’нік *м.* 105. **1.** ручнік для твару 59, 60, 71, 72, 105, 126, 139, 157, 166, 179, 186, 197, 199. *гл.* **палаценца**, **пацірач**, **ручнік**, **трапкач**. **2.** ручнік для пасуды 105, 139, 157, 166, 179, 197, 199, 202, 206. // Стары́йа н’е знáлі ўцірáл’нік, а ц’ап’éр ужó і полоц’éнца кáжуц’ 199. *гл.* **палаценца**, **ручнік**, **скарач**, **сцірка**, **трапкач**.

ФАЛДА хвáлда *ж.* 71, 72, 199, 206. хвáнда *ж.* 32, 59, 60, 139, 166, 179, 186. фáнда *ж.* 124. **1.** фалда 32, 59, 60, 71, 72, 139, 166, 179. // Трéба хвандовáты, хвáнды закладáт’ 32. **2.** папярочная

складка 186, 199. **3.** вытачка 59, 206. *гл.* **вытачка**, **закладка**, **зашыўка**, **клін**, **плоя**, **прагонка**, **складка**.

ФАЛЬБОНА фал’бóна *ж.* 34, 80. хвал’біночка *ж.* 102. фалібóна *ж.* 179. брыжа. // Плац’е з фал’бóнамі 34. *гл.* **брыжы**, **валан**, **закладка**, **шляра**.

ФАРТУХ хвартýх *м.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** несуконная спадніца 32, 34, 72, 186. // Тепéр йўбка а когдáто хвартýх 34. *гл.* **аколесцік**, **летнік**, **палатнянік**, **парцянік**, **рабак**. **2.** фартух 26, 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Прыпінáйом хвартукі 139. *гл.* **запон**, **затулка**, **полка**, **прыпол**, **пярэднік**.

ФІРАНКА фирáнка *ж.* 32. фірáнка 72, 80, 124, 133, 166. захвирáнка *ж.* 72. хвірáнка *ж.* 60, 139. хварáнка *ж.* 126. ф’ерóнка *ж.* 132. охвірáнка *ж.* 157. фіранка. *гл.* **завеска**, **занавеска**, **запінка**.

ФРЭНЧ френч *м.* 126. фрéнчык *м.* 133. мужчынская кароткая верхняя вопратка з фабрычнага матэрыялу.

ФУРАЖКА фурáжка *ж.* 184а, 197. шапка. *гл.* **казырка**, **казырок**, **картуз**.

ФУФАЙКА кухвáйка *ж.* 71, 72, 80, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. кухáйка *ж.* 59, 98, 102. куґáйка *ж.* 60. **1.** ватная куртка 59, 60, 71, 72, 80, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. // Кухвáйка картóвайа на вáц’е, купл’óнайа 179. *гл.* **ватоўка**, **паддзёўка**, **панцырка**, **целагрэйка**. **2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 98, 102. *гл.* **блузка**, **капот**, **каптан**, **кашуля**. **кофта**, **рубашка**, **сарочка**.

ХАЛЯВЫ хал’áвы *мн.* 32, 102, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 202, 206. хол’áвы *мн.* 26, 59, 60, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 197. хул’éвы *мн.* 72. хол’éвы *мн.* 71. хал’éвы *мн.* 80. хол’áву *мн.* 139. хал’áву *мн.* 199. халявы. // Длінныйі хол’áвы 60. *гл.* **галяні́шчы**.

ХВАСТЫ хвосты́ *мн.* 186. махры. *гл.* **бахрама**, **драпкі**, **канцы**, **кіціцы**, **кіцуны**, **кутасы**, **махры**.

ХВЕСТРОТЫ хвестрóты *мн.* 60. жаночыя чаравікі на высокіх абцасах.

ХЛЯПЫ хл’áпе *мн.* 71. абутак на драўлянай падэшве. *гл.* **дзеравяшкі**, **лапці**, **пантоплі**, **трэпы**.

ХОДНІК хóдных *м.* 26, 80. ходні́к *м.* 59, 105. хóднік *м.* 60. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу, якую засцілаюць на падлогу. *гл.* **анучнік**, **дыван**, **дзяруга**, **кілім**, **лапічанка**, **радзюжка**, **трапачнік**.

ХУСТАЧКА хýсточка *ж.* 102, 166, 196, 199, 202. **1.** устаўка ў штанах 102, 166, 199. *гл.* **крэсла**, **ластка**, **лея**, **садно**. **2.** цвікля 102, 196, 202. *гл.* **клін**, **ластка**, **лындыца**, **падручнік**, **цвікля**.

ХУСТКА хýстка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. агульная назва для жаночай галаўной хусткі. // Пл’елí хýсткі з вóўны з махрáмі 166. Сукóнну хýстку купіла опінáца 199. *гл.* **платок**.

ЦВІКЛЯ цвы́хел’ *м.* 26. цвы́хлык *м.* 71. цвы́хлік *м.* 59. цвы́хал’ *м.* 60. цвікля. *гл.* **клін**, **ластка**, **лындыца**, **падручнік**, **хустачка**.

ЦЕЛАГРЭЙКА ц’елоґрéйка *ж.* 132, 166. ц’елаґрéйка *ж.* 160, 179. ц’елагр’éйка *ж.* 186. **1.** ватная куртка 160, 179, 186. *гл.* **вароўка**, **паддзёўка**, **панцырка**, **фуфайка**. **2.** безрукаўка на ваце 160, 166. *гл.* **ватнік**, **душагрэйка**.

ЦЮФЯК т’ухл’áк *м.* 202. мяшок, напханы сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **матрац**, **саламянік**, **сяннік**, **шастун**.

ЧАПЕЦ чепáц’ *м.* 34. чипéц’ *м.* 26, 32, 60, 71. чыпéц *м.* 59. чыпéц’ *м.* 80, 102. чеп’éц *м.* 98, 126, 133, 139. чап’éц *м.* 157, 160, 179, 184а, 197. чепéц *м.* 166, 199. чéпчік *м.* 186. чепéц’ *м.* 196, 202, 206. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. // Стары́йа бáбу нő́с’ац’ чепцы́, колíс’ без чепцá н’е вы́йдз’ец на двýр, кáжуц’ і сóнца н’е так с’в’éціц’ 199. *гл.* **бiлька**, **пухоўка**.

ЧАРАВІКІ черевéки *мн.* 34. черевúкы *мн.* 26, 32. черав’éки *мн.* 72. червы́ки *мн.* 71. черевы́ки *мн.* 59. черевы́кы *мн.* 60, 102. черавы́ки *мн.* 80. черавíкі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 199. черевíкі *мн.* 139, 160, 184а, 186, 196, 202, 206. чаравíкі *мн.* 179, 197. чаравікі. // Черевы́кы купл’áлы у Хóмс’ку на высóкых кýрках 60. *гл.* **бацінкі**.

ЧАХОЛ чóхла *мн.* 34. чóхлы *мн.* 32. чóхли *мн.* 126. чохлы́ *мн.* 184а, 186, 197. чéхлы *мн.* 199. чохóл *м.* 124, 132, 133, 157, 166. чахóл *м.* 179. чехóл *м.* 196, 202, 206. манжэта. // Рáн’ше ґоворы́лі чохóл а ц’ап’éр манжэ́т 166. *гл.* **абшыўка**, **апусцік**, **каўнерац**, **манжэта**.

ЧОБАТЫ чо́боте *мн.* 34. чо́боты *мн.* 26, 32, 59, 60, 71, 98, 102, 105, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 199. чо́буты *мн.* 72. чо́боте[ы] *мн.* 80. чо́баты *мн.* 124, 132, 133, 179. боты, пашытыя са скуры. // Лыхы́йе чо́боте 34. Чо́боты шкурац'а́ны, длі́нныйі 60. // Дай ґану́чу ў чо́боты 102. *гл.* **боты**, **сапагі**.

ЧУБ чуб *м.* 199. суконны цёплы башлык. // Буркі с чу́бом і по са́м'ен'кійа п'а́ты 199. *гл.* **башлык**, **капішон**, **каўпак**.

ЧУЛКІ чу́лк'е *мн.* 34. кулкі́ *мн.* 133, 179, 184а, 186, 197. чо́лкі *мн.* 139. панчохі. *гл.* **панчохі**.

ЧУНІ чу́ни *мн.* 26, 32. чу́ні *мн.* 197. **1.** лапці, сплеценыя з вяровак. // Чу́ни в'а́заны кручка́мы з сукн'е́ных нито́к 32. *гл.* **бахілы**, **вярэні**, **снасці**. **2.** вялікія галёшы для валёнак 98, 126, 133.

ШАЛІНОЎКА шалини́вка *ж.* 32. шалину́ўка *ж.* 26. шаліно́ўка *ж.* 71. шаліны́ўка *ж.* 59. шаліну́ўка *ж.* 60, 157. шаліно̂ўка *ж.* 139, 166, 179, 199. невялікая шарсцяная галаўная хустка з узорам у кветкі.

ШАПКА ша́пка *ж.* 26, 34, 59, 60, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. ш'е́пка *ж.* 32, 71, 72, 80. мужчынская зімовая шапка. // Ша́пка зымо́вайа а к'е́пка л'е́тнайа 60. С ше́рс'ці ов'е́чой ската́йе ша́пку 166.

ШАРСЦЯНКА шерс'ц'а́нка *ж.* 80, 160. **1.** шарсцяная спадніца 80, 160. **2.** шарсцяная галаўная хустка 80.

ШАСТУН шасту́н *м.* 105. мяшок, напханы сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **матрац**, **сяннік**, **саламянік**, **цюфяк**.

ШВО по̂шво́ *н.* 34. пушво́ *н.* 32. шво *н.* 59, 71, 98, 102, 124, 132, 133, 139, 157, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. шво̂ *н.* 60, 80, 166. пошво́ *н.* 186. пушва́ *ж.* 26. пішва́ *ж.* 72. шво. *гл.* **рубец**, **строчка**.

ШКАРПЭТКІ шкарпе́тке *мн.* 26, 34. шкарпе́тки *мн.* 32, 72, 80. скарпе́тки *мн.* 71. шкарп'е́тки *мн.* 59. шкарпе́ткы *мн.* 60, 102. шкарпе́ткі *мн.* 98, 124, 132, 157, 160, 199. шкарпе́ты *мн.* 105, 126. шкарп'е́ткі *мн.* 179, 186, 197. **1.** шкарпэткі 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 102, 157, 160, 179, 197, 199. // Шкарпе́ткі ра́н'ше зва́лі 157. *гл.* **наскі**, **панчохі**. **2.** рукавіцы 186. *гл.* **рукавіцы**.

ШКУРАНКІ шкура́нки *мн.* 72. шкураты́ *мн.* 157. шкура́нкі *мн.* 186, 197. лапці, пашытыя са скуры. // Дз'е н'ема́ лык ші́йут со шку́ры шкура́нкі 186. *гл.* **бамбошы**, **башмакі**, **лапці**, **маршчакі**, **пасталы**.

ШЛЯК шл'аг *м.* 179. шляк у хустцы. *гл.* **аколышак**, **бераг**, **кайма**.

ШЛЯПА ш'л'а́па *ж.* 186. мужчынскі летні капялюш. *гл.* **брыль**, **капялюш**, **саламянік**.

ШЛЯРА шл'а́ра *ж.* 102. брыжа. *гл.* **брыжы**, **валан**, **закладка**, **фальбона**.

ШМАЦЦЕ шма́т'йе *н.* 133. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы**, **барахло**, **выкідкі**, **латкі**, **лахман**, **недадзіркі**, **старызна**, **трап'ё**.

ШНУРОК шнуро́к *м.* 72, 80, 98, 102, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. усякая завязка. *гл.* **бычкі**, **валочка**, **завязка**, **засцежка**, **каснік**, **матуз**, **паўрозы**, **празукі**.

ШНУРОЎКА шниеро́ўка *ж.* 124, 132. шніру́ўка *ж.* 157. шнуро́ўка *ж.* 160. жаночая безрукаўка, якая зашнуроўваецца на грудзях. // Йе́желі на шнурку́ шнуро́ўка, йе́желі на гу́зіках ды з брыжа́мі гарсэ́т 160.

ШПІЛЬКА шпи́л'ка *ж.* 26, 60. шпы́л'ечка *ж.* 102. шпы́л'ка *ж.* 98, 105. шпу́л'ка *ж.* 157, 179. брошка. // Шпи́л'ка ніколы зва́лы, тепе́р бро́шка 60. *гл.* **брошка**, **с'ячык**, **шпонька**.

ШПОНЬКА шпо́н'ка *ж.* 32, 199. брошка. *гл.* **брошка**, **с'ячык**, **шпілька**.

ШПРОНКА шпро́нка *ж.* 72. спро́нчка *ж.* 59. шпро́чка *ж.* 60. шпро́нчка *ж.* 102. спражка. *гл.* **банька**, **бляшка**, **заліста**, **залязка**, **кальцо**, **клямар**, **пражка**.

ШТАНЫ штаны́ *мн.* 34, 59, 71, 72, 80, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. мужчынскія штаны, споднія і верхнія. // Штаны́ і ве́рхні і спи́дни 80. Штаны́ суко́нныйа і порто́выйа 139. *гл.* **нагавіцы**, **суконнікі**.

ШЫЙКА ші́йка *ж.* 206. пярэдняя частка бота на даўжыню падэшвы, якая (частка) прышываецца да халявы. *гл.* **перад**.

ШЫРЫНКА шыры́н'ка *ж.* 71. шыры́нка *ж.* 59, 80, 179. шыри́нка *ж.* 60. ширі́нка *ж.* 186. ширі́н'ка *ж.* 184а. **1.** устаўка ў штанах 186. *гл.* **крэсла**, **ластка**, **лея**, **садно**, **хустачка**. **2.** прарэх у штанах 59, 60, 80, 179, 184а, 186. *гл.* **варонка**, **крэсла**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**. **3.** прарэх у спадніцы 59, 60, 80. *гл.* **варонка**, **прарэзка**, **прарэх**, **распарэх**, **распорка**, **роспах**.

ШЫЦІК шы́тык *м.* 26, 59. ш'о́тык *м.* 71. скураны пояс. // Пры По́л'шчы шы́тык зва́лы 59. *гл.* **лучка**, **папруга**, **пасак**, **пояс**, **рэмень**.

ЮБКА йýбка *ж.* 80. йýпка *ж.* 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. спадніца. // Кóліс' спаднíца а ц'ап'éр кáжуц' йýпка 179. *гл.* **спадніца**, **сукня**.

ЯСІК йáсик *м.* 32. йáсік *м.* 80, 157. маленькая падушачка. // Йáсік то мáла пóдушка.

Навуковае выданне

ВЕШТАРТ Галіна Феліксаўна
КЛІМЧУК Фёдар Данілавіч
КОШЧАНКА Уладзімір Аляксандравіч
і інш.

ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ. АТЛАС. СЛОЎНІК

Адказны за выданне *Гаўрыленка В.Р.*

Падпісана да друку 25.12.2008. Фармат 60х84 $_{1/8}$ Папера афсетная. Гарнітура Roman.
Друк лічбавы. Ум.-др.арк. 44,1. Ул.-выд.арк. 44,9. Наклад 100 экз. Заказ № 686
ВТАА «Права і эканоміка» Ліцэнзія ЛІ № 02330/0056831 ад 01.04.2004.
220072 Мінск Сурганава 1, корп. 2. Тел. 284 18 66, 8 029 684 18 66.
Надрукавана на настольна-выдавецкай сістэме XEROX
у ВТАА «Права і эканоміка».

ISBN 978-985-442-618-1

9 789854 426181

Рось
Зяльвянка
Нараў
Пружаны
Ясельда
Бяроза
Камянец
Высокае
Жабінка
Кобрын
Берасце
Заходні Буг
Мухавец
Драгічын
Іванава
Дняпроўска-Бугскі канал
Маларыта
Прыпяць
Тур'я
Стаход